چاپی دەیەم

پڕفرۆشترین کتێبیساڵی ٢٠٢٣

مەملەکەتی شەیتان

کتێبی سێیەم

ماکوان کەریم

مەملەكەتی شەیتان

کتێبی سێیەم

ئەگەر خوداوەند تۆوی ئارەزوویکی لە دڵت دا ڕواند،
دڵنیابە توانای بە دەست هێنانی ئارەزووەکەشی پێبەخشیویت!

پێشەکی و وەبیر هێنانەوەیەك:

بەناوی ئەو خوایەی کە هەورێك دەگریەنێت، تا خونچەیەك پێ بکەنێت

سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروەردگار کە کتێبی سێیەمی مەملەکەتی شەیتان بە کۆتا گەیشت و کەوتە بەردیدی خوێنەرانی.

مەملەکەتی شەیتان زنجیرە کتێبە و لە ئێستادا سێ کتێبی لێ چاپ کراوە و بە پشتیوانی خوای گەورە کتێبەکانی تریش چاپ دەکرێت ئەگەر تەمەن باقی بێت.

کتێبی مەملەکەتی شەیتان یەکێکە لە کتێبەکانی نووسەر ماکوان کەریم، کە ئەم شاکارەی یەکێکە لە شاکارە نایابەکانی و خوێنەرێکی یەکجار باشی هەیە و خوێنەرانی بە پەرۆشەوە چاوەڕێی چاپی ئەم کتێبەیان کردووە.

ئامانجی نووسەر لە نوسینی ئەم پەرتوکە ئەوەیە کە چەواشەکاری و درۆو خورافیات لە سیحر و جادوبازی و کاری شەیتانەکان جیا بکرێتەوە.

لە کتێبی یەکەمی مەملەکەتی شەیتان دا نووسەر زیاتر باسی ئەو ڕووداوانە دەکات کە چۆن ئاشنا بووە بە جیهانی جنەکان و چۆن پەیوەندی دروست بووە لە نێوانیان دا.

لەبەشی یەکەم دا ئێمەی خوێنەر ئاشنا بووین بە شێوازی چونی جنە کان بۆ ناو لاشەی مرۆڤ و چۆنێتی دەرهێنانی، هەروەها باسێکی کورتی ئەو گروپ و ڕێکخراو و مەزهەبانەی کە لە پەرتوکەکەدا ناویان هاتووە

ڕونبکـاتەوە و فێرمـان بکـات ئەوانە کێن و خەریکی چین لە ڕابردوو ئێستاشیان دا.

لەوبەشـەی کەباسـی جنۆکەو چوونە ناولاشـەی مرۆڤ دەکات، نووسـەر هەوڵی داوە زانسـتییانە و واقیعی یانە لەڕووی مەیدانییەوە کە خۆی ئەزمونی هەبووە تێیـدا و ڕاوبۆچوونی زانـایـان و پسـپۆرانی لەسـەر وەرگیراوە و گونجاوە لەگەڵ قورئان و سونەتدا باس بکات.

لە کتێبی دووەمی مەملەکەتی شەیتان دا نووسەر هەوڵی ئەوەی داوە کە جۆری سـیحر و جادوو ڕوونبکاتەوە و شـێوازی بەتاڵکردنەوەکەی باس بکـات، تـا خوێنەر سـوودی لێ ببینێـت و لەڕووبەڕووبونەوەی هەر حاڵەتێکی لەو شێوەیەدا بزانێت چۆن چارەسەری بکات.

لەم کتێبەی کە ئێسـتا لەبەردەسـتی خوێنەراندایە نووسـەر هەوڵی تەواوەتی داوە کە ئەو کەموکوڕییـانەی لە کتێبی یەکەم و دووەمـدا هەبووە پڕ بکـاتەوە و واقیعییـانە تر و زیـاتر لە ڕووی مەیـدانییەوە کە خۆی بەشێك بووە لە ڕووداوەکان و نیشـانەکان و شێوازی چونی جنەکان بۆ نـاولاشـەی و دەرهێنـانیـان و ئەو ئەزیە ت و ئازارەی کە مرۆڤەکان دەیبینن بە دەسـتی ئەوان ڕوون کراوەتەوە، هەروەها لەم کتێبەدا باسـی ئەو کۆمەڵ و ڕێکخراوانە کراوە کە لەگەڵ جنەکـان دا کـار دەکەن و موسـەخەریان کردوون بۆ ئیش و کاری مرۆڤەکان و زیاتر دەوڵەمەند کردنی سەرمایەدارە بەناوبانگەکانی جیهان و سیاسییەکان.

باران ئاریایی
فرێدریکستاد-نەرویج
١٦-ژانویە- ٢٠٢٠

پێشەکی:

بەناوی خودای گەورەو میهربان

لەوەتەی ئادەم دروستکراوە و پەیامی ئاسمانی پێ سپێردراوە، دوژمنێکی سەرسەخت بڕیاری دوژمنایەتی بۆ ئەو و نەوەکانی داوە، ئەویش شەیتانی نەفرەت لێکراوە!

ئەم زنجیرە ی بەردەستت یەکێکە لەشاکارە نایابەکانی مامۆستا ماکوان کریم، باس لەو ململانێ قوڵە دەکات کە لەم ژیانەدا بەشێوەیەکی بەردەوام لەئارا دایە.

یەکێك لەو باس وخواسانەی ڕۆژانە لەناو کۆمەڵگەدا جێگای مشت و مڕە ئەویش جیهانی نادیاری (جن)ە، نووسەر بەزمانێکی ئەدەبی سادەو بەشێوەی ڕۆمانێکی واقیعی توانیوتی پەنجە بخاتە سەر ئەو دیاردەیەی لەکۆمەڵگەدا بەشێوەیەکی بەرچاو ڕەنگی داوەتەوە.

جیهانی جن چییە؟ دەسەڵاتیان لەسەر مرۆڤ چەندە؟ لەچ کاتێك دەتوانن کار لە بڕوادار بکەن؟ مرۆڤ چۆن دەتوانێ ڕووبە ڕووی پیلانەکانی شەیتان ببێتەوە؟

وەڵامی ئەم پرسیارانەو چەندین پرسیاری تر لە خوێندنەوەی ئەم کتێبەدا بەردەست دەکەوێت. جێگای داخە خەڵکانێك ئەو بابەتانەیان بەجۆرێك وێنا کردووە، لەلایەك هۆکارێکە بۆ دەستخستنی سەروەت و سامانێکی زۆر، لەلایەکی تر بووەتە هۆی ترس و تۆقاندنی خەڵکێکی سادەو بێئاگا، ئەوەندە بەسە بەکەسێك بڵێی جن چووەتە ناو لەشت بۆ ئەوەی کێشەو نەخۆشییەکانی چەند جار ببێتەوە، بۆیە لەم کتێبەدا خوێنەر ڕۆشنبیرییەکی

تەواو وەردەگری بۆ ئەوەی نەکەوێتە فێڵ و تەڵەکەی ئەو کەسانەی چەواشەی کۆمەڵگە دەکەن و بەدوای کۆکردنەوەی سەروەت و سامانن و بەناوی ئایین.

لە کۆتاییدا هیواداریـن نووسەر بەردەوام بێت لەنووسینی ئەو جۆرە کتێبانە، وە بتوانێت خزمەتێکی زیاتر بەخوێنەرانی گەلەکەمان بکات، بەتایبەت نووسەر توانیویەتی شێوازێکی نوێ پیادە بکات بۆ گەیاندنی پەیامی پیرۆزی ئیسلام، بەهۆیەوە بەتایبەت توێژی گەنج زۆر تامەزرۆی بەرهەمەکانی بن و بەردەوام لە چاوەڕوانی نووسراوەکانیدا بن.

کتێبخانەی حاجی قادری کۆیی
هەولێر ـ کوردستان١٣-١-٢٠٢٠

ماكوان و نوستراداموس

لە ئەڵمانیام بە خاولییەکەوە لە هوتێلدام، دوای ئەوەی کە خوا حافیزیم کرد لە شـێخ بەرقان چوومە دەرەوە لە شـاری نۆیس بۆ نان خواردن. لە نزیك هوتێلەکەم دۆنەر کەبابێکی کوردەکانی تورکیای لێبوو بەناوی ئانا دۆنەر، منیش بەخۆشـی ئانای کچم دەڕۆشـتمە لای ئەوان، هەرچەندە ئاناکەی ئەوان مەبەستی دایك بوو.

لەکاتی نان خواردندا کۆمەڵێك پرسـیار مێشـکی وروژاندم و بیرم لەوە دەکردەوە باشـە ئەم جنۆکانە لەپڕ دێن و دەڕۆن، کێ ناڵێت بەرقان هەمان ویرسان نییە و حەزقیلیش سەسیل نییە؟

ئاخر خۆ من نان و پیازم لەگەڵ ئەم جنۆکانەدا نەخواردووە.

لەدڵی خۆمدا دەم ووت خۆ ئەمانە برای باوك و ئامۆزام نین، باشـە کێ ناڵێت حەنانە خودی شـەیتان نییە؟ بەئارەزووی خۆیان شـێوەیان بگۆڕنە سەر شێوازی یەکتر.

بە تەنها لەسـەر شـەقامەکانی نۆیس لە شـاری ئەڵمانیا پیاسـەم دەکرد و بیرم لەوە دەکردەوە ئەم سـەیارەی سوورکێو لەپڕ سووتا و نەما، من چۆن دەمبینی و کابرای ئەڵمانی کە بۆی شـەحن کرد ئەویش بینی، بەڵام دوایی لە پڕنەما!

نە پۆلیس بینی نە من ئاسەوارێکم بینی، هیچ دیار نەما.

ئەوەندە بیرم کردەوە ناچار لەسـەر لێواری شـەقامەکان دانیشـتم، خەڵکی وایان دەزانی سەرخۆشم.

ماوەیەك بێدەنگی ڕووی تێكردم و لە پشـتی سـەرمەوە گۆرانی و دەنگە دەنـگ بوو منیش ڕۆچوو بووم لە بیركردنەوە، كە ئاوڕمدایەوە تەماشـا دەكەم دوو حۆری بەسەر سەرمەوەن.

لەدڵی خۆم ووتم: تۆ بڵێی مردبێتم، ئەم حۆرییانە ئامادە كرابن بۆ من؟ زوو خۆم ناسـی زانیم ئەوەندە كەسـێكی باش و پاك نیم و بیرم هاتەوە ئەمانە جنۆكە نەبن دیسان هاتبنەوە لام؟

تەماشای دەستیانم كرد بیرە بەدەستیانەوە بوو، وە جگەرەشیان دەكێشا و دوو بەدوو گۆرانیان دەوت، بەڵام تابلۆیەكی زۆر جوانی فاحیشە بوون.

ئای دڵ كە مایلی بۆ تاوان، جوانی ئەوان خەریك بوو سـۆفیەتی و سەلەفێتی و هەموویم لە بیر بەرێتەوە!، بە ئەڵمانی دایان بەیەكدا.

منیش بە ئەڵمانی وتم: «ئیش نیش گود شـپرێخن دۆیچ» دایانە قاقای پێكەنین و بەئینگلیزی دایـان بەیەكـدا، وەكو وابێـت منیش برازای)تۆم كرۆزم). لەدڵی خۆمدا وتم: لە خوا بترسـە! ناسـكە ڕیشـێكت بۆ خوا هیشـتۆتەوە جێی بهێڵە و بگەڕێوە بۆ هوتێلەكە، یەكێكیش ئەچپێنێت بە گوێمدا و ئەڵێت: هوتێل كەسـی لێ نییە هەرخۆتی، بانگێشـتیان بكە بۆ ئەوێ كێ ئاگادارە! سـەیری ئەو جوانی و لاشـە و دەم چاوە و ناسـكەیان بكە، بۆ ئەو ڕزقە لەدەست خۆت دەدەیت!

لەلایەكی ترەوە دەیان چپاند بەگوێمدا دەی وت: لە خوا بترسـە تۆ لای خۆی موسـڵمانیت و ناوت بە بانگخواز دەركردووە، لەم هاتووچۆیەدا بووم لەگەڵ دڵ و ئەقڵ و ناخمدا، لەپڕ جێمهیشـتن و سـێ جار وتم استغفرالله.

گەڕامەوە بۆ هوتێلەکە، بەڵام لەو کـاتەوە بۆم دەرکەوت کە تەنهـایی بەشـێکی گەورەیە لە خودی شـەیتان، بۆیە مرۆڤ پێویسـتە هەمیشـە لەگەڵ کۆمەڵ و خێزان و کەسوکاریدا بێت و هەوڵنەدات بۆ تەنهایی.

گەڕامەوە بۆ هوتێلەکە لە پرسگە داوای قاوەیەکم کرد، لەوکاتەدا کەسێك هاتە لام ووتی: یارمەتی هەیە دابنیشـــم، چونکە زۆربەی کورســـیەکان گیراون؟

ووتم: فەرموو دانیشە!

کەســـەکە دیـار بوو خەڵکی ڕۆژهەڵات بوو! بە ئینگلیزی ووتم خەڵکی کوێیت؟

-خەڵکی عێراقم

ماکوان: کەواتە خەڵکی وڵاتێکین، منیش خەڵکی کوردستانم.

بە عەرەبی دەســـتمان کرد بە قســـەکردن، کتێبێکی بەدەســـتەوە بوو دەیخوێندەوە، ئەویش داوای قاوەی کردبوو.

هەر کەس کتێبی بەدەســـتەوە بێت و خەریکی خوێندنەوەی بێت هەر کەسـێک بێت زۆر ڕێزی لێدەگرم، سـەرەتا قاوەکەیان بۆ من هێنا بۆیە بە سێرڤێتۆرەکەم وت بیدە بەو من چاوەڕێ دەکەم.

بەتەمەن لە من گەورەتربوو زۆر خۆشـــحـاڵی دەربڕی کە ڕێزم گرت و قاوەکەم پێدا، هەندێك موجامەلەی کردم و وتی: پێویست ناکات چاوەڕێ دەکەم بۆم بهێنن، جەختم کرد هەر دەبێت بیخۆیتە وە.

وتی: ناوم موئەیەدە و خەڵکی بەغدادم و ماوەی چەند ساڵە لە ئەڵمانیام، لە عێراق ئەفسەری موخابەرات بووم، ئەمە یەکەم جارە لەگەڵ کوردێک دا دابنیشم و ئاوا ڕێزم بگرێت.

ماکوان: من ڕێزم گرتی لەبەر ئەوە نەبوو کە عەرەبیت، وە نە لەبەر ئەوەش کە زانیومە ئەفسەری هەواڵگری عێراقی بوویت، بەڵکو ڕێزی ئەو کتێبەم لێگرتی کە بەدەستەوە بوو دەتخوێندەوە.

موئەیەد: دیارە حەز بە کتێب دەکەیت؟

ماکوان: زۆر.

موئەیەد: زیاتر حەز بە خوێندنەوەی کام کتێب دەکەیت؟

ماکوان: مێژوو و فیکر.

موئەیەد: چییە کە وتم ئەفسەری هەواڵگری عێراق بووم هەستم کرد دەم و چاوت گۆڕا و سارد بوویتەوە لەگەڵمدا، وایە؟

ماکوان: بەدڵنیاییەوە وایە، خۆ ئەوەندە ناڕەحەتی و ئەشکەنجەمان بەدەست ئێوە چەشتووە خۆ بەنیاز نین فەرشی سوورتان بۆ ڕاخەین، وایە؟

موئەیەد: بەشێك لە قسەکانت تەواون، دڵنیام لەوەی کە گەلی کورد ئازاری زۆری چەشتووە بەدەست ڕژێمی بەعسەوە، بەڵام ئەوەش بزانە من دایکم کوردە و وەك تۆ کوردم خۆش دەوێت و هەست بەئازارەکانیان دەکەم.

ماكوان: ئەوەی ئێوە كردتان لە كیمیابارانكردن لە بالیســـانەوە تاكو هەڵەبجە، ئەنفال و كۆمەڵكوژی دنیاتان كرد، تازە باســـی ئەوە دەكەیت كە كوردت خۆش دەوێت؟

مونەیەد: بڕوا بكە لە نارەحەتییەكانت تێدەگەم، بەڵام ئەوەش بزانە گەلانی عێراق هەر هەمان دەرد و ناسۆری كوردیان هەبووە.

ماكوان: چاكەتان كەمە بەسەر كوردەوە بۆیە نارەحەتین لە دەستتان.

مونەیەد: حەز دەكەم ئەم كتێبەی دەســتی خۆمت پێشــكەش بكەم وەك یادگارییەك لە نێوانماندا هەبێت.

ماكوان: بەخۆشحاڵیەوە زۆر سوپاس بۆ دیارییەكەت.

مونەیەد: ئەم كتێبە باســی پێشــبینی و پێشــگۆییەكانی نوســترادامۆس دەكات، كتێبێكی زۆر باشــە هیوام وایە ســوودی لێوەربگریت و لەســەر كتێبەكە دەنوسم دیاری منە بۆ جەنابتان.

ماكوان: زۆر ســوپاس بۆ دیارییەكەت دووبارە بەدڵنیاییەوە هەر ســوودی دەبێت، بەڵام بڕوام بەو قسانەی نوسترادامۆس نییە بەهیچ شێوەیەك.

مونەیەد: چۆن وادەڵێیت؟ پێشبینی زۆر سەرنج ڕاكێشی كردووە، بۆ نموونە باسی جەنگی كوێت و عێراقی كردووە، باسی ١١ی سێپتەمبەری كردووە، باسی لاوازی بەریتانیای كردووە، باسی جەنگی جیهانی سێیەمی كردووە، هەروەها باسی جەنگی جیهانی دووەم و باسی هیتلەریشی كردووە.

ماكوان: باوەڕناكەم وابێت! ئەم كتێبە لە چ زمانێكەوە وەرگێردراوە بۆ عەرەبی؟

مونەیەد: ئینگلیزی بۆعەرەبی، ئەو كەسەی وەریگێڕاوە ئەمریكییە.

ماکوان: باشە، بزانە لە پێشەکییەکەیدا لە کام زمانی ترەوە وەرگێڕدراوە؟

موئەیەد: لە پێشەکییەکەی نەنوسراوە.

ماکوان: ئەی لە کۆتاییەکەیدا بزانە هیچ نوسراوە؟

دوای کەمێك تەماشاکردن

موئەیەد: هیچ نەنووسراوە.

ماکوان: جەنابت دەزانی کە میشـــێل نوســـتراداموس لە بنەڕەتدا خەڵکی فرەنسـایە و کتێبەکەی لە شـێوەی چوارینەدا دارشـتووە، کتێبەکەی ناوی ســـەدەکانە، بەڵام ئەم کتێبەی جەنابت ناوی ســـەدەیە، تەنانەت هەڵە لەناوی کتێبەکەیدا کراوە، ئاخۆ ناوەڕۆکەکەی چۆن دەستکاری کرابێت بۆ بەرژەوەندی موخابەراتەکانی جیهان.

موئەیەد: جا ئەمە چ پەیوەندیێکی هەیە بەسەر کاری موخابەراتیەوە؟

ماکوان: بەلامەوە سـەیرە خۆت لەو خەتە کارت کردبێت و وا بەمن بڵێیت یاخود لە قسـەکانم تێنەگەیت، لە کاتێکدا دەزگاو ئاژانسـە هەواڵگریەکان چەندین کەســـایەتی مردوو زیندوو دەکەنەوە بۆ مەرامی ســـیاســـی دەسەڵاتی خۆیان.

موئەیەد: مردوو زیندوو دەکاتەوە سـەیرە قسـەکانت، چۆن مردوو زیندوو دەکەنەوە؟

مـاکوان: مەبەســـتم ئەوە نییە کە مردووەکە لەنـاو گۆڕەکەیـدا زینـدوو بکەنەوە، بەڵکو مەبەستمە بڵێم کە کەسـایەتییەکانیان زیندوو دەکەنەوە بۆ مەرامی خۆیان بەکاری دەهێنن، لە عێراق، ئێران، ســـوریا، میسرـــ و

زۆرێكی تر لە وڵاتانی جیهان. كاتێك بەریتانیا داگیر و ئیســـتعماری كردن ئەو كارەی ئەنجامداوە.

موئەیەد: بەڵێ، ئەوەی وتـت ڕاســـتە لە ســـەدەی ڕابردوو زۆرێـك لەو كەســـایەتییانە كرانە بەری كۆمەڵە كەســـانێك كە لە دەزگا و ئاژانســـە هەواڵگرییەكانی بەریتانیادا كاریان دەكرد، بۆ گەیاندنی پەیامی ئینگلیز و پاراســـتن و ســـەقامگیری ناوچەكان، نازناوی شـــێخ و پیاوانی ناوداری كۆمەڵایەتی سیاسییان بەكاردەهێنا، بەڵام ئەمە چ پەیوەندییەكی هەیە بە نوستراداموس؟

ماكوان: بەلامەوە جێگای سەرنجە كە كتێبی ئەو دەخوێنیتەوە پیشەكەشت كاری هەواڵگری بووە، بەڵام دەڵێیت پەیوەندی نییە!

بەهەرحاڵ شیكارییەكت لەسەر دكتۆر میشێل نوستراداموس بۆ دەكەم كە لەبنەڕەتدا خەڵكی فرەنســـایە لە ســـاڵی ١٥٠٣زاینی لەوێ لەدایك بووە و لەســـاڵی ١٥٦٦زاینی كۆچی دوای كردووە. لە ســاڵی ١٥٤٦زاینی نەخۆشـی طـاعون ڕوویكردە ئەو وڵاتە و خەڵكێكی زۆر لە نـاوچوون، میشـــێـل نوستراداموس لە هەوڵی ئەوەدابوو كە دەرمانێك بدۆزێتەوە بۆ لەناوبردنی ئەو نەخۆشـییە كوشـندەیە، بەڵام بەداخەوە نەیتوانی تا كار گەیشـتە ئەو ڕادەیەی منداڵ و ژنەكەی لەبەرچاویدا بەو نەخۆشـــییە مردن. پاشـــان لە وڵاتی فرەنســا و بەگشـــتی لە ئەوروپادا بڵاوبوویەوە كە جولەكە گەلێكی مەلعون و پیســـن، پێویســـتە دەربكرێن تا خودا و مەســـیح چیتر ڕقیان لێ هەڵنەگرن.

ئەویش ناچار ماوەیەك خۆی شاردەوە تا ئەوكاتەی پاشـای فرەنسا هێنری، بڕیاریدا جولەكەكان یان دەبێت ئەوروپا جێبهێڵن یاخود ببن بە مەسـیحی یان دەكوژرێن. نوســـتراداموس لە بنەماڵەیەكی جولەكە بوو ناچار بووە مەسیحی و ئایینی نەسرانی هەڵبژارد، وازی لە كار و پیشـەی دكتۆری هێنا

و بوو بەفاڵگرەوە و عەڕاف و خەریکی پێشـــبینی و پێشـــگۆیی بوو بۆ خەڵك.

دووان لە پێشـــبینییەکانی ناوبانگێکی زۆری دەرکرد لە نێو خەڵکیدا، یەکێکیان ئەوەبوو کە بە شـوانێکی وت کە ئەو دەبێتە پاپای کاتۆلیکەکان و هەموو پادشـــا و ئیمپراتۆرەکان کڕنوشـــت بۆ دەبەن، قســـەکەی لەماوەیەکی کورتدا هاتەدی.

ئەمەش بووە هۆکاری ئەوەی هێنری دووەم بانگی بکات و لێی بپرسـێت دەربارەی ژیانی خۆی و وڵاتەکەی ئەویش لە وەڵامدا وتی: بەدەســـت سەربازێکی خۆت دەکوژرێیت و دەسەڵاتەکەت دەبات.

نیوەی پێشبینییەکەی ڕاست بوو.

موئەیەد: واتای چی کە نیوەی پێشبینیەکەیی ڕاست بوو؟

ماکوان: واتا نیوەی هاتە دی، ئەویش ئەوە بوو کە لە ئاهەنگی بەشوودانی کچەکەیدا لەکاتی یاریکردن ســـوارچاکی و ڕم بازیدا بە هەڵە ڕمێك بەر چاوی هێنری دووەم دەکەوێت کاریگەری لە ســـەر مێشـــك و مۆخی دروست دەکات و پەککەوتە دەبێت و دەمرێت.

ئەمە بووە هۆکاری ئەوەی زیاتر ناو و ناوبانگی دەرکەوێت، پاشـــان زۆر بەناو وڵاتانی ئیتالیا و یۆنان و تورکیادا گەڕا، زۆرێك لە قوتابخانە کۆنەکانی ئەو سەردەمەی بەسەر دەکردەوە، توانایەکی زانستی زۆر باشی هەبوو لە بوارەکانی پزیشکی و ئەندازیاری و گەردووناسیدا. ئەو کتێبەی کە نووسی زۆربەی زۆری لەسەر بوارەکانی ئەو سەردەمەدا نووسی، بەڵام لە دواییدا لە هەر ســـەردەمێکدا تەفســـیر و شـــیکردنەوەی جیاوازیان بۆ دەکرد، لەڕاستیشدا جێی گومانە کتێبێکی لەم شێوەیە لە زانکۆکاندا هیچ گرنگییەکیان پێنەدابێت.

موئەیەد: هەر بۆم ڕوون نەبوویەوە بۆچی پێشبینییەکانی درۆیە و ڕاستی تێدا نییە؟

ماکوان: وابزانم بەڕێزت درەنگ تێدەگەی، پێویسـتت بەڕوونکردنەوەی زیاترە، گەڕۆکی ئەو زانایە و ناڕەحەتی و ئەشـکەنجە و ناسـۆری زۆر توانایەکی پێبەخشـیوە، ئەمەش بووەتە هۆکاری ئەوەی کە بتوانێت بنووسێت و لە بوارەکاندا بدوێت.

موئەیەد: بۆ هەر کەس ناڕەحەتی و ئازارو ئەشـکەنجە بچێژێت زیرەك دەبێت؟

ماکوان: بەدڵنیاییەوە بەتوانا و زیرەك دەبێت، حاڵەتی دووەمیشـت بۆ باس دەکەم، دەشێت پەیوەندی لەگەڵ جن و شەیتانەکاندا هەبووبێت و تا ڕادەیەکی باش توانیبێتی هەندێك کاری سـیحر و جادوو ئەنجام بدات و خەڵکی زیاتر باوەڕی پێبکەن، هەردوو بوارەکە بووبێتە هێزیك زیاتر ناوی بۆ دروسـت کردبێت، چونکە لەڕاسـتیدا کتێبەکەی هیچ سـەرنجڕاکێشـانی تێدا نییە، بۆ نموونە لە کتێبەکەیدا بەناوی سـەدەکان (Centuries) بەهیچ شێوەیەك باسی ١٠٠ ساڵ ناکات، بەڵکو باسی سەد چوارینەی شـیعری دەکات یاخود لە باسـی هێسـتر (Hester) بەمانای هیتلەر لێکدراوەتەوە، کە لەڕاسـتیدا ئەو مەبەسـتی پادشـا ناسـکەکانی ئەورووپای شـەرقی بووە، یاخود هەموو ساڵێك لە مانگی دوانزەدا یادی لە دایکبوونی دەکەنەوە و پێشـبینی سـاڵ بەسـاڵی دەخوێننەوە، لەکاتێکدا هەموو کتێبەکەی پێك هاتوە لە ١٠٠٠ چوارینەی شیعری کە بە ١٠ سەدە جیای کردۆتەوە، دەڵێن گوایە باسـی سـاڵەکانی ٣٠٠٠ی کردووە و دونیا کۆتایی دێت، لە ساڵی ٢٠١٢ یەکێك لە پێشگۆیەکانی ئەوە بووە کە دونیا کۆتایی دێت، یاخود لەم سـاڵەی کە من و تۆی تێدا دەژین سـاڵی ٢٠١٧ جەنگی جیهانی سێیەم ڕوو ئەدا بۆ ماوەی ٢٧ ساڵ درێژە دەکێشێت، کە هەمووی درۆ دەرچوو هیوام وایە تێگەیشتبێتی.

موئەیەد: تاڕادەیەك قسەکانی جێگای بڕوا پێکردنە، واتا مەبەستت ئەوەیە کە ئەمانە زۆربەی دروستکراوە بەناوی نوستراداموس و خۆشی بەشێك لەو توانایەی هەبووە، بۆیە زانیارییەکان بەناویەوە کراوە.

ماکوان: بەڵێ بەدڵنیایەوە، چونکە جگە لە کتێبی سەدەکان خاوەنی چەند کتێبێکی پزیشکی و دەرمانسازیە و هاتۆتە وڵاتی ئەندەلوس لە قورطوبە لەگەڵ زاناکانی ئەو سەردەمەی موسڵماناندا ژیاوە و لە زانکۆی قورطوبە خوێندویەتی. کەسێکی بەتوانا بووە، لە کۆتایی تەمەنیدا کە ژنێکی بێوەژنی خاوەن شەش منداڵی هێناوە زۆر دەوڵەمەند بوو لەدوای ماوەیەکی زۆر مەحاکمی تەفتیش بە شوێنییەوە بوون توانی خۆی بەوە دەرباز بکات کە وتی من سیحر ناکەم، بەڵکو لە ئینجیل دەریدەهێنم و پەیوەندی هەیە بە حیساباتی ئەستێرەکانەوە.

موئەیەد: ئەی چۆن باسی سووتاندنی شاری لەندەن دەکات و لەهەمان کاتدا شاری لەندەن دەسووتێت؟!

ماکوان: پێم وایە فەرەنسییەکان هەمیشە دژایەتی ئینگلیزیان دەکرد، لێرەدا بەهۆکاری ئەو جەنگ و ئاژاوانەی کە ڕوویداوە لە نێوانیاندا هەمووی بە شێوازی تانە و تەشەر و زیاتر لە شێوەی ڕق لێبوونەوە نووسراوە پاشان لەگەڵ واقیعەکەدا تەفسیرکراوە.

موئەیەد: شۆڕشی فەرەنسا کەباس دەکات دژی کڵێسا ئەی بۆ ئەوەیان چی دەڵێیت؟

ماکوان: هەر ئەوە دەڵێم کە نوستراداموس ڕەوشە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکەی خوێندبووەوە، کە وردە وردە خەڵك دژی کڵێسا و بەگزادە و پاپاکان بوو، ئیتر پێشبینییەکی سیاسی ناکەتە ئەوەی ئەم کەسە زانستی پەنهانی زانیبێت (علم الغیب).

موئەیەد بێدەنگبوو، چاوەڕێی ئەوەم دەکرد کتێبەکەم پێ بدات و بڕۆم، چونکە خەوم دەهات و ماندوو بووم، بەڵام دۆش دامابوو منیش سەرم بەسەر تەلەفونەکەم دا شۆڕکردەوە، لەپڕ دوو کچە جوانە ئەڵمانییە سەرخۆشەکە خۆیان کرد بەناو هوتێلەکەدا و ڕووە و موئەید هاتن و بەئەڵمانی دەستیان کرد بە قسەکردن.

ڕووی تێکردم و وتی: ماکوان وەرە ئەمانە میوانی منن دەچینە ژورەکەی من، من هەر خۆمم و ئەوانیش دوانن با ئێمەش ببین بە دووان.

ماکوان: ببورە من خاوەن ماڵ و خێزانم و کاری واناکەم.

موئەیەد: منیش خاوەن ماڵ و خێزانم، خۆ لێرە نین وەرە سەرەوە.

ماکوان: ئەی خودای پەروەردگار و ئیسلام ؟ زینا ناکەم ببوورە.

موئەیەد: یەك تەوبەیە و پاك دەبینەوە!

ماکوان: گرەنتی ژیانم ئەدەیتێ تا فریای تەوبە دەکەوم؟

موئەیەد: بڕۆ کاتی ئەوە نییە، حەز دەکەم دەعوەتی من بیت.

ماکوان: ببوورە من ئەو کارە ئەنجام نادەم و تۆش ئەگەر موسڵمانیت لە خوا بترسە!

هەڵسام جێمهێشتن و هاتمەوە ژورەکەی خۆم، دەست بەجێ دەستنوێژێکم هەڵگرت و چوومە سەر بەرماڵ بۆ ئەوەی شەیتان هیچ مەجالێکی لە دڵ و دەروونمدا نەمنێت.

دوای تەواو بوونم لە نوێژ دیسان خۆم سەرقاڵ کردەوە بە تەلەفونەکەمەوە لە پڕ لە دەرگا درا

وتم كێیه و چیت ده‌وێت؟

ده‌نگه‌كه: ماكوان من موئه‌یه‌دم ده‌رگاكه بكه‌ره‌وه.

کۆبوونەوەی جنۆکەکان لە هوتێل ئێمپایەر

لەدەرگا درا چووم کردمەوە موئەیەد بە شـــۆرتێکەوە وەســـتابوو لەبەر دەرگای ژوورەکەمدا و وتی: حەز دەکەم بێیت بۆ لامان کچەکان داوات دەکەن.

ماکوان: باشە تۆ بڕۆ من جلەکانم دەگۆڕم و دێم بۆ لاتان لە کام ژووریت؟

موئەیەد: ژووری من سویت ڕوومە ژمارەی نییە، تایبەتە لەنهۆمی کۆتاییە لەســـوچەکەدایە، کە تەواو بوویت پاش چەندی تر دەڵێیت خۆم دێمەوە بە شوێنتا.

ماکوان: زۆر باشە دوای١٠ خولەکی تر وەرەوە بە شوێنمدا.

دەست بەجێ جلەکانم گۆڕی و ڕۆشتم بۆ پرسگەکە و پێم وتن کە چۆن ژمارەی ژووری من ئەدەن بەخەڵکی تر بەبێ ئەوەی من بناسێت؟

ئەو کەســەی کە لە پرســـگەکە بوو وتی: شـــتی وا ڕووی نەداوە ناوی تۆ نەدراوە بەکەس لای ئێمەوە نەبووە، دواتر گومـانم بۆ ئەوە چوو کە ژمارەی ژوورەکەمی بە کلیلەکانەوە بینیبێت.

لەســـەرکەوتنم بۆ ژوورەکەم بیرم کەوتەوە کە کلیلەکانم پێ نەبووە، ئەو پێش من هەڵســـاوە من دوای ئەو کلیلەکـانم وەرگرتووە، کەواتە ئەمە نهێنییەکی تێدایە.

گەڕامەوە بۆ ژوورەکەی خۆم و وام دانا کە ئەگەر بێتەوە بەدوامدا لێی ئەدەم. چـاوەڕێم دەکرد بێـت بەڵام ١٥ خولەك تێپەڕی و دیـار نەبوو،

چوومە دەرەوە بۆ ناو کۆری دۆرەکە و لە صـــالۆنەکەیدا پیاســـەم دەکرد چەند خولەکێکی تر چاوەڕێم کرد نەهات، گومانەکەم زۆرتر بوو.

گەڕامەوە ژوورەکەم تەماشام کرد حەزقیل دانیشتووە!

لەخۆشـی حەزقیل هیچم بیر نەما وتم: حەزە گیان چۆنی، دەنگوباسـتان، بیسـتوومە برینداری، خۆ وتیان ناتوانیت هەڵسـیتەوە چۆن هاتوویت بۆ ئێرە؟

شـێخ بەرقان پێی وتم کە نایەینەوە بۆ لات بەم زووانە ئیتر بێ هیوابووم لە دیدارتان.

حەزقیل: وەڵڵا ماکوان ئەوە شـــێخ لێرەیە و ســـەســـیل و هەموومان هاتووینەتەوە لات. هەر وای وت شـێخ بەرقان وتی کاکە باشـی؟ السـلام علیکم.

ماکوان: وعلیکم الســـلام باشـــی یاشـــێخ گیان، خێر چی بووە خۆ هیچ ڕووینەداوە؟

شـــێخ بەرقان بەتووڕەییەوە قســـەی لەگەڵم دەکرد: چۆن ڕووینەداوە! ئەوەی پێم وتی نەتکرد، تەنانەت لەماوەیەکی کەمدا لەبیرت چووە.

ماکوان: هیچ نازانم ئاگام لە هیچ نیە.

سەسیل خۆی دەرخست وتی: ماکوان ئەی خەریکبوو تێکەویت لەگەڵ ئەو دوو ئافرەتە و موئەیەدا.

ماکوان: ئەو دوو ئافرەتە ئەڵمانییە کێن و چین؟ موئەیەد کێ بوو؟

شـێخ بەرقان: ئەوانە لە جەماعەتی ویرسـانن کە تۆ لێت ببوون بە حۆری، موئەیەدیش جنێکی ترە ناوی (ئەعور)ە لەگەڵ ویرســـان ئیش دەکات، ویستیان تۆ بخەنە تاوانەوە بە ئاسانی دەست بگرن بەسەرتدا بۆ زانیاریت بە کامێرەی ڤیدیۆش وێنەکەیان نیشـــانی خۆت ئەداو دەیانکردە ماڵ بەسەرتەوە.

ماکوان: جا شتی وا چۆن دەکەم کە هات بە شوێنمدا بۆ ئەوە خۆم ئامادە نەکرد بڕۆم، بەڵکو بۆ ئەوە بوو لێی بدەم ســـەروچاوی هەر لە (دەیوث) دەچوو ڕقم لێی بوو.

حەزقیل: کوا کتێبەکەی؟

ماکوان: ئەوەتا خستمە ئەو چەکمەجە.

حەزقیل: نیشانمان بدە؟

ماکوان: هەڵسام چەکمەجەم کردەوە هیچی تێدا نەبوو!

ئەوە چییە نەماوە!

حەزقیل: ئەوە تەلیسـم بوو، ئەو تەلیسـمەی بەناوی ئەو کتێبەوە ویسـتی پێتی بدات، هەمووی هاندانی مرۆڤە بۆ کاری فاحیشەو سێکسی.

ماکوان: بەخوا حەزەی برام ئەگەر بڵێم دڵم نەجوڵاوە درۆ دەکەم، بەڵام سوپاس بۆ خوا خۆڕاگر بووم هەر بەخەیاڵشمدا نەهات.

ســـەســـیل: ئاگادار بووین بە تواناکانت، ئەوە زیاتر کاریگەری دەســـت نوێژەکەت بوو دەنا زۆر فیڵبازانە و بە پلانێکی نوێ هاتنە لات.

ماکوان: کوره سەسیل کچەکان زۆر جوان بوون، ئەم هەموو جوانە لەکوێ بوون لای ئێوە؟

سەسیل: ئەو دوو کچە مرۆڤن ٦ ساڵ لەمەوبەر مردوون لاشەکەیان بە کاردەهێنن.

ماکوان: باش بوو ئەم قسەیەت کرد، شتێکم بیرهاتەوە چۆن بزانم ئێوە خۆتانن و ئەوان نین؟ گرەنتی چیە بۆ ناسینی تۆ و حەزەی برام و شێخ بەرقان و ڕاقی...هتد.

شێخ بەرقان: ئێمە ناتوانین هەموو کات، یاخود هەر کاتێك بمانەوێت خۆمان بگۆڕین لەسەر شێوەی تر بۆ جۆرە شێوەیەکی جیاواز، سەرەتا چۆن خۆمان بە تۆ نیشانداوە هەر بەو شێوەیە دەمێنینەوە، خوای پەروەردگار هەر لەسەر ئەو شێوەیە ڕێگای پێداوین کە یەکەم جار خۆمان نیشان ئەدەین دواتر ناتوانین بیگۆڕین.

ماکوان: یاشێخ ئەشێت خۆتان نیشان بدەن لەسەر شێوەی ئاژەڵ وایە؟

شێخ بەرقان: بەڵێ دەشێت، بەڵام موسڵمانەکانمان ئەوە ناکەن، زیاتر یەهودی و ئەوانەی کەپاسەوانی دەکەن لاشەیان زۆر جار وەك مرۆڤە و سەریان وەکو تانجی و سەگ، یاخود بە لاشە وەك مرۆڤ بە سەر وەك تیمساح و مارمێلك وەکو مرۆڤیش قسە دەکەن و خۆیان نیشانی خەڵك دەدەن. بەیەك مەرج ئەوانە دەبینرێن، ئەو مەرجەش ئەوەیە ئەو کەسە خۆی مەسی جن بوبێت و جنۆکەکان چووبێتنە لاشەیەوە، ئەوانە دەستیان زۆر قورسە بۆ لێدان خوێن لە مرۆڤ دەهێنن!

ماکوان: چۆن دەتوانن لە ئێمەی مرۆڤ بدەن؟

شــێخ بەرقان: هەموویان ناتوانن لە مرۆڤەکان بدەن تەنها لەو مرۆڤانە ئەدرێـت کە مـافیـان دەخۆن، یـاخود پـاســەوانی گەنجینەیەك یـان ئاسەوارێکن، یاخود هەر شتێکی گرانبەها کە زیاتر یەهودییەکان خاوەنی بن، یان ســاحیرەکان و جنەکان و ئەوانەی خەریکی کاری ســیحرن بۆیان دەپارێزن، هەر مرۆڤێك لە کاڵای ئەو مرۆڤە یەهودی و جادووبازانە نزیك بێتەوە خراپ ئازاری ئەدەن.

ماکوان: شــێخ زۆر جار پرســیان پێکردووم کە هەندێك ئاســەوار هەیە دەیانەوێت دەریهێنن بەتایبەت لە ئێران و عێراق و ئەفغانستان، ئەوانیش هەمان قســەی جەنابتیان کردووە و دەڵێن کە دەچینە ناو گەنجینەکە یەکسـەر پیاماندا دەکێشـن و خوێنێکی کڵۆ کڵۆ لێمان دێتە دەرەوە یاخود دەکێشن بەسەرماندا.

کۆمەڵێك ئەفغانی پەیوەندییان پێوە کردم کە زیاتر لە ١٠٠ پارچە ئاڵتونی شـاهەنشـاهی بوو لە ئەفغانســتان، وتیان: ناتوانین دەری بهێنین منیش هەرئەوەنـدەم زانی کە پێم وتن، بەڵام چـارەیـان نەمـا هەر نەیـانتوانی دەریبهێنن تا وازم لێهێنان هیچ چارەیەکم بۆ نەدۆزرایەوە.

شێخ بەرقان: ئەگەر پێت خۆشە هاوکاریت دەکەین سوودێکی لێ وەرگرە وەکو ماددی چارەسەری دەکەین بۆیان.

ماکوان: جا پەلە مەکە با تەلەفونێکیان بۆ بکەم بزانم هەر ماون یان نا؟

شــێخ بەرقان: شــوێنیان بزانە، ســەســیل با بڕوات لەگەڵ ڕاقی هاوکاریان بکەن!

ماکوان: تەلەفۆنم کرد بۆ کەســێك بەناوی ئاغا ئەشرەف، دوای هەواڵ پرســین لێم پرســی چیتان کرد بۆ کارەکەتان گەنجینەکەتان دەرهێنا؟

هەڵبەت بە فارسی قسەمان کرد ئەوان زمانیان دەرییە نزیکە لە زمانی فارسیەوە.

ئەشرەف: نەوەڵڵا کاکە ماکوان دوو کەسمان زۆر ئازاری پێگەیشتووە وازمان لێهێناوە، بەڵام جێگاکەمان بەکەس نەوتووە لەبەر حکومەت، چونکە بزانێت خۆی دەیبات و مەترسیداریشە. ئەوە کاکا الله بەخش و کاکا ئیقباڵ دەیانەوێت قسەت لەگەڵ بکەن.

ماکوان: با بفەرمون لەخزمەتیاندام.

دوای هەواڵ پرسین

ئەڵا بەخش: کاکە ماکوان چووینەتە لای هەرچی ساحیر و شێخ و مەلا و سۆفیە هیچیان بۆ ناکرێت، ئێمەش یەك دێهاتین لەو ناوچەیەدا زۆر دەست کورتین من خۆم ئاڵتونەکانم دۆزییەوە، ئیقباڵ جنسیەی فرەنسای هەیە هەر دەری بهێنن ئەینێرم خۆت بیفرۆشە و شەریك بە لەگەڵماندا.

ماکوان: باشە بەسەرچاو، مادام بۆ خەڵکی هەژار و کەم دەرامەتە من پارەشم بەرنەکەوێت کارەکەتان هەر بۆ دەکەم بە پشتیوانی خوا.

ناوی ناوچەکەتان چیە؟ با هەندێك جنۆکەی هاوڕێم بنێرم بۆ لاتان، با ئەوان سەیری بکەن و دواتر دێنەوە قسە و باسی لەسەر دەکەین.

ئەڵا بەخش: ئێمە لە بادغیس-ین لە ناوچەیەك نزیکە لە قەڵای ئانو، دێکەمان ناوی برادوە.

ماکوان: دەست خۆش نووسیم، ئاگادارت دەکەمەوە جارێ خواتان لەگەڵ.

ناونیشانم وەرگرت، خاڵە سەسیل بفەرموو وەکو ناڤیگراشن و گوگڵ بۆم ئاشکرا بکە چی لێیە.

سـەسـیل: ئاسـانە، هەر شـێخ بەرقان ئەمر بکات دەچم، پێویسـت ناکات ڕاقیش بێت خۆم دەچم.

ماکوان: نەوەڵڵا سـەسـیل تۆ زۆڵی با ڕاقی بێت لەگەڵتان دوای نەوەك تەماع بتگرێت و بچیت بییەیت بە ویرسان!

سـەسـیل: ئێمە وەك مرۆڤ تەماشـا مەکە، چونکە خۆتان خیانەتکارن وادەزانن لە نێو ئێمەشدا کاری وا هەیە.

شێخ بەرقان: نا- دڵنیابە سەسیل پیاویکی باشەو تازە لێی مەترسە ماکوان.

ماکوان: یاشـێخ ئەم سـەسـیلە داخی زۆری کرد بەدڵی مندا و ئازاری منی زۆرداوە، بەدەسـت خۆم نییە نایەتە دڵمەوە، حەزەی برام زوو زوو فریام دەکەوت دەنا ئەم سەروگوێلاك سپییە منی دەخوارد.

شێخ بەرقان: عفا الله عما سلف، ئەوەی چوو بیری لێمەکەرەوە.

ماکوان: باشە با تاقی بکەینەوە بەم کارە بزانین بەجوانی دەیکات؟

حەزقیل: ماکوان کوا پیاوباشان هاوڕێکانی خۆیان تاقی دەکەنەوە؟

ماکوان: ئەمە چیە حەزەی برام فێری فەلسەفە بوویت؟.

سەسیل: ماکوان زۆر جار دەستم لێ پاراستووی، دەنا ئاسان بوو ئازاردانت.

ماکوان: ئەوە نیت، بۆ حەلاوی باسکە، فشە فش بەسەر مندا مەکە.

شـێخ بەرقان: واز لەم قسـانە بهێنن با بگەڕێینەوە، ماکوانیش ماندووە با بخەوێت.

ئەوان ڕۆشتن و دەست نوێژم هەڵگرت و سێ ڕکعات نوێژی ویترم کرد و بە ئارامی و زۆر ئاسودەیی خەوم لێکەوت.

بەیانی چوومەوە بەلای کاری خۆمەوە لە بازاڕ جوملەی نۆیس بەناوی ئیمۆتێکس خەریکی کڕینی جلو بەرگ و پێڵاو بووم بۆ دوکانەکەم لە نەرویج.

لەپڕ موئەیەدم بینی، لای کەسێکی چینی کەلوپەلم دەکڕی دامنا و ڕووەو ئەو چووم بەتەمای پیاداکێشانی بووم لە دڵی خۆمدا ووتم: ئەگەر پۆلیسیش هات دەڵێم ویستوویەتی پارەم لێ بدزێت، هەر چاوم دەگێڕا خۆم لە کامێراکان بەدوور بگرم و بەرەو ڕووی ڕۆشتم لەپڕ نەما.

هیچم پێنەکرا تۆزێك بەدەوری خۆمادا هەڵسوڕام گەڕامەوە بۆ لای کابرای چینی، ناوەکەیم بۆ لەبەر نەدەکرا پێم دەوت جاکی شان، داوام لێکرد ئەو جلوبەرگانەی لێم کڕیوێت، لە دوکانەکەت بمێننەوە، چونکە چەند ڕۆژی تر شەحنیان دەکەم بۆ نەرویج.

ماوەی دوو ڕۆژێك سەرقاڵ بووم بە کڕینی شتومەك، کاتیشم لەلایەن کۆمپانیای مارسێدیس بێنزەوە گرتبوو بۆ ئەوەی سەیارەکەم سەرڤیس بکەم.

چاوەڕێم دەکرد کارەکانم کۆتایی بێت و بگەڕێمەوە بۆ وڵاتی نەرویج لەم کەین و بەینەدا بووم شەوێك لە پڕ گیزە و هاژەو هوژی حەزقیل پەیدابوو لەگەڵ سەسیل هاتنەوە بۆ لام.

حەزقیل: ماکوان جێگاکەمان دۆزیوەتەوە بیرێکە، دەزانین چی لێیە و کێن ئەوانەی خۆیان نیشان ئەدان و چۆن تەلیسماوی کراوە. هەوڵبدە کێشەکەیان بۆ چارەسەر بکە، بەڵام بیکە بە مەرج بەسەریانەوە کە

هاوكاری بانگەوازی ئیســـلامی بكەن بە پارەكەی، یاخود ماڵی هەتیو و هەژاران تێر بكەن.

ماكوان: ئەوان وتیان گۆڕە، بیری چی و چۆن چارەسەریان بۆ بكەم؟

حەزقیل: جا گۆڕ یاخود بیر هەر ناوێكی لێدەنێن ئارەزووی خۆتانە، جێگاكە زۆر كۆنە و كەرەســـتەی باشـــی تێدایە زۆرێك لە ســـاحیرەكان بەشوێنیدا دەگەڕێن.

شـــەیتانەكانیش ئەوانەی كە بۆ كاری ســـیحر خۆیان تەرخانیان كردووە دایانناوە بۆ ئەو كەسانەی كە دەبنە ساحیر جێگاكەیان نیشان بدەن، لەو ناوچەدا كەســـێكی وا ســـاحیری تێدا نییە بتوانێت بیهێنیت، بەڵام زۆر لە هیندییەكان هەوڵیانداوە بڕۆن ئەوەندەی ئاگاداركراینەوە لە برا موســـڵمانەكانمان لەو ناوچەیە لەترســـی ئەوەی ئەو ناوچە هەمووی موســـڵمانن و پابەندن بە دین بۆیە هیندییەكان ناوێرن بڕۆن دەزانن ئەفغانەكان ئازاو بوێرن دەســـت ناپارێزن لە كوشـــتنی كەس بۆیە تەلیسماوی كراوە و هەندێك لە جنە شەیتانەكان پاسەوانی دەكەن.

ماكوان: چارەسەرەكەی چییە و دەبێت چی بكەم؟

حەزقیل: با شێخ بەرقان بێت ئەو چارەسەرەكەیت پێ دەڵێت.

ماكوان: ئەی ئێوە نایزانن؟

حەزقیل: با دەیزانین، بەڵام بێ پرسی ئەوكار ناكەین. خۆ تۆ ساحیر نیت تا كارمان پێبكەیت و ئێمەش داوای كوفر و شـــتی ناپەســـەند بكەین، ئێمە بەیعەتمان داوەتە شـــێخ بەرقان لەقســـەی دەرناچین، تۆش هاوڕێمانیت وەكو برا بەیەكەوە كار دەكەین.

ماکوان: دەی خۆ من بەیعەتم پێنەداوە تا پابەندبم بە بەیعەتەکەمەوە، هەروەکو هاوڕێ و برای ئایینی مامەڵەی لەگەڵ دەکەم.

سەسیل: ئاخر خۆ بەیعەتی تۆ قەبوڵ نییە بۆ شێخ بەرقان، ئێمە ئەتوانین بەیعەت بدەین بە مرۆڤ، بەڵام لە ڕووی شەرعەوە دروست نییە مرۆڤ بەیعەت بدات بە جنۆکە.

ماکوان: سەیرە! سەسیل هەرچەندە کە تۆ قسە دەکەیت من توڕە دەبم هەموو گیانم دەبێت بە بورکان، بەڵام قسەکەت سەرنج ڕاکێش بوو، ئەکرێت حەزەی برام ڕوونکردنەوەیەکم بدەیتێ، سەسیل تکایە قسە مەکە.

حەزقیل: ئێ ڕاست دەکات ئێوە خەلیفەن لەسەر زەوی خودای پەروەردگار خەڵات و شەرەفی ئەوەی بە مرۆڤ بەخشیوە سەردار و ڕێبەری مەخلوقاتەکانی تر بکەن، هەر ئەمەشە وای کردووە جنە شەیتانەکان ڕقیان لە ئێوەی مرۆڤ ببێتەوە، ئەو ململانێ و جەنگەی ڕوودەدات لەو نێوانەدا ئیبلیس خۆی دانابوو ببێتە خەلیفە و زەوی ئاوەدان بکاتەوە خۆی لە ئێوە پێ باشتربوو فەرمانەکەی خودای پەروەردگاری شکاند.

سەسیل: ئەی نازانی جنۆکە هەموو کێشەی لەگەڵ مرۆڤ ئەوەیە.

ماکوان: با دەزانم، نەم وت تۆ قسە مەکە؟

لەدوامەوە شێخ بەرقان پەیدابوو وتی: ماکوان هیچ شارەزاییت هەیە لە کتێبی "بەلهان"ی عەبدولحەسەنی ئەصفاهانی؟

ماکوان: نەوەڵڵا شێخ ئەوە یەکەم جارە بیبیستم.

شێخ بەرقان: تەلیسمی ئەو گۆڕە بەو کتێبە کراوە، پڕیەتی لە ئاڵتون و کەرەستەی زۆر گرانبەها لە جۆرەکانی گەوهەر و دوڕو زیو، نەخشی

جوان لەســـەر قاپ و قاچاخ و جلو بەرگ و زۆر شـــتی گرانبەها، ئەگەر ئەوانە بگاتە ئەوروپا پارەيەكی خەياڵی دەكات.

ماكوان: جا شـــێخ گيان بە ئێمە چی؟ نە دەســـت ئێمە دەكەوێت و نە كيسەشم بۆ هەڵدووريوە، وەكو كوردەواری لای ئێمە دەڵێن.

شێخ بەرقان: ئاسانە ئەوان ناتوانن لە ئەفغانستان بيفرۆشن، هەر دەيهێنن بۆ ئەوروپا كەسيش شك نابەن لە تۆ زياتر بۆيان ساغ بكەيتەوە.

ماكوان: جا من چۆن ئەوكارە دەكەم ياشێخ ئەوە زۆر قەدەغە و ياساغە لە ئەوروپادا.

شـێخ بەرقان: نا ياسـاغ نييە، لە بەلجيكادا كڕين و فرۆشـتنی پێوە دەكرێت لە مەزاد دا، لەنەمسا و لە سويسرا لە ئەڵمانياش.

ماكوان: ئەمە نوێ بوو بۆ من، بڕوام نييە شتی وا هەبێت.

شێخ بەرقان: وەرە با جارێ فێرت بكەم چۆن بەتاڵی دەكەيتەوە هاوكاريان بكە، ئەوكات خودای گەورە ئاسانی دەكات.

ماكوان: ناشێت شێخەی برام تەماعت تێيدا هەبێت؟

شـــێخ بەرقان: ڕاســـتی بەڵێ تەماعمان تێدا هەيە، ئەويش بۆ هاوكاری برايەكمانە بۆ ئەوەی پشـــتی بگرين چاوەڕوان دەكرێت زۆر ناڕەحەتی بەسەر بێت و ئازار و ئەشكەنجە و زەرەری زۆر بەسەريدا بێت.

ماكوان: ئەم برايەتان كێيە؟
شێخ بەرقان: ماكوانە!
ماكوان:من؟
شێخ بەرقان: وەرە با فێرت بكەم و بەوانيش بڵێ.

لەچاوەڕوانی هاتنی ئیقباڵ و سەلامولا و ئاڵتونەکان

لەگەڵ شـێخ بەرقان دانیشـتم و یەکە یەکە بۆی شـەرح کردم، هەندێکی پێشـــتر لەلایەن عەلی یەمەنیەوە خوای گەورە لێی خۆش بێت بۆم باس کرابوو، هەندێکیشیان نوێ بوون بۆ یەکەم جار بوو بیبیستم.

فێری کردم بۆ ئەوەی دواتر من بەوان بڵێم و کاتێك دابنێین کە حەزقیل و سەسیل و ڕاقی هاوکارییان بکەن.

بۆ بەیانی تەلەفونم کرد بۆ ئەڵا بەخش و پێم وت خۆتان حازربکەن تا فێرتان بکەم، با چەند خوێندەوارێکتان لەگەڵدا بێت و بینووســـن بۆ ئەوەی زوو کارەکانتان ڕاپەڕێت و دوو جنۆکەش لە هاوڕێکانی خۆم دێن هاوکاریتان دەکەن، هەرچەند من نەموتووە ئەوان خۆیان بۆ هاوکاریتان دێن، چونکە کارکردن بە جنۆکە حەڕامە، من نەموتووە پێیان بۆیە ڕوونی دەکەمەوە حاجی ئەڵا بەخش بۆ ئەوەی وا تێنەگەیت کە من ساحیرم.

دوای ســـەعاتێك حاجی ئەڵا بەخش تەلەفۆنی بۆ کردمەوە: کاك ماکوان ئێمە ئامادەین.

ماکوان: زۆر باشـە، هەوڵبدەن ئەوانەی کە دەچن بۆ ئەو جێگایە دەسـت بە دەستنوێژبن، هیچ جۆرە شتێکی ناشەرعییان پێنەبێت.

پاشـــان دوعاکە بخوێنن بەدەمی بیرەکەدا یان ئەشـــکەوتە یاخود گۆڕە هەرچیەك هەیە بەم شێوەیە بیخوێنن بە دەرچەکەیدا، ئەگەر دووکەسیش بیخوێنێت ئەوا باشترە، لە دوانیش زیاتر بن هەر زۆر باشترە، بۆ زانیاریتان ئەگەر ماڵێك جنی تێدابێت هەر هەمان کردار دەکرێتەوە، حاجی ئەڵا بەخش هەوڵبدەن جوان بینوسن کاتم نابێت جارێکیتر بیڵێمەوە پێتان.

حاجی ئەڵا بەخش: بڵێ بێخەم بە دووكەس دەنووسن.

ماكوان: سێ جار ئەم دوعایە بخوێنن بڵێن: ئەی جنۆكەو شەیتانەكان لەم ناوچەیە بڕۆن لێرە مەمێنن، داواتان لێدەكەم بەو پەیمان و وەعدەی كە لەنێوان ئێوە و جەنابی پێغەمبەر سولێمانی كوڕی پێغەمبەر داود "سەلامی خوایان لێبێت" بەرقەرارە و لەسەری ڕێككەوتوون نە ئازارمان بدەن نە بتانبینین تكایە دەرچن لەم ناوچەیە.

دەقەكەی بە عەرەبی بخوێنن باشترە، چونكە وەك شێوەی دوعا كراوە و هەموو جن و شەیتانەكان لێی تێدەگەن.

(يا معشر الجن أناشدكم بالعهد الذي أخذه عليكم سليمان بن داود إن لا تظهروا لنا ولا تؤذونا)

ئەم شێوەیە تاقی كراوەتەوە كاریگەری هەبووە، ئیبن قەیم ئاماژەی بۆ كردوە لە كتێبی (الوابل الصيب من الكلم الطيب)، ئەگەر چی فەرموودەكە شێخی ئەلبانی بە لاواز دایناوە بەم شێوەیە هاتووە (أخرجه أبو داود في "سننه" (٥٢٦٠)، والترمذي في "سننه" (١٤٨٥)، والنسائي في "عمل اليوم والليلة" (٩٦٨)، وابن أبي شيبة في "مصنفه" (١٩٩١٤)، والطبراني في "المعجم الكبير" (٧٩/٧)، والبيهقي في "الآداب" (٣٦٤)، جميعا من طريق ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَبِيهِ: " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سُئِلَ عَنْ حيات الْبيوت، فَقَالَ:(إِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهُنَّ شَيْئًا فِي مَسَاكنكُمْ، فَقُولُوا: أَنْشُدُكُنَّ الْعَهْدَ الَّذِي أَخَذَ عَلَيْكُنَّ نُوح، أَنْشُدُكُنَّ الْعَهْدَ الَّذِي أَخَذَ عَلَيْكُنَّ سُلَيْمَانُ، أَنْ لَا تُؤْذُونَا!)

پاشان سێ جار بانگ بدەن لەو جێگایەدا ڕووە و قیبلە بوەستن ئەگەر بزانن قیبلە لە كوێوەیە.

ئاوی دەریا واتا ئاوی سـوێر یاخود خوێی زبر لەگەڵ ئاودا تێکەڵ بکرێت و لەگەڵ ئەو ئایەتانە کە ئاماژەی پێدەکەم بخوێنرێت بەسەریدا بیپرژێنن بە چواردەور و دەرگا و هەموو ئەو ناوچەیەدا، ئەگەر کاریگەری نەبوو خوێیەکە بە جیاواز بکە بەجێگاکەدا و لەگەڵ ئاوی باران یاخود ئاوی کانی...هتد.

ئایەتەکان ئەمانەن:

* أعُوذُ باللّهِ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجِيـمِ

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿وَٱلصَّٰٓفَّٰتِ صَفّٗا١ فَٱلزَّٰجِرَٰتِ زَجۡرٗا٢ فَٱلتَّٰلِيَٰتِ ذِكۡرًا٣ إِنَّ إِلَٰهَكُمۡ
لَوَٰحِدٞ٤ رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا وَرَبُّ ٱلۡمَشَٰرِقِ٥ إِنَّا زَيَّنَّا
ٱلسَّمَآءَ ٱلدُّنۡيَا بِزِينَةٍ ٱلۡكَوَاكِبِ٦ وَحِفۡظٗا مِّن كُلِّ شَيۡطَٰنٖ مَّارِدٖ٧ لَّا
يَسَّمَّعُونَ إِلَى ٱلۡمَلَإِ ٱلۡأَعۡلَىٰ وَيُقۡذَفُونَ مِن كُلِّ جَانِبٖ٨ دُحُورٗاۖ وَلَهُمۡ عَذَابٞ
وَاصِبٌ٩ إِلَّا مَنۡ خَطِفَ ٱلۡخَطۡفَةَ فَأَتۡبَعَهُۥ شِهَابٞ ثَاقِبٞ١٠﴾ [الصافات]

واتە: سـوێند بە فریشـتە ڕیز بووەکان١ بەو فریشـتانەش کە دەخوڕن بەسـەر سـتەمکاراندا٢ بەوانەش (کە پەیامە ئاسـمانیەکان) دەگەیەنن بە پێغەمبەران و بەسـەریاندا دەیخوێننەوە٣ بەڕاسـتی و بێگومان خوای ئێوە تاکەو یەکێکە ٤ پەروەردگاری ئاسـمانەکان و زەوی و نێوانیانە، پەروەردگاری ڕۆژهەڵاتیشـە ٥ ئێمە ئاسـمانی دنیامان ڕازاندۆتەوە بە جوانی و ڕۆشـنی ئەسـتێرەو هەسـارەکان ٦ (ئاسـمانمان) پاراسـتووە لە

(پیلان و شـەڕی) هەموو شـەیتانێکی سـەرکەش ﴿٧﴾ شـەیتانەکان ناتوانن هەواڵی ئەو نەخشـــەو بەرنامانەی کە بە فریشـــتە پایەبڵندەکان دەســـپێردرێت، بیزانن) و ببیســـتن، چونکە لە هەموو لایەکەوە (پارچە ئەستێرە) بۆیان دەکشێ و (لەناویان دەبات) ﴿٨﴾ (یان) ڕاودەنرێن و سزای ســـەخت و پڕ ئێشـــیش لە قیامەتدا بۆیان ئامادەیە ﴿٩﴾ (ئەوەش کە هەواڵێک) بڕفێنێت و بیەوێت بۆی دەربچێت ئەســـتێرەیەکی کونکەر شوێنی دەکەوێت و (لەناوی دەبات)﴿١٠﴾.

﴿وَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُورًا﴿٤٥﴾ وَجَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرًا ۚ وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِى ٱلْقُرْءَانِ وَحْدَهُۥ وَلَّوْا۟ عَلَىٰٓ أَدْبَٰرِهِمْ نُفُورًا﴿٤٦﴾﴾ [الإسراء]

واتە: هەرکاتێ قورئان دەخوێنی ئێمە بەربەســـتێکی (نادیارو شـــاراوە) دەخەینە نێوان تۆو ئەوانەی باوەڕیان بە ڕۆژی دوایی نیە.. (چونکە ســوودی لێ وەرناگرن)﴿٤٥﴾. واتە: (چونکە مەبەســتیان نیە تێبگەن) ئێمەش پەردە دەنێین بەســەر دڵیاندا تا هەر تێی نەگەن، وە گوێشـیان سـەنگین دەکەین، جا کاتێ کە لە قورئاندا تەنها ناوی پەروەردگارت دەبەیت (وە باســی بت و بەرنامەیان ناکەیت) پشــت هەڵدەکەن و ڕوو وەردەگێڕن و بێزاریی دەردەبڕن و دەڕۆن﴿٤٦﴾.

﴿إِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَٰنٌ ۚ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ وَكِيلًا﴿٦٥﴾﴾ [الإسراء]

واتە: بەڕاســتی بەندەکانی من (ئەی شــەیتانی نەفرین لێکراو) هیچ دەسەڵاتی تۆیان لەسەر نابێت و هەوڵ و کۆششی تۆ کاریان تێناکات، وە پەروەردگاری تۆ (ئەی ئیماندار) بەسە بۆ پارێزگاریی و پاڕاستنت(٦٥).

﴿فَمَا ٱسْطَٰعُوٓاْ أَن يَظْهَرُوهُ وَمَا ٱسْتَطَٰعُواْ لَهُۥ نَقْبًا(٩٧)﴾ [الكهف]

واتە: ئەوسا ئیتر (یەئجوج و مەئجوج) نە توانیان ســەربکەون، نە توانیان کونا بەدەری بکەن(٩٧).

﴿وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِم مِّن قَبْلُ ۚ إِنَّهُمْ كَانُواْ فِي شَكٍّ مُّرِيبٍ(٥٤)﴾ [سبأ]

واتە: (ئەوســا ئیتر) لەنێوان ئەمان و ئارەزووکانیاندا (بەربەســت دانرا)، هەروەکو پێشــتر بە هاوشــێوەی ئەمان کرا، بەڕاســتی ئەوانە هەمیشــەو بەردەوام لە گومان و دوودڵیدا بوون (بەرانبەر ئیمان و خۆیان بۆ دینداری یەکلایی نەدەکردەوە)(٥٤).

﴿وَجَعَلْنَا مِنۢ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَٰهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ(٩)﴾ [يس]

واتە: هەروەها بەربەســتمان لە بەردەمیانەوە و لە پشــتیانەوە داناوە، پەردەشمان هێناوە بەسەر چاویاندا (مەبەست ئەو بەربەستانەشە کە لە دەروونیاندا هەیە و نایەڵێت ڕێگەی ڕاســت بدۆزنەوە) ئیتر ئەوانە حەق و ڕاستی نابینن(٩).

پاشـان سـوڕەتی بەقەرە لەو جێگایەدا بخوێنن کاتژمێرێکی دەوێت هەوڵ بدەن بە جوانی بیخوێنن.

ئینجا بچنە ناوەوە پشت بەخودای پەروەردگار بیهێننە دەرەوە.

ئەوکاتەی کە دەچن هاوڕێکانی منی لێیە لەگەڵ هاوڕێکانتان بە دەنگی بەرز بیڵێن بۆ ئەوەی ئەوانیش بزانن و هاوکاریتان بکەن.

حاجی ئەڵا بەخش: جزاك الله خیرا کاکە ماکوان.

ماکوان: خوای گەورە کارتان بۆ ئاسان بکات، خواتان لەگەڵ.

منیش لەئەڵمانیا سەرقاڵ بووم بە ئیش و کاری خۆمەوە، چووم بۆ بازاڕ لە کۆڵن، چوومە مۆڵێکی گەورە بۆ کڕینی هەندێك دیاری بۆ ماڵ و منداڵ و خاوخێزان.

پیاســـەم دەکرد لەم دوکان بۆ ئەو دوکان، بەدوای خواردنێکی خۆشـــدا دەگەڕام کە بیخۆم و خۆم کرد بە دۆنەر کەبابێك دا دانیشتم، دەستمکرد بە نـان خواردن یەکێـك بە پرتەوە خۆی کرد بە ژووردا دیـار بوو بەدوای شەڕدا دەگەڕا، چووە پشتی من و کردی بە دەنگە دەنگ لەگەڵ دووکوڕی تردا کە بەئەڵمانی قســـەیان دەکرد، دوو کەســـی تر لە دوای منەوە بۆی هەڵسـان خاوەنی دۆنەرەکە لەگەڵ چەند شاگردێك کردیانە دەرەوە، بەڵام شـەڕ ڕووینەدا هەر دەنگە دەنگ بوو بەئەڵمانی دایان بەیەکدا و پاشـان خـاوەن دۆنەرەکە بە تورکی قســـەی کرد لەگەڵ دوو کوڕەکەی تردا و ئەویش لەدەرەوە ئەسووڕایەوە، گوێم لێبوو بەکوردی جنێوی ئەدا.

منیش نانەکەم بە پەلە تەواوکرد کە گوێم لە جنێوەکانی بوو چووم بۆ لای وتم کاکە چیە، ئەو تورکانە تەعەدا دەکەن؟

بە دەم جنێوەوە وتی: ئەمانە کوردن تورك نین، ئەو دوانە قاچاخچین و پـارەیـان خواردم، بڕیـاربوو لە تورکیـاوە خێزانەکەم بۆ بهێنن، بەڵام خێزانەکەم سنووورداش کراوەتەوە پارەکەم بۆ ناگەڕێننەوە.

ماکوان: ناوت چیە برا، خەڵکی کوێیت؟

- وەڵڵا خەریکە ناوی خۆشـــم لە بیر دەچێتەوە، ناوم ســـامانە خەڵکی سلێمانیم.

ماکوان: من چیم پێدەکرێت لەخزمەتاندا بم؟

ســامان: ســوپاس، چاوەڕێ دەکەم بێنە دەرەوە لەهەردووکیان بدەم یان دەیانکوژم یان دەمکوژن. ماکوان: نا؛ برا وا نابێت، چەندیان پارە لایە؟

سامان: ٥٠٠٠ یۆرۆم خەواندووە، دەڵێم ١٠٠٠ بۆ ئێوە باقیەکەم بدەنەوە.

ماکوان: بۆ خاوەنی ئەم جێگایە بەرگریان لێ دەکات؟

سامان: خاوەن ئەم دوکانە خزمیەتی.

ماکوان: کرمانجی دەزانن؟

ســامان: بەڵێ لەگەڵ من بەکرمانجی قســە دەکەن، ئێســتا کردوویانە بە تورکی.

ماکوان: باشــە هیچ مەڵێ و لەگەڵ مندا وەرە ژوورەوە، هیچ قســە مەکە ئەگەر باڵیان گرتی و تۆیان کردە دەرەوەش، بەس چاوەڕێی من بکە و هیچی تر باشە برا.

سامان: چی دەکەیت؟

ماكوان: حەقت نەبێت؛ بە پشـــتیوانی خوا حەل دەبێت بەس وەعدم بدەرێ لە قسەم دەرنەچیت و تورە نەبیت، ئەگەر من شەرمكرد لەسەرت تۆش هەڵبدەرێ، تا دەست نەوەشێنن هیچ نەكەیت.

سامان: ئاخر زۆرن لێمان ئەدەن؟

ماكوان: كوڕی باش تۆ ئێستا ئەتكوشتن! خەمت نەبێت.

چوومە ژوورەوە لەسەر كورسی دانیشتم چوومە پشتیانەوە، پشتم نا بە دیوارەكەوە و بانگم كرد سەیدا كەرەمكە تا لای ئێمە وەرە.

هەر بۆ بچووككردنەوەی وتم: دوو چایمان بۆ بێنە و لەگەڵ دوو پاقلاوە.

خۆی نەیهێنا داوای كرد بۆمان بهێنن.

سـەیدا من ناوم ڕێبوارە لە فرەنسـاوە هاتووم حیزب ناردوومی، ئەم كوڕە شـــكاتی لێكردوون لای ئێمە منیان ناردووە كە ئاگادارتان بكەمەوە، جا دواتر هەرچی ڕوویدا لە بازاڕ و دوكانەكەت گلەییمان لێمەكە، چەند ڕۆژە من چاودێری ئێوە دەكەم و بەشـــوێن ئێوە و ئەو دوو هەڤاڵەی ترەوەین خۆم عەمدەن بێدەنگ بووم وتم بزانم ئەم كاك سامانە ڕاست دەكات جا تكایە پارەكەی بۆ بگەڕێننەوە. هەڤاڵ ســـالم- یش ســـەلامی لێدەكردی دەیوت دەمێكە هاوكار نەبووە.

لەدڵی خۆمدا وتم ئێستا یەك شینە جرطم بۆ لێ دەدات و دەڵێت هەستە بۆ دەرەوە. منیش بەشـــەق و بە بۆكس دەكەومە نـاویـان و چی لە دوكانەكەیدا هەبێت دەیشـــكێنم و خۆشـــم تیروپڕ تێهەڵدان دەخۆم و دەگیرێم.

وتی: سەیدا سەرچاوێ مە ئەز خزمەتكاری سالمیمە.

ئێستا قسەیان لەگەڵ دەکەم بەسەرچاو.

ڕۆشت قسەیان لەگەڵ بکات، منیش بە سامان-م وت: پێبکەنە لەگەڵمدا و قاقا لێبدە با دەنگی پێکەنینەکەت ببیستن.

سامان وا پێدەکەنی من ڕقم لێبوو وەکو وابێت بگری.

وتم: دەمت داخە خەڵك وا پێئەکەنێ؟!

ماکوان: سامان جگەرەت پێیە؟

سامان: جگەرە ناکێشم.

ماکوان: بڕۆ پاکەتێك بکڕە.

سامان: چی دەکێشی؟

ماکوان: نازانم هەرچی بێت، دالاس!

سامان: کاکە ئێرە ئەڵمانیایە دالاسی چی؟

ماکوان: هەرچیەك بێت بیهێنە و هەڵسە لەبەرچاوم، کەهاتیتەوە زۆر بە ویقار و ڕێزەوە بمدەرێ باشە؟

خۆم مەبەستم بوو ئەو جوڵەیە بکات، چوو پاکەتێکی مارلیبۆرۆی بۆ هێنام و جگەرەیەکی دامێ و چوومە بەردەم دوکانەکە کێشام و خەریك بوو ئەخنکام ئەوەندە ناخۆش بوو بەس تفم دەکردەوە!

منیش وتم ئەگەر کاتتان پێویستە دەڕۆم دواتر دێینەوە.

یەکێکیان هاتە لام وتی من ناوم حســێنە ئێســتا ٣٠٠٠ یۆرۆ ئامادەیە تا دەچن ئەوی تر دەهێنن دوو کاتژمێری تری دەوێت.

ماکوان: کێشــە نییە، ســامان بڕۆ ئەوە وەرگرە و دوو ســەعاتی تر بێرەوە لێیان وەرگرە. بە تووڕەییەوە بەسامانم وت لاچۆ ئیشم بە سەیدا حوسێنە! ســامان ڕۆشــت چپاندم بە گوێیدا و وتم زۆر درەنگ کەوتوویت گلەییان لێتە.

سەیدا حوسێن: ئەز ل خزمەت ئێوەدام.

ماکوان: من دەڕۆم نایەمەوە تا دوو ســـبەی لەگەڵ جەماعەت دێینەوە لات، بەڵام پارەکەی سامان بدەنەوە خوات لەگەڵ.

لەگەڵ سامان هاتین و ٣٠٠٠ یۆرۆم بۆ وەرگرتەوە.

وتم وەرە بڕۆین بۆ قاوەخانەیەك تا دوو کاتژمێری تر بەســەیارەکەی خۆم ئەتهێنمەوە بەردەم دوکان، دابەزە و خێرا سەرکەوە باشە؟ پلانم بۆ دانا و دوای دوو کــاتژمێر بە ســـەیــارەکەی خۆم بردمە بەردەم دوکــانەکە، هەرچەندە زۆر قەدەغە بوو سزای لەسەر بوو لەویا وەستان.

ســـامان دابەزی و لەدوورەوە جامەکەم دایەوە هاوارم کرد ســـەیدا دوو سبەی باشە؟

حوسێن: زۆر باشە، خواحافیز.

ماکوان: هەموو پارەکەت وەرگرت؟

سامان: عەیبی نیە، هەتا ماوم بیرم ناچێتەوە کاك ڕێبوار گیان!

ماکوان: من ناوم ڕێبوار نییە، ناوم ماکوان-ە، ئەگەر ئیشێکت نییە دەڕۆم.

سامان: بۆ کوێ؟

ماکوان: من لە نەرویجەوە هاتووم نەك فرەنسـا ئەو جەماعەتە ئەحمەق بوون ئەگەر ئاقڵ بوونایە بەتۆشـەوە! دەتانزانی ژمارەی سـەیارەکەی من فرەنسا نییە (بەپێکەنینەوە) لە هوتێلم لە شارێکی نزیك ئێرە.

سامان: کاکە ناهێڵم بڕۆیت تۆ فریشتە بوویت چۆن دەهێڵم بڕۆی بەخوا داوەتی منی، ماڵم لێرەیە هوتێلی چی چۆن شتی وا دەبێت.

ماکوان: کێشـــە نییە، دێم لە ماڵتان چایەك دەخۆینەوە و دوایی دەڕۆم با یەکتر بناسین.

سامان: تۆ وەرە خوا گەورەیە.

چوومە ماڵیان هەر دەرگا کرایەوە بتڵێ بیرەم بینی، دوای ئەوە دانیشـــتم لە جیاتی چا بیرەیەکی بۆ هێنـام گوایە زۆر بەڕێزە و خزمەتم دەکات! منیش هەڵسام وتم دەڕۆم.

سامان: بەسەرسوڕمانەوە بۆ کاکە؟!

ماکوان: من ویســـتم داوای بەرماڵ بکەم، لەماڵێکدا مەشروبی تێدا بێت دانانیشـــم، بەڕاســـتی خۆم تاوانبار ناکەم. برا ماڵی خۆتە تۆ ئازادی چی دەکەیت تێیدا، بەڵام من دانانیشـــم لەماڵێکدا مەشروبی تێدا بخورێتەوە، خێرا ٦ بیرەی هەبوو لەماڵەکەیدا هەڵی چڕی و کردی بە دەســـتشـــۆری چێشتخانەکەیدا!

ماکوان: نوێژم نەکردووە بەرماڵت هەیە؟

ســـامان: بەخوا شـــازی بەرماڵم هەیە، دایکم لە حەج بۆی هێناوم، نوێژم لەسەر نەکردووە هەر بیبە بۆ خۆت، بڕۆ دەستنوێژەکەت بگرە.

ماکوان: "بە پێکەنینەوە" کوا توالێت و حەمام بابڕۆم دەســـت نوێژەکەم بگرم؟

دەست نوێژم گرت و هەندێك موجامەلەمان کردو تەلەفونەکەیم وەرگرت و ۱۰۰۰ یۆرۆی بۆ هێنام کە بیبەم بۆ خۆم، هەڵســـام پارەکەم دایەوە و وتم: ئەگەر منت خۆش دەوێت ئەوە بدە بە خێزانی بەڕێزت و ڕووبکەرە خودا دڵنیابە خوای گەورە کارەکانت بۆ ئاسان دەکات.

خواحـافیزمـان لەیەك کرد و تەلەفونمـان گۆڕییەوە، دیـاربوو کوڕێکی بە وەفـاش بوو زۆر ڕێزی گرتم تەمەنمـان زۆر جیـاواز نەبوو، پێـدەچوو من چەند ســـاڵێك لەو گەورەتر بم. ئامادەیی پیشـــەســـازی ســـلێمانی تەواو کردبوو بەشی کارەبا.

هاتمەوە بۆ هوتێلەکەو ماوەی ۳ ڕۆژ لە نۆیس مامەوە ئەو کەلوپەلانەی کڕیبووم هەموویم ڕەوانەی نەرویج کردەوە. دوو ڕۆژم مابوو ســەرڤیســی ســەیارەکەم بۆ بکەن. کۆتا ڕۆژ کە ویسـتم بگەڕێمەوە حاجی ئەڵا بەخش تەلەفونی بۆ کردم و وتی: کاکە ماکوان لەکوێیت؟

وتم: لە ئەڵمانیام بەیانی دەگەڕێمەوە نەرویج.

حاجی ئەڵابەخش: مەڕۆ بەیانی کاتژمێر ۱:۳۰ ئیقباڵ و ســـەلامولای کوڕی دێنە شـاری دوسـڵدۆرف شـارەزانین، بەڵکو هاوکاریان بکەیت. ئەمانەتیان پێیە هاوکاریان بکە تا دەگەڕێتەوە فرەنسا، لەئەڵمانیا شارەزانییە.

ماکوان: سەرکەتوو بوون الحمدلله؟

حاجی ئەڵا بەخش: ئەرێ وەڵڵا؛ هیچمان تێدا نەهێشت، بەشێکی کەممان لێ ناردووە ســـاغی بکەرەوە پێم وتووە کە بەشـــی تۆ لە بەرچاو بگیرێت

خەمی هیچت نەبێت، بەڵام تا لە فڕۆکەخانەی کابول دەرمانکرد زۆر ناڕەحەت بووم.

ماکوان: ئەی لە ئەڵمانیا کێشەی نیە؟

حاجی ئەڵا بەخش: بۆ دابەزین لێپرسینەوەی نییە ئاساییە، ئەگەر بشگیرێت زۆر گرنگ نیە لامان، چونکە بەس نموونەم ناردووە پرسیاری زۆریشم کردووە یاساغ نییە لە ئەوڕوپا.

ماکوان لەدڵی خۆمدا وتم شێخ بەرقان شارەزابوو ئەویش وای وت، باشە حاجی گیان لەخزمەتدام، ئەمشەویش دەمێنمەوە تا دەگەڕێنەوە فرەنسا. شەو بیرم دەکردەوە لە خۆشیدا وتم بەخوا خودای گەورە دەوڵەمەندی کردی بە بۆنەی ئەفغانیەکانەوە. بیرم دەکردەوە پرۆژەم دادەنا و پارمەتی خەڵکم ئەدا لە خەیاڵپلاوێکی زۆر خۆشدا بووم، زەنگی تەلەفونەکەم لێیدا سەیرم کرد سامان بوو.

سامان: کاك ماکوان براکەم وەڵڵا زۆر مەمنونی جەنابتانم هەر حەزمکرد قسەت لەگەڵ بکەم، زۆر حەز دەکەم بێمە خزمەتت برا ئەگەر ئیجازە هەیە با ئەم شەو پێکەوە بین ئیشم نییە لەخزمەتدام.

ماکوان: کاك سامان گیان لەخزمەتدام لە هوتێل ئێمپایەر لە نۆیس، سێ چارەك دوورم لە کۆڵن تەشریف بێنە.

سامان: ئێستا دێمە خزمەتت، نانت خواردووە؟

ماکوان: وەرە بەیەکەوە نان دەخۆین، خواحافیزیمان کرد لەوکاتەدا حەزقیل دەرکەوت بێ سەلام و کەلام وتی: ئەوە چیت کرد بەدبەخت؟

ماکوان: چی بووە حەزەی برام؟

حەزقیل: ڕاکە لێرە نەمێنیت ئەدرەســـی خۆتت خســـتە بەردەســـتی ئەو کرمانجانە زۆریان داوە لە سامان بەدوای تۆشدا دەگەڕێن، لێرە نەمێنیت.

ماکوان: ئەی چی بکەم ڕاکەم؟

حەزقیل: ئەی خۆ مقاوەمە ناکەیت؟

ماکوان: ئێ ئاخر بۆ کوێ ڕاکەم؟

حەزقیل: چارە هەیە؟

ماکوان: وەرە با بیر کەینەوە چی بکەین.

شەڕێکی سەخت و بێ زیان

حەزقیل هات بەپەلە وتی: هەرچی ناونیشانی خۆت بوو خستتە بەردەستیان ئەوان دەیانەوێت لێت بدەن، زانیویانە بە فیڵ پارەکەت بۆ سامان وەرگرتۆتەوە جا تا زووە ڕاکە لێرە مەمێنە.

ماکوان: ئاخر چۆن ڕاکەم؟ بۆ کوێ ڕاکەم؟ باشە گریمان من ڕامکرد بە بۆنەی منەوە سامان کەوتۆتە دەستی ئەوان، بۆیە ڕاکردن چارە نییە. وەرە با بیر بکەینەوە حەزە گیان چی بکەین؟

حەزقیل: بە سامانەوە دێن بۆ ئێرە ۳ ئۆتۆمبێلن ۱۰ کەس زیاترن، چی دەکەیت؟

ماکوان: تەلەفۆن بکەین بۆ پۆلیس بێن؟

حەزقیل: جا چی دەڵێیت بە پۆلیس؟ بەشی ئەوە زمانت باشە قسە بکەیت بە ئەڵمانی؟

ماکوان: ئەڵمانی نازانم، مەگەر بە ئینگلیزی تێیان بگەیەنم کە ئەویش قورسە، بەس چی بڵێین بە پۆلیس باشە؟

حەزقیل: بەخوا بەتەمای پۆلیسی ئەڵمانی مەبە، بەئینگلیزی قسە بکەیت و بێن بەدەمتەوە، پاشان چی دەڵێیت؟

ماکوان: ئەوەش پرسیارەکەی منە چی بڵێین؟

حەزقیل: بەقسـەم بکە بڕۆ لە هوتێلەکە بەرەو شـارێکی تر یان برادەرێك بدۆزەرەوە لە هاوڕێکانت بچۆ بۆلایان و دوای هەوڵبدە سامان لەدەستیان دەربهێنن.

ماکوان: ئێستا سامانیان نیوە گیان کردووە، ئەوە دڵنیام سامان وتوویەتی پارەکەم داوە بە ماکوان، هەڵبەت ئەمە بۆچوونی خۆمە بۆ ئەوەی لێی نەسێنن.

حەزقیل: کاتی ئەم تەحلیل و شـیکارییە نییە بەقسـەم بکە بڕۆ، زۆرن دەرەقەتیان نایەیت و ئازارت ئەدەن.

ماکوان: نازانم، سـەرم داخسـت و بێدەنگی ڕووی تێکردم ویسـتم بیربکەمەوە. تۆزێك بێدەنگ بووم سەرم بەرزکردەوە سەسیل وەستابوو پاڵی دابوو بەدیواری ژوورەکەوە وەك ئەوەی چاوەڕێی من بێت، منیش وتم هەر لە تۆم کەم بوو.

سەسیل: من ئەتوانم وایان لێبکەم کە بترسن و نەیەن بەلاتدا.

ماکوان: بەڕاسـتە؟ ئاخر دوایی نەمکەیت بەپەند وەکو تۆپی بالەم لێبێت بە بۆکس و شەق لە نێوانیاندا یاریم پێبکەن.

حەزقیل: چی دەکەیت سەسیل؟

سەسیل: شملالۆۆخ، فەنەستقانا و ئەرزحابیج.

ماکوان: ئەوە دەڵێن چی؟

حەزقیل: دەڵێت لەبەر چاویاندا شتی ناشیرین و زەبەلاح نیشان ئەدات تا بترسن!

ماكوان: ئەی بۆ واناڵێیت سەسیل ئیتر ئەم قسانە چییە دەیكەیت؟

سەسیل: ئاخر ئەو جۆرە شێوەی كارەكەیە، بەس چەند خولەكێكم بدەرێ ئێستا دێمەوە بۆلاتان.

ماكوان: فەرموو بڕۆ، حەزقیل پێت وایە سەسیل توانای هەبێت و ڕاست بكات؟

حەزقیل: ئەتوانێت زیاتریش بكات! ئەوە ڕۆیشت ئیزن لە شێخ بەرقان وەرگرێت.

ماكوان: دڵنیا بم حەزە؟ دوایی نەمدەن بە شوو! كەرامەتیشم بشكێنن.

حەزقیل: خۆم هەواڵەكەم بۆ هێناوی، بزانم درۆ دەكات ئەم وت بڕۆ؟! بەس تەنها شێخ بەرقان بڵێ بیكە ئەبینیت چی ڕوودەدات.

ماكوان: حەزە گیان، خراپ نییە بۆ دڵ؟

حەزقیل: من پێم باشە بەپەردە چاوت داپۆشن نەوەك بەرگە نەگریت.

ماكوان: مەمترسێنە لەئێستاوە دەترسم ڕاكردنەكە مەسڵەحەت تربێت و لە بەرژەوەندیمان بێت.

حەزقیل: بێخەمبە خۆم لەگەڵت دەبم.

ماكوان: بێخەمی چی بم ئێستا ئەت وت ڕاكە! كوێرا بەم ڕستەیە ئاوا ئارام بوویت، بەڕاست ئەمە چیە (شملالۆوخ، فەنەستقانا و ئەرزحابیج)؟ لەم قسانەدا بووم سەسیل هاتەوە.

سـەسـیل: ماکوان خۆت بگۆڕە زۆر بەجوانی بڕۆ ئەوبەری شـەقامەکە بوەسـتە، کە هاتن بانگیان بکە بۆ ئەو پارکەی ئەوبەر با دوور بن لە هوتێلەکە، چونکە شوێنەکە بچوکە بوعدەکان جوان دەرناچن.

ماکوان: بوعدی چی؟

سەسیل: ئێوەی مرۆڤ تەنها بوعدی یاخود ڕەهەندی سێ دانەییتان هەیە کە ناسراوە بە ڕەهەندی سـیانی چاو(البعد الثلاثي)، بەڵام ئێمە ڕەهەندی چوارینەییمان هەیە و توانامان هەیە بە کاردانەوەی تیشـك شـتی زۆر نایاب نیشـانی ئێوەی مرۆڤ بدەین کە تەنها تیشـکێکە لەڕێگای مادەی ڕەشـەوە بەشـەودا دەکرێت، لەگەڵ چەند هاوڕێیەکم دەیکەین وەك ئاهەنگێك وایە بۆ ئێمە پێشکەشی دەکەین بۆ تۆ، بۆ ئەوەی نێوانمان باش بێت و چاوبەستێکیشـە لە ئێوەی مرۆڤ و ئەو کۆمەڵەت بۆ ئاقڵ دەکەم ئەم شەو.

ماکوان: وەڵڵا موهیمی سـەسـیل، ڕەهەندی سـێدانەیی مەبەسـتت(٣D) نیە؟

سـەسـیل: با خۆیەتی، ئێمە (٤D,٥D) بە چاوی خۆمان دەبینین، ئێوە تەنانەت (٣D)بە چاویلکەی تایبەت دەبینن!

ماکوان: کە چوومە ئەوێ چی بکەم؟

سەسیل: تۆ حەقی هیچت نەبێت داینێ بۆ خۆم، ئەیانخەمە دۆڵ و شاخی واوە کە لەژیانیاندا نەیەنە دەرەوە، پەلی سامان بگرە و بیهێنە دەرەوە بە سـامان بلێ تەلەفون بکات بۆ پۆلیس کە ئەوانە لە تلیاك خۆرو شـتی وادەچن، باشە؟

ماکوان: ســەســیل ئەم شــتە چییە دەیکەیت بۆ فیکرەیەکم لێ نادەیتێ شــتێکم بۆ باس بکە، نەکو ئەوان توانایان هەبێت و ئێمە توانامان نەبێت و بماندەنە بەرشــەق، دوایی تۆش یەك جرطی موحتەرەممان بۆ لێبدەیت. هەر بیرۆکەیەکم بدەرێ بۆم باسکە چی دەکەیت.

سەسیل: تەلەفونەکەت دەربێنە و بنوسە(3D street art painting) بزانە چی دەبینیت؟

ماکوان: تەماشــام کرد شــتی زۆر جوان بوو لەوێنەی سریدی و هونەری وێنەکێشان.

سەسیل: شتێکی لەو بابەتە دەکەین، بەڵام زۆر بەترسناکی.

ماکوان: باشــە، دەســتم دایە تەلەفۆنەکەم و زەنگم لێدا بۆ ســامان، یەکەم جار هەڵینەگرت حەزقیلیشــم نارد چاوی لێیان بێت و جاری دووەم زەنگم بۆ کردەوە هەڵیگرت، بەڵام زۆر ماندوو دیار بوو.

ماکوان: سامان کە وەستایت لەدەرەوە لەوبەر چاوەڕێت دەکەم ئەتوانیت ســەیارەکەت تا کاتژمێرێك پارك بکەیت لەبەردەم هوتێلەکە و مەچۆ ژورەوە چاوەڕێتم لەوبەر هوتێل ئێمپایەر و برســیمە یەکســەر دەچین نان دەخۆین.

ســامان: باشــە کاك ماکوان گیان، بەڵام بەدەنگێکی زۆر خەمبار و بێزارەوە قسەی لەگەڵ دەکردم.

ماکوان: زۆرت ماوە بگەیت مامە سامان؟

سامان: چارەکێکی تر دەگەین.

ماکوان: بۆ چەند کەسن وادەگەن؟ سامان هەر دەیویست تێمبگەیەنێ کە خۆی نییە نەیدەزانی چۆن پێم بڵێت، لەوەدابوو قسەیەك بکات و داخرایەوە، منیش زانیم دەردەکەی چیە گوێم پێنەدا و وتم سەسیل بزانم چی دەکەیت. ئەو کوڕە گوناحە ئاوای لێدەکەن.

سەسیل: ئەگەر پێت خۆشە وایان لێدەکەم پێش ئەوەی بگەنە ئێرە ئۆتۆمبێلەکەیان توشی ڕووداوێك دەکەم؟

ماکوان: خەریك بوو ڕازی بم.

سەسیل: خراپ نییە؟

هەر وام وت شێخ بەرقان ئامادەبوو!

شێخ بەرقان: نابێت شتی وا ئێمە پەیمانمان هەیە لەگەڵ حەزرەتی سولەیمان لەبەردەست کەس موسەخەر نابین.

ماکوان: باشە یا شێخ گیان مادام تۆ هاتی خۆتان چی دەکەن من ڕازیم، ئەوە سەسیلی برام چی دەکات من ڕازیم.

شێخ بەرقان: بە پێکەنینەوە" سەسیل بوو بە برات؟ خۆ تۆ ئەت وت باقسە نەکات!

ماکوان: شێخە گیان (عفا الله عما سلف)

سەسیل: زۆریان نەماوە خۆت بگۆڕە.

ماکوان: باشە، خۆم گۆڕی و وردە وردە چوومە خوارەوە کلیلی ژوورەکەم دایەوە بە پرسگە و لەوبەر شەقامەکە وەستام و چاوەڕێم دەکردن، لەپڕ سێ سەیارە هاتن دوو ئاودی و ڤۆگزڤاگنێك. کە سامانم بینی پلانەکە وا

بوو هاوارم کرد سـەیدا حوسـێن خۆت وەرە با جەماعەتەکەت نەیەتە ئەمبەر. با سـامانت لابێت، بەڵام خۆت وەرە ئیشـم پێتە ئاگاداریان کردوومەتەوە کە دێیت ئەوەندە پیاویت دێیتە سەر من.

شـەڕ لە هوتێلەکە دوور بخەرەوە وەرە بەیەکەوە بچینە ناو ئەو پارکە بەیەکەوە دوو بەدوو، کەوام وت هەموو سـەریان سـوڕما وەك ئەوەی کارەبا لێیان بدات وشـك بوون، بەڵام حوسـێن هات دوو کەسـی لەگەڵدا بوو من دەسـتم لە گیرفانم دابوو دەرمنەهێنا دەم و چاوم دابوبەیەکدا و وەکو مۆڕە، مۆڕەم لێدەکردن.

حوسـێن هات و بەرەو ڕووم ڕاسـتەخۆ وتی: پارەکەمان بدەرەوە لەگەڵ پارەی ئەو کەسانەی هێناومە، هیچ ناکەین و دەڕۆین لەشەڕ هەردوولامان تیادەچین، تۆ درۆت کرد نە حزب ناردوویتی و نە کەس.

ماکوان: ئەی چۆن زانیم ئێوە دێنە ئێرە؟

حوسێن: خودێ نازانم.

ماکوان: وەرە بابچینە ئەو پارکەی ئەوبەر، ئەگەر شـەڕیشـمان کرد ئێمە کوردین با کەس نەزانێت و پۆلیس نەمانگرێت، باشە؟

حوسێن: جنێوێکی دا بە پۆلیس و وتی ئەوە کێشەی من نییە.

ماکوان: باشە وەرن بۆ ئەو پارکە با جەماعەتەکەشت بێن، سامانیش بهێنن بۆ ئەو بەر من پارەکەتان بدەمەوە.

کە وام وت هەموو هـاتن، منیش زۆر بە نەرمی دەڕۆشـتم لەبەر دەم خۆمەوە دەموت سەسیل کوایت؟

نزيك بوومەوە لەسەر كورسی دانيشتم و حوسێن دانيشت و هەموو ئەوانی تر چواردەوريان گرتم، وتم فەرموون چيتان دەوێت؟

حوسێن: پارەكەمان بدەرەوە، بەڵام دەبێت دوو ئەوەندە بێت! واتا ١٠٠٠٠ يۆرۆ.

ماكوان: ئەی ئەگەر نەتان دەمەوە چی دەكەن؟

حوسێن: وەكو مريشك لێرەدا سەرت دەبڕين!

ماكوان: هيچ ڕووينەدا؛ لەدڵی خۆمدا وتم بە خوا سەسيل دامی بەشوو! بەناچاری وتم ئاخر ئەوەتان بير بێت چاوەڕێم ئێستا جەماعەتی حيزب دێن خۆت دەبێت بەرپرسيارێتی هەڵگری!

حوسێن ئاقڵ بەو شەڕ مەكە با سامانيش بڕواتەوە، ئەگەر نەشهاتن ئەوا من بەيانی پارەكەت لە بانك بۆ دەردەهێنم ئێستا ناتوانم ئەو هەموو پارە لە بانك دەربهێنم.

حوسێن: باشە ٥٠٠٠ هەزارەكەمان بدەرێ، سامان وتی لای ماكوانە.

ماكوان: ڕاست دەكات لای منە خستوومەتە سەر حسابەكەم، مەگەر بەيانی ئەويش دەربهێنم. پەلە مەكەن تا بەيانی ئەگەر جەماعەتی حيزب نەهاتن ئەوە بەسەر چاو.

حوسێن: كارت و كۆدەكەيمان بدەرێ.

ماكوان: لە هوتێلەكەيە ڕێگام بدەن بچم بيهێنم، لەدڵی خۆشمدا هەر جنێو بە سەسيل ئەدەم و ديار نييە. دڵم خەريكە ئەتەقێت، هيچ مەجالی ڕاكردنيشم نييە ١٠ كەس دەوری گرتووم.

حوسێن: با ئەو زەلامانە بێن لەگەڵتدا.

ماکوان: باشـە؛ هەرچۆن بێت لەدڵی خۆمدا وتم ئەتوانم لە دەسـتی دووان ڕابکەم، هەر هەڵسـام هەموویان دەسـتیان گرت بە چیمەنی پارکەکەوە ئەیان قورسکاند وەکو سەگ. منیش لەدڵی خۆم دا وتم بەخوا کەوتە ئیش خاڵە سەسیل گیان، سووك دەستی سامانم گرت و هانیمە لای خۆم و وتم تەلەفونت پێیە؟

سامان: نا پێم نییە، لای ئەو هەتیوەیە بردوویەتی چی ڕوویداوە؟ ئەوە بۆ وا دەکەن؟ کاك ماکوان ڕاکە قوربانت بم، خەجاڵەتی لای تۆم.

ماکوان: دانیشـــە هەتیو خەریك بوو بمکوژێت بۆ کوێ ڕاکەم، من فێری ڕاکردن نەبووم بەس خەڵکم ڕاونـاوە، تەلەفۆنەکەت لای کـامیـانە بڕۆ بیهێنە.

سامان: ئاخر ئەمگرن، ئەوە بۆ ئەقیژێنن!

مـاکوان: ئەوە جەمـاعەتی حیزب هـاتن بۆ لایـان، کوا تەلەفۆنەکە لای کامیانە نیشانم بدە خۆم دەریدەهێنم.

سامان ئەلەرزی و وتی لای ئەو کوڕە زلەیە ناوی موستەفایە.

مـاکوان: جـا نـاویم بۆچیە، خۆ بـایەعی بۆ دەرنـاهێنم! چووم دەرم هێنـا دەســـتی وا توند گرتبوو بەو چیمەنەوە پەنجەی کردبووە ناو قوڕەکەش، منیش وتم دەسـتەکانت خۆش خاڵە سـەسیل گیان، تەلەفونەکەم دەرهێنا و دوورکەوتینەوە بە ســـامانم وت تەلەفۆن بکە بۆ پۆلیس بڵێ کۆمەڵێك خەڵك لای هوتێل ئێمپایەر نائاسـایین و پێدەچیت کریمیناڵ تاوان ئەنجام بدەن تکایە بەزووترین کات وەرنە ئەو جێگایە.

سـامان تەلەفۆنی کرد و ئەوی پێم وت بە تەواوەتی بە پۆلیسـی ڕاگەیاند، منیش چوومەوە ئەوبەر شـەقامی هوتێلەکە و چاوەڕێی پۆلیسـم دەکرد و وتم سامان زۆریان لێداوی؟

سامان: کاك ماکوان زۆر ئازاریان دام.

ماکوان: هیچ جێگایەکت نەشکاوە بڕۆین بۆ نەخۆشخانە؟

سامان: نا یەکجار وانەبووە.

ماکوان: پارەیان لێسەندی؟

سامان: نا هیچیان نەبرد، پێم وتن پارەکەم داوە بە ماکوان!

ماکوان: باشـــە کوڕی باش چۆن وا دەڵێیت فێڵ لە من دەکەیت، لە دوای پیاوەتی من دەخەیتە داوەوە، دەبوو بشتکوژن ناوی من نەبەیت.

ســـامان: کاك ماکوان بەتەمای ئەوە نەبووم کە لە ئەڵمانیادا مابیتەوە وا هەســـتم کرد دەرچوویت لە ئەڵمانیا و گەڕاویتەوە بۆ نەرویج، بۆیە ئەو کارەم ئەنجامدا، دەنا بەخوا لە برای خۆم خۆشترم دەوێیت.

ماکوان: کێشـــە نییە با چاوەڕێ بکەین پۆلیس بێت دوای ئەوە دەڕۆین، دێم بۆ ماڵی تۆ لە کۆڵن دەخەوم ئەم شـــەو بەیەکەوە دەبین. دانەویەوە دەستم ماچ بکات وتم (استـغفرالله) قبوڵم نەکرد، برای منی کاکە سـامان گیان عەیبە وامەکە تۆ کەسی منیت.

لەم قسـانەدا بووین پۆلیس گەیشـت هەموویانی کۆکردەوە ئەوانی بردو منیش چوومە هوتێلەکە و سـەسیل لەژوورەکەدا بوو، هەستم کرد سامان نایبینێت.

ماکوان: مامە سامان بچۆ دەرەوە لە پرسگەکە دابنیشە دێمە لات.

هەستم کرد ئەترسێت بۆیە پێم وت مەترسە تەواو کۆتاییان هات. هەڵسا ڕۆشت و منیش لەخۆشیدا خەریکبوو باوەشکەم بەسەسیل دا وتم ئەی کوڕی باش ئەو فیلم و سینەمایەت بۆ نیشانی ئێمە نەدا؟

سەسیل: حەزم نەکرد ئازاری تۆ و هاوڕێکەت بدەم، بەڵام ئەوان هیچیان لەسەر نییە هەر ئەم شەو ئازاد دەکرێن و بەیانی لەگەڵ سامان بڕۆن بۆ دۆنەرەکەیان نان بخۆن، باشە؟

ماکوان: هەروا بەئاسانی بچین هیچمان لێناکەن؟

سەسیل: تۆ بڕۆ، هەرچیان کرد لەگەڵتام خراپتریان لێدەکەم.

ماکوان: ئاخر سەسیل زۆر درەنگ دەست بەکار دەبیت، خەریکبوو دڵم بوەستێت.

سەسیل: بێخەمبە!

خواحافیزمان کرد لەگەڵ سەسیل و جانتاکەم بردە خوارەوە، سامان خێرا دەستی دایە جانتاکەم نەمهێشت، وتم بابە یەکێك دەبێت خۆت بکاتە کۆڵ.

سەیارەکەم لە پارکینگ دەرهێنا و چێك ئاوتم کرد، هاتمە دەرەوە و بەرەو کۆڵن چووین بۆ ماڵی سامان.

بەسامانم وت بڕۆ دوش بگرە و خۆت بشۆ منیش دوای تۆ دەڕۆم، پیتزایەك داوا بکە نانمان خوارد و تا نوێژ نەخەوتین نوێژمان کرد و ئەویش لەگەڵمدا نوێژی کرد، خەوتین تابەیانی و من زۆر ماندوو بووم، تا کاتژمێر

١١ی بەیانی خەوتم. لە خەو هەڵساین سامان وتی نان و چای بەیانی بخۆین؟ وتم سامان دەڕۆین بۆ دۆنەرەکەی سەیدا حوسێن نان دەخۆین.

سامان: برا بیکە بەخاتری خوا تۆ چیت؟ من لەشەوەوە چەندە لەوان ترساوم سێ ئەوەندە لەتۆ کاك ماکوان! بەڕاست تۆ مرۆڤ و شتی وایت؟

ماکوان: نا من لە جەماعەتی حەزقیل و سەسیلم نیوەم جنۆکەیە و نیوەم مرۆڤە! کورە هەڵسە بابڕۆین قسەی زل مەکە وەکو تۆ بەشەرم!

لەم قسانە دابووین ئیقباڵ تەلەفونی بۆ کردم وتی: ماکوان لە تورکیاین دوای چەند سەعاتێکی تر دەگەینە دۆسڵدۆرف چاوەڕێمان دەکەیت لەوێ؟

دڵنیام کردەوە کە لە خزمەتیاندا دەبم.،لەگەڵ سامان چووین بۆ دۆنەرەکە من کە چوومە ژوورەوە بەدەنگی بەرز وتم ڕۆژباش! یەك دووانێکی لێبوون نەیان ناسیم لە شاگردەکانی.

وتیان: ڕۆژ باش!

سەیرێکی حوسێنم کرد ماندوو دیار بوو، سەیدا السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته!

حەپەسابوو بەدیارمەوە بە تووڕەیی وتم بۆ وەڵام نادەیتەوە؟

وتی: سەرچاڤا

ماکوان: سەیدا برسیمە دوێنێ شەو زۆر ماندوو بووین، بەدەستی خۆت دوو دۆنەرمان بۆ دروست بکە، ئاگام لە سامان بوو شڵەژابوو. وتم بڕۆ دانیشە

سامان: لە کوێدا دانیشم؟

ماکوان: لەسەر کۆشی حوسێن! لەکوێ دادەنیشی دانیشە.

ئەو دانیشـــت و منیش چوومە بەردەم دوکانەکە هەڵوەســتەیەکم کرد و تۆزێك تەماشای ئەملاولام کرد، حوسێن هات بۆ لام.

جگەرەیەکی دامێ وتی ســـەیدا من تەســـلیم تۆ عەزیزی ئێمەیت، پارە هەموو بۆ خۆت باشە؟

ماکوان: ئەی کێ پارەی دۆنەرەکە ئەدات؟

حوسێن: میوانی منیت.

ماکوان: باشــە؛ چووم دانیشــتم و نانمان خوارد و دواتر هەڵســام ٢٠ یۆرۆم دانا و چوومە دەرەوە، حوســێن هات پارەکەم بداتەوە، ئەملاولام ماچ کرد و وتم گەردنم ئازادکە.

حوســێن: گەردنت ئازادبێت ســەیدا ماکوان، حەزدەکەم جارێکی تر قســە بکەین.

ماکوان: بەدڵنیاییەوە ســـەیدا حوســـێن، تکایە زوڵم مەکەن، هەوڵبدەن پیاوەتی بکەن.

بەرەو دۆسـڵدۆرف ڕۆیشـتین سـامانیش هات لەگەڵمدا، وتم میوانم هەیە دێینەماڵەکەی تۆ.
سامان: ماڵی خۆتە و خاوەن ماڵ نیم.
ماکوان: ســوپاســیم کردو بەرەو فڕۆکەخانەی دۆســڵدۆرف کەوتینە ڕێ و چاوەڕێی ئیقباڵ و سەلامولا و ئاڵتونەکانم.

ڕفاندنی سەلامولا و ئاڵتونەکان

لەگەڵ سامان بەرەو فڕۆکەخانە چووین و لە هۆڵی چاوەڕوانی، چاوەڕێی ئیقباڵ و سەلامولا مان دەکرد.

سامان: دەمێکە دەیانناسیت؟

ماکوان: من لە ژیانمدا نە ئیقباڵم دیووە نە سەلامولا، تەنها لە ڕێگەی ئەڵلا بەخشەوە دەیانناسم.

سامان: ئەی ئەڵلا بەخش کێیە؟

ماکوان: نازانم کێیە، بەڵام لە ڕێگای کوڕێکی ئەفغانییەوە دەیناسم لە نەرویج ڕەفیقمە.

سامان: جێگای متمانەن؟

ماکوان: بۆچی متمانەیان پێبکەین، ئەوان ئیشیان بە ئێمەیە و داوای یارمەتیمان لێدەکەن، لە بنەڕەتدا ئەوان متمانە بە ئێمە دەکەن و شتی خۆیان خستۆتە بەردەستی من.

سامان: چییان خستۆتە بەردەستی تۆ؟

ماکوان: ئاڵتون و ئاسەواری کۆن و دێرین.

سامان: جا ئەوە قاچاغ نییە؟

ماکوان: با، زۆر قاچاغە لە خودی وڵاتەکەدا ئەگەر تەسلیم بە دەزگای ئەو وڵاتە نەکرێت، کە هاتە دەرەوەی وڵاتەکە بازاڕی ئازادی هەیە.

سامان: ئێستا کەل و پەلەکانیان لایە؟

ماکوان: بەڵێ، ئەترسی سامان؟

سامان: تۆزێك!

ماکوان: بڕۆ دەرەوە لێرە، تاوەکو دێینە دەرەوە سەیارەکەی خۆمیان دەکەم و ئەوکات تۆش وەرە سەرکەوە، نەوەك بگیرێین با تۆ سەلامەت بیت.

سامان: کاکە یەکجار وا بچووکم مەکەرەوە حەزەرێك بوو وەرمگرت، تۆ هەرچیت لێبێ هەنگاوم لەگەڵ هەنگاوت دایە، ئەوەندە ناپیاو نیم لێرە بەجێت بهێڵم.

ماکوان: ڕۆحی مامە سامان گیان، بڕوا مەکە ئەوەندە ترسناك بێت، منیش یەکەم جار زۆر حەزەرم وەرگرت بەس دوایی دڵنیایان کردمەوە کە ئاساییە.

سامان: کاك ماکوان پرسیارێك بکەم؟

ماکوان: فەرموو!.

سامان: تۆ کێیت؟

ماکوان: "بە پێکەنینەوە" ناوم ماکوانە و پێنجوێنیم و باوکم ناوی عەبدولکەریمە. کەسێکی هەر زۆر ئاسایی و سادەم لەبرنج و شلە سادەتر منم!

سامان: ئەو شەوە چیبوو ئەو جەماعەتەت بە خاکەوە نووساند و دوایی بەیانی چوویتەوە لایان و ئەو هەموو ڕێزەیان گرتی؟

ماکوان: سامان گیان هەرکەس خیانەت و درۆ بکات، ماڵ و سامانی خەڵکی بخوات خوای گەورە ئەیکات بە ناخی زەویدا، ئەوانەش هەموو ساختەچی بوون بۆیە خوای پەروەردگار ویستی نیشانەیەکیان نیشان بدات بۆ ئەوەی ئاقڵ بن بۆ حەوت پشتیان.

سامان: توزاتی خوا، تۆ خدری زیندە نیت؟

ماکوان: نەوەڵڵا! من ماکوانم حەدم نییە بە تۆزی بەرپێی حەزرەتی خضر-بم، ئەو لەسەردەمی حەزرەتی موسادا بووە من و جەنابت لە سەردەمێکیتردا دەژین. براکەم خەیاڵت بۆ شتی خراپ نەڕوات من کەسێکی زۆر سادە و ئاساییم ئەوەی کە ڕوویداوە لە کاتێکی تردا بۆت باس دەکەم، کە گەڕامەوە نەرویج کتێبێکت بۆ دەنێرم وا بەشی دووەمی ئامادە دەکەم، ئەوکات دەزانی ئەمە چییە و چی ڕوویداوە. سێ ساڵی تریش ئەم ڕووداوە باس دەکەم و لە کتێبێکدا دەیخوێنیتەوە بەناوی مەملەکەتی شەیتان.

سامان: یەعنی پێم ناڵێیت تۆ کێیت و چیت؟

ماکوان: من سوپەرمانم و لەگەڵ سپایدەرمان، جارجاریش دەبم بە رجل واطواط.. باشە؟

سامان: پێم ڕادەبوێریت!

ماکوان: جارێ کاتی ئەو قسە قۆڕانە نییە، وابزانم بەم زووانە لە من تێناگەیت پێویستە ماوەیەك هاوڕێیەتیم بکەیت تا زیاتر یەکتر بناسین باشە؟

سامان: لەخزمەتدام کاك ماکوان.

لەگەڵ سـامـاندا لەم قسـەنەدا بووین کە منی لێ ببوو بە خەیری زینە وەکو کوردەواری دەڵێت، لەپڕ کەسێك لەگەڵ منداڵێکدا لە لامدا وەستا و وتی تۆ ئاغا ماکوانیت؟

ماکوان: بەڕێزتان ئیقباڵن؟

ئیقباڵ: بەڵێ؛ منم

ماکوان: ئەی کوا سەلامولا؟

ئیقباڵ: منداڵەکەمە، ئەوەیە لەگەڵمدا.

ماکوان: وەڵڵا من وامزانی سـەلامولا ئێسـتا یەك تۆپ قوماشـی کردۆتە جـامـانە، ئەم کوڕە جوانکیلەیە؟ لە چینییەکـان دەچوو قژێکی خـاوی هەبوو، تەمەنی ٩ سـاڵ بوو، جانتاییێکی منداڵانەی بەشـانەوە بوو زۆر قورس دیار بوو بە شانییەوە.

منیش دەسـتێکم هێنا بەسـەریدا و دوو جار وتم ماشـاءالله، تبارك الله احسن الخالقین، جانتاکەت بدە بەمن. منداڵەکە خۆی ڕاپرسکاند، ئاسایی وەرم گرت وتم حەتمەن یاری خۆی تێدایە و دڵی نایەت پێمی بدات.

چووینە دەرەوە لە فڕۆکەخانەکە هەستمکرد چەند کەسێك بەدوامانەوەن لە شووشە و جامەکانەوە تەماشام دەکرد دوو کەسی ڕیشن بوون، باڵایان زۆر بەرز بوو لە عەرەب دەچوون. بە ئیقباڵم وت جگەرە ئەکێشی؟

ئیقباڵ: نا

سامان: من پاکەتەکەی ئەو ڕۆژەم پێیە جگەرەیەکت پێ بدەم؟

ماكوان: سـەرو جگەرەیەكمان پێ بە، لای ئەو جێگایە جگەرەیە دەكێشـم هەست دەكەم خەڵك بە شوێنمانەوەیە.

وەسـتاین و سـەرو جگەرەیەكمان پێكرد و دوانەكە بەلاماندا تێپەڕین زۆر ئاسایی بوون. بە ئیقباڵم وت ئەوانە دەناسی؟

ئیقباڵ: نا نایانناسم.

ئیتر بۆم دەركەوت هەر خەیاڵاتی خۆم بووە جگەرەكانمان فڕێدا و چووینە لای سـەیارەكە سـەركەوتین بۆ كۆڵن، بەسـامانم وت دەزانی سـایەقی بكەیت؟ من حەزدەكەم قسە لەگەڵ ئیقباڵ بكەم.

سامان: بەڵێ بەڵێ، ئاسوودەبە پشووی خۆت وەرگرە.

سـەیارەكەم وەسـتاند و دابەزیم سـامان لێی بخوڕێت، لەكاتی دابەزینم دیسـان هەردوو كەسـەكەم بینی بە لاماندا تێپەڕین، ئەمجارەش وتم ئاساییە لەوانەیە ئەوانیش لە فڕۆكەخانەوە بڕۆنەوە بۆ ناو شار. بە سامانم وت دەڕۆین بۆ دۆنەرەكەی حوسێن.

سـامان: ئەرێ كاك ماكوان لەم وڵاتەدا دۆنەر نەماوە حوسـێن نەبێت؟ من شوێنی زۆر خۆشتر پێدەزانم دەتانبەم بۆ ئەوێ باشە.

ماكوان: نا، لێخوڕە بۆلای سـەیدا حوسـێن، ئەگەر تۆ حەز ناكەیت مەیە كاكە بڕۆرەوە بۆماڵەوە.

سامان: هەرچی تۆ بڵێیت.

لەناو سـەیارەكەدا بە ئیقباڵم وت: ئەو شـتانەی كە ئەڵا بەخش وتی هاتووە، هێناوتە دەرەوە؟

ئیقباڵ: بەڵێ هەمووی گەیشتووە و لامە.

ماکوان: چییە و چۆنە، ئەتوانم ببینم؟

ئیقباڵ: بەڵێ، دوو کیلۆ ئاڵتونە و لەگەڵ چەند موجەســەمەیەکدا لە کۆڵە پشتەکەی سەلامولا دایە.

ماکوان: ئەی سلام الله علی سەلامولای کوڕت، ئەمە بۆیە خۆی ڕاپرسکاند، ئاڵتونەکان چین؟

ئیقباڵ: ســکەیە، وە بـازنی کۆنە و ملوانکەیە لەگەڵ تـاجێکـدا، چەنـد پەیکەرێك و موجەسەمەیەکی بوزییە کۆنەکانە بە ئاڵتون.

ماکوان: تۆ خۆت کەس دەناسیت لە ئەوروپا؟

ئیقباڵ: ناوەڵلا کەس ناناسم.

ماکوان: ئەی چۆن متمانە بە من دەکەن، تۆ وئەڵا بەخش؟

ئیقباڵ: حاجی عەلی ئەردەشیر زۆر باسی تۆی کردووە وتی زۆر موسڵمانە، ئەو خزمی ئێمەیە.

ماکوان: باشە، با سەیری بکەم.

هەمووی دەرهێنا و دانە بەدانە سەیرم کرد و دامەوە دەستیان، سەلامولا کردیەوە شانی.

پێم وت داینێ با ئیسراحەت بکەیت، کەچی بەقســەی نەکردم زۆر وریا دیار بوو.

بەدەم قسـە كردنەوە گەیشـتینە لای دۆنەرەكەی حوسـێن، من و ئیقباڵ و منداڵەكەی دابەزین. بە سامانم وت بڕوات سەیارەكە پارك بكات و بێتەوە بۆ لامان

حوســێن زۆر بەگەرمی بەخێرهاتنی كردین و ماســتاوی عوســمانلی بۆ هێناین لەگەڵ زەڵاتەیەكی تایبەت، بانگم كردە لای خۆم وتم ئیشــم پێتە و حەزدەكەم بەیەكەوە ئیشــێك بكەین، بەڵام ســەر ڕاســتبە لەگەڵمدا ســوودێكی بـاش دەكەیـت و ڕزقێكی حەڵاڵ ئەگەر خوای گەورە دای دەیخۆین بەیەكەوە، باشە سەیدا حوسێن؟

حوسـێن: من لەخزمەتم لەم دەســت بۆ ئەو دەســت، چیم پێدەســپێری دەیكەم، تۆ شێخی منیت و من موریدی تۆم.

مـاكوان: نـا- نـا؛ اســتغفرالله ئێمە برای یەكین وامەڵێ پێم خۆش نییە، هەڵســام چوومە ســەر مێزێك خۆم و ئەو بەتەنها لەڕاســتیدا حوســێن پیاوێكی زۆر قەڵەو و زل و بەهێز دیار بوو چوار ئەوەندەی من دەبوو، دانەوییەوە دەســتم ماچ بكات، پێم ناخۆش بوو دەســتی ماچ كردم و منیش سەریم ماچ كرد.

حوسێن: تۆ لێم ڕازیبە و ئازارمان مەدە چی دەڵێیت بۆت دەكەم.

ماكوان: اســتغفرالله، خوای گەورە لێمان ڕازی بێت، من خزمەتكاری پیاو چاكو موســڵمانانم ئیتر لەو كاتەوە تێگەیشــتم كە بۆچی زانایانی ئەم ئیســلامە كاركردنیان بە جنۆكە حەڕام كردووە، چونكە فیتنە دروســت دەكات.

ئەوكەســەی كە كار بە جنی كافر و موســڵمان بكات هەر دروســت نییە، چونكە لووتبەرزی و خۆ بەزلزانی بۆ دروســت دەكات، پەنا بەخودا زۆر

جاریش خۆی لێدەبێت بە خودا، بیریشـــی ناکەوێتەوە کە مرۆڤێکی زۆر سادەو ئاساییە.

لەوکاتەدا سـامان هات ویسـتی لامان دابنیشـێت، بەڵام پێم وت بڕوات بۆ لای ئیقباڵ دانیشــێت با ئەو تەنها نەبێت، زۆر لای ســەیربوو کە لەگەڵ ئەو بەتەنها دانیشــتووم، دەســتم کردەوە بە قســە کردن بۆ ســەیدا بۆم باسکرد کە چیمان پێیە و چیمان هەیە، بەڵام وا تێمگەیاند کە ئێستا پێمان نییە و لە شــاری نویس- ە ئەگەر کڕیار هەبوو ئەوا دەچم بۆی دەهێنم، لە شوێنێك تەماشای دەکەین.

حوســێن: خەمت نەبێت کڕیارم هەیە، ئەگەر ڕاســتی بێت هەموویت بۆ دەفرۆشم.

ماکوان: دڵنیابە ڕاستە و قسەی ڕاستی لە من دەبیستی.

حوسـێن: کەسـێکی جولەکە دەناسـم ئیشـی ئەو کارەیە هەموو شـتێکی شــەرقی دەکڕێت، بەڵام لە هۆڵەندایە دەبێت بیهێنم بۆ ئێرە و وێنەکانی بۆ بنێرم تاکو دێت، دەتوانیت وێنەم بۆ بنێری؟

ماکوان: بەســـەر چاو کە چوومەوە بۆ نۆیس لەوێ وێنەیان دەگرم و بۆت دەنێرم بۆ ڤایبەرەکەت، با جارێ نانەکەمان بخۆین.

نانمان خوارد و گەڕاینەوە بۆ ماڵی سامان دوای پشوودان وێنەکانم گرت و ناردم بۆ حوســێن، دیاربوو ئەویش دەســتبەجێ ناردبووی بۆ کابرای جولەکە و ڕاستەوخۆ پەیوەندی پێوەکردبوو، وتبووی من هەمووی دەکڕم چی تریان هەیە دەمەوێت، ئەگەر دەڵێن ئێســتا لەشــاری ئاڕنێمەوە لە هۆڵەنداوە دێمە لاتان.

ماکوان: ئێستا درەنگە، هەوڵ بدات بەیانی بێت.

حوسێن: ئەو شارەی ئەو دوور نییە دەتوانێت بێت.

ماکوان: ئاخر من لە هوتێلدام حەزناکەم کەس بێت بۆ لام، خۆم بەیانی دێم بۆ کۆڵن، نەمهێشت بزانن لەماڵی سامانم.

حوسێن تەلەفۆنی کردەوە: بەیانی با هەمووومان لە باخچەی ئاژەڵانی کۆڵن یەکتر ببینین، ئەوێ گەورەیە و کافتریاشی لێیە دادەنیشین و مامەڵە دەکەین، ئەمەش ناونیشانەکە. (Cologne Zoological Garden)

منیش ئیقباڵم تێگەیاند لەوەی کە لەدوای ئەوەی ئەم وەجبەیەت فرۆشت هەولبدە خۆت مامەڵەی لەگەڵ بکەیت، بۆ ئەوەی ئیتر ئێمە نێوەندگیر نەبین، باشە؟

ئیقباڵ: باشە!

ماکوان: دەبێت ئەوە باش بزانیت ئەم جۆرە کڕین و فرۆشتنانە بەجۆرێکن کە دەبێت پارەیەکی زۆری لێ خەرج بکەیت، چونکە خەڵکی تەماعی تێدایە.

دەبێت بەشی سامان بدەیت کە لە ماڵی ئەویت، وە دەبێت بەشی حوسێن بدەیت کە کڕیاری دۆزیوەتەوە، من نامەوێت، ئەوەندە گرنگ نییە لەلام، بەڵام بۆ جارێکی تر کە بەردەوام بوویت باشە ئیقباڵ؟

ئیقباڵ: باش دەزانم وە هاوکاری تۆش دەکەین، ئەم بەشەی کە هێناومانە تەنها بۆ ئەوەیە کڕیار بدۆزینەوە پارەکەی هەمووی بۆ تۆ، ئەڵابەخش پێی وتووم با ماکوان بە پارەکە کۆمەڵە کەسێکمان بۆ پەیدا بکات تا هاوکارمان بن لە مامەڵەکانی تردا.

ماکوان: باشـــە کەواتە لە جۆری ئیشـــەکە و حاڵەت و سروشـــتی کارەکە دەزانن ئەوەم پێخۆش بوو من خۆم تەمـاعم نییە، بەڵام خەڵکی لەم کارانەدا تەماعیان زۆرە.

ئیقباڵ: باش تێگەیشتووی، خەمت نەبێت کاکە ماکوان.

بۆ بەیانی لەســـەر مەوعید و پەیمانی خۆمان بەرەو باخچەی ئاژەڵانی کۆڵن ڕۆشـتین و دەسـتمان کرد بە قسـە کردن، حوسـێن لەدوورەوە هات ســـڵاوی کرد و وتی کرێیارەکەم ئامادەکردووە، ئێســـتا لە کافتریاکەدا دانیشتووە بڕۆن بۆ لای، کە ئاوڕمداوە نە ئیقباڵ دیارە نە سەلامولا.

ســەیری دواوەم کرد ئیقباڵم بینی دەگەڕا ڕەنگی تێکچوو بوو، لێم پرســـی چیبووە؟

ئیقباڵ: سەلامولا دیار نەماوە.

تەنها من و ئەویش دەزانین کە ئاڵتونەکان لەناو کۆڵەپشـتەکەی سـەلامولا دایە، کە لەدەرگاکە هاتمە ژوورەوە ئەو دوو کەسەم بینی کە لە فڕۆکەخانە بینبوومن، بەڵام ئەو کات زۆر خەڵکی لێبوو قەرەباڵغ بوو وا هەسـتم کرد ئەوان نەبوون، بەڵام بەدیار نەمانی ســـەلامولا دڵنیابووم کە ئەوان بوون، بۆیە خێرا بە ســـامان و ئیقباڵم وت بەدوای ئەو دوو کەســـەدا بگەڕێن سەلامولا لای ئەوانە.

حوسێن: چی بووە؟

بۆم باس کرد چی ڕوویداوە، خوا هەڵناگرێ خێرا هات و دەســـتی کرد بەگەڕان.

حوسێن: منیش لەگەڵتان دێم، ئەو منداڵەبوو کە دوێنی لەگەڵتان بوو؟

ماکوان: بەڵێ؛ بەڵام بڕۆ بۆ لای کڕیارەکە دۆخەکەی بۆ باس بکە بڵێ لە کۆڵە پشتێکی منداڵانەدا بووە وە منداڵەکە دیار نییە با متمانە لە دەست نەدەین.

ئیقباڵ دەگریا و منیش بێتاقەت بووم خێرا سـامانم ناردە لای دەرگای چوونە دەرەوە بوەستێت و خۆشمان لە ناوەوە دەگەڕاین.

لەپڕ سامان تەلەفۆنی بۆ کردم وتی ڕاکەن منداڵەکەیان ڕفاند و نەمتوانی هیچ بکەم، خێرا فریاکەون!

ڕامانکردە لای سـامان دەموچاوی هەمووی خوێن بوو، بەڵام ئاقڵ بوو بە تەلەفۆنەکەی ڤیدیۆی گرتبوو تا ئەو کاتەی سـواری ئۆتۆمبێلەکەیان دەبن ئۆتۆمبێلەکە لە جۆری دیسـکەڤەری بوو، بەڵام دوای لێدانەکەی وێنەی گرتبوون بەشڵەژاوی.

ماکوان: سامان نەتناسین کێ بوون، چۆن بوون؟

سامان: ئەو دوو کەسە بوون کە لەفڕۆکەخانە بینیمانن.

هەناسـەیەکم هەڵکێشـا و وتم سـەسـیل، حەزقیل، ڕاقی، بەرقان فریام کەون!

یەکسەر پەشیمانیم دەربڕی و هاوارم کرد استغفرالله، خوایە فریامکەوە.

خەریکە سەرلێشێواو گومڕابم، خوای گەورە کردی گەڕامەوە بۆ لای خوای خۆم.

ماکوان: ئیقباڵ ئەو دوو کەسە ناناسیت؟

ئیقباڵ: نەوەڵڵا؛ نەمبینیون لە ژیانمدا.

ماکوان: سەیرە!

سامان: بەڵام ئاگاداربە جانتاکە بە شانی سەلامولاوە نەبوو.

ماکوان: حەتمەن بەجیا بردوویانە، ئیقباڵ دەگریا زۆر بەزەییمان پێی دەهاتەوە، کابرای جولەکە و حوسێنیش هاتن بۆ لامان، لەپڕ ڤایبەری من لێیدا تەماشام کرد ئەڵابەخشە. وتم کەس قسە نەکات با جارێ ئەو هیچ نەزانێ گوناحە.

ئەڵابەخش: ماکوان ئیقباڵم بدەرێ دەستیان کرد بە قسە و ئیقباڵ بەگریانەوە قسەی دەکرد، ئەوکەسانەی کە سەلامولایان ڕفاندبوو پەیوەندیان بە ئەڵا بەخشەوە کردبوو.

دۆزینەوەی سەلامولآ و لەدەستدانی ئاڵتونەكان

ئەڵابەخش تەلەفۆنی كرد و داوای كرد لەگەڵ ئیقباڵ قسە بكات، دوای داخستنەوەی تەلەفونەكەیان ئیقباڵ ئەوەی باس كرد كە كۆمەڵێك لە ساحیرەكانی هیندستان بەجێگاكەیان زانیووە ئێستا داوای هەموو ئاڵتونەكان دەكەن، یاخود منداڵەكە دەكوژن بێجگە لە منداڵەكە واز لەوانی تریش ناهێنن!

ماكوان: ئەی نەیوت سەلامولآ لە كوێیە؟

ئیقباڵ: نازانین، باوكم ژمارەكەی تۆی داونەتێ، تەلەفۆن بۆ تۆ دەكەن.

ماكوان: ئێستا چی بكەین؟

كەس نەیدەزانی چی بكەین هەموومان بەدەوری خۆماندا هەڵدەسوڕاین و كابرای جولەكەش بەدیارمانەوە وەستابوو، لەگەڵ حوسێن قسەی دەكرد ئاگام لە سامان بوو زۆر دەترسا.

سامان: كاك ماكوان بڕوا بكە تازە ئەو هیندییانە واز لە ئێمە ناهێنن.

ماكوان: وەڵڵا سامان گیان ئەمە ژیانە یان ئەوەیە نابێت هاوڕێیەتی من بكەیت، یان ئەوەتا ژیان لەگەڵ من وەكو ڕەمزی لێدانی دڵە، ژیان بەرزو نزمە لای من. زۆر چالاكین لە ژیان، دونیا هەموو كەس لەبیربكات من لە بیرناكات خۆشەویستی یەكین، جا مادام تۆش لەگەڵمدا هاوڕێیت دەبێت بەرگە بگریت، خۆ ئەگەر خۆڕاگر نەبیت خوات لەگەڵ براكەم، تەنها ڕێزو خۆشەویستیمان هەیە.

سـامان: وەڵڵا بڵێم چی کاك ماکوان، من تازە ژنم هێناوە دەمەوێت ماڵ دروست بکەم، کێشەی خێزانیم زۆرە با کێشەی تریشم بۆ زیاد نەبێت، ئەگەر بەلاتەوە ئاسایی بێت من حەزدەکەم ئەوچەند ڕۆژەی لێرەبوویت خزمەتم بکردیتایە، بەڵام حەزم بەم کارە نییە و ماڵ ئاواییتان لێدەکەم.

ماکوان: زۆر ئاسـاییە براکەم خوات لەگەڵ عەزێتمان دایت، بەڵام دێین جانتاکانمان دەهێنینەوە لەماڵتان و دەڕۆین، ماڵەکەت ئاوا بێت.

حوسـێن: تورە بوو دەسـتی کرد بە جنێودان بە سـامان و تفێکی لێکرد: ماکوان تۆی نەدەناسـی خۆی خستە نارەحەتی و ئازار بۆ تۆ، ئەگەر یەك تۆز مەرد بوویتایە ئاوا لەم کاتەدا جێت نەدەهێشت، تف داوەشـێیت. ماکوان برای منە هەر ناهێڵم بێتە لای تۆ.

ماکوان: نا - سـەیدا حوسێن، کاکە بۆ خۆی ئازادە بابڕوات. ڕاست دەکات با تووشـی کێشـە نەبێت تازە ژنی هێناوە، وازی لێبێنە با بڕۆین سـامان سەرکەوە دێین بۆ لای تۆ جانتاکانمان دەبەین و دەڕۆین.

سامان: باشە بابڕۆین.

سـەرەتا چووینە ماڵیان و دەسـتمان کرد بە جانتا کۆکردنەوە، خەریکی جانتاکان بووم لەگەڵ ئیقبال دا هەرچەند دڵی زۆر پڕبوو دەگریا بۆ سەلامولا، سامانیش خەریکی چا دروستکردن بوو، لە خواریشەوە حوسێن چاوەڕێی دەکردین لەگەڵ کابرای جولەکە بۆ ئەوەی هوتێلێکمان بۆ بدۆزێتەوە.

سـامان: هاتە لام و بەدەم گریانەوە وتی کاك ماکوان زۆر زۆر داوای لێبوردن دەکەم نەدەبوو ئاوام بووتایە، لەوکاتەدا ترسێکی زۆر دایگرتبووم زۆر خەجاڵەتم، ماڵی خۆتە تا مردن لەگەڵتم چۆن دەهێڵم بڕۆن بۆ هوتێل.

ماکوان: نا- سـامان گیان، نامەوێت بە بۆنەی منەوە تووشـی کێشـە و چەرمەسـەری ببیت، لەبەر ئەوە من دەڕۆم و تۆش هیچ مەجبور نیت لەگەڵ کەسێکی نەناسراودا کە ئەفغانییە خۆت پیاو خراپ بکەیت.

سامان: بەخوا ناڕۆن ئەگەر سەرم دانابێ ناهێڵم بڕۆن، بابە قسەیەك بوو کردم زۆر هەڵەبووم، ئیتر شـەکری وا ناشـکێنم و ناهێڵم بڕۆن مەگەر بەسەر لاشەمدا هەنگاو بنێن.

ماکوان: ئاخر سـامان من بەرگەی قسـەیەکی تری ئاوا ناگرم، یان لەهیچ شتیك لەگەڵماندا بەشدار مەبە یان برایەتیمان بکە.

سامان: ئەوخەمە سەر سەر و چاوم، تۆ هەرچی بڵێیت من لە خزمەتدام.

ماکوان: بڕۆ حوسـێن و ئەو جووە بانگ بکە سـەرەوە و لای ئەویش بڵێ من ناهێڵم ماکوان بڕوات، کە ئەو قسـەیەم کرد لەوکاتەدا لەسـەر خۆم نەبووم چۆن دەستیان لێ هەڵدەگرم.

سامان: باش هەر ئێستا.

چوو حوسێن و جولەکەکەی بانگ کردە سەرەوە لە خواریشەوە حوسێن ئەوەندەی تری پێکردبوو.

حوسـێن: هیچ خەمت نەبێت ماکوان شـوقەیەکم بۆ پەیدا کردوویت بچۆ ناوی.

سامان: تەواو باسی ئەو مەوزوعە مەکەن، ماکوان ماڵی خۆیەتی.

ماکوان: دەسـتتان خۆش بێت، حەز دەکەم تۆزێك موجامەلەی ئەم جولەکەیە بکەم، حوسێن بڵێ ماکوان دەڵێت ناوت چیە؟

حوسێن: ناوی ڕافی- یە خەڵکی هۆڵەندایە.

ماکوان: زۆر سـوپاسـی بکەن کە بەدەممانەوە هات و جێی نەهێشـتین، پێشـی بڵێ لەم کێشـەدا دەرچووین ئاڵتون و شـتەکان زۆرن جگە لەو بەکەسی تری نادەین.

ڕافی: زۆر سوپاست دەکەن بەڕێز ماکوان، من دەگەڕێمەوە بۆ هۆڵەندا.

ئاقڵ بوو لەبەرچاوی هەموویاندا تەلەفۆن کارتی خۆی دامێ کە ئەوە دەلالەت بوو من ڕاستەوخۆ پەیوەندی پێوە بکەم و حوسێن لە یارییەکە بکاتە دەرەوە.

زۆر سوپاسـم کرد و پێم وت کە کارتەکە بدە بە حوسێن ئەو برا و پشـتی منە لەوی وەردەگرم لای ئەو نافەوتێت، کە وام وت حوسێن زۆری پێخۆش بوو زانی پیاوی خیانەت نیم.

حوسـێن و ڕافی ڕۆیشـتن، ئیقباڵ ئەوەندە بەکەسـاسـی دەگریا منیشـی خستە گریان.

سامان: کاک ماکوان ئەوە دەگری؟

ماکوان: بۆ گریانی ئیقباڵ دەگریم، ئەو باوکە و منیش باوکم هەسـت بە ئازار و ناڕەحەتی و ئەو سوێیەی کە هەیەتی ئەی چێژێت دەکەم.

سامان: وەڵڵا وامزانی لەژیانتا ناگری تۆ، ئەوەندە ڕەق هاتیتە بەرچاوم.

ماکوان: براکەم خۆ من ڕۆبۆت نیم منیش مرۆڤم هەسـت و سـۆزم هەیە، لەوانەیە ئەو ئازارانەی کە من چەشتومە تۆ هەر پەییت پێنەبردبێت.

من بۆ گریانی زۆر کەس دەگریم.

کە عەرەبانچییەك دەبینم پاڵ بەعەرەبانەکەیەوە دەنێت بۆی دەگریم، چونکە هەڵسوکەوتم لەگەڵیدا بووە ئەزانم هێزی ئەو لەدەستیدا نییە، هێزی ئەو لە منداڵەکانیایەتی کە لەماڵەوە چاوەڕێی نانی ئێوارە لەو دەستە زبرانەی دەکەن. من هەموو کاتی بارانێك دەگریم، چونکە دەزانم هەزاران کرێکار لەبەر باراندا بلۆك دەخەنە سەریەك و جبلەی چیمەنتۆ دەکەن و وەستاکانیان بەجنێودان پێیان دەڵێن خێراکەن بارانەکە چیمەنتۆکەمان بەفیڕۆ دەدات.

من دەگریم کاتێك بەفر دەبارێت ئەگەر لێم بپرسن بۆچی دەگریت، بە درۆوە دەڵێم یادگارییەکانی سلێمانیم بیر دەکەوێتەوە، بەڵام بۆ ئەو ماڵە هەژارانە دەگرم کە نەوت لەچرا و زۆپاکەیاندا نییە و ماڵەکانیان بێ تاپۆیە و شوشەی پەنجەرەیان نییە، من ئاوا دەگریم.

من دەگریم کاتێك گەنجێك دەبینم بەلای مێزێکەوە دانیشتووە کارتی مۆبایل دەفرۆشێت و لەگەڵیشیدا پیلی سەعات دەگۆڕێت، چونکە هەموو ئاوات و خۆشییەکانی لە سەرمێزەکەی هەراج دەکات، زۆر بە بەهێزیش خۆی نیشان ئەدات. من دەگریم بۆ ئەو پیاوە پیرانەی کە تەزبیح دەفرۆشن یاخود لفکە یان شقارتە دەفرۆشن، بۆ ئەو ژنانە دەگریم کە لە بازاڕدا کنگر دەفرۆسن و دەستگێڕن، من چەندین جار لەماڵی خۆماندا قسەم پێ وتراوە لەبەر ئەوەی هەرچی پارەم پێبووە داومە بەو ژنە دەستگێڕانە. وتوویانە تۆ شێت بوویت ماکوان بۆ وادەکەیت؟ ئەوان بێئاگان لەوەی من بە گریانەوە لێیان دەکڕم و دەڵێم پێش ئەوەی لە باوەشی شەرواڵ پیسێکدا گەرمیان بێتەوە بابڕۆنەوە لە ماڵەکەی خۆیاندا بەو پارە گەرمیان بێتەوە لە ناو کەسوکارەکەیاندا! من دەگریم بۆ ئەو کچانەی کە باوکیان پارەی نییە جلو بەرگی قوتابخانە و قردێلەیان بۆ بکڕێت.

بڕوا ناکەم بەڕێوبەری پۆلیس و ئاسایش و ئەندام پەرلەمان و دەسەڵاتدار و ئەوانە بگرین، چونکە ئەوانەی من باســم کرد خۆم بینیوومە بۆیە دەگریم، بەڵام ئەوان نەیان بینیووە ئەوان دەریان دەکەن لەســەر ســکی ئەوان دەژین یان لەسەر دەنگیان بەرز دەبنەوە.

من چۆن نەگریم لەبەردەممـدا منـداڵێکی ســواڵکەر ئەمرێـت، ئەزانی منداڵە سواڵکەرەکە بۆچی مرد سامان گیان؟

سامان: نەوەڵڵا؟

دایکی برســی دەکرد لەبەر ئەوەی بۆ ئەوەی ســواڵی پێ بکـات تـا منداڵەکەی بگریی و دواتر لە برســاندا مرد! هێشــتا ناگریت لەگەڵمدا فرمێســـك بەچـاوتـانـدا نـایەتە خوارەوە کە گەنج بە لارە ملی زانکۆ و پەیمانگاکانیان جێهیشت لەبەر کوڕان و کچانی ورگ زلەکان.

ئەزانی بۆچی ڕەقیشم؟

سامان: نەوەڵڵا کاك ماکوان گیان؟

لەبەر ئەوەی زۆر کەســم بینی باســی شــەرەفی دەکرد کەچی خۆی بێشـەرەفترین کەس بوو، زۆری تر باسـی دەسـتپاکیان دەکرد دز و جەردە دەرچوون. خەڵکم بینی باســی داوێن پاکی دەکرد دواتر بۆم دەرکەوت خۆی داوێن پیسترینە، زۆرم بینی باسی نیشتیمان پەروەری دەکرد کەچی خۆی جاش و نیشتیمان فرۆش دەرچوو! زۆری ترم بینووە...

ئەوەی سەرەتا باسم کرد دڵم نەرم دەکات و دەمگرێنێت، بەشی دووەمی قســەکانی تریشــم دڵم ڕەق دەکات و دەموەسـتێنێت، ئەمانە ماکوانیان دروســت کردووە. بۆیە بڕیارمداوە هەتا ماوم پشـتگیری خەڵکی هەژار و کوڕی چاك بم، چونکە خۆم لەوانم وە هەتا بۆشــم بکرێت لە هەمبەر

ئەوانەی تر ڕق لە دڵ بم، چونکە بێشەرەف و داوێن پیس و جاش و خاك فرۆشن.

لەم قسانەدا بووین لەپڕ زەنگی تەلەفۆنەکەم لێیدا لە هیندستانەوە بوو، یەکێك بە ئینگلیزی قسەی دەکرد دەنگی لە ئەمیتا باجان و شامی کاپور دەچوو، بە ئینگلیزییەکی هیندی قسەی دەکرد منیش ئینگلیزیەکەم دوکەڵ دەکات ناچار وتم بوەستە، ئاماژەم کرد بۆ سامان وتم ئینگلیزیت باشە؟

سامان: نەوەڵڵا؛ منیش هیچی لێنازانم.

ماکوان: ئیقباڵ تۆ دەزانی؟

ئیقباڵ: خوبە، خراپ نیم.

دامە دەستی و دایان بەیەکدا من و سامانیش بە دیاریەوە وەکو تەلەفزیۆن تەماشامان دەکرد، بەسامانم وت وەرەقە و قەڵەمێکی بۆ بێنە بۆ ئەوەی بینووسێت تا قسەکانی بیر نەچێتەوە تۆماری بکات، تەلەفونەکەی منیش ئۆتۆماتیکی دەنگەکەی تۆماری دەکرد.

کە تەواو بوو پرسیم چی بووە ئیقباڵ؟

ئیقباڵ: داوای ئاڵتون و شتەکان دەکەن کە دەرمان هێناوە.

ماکوان: ئێ بردوویانە، بڵێ سەلامولامان بۆ بهێننەوە کەلوپەلەکانیش ببەن بۆ خۆتان.

ئیقباڵ: بەس سەلامولا یان بردووە ئاڵتونەکەنیان لا نییە.

ماکوان: چۆن شـتی وا دەبێت درۆ دەکەن، ئەی لە کۆڵە پشـتەکەی سەلامولا نەبوو؟

ئیقباڵ: بەڵێ وابوو، بەڵام من فێرم کردبوو ئەگەر شـتێك ڕوویدا جانتاکە فڕێداتە جێگایەك یاخود بیشارێتەوە و شوێنەکەی بزانێت.

ماکوان: کەواتە لە باخچەی ئاژەڵەکان سەلام فڕێی داوە!

ئیقباڵ: ئەقڵم بۆ ئەوە دەچێت هەر وابێت.

ماکوان: تەلەفۆن بکە بۆ ئەلابەخش بزانە کۆتا قسـەیان لەگەڵ ئەو چی بووە؟

لەدوای ئەوەی قسـەی کرد لەگەڵ ئەلابەخش بۆی بـاس کردم هەر ئەوەندەیان وتووە ئەو شتانەی دەستتان کەوتووە دەبێت بیدەن بە ئێمە و بیگەڕێننەوە بۆمان، ئێمە خاوەنی ئەو گەنجینەیەین.

ماکوان: واتا ئەلابەخش نەیوتووە چەندە و چییە و چۆنە؟

ئیقباڵ: نەخێر، هەر ئەوەندەی وتووە ئەوەی دەریان هێناوە ناردوویەتی بۆ ئەوروپا.

ماکوان: کەواتە تەلەفۆنیان بۆ بکەرەوە دڵنیابەرەوە کە ئاڵتونیان بەدەست گەیشـتووە، ئەگەر وتیان نا هەوڵدە بەزمانی ئوردو بەسـەلامولا بڵێ چی کردوە لە جانتاکە، ئەوان تێناگەن.

ئیقباڵ: ئوردو نزیکە لە هیندییەوە، با بە فارسی بیڵێم باشترە.

ماکوان: من نازانم گرنگ ئەوەیە بزانین چی لە جانتاکە کردووە.

بە تەلەفۆنەکەی من زەنگی دا لەگەڵ جەماعەتی هیندستان قسەیکرد، وتیان چاوەڕێ بکەن تەلەفۆنتان بۆ دەکەین.

ماوەیەکی پێچوو کەسێکی هیندی تەلەفۆنی کردەوە، دامە دەست ئیقباڵ ژمارەکە بەلجیکی بوو، ئیقباڵ دەستی کرد بەگریان لەگەڵ سەلامولا قسەی کرد، منیش خەریك بوو دڵم ئەتەقی بۆیە دانەیەکەم کێشا بەسەری ئیقباڵ دا وتم کاتی ئەوە نییە بڵێ جانتاکەت چی لێکردوە با ڕزگاری بکەین.

لەگەڵ سەلامولا قسەی کرد دیاربوو قسەی لێ وەرگرتبوو جێگاکەی زانیبوو، بەڵام خۆزگە هەر نەمانزانیبایە. سەلامولا جانتاکەی فڕێی دابووە ئەو جێگایەی کە پڵنگە تیگەرەکانی لێبوو. لەدوای داخستنەوەی تەلەفۆنەکە ئیقباڵ زۆر بەخۆشی وتی: ماکوان دۆزیمەوە لەو جێگایەدایە.

تەماشایەکم کرد بەسەرسامیەوە: دڵت بەچی خۆشە خۆ ئێستا دەزانین کە سەلامولا ماوە، بەڵام ئەوەی بچێت بۆ ئەو جێگایە بەساغی نایەتەوە، ئەزانی لەکوێدایە لای ٦ پڵنگی تیگەر هێزی یەك پیاکێشانی ١٠٠ بۆ ١٥٠ کیلۆیە!

سامان: ئەی باوکەڕۆ سەرەی ئەم فیلمەیە.

ئیقباڵ: ماکوان چی بکەین باشە؟

ماکوان: نازانم، تەلەفۆنی حوسێنم بەرێ.

سامان: لام نییە.

ماکوان: با بچین بۆ لای ئەو بۆ دۆنەرەکەی، هەڵسااین بەرەو لای ئەو کەوتینە ڕێ لەدڵی خۆمدا دەموت حەزە، سەسیلە سیلاوی، ڕاقی سابونی

ڕەقی، بەرقان وەکو بەرق وەرن ئیشـــم پێتانە، هیچ نەبوو کەس نەهات بەدەممانەوە.

ڕۆشـتین بۆ دۆنەرەکە لەوێ ڕافی دانیشـتبوو، چومە لای ڕافی و حوسـێن هـاتە لامـان، "بە پێکەنینەوە" بەحوســێنم وت: بڵێ ڕافی مـاکوان ئەڵێ بیســتومە کە دەڵێن ئێوەی جولەکە زۆر ڕەزیلن ڕاســتە؟ کە بۆی وەرگێڕا دەستیکرد بە پێکەنین.

ڕافی: ئێوە داوەتی منن، ئەوە جولەکەی هۆڵەندا و ئەوروپا نین ڕەزیلن ئەوە جولەکەی ئیسرائیلن!

ماکوان: حوسێن پێی بڵێ ئیسرائیلی خۆش دەوێت؟

ڕافی: نەخێر دژی ئیسرائیلم.

ماکوان: کەواتە هاوڕێ و ڕەفیقین.

ڕافی: موسڵمان ڕقی لە جولەکەیە ڕاستە ماکوان؟

ماکوان: ڕاســتە ڕقمان لە جولەکەی ســەهیۆنی و ئیسرـائیلییە نەك لەبەر ئەوەی جولەکەیە، نـا لەبەرئەوەی فەلەســـتینی داگیرکردووە، هەروەکو ئێمەی کورد ڕقمان لە تورك و عەرەب و فارســـە نەك خەڵکەکەی، بەڵکو دەسـەڵات و سیسـتەمەکە، جا جولەکە ئەهلی کیتابن و لەماڵیشـیاندا نان دەخۆین و ژنیشتان لێدەخوازین واتا حەزمان بە خزمایەتیتان هەیە.

ڕافی: ڕاســتە وایە، ئەوانە دەزانم لە هۆڵەندا دراوســێی موســڵمانم هەیە خەڵکی باشن.

باســـەکەم گێڕایەوە بۆ جەماعەت کە جانتا ئاڵتونەکە نەگیراوە، بەڵکو لە جێگایەکدایە لە باخچەی ئاژەڵان لەناو بەشـــی پڵنگە تیگەرەکاندا، چۆن

بڕۆین بیهێنین؟ مەبەستیشمە شەوی بەسەردا تێپەڕ نەبێت پێویستمان بە منـداڵێکە بچینەوە ئەو جێگـایەو بەو کەســـانە بڵێین ئەوە جـانتـای منداڵەکەمانە نەیزانیووە فڕێیداوتەوە ئەو جێگایەو بۆمان بهێننەوە. جگە لەو ڕێگا چارەیە کەس چارەی تری لایە تا ئەو منداڵە ڕزگار بکەین؟

حوسێن: ئێستا من منداڵەکەی خۆم دێنم و دەڕۆین.

کەچووینەوە بۆ باخچەی ئاژەڵان من و حوســێن ئەو بانەی کە دەیکەینە دەســـتمان هێشـــتا فڕێمان نەدابوو بۆ پرســـگەکەمان باســـکرد کە چی ڕوویـداوە، وتی نیو کـاتژمێری تر پڵنگەکـان دەکەنە ژوورەوە بچن بیـدۆزنەوە و بزانن منـداڵەکە فڕێیـداوەتە کوێ. چووین هەموو جێگـاکە گەڕاین لە بن دارێکدا دۆزیمانەوە و دامە دەستی ئیقباڵ و وتم کوڕەکەتی پێ ڕزگاربکە.

مردنی ماکوان و ناردنی تەرمەکەی بۆ هیندستان

دوای ئەوەی کۆڵەپشتەکەمان دەرهێناو و دامە دەست ئیقباڵ و ئەوەشم پێ وت کە ئاگاداری بێت، چونکە ئەو کۆڵەپشتە ژیانی کوڕەکەتی تێدایە.

ڕافی: ئەگەر مۆڵەتم بدەن لە ناو سەیارەکەدا تەماشایەکی دەکەم، کە هاتووم حەز دەکەم هەر ببینم بزانم ڕاستە و قیمەتی چەندە.

هەموو لەو کاتەدا تەماشای منیان دەکرد، منیش خورپەیەك بەدڵمدا هاتوو ترسێکم لێ نیشت، بەڵام پێم وتن کە ئاساییە با سەیری بکات، بەدەم ڕێگاوە بە فارسی بە ئیقباڵم وت: ئێمە کە چووینە ناو سەیارەکە تەماشامان کرد تۆ مەیە ناوەوە دابنیشی، لەدەرەوە بە نەوەك ڕابکات هەر بۆ ئاگاداربوونی خۆمان، چونکە دەبێت زیاتر لە جاران ئاگامان لەو ئاڵتونە سەخیفە بێت تا سەلام ئازاد دەبێت، کە سەلام ئازاد بوو ئیتر چاوی هەمووتان دەربێت.

چووینە ناوسەیارەکە و ئیقباڵ بەناوی ئاگاداری و پاسەوانیمان لەدەرەوەی سەیارەکە مایەوە، ڕافی تەماشای دەکرد و هەناسەی هەڵدەکێشا، تەماشای دەکرد و ملی بائەدا.

ماکوان: چییە ئەو هەموو هەناسەیە هەڵدەکێشی؟ حوسێن پێی بڵێ چییە؟

ڕافی: قیمەتی ئەو ئاڵتونە لە خودی ئاڵتونەکەدا نییە، بەڵکو لە کۆنی و نەخشی ئاڵتونەکەدایە، لەگەڵ ئەو ناوانەی لەسەری هەڵکۆڵراوە.

ماکوان: نرخەکەی چەندە، بەنزیکەیی؟

ڕافی: پارەیەکی زۆرە، دەتوانین بیخەینە مەزادەوە لە سویسرا یان بەلجیکا، مۆزەخانەی وڵاتان بە خەیاڵی پارەی پێئەدەن.

بەڵام پێشنیارێکم هەیە ئەگەر قبوڵی بکەن، حوسێن بە ماکوان بڵێ بزانە پێشنیارەکەم قبوڵ دەکات.

ماکوان: بڵێ بزانم چییە.

ڕافی: ئەگەر هەفتەیەك بتوانن دەســـتی دەســـتیان پێبکەن ئەم ئاڵتونانە هەمووی تەزویر دەکەم و تەزویرەکەیان بدەنێ و کوڕەکە ئازاد بکەن.

ماکوان: بیرۆکەیەکی چاکە، بەڵام ئایا ئیقباڵ دەتوانێت بەرگە بگرێت؟

ڕافی: بۆ پێی ناڵێیت؟

ماکوان: باشــە! بانگی ئیقباڵم کرد و پێشــنیارەکەم پێ وت، لێکدانەوەمان کرد بۆ ئەوەی کە منداڵەکە هیچ لێنەکەن، چونکە چەکی دەســتی ئەوانە بۆ وەرگرتنی ئەو ئاڵتونە، جا بڕیار لای خۆتە.

ئیقباڵ: هەرچەندە زۆر قەلەقم با پرسێکیش بە ئەلا بەخش بکەم.

تەلەفونی کرد بۆ ئەلا بەخش و ئەویش ڕازی بوو.

ماکوان: تەلەفونیان بۆ بکە بڵێ وەرن با ئاڵتونەکەتان بدەینێ، بەڵام تا ڕافی ساختەی دەکات دەستی دەستیان پێدەکەین. بەگریانەوە قسەیان لەگەڵ بکە بابزانن نارەحەتیت و پەلەتە، با ئەوان پەلە لەتۆ نەکەن، بەم جۆرە بوارە دەرونییەکە پێچەوانە بکەینەوە، باشە؟

ئیقباڵ تەلەفونی بۆ کردن و ئەوانیش وتیان هەر کات ئێوە ئامادەبوون ئەوا ئێمەش ئامادەین، ئیقباڵ داوای کرد لەگەڵ ســەلامدا قســە بکات و

قسـەیان کرد، من و ئیقباڵ هەردووکمان دەسـتمان کرد بە گریان. سـەلام دەی وت بابە شـــەو خەوم لێناکەوێت بیرت دەکەم بیری دایکم دەکەم، بیری هەمووتان دەکەم. ئیتر من جەرگم بۆی دەکولا خەریکبوو پەشـیمان ببمەوە بلێم لە قەبری بـاوکی هەرچی ئـاڵتونە بەرەو بـا ســـەلامولا بگەڕێتەوە، هەرچۆن بوو هەردوولامان ئاراممان گرت.

بەرەو ماڵی ســامان گەڕاینەوە، حوســێن و ڕافی ڕۆیشـــتن و ئاڵتونەکەم لەگەڵ خۆمان هێناو وتم بە ڕافی کە ئامادەبوویت بەیەکەوە هەموومان دەڕۆین. ئاڵتونەکان نابێت لە بەرچاوی من ون ببێت، نەك لەبەر ئەوەی متمانەم بە ئێوە نییە، بەڵکو لەبەر ئەوەی دوژمنمان زۆرە و ژیـانی کەسێکیشی پێوە بەندە.

ڕافی: بێخەم بە لە تۆ زیاتر حەزدەکەم ئەو منداڵە ئازاد بێت.

ماڵئاواییمان لەیەکتری کرد، بە ئیقباڵم وت لەگەڵ ســـامان بڕۆنەوە منیش پاش کەمێکی تر دێمەوە بۆ ماڵەوە ئاگات لە ئاڵتونەکان بێت، خۆت بمرە بەس ئاڵتونەکان نەفەوتێت، ڕوونە؟

ئیقبـاڵ بەخەمبـارییەوە وتی ڕوونە، منیش وتم دەچمە جێگـایەك بەڵکو ئەم جنۆکانە پەیدابن لەئەڵمانیان لەگەڵ خۆمن بۆ وا بەجێیان هێشـتووم لەم کاتەدا نازانم؟

بەناو بازاڕدا دەگەڕام بە ئومێدی بینینی جنۆکەکانی هاوڕێم، پەیدابوون بەڵام ئەوان نەبوون کە من دەمویستن.

سورکێو (ویرسان) پەیدابوو!

ویرسان هاتە تەنیشتم و لەگەڵمدا دەڕۆیشت: دەمناسی؟

ماکوان: دەتناسم چ ماڵێکی، هەر من دەتبینم یان خەڵکی تریش؟

ویرسان: بەئارەزووی دڵی خۆت؟

ماکوان: هەتیوو خۆ پێم نافرۆشیت، با خەڵك نەڵێن ئەم کوڕە شێت بووە خۆت دەرخە کە قسە دەکەین بەیەکەوە دەنا ئەو فڕێنم بە ئاسماندا بە کەلامی خوا.

ویرسان: باشە بۆ وا توڕەیت؟ گوێگرە باش بزانە چی دەڵێم بەتەمای ئەوە نەبیت کە ئاڵتون تەزویر بکەیت! ئاگام لە هەموو شتێکتە، ئەوەی تۆ ئەتەوێت بەیەك مەرج سەردەکەویت ئەویش ئەوەیە، بێیتە ناو گروپەکەمان و ببیتە کەسی یەکەمیش تێیدا، هەموو بڕیار لەتۆ وەردەگرین. ئەوەی سەسیل کردی هیچ نەبوو خۆم فێری ئەوم کردووە، لە سەیارەکە موهیم ترت بۆ دەکەم ئەگەر بێیتە لامان.

ماکوان: جا ئەگەر وایە بڕیار لەمن وەردەگرن و من کەسی یەکەمم ڕازیم، هەموو موسڵمان بن و خواناسبن و دەستی برایەتی بۆ یەك درێژ دەکەین و لەم شەیتانی و خراپەکاری و سیحر و جادووەت تەوبە بکە، ئەوەی من دەمەوێت ئەوەیە و تۆش برا گەورەبە ڕازیت؟

ویرسان: ئێمە ڕازین بە تۆ و بە هەموو بڕیارێکت، بەڵام بە بنەما و یاسا و دەستووری ئێمە نەك تۆ، وەکو خۆت دەڵێیت ڕوونە؟

ماکوان: بەڵێ ڕوونە، ئەزانی ئەوە کەی ڕوودەدات؟ ئەوکاتە ڕوودەدات کە ڕۆحم لە لاشەم جیا دەبێتەوە، ئەوکاتەش ئاستەمە شتی وا ڕووبدات ڕوونە؟

ویرسان: ئاگاداربە ساحیرەکانی هیندستان لەگەڵ من کاردەکەن، ئەو گروپە هیندییەش هەر لەگەڵ من کاردەکەن، جا ماکوان بڕوا بکە زۆر ئیشی جوان دەکەین، ئەوەی تۆ حەزی لێدەکەیت دێتە بەردەستت. کەس ناڵێت واز لە خواناسی و دینداری خۆت بهێنە، بەڵام گرێبەستی ئەوەمان

لەگەڵ بکە کە لەگروپەکەماندا کار بکەیت، بۆ زانیاریش خۆشـــت لەگەڵ ڕافی ماندوو مەکە تەزویریشی بکات پێی دەزانین.

ماکوان: ئەوە باسی چی دەکەیت؟

ویرسـان: ئێسـتا سـامان بە ڤایبەر تەلەفۆنت بۆ دەکات، بزانە ئیقباڵ دەڵێ چی؟

ماکوان: فشەکەر ئەوە چییە دەڵێی فیلم و شتی وام لەگەڵ دەردەکەیت.

قســـەکەم تەواو نەکرد زەنگم بۆ هات لەڤایبەر ســـامان بوو هەڵمگرت، ئیقبـاڵ قســـەی کرد و وتی: مـاکوان ئێســـتائەڵا بەخش تەلەفۆنی کرد، هیندییەکان وتوویانە بەتەمای ئەوە نەبن ئاڵتونەکە ســاختە بکەن دوایی منداڵەکە دەکوژین.

ویرســـان پێدەکەنی منیش ئارامم لەبەر هەڵگیرا و هەتا توانیم دەســـتم داهێنـایەوە بکێشـــم بە دەمو چـاویـا ئەوەنـدە بە هێزەوە گوژمم بۆ خواردەوە، کێشام بەدەم پیاوێکدا لەگەڵ دووکەسدا دەرۆشتن ڕێك تەخت بوو، دوانی لەگەڵ بوو ڕایان کرد. منیش زۆر خەجاڵەتیم کێشا وتم ببوورە ئازارێکم بۆ هات ویســـتم دەســـتم ڕاپرســـکێنم تا ئەو خەڵکەم تێگەیاند لەوانەیە ١٠٠ جار وتبێتم ببوورە ئازارێك لە قۆڵمدا بوو تەنها ویســـتم بیجوڵێنم بە قایمی

(Sorry, it was a pain in my arm, a movement lost to soreness)

باش بوو کابرام ئاشت کردەوە، تەلەفونم بۆ سامان کرد وتم وەرنە دەرەوە با بڕۆین.

هاتن و ڕۆیشتین بۆلای ڕافی، وتم هیچ مەکە ئاشکرا بووین.

ڕافی: چۆن ئاشکرا بووین، جاسوسمان تێدایە؟

ماکوان: نا جاسوسی مرۆڤ نییە!

ڕافی: ئەی کێیە؟

ماکوان: جنۆکە و ساحیرەکان، هەواڵیان بۆ دەبەن.

ڕافی: منیش باوکم شتی وای بۆ باسکردووم.

حوسێن: سەیدا ماکوان چۆن دەزانی؟

ماکوان: منیش جنۆکەم هەیە.

حوسێن هاواری کرد الله اکبر! ڕافی زیڕەی کرد و سامان نیوە ڕۆح بوو، وە ئیقباڵیش هیچ تێنەدەگەیشت.

ماکوان: ئەوە چییە حوسێن؟

حوسێن: هەر خۆم زانیم تۆ ڕۆحانیت.

ماکوان: نەوەڵا تەڕەماشـم، ڕۆحانی چی ئەحمەدی نەژادیش نیم! گوێگرن تەزویرکردنی ئاڵتونەکان لەبیرکەن، ویرسان هەموو شتێك دەزانێت.

حوسێن: ویرسان کێیە؟

مـاکوان: جنۆکەی ئەوانە، واز لەم قســـانە بهێنن تەلەفۆنیـان بۆ بکەن منـداڵەکە بهێنن و لە گۆڕینەوەیەکی خێرادا بـا بکرێـت مـانـدووبووم، دەزانم ئەم هەویرە ئاو زۆر دەکێشــێت. ئیقباڵ جارێکیتر تەلەفۆنیان بۆ بکە و پێیان بڵێ با بێن بەزووترین کات لەماڵی ســـامان بێت یان لە دۆنەری حوسێن منداڵەکە بهێنن و ئاڵوتنەکەیان بدەرێ.

ئیقباڵ تەلەفۆنی کرد پێی وتن ئێمە هەموو شتێکمان ئامادەیە و منداڵەکە بهێنن بۆ دۆنەرەکەی حوسێن، حوسێن ناونیشانەکە دانێ.

هەمووی دە خولەکی پێنەچوو لای ئەڵا بەخش تەلەفۆنمان بۆ کرا، داوای کرد کە دەبێت ئاڵتونەکان بگەڕێتەوە بۆ هیندســـتان و داوایان کردووە ماکوانیشی لەگەڵدا بێت ئینجا منداڵەکە ئازاد دەکەن.

ماکوان: ئەوە زۆر ئاســتەمە هیچ کەس ناتوانێت ئەوە دەربکاتە دەرەوەی ئەوروپا، کەس ئەوەی پێناکرێت، ئایا منداڵەکە ئازاد دەکەن ئەگەر من بچم بۆ لایان؟

ئەڵابەخش: وایـان وت، دەڵێن بە مەرجێـك ئـازادی دەکەین مـاکوان بە ئاڵتونەکانەوە بێت بۆ لامان.

تەلەفۆن داخرایەوە و وتم پێیان بڵێ منداڵەکە تەســلیم بکەن بە باوکی منیش و کۆڵەپشتەکە ی خۆمان تەسلیم دەکەین لەپرۆسەیەکی دەست بە دەست کردندا.

زۆر بێتـاقەت بووم تەلەفۆنم کرد بۆ خێزانم پێم وت: حەزدەکەم لەگەڵ ئانا و لین قســە بکەم، دوای ئەوەی بە دڵ پڕیەوە قســەم کرد و پێم وتن دیـاری جوانم بۆ کڕیون بەم نزیکـانە دێمەوە چـاوەڕێی ســـەرڤیســـی ئۆتۆمبێلەکەم، نەمهێشـــت هیچ بزانن و تەلەفۆنم داخســـتەوە و پرۆسەکەمان ئەنجامدا.

سـەلامولا تەسـلیم کرا و منیش بە کۆڵەپشـتەکەوە خۆم تەسـلیم کرد بەو دوو کوڕەی کە لە فڕۆکەخانە بینیمن.

سـواری ئۆتۆمبێلێکیان کردم چوار کەس بوون دووان لە پێشـەوە و دووانی تریش لەملاولامەوە دانیشـــتن، لە دڵی خۆمـدا وتم: ئەگەر دەمـانچە و

چەکیان پێ نەبێت دەســـت ئەوەشــێنم و ڕائەکەم چی دەبێت بابێت، بەڵام ترســی دەمانچەم هەبوو کە پێیان بێت بۆم ئاشــکرا نەبوو، زوو زوویش بەنەرمی ئەمکێشا بە قەبرغە و کەلە کە و سکیاندا ئەمووت بزانم دەمانچە یاخود شــتێکی ڕەقی تێدایە. نزیکەی نیو کاتژمێرێك ڕۆشــتین و کردیـانم بە بینـایەکـدا دیـاربوو هوتێـل بوو لە دابەزینـدا ئەو دووانەی پێشــەوە دەمانچەیان دەرهێنا و وتیان هەر جوڵەیەکی نەخوازراو بکەیت دەتکوژین.

بردمیـانە ژوورێکی زۆر خۆش هەر خۆم بووم دەرگـاکەم لێ داخرا هیچ تەلەفۆنێکی تێدا نەبوو، منیش تەلەفۆنەکەمم دابوو بە جەماعەت و تەنها ســیمکارتەکەم خســتبووە گیرفانم، بەحوســێن و ڕافیم وتبوو هەر گیرام و منداڵەکەیان ڕادەســتکرد پەیوەندی بکەن بە پۆلیســەوە ســیم کارت و پاســـپۆرتەکەم لە گیرفاندایە بۆ ئەوەی لەوســـەرەوە بتوانم بگەڕێمەوە، چونکە هیوای گەڕانەوەم هەبوو. ئەوانیش کارەکەیان ئەنجامدابوو، بەڵام پۆلیس بە گوێرەی پێویست نەهات بە دەمیانەوە.

لە هوتێلەکە مامەوە خۆم شۆرد و نوێژم کرد کەس نەهات بەلامدا خەوتم تا بەیانی هەر کەس نەبوو، کە هەســتام ویســتم بکێشــم بە دەرگاکەدا و دەستم دایە دەرگا و کرایەوە.

یەکێك لە کوڕەکانی فڕۆکەخانەکە بوو تۆزێ لە ئەمیتا باجان دەچوو وتی: چیت دەوێت؟

مـاکوان: برا ئەوە چییە دەڵێی دەوری ئەمیتـا بـاجـان دەبینی، بەیـانییە برسیمە نانێك ئاوێك؟

ئەمیتا باجان: ئێستا پێیان دەڵێم برێك فاستت بۆ بهێنن.

ماکوان: سوپاس ئەمیتا گیان.

کردمیەوە ژوورەوە دەستی بەقەدەر قاچی دەبوو ئەوەندە درێژ بوو.

گەڕامەوە ژوورەوە و دەرگـاکەم لەســـەر داخرا گوێم لێبوو بە تەلەفۆن داوای کرد خواردنم بۆ بهێنن، منیش وام دانـابوو ئەو بڕوات و دەرگـاکە بشکێنم، بەڵام هیچ هیوام نەما.

کە گەڕامەوە حەزقیل لەسەر بێدەکە دانیشتبوو.

حەزە گیان یاخوا بەخێر بێیت!

حەزقیل: گوێگرە پلانەکە زۆر ترســـناکە ئەمشـــەو بەنجت دەکەن بلیتی فڕۆکەیان بڕیوە بۆ هیندســـتان واتە گەشـــتەکەتان ئەڵمانیا- دووبەی- هیندسـتانە. بۆ ماوەی ٢٤ کاتژمێر بەنجت دەکەن و ئەتخەنە ناو تابوتێك واتا مردوویت تۆ لەخانەوادەیەکی هینـدیت و تەرمەکەت دەبەنەوە بۆ ئەوێ و تا دە کاتژمێر ئینجا دەگەنە ئەوێ، ئەوان لەوانەیە ئێوارە دەرمانی بێهۆشـییەکەت بۆ بکەنە ناو خواردنی ئێوارەوە بۆیە ئێسـتا تێر نان بخۆ، بەڵام ئیترهـیچ جۆرە خـواردن و خـواردنەوەیەك نەخۆیـت بـۆ ئەوەی نەخەویـت تـا ئەوخەنە نـاو تـابووتەکە، کەچوویتە فڕۆکەخـانە لەوێ ئـاگادارت دەکەمەوە وەرە دەرەوە، بەڵام لە دوای کۆتا خواردن کە بۆت دەهێنـن خـۆت بـکە بەخەوتـوو بـۆ ئەوەی بـزانـن کـاریگەری هەبـووە دەرمانەکە.

ماکوان: ئەی ئاڵتونەکان ؟

حەزقیل: خەمت نەبێت بۆیە وادەکەن بۆ ئەوەی دەریبکەن بۆ هیندستان.

مـاکوان: حەزەی برام ئەو ویرســـانە بێ قیمەتەم بینی، زۆر ســـەخیفە ئاگاداربە ئاگای لێمان نەبێت.

حەزقیل: خەمت نەبێت ســەســیل چووە ســەرقاڵیان بکات بۆ ئەوەی هەواڵەکەت بۆ بهێنم.

ماکوان: ئەی ئافەرین سەسیلە سیلاوی برامان.

دوای ئەوەی نـانی بەیـانیم خوارد لە ژوورەکە چـاوەڕێم کرد تـا ئێوارە کاتژمێر ٥ بوو خواردنێکی زۆر خۆشــم بۆ هات، هەمووشــی لەســەری نوسرابوو حەڵاڵ، چەند جۆر ســاردی و شــەربەت و ئاو هاتبوو لەگەڵیا، ئەترســـام لەوەی چاودێری بکرێم لەلایەن جنەکانی ویرســـانەوە بۆیە دەست نوێژم گرت و دەستم کرد بە نوێژ و ئینجا بەدەنگی بەرز بەحساب نوێژم دەکرد نوێژی مەغریب مابووی، لەم ماوەیەدا نوێژکردن دروســـت نییە، بۆیە بەس قورئانم دەخوێند هەرچی شـــەیاتین بوو فڕاندمن بە کەلامی خوای پەروەردگار، دوای ئەوەی زۆرێك لە خواردنەوەکانم ڕشــتە تەوالێتەکە و هەندێکیشم هێشتەوە و خۆم کرد بەخەوتوو.

ســـندوقێکیان هێناو ناوەکەی هەمووی ئیســـفنج بوو زۆر نەرم بوو دوو کونی خڕی لەملاولاکەیەوە هەبوو لاقاچیشـــمەوە کۆڵەپشـــتەکەیان پێچا بەسـیمی ئەلەمنیۆم و خسـتیانە سـەر سـنگم و هەڵیانگرتم و ڕۆیشـتن خەریـك بوو دەخنکـام، بەڵام چـار نەبوو هەر دەبوو ئـارام بگرم، لەو کاتەشـــدا خەریك بوو میزم دەکرد بەخۆمدا هیچ چارم نەما ئیســـفنجم خوساند لەمیز! نزیکەی یەك سەعات زیاترمان پێچوو لە ڕێگادا دابەزین، ئیتر زانیم گەشـتووینەتە فڕۆکەخانەی دۆسـڵدۆرف، منیان تەسـلیم کرد و ئاگام لێبوو سـواری قایشـەکیان کردم و دووجار دامی بە زەویدا ئیتر زانیم لەدەستی ئەمیتا باجان ڕزگارم بوو، دوو کرێکاری فڕۆکەخانە هەڵیان گرتم ئخەنە سەر ئۆتۆمبێلی گواستنەوەی جانتاکان بۆ ناو فڕۆکەکە.

حەزقیل هات تەنها بەدەنگ لەپەنای گوێمدا وتی پیابکێشە کاتی هاتووە.

منیش کێشام بە سەقفی تابوتەکەدا کەچی ئەو دوو کرێکارە منیان کێشا بە زەویدا و ڕایانکرد پشتم زۆر ئازاری پێگەیشت، ئەوەندە قایم کێشایان بەزەویدا تابوتەکە شـکا، منیش هاتمە دەرەوە زیاد لە ٢٠ کرێکار و مۆزەفی لێبوو ئەو جێگایە هەموویان ڕایانکرد. منیش میزەکەم پێوە مابوو، یەکێکی پیریان هاتبووە لامەوە وای دەزانی لە بەهەشـت هاتوومەتەوە ئاوی بەهەشـتە پێمەوە هەر ئەیوت: "یزس، یزس" بە ئەڵمانی، نەیدەزانی هەمووی میزە! هاتمە دەرەوە کەس لێی نەپرسیم تا هاتمە دەرەوەی کۆنترۆڵ دوو پۆلیس هەستیان پێکردم زانیان نا ئارامم و ئاسایی نیم هاتن وتیان پاسپۆرت؟ دامە دەستی و وتم: ببورن بەهەڵە ئەم جانتایەمان ناردووە پاسپۆرتی منداڵ و خێزانەکەمی تێدایە، یارمەتیان داوم هاتووم بۆ ئەوەی فریای فڕۆکەکەم بکەوم دەچم بۆ هیندستان.

باش بوو باوەڕیان کرد و ڕزگارم بوو هاتمە دەرەوە لە هۆڵی چاوەڕوانی قەرەباڵغییەکی زۆر بوو وەجبەی حەج و عومرە بوون دەڕۆشتن بۆ عومرە پڕبوو لە موسـڵمانی تورك، عەرەب، سـۆماڵی و پاکسـتانی...هتد، منیش ویستم بچمە دەرەوە ئیقباڵ و سەلامولڵام بینی لەخۆشیدا دووجار هاوارم کرد بەدەنگی بەرز سلامولڵا! سەلامولڵا! هەرچی حاجی و حاجی ژن بوو لە فڕۆکەخانەدا تەماشـای منیان دەکرد و دەسـتیان بۆ بەرز دەکردمەوە و دەیانوت "علیکم السـلام" منیش هیچ خۆم تێکنەدا و پێم ئەوتن خوای گەورە عومرەتان قبوڵ بکات و سـاڵێکی تر بە نیازی حەج سـەفەر بکەن، لەخۆشیا باوەشم کرد بە ئیقباڵ و سەلامولڵا پرسیم چی دەکەن لێرە؟
ئیقباڵ هیچ هیوامان نەما بۆیە سـامان بۆ دوبەی بلیتی بۆ بڕینەوە دوای لەوێوە دەچین بۆ کابول، بۆم دەرکەوت بەهەمان فڕۆکەیە کە بڕیار بوو من بەرن بۆ هیندستان، بەڵام لە دوبەی جیا دەبوونەوە.
بە ئیقباڵم وت دەی کەواتە بلیتەکان فڕێ بدەو وەرە بابڕۆینە دەرەوەی فڕۆکەخانە.

گفتوگۆی ڕافی و بوون بە هاوڕێ لەگەڵ جولەکە

گەڕامەوە بۆ لای سامان و خۆم شۆرد، زۆرم برسیی بوو کاتژمێر ٩ی شەو بوو لەگەڵ خۆم هەموویانم برد بۆ دۆنەرەکەی حوسێن، لەڕێگا سامان هەردەستی بە مندا دەهێناو دەستی ئەخستە سەر سنگم و ئەیوت کاك ماکوان تۆ مرۆڤی، توخوا پێم بڵێ چی ڕوویداوە؟

ماکوان: سامان گیان با تێر دۆنەری سەیدا حوسێن بخۆم ئەوکات هەموویت بۆ باس دەکەم، بەدەم ڕێگاوە هەر موجامەلە و قسەی خۆشم بۆ سەلامولا دەکرد، زۆرم خۆش دەویست منداڵێکی زۆر خوێن شیرین بوو. کە گەیشتمە لای دۆنەرەکە کە سەیدا حوسێن بینیمی پڕ بەدەمی هاواری کرد مەدەد یا الله مەدەد.

هات بۆ لام و باوەشی پێداکردم: هەر دەمزانی بەسەربەرزی دێیتەوە الله مەدەد، دەستی ماچ دەکردم و هەر دەیوت یا ڕەب تەوبە، یا ڕەب تەوبە، زۆر بەهێزبوو نەمدەتوانی دەستم دەربهێنم. بە هەردوو دەستی دەستی ڕاستمی گرتبوو دەستی ماچ دەکردم نە جارێك و نە دەجار، منیش تووڕەبووم ئەرێ کاکە بەسە وانابێت ئەو خەڵکە تەماشامان دەکەن وا دەزانن هاوڕەگەزبازین! بیکە بەڕایی خودا دەستم ئازادکە، من خودا ڕزگاری کردووم تۆ بۆ وادەکەیت، مردم لەبرسا دۆنەرێکی دەبڵم بۆ دروست بکە و بزانە جەماعەت چی دەخۆن.

حوسێن: دەمزانی دێیتەوە، دەمزانی ئەوانیش ڕسوا دەکەیت.

ماکوان: ڕسوای چی؟ من ڕامکردووە.

خۆ هیچ نەدەچوو بە مێشــكیدا هەر ئەیووت مەدەد الله مەدەد، دوایی بۆم دەركەوت یەكێكە لە سۆفییەكان و زۆر دینداریشە.

حوســێن: چی دەخۆن بۆتـان دروســـت دەكەم و ئـاڵتونەكـانیشـــت هێناوەتەوە؟

ماكوان: خواردنم بۆ دروسـتبكە و ئاڵتونەكانیش سـەلامەتن، بێخەم بە لای خاوەنەكەیەتی.

حوســێن: تەلەفۆن دەكەم بۆ ڕافی با بێت بۆ لامان، تەلەفۆنی هەڵگرت و بە ئەڵمانی دای بەیەكداو لەگەڵ ڕافی قسەی كرد.

گوێم لێبوو باسی شێخ و موسڵمان و ئیسلامی دەكرد، بۆیە بە سامانم وت حوسێن چی دەڵێت بە ڕافی؟

سـامان: ڕافی دەڵێت پێم نەوتی ماكوان شـێخە و لەدەسـت ئەواندا نییە بتوانن شتێكی لێبكەن، خۆم شتم لێدیووە ئەوە گەڕاوتەوە و سپاردەكەشی پێیە و وەرە بۆ لامان.

لە كـاتی نـان خواردنـدا بووین ڕافی خۆی كرد بەژوورا و هـات بۆلامـان، باوەشی كرد بەمندا، بەئینگلیزی وتی: پێدەچێت حسابت لەسەر بكەم.

ماكوان: ســـوپاس ڕافی هیوام وایە پیاوی باشـــی وەكو تۆش دوای مردنی لەگەڵ خەڵكی باشــدا بێت، وتم حوســێن بۆی بكە بە ئەڵمانی، حوســێن بۆی وەرگێڕا.

ڕافی: تێناگەم مەبەستت چییە، بۆ دوای مردن؟

ماكوان: ئەی لەم ژیانەدا چەندە باش بیت، بەڵام تەرەفی خوا نەبێت هیچ ئەرزشی نییە.

ڕافی: ئێ منیش بڕوام بەخودا هەیە، زۆر بڕوام پێیەتی هەمیشـــە لەدڵمدایە.

ماکوان: وانیە تۆ بڕوات وایە خواکەت بەس نەوەکانی بەنی ئیسرائیلی خۆش دەوێت، ئەو خودایەی ئێوە تەنها چەند کەسێکی خۆش دەوێت.

ڕافی: ئەی خواکەی تۆش هەروایە، دەبێت تەنها موسڵمان بیت و ئیسلام هەڵبژێریت، ئەوانی تر بۆ ئاگره وایه؟

ماکوان: بەدڵنیاییەوە وایە، بەڵام پێوەرەکەت هەڵەیە کە پێوەری خوای خۆت بە خوای ئیسلام بکەیت، ئەزانی بۆ؟

ڕافی: بۆ هەڵە چییە لە پێوەرەکەمدا؟

ماکوان: هەڵەکە لەوەدایە کە خواکەی ئێوە خوای تەنها خانەوادە و خێزانێکە، بەڵام خواکەی ئێمە خوای هەموو بوونەوەرەکانە، هەموو دەتوانن ببنە خاوەنی خواکەی ئێمە کە پەروەردگاری ئیسلامە، بەڵام تۆ ڕازیت کورد یان عەرەب یان هەر گەلێکی تر ببێتە جولەکە؟

ڕافی: وایە دەبێت لە نەوەی ئیسرائیل بیت واتا یەهود بیت.

ماکوان: کەواتە خواکەی تۆ زۆر بچوکە، بەڵام خوای ئێمە خوای هەموو خەڵکییە، ئیسلام خانەوادە نییە، ئیسلام مەنهەجە، ئایینە، دینە. ئەوەی هەڵیدەگرێت خاوەنیەتی تاپۆکەی لەسەر عەرەب نییە یان لەسەر گەلێکی تایبەت بێت، ڕافی جیاوازی ئێمە و ئێوە زۆر گەورەیە.

ڕافی: ڕاستە تا ئێستا بیرم لەوە نەکردۆتەوە.

حوسێن دەستی کرد بە قسەکردن لەگەڵ ڕافی و کەمێکی پێچوو سەیدا حوسێن دەستی دەکێشا بە مێزەکەدا خەریك بوو لێی بدات.

منیش هاوارم کرد بەسەریاندا بوەستن ئەوە بۆ وا تورەن؟

سـەیدا حوسـێن: کاکە تەنها وتوومە خواکەی ئێوە بچوکە و منداڵە هێشـتا گەورە نەبووە، میز دەکات بەخۆیدا، ئەویش دەڵێت: منیش بە خوداکەی ئێوە بڵێمەوە، منیش وتم وابڵێیت وەکو دۆنەر ئەودەم لە شییش.

ماکوان: جا چۆن دەبێت وابڵێیت، ئەی کە وەك دۆنەر ئەیدەیت لە شیش، ئەویش ئەتوانێت تۆ بداتە بەر چەقۆ وەکو مەڕ ســەرت ببڕێت، ئەمە لەکوێی ئیســلامدا هاتووە قســە بەخواکەیان بڵێیت، ئەگەر ئیســلامت خۆشــدەوێت و ڕاســتگۆیت دەبێت داوای لێبوردنی لێبکەیت، ســەیدا حوسێن لای خۆی تۆ سۆفیت.

سۆفی دەبێت:

س: سینە ساف بێت

و: لە وید و مەحبەت و خۆشەویستیدا بێت.

ف: فانی بێت لەلات ئەم ژیانە بە پارە و ســەروەت و ســامانیەوە، فانی بەواتای فەنا بوون نا، بەڵکو بە واتای پشت تێکردن.

ی: لە یادی خوای پەروەردگاردا بێت.

چۆن قسـە بەخواکەیان دەڵێیت منیش لەگەڵ ڕافی دەڕۆم، دەسـتی ڕافیم گرتوو هاتینە دەرەوە، سەیدا حوسێن لەگەڵماندا هات و وتی باشە سەری منی ماچ کرد و تەوقەی کرد لەگەڵ ڕافی دا و وتی بڕۆن دانیشن شیرینی دەهێنم دەیخۆین.

كۆتاییم بە مەجلیسەكە هێنا: ئاگاتان لە ئیقباڵ بێت و من دەڕۆمەوە بۆ نەرویج، ئەوە فرۆشیار و كڕیار هەردووكتان لێرەن و من دەگەڕێمەوە نە پارەم دەوێت و نەهیچ، ماڵ و سەروەت و سامانی خۆتان بۆ خۆتان.

سەیدا حوسێن: ناهێڵم بڕۆیت باسی تۆم كردووە لە تەكیەی شێخ موستەفای نەهری دەچین بۆ لای ئەوان، خەتمێكمان بۆ دامەزرێنە.

ماكوان: براكەم من ئەو شتانە ناكەم و ناشیزانم، خێزانم بەتەنهایە و دوكانێكم بەسەردا جێهیشتووە، دەبێت بە زووترین كات بگەڕێمەوە، هەفتەیەك زیاترە لە كاتی خۆم بەسەر چووە، ناشمەوێت خێزانم بە تەنها جێبهێڵم ئەركی زۆرە منداڵ و دوكان..هتد، لەبەر ئەوە من بە خواتان دەسپێرم و خواتان لەگەڵ، ئیحترامی ڕافی بگرە.

ماڵئاواییم كرد لە حوسێن و ڕافی و چووینەوە بۆ ماڵی سامان و زۆر سوپاسی سامانم كرد، وتم ئەگەر برایەتی منت قبوڵە، ئاگاداری ئیقباڵ بە من بەخواتان دەسپێرم، لە دوای نوێژی بەیانی دەردەچم. بە ئیقباڵم وت هاوكاری ئەو خەڵكە بكە كە هاوكاریت دەكەن، جارێكیتر ڕەفیقایەتی من نەكەن، منداڵی خۆتان بۆ كار و كەسابەت و پارە پەیداكردن بە كاربهێنن، بە ئەڵا بەخش بڵێ ماڵی دونیا ژیانی منداڵێك ناهێنێت.

بۆ بەیانی دوای نوێژ دەرچووم خوا حافیزم كرد و لەڕێگا ئۆتۆمبێلەكەم لە بەنزینخانەیەك پڕكرد و قاوەیەكم كڕی لەو كاتەدا ویرسان لەپشتمەوە ئامادەبوو.

ویرسان: خۆت تێك مەدە هەر دەمەوێت قسەت بۆبكەم.

ماكوان: لانەچیت ئەو قاوە دەكەم بەسەروچاوتا.

ویرسان: هیچ نەکەیت دوایی هەر دەبێت بڵێیت سۆری، ئایەم سۆری، بڕۆ پارەکە بدە و لەگەڵت سەردەکەوم قسەت بۆ دەکەم، باشە؟

ماکوان: نەوەڵا بۆت نییە سەرکەویت چووم بۆ لای کاشێرەکە و پارە بدەم قاوەکەم دانا، زۆر توڕەبووم ئافرەتەکە وتی وەسڵەکەت دەوێت؟

لەژیانمدا وەصــڵم وەرنەگرتووە، لەو کاتەدا لەخۆمەوە وتم بەڵی دەمەوێ پێی دام بەبێ تەماشا کردن، خستمە گیرفانم و سواری ئۆتۆمبێلەکەم بووم ئاوڕمداوە بینیم ویرسان دانیشتووە.

ویرســـان: بەس توڕە مەبە، قســـە دەکەین بەدڵت بوو وەریگرە، بەدڵت نەبوو ئەڕۆم باشە؟

ماکوان: دەی شەکرەکەت بشکێنە.

ویرســـان: ڕۆژێك لە ڕۆژان پرســـیوتە ئەو گروپەی کە بانگت دەکەم تا لەگەڵمان بیت چییە؟

ماکوان: نەخێر، چونکە پێویســـتم نەبووە و بەنیازیش نیم بچمە ناوی ئیتر بۆ بپرســـم؟ ئەوەی لای ئێوەی شـــەیتانەوە بێت کوفرە و بەتاڵە و هیچ ناهێنێت.

ویرســان: ئەی ئەگەر پێم وتی ئەوەی تۆ دەســتت دەکەوێت لەو گروپەدا زۆر لەوە گرنگترە کە دەســـتت دەکەوێت لەلایەن ئیقباڵ و دوکـان و هەموو ئەو سەروەتانەی کە لەم ژینەدا بوونی هەیە.

ماکوان: کافر بوونی تێدایە تەڕەفی خودا نەبیت، هەموو ژیانم بدەیتێ و تەمەن بێ پایانی واتا طولی عومر ئینجا نایگۆڕمەوە بەم ســـەروەت و سامانە.

ویرسان: کێ دەڵێت واز لە دینەکەت بهێنە؟

ماکوان: وەی کە شەریفی!

ویرسان: ئەو گروپەی ئێمە موسڵمان و مەسیحی و جولەکە و بێدینیشی تێدا جێگەی دەبێتەوە.

ماکوان: تەبعەن هەروایە، بەس ببورە من لەگەڵ ئەوانە جێگام نابێتەوە زۆر، بڕوام نییە ئەگەر کەسێك موسڵمان بێت لەگەڵ ئێوە ڕێگا بکات.

ویرسان: هەر نەتپرسی گروپەکەمان چییە و ناوی چییە؟

ماکوان: ئەگەر ئاوس بیت بە مانگایەکیش لێت ناپرسم!

ویرسان: ئەی پێت چۆنە ئێستا پۆلیس بتوەستێنێت و بتگرێت.

ماکوان: کاتێ خۆی ئێمە منداڵ بووین ئەگەر کەسێك قسەیەکی کەرانەی بکردایە یان نەشیاو بووایە دەمانوت فولکەی دەستاڕەکە دەزانی؟ ئەویش دەیوت ئا یاخود نا. ئەگەر بیوتایە دەزانم دەمان وت بڕۆ لەوێ بیخولێنەرەوە، خۆ ئەگەر بیوتایە نایزانم دەمان وت بڕۆ بەشوێنیدا بگەڕێ، تۆش پێم بڵێ فولکەی دەستاڕەکە دەزانی؟

ویرسان: تەماشای دواتەوە بکە پۆلیس بە شوێنتەوەیە.

بەخوا ئەو درۆزنە ڕاستی کرد پۆلیس بە شوێنمەوە بوو منیش بەئاسایی ڕۆشتم و تۆزیکی پێچوو پێشم کەوت و لە شاشەی پشتی سەیارەکە نووسرابوو، شوێنمکەوە بە زمانی ئینگلیزی، منیش شوێنیان کەوتم تا یەك چارەك ڕێمان کرد و پاشان بردمیانە ناو بنکەیەکی پۆلیس و لە پارکێنیکەیدا وەستام دوو پۆلیس هاتن و منیش لە ناو سەیارەکەدا مامەوە یەکێکیان وتی: پێش کاتژمێرێك لە بەنزینخانەیەك بەنزینت تێکرد؟

ماكوان: بەڵێ تێمكرد وەسڵەكەشم پێیە.

پۆلیس: بێزەحمەت با تەماشایەكی بكەین.

ماكوان: بفەرموو بە خۆشحاڵیەوە وەسڵەكەم دایە دەستی و تەماشای كرد.

پۆلیس: چیت كڕی لەوێ؟

ماكوان: سەیارەكەم پڕكرد لە بەنزین و قاوەیەكیشم كڕی.

پۆلیس: چۆن پارەت داوە؟

ماكوان: نوسراوە بە ماستەركارد.

پۆلیس: ئەوە نوسراوە تەنها پارەی قاوەكەت داوە.

ماكوان: ئەوە بەڕاستە؟

پۆلیس: بەڵێ وانوسراوە.

ماكوان: ڕاستە من چومەتە بەردەمی كاشێرەكە، بەڵام ئەوكەسەی لەسەر كاشێرەكەیە دەبێت بزانێت كە من لە كام سەیارە دابەزیوم و كامێرەی لەبەرچاودایە، قاوەكەم لەبەردەمدا داناوە هیچی نەپرسی لێم وامزانیووە دەزانێت، ئەگەر من مەبستم ئەوە بووایە پارە نەدەم ڕاستەوخۆ دەڕۆشتم، گریمان من بیرم چووە بۆ ئەو نەیپرسیوە؟

پۆلیس: ئەی تۆ تەماشای وەسڵەكەت نەكرد؟

ماكوان: من زۆر بەدەگمەن تەماشای وەسڵ دەكەم ئەمەش نازانم چۆن خستمە گیرفانم، چونكە زۆر سەرقاڵ بووم بەخۆمەوە بایی ٢٠٠٠٠ یۆرۆ

لەم وڵاتەی تۆدا. کەرەستەم کڕیووە ناردومەتەوە بۆ وڵاتی نەرویج، تۆ بڵێی سومعەی خۆم بشکێنم بۆ ٦٠ یۆرۆ؟

پۆلیس: ڕاستە پێدەچیت کارەکە هەڵە بێت، بەڵام ناچارین دۆسیەیێکت بۆ بکەینەوە.

ماکوان: فەرموو، جا ئەوەی بۆ چییە ئەوان با ژمارە بانکییەکەیان بنێرن لە ماوەیەکی کەمدا لێرەوە دەیخەمە سەر حسابەکەیان یان دوو ئەوەندە ئەدەم بە تۆ لەوێوە بیدە دەستیان.

پۆلیس: ئەوە ئیشی ئێمە نییە.

ماکوان: باشە خۆم دەیگەڕێنمەوە.

پۆلیس: سکاڵات لەسەر تۆمارکراوە، دەبێت دۆسیەیێکت بۆ بکەینەوە، چووم لە پرسگەکەیان وەستام تا دۆسیەکە بکەنەوە و سزای ماڵی بدرێم، بەڵام دیاربوو پۆلیسێك بە تورەییەوە هات و داوای لێبوردنی لە من کرد و وتی ببورە هەڵەکە لای تۆوە نەبووە، بەڵکو تەماشای کامێرا کراوە لەو کاتەدا مۆزەفی بەنزینخانەکە گۆڕاوە و تۆش لەوکاتەیا بە تەلەفۆن قسەت کردووە.

ئازاد کرام بەرەو کیل ڕۆشتم و سواری کەشتی بووم بۆ دانیمارك و لەوێشەوە بۆ سوید و لەوێشەوە نەوەستام تا نەرویج و شارەکەی خۆمی تێدا نیشتەجێم. کاتژمێر ٣ی شەو گەیشتمە ماڵەوە و لێی خەوتم.

بۆ بەیانی هەڵسام دوو ڕۆژ بوو ئەڵمانیام جێهیشتبوو، تەلەفۆنێکی زۆرم بۆ هاتبوو لای سامانەوە واهەستم کرد تەنها بۆ هەواڵ پرسین بووە.

تەلەفونم کردەوە بۆ سامان، ئەویش بەپەلە وەڵامی دامەوە وتی وەڵڵا هەموو ئاڵتونەکانیان لە ئیقباڵ دزیووە.

ماکوان: سەلامی کوڕی سەلامەتە؟

سـامـان: بەڵێ؛ منـداڵەکەی سـەلامەتە، بەڵام ڕافی هەمووی دزیووە، پێدەچیت دەستی حوسێنیشی تێدابێت.

ماکوان: ئەوە کێشەی من نییە و خۆتان ئازادن چی دەکەن.

ئیقباڵ: ماکوان چی بکەین باشە؟

ماکوان: تەشـتێ قوڕ بهێنە بیکە بەسـەری خۆتو باوکت دا! چوزانم عەمرت نەمێنێت ئەوە کێشەی من نییە خۆتان چارەسەری بکەن.

سامان: کاك ماکوان من لەبەر خاتری تۆ لێرە هێشتوومەتەوە، چی لێبکەم؟

ماکوان: عەمری تۆش نەمێنێت دەریکە با بڕواتەوە ملی بشکێنێت.

سامان: بۆ وا توڕەی.

ماکوان: ئەی سـەرچۆپی بگرم بەهەواڵە خۆشـەکانتان، شـێخانی بۆتان هەڵپەڕم؟

سامان: پرست پێدەکەین وەکو برا گەورە.

ماکوان: ئەوەی دەیڵێت جێگای پرسـە؟ لەبەر من خەڵك لەماڵەکەتدایە و لەکاتی ناڕەحەتیدا دەری بکەیت؟

من دایدەخەمەوە ئەوە کێشەی خۆتانە چۆن چارەی دەکەن بیکەن؟

تەلەفۆنم داخستەوە زۆر بێتاقەت بووم و خەفەتم خوارد، لەخۆمەوە وتم با تەلەفۆنێك بکەم بۆ حوسـێن، تەلەفۆنم بۆ کرد و قسـەمان کرد دیاربوو ئاگای لە دزییەکە نەبوو، چونکە سـوێندی بۆ خواردم کە ڕافی دز نییە

بەس وەكو تۆڵە لە ئێمە ئەو كارەی كردووە، خەڵكم بە شـــوێنیدا ناردووە بیهێنن.

ماكوان: با ئیقباڵ لەماڵی سامان دا نەبێت، ئەو هەتیووە زۆر چروك دیارە.

حوســـێن: بەخوا قســـەی وا بكات ئەیكوژم، خۆ ئاگادارم ئیقباڵ شـــت دەكڕێت بۆ ئەویش.

ماكوان: هاوكاریان بكە تۆ سۆفیت.

خوا حافیزیم كرد و ســـەرقاڵ بووم بە كاری خۆمەوە ڕۆژێك لەدوكان ئـافرەتێكی كورد خۆی كرد بە دوكـانەكەمـدا و بە پێكەنینەوە وتی تۆ ماكوانیت؟

ماكوان: ئەگەر خوای گەورە لێمان قوبوڵ بكات ئەوم، ئەمركە؟

ئافرەتەكە: من جلی ژێرەوەم دەوێت هەتانە؟

ماكوان: خوشكی من لێرە ئەمانە نافرۆشین.

ئافرەتەكە: ئەی ئەو بلوسانە بۆ من دەبێت؟

ماكوان: نازانم خۆت تاقی بكەرەوە، ئەوە ژووری خۆگۆڕینە.

خۆی كرد بە ژووری خۆ گۆڕینەكەدا بـانگی منی دەكرد مـاكوان، وەرە بزانە لێم جوانە؟

ماكوان: ئاوێنەی تێدایە خۆت سەیربكە، وەرە دەرەوە با تەماشای بكەم.

ئافرەتەكە هاتە دەرەوە و تەماشام كرد وتی جوانم؟

ماکوان: نەوەڵڵا زۆر ناشیرینە ڕێك لە داهۆڵ دەچێت.

ئافرەتەکە: وەرە بە زەوقی خۆت دانەیەکم بۆ هەڵبژێرە.

ماکوان: من زەوقم بەکەڵك نایەت یەك خولەك بوەستە، تەلەفۆنم کرد بۆ خێزانم کاتی ئیسراحەتی بوو داوام لێکرد بگەڕێتەوە دوکان لەو بازاڕەکە لەگەڵ هاوڕێیەکیدا قسەی دەکرد وتم با لەو فیتنەیە نەجاتم بێت، باش بوو خێزانم هات و بەڕێی کرد.

کچێك لاشەی خۆی هەڕاج دەکات

لە دوکانەکەی خۆم تووشـــی ئافرەتێك هاتم کورد بوو، زۆر بێ شـــەرمانە ڕەفتاری دەکرد، وا هەسـتم کرد کە ویرسـانی نالەبار ناردبێتی بۆیە لەدڵی خۆمدا ترســام، کامێرای دوکانەکەم نەکەوتبووە کار چاوەڕوانی بەســتنی بووم بۆیە زوو خۆم دەرباز کرد لەدەسـتی و خێرا خێزانم بانگکرد. ئەوەی کە لێی دەترســـم لە ژیانمدا ســـێ کاڵای زۆر گرانبەهـا و مـاندووکەرن ئەوانیش ئافرەت و پارە و پلەو پایەیە!

مرۆڤ لە تەمەنی ١٥ ســاڵی تا ٢٥ ســاڵی هەرچی بکات زۆر لەســەری ناکەوێت، دوای ئەوەی کە پێی خسـتە سـەرو ٢٥ بۆ ٣٥ سـاڵی پێویسـتە خۆی بناســێنێت لە ڕووی کۆمەڵایەتی و ڕەهەندەکانی تری ژیان و کار و کەســابەتەوە خۆی دروســـت بکات، لە ٣٥ بۆ ٥٥ ســـاڵی بەرهەمەکەی دەخوات. خۆ ئەگەر کەسێك لە سـەرو ٣٥ سـاڵییەوە کەسایەتی بڕوخێت یان بشکێت یاخود بڕوشێت زۆر ئاستەمە هەڵسانەوەی، ئەو متمانەیەی لە ناو خەڵکدا دروستی کردووە بەدەستی بهێنێتەوە!

بۆیە دەترسام لە قسەی خەڵکی لە تێکچوونی خانەوادەم، هەموو ئەوانە کاریگەرن لەسەر کەسایەتی مرۆڤ، بەردەوام بووم لەژیانی ئاسایی خۆم. ڕۆژێکی تر هاتەوە ئەمجارەیان کامێرەی دوکان کاری دەکرد هیچ کێشـەم نەبوو، دەنگو وێنەی بە جوانی تۆمـار دەکرد لە دووری ١٠٠ مەترەوە دەنگی بە تەواوی و بەباشی تۆمار دەکرد.

کە هاتە ژوورەوە من وەك پیشـــەی هەمیشـــەیی خۆم دەچووم بەدەم کڕیارەکانمەوە، کە ئەو هـات دانیشـــتم و ڕووم لێ وەرگێڕا و خەریکی سەیری جلو بەرگ و فاشنی نوێ بووم لە سایتی ئێرۆمۆدا.

نزیك بوویەوە تەماشای بلوسێکی دەکرد، پرسی بایی چەندە؟

ماکوان: نرخەکەی لەسەرە نازانم بایی چەندە، خۆم سەرقاڵ کردەوە بە تەماشای مۆدێلات.

ئافرەتەکە: ماکوان بۆچی وا قسەم لەگەڵ دەکەی؟

ماکوان: کچی خۆم سێ تەمەنی تۆم هەیە بۆ ناڵێیت کاك ماکوان، خۆ لە تۆ نەبووم! ڕێز و ئەدەب باشە بۆ مرۆڤ.

ئافرەتەکە: هەر نەتپرسی من ناوم چییە، یان ناوی تۆ چۆن دەزانم؟

ماکوان: هیچ ئیشم پێت نییە، هەر کەسێکی خوشکی بەڕێزی منیت، زانینی ناوی منیش ئاساییە، چونکە من خەڵك زۆر دەناسم خەڵکێکی زۆریش دەمناسێت.

ئافرەتەکە: من زۆر موعجیبم بەدەنگت.

ماکوان: من تا ئێستا گۆرانیم نەوتووە بزانە بە ماکوان هەورامی گۆرانیبێژ لێت تێکچووە؟! ئەو ماکوان کەریمی گۆرانیبێژە و منیش ماکوان کەریمی ڕۆژنامەنوس!

ئافرەتەکە: منیش ڕۆژنامەنوسم وە مەبەستم دەنگخۆشی بۆ گۆرانی نا، بەڵکو بۆ قسە کردن هاتە پێشەوە بۆ تەوقەکردن، ناوم لاڤین-ە.

ماکوان: خۆشحاڵم لاڤین خان، من بۆ خانمان ڕێزتان دەگرم تەوقەتان لەگەڵ ناکەم حەزدەکەم ڕێزی زیاترتان بگرم، دەستم دەگرم بە سنگمەوە بۆتان.

لاڤین: ناوەکەم خۆشە؟

ماکوان: ئەگەر ناوی خۆت بێت خراپ نییە.

لاڤین: ناوی خۆمە تەماشای ئایدی کارتەکەم (ناسنامە) دەکەیت؟

ماکوان: مەبەستم ئەوە نییە، زۆر کەس هەیە ناوی شەمسەیە یاخود گوڵچینە، بەڵام ناوەکانی خۆیان دەگۆڕن و خۆیان ناسك دەکەنەوە و دەیکەن بە لاڤە و بە تاڤە و بە نوونو...هتد.

لاڤین: ئەمە دوکانی خۆتە؟

ماکوان: نەخێر؛ هاوسەرەکەم خاوەنیەتی من کرێکارم ئیشی بۆ دەکەم.

لاڤین: واتا خێزانت ئەوەندە دەوڵەمەندە؟

ماکوان: چیت دیووە ئەمە هەر هیچ نییە ١٠٠ ئەوەندەی تری هەیە.

لاڤین: بەچی وا دەوڵەمەند بووە؟

ماکوان: بە من

لاڤین: چۆن؟

ماکوان: منی هەم بۆیە دەوڵەمەند بووە، هەرگیز خیانەتم لێنەکردووە، هەرچیم پێ بڵێت بەقسەی دەکەم خواردنی بۆ دروست دەکەم و قاپی بۆ دەشۆم... هتد.

لاڤین: وەڵا تۆ کەسێکی باشی.

ماکوان: ئەی پیاوەکەی تۆ ئەوەت بۆ ناکات؟

لاڤین: پیاوم نییە

ماکوان: گاڵتە! لە ژن دەچیت؟

لاڤین: بەڵێ، جیابوومەتەوە.

ماکوان: بەدەمو چاوتدا بێت، پێ دەچێت منداڵیشت هەبێت؟

لاڤین: بەڵێ دوو کچم هەیە، لە پیاوی یەکەمم و کوڕێکیشـــم هەیە لە پیاوی دووەمم.

ماکوان: ئەی لەشت ساغ بێت، ئەی بەنیازی سێیەم نیت!

لاڤین: ئەگەر پیاوێکی باش هەبیت بۆ نا، بەڵام هاوتەمەنی خۆم بێت.

ماکوان: تەمەنت چەندە؟

لاڤین: ٣٢ ساڵ

ماکوان: وەڵڵا کچی خۆم تۆ لەم خەتە ئاوا کار بکەیت دەچی بۆ چوار و پێنج.

لاڤین: "بەتوڕەییەوە" بۆ وا قسەم لەگەڵ دەکەیت؟

ماکوان: ئەی چۆن قســەت لەگەڵ بکەم خۆ بەزۆر بانگم نەکردوویت، تۆ هاتوویت بۆ دوکانەکەم و باسی ئاژداو ئابایی خۆتم بۆ دەکەیت. دەی بۆ دەرەوە ئەگەر بەدڵت نییە، من هاتووم بۆ لات یان تۆ لە دوکانی مندایت؟

لەڕاستیدا منیش ئەو توڕەبوونەیم دەویست، دەمزانی خۆی دەنوێنێت بۆ ئەوەی ئەوەندەی تر بیشکێنم.

بێدەنگ بوو خۆی سـەرقاڵ کرد بە تەماشـاکردنی جلو بەرگەوە، هەمووی هەڵشـێواند بەسـەر یەکدا منیش هەر نەچووم بەدەمیەوە، کڕیاری ترم دەهات زۆر بەجوانی بەدەمی ئەوان دەچووم ئەوم ئیهمال کرد.

بەرانبەریشـم دوکانی قاوەخانەیەك بوو چووە ئەوێ و دانیشـت و منیش سەرقاڵی کاری خۆم بووم، ماوەیەکی پێچوو دیسان هاتەوە بۆ لام.

هەر هـاتە ژوورەوە منیش وتم دەزانم نـاوت لاڤینە، ڕۆژنـامەنوسـی ٢ شـووت کردووە و ٣ منـداڵـت هەیە، ئەتەوێـت شـوو بکەیـت منیش بەداخەوە نە بەئاشکرا و نە بە نهێنی لەو خەتە ئیش ناکەم.

لاڤین: ئەم شـەو لەماڵی ئێمە جەژنی لەدایك بوون هەیە بۆ نـایەیـت، قسەکانت زۆر خۆشە.

ماکوان: تۆ وتت من ناوم ماکوانە، پێم بڵێ چۆن منت ناسـی و دەنگی من خۆش بووە، چۆن گوێـت لەدەنگی من بووە، ئەوەم پێ بڵێ دێم بۆ ماڵتان؟

لاڤین: تۆ مەلا ماکوانیت، ئەوەی کە باسی ئیسلام و شتی وا دەکەیت؟

ماکوان: بەڵێ من ئەوم، خێزانیشم بێنم بۆ ماڵتان یان هەر خۆم بێم؟

لاڤین: نا هەر خۆت وەرە.

ماکوان: چ مەلایەکت بینیووە کاری وا بکات و بەتەنها بچێت بۆ ئاهەنگ، بۆ لای ئافرەتێکی تەڵاق دراو بەو جوانییەی کە خاوەنێتی، کە هـاتم بۆ ماڵتان چی بکەین تەنها بڵێم جەژنی لەدایك بوونتان پیرۆز بێت، تەبعەن کەسـیشـی لێ نییە هەر خۆم و خۆت دەبین، وایە؟ خۆش دیارە لاڤین، وایە؟

لاڤین: قەیچپێکە، وەکو دوو هاوڕێ خواردنێك دەخۆین بەیەکەوە.

ماکوان: هاوڕێی بەڕێز و بە ڕێزداربین، یان وەکو عەرەب دەڵێت: بین ألأحباب تسقط الاداب؟

لاڤین: عەرەبی نازانم، بەدڵنیاییەوە من ڕێزت دەگرم.

ماکوان: لاڤین بۆ وا خۆت هەڕاج دەکەی بۆ من، کوا شکۆی ئافرەتایەتی و ژنایەتیت، بۆ ئامادەی خۆت بخەیتە بەردەست هەموو کەس؟

لاڤین: من خۆم ناخەمە بەردەم کەس مەگەر خۆشم بووێت.

ماکوان: قسەیەکی خۆشە، چاوبەستێکی زۆر باشە بۆ ئەوەی چەواشەکاری پێبکەیت. پێم بڵێ پەیامەکەت چییە و کێ ناردوویتی؟

لاڤین: کەس نەیناردووم، تۆ دڵ مردووی دڵ ڕەقی هیچ تێناگەیت.

ماکوان: وانیە، باش تێدەگەم و دەشزانم چیت دەوێت، وە ڕاست ناکەیت، بە چاوتا دیارە کە ڕقت لە منە ئەوەشی ناردوویتی پیاوی ئەوە نییە من هەڵخەڵەتێنێت، پێش ئەوەی تۆ بنێرێت ئەو ئەحمەقە باسی تۆی کردبوو.

کە وام وت تێك چوو...

لاڤین: ئەوان پێیان وتوویت؟

ماکوان: ئەرێ وەڵڵا ئەوان وتیان هەر بەخۆمی وت کە بە پارە بە ئافرەت بە هەموو شتێك هەوڵ ئەدەین بۆ هەڵخەڵەتاندنی من، خوشکە بەڕێزەکەی من تۆشیان بردۆتە ناو گروپەکەیان حەمەن هەڵیان خەڵەتاندوویت؟

لاڤین: بەڵێ؛ لە گروپەکەدا پلانەکانیان پێ وتم.

ماكوان: دە باشـــە كەســـی من بۆ خۆت هەراج دەكەیت، لە پێناوی چی باوكی من، من خاوەنی خێزانم باشە تۆ هەر دەبێت ئەقڵت بەوە بشكێت من ئەگەر لەگەڵ ئافرەت ڕابوێرم، لەگەڵ كورد دەست تێكەڵ دەكەم، ئەو هەموو ئافرەتە ناسكە جوانە ئەوروپیە هەیە؟

لاڤین: وەڵڵاهی مادام ئەوەندە بێ ئەخلاقن، خۆیان دەمنێرن و خۆشـــیان ئاشـكرام دەكەن! دەبێت دار بدەم بەڕۆحیاندا و هەموو شـتەكانیان بڵاو بكەمەوە.

مـاكوان: بۆچی وەســـتـاوی هەمووی بڵاوبكەرەوە بێنە خۆم بۆت بڵاو دەكەمەوە.

لاڤین: وەرە تەماشا بكە ئەوە هەموو چاتەكانە لەگەڵمدا.

مـاكوان: چـاتی چی؟ لەدڵی خۆمـدا وتم تۆ بڵێیـت جنۆكەكـانیش فەیســبووكیان هەبێت و چات بكەن؟ من تا ئەو ســاتەوەختەش وامزانی لەلایەن ویرســـانەوەیە، كە تەمـاشـــای چاتەكـانم كرد ســـەیر دەكەم مولحیـدەكـان كۆبوونەتەوە ئەم هەموو شـــەیتـانە ئینســـانە لە چـات گروپەكـانـدا ئەم ئـافرەتە فەقیرەیـان هەڵخەڵەتـانـدووە بۆ ئەوەی لەگەڵ مندا كاری خراپە بكات و دوای ئەوە بڵێت ماكوان دەسـتدرێژی سـێكسـی كردۆتە سەرم و زۆر شتی تر بە قارەمان و خاوەن فیكر ناویان بردووە.

لاڤین: ئەوە ئەو ســـەگـانە، هەموو چـاتەكـان لەبەردەبـــتـت دایە چی لێدەكەیت بیكە.

مـاكوان: لەگەڵیـانـدا برۆ هیچ مەڵی جـارێ، بەس پێم بڵێ چی پـاڵی پێوەنایت لاشەی خۆت ئاوا بە ئاسانی هەڕاج بكەیت؟ باشە گریمان منت هەڵخەڵەتاند و لەگەڵتا ئەوەی ویســتم كردم ئەی باشــە تۆ دەزانی ئەوە مانای چییە؟

لاڤین: ئەوان وایـان لە من گەیـانـد لە پێنـاوی ئـازادی و خۆش نودی مرۆڤەکانە، تۆ تیرۆرسـتی پێویسـتە بمریت و بگیرێیت و نازانم زۆر شـتی تر، زۆر بێتاقەتم.

ماکوان: ڕەوشـــەکەم بەدڵ بوو بۆم هاتبووە بەردەســـت و زانیاری نوێم دەستکەوت، لەسەر ئەو وەتەرە ئیشم دەکرد، باشە لاڤین گیان کچی خۆم ئەزانی ئەوان دوایی وەکو سۆزانی تەماشـای تۆ دەکەن، تۆ دەزانی ئەوان دەوری ئافرەتی ســـۆزانی بە تۆ دەبینن؟ ئەزانی تۆ شـــەرەفی خۆت بە ئاســـانی ڕادەســـتی من کرد. گریمان من تیرۆریســـتم، بەڵام ئێوە زۆر تیرۆریســـترن، تۆ هـاتوویـت کەســـایەتیم دەکوژیـت، خـانەوادەیەك جیـادەکەیتەوە، منـداڵەکـانمـان لە نـازی دایـك و بـاوکیـان دەکەیـت. کەرامەتیشم دەشکێنیت و بەدرۆش من دەخەیتە زیندان، بڕوابکە شەیتان کاری واناکات جا من شـەیتان زۆر دەناسـم بەس بڕوابکە شـەیتانەکان زۆر بەڕێزترن.

لاڤین: سوپاس، تاقەتی هیچم نەما دەڕۆم.

مـاکوان: نـا مەڕۆ یەك کـاتژمێری تر دوکـان دادەخەم بەیەکەوە دەڕۆین، نانیش دەخۆین و زیاتر لەخزمەتاندا دەبم. من ئاڵتونم دەســـت کەوتووە چۆن وازی لێدەهێنم، هەر قســـەم بۆ دەکرد ئینجا پێم وت چەنیان پارە دایتێ بۆ ئەم کارە؟

لاڤین: پارەیان نەداومەتێ کەســـێك بەڵێنی داومەتێ ئەگەر ئەوکارە بە تۆ بکەم، ئەو من دەهێنێت!

ماکوان: قاقای پێکەنینم لێداو وتم کچم ئێمەی پیاو گەوادەکەشـــمان کە پیاوبێت کاری واناکات، تۆ شـەرەفی خۆت ئەدۆڕێنی ئەبیتە سۆزانی. چی پیاوێك توانای هەیە سـۆزانییێك بهێنێت؟ ئێسـتا تۆ واز لە سـۆزانی خۆت بهێنە تەماشــای ئەوە بکە گەوادە ئافرەتی بۆ من ناردوە، ئاخر کچی خۆم

هاوســـەرگیری و خانەوادە پێویســـتی بە ڕەوشـــتە و وەفای دەوێت، ڕاســـتگۆیی دەوێت، شـــەرەفمەندییتی و لە خۆبوردەیی دەوێت، تۆ پێت وایە بەو حاڵەی کە هەتانە تۆ سۆزانی بیت و ئەویش گەواد ژیانتان خۆش دەبێت؟

لاڤین: کاك ماکوان دەزانم تورەیت بەس کەم بمشـــکێنە، بەس نییە ئێمە وەکو ڕێکخراوی دەنگی ئازاد کردوومانە، من بە حســـاب لە دەزگایەکی موخابەراتیدا بووم.

ماکوان: حەز دەکەم باش بزانیت هەر دامودەزگایەك بیر لە شـــتی وا بکاتەوە گەوادە، دەیوثە، پێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموێت: لە ئاگردایە.

هەر کەس کارەکە بکات و هاوکاریان بکات، پاشان ئافرەتەکانیش هەموو بە ســـۆزانی هەژمار دەکرێن، کچی خۆم وانابێت، بیر لە ژیانی خۆت بکەرەوە. ئاخر ئەم جیهانە ئەوە ناهێنێت کە تۆ خۆت ڕادەست بە کەسێ بکەیت ڕقیشـــت لێبێت. ئەوەتا تۆیان هەڵخەڵەتاند و لە ژێریشـــەوە من خەڵکی خۆمم هەبوو لەناوتاندا ئاگاداریان کردمەوە.

لاڤین: کاك ماکوان تکات لێدەکەم بابڕۆم زۆر بێزارم، پەیمانت ئەدەمێ کاتێکی تر دابنیشین.

ماکوان: تکا دەکەم وامەڵێ من هەر سەرەتا دەمزانی، بەڵام نەمدەویست ڕاســـتەوخۆ پێت بڵێم ئێســـتا خۆت درکت بە هەڵەکە کردووە دەبێت خۆشـــحاڵ بیت، کە من ڕاســـتگۆییەکەت وای لێکردم ڕێزت بگرم خۆ دەتوانم تۆڵەت لێبکەمەوە خۆشت دەزانی بەخوا بیر لە شتێك بکەمەوە هەرچی بێت ئەنجامی ئەدەم. جا من زۆر ڕێزت دەگرم لەبەر ئەوەی ڕاستەوخۆ خۆت پەشیمان بوویتەوە. دوکانم داخست و تەلەفۆنم کرد بۆ خێزانم: تۆ نان بخۆ من لەگەڵ ئافرەتێکم لەدەرەوە نان دەخۆم چاوەڕێی من مەکەن.

لاڤین: ئەوە ئاوا بە ئاشـــکرا بە خێزانـت دەڵێیـت لەگەڵ ئافرەتێك نـان دەخۆم ئاساییە؟

ماکوان: بەڵێ ئاســـاییە، بۆ ئافرەت مرۆڤ نییە؟ ئەوە ئێوەی مولحید و بێدینن لە ژێرەوە شتی قۆڕ زۆر دەکەن بۆیە لاتان ئاسایی نییە، بەڵام من درۆی لەگەڵ ناکەم ئەوەتا لەگەڵ تۆم و لێم دڵنیاییە کە ئەو ماکوانەم قســـەم لەگەڵ تۆ کرد، لەبەر ئەوەش پێی دەڵێم چونکە تا من نەڕۆمەوە ئەو نان ناخوات. دوای نانخواردن هەر بە خێزانیشـم دەڵێم چایەکمان بۆ دروســـت بکات و دەڕۆین بۆ ماڵی ئێمە و دوای ئەوە ئەتبەمەوە بۆ ماڵەکەت، بۆیە وام پێ وت چونکە مەبەستم بوو بزانم ماڵی لەکوێیە.

نانمان خوارد و قبوڵی نەکرد بێتەوە بۆ ماڵەوە لەگەڵمدا دیاربوو شـــەرمی دەکرد، بەڵام بردمەوە بۆ ماڵەکەی لە شـــوقەیەکی یەك ژووریدا بەتەنها دەژیا.

گەڕامەوە بۆ ماڵەوە، لاڤین- یش هەموو چاتەکانی بۆ ناردم و ئیمەیل و پاســـۆردی خۆی دامێ چوومە گروپەکەیان هەموویم هێنا، ســـتافەکەم بەخێرایی هەموویان خەزن کرد. زۆر ســـوپاســـی لاڤین- م کرد زۆر شـــتم دەســـتکەوت و بڕیارماندا هەمووی بڵاو بکەینەوە لەگەڵ ســـتافەکەمدا لە فەیسـبوك و یوتوب سـایتەکاندا بەپلان دەسـتمان پێکرد، بەڵام بەداخەوە لەوکات و ساتەوە ڕیپۆرتی من دەستی پێکرد لە یوتوب و فەیسبووك[1]

هـاوڕێ ئەفغـانییەکەم هـات بۆ لام کە لە ڕێگـای ئەوەوە ئەلابەخشـــم ناســـیبوو هات بۆ لام لە دوکان، وتی ماکوان هەرچیت کردووە هاوکاری ئیقباڵ بکە.

---

[1] لە لاپەڕەی داهاتوودا نمونەیک لەو چاتانە دادەنێم کە لاڤین بۆی ناردم

مـاکوان: بەخوا نـاتوانم دوکـانم چۆڵ نـاکەم و خەڵکی خۆتـان بچن بەدەمیەوە ئـاڵتونی لێـدزراوە ئەوەنـدەی تری هەیە، خۆی گەمژەیە من چی بکەم؟

هـاوڕێ ئەفغانییەکەم: من هـاوکاریت دەکەم و ئاگام لە دوکان دەبێـت، هەرچیشم نەزانی بە خێزانت دەڵێم.

ماکوان: باشە قبوڵمە، حەزم دەکرد هاوکاریان بکەم و بڕیارمدا بگەڕێمەوە بۆ ئەڵمانیا بۆ کاری ئیقباڵ.

شەوەکەی خۆم ئامادە دەکرد بەرەو ئەڵمانیا بۆ ئەوەی لە ناو کەشتیەکەدا بخەوم کاتەکەم وا دانابوو بۆ کاتژمێر ١١ی بەیانی بگەمە ئەڵمانیا و شـەو لە سـویدەوە کاتژمێر ٣ی شـەو سـەرکەوم، کەوتمە ڕێ، لە ڕێگادا لە بەنزیخانەیەك لامدا و بۆ کڕینی شتومەك تا هاتمەوە ئەعور دانیشتبوو لە سەیارەکەمدا.

چییە ئەعور کتێبێکت دامێ و لێت سەندمەوە ئەوەی نوسترادامۆس هەی چروك ئەوە بە چی ڕوویەکەوە هاتوویت بۆ لام؟ ئەو ناوە خۆشـەشـت لە خۆت نابوو موئەیەد.

ئەعور: ماکوان هاتووم بۆلات ئەم سـاڵ ٢٠١٨ بانگێشـتکراوی بۆ کۆنگرەی (bilder berg Group) (بیلدەر بێرگ گروپ).

چوون بەرەو بیلدەربێرگ و دۆزینەوەی ڕافی

لە ڕێگادا توشی ئەعور بووم باسی ئەوەی بۆ کردم کە هاتووە بۆ لام ساڵی نوێ واتا (٢٠١٨) بانگهێشتکراوم بۆ کۆنگرەی (بیلدەر بێرگ گروپ) (bilder berg Group).

ماکوان: ئەمە چییە؟

ئەعور: بەڕاست نازانی چییە؟

ماکوان: ئەگەر بمزانیایە پرسیارم نەئەکرد.

ئەعور: ئەمە ئەو گروپەیە کە ویرسان دەیەوێ تۆی تێدا دروست بکات، کە تەنها بۆ پیاوە گەورەکانی خاوەن دەسەڵات و سیاسەت و ئابوری و نفوزە.

ماکوان "بە قاقای پێکەنینەوە": دەی من بۆ بچم بۆ ئەو جێگایە نە دەسەڵاتم هەیە و نە سیاسەت دەکەم و نە کەسێکی زۆر دەوڵەمەند و سەرمایەدارم، نە خاوەن نفوزیشم، بڕۆ عەرەبانەکەت ڕاکێشە و بە ویرسانیش بڵێ فێڵەکەی زۆر سادەیە.

ئەعور: ماکوان گەورەترین بەخت ڕووی تێکردوویت، نازانم بۆ وا دەکەیت و کێشەکەش لەوەدایە هەتا تۆ سەرکێشی بکەیت ئەوان سەرکێشتر دەبن، جا بۆ وا دەکەیت خۆشت و ئێمەش ماندوو مەکە.

ماکوان: خۆ تۆ بە عەرەبییەکی عێراقی قسەت دەکرد، ئەم کوردییە جوانە لەکوێوە فێربوویت؟ (خەریك بوو وەڵام بداتەوە) نەمهێشت، پەلە مەکە

وەڵام مەدەرەوە قسەکانم تەواو نەکردووە، نە تۆ نە باوکی تۆ نە ئیبلیسی باوکە گەورەتان نە ویرســانە ترە ناتوانێت هیچ بەرانبەر بەمن بکات، من کە تەرەفی خوابم چۆن دێمە لای ئێوە کە تەرەفی شەیتانن.

ئەعور: چەند زمانێك دەزانم، بەڵام هیوام وایە بتوانیت لەو گروپە کار بکەیت لە هۆڵەندا چاوەڕێت دەکەین لە هوتێلێك مانگی ٥ی ساڵی نوێ. خۆشــم پێشــوازیت لێدەکەم وە ئەوەی تۆ حەزی لێبکەیت و بەخەیاڵتدا نەیەت بۆت دەکرێت بەهاتنت بۆ ناو ئەو گروپە.

ماکوان: نایەم و نامەوێت، ئەتوانیت بڕۆی ملت بشکێنی، دەنا دانەبەزیت ئێســتا خۆم و ئۆتۆمبێلەکە و تۆش ئەدەم بە شــتێکدا تا هەردوو چاوت بێتە دەرەوە، لای خۆمەوە هەموو دەرگـاو پەنجەرەم قوفـڵ کردبوو نە دەیتوانی جامی ســەیارەکە بکاتەوە بڕوات نە دەیتوانی دەرگاش بکاتەوە. بە بیرمـدا هـات چەقۆیەکم لا بوو لای دەرگـای ئۆتۆمبێلەکە دامنـابوو، چەقۆکە ئۆتۆماتیك دەکرایەوە، بیرم لەوە کردەوە دەستی بدەمێ و دەری بهێنم و ڕێـك بیکەم بەســـەر دڵیـدا. کە بیری چەقۆکەم کەوتەوە "بە پێکەنینەوە"، هوتێلەکە خۆشە ئەگەر ڕازی بم ئەعور؟

ئەعور: هوتێلەکە لە نزیك شـــارێکە لە ئاڕنیم و هەر ناوی بیلدەربێرگە، بەناوبانگترین و باشترین هوتێلی دونیایە.

هەر دەنگی چەقۆکە هاتە دەرەوە لە دەستی چەپم دامە دەستی ڕاستم و بەدەستی چەپم سوکانەکەم گرت، ویستم بە توندی بیدەم لەسەر دڵی. دەســـتم بۆ داهێنایەوە کوشـــنەکەی کون کرد و ئەعور نەما، لەو کاتەدا لەســـەر خەتی خێرا بووم خوای گەورە ڕەحمی پێکردم دەنا خەریك بوو لەو مەســـافەیەدا خۆم بدەم بە ئۆتۆمبێلی تردا. لەبەر چاوم دیار نەما، بەڵام چەند دەقەیەك تەماشام کرد لە کوشنەکەی دواوە دانیشتووە و پێم پێدەکەنێت. زۆر پەســت بووم ترســام پەلامارم بدات ناچار ئۆتۆمبێلەکەم

هێواش كردەوە و لامدا بۆ ئەوەی بە توڕەییەوە ئۆتۆمبێل لێنەخوڕم، كە لامدا دەرگام كردەوە وەك گیزەی مێش ئاگام لێبوو دەرچوو.

تەلەفۆنم كرد بۆ كوڕێكی هاوڕێم لە هۆڵەندا كەماوەی ٣٠ سـاڵ بوو لەو وڵاتە دەژیا و پیشـەی پزیشـك بوو، وتم هەواڵی هوتێلێكم بۆ بپرسـە لە نزیك ئاڕنێم بزانە شـتی واهەیە، ئەگەر هەبوو بزانە شـەوی بەچەندە لەوانەیە دوو شەو بچمە ئەو هوتێلە.

بەردەوام بووم لە لێخوڕین بەرەو مالمۆ كە یەكێكە لە شـارە گەورەكانی سوید لەوێوە سواری كەشتی ببم ڕاستەخۆ بۆ كیل كە شارێكی ئەڵمانیە.

هـاوڕێكەم تەلەفونی بۆ كردمەوە داوام لێكرد دای بخـات نزیكەی١٠ خولەكی تر لە ناو كەشتییەكەوە قسە دەكەین لەسەرەدا وەستاوم بۆ ناو كەشـتی. دوای ئەوە تەلەفونم بۆ كردەوە، نزیكی ٩ كاتژمێری پێدەچوو تا دەگەیشـتە كیل لە ئەڵمانیا و چوومە ژووری خۆم لە ناو كەشـتییەكەدا و بە هێمنی و ئارامی دەسـتم كرد بە قسـەكردن لەگەڵ فریادی هاوڕێم وە ئەویش بۆی باسكردم.

فریاد: كاكە بەڵێ ڕاسـتە هوتێلێك هەیە لە نزیك ئاڕنێم ناوی بیلدەربێرگە شـەوێك مانەوە تێیدا بای ١٠٠٠ یۆرۆیە، مەرجی مانەوە دەڵێت دەبێت خاوەنی پێگەی سیاسی بێت یان بزنسمان بێت، یاخود كەسێكی ناسراوی دیپلۆماتیك بێت، هەرزانترین ژووریش بەو پارەیە بگرە ژووری تێدایە بۆ یەك شەو دەچێتە ٦٠٠٠ یۆرۆ!

ماكوان: بەجدیتە یان ڕادەبوێری، شتی وا چۆن دەبێت؟

فریاد: نا بەڕاستمە، جا تۆ بۆ نایەیت بۆ لای من بۆ دەچیتە هوتێل؟

ماکوان: من دەچمە ئەڵمانیا، کەسـێك ویسـتی لەوێ ببینم بۆیە هەواڵم پرسی.

فریاد: ئێ کاکە تۆ خۆت دەزانی هەموو هۆڵەندا بە ٥ سەعات دەگەڕێیت وەرە لای من بۆ داناخ دوایی بەیەکەوە دەڕۆین.

ماکوان: بزانم چۆن دەبێت.

فریاد: بۆ زانیاریت ئەو جێگایە شـوێنێکی وا ئاسـان نییە، لەسـەریم خوێندەوە زیاد لە ١٠٠٠ پۆلیس پاسەوانی دەکات.

ماکوان: شتی وا چۆن دەبێت، ئەی مەگەر هوتێل نییە؟

فریاد: ماوەی ٣٠ سـاڵە لەم وڵاتەدام یەکەم جارە ناوی ببیسـتم و کە چوومە ناو پێگەی هوتیلەکە زۆر ترسـناك هاتە بەرچاوم، ماکوان تکایە سەرکێشی مەکە ئەمە جاران نییە خۆت بکەیت بە هەموو جێگایەکدا و نەترسـی، ئەو شـوێنە جێگایەکی ئاسـایی نییە دڵیشـم لەخۆوە بە تۆ باش ناڵێت هەرچیت پێویستە هاوکاریت دەکەم واز لەوجێگایە بێنە، باشە؟

ماکوان: باشـە بەس پێم بڵێ ئەو جێگایە چییە یان زیاتری لەسـەر بخوێنەرەوە بابزانین چییە، چونکە با منیش هەڵنەخەڵەتێنن کەسابەتە و کارێکی ئاسـاییە، لەوانەیە پارەکەم بخۆن. بۆیە ئەو درۆ سـپییەم کرد هۆکارەکەی ئەوە بوو کە فریاد منی زۆر خۆشـدەویسـت و پێشـتر لەسـلێمانی منداڵی یەك گەڕەك بووین و لە قوتابخانەی ناوەندیش بەیەکەوە بووین، لەگەڵ فریاد قسەکانمان تەواو کرد، لەدوای پشوویەکی باش حەمامم کردو خۆم گۆڕی بۆ ئەوەی بچم بۆ ناو بازاڕی کەشتییەکە و لەناو دوکان و چێشـتخانە و جێگاکانی پیاسـەیەك بکەم و نانێك بخۆم تا هەندێك ماندوو دەبم و بەئارامی دەخەوم تا بەیانی کاتژمێر ١٠ دەگاتە کیل.

لە ناو بازاڕی کەشتییەکەدا دەگەڕام کچێکم بینی زۆر جوان بوو لە یەکێك لەو کچانە دەچوو کە کاتی خۆی لە شاری سلێمانی دڵمان بەیەکەوە بوو، بەڵام هاتبوو بۆ ئەوروپا و لەوێوە من وا ئاگادار کراوبوومەوە کە ژیانی لەدەست داوە.

بەدوای کەوتم بەبێ ئەوەی بە خۆی بزانێت، هەر دەمویســـت پێشـــی بکەوم بۆ ئەوەی بزانم ئەو کچەیە کە یەکمان دەناسی.

چونکە باوکی پێشـــمەرگە بووە لەگەڵ باوکمدا کاتی خۆی ویســـتم خۆم بکوژم، باوکی نەیهێشـــت و لەدوای ئەوەی کە دەگەڕێتەوە بۆ ئەڵمانیا هیچ هەواڵێکم لێی نەبوو، لە ساڵی ۱۹۹٦وە نەم بینیووە ئەوا ئێستا ساڵی ۲۰۱۷یە واتا ۲۱ ساڵە ئەو خۆشەویستەمم نەدیووە، تاکە شتێکیش کە لە نێوانماندا مابێت تەنها شیعرێکە بەناوی سروەیە، بەڵام کچە ناوی پەروانە بوو.

ئیتر من خەیاڵم لێ هەڵگیرا و ئاگام لەخۆم نەما، شـــوێنی ئەو کەوتم لە یەکێك لە دوکانە تاکس فرییەکان (Tax free) لە بەرچاوم ون بوو، بەڵام من ئۆقرەم لێهەڵگیرابوو و زۆرم برسی بوو لە تاواندا برسێتیم بیرچووەوە و بەناو خەڵکەکەدا وەکو شێت دەگەڕام لەبەر چاوم نەما. یادی جاران و کۆنە هەواری جارانم هاتەوە بی، بەڵام ئومێدم نەما، لەدوای گەڕانێکی زۆر بەرەو ڕێســـتورانتێك چووم داوای (ڤێجیتار پەنینم) کرد چاوەڕوانی ئەوەم دەکرد بۆم دروســـت بکەن، لەو ســـاتەدا هەمان کچ بە بەردەممدا تێپەڕی.

هاوارم کرد پەروانە، پەروانە؟

ئاوڕی دایەوە و وتی بەڵێ؛ من پەروانەم.

دەست بەجێ لەخۆشیدا چووم بۆ لای و وتم نامناسیتەوە؟ من ماکوانم.

پەروانە: ببورە، من تۆ ناناسم.

ماکوان: پەروانە، ماکوانم باوکت کاك ڕێبوارە بە ڕەحمەت بێت کە لەشەڕی ناوخۆ کوژرا، نەنکت ناوی ئافتاوە. من ئەو کوڕەم کە هەموو جارێك جلوبەرگت بۆ دەناردمەوە لە ئەڵمانیاوە.

ئەوەندە بەدەنگی بەرز و موشتاقیەوە قسەم دەکرد هەرچی لە ڕێستۆرانتەکەدا بوو تەماشایان دەکردین.

پەروانە: کاکە ببورە من ناتناسم تۆ هەڵەیت، بەڵام تۆ چۆن من دەناسیت؟

ماکوان: وەرە دانیشە با بۆت باس بکەم، من کوڕی شەهید عەبدولکەریم پێنجوێنیم.

پەروانە: تۆ خەسرەوی؟

ماکوان: بەڵێ، بەڵێ، خەسرەوم.

پەروانە: ئەی بۆ دەڵێیت ماکوانم؟

ماکوان: ببورە لە خۆشی تۆ ناوەکەی خۆمم بیر چووەوە، ڕاستە من خەسرەوم.

پەروانە: کە خۆشحاڵم تۆم بینییەوە، خەسرەو ئێستا زۆر لە جاران قۆزترو جوانتر بوویت.

ماکوان: تۆش لە هەموو کاتەکان جوانتری، ئەو کاتانەی من چاوەڕێم دەکردی بۆ هیچ هەواڵێکت بۆ نەدەناردم؟

پەروانە: لە دوای مردنی باوکم تووشی نەخۆشی دەروونی بووم، دایکم هات بۆلام و ئیتر لەو کاتەوە ڕۆشتوومەتەوە لای دایکم و ماوەی چەند

ساڵێك لە ژێر چاودێری پزیشكی دەروونیدا بووم كە وردە وردە باش بووم ســـاڵی ٢٠٠٠ بوو، هەواڵم ناردەوە بۆ ســـلێمانی بە كوڕێكی ناسراوماندا چووبوو بۆ لای دایكت، كەچی وتبووی هاتووە بۆ ئەوروپا ئێســـتا لەوێ دەژی. ژمارەی تۆی دابوو پێی بەڵام ژمارەكە هەڵەنووسرابوو كە بۆ منیان نارد دووجار تەلەفۆنم بۆ كردی هەڵەبوو.

ماكوان: پەروانە زۆر خۆشـــحاڵ بووم بە دۆزینەوەت، ئەی چی دەكەیت لێرە؟

پەروانە: ئەفســـەری دەریاییم و كاری من چاودێریكاری (GPS) مانگی دەستكردە دەریاییەكانە. ئەمڕۆ كارەكەم تەواو بوو تا ١٥ ڕۆژی تر پشووم هەیە، واتا دوو هەفتە كار دەكەین و دوو هەفتەش پشوو.

ماكوان: كە خۆشحاڵم واتا ئیشت نەما، دەچیتەوە بۆ ماڵەوە؟

پەروانە "بە پێكەنینەوە": بۆ خۆشحاڵ بوویت؟

تۆزێك تەریق بوومەوە و ڕەنگم سوور هەڵگەڕا.

پەروانە: ئەزانی نەگۆڕاویـت وەكو هەڵســـوكەوت هەر خەسرەوەكەی جارانی.

ماكوان: "بە پێكەنینەوە" ناوم گۆڕیووە مانای وانیە خۆم گۆڕابێتم.

ئەو شەوە حەزم نەدەكرد بڕوات خواردنیان بۆ هێنام پێم وتت كە بخوات لەگەڵم یان بۆی داوا بكەم.

پەروانە: نا لەوەی تۆ دەخۆم بە زەردەخەنەوە تەماشای دەكردم.

ماکوان: منیش هەموو گیانم پێدەکەنی وام دەزانی ساڵی ١٩٩٥، لەخوای گەورەم دەویست کات نەڕوات.

پەروانە: لەکام ژووریت؟

ماکوان: قاتی دوو ژووری ٢٠٨.

پەروانە: من لەگەڵ چەند هاوڕێیەکی کچم بەیەکەوەین، دەچم مۆڵەت لەوان دەخوازم دێمەوە بەیەکەوە دەبین.

ماکوان: خۆشحاڵ دەبم!

ئەو ڕۆیشت و منیش هەستێکی زۆر عەجیبم بۆ دروستب بوو وا هەستم دەکرد لە فلیمی تایتانیکدام! ئەوندە خۆشحاڵ بووم نەمدەزانی چی بکەم، ماوەیەکی پێچوو پەروانە گەڕایەوە بۆ لام.

پەروانە "بە پێکەنینەوە": بڕۆین بۆ کوێ؟

ماکوان: بچینە دەرەوە تەماشای دەریا بکەین؟

پەروانە: سەرمات نابێت؟

ماکوان "بە پێکەنینەوە": نەخێر؛ ئەوەتا خۆرەتاوە هەست دەکەم دنیا زۆر گەرم و جوانە و هەموو چواردەورم پەروانەیە.

پەروانە: کەواتە با بڕۆین.

بێ ئەوەی من هیچ هەست بە خۆم بکەم دەستم خستە ناودەستی و بەیەکەوە بەناو بازاڕی کەشتییەکەدا دەرچووین، بەدەم قسەکردنی جاران و سلێمانی و ئەوکاتانەی کە بەیەکەوە دەچووین بۆ بازاڕی خەفاف و ئۆرزدی و... هتد

پەروانە: هەست دەکەم زۆر خۆشحاڵی؟

ماکوان: ئەی تۆ خۆشحاڵ نیت؟

پەروانە: زۆر هێندەی ئەم دەریایە.

ماکوان: کەمە! هێندەی ئاسمان من خۆشحاڵم.

ماوەیەك بێدەنگی ڕووی تێکردین نەمدەویست بێدەنگبم لەگەڵیدا بۆیە پرسیم هیچ شارەزایت هەیە لەگروپی بیلدەربێرگ؟

پەروانە: بەڵێ، واتا حکومەتی جیهان!

ماکوان: چی؟

پەروانە: ئەی بۆ، واتا حکومەتی جیهان وە ئەو کۆمەڵە کەسەی کە حوکم و دەسەڵاتی هەموو جیهانیان بەدەستە.

ماکوان: من وامزانی هوتێلێکە و هیچی تر.

پەروانە: تەواوە هوتێلیش هەیە بەم ناوە لە هۆڵەندا، لەساڵی ١٩٥٤ی زاینی یەکەم کۆبوونەوەیان لەو هوتێلە دا بەست لەهۆڵەندا بەناوی ئەو هوتێلەوە ناونراوە.

ماکوان: ئەم گروپە ئیشیان چییە ؟

پەروانە: لێرەش واز لە سیاسەت ناهێنی خەسرەو؟

ماکوان: ئەزانی کە دەڵێیت خەسرەو هەموو گیانم لەخۆشیدا پێدەکەنێت؟ دەمێکەیە گوێم لەو ناوەم نەبووە.

دەمویست زانیاری لەسەر ئەم گروپە بزانم، بەدەم قسەکردنەوە بەناو هەموو کەشتییەکەدا دەگەڕاین و دەستمان لە ناو دەستی یەکتردا بوو وامدەزانی لە شەقامی تووی مەلیکی سلێمانیم هیچ ئاگام لە ژیان و کەسایەتی خۆم نەمابوو.

پەروانە: ئەم گروپە زۆربەی بازاڕی جیهانیان بەدەستە لە هەموو کۆمپانیا زەبەلاحەکان تا ساڵەکانی ١٩٧٠ تەنها ئەمریکی و ئەوروپی لەناو ئەم گروپەدا هەبوون، بەڵام ساڵی ١٩٩٩ گروپەکە فراوان بوو لەئاسیا و ئوستراليا و ئەفریقیا خەڵکی تر هاتنە ناوەوە، بەڵام جێگای گرنگیان نییە، ئەوانەی ئەم گروپە بەڕێوەدەبەن دەبێت ئەوروپی و ئەمریکی بن.

ماکوان: ئیشیان چییە؟

پەروانە: هەموو جیهان بەڕێوە دەبەن.

ماکوان: ئەی ستراتیژییان چییە؟

پەروانە: هیچ کەس نازانێت زۆر نهێنیە و تەنانەت هیچ ڕۆژنامەنوسێك بۆی نییە نزیکیان ببێتەوە و لە کاتی کۆبوونەوەی ساڵانەیان بە هەزارەها پۆلیس پاسەوانیان دەکات و بە چەند مانگ پێش وەخت لەهەر جێگایەکدا کۆببنەوە ئەو جێگایە بەهەموو شێوەیەك دەبێتە شوێنێکی سەربازی وەکو ناوچەی ٥١ی ئەمریکی.

ماکوان: ناوچەی ٥١ ئەمریکی چییە؟

پەروانە: (AREA ٥١) چۆن نازانیت؟ ئەوە جێگایەیەکی قەدەغەیە هیچ کەس ناتوانێت بچێتە ئەوێ، چونکە شوێنێکی سەربازی نهێنییە.

ماکوان: بەڵێ، بەڵی، بیرم کەوتەوە دەزانم باسی چی دەکەیت بەحساب دەڵێن ئەوە جێگای ئەو مەخلوقانەیە هاتوونەتە سەر زەوی، ئەمریکا شەڕی لەگەڵ کردوون.

پەروانە: ڕاستە، بەڵام پێم وابێت ئەوە درۆیە تەنها کاری سەربازی ئەمریکی تێدا دەکرێت. ئەم گروپە تەنانەت ئەوەشی لە ناویدایە ئەگەر نهێنییەك ئاشکرا بکات ئەوا بچوکترین سزا ئەوەیە کەسەکە بەشداری ناکاتەوە، تا دەگاتە ئەوەی هەموو سەروەتەکەی لێدەسێننەوە و دەیکوژن.

لەم قسانەدا بووم لەگەڵ پەروانەدا لە کەشتییەکەدا تەلەفۆنێکم بۆ هات هەرچەندە شەبەکەم زۆر لاواز بوو زانیم سامانە لە ئەڵمانیاوە، بۆیە داوامکرد بەنامە ئاگادارم بکاتەوە. بۆی نووسیم کە ڕافی دۆزراوتەوە، زۆر دڵخۆش بووم چونکە مادام ڕافی دۆزرابێتەوە واتا ئاڵتونەکانیش سەلامەتە.

پەروانە: بچینە دیسکۆکە ئێستا کراوەتەوە؟

ماکوان: باشە بابڕۆین.

بەدەم ڕێگەوە بەرەو دیسکۆی ناو کەشتییەکە بەبێ ئەوەی ئاگام لە خۆم بێت بە هەموو شتێك ڕازی کرابووم، دەستم لەناو دەستی ئافرەتێکی نامەحرەم بوو بەرەو دیسکۆی ناو کەشتییەکە دەڕۆشتین، وەکو هەورە بروسکەیەك بەگیانمدا هات و شتێك چپاندی بەگوێمدا وتیان: تۆخەسرەو نیت ماکوانی، تۆ خواناسی دەست دەربهێنە لەدەستی ئەو ئافرەتە بۆ کوێ دەچیتە ژوورەوە، ئەوە جێگای تۆ نییە.

بەپەلە دەستم لەدەستی پەروانە کردەوە، وەکو چۆن بەترسەوە تەماشای کەسێك بکەیت بەوشێوەیە تەماشای پەروانەم دەکرد هیچ ئاگام لە خۆم نەمابوو.

پەروانە: بۆ وا تێکچوویت، خۆ هیچ نەبووە؟!

ماکوان: نایەمە دیسکۆ.

پەروانە: بۆ؟

ماکوان: پەروانە نایەمە ئەو شوێنانە.

پەروانە: باشە بڕۆ دەچین بۆ ژوورەکەی خۆت.

ماکوان: هەردووکمان بچین بۆ ژوورەکەی من؟!

پەروانە: خۆت دەزانی! بچینە دیسکۆ یان ژوورەکەی خۆت، کوێت پێخۆشە بۆ ئەو جێگایە دەچین، بڕیار بدە دەستی منی خستەوە ناو دەستی.

ماکوان: نەهەناسەم بۆ ئەدرا نەقسەم بۆ دەکرا وە نەشم دەزانی چی بکەم. ئەمە بڕیارێکە بە هەردوو جەمسەرەکەیەوە چارەنوسی من دیاری دەکات.

پەروانە و سووتاندنی هەناوی ماكوان

لەگەڵ پەروانەدا هەستی هەرزەكاریم بۆ گەڕابووەوە وا هەستم دەكرد كە گەڕەك و جارانی سلێمانییە و كەسایەتی و تەمەن و هەموویم لەبیر كردبوو، پەروانە یەكێك بوو لەو خۆشەویستانەی كە لەدەستم دابوو. دۆزینەوەی لە كەشتییەكەدا لەماوەیەكی كەمدا دروست بوونەوەی خۆشەویستی و گەڕانەوە بۆ ژیانی منداڵی و بەرائەتی هەرزەكاری، دەستم لەناو دەستی پەروانەدا بوو بەرەو ژوورەكەم دەڕۆشتین، كاتێك تەماشای دەكردم لێوی بائەداو ئەیگەزی زیاتر ئەی ورووژاندم. خۆشەویستی زۆری دەردەبڕی، مەست بووم بەدیارییەوە تا چووینە ژوورەوە.

بەخێر هاتنم كردو چاكەت و جلەكانی سەرەوەی داكەند و منیش چووم بۆ تەوالێت و تا هاتمە دەرەوە خەریكی ئەوە بوو هەموو جلەكانی خۆی داكەند و منیش وەكو پەیكەرێك بەدیارییەوە وەستابووم، بەزەردەخەنەیەكەوە تەماشای كردم و ڕووە و من هات وەكو چەكوشێك بكێشن بەسەرمدا بەو شێوەیە ئازارم پێگەیشت لە دەمەوە هاڵاوێكی گەرمی چووە ناو لاشەم و لەپڕ پەروانە نەماو ئەوەندەش ئازارم پێگەیشت لەسەر بێدی ژورەكە بێ هۆش كەوتم.

كە بەئاگا هاتمەوە زۆرێك لە فەرمانبەرەكانی ناو كەشتییەكە دەرگای ژوورەكەمیان كردبووەوە لەڕێگای ژمارەی ئۆتۆمبێلەكەم كە لە گەراجی كەشتیەكەدا چاوەڕێیان كردبووم دەبێت دەرچم، بەتەنها ئۆتۆمبێلەكەی من مابوویەوە و بەوەدا دۆزیبوویانەوە من لە چ ژوورێكدام و هاتن وتیان چی بووە؟

ماکوان: هەست دەکەم لە شەوەوە بووراومەتەوە و نائاساییم.

فەرمانبەرێك: تۆ گەشتوویتە ئەڵمانیا سویچی ئۆتۆمبێلەکەمان بدەرێ و ئێستا ئامبولانس (فریاگوزاری) بانگ دەکەین، چونکە وەجبەی تر لە ئەڵمانیاوە سەردەکەوێت بۆ سوید ئێمە دەگەڕێینەوە، ببورە کاتمان نییە.

ماکوان: زۆر باشە ئەوە سویچ ویستم هەڵسمەوە هیچ ئازارم نەبوو، بەڵام قاچم بە زەوییەوە نوسابوو، هەستم بە ماندووبوونێکی زۆر دەکرد توانای قسە کردنم نەبوو ئاگام لە خۆم بوو، بەڵام هەرچییەك بکرایە توانای وەڵامدانەوە و قسەکردن و پرسیارم نەبوو.

لە کیل ئامبولانس هاتوو منیان بۆ نەخۆشخانە برد هیچ کێشەیەکی جەستەییم نەبوو، ناچار کردیانمە دەرەوە منیش هاتمە دەرەوە ئەدرەسی ئۆتۆمبێلەکەیان پێدام و بە تەکسییەك چوومە لای ئۆتۆمبێلەکەم و ماوەی ٤ کاتژمێر لە ناو ئۆتۆمبێلەکەم مامەوە توانای لێخوڕینم نەبوو.

تا وردە وردە هەستم بە باش بوون دەکرد و لاشەسوکی و ئەکتیڤم وچالاکیم بۆ گەڕایەوە، هەستم دەکرد هێزم تێدایە. سەیارەکەم گەرم کرد و کەوتمە ڕێ هەر بێدەنگ بووم نەمدەتوانی بیربکەمەوە بێدەنگییەکە ئارامی پێدەبەخشیم، پاش ڕۆشتنیکی زۆر بەرەو کۆڵن لە ڕێگادا دەستم نا بە دوگمەی سیدی و سەیارەکەم قورئانی لەسەر بوو بەدەنگی سەعد ئەلغامدی، سەرەتا ئاسایی بوو وردە وردە گیانم قورس بوو دیسان وەکو ئەوەی بە چەکوش بکێشن بەسەرمدا و بەپەلە سەیارەکەم لادا و بارانیش دەباری دەرگای سەیارەم کردەوە بۆ ئەوەی دابەزم هەناسم بۆ نەئەدرا، ئەوەندەش ئازاری سەرم هەبوو ئاگام لە هیچ نەما بوو، ئەوەندە ئاگادارم کەوتمە ناو قوڕ چڵپاوی سەرجادەکە و ئاوی باراناوی سەر شەقامەکە بەسەر دەموچاومدا دەڕۆشت.

کە چاوم کردەوە لە نەخۆشــخانەیەك بووم داوام لە کەســێك کرد لە نەخۆشــخانەکە تەلەفۆنەکەم بۆ پەیدا بکەن لەناو ئۆتۆمبێلەکەمدایە و شەحنەکەیشیم بۆ بهێنن. نەمدەوێرا هەڵسم بچمە دەرەوەی ئەو ژوورەی کە تێیدا پاڵ کەوتبووم، دەترسام بکەوم و کەس نەبێت هەڵم بگرێتەوە.

پەرەســتارەکە وتی: ئۆتۆمبێلەکەت لێرە نییە، بەڵام لەشــوێنێکە نزیـك هامبورگ هیچ کێشــەت نییە دەتوانیت بڕۆیت پشــکنینمان بۆ کردوویت هیچ کێشەیەکت نییە.

ماکوان: بەڵام سەرئێشەیەکی زۆرم لەگەڵدایە؟

پەرەســتارەکە: حەبی ئازار بخۆ چاك دەبیت، تۆ هیچ کێشــەیەکت نییە و دەتوانیت بڕۆیت.

تەکسیم گرتوو بەرەو لای سەیارەکەی خۆم ڕۆشتم هەستم کرد کەسێکی ئاســاییم هیچ ئازارم نییە، بەڵام زۆرم برســییە و نزیکەی ٢٤ کاتژمێرێك دەبوو هیچم نەخواردبوو، چوومە ناو بازاڕ لە هامبورگ هەندێك ســمیت و بۆرەك و خواردنی ترم خوارد و دیســـانەوە چـالاکیم بۆ گەڕایەوە، خەریکی قـاوە خواردن بووم گەڕامەوە لای ئۆتۆمبێلەکەم گەرمم کرد و نەڕۆشتم، بەڵکو دەستم کرد بە شەحنکردنەوەی تەلەفۆنەکەم، نەمدەوێرا بیربکەمەوە هەستم دەکرد شتێك لە ناو مێشکمدا دەهات و دەچوو ئازار لە گیانمدا نەبوو، بەڵام هەســـتم دەکرد جوڵەی گیانم لەدەســـتی خۆمدا نییە. تەلەفۆنەکەم کردەوە و تەلەفۆنم کرد بۆ خێزانم، دوای هەواڵپرســـی وتی: زۆر خەمم بووە، بۆ تەلەفۆنەکەت داخرابوو؟

ماکوان: شەحنم لێ ون ببوو تا کرێم زۆرم پێ چووە.

خێزانم: سەلامەتی؟

ماکوان: زۆر باشـم، ببورە دەبوو هەوڵمدایە تەلەفۆنم بکردایە بەس نەمتوانی.

دەترسام لەوەی سەیارە لێبخورێم دەستم نا بە تەسجیلەکەدا قورئانەکەی لەسەربوو لە ترساندا کوژاندمەوە بێدەنگی ڕووی تێکردم، هەستم دەکرد خۆم نیم دەمویست خۆم بم نەمدەتوانی، کەسێکی لاواز چەقیو بەزەویدا کە بیرو هزری خۆمم دەجوڵاند ئازار بەسەرمدا دەهات، دەمویست بیر بکەمەوە بۆ وام لێهاتووە هیچ وەڵامێکم دەست نەدەکەوت، بیرم کەوتەوە کوا پەروانە؟

لەبیرکردنەوەی پەروانەدا بووم ئەوەندەم زانی پەروانە و ئەعور و ویرسان هاتن بۆ لام.

ویرسان: زۆر دەمێك بوو ئەمویست ببینە هاوڕێ ئێستا هاوڕێین و کەس ناتوانێت لە هاوڕێیەتیمان بکات.

ماکوان: من هەرگیز نابمە هاوڕێی ئێوە.

پەروانە: ڕووەو من هات و دەستی خستەوە سەر شانم لە پڕ نەما و ئازارە زۆرەکە هاتەوە بەسەر سەرمدا و لەناو مێشکمدا دەیوت سوجدە بەرە بۆ ویرسان، دەنا مێشکت ئەتەقێنم، بە چەکوش دەیانکێشا بەسەرمدا هەر دەیوت سوجدە بەرە بۆ ویرسان.

منیش لە تاو ئازاری سەرم هیچم بۆ نەدەکراو دەشمزانی سوجدە بردن بۆ ویرسان واتای کافر بوون و لەناو چوونم، چی عەزابێکیاندام هاوارم دەکرد خوای گەورە فریام کەویت ئەو هەموو خەڵکە بەدەورمدا پێدەکەنین و کەس دەستی نەئەدا بەدەستمەوە، تا جارێکی تر بە قورسی کەوتمەوە سەر زەوی و ئەوەندی تر ئازارم پێگەیشت و دیسانەوە بوورامەوە ئاگام لەخۆم نەما دەم و چاوم لەگەڵ خاك و خۆڵدا تێکەڵ بوو.

ئازارێکی وام هەبوو نەمدەزانی چۆن ڕزگارم بێت، هەر کە دەم وت أستغفرالله بە تەورو چەکوش دەیانکێشا بەسەرمدا، هەر دەموت لا حول ولا قوة إلا بالله وەکو کەمتیار قەپ لە جەستەم بگرێت وام لێدەهات، ناچار قورئانم واز لێهێنا و خۆم دەم بەست کرد بۆ ئەوەی زیکری خودا نەکەم، ڕووت و قوت کرامەوە لە مرۆڤبوون بووم بە ڕۆبۆت و کارەکەرو خزمەتکاری پەروانە و ئەعور و ویرسان.

چارم نەما ئەوکاتە کە نانم خوارد لە هامبورگ کاتژمێر ٦ی ئێوارە بو هەڵسامەوە لای ئۆتۆمبێلەکەمدا لە جێگای پارکینگی ئۆتۆمبێلەکاندا خەبەرم بوویەوە کۆمەڵێك گەنج بەسەرسەرمەوە بوون، هەڵسام و سوپاسی ئەوانم کردوو وتم باشم ئەوە ئۆتۆمبێلی خۆمە ماندووبووم خەوم لێکەتبوو، بەڵام کاتژمێر هەشت و نیوی شەوبوو تەلەفۆنم کرد بۆ فریاد داوام لێکرد هەرچۆن بووە وەرە فریام کەوە تەندروستیم باش نییە؟

فریاد: ئەو جێگاگەی کە تێیدای بە ڤایبەرەکەت ئەدرەسەکەی بنێرەو چێك ئەدەرس بکە بزانم چەندە دووری لە منەوە؟

بۆم نارد کە تەماشای کردبوو ئاگاداری کردمەوە ٥ کاتژمێر لێمەوە دوورە، پێشم وت هاوڕێیەکی بهێنێت چونکە من ناتوانم ئۆتۆمبێل لێبخوڕم.

فریاد: هەر ئەم شەو بە پشتیوانی خوا دەگەمە لات، لە جێگای خۆت مەجوڵێ، بۆ زانیاریت خۆشەویستێکی تۆم لایە ماکوان دەزانی کێیە؟

ماکوان: بەخوا فریاد ئەوەندە بێزارم لەخۆم کەس ناناسمەوە بەقوربانتان بم فریام کەون.

فریاد: باشە ماکوان گیان سوارەم لایە، کاکەبازی گەڕەکی خۆمانە.

ماکوان: ئەزانم، ئەو سوارەیەی پێمان دەوت کاکەباز؟

فریاد: بەڵێ؛ ئەویش لەگەڵ خۆم دێنم و ئێســـتا دێین، ئەزانم بێتاقەت دیاری وا هاتین ئاگات لەخۆت بێت و نەجوڵێیت، ماکوان وەکو پێم وتی بەهیچ شـــێوەیەك ئۆتۆمبێل لێنەخوڕیت هەرگیز ئاوا بەناســـاغی تۆم نەدیووە.

ماکوان: باشە دەست و بردێك بکەن.

چوومەوە ناو ئۆتۆمبێلەکەم لە فەیســبووکەکەم خۆم ســەرقاڵ کردبوو بە نووســـینی کورت کورتەوە، دیســـانەوە لەدەرەوەی ئۆتۆمبێلەکەم وەکو ئەوەی گردبوونەوە بکەن دنیـایەك کوڕ و کچ و پیـاو و ژن کۆببوونەوە ویرسـان و پەروانەم تیاياندا بینی و دابەزیم و پاڵمدا بە ئۆتۆمبێلەکەمەوە و لێیـان دەترســـام، لەســـەرمانـدا هەڵدەلەرزیم. پەروانە هـاتە لام: بۆ دەلەرزیت سەرماتە؟

ماکوان "زۆر بە کەساسی": بەڵێ سەرمامە.

پەروانە: چاکەتەکەی خۆمت بدەمێ بیکەیتە بەرت؟

ماکوان: نامەوێت ســوپاس، هەروام وت دیســـانەوە هاتە تەنیشـــتمەوە سەری کردە سەر شانم و نەما، ئازارەکەم دەستی پێکردەوە و ئەوەندەیان پیاکێشـام کلۆ خوێنم هەڵدەهێنایە دەرەوە خوێنەکەم سـور نەبوو، بەڵکو خوێنێکی قاوەیی بوو. پیایدا دەکێشام و دەیوت سوجدە بەرە بۆ ویرسان، پەروانە زۆر ئازاری دام.

ســـەرم بەرزکردەوە و هاوارم کرد، ئەگەر چاك ببمەوە پەروانە پەڕوباڵت دەکەم، ئاگاداری ئەوە بووم چی لەگەڵ پەروانە و ویرســـان دا بوو پیایان دەکێشـــام، چ ئـازارێکم توش بوو. هـاوارم دەکرد فریـام کەون، کەس بەهـانامەوە نەهـات، جارێکی دیکە کەوتمەوە ســـەر زەوی دەموچـاو و گیانم لەناو خوێنی خۆمدا گەوزابووم، خۆم بەزەییم بە خۆمدا دەهاتەوە.

لەدوای ئازارو ئەشكەنجەیەكی زۆر دیسان بیهۆش كەوتم و ئاگام لەخۆم نەما.

نازانم ماوەی چەند بێهۆش بووم، بەڵام ئەوەی بەئاگای هێنامەوە ویرسان بوو وتی: هاوڕێ ماكوان ئۆتۆمبێلەكە لێخوڕە بابڕۆین.

ماكوان: ناتوانم هەڵسم.

ویرسان: بە توانا وَ هێزی خۆم هەڵتدەسێنم، هەڵسە.

ماكوان: ناتوانم بێم چاوەڕوانی خەڵكێك دەكەم، ناتوانم لێرە بجوڵێم.

پەروانە لە پشـــتی ویرســـان هات بەرەو ڕووم: دێیت یان دەزانی چیت لێدەكەم؟

ناچار لەتاو ئازار ئەو جێگایەم جێهیشـــت و بەلێخوڕینی ســـەیارە هەر ڕاســـت و چەپیان پێدەكردم تا بردمیانە ناو دارســـتانێك و هاتمە دەرەوەی ئۆتۆمبێلەكەم، تەماشام كرد ئاهەنگێكی زۆر خۆشە منیش لەگەڵ ویرسان دابەزیم و ڕووەو ئاهەنگەكە چووین بێ ئەوەی قسە لەگەڵ یەك بكەین، ڕۆشـــتین هەموو هەڵدەپەڕین و بەرازیان ســـووركردبووە و شـــەڕابیان دەخواردەوە كوپێك شەرابیان بۆ من هێنا منیش دەست بەجێ ڕشتم.

جـارێـكـی تـر پەروانە بەرەو ڕووم هــات، مـنـیش ڕامـكـرد بەرەو لای ئۆتۆمبێلەكەم و چوومە ناو ئۆتۆمبێلەكەم دانیشـتم و تەماشـام كرد لە ناو ئوتومبێلەكەدا دانیشتووە.

پەروانە: خەسرەو گیان بۆ لەدەســـتم ڕادەكەیت، نازانی من تۆم چەندە خۆش دەوێت؟

ماکوان: من پێوسیتم بە خۆشەویستی تۆ نییە بە ترسەوە قسەم دەکرد، چونکە زۆر ئازاری دابووم.

پەروانە: وەرە پێکەوە بڕۆینەوە بۆ ناو ئەو ئاهەنگە و بەیەکەوە سەما دەکەین.

ماکوان: ناتوانم حەزدەکەم لێرە پشوویەك بدەم.

پەروانە "بە توڕەییەوە": دائەبەزیت یان دات بەزێنم؟

ماکوان: زانیم هەڕەشەیە و بە چەکوش دەکێشێتەوە بەسەرمدا بۆیە ناچار دابەزیم و دەستم خستەوە ناو دەستی و بەرەو ئاهەنگەکە چووم، هەموو بەدەوری من و پەروانەدا سەمایان دەکردو پێدەکەنین و زرەی پێکی شەرابیان دەکێشا بەیەکدا.

ناچار مامەوە هەستم بەسەرما دەکرد، دەستم لەناو دەستی پەروانەدابوو هێزم تێدا نەمابوو ئەوەندە ئازارم هەبوو، تەلەفۆنێکم بۆ هات لە فریادەوە دوورکەتمەوە بۆ ئەوەی گوێم لە فریاد بێت.

فریاد: ماکوان لە کوێیت؟

ماکوان: بردوویانم نازانم لەکوێم.

فریاد: ئەو خوێنە لە تۆ ڕۆشتووە لەو جێگایەی کە ئۆتۆمبێلەکەتت لێ پارك کردووە؟

ماکوان "بەدەم گریانەوە": بەڵێ؛ زۆر ئازاریان داوم فریام نەکەون دەفەوتێم؟

فریاد: مافیاکانی بیلدەربێرگن؟

ماکوان: خۆیانن!

دیاربوو ئەو بە مرۆڤ تێگەیشتبوو.

فریاد: ئێستا لە کوێیت؟

ماکوان: لە دارستانێکم دوورم لە شار.

فریـاد: لۆکەیشـــنەکەت بکەرەوە دایمەخە لەهەر جێگـایەك بیـت ئەتدۆزمەوە و دێمە لات.

ئەوەی ئەو وتی کردم، بەڵام لە ئەنجامدا ویرســـان و پەروانە هاتنە لام و پرسیان کێ بوو قسەت لەگەڵ کرد؟

ماکوان: فریادی هاوڕێمە بە شوێن مندا دەگەڕێت.

ویرسان: ناوی دایکی فریاد چییە؟

ماکوان: "یەکسەر بیرم کەوتەوە کە سیحری لێدەکەن!" نازانم دایکی ناوی چییە، دەشـــمزانی، بەڵام پێم نەوتن. پەروانە ڕووەو من هات هەر چۆن بوو تەلەفۆنەکەم خســـتەوە گیرفـانم وتم نەوەك لێم بـدەن بـا ئەوان بمدۆزنەوە، دووبارە هاتەوە لام و چووە ناو لاشەم و ئەوەندەیان پیا کێشام خوێن بەچاو بە لووت و دەمدا دەهات.

لەناو ئەو قوڕو خاکەدا خســـتمیان، وەکو مار پێچم دەخوارد ئەوەندە ئازاریان دام تا ناچاریان کردم هەڵبســمەوە و بەو هەموو قوڕەوە ڕووە و ئۆتۆمبێلەکەم ڕۆیشـــتم، ویرســـان دەی وت لێخوڕە لەم ناوە نەمێنیت، خوێن فوارەی دەکرد هەموو گیـانم قوڕ و چڵپـاوییە، ئۆتۆمبێلم لێخوڕی خوای گەورە کردی ئۆتۆمبێلەکەم چەقی و نەدەڕۆشـــت. پەروانە هـاتە

دەرەوە وتی وەرە دەرەوە لە ئۆتۆمبێلەکەت با بڕۆین، دەســـتم لەنـاو دەستیدا بوو بەناو قوڕدا دەیان بردم.

هیچ چارەیەکم نەمابوو ئەوەندە ســـەرمام بوو خوێن بە دەمو چاومەوە کڵۆ کڵۆ بوو بوو تا هێزم تێدا نەماو کەوتم لەناو ئەو دارستانەدا.

کەچاوم کردەوە لە ناو نەخۆشخانەیەك بووم زیاتر لە ٤ دکتۆر بەسەرمەوە بوو، چەند پەرسـتارێك خوێنەکانیان دەسـڕی بە سـینە و دەم و چاومەوە جلی نوێیان بۆ هێنابووم منیان دەگۆڕی لە دەوری پزیشـــکەکان فریاد و کاکەبازم بینی دەســتم بۆ درێژ کردن خێرا هاتن بۆ لام و دەســتم خسـتە ناو دەستی فریاد و کاکەباز.

فریاد: چی ڕوویداوە کێ وای لێکردوویت، پۆلیســیشــم ئاگادار کردۆتەوە چەند جار هاتوون قسەت لەگەڵ بکەن، بەڵام بێهۆش بوویت.

کاکەباز کە پێی دەوتم کاکە ســـور، لە گەڕەك ماوەیەك هاوڕێ بووین و کوڕێکی ئازابوو ناوی سوارە بوو لە خۆشەویستیا پێمان دەوت کاکەباز.

کاکەسوور چییە ؟ من بزانم تۆ کێوی کەس ناتوانێت تۆ بڕوخێنێت.

دەســتم کردەوە بەگریان هەرگیز خۆمم وا زەلیل نەدیبوو، بەڵام هەســتم دەکرد ئەوەی زەلیلی کردووم خەڵـك، نییە هیچ کەس نییە، بەڵکو ئەوە خۆمم بەدەستی خۆم خۆمم زەلیل کردوە، خۆم تووشی تاوان کردووە.

بۆیە کاکەباز بۆ گریانەکەی من دەســـتی کرد بە گریان و وتی ئەگەر پیاو بم ناهێڵم حەقی بڕوا، فریاد بۆی باس کردووم هوتێلەکەشیان دەسووتێنم.

پزیشـکەکان جێیان هێشـتم ویسـتم قسـە بۆ فریاد و کاکەباز بکەم، بەڵام پەروانە هات و منیش وتم ئەو دەڵە قۆڕەیە ئاوای لە من کردووە، هاتەوە ناو لاشـەم دەیکێشا بەسـەرمدا، ئاگام لێبوو سـەرم لەسـەر باوەشـی کاکەباز

بوو خوێن کڵۆ کڵۆ ئەهـاتە دەرەوە لە دەمم و لە چـاوم. فریـاد خۆی پزیشـــك بوو حەپەســـابوو بەدیارمەوە، نەیدەزانی چی بکات ناچار بە چەرچەفی نەخۆشـخانەکە خوێنەکەی بۆ دەسـڕیم و هاواری دەکرد وەرن بەلایەوە.

ساحیر و شێخ و ڕوقیەی شەرعی

پەروانە هاتەوە ناو لاشـەم و ئازاری دام سـەرم لەسـەر ڕانی كاكەباز بوو، دیسـانەوە ئـازارێكی زۆری دامەوە دووبـارە خوێن بە چـاو و لووت و دەممدا دەهات، وەكو ئەوەی بە چەكوش بكێشێت بە سەرمدا. زۆر ئازارم هەبوو هاوارم كرد خوای پەروەردگار ئەگەر تاوانیشـم كردبێت من هەر تەرەفی زاتی تۆم، فریام كەوە لەكەس داواناكەم تۆ نەبێت، ئازارەكەم نەما و هاتمەوە سەرخۆم.

تەیەمومم كردوو دەسـتم كرد بە نوێژ، دوو ڕكعـات نوێژی تەوبەم كرد هەر بە پاڵكەوتنەوە پرسیم كاتژمێر چەندە؟

فریاد: ٤ی بەیانییە.

تەیەمومێكی ترم كردوو دەستم كرد بە نوێژی عیشا، چونكە نوێژی بەیانی مابووی دوای نوێژەكە لاشـەم سوك بوو، داوام كرد دەمەوێت خۆم بشۆم، هەر لە نەخۆشـخانەكە دوش و حەمامیان نیشـاندام، خۆم شـۆرد و بەدەم زیكرەوە هـاتمەوە بۆ ژوورەكە و بە جەمـاعەتم وت دەردی من لەم نەخۆشخانە چارەسەر ناكرێت.

كـاكەبـاز: كـاكە بەس پێم بڵێ چی بووە، ئەوەی پەنجەت بۆ ببـات وەكو سەگ ئەیتۆپێنم بەس بڵێ بزانم چی بووە.

ماكوان: ئەوەی ڕوویداوە لە ڕێگادا بۆتان باس دەكەم، با بڕۆین.

بڕیارماندا و هاتینە دەرەوە جەماعەت وتیان دەچین بۆ هۆڵەندا و دواتر بگەڕێوە بۆ ئەڵەمـانیـا، منیش ڕازی بووم. كـاكەبـاز ئۆتۆمبێلەكەمی

لێدەخوڕی، لەتاواندا نەموێرا بچمە ناو ئۆتۆمبێلەکەی خۆم، بۆیە خۆم لەگەڵ فریاد سەرکەوتم.

تا نوێژی بەیانی ماینەوە هەرچەندە ئەوانیش ماندووبوون، دوای نوێژی بەیانی کەوتینە ڕێ بەرەو هۆڵەندا و شاری ئاڕنێم.

نزیکەی کاتژمێر یەکی نیوەڕۆ بوو گەیشتینە ئاڕنێم و ئەوان ماندووبوون لەماڵی فریاد خەویان لێکەوت، تا ئەوان هەڵسان خواردنم بۆ دروست کردن هەموومان زگوردی بووین، فریاد و خێزانی لەیەك جیاببوونەوە و کاکەبازیش ژنی نەهێنابوو.

تەماشای سەلاجە و بەفرگرەکەم کرد هیچی تێدا نەبوو، چوومە بازاڕ گۆشت و باینجانم کڕی و هاتمەوە برنج و تەپسیەکی جوانم دروست کرد و نوێژی نیوەڕۆ عەسرم بە قەسر و جەمع کرد تا کاتی نوێژی مەغریب ئەوانیشم هەڵساند، یەکجار برسیم بوو بەیەکەوە تێرو پڕ نانمان خوارد.

داوام کرد لە فریاد کەس دەناسێت لەم شارە ڕوقیەی شەرعی بخوێنێت و بزانێت؟

فریاد: من نازانم ئەو شتە چییە، بەڵام مەلایەکی مەغریبی دەناسم، ئەو کوڕەی ڕەفیقم وتی: جنۆکە و شتی وا دەردەهێنێت. ئیتر زۆر گوێم پێنەداوە ئەگەر دەڵێیت تەلەفونێکی بۆ دەکەم، بەڵام من عەرەبی نازانم مەگەر خۆت پێی بڵێیت.

ماکوان: زۆر باشە ئەوە چارەی دەردی من دەکات قسە لەگەڵ هاوڕێکەت بکە و با ژمارەکەیمان بداتێ.

فریاد قسەی لەگەڵ کردوو من و کاکەبازیش سەرقاڵی قسە و باسی خۆمان و یادگاری و چیم بەسەرهاتووە بۆم گێڕایەوە، باسی ئاڵتون و

ڕافیم بۆ کرد کە دزیویەتی و دۆزراوەتەوە ئیتر ئاگام لێیان نەماوە. لەباسی ئەم قسانەدا بووم فریاد هات: ئەوە ژمارەکەیە قسە لەگەڵ شێخ خالید بکە چاوەڕێی تۆیە.

تەلەفۆنم بۆ کرد و بەیەکەوە قسەمان کرد حاڵەتەکەی خۆمم بۆ باس کرد، وتم: بەڵکو ڕوقیەی شەرعیم بەسەردا بخوێنی جنم تێدایە.

شێخ خالید: وەرن بۆ لای من لەماڵی خۆمان دەری دەکەین.

ڕازی بووم وە چووین بۆ ماڵی شیخ خالید، هەر چوومە ژوورەوە کۆمەڵێك ئافرەتی مەغریبیم بینی هیچیان حیجاب نەبوون. پێکەنین و قسەی خۆش و گوێم لە گۆرانی کاظم ساهر بوو، بە فریادم وت: دڵنیای ئەمە شێخە؟ یان کۆنسێرت و شەوانی لیالی هەیە؟!

فریاد "بە پێکەنینەوە": بەخوا دەڵێن زۆر موبارەکە، هەر جنۆکە ئەسوتێنێت.

ماکوان: یاخوا وابێت، پێویستم بە کەسێکی خواناس و دەم و نفوس پاکە، ئەمە بەماڵەکەیدا دیارە سەماکەری تێدایە.

چووینە ژوورەوە بۆ لای شێخ خالید ڕووی کردە کاکەباز لە خۆیەوە وتی: تۆ جنەکە عاشقت بووە و سیحری ڕەشت لێکراوە.

خوای گەورە ڕەحمی پێکردین کە کاکەباز تێنەگەیشت دەنا یەکسەر یەك جرِطی موحتەرەمی بۆ لێ ئەیا.

کاکەباز: ئەوە دەڵێ چی کاکەسوور؟

ماکوان: لێی تێکچووە دەڵێت جنەکە لە تۆدایە.

كاكەباز "بە پێكەنینەوە": كاكەسوور بڵێی تەحویلی من كرابێت؟

ماكوان: هەرچەند تەماشای ئەمە دەكەم ساختەچییە.

فریاد: بزانین چی دەكات، پەلە مەكە با پێش ڕووداو نەكەوین.

ماكوان: جەنابی شـێخ من ناوم ماكوانە پێویسـتم بە ڕوقیەی شـەرعییە، ماوەی چەند ڕۆژێكە هەسـت دەكەم جنۆكەیەك هاتۆتە لاشـەم، بەڵكو بە ڕوقیەی شەرعی بتوانیت بۆم دەركەیت، زۆر ئازارم ئەدات.

شێخ خالید: تۆ جنۆكەت تێدانیە، دەستی ڕاكێشا بۆ كاكەباز لەناو لاشـەی ئەودا هەیە! دووبارەی كردەوە لێم و وتی من دڵنیام تۆ جنت تێدانییە.

ڕووم كردە كاكەباز پێم وت وادەڵێت.

كاكەباز: پێی بڵێ بێ جای كرد، وەڵڵا من عەیبم نییە.

فریاد: گەڕەكی خۆمان نییە، لێرەش مەیكەن بەشەڕ.

ماكوان: فریاد بابڕۆین هیچ نییە.

فریاد: كەیفی خۆتانە بابڕۆین.

ماكوان: شـــێخ خالید ئەمانەی لەگەڵمدان هیچیان نییە، من جنم تێدایە كاكە بۆ كۆتا جار پێت دەڵێم ئەگەر ئەتوانیت ڕوقیەكی شەرعی بخوێنە و تەواو دەڕۆین، چونكە من حاڵم خراپە.

شـێخ خالید زانی و دڵنیابوویەوە لەوەی كە دەڕۆین و من كێشـم هەیە، پرسی ناوی دایكت چییە؟

ماكوان: یەكسەر زانیم ساحیرە، وتم ناوی گوڵچینە كە لەڕاستیشدا وانیە.

شـــێخ خالید: باشـــە دانیشـــە بڵندگۆیەكی هێناو مایكێكی پێوە بوو وەكو ئەوەی كۆنسێرت بكات و داوای ١٠٠ یۆرۆی كرد.

ڕووم كردە كاكەباز و وتم ئەمە زۆر ســاختەچییە، ئەڵێی چی بۆ خۆشــی تۆزێكی لێبدەین؟

كاكەباز: وەڵڵا دەمێكەیە بەیەكەوە شـــەڕمان نەكردووە، با بەیادی جاران لێی دەین.

فریاد: بیكەن لەڕای خوا، بەیادی جاران خەڵك گوێ لە گۆرانی دەگرێت، یادگاری دەگێڕێتەوە نەك شـــەڕ بكات. من ١٠٠ یۆرۆكە ئەدەم و تۆزێكی پێ ڕادەبوێرین و دەڕۆین، ئیتر هیچ مەكەن. خەسرەو تۆ ئاقڵی بۆ پەمپی سوارە ئەدەیت.

هەردووكمان پێدەكەنین و لەبەر فریاد هیچمان نەووت.

شـێخ خالید دەسـتی كردبە چەند قسـەیەك و وتی: كەهلان ابن سـەحلان، هەندێك ناوی تری وت.

كاكەباز: كاكەسوور، ئەوە باسی طایەی میشلان دەكات؟

ماكوان "دامە قاقای پێكەنین": هێشـــتا پێكەنینەكەم تەواو نەكردبوو كە هەرچی جنی شـــەوی ڕابردوو بوو هـاتنە ئەو ژوورەوە، لە پێشـــیانەوە ویرســـان دەڕۆشـــت بەكۆمەڵ هاتن و هەروەكو جاران پەروانەیان لەگەڵ بوو، ڕووەو من هات و دەســـتی گرتم، بینیم شـــێخ خالید ســـوجدەی بۆ دەبردن، تەماشـــای فریاد و كاكەبازم كرد تەماشـــای ئەویان دەكرد كە ســـوجدەی دەبرد ئەوان وایان دەزانی ســـوجدە بۆ خوا دەبات، بەس من دەمبینی كە سـوجدە بۆ ویرسـان و هەموو جنەكانی دیكە دەبات و گوێم

لێبو دەستی بۆ ئەوان ڕادەکێشا و دەی وت: " الله نور السموات والارض" هاواری دەکرد "وقالوا لجلودهم لم شهدتم علينا قالوا انطقنا الله".

پەروانە دەستی منی گرتبوو، ویرسان چووە سەر کورسییەکەی شێخ خالید دانیشـــت ئەویش ڕووی وەرگێڕا ســـوجدەی بردەوە بۆ ویرســـان، منیش دەستم لە ناو دەستی پەروانەدا بوو! ئەعور چووە پشتی سەری ویرسان وەســـتاو هەرچی دەمویســـت دەســـتم دەربهێنم لەدەســـتی پەروانە نەمدەتوانی وەکو گیرە قوفڵی کردبووم.

ویرسان: ماکوان داوات کردین؟

ماکوان: من داوای ئێوەم نەکردووە.

ویرســـان: باش دەزانی بەطەلیســـم گرتومیت و هیچ مەجالێکت نییە، نەحەزقیل دەتوانێت بێتە لات نە بەرقان وە نە ســەســیل. ئەوانیش وەکو تۆ لە بن دەســتی مندان و کۆتاییان هات، تۆ ئەگەر ئەتەوێت ئازاد بیت و لە شـــەڕی پەروانە ڕزگارت بێت وەکو ئەو خەڵکە ڕابوێرە بۆ خۆت بە خۆشـی و شـادی و پارە و سـەروەت و سـامانی خۆت کۆبکەرەوە. چۆن بەرگەی ئەو هەموو ئازارو ناڕەحەتییە دەگریـت بڕوا بکە بەزەییم پیاتا دێتەوە.

ماکوان: مردن لەلام شاییە لە تەرەفی خوا دەرچم و بێمە تەرەفی ئێوە.

ویرسـان: تۆ خۆشـت بێت و ناخۆشـت بێت تەرەفی منیت، ئەوەی تۆ بە پیاو چاکی دەزانیت ئەبینیت چۆن زەلیلە و سوجدەمان بۆ دەبات.

ماکوان: ئەو سـوجدەی بردووە ڕاسـتە، بەڵام دەبینی من چۆن وەسـتاوم بە گەردن بەرزی، ئەو سـەرە تەنها بۆ خوا نەوی دەکەم، مەگەر لێی کەیتەوە لە لاشـــەم تۆیەکی خوێڕی ئەوەت پێ ناکرێت. هەتا توانیم یەك شـــەقم

هەڵدا لەسەری خالید مەغریبی و هاوارم کرد ارفع رأسك، ألسجود لله، هەر وام وت دیسان پەروانە چووە ناو لاشەم وەکو سەلییەی کڵاشنکۆف بە پیك دەیکێشا بەسەرمدا. منیش تەحەموڵم کرد خوێن بە چاو و لووت و دەممدا دەهات و هێڵنجم ئەدا هەر سەرم دانەنەواند، ئاگام لێبوو فریاد باوەشی پیا کردبووم لەوکاتەی کە شەقەکانم هەڵدا، بەڵام خالید مەغریبی دەیوت وازی لێبهێنن ئاساییە. ئەو دەیزانی چی لە من دەکرێت.

بێهۆش کەوتم سەرم خستە سەر شانی فریاد و وتم با ڕووەو ویرسان نەکەوم لەوکاتەدا ڕووداوەکەی ئەبوبەکری باقەلانیم هاتەوە یاد کەچووبوو بۆ لای قەیسەری ڕوس بە پشتە چووە ژورەوە بەسەربەرزی ڕوویکردە قەیسەری ڕوس، لەکاتێکدا بە فێڵ دەرگایەکی بچووکیان بۆ دروستکردن کە هاتە ژوورەوە سەر نەوی بکات ئەویش بە پشتا هات، هەر نەمدەویست سەر نەوی بکەم مردنم پێ خۆشتربوو لەوەی سەر بۆ ویرسان نەوی بکەم.

بێئاگا کەوتم بە سەرشانی فریادا، کە هۆشم هاتەوە لە ماڵی فریاد بووم.

کە بە ئاگا هاتم فریاد بەسەر سەرمەوە بوو لەگەڵ کاکەباز، وتم چی ڕوویداوە ئەوەی ئێوە بینیتان بۆم باس بکەن.

کاکەباز: کاکە کەللەی ئەو پیاوە فەقیرەت تەقاند، خۆ ئەو دوعای بۆ دەکردی بۆ وات لێکرد بەزەییم پیا دەهاتەوە، دوای ئەوەش کە تێت هەڵدا ئەو هەر دەی وت ئاساییە و قەیناکە نەخۆشە.

دەرمانیشی داینێ، تۆ لەگەڵ جنۆکەکان قسەت دەکرد.

ماکوان: دەم وت چی لەوکاتەدا؟

فریاد: باسی ئەوەت دەکرد کە بێجگە لە خوا سوجدە بۆ کەس نابەم، هەروەها دەتوت من تەرەفی خوام من تەرەفی خوام.

ماکوان: لاحول ولاقوة الا باللە، چۆن گیرم خواردووە، دەرمانەکە چیبوو بۆی نوسیم؟

فریاد: هەنگوین و زەیتی زەیتون، ئەم دوعایەشی بۆ نووسیت.

دوعاکەم لێوەرگرت و کردمەوە طەلیسمی سیحربوو، خێرا خستمە ناو ئاو تا ڕەنگەکەی تێك چوو وەرەقەکە لەناو ئاوەکەدا توایەوە، چونکە شێخ بەرقان فێری کردبووم کە طەلیسمی سیحر نەسووتێنن، سووتاندن زیاتر سیحرەکە بەهێزدەکات. جن و ساحیرەکان لە جنسی شەیتانن و شەیتانیش لە ئاگرە، ئەوەی سیحر بەتاڵ دەکاتەوە ئاوی سازگارە یاخود ئاوی زمزم.

زەیتونەکەم ڕشت لەگەڵ هەنگوینەکە.

فریاد: هەنگوینەکە بەیانی دەمانخوارد بۆ فرێی ئەدەیت.

ماکوان: ئەوە سیحرە براکەم، چەندی لێسەندی پێم بڵێ؟

فریاد: وەڵڵا ١٠٠ یۆرۆ بۆ خوێندنی دوعاکە و ١٥٠ یۆرۆش بۆ دوعا و دەرمانەکان کە فڕێت دا.

ماکوان: ئەگەر من پیاو بم لێی دەسێنمەوە.

کامتان دەزانن قورئان بخوێنن؟

فریاد دکتۆربوو نەیدەزانی بخوێنێتەوە، کاکە باز تا سێی ناوەندی خوێندبوو ئەویش نەیدەتوانی.

ماکوان: فریاد کەسێك ناناسیت قورئان خوێن بێت؟

فریاد: خەڵك دەناسم، بەڵام دوایی شەقێك هەڵنەدەی لە کەلەی.

ماکوان: نا بێخەم بە!

فریاد تەلەفونی کرد بۆ کوڕێکی فەڵەستینی و هات بۆ لامان کوڕێکی دیندار و قورئان خوێنێکی باش و دەنگیشی خۆش بوو، ناوی یاسر بوو.

ماکوان: یاسر ڕوقیە دەزانیت؟

یاسر: دەزانم بەڵام بۆ خۆمم خوێندووە و ئەزمونم نییە.

فێرم کرد چی بخوێنێتەوە، تا ئەو کاتەی چاك دەبم وازم لێنەهێنێت ئەگەر ١٢ سەعاتیشم پێچووە، یاسرم فێر کرد لەدەرەوەی حەمامەکە بیخوێنت بەسەرمدا، ئەگەر حاڵم تێك چوو بمخەنە بەر دوشی ئاوەکە و ئاوێکی سارد بەسەر و گیانمدا بکەن ئەگەر خوێنم لێهات، بەڵام با جلم لەبەردابێت جلەکانم دامەکەنن.

وتم جارێ خۆم دەست دەکەم بەخوێندن، دەست نوێژم گرت و دەستم کرد بە زیکر کردن و قورئان خوێندن سەرەتای سوڕەتی بەقەڕەم دەست پێکرد بەپەلە پەروانە دەرکەوت و نەیهیشت پێنج ئایەت بخوێنم کێشای بەسەرمدا، ئەوەی پێم وتبوون کردیان. بردمیانە بەر ئاوەکە و یاسریش بەدەنگێکی خۆش دەستی پێکرد، دەیویست بکێشێت بەسەرمدا لەگەڵ خوێندنی قورئانەکە و خوڕەی ئاوە ساردەکە بەسەرمەوە وردە وردە هێزی پەروانە کەمتر دەبوو، لەخۆشیدا پێدەکەنیم یاسر وایزانی چاك بووم، ویستی بوەستێت خوای گەورە هێزی پێبەخشیم و پێم وت: "تا سێ جار هەموو ئایەتەکان تەواو بکە و بیخوێنەرەوە بەسەرمدا".

ورده ورده باش بووم له دووره‌و ڕاقی، حەنانه، بەرقان، حەزقیل، سەسیل و ڕازی و هەموو جنه نوێ و کۆنەکانی ڕەفیقم وەکو لەدوورەوه بێن بۆ لام چاوەڕێیان دەکردم و پێدەکەنین دەستیان بەرزکردبووەوه بۆ ئاسمان و دوعایان بۆ دەکردم. منیش لەدڵی خۆمدا صڵاواتم ئەدا هەر ١٠ صلاواتم ئەداو دوای ئەوەش ١٠ جاریش دەموت: "لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير"، بەردەوام بووم دەمتوانی بەدەنگی بەرز بیکەم، لەگەڵ ئەوەی دەمزانی حەمامە،پێغەمبەر ﷺ نەهی کردووه که له حەمامدا زیکر بکرێت، بەڵام ماڵەکانی ئەورووپا بچوکن و ناچاریش بووم، بەڵام سوپاس بۆ خوا ئەنجامێکی زۆر باشی هەبوو زۆر زوو چارەسەر بووم که ماوەکەی نەچووه نیو کاتژمێر.

خاولیان بۆ هێنام باوەشم کرد به یاسردا له پشتی یاسرەوه شێخ بەرقان و حەزقیل سەلامێکیان بۆ کردم و ڕۆشتن.

زۆر سوپاسم کردن و وتم دڵنیابن سوپاس بۆ خودا من تەواو باش بووم، به پشتیوانی خودا ناهێڵم جارێکیتر تووشی ئەو حاڵەته ببمەوه، چونکه دەزانم لەچییەوه توش بووم. نوێژی عیشامان کردوو و چووینه دەرەوه بۆ پیتزا خواردن ئەو شەوه زۆر ئاسوده بووم هاتمەوه بۆ ماڵی فریاد خەریکی قورئان خوێندن بووم تا دەوری یەکی شەو، ئەوان خەوتن من هەر قورئانم دەخوێند دوای ئەوه دوو ڕکعات شەو نوێژمکرد خەوتم بۆ نوێژی بەیانی هەڵسامەوه نوێژم کردو دەستم کردەوه به قورئان خوێندن هەستم کرد زۆر ئاساییم بۆیه کەمێك خەوتمەوه.

هەڵسامەوه تەلەفۆنم کرد بۆ سەیدا حوسێن وتم له ئاڕنێمم و وەره بۆئێره و بچین بۆ لای ڕافی.

لای ئێواره بوو به کاکەبازم وت بابڕۆین بۆلای خالید مەغربی ساحیر، چووینه ژوورەوه بۆ لای ئەو ساختەچییه، ئافرەتێکی لابوو که چوومه

ژوورەوە زیکرەکـانم خوێنـد هەر منی بینی ڕەنگی گۆڕا و وتی بـاش بوویت؟ وتم زۆر باشـم ئەو ٢٥٠ یۆرۆیەم بدەرەوە دەنا ئێسـتا هەرچی لەماڵەکەتدایە دەیشـکێنین، بەخوا من قسـەکەم تەواو نەکرد کاکەباز شـەقێکی تێهەڵدا. ئافرەتەکە بەرگری لێدەکرد پەلاماری کاکەبازیان دا منیش چوومە لای و وتم: خۆشـت و ئێمەش لە شـەڕ لابە پارەی خۆمان بدەرەوە دەڕۆین. ویسـتی نەیداتەوە کەللەیەکم لێدا لەگەڵ زەویەکەدا تەختم کرد، ویسـتی هەڵسـێتەوە دارێکی لابوو لەخەڵکی ئەدا بۆ ئەوەی بەو دارە جنۆکە دەربهێنێت، زوو دەسـتم دایە دارەکەی و چوار دانەم بەدڵی خۆم پیا کێشـا، داخۆ بەو دارە چەندی کێشابێت بە خەڵکدا. بەخوا کاکەباز سەرقاڵ بوو بەشەڕی ژنەوە منیش بەرەو لای کورسیەکەی چووم، زانیم ئەیخاتە ژێر کورسـییەکەی چونکە ئیشـی ئەو سـاختەچیانە وایە دەسـتم کرد بەژێر کورسـییەکەیدا، پڕبوو لە یۆرۆ لەوانەیە ئیشـی یەك مـانگی بووبێـت بەئـارەزووی دڵی خۆم دەرمهێنـا و خسـتمە گیرفـانم دانەیەکی تریشم پیاکێشا.

ماکوان: کاکەباز ئەوە بۆ پاڵێکی پێوە نانێیت؟

کاکەباز: کوڕە شەڕەکەی خۆشە، من بەلامەوە ئاساییە.

تومەز خۆی هەڵواسـیووە بە کاکەبازدا ئەویش زوو زوو دەڵێت شـەڕ ئاوابێت حەزدەکەم هەمیشە لەشەڕدا بم!

پاڵێکم نا بە ئافرەتەکەوە و پێم وت: بڕۆ.

هەندێك پارەی تریشـم هێنا، گەڕاینەوە چاوەڕێی حوسـێن بووم بێت و بچین بەشوێن ئاڵتونەکاندا بگەڕێم.

باس کردنی ڕوقیەی شەرعی و مەرجەکانی

لەگەڵ کاکەباز لەشـەڕکردن گەڕاینەوە لە ڕێگا کەوتینە قسە و پرسیم: ئەوە کەی تۆ ئەوەندە دەسەپاچە بوویت؟

کاکەباز: دەسـەپاچە نەبووم تا بەیانی لێی بدابام هیچم نەدەوت ئافرەت بوو.

ماکوان: لەبەر ئەوەی ئافرەت بوو؟

کاکەباز: هەر خۆشە ئافرەت لێت بدات.

ماکوان "بە پێکەنینەوە": ئەی قوڕ بەو سـەرەت، وامزانی گۆڕاوی هەر دەڵێی جارانی کە دەچووین بۆ بەردەم قوتابخانەی کچان، بیرتە لە کچ ئەپاڕایتەوە بۆ ئەوەی پەیوەندی لەگەڵ ببەستیت، یادگارییەکی خۆشت بیر بخەمەوە کاکەباز، بەڵام بەڵێنبە تورە نەبیت.

کاکەباز: وەڵڵا کاکەسـوور هەرگیز لە تۆ تورە نابم، بەڵام توخوا تورەم مەکە.

ماکوان "لێی دوورکەوتمەوە": بیرتە ماکسـی دایکت بە تەنافەکەی خۆتانەوە لێکردەوە بردت بۆ کچەکەی قوتابخانەی هاواری کچان!

هەروام وت شێت بوو.

کاکەباز "بە تورەییەوە": ئەی بیرتە لەبەردەم قوتابخانەی کچان هاوارت دەکرد عەمبەر بەرید عەرەبانەکەت بە سـوڕ وەرگرتبوو؟ باپیرت هات

لەبەرچـاوی کچەکـان ســەری کردی بە عەمبەر بەریـدەکەدا و دواتر کەچەڵیان کردی پێمان دەوتیت خەسە کەچەڵ.

ماکوان: باشە بەخوا هەر بۆ خۆشی بوو تورە مەبە، قسەی خۆش دەکەین یادگاری دەگێڕینەوە.

کاکەباز: یادگاریت بیرنەکەوتەوە ماکســـیەکەی دایکم نەبێت، بەوە تێکدەچم باسی ئەوە مەکە، ئەی بۆ باسی ئەو هەموو یادگارییە خۆشەی تر ناکەیت شـەوانی تووی مەلیك و گۆرانی وتن و قسـەی خۆش و شـەڕە بەردی گەڕەك باس ناکەیت، لایبە باسی ئەوە مەکە.

ماکوان: بڕۆ ئەو پارەیەی لە خالیدە خوێڕیم برد بیدەین بە دەســڕی تەوالێت بۆ مزگەوت.

بەیەکەوە چووین بۆ مزگەوتێکی تورکەکـان لە نزیـك بـازاڕدا بوو ٨٠٠ یۆرۆم لە خالید مەغریبی بردبوو دامە مزگەوت وە پێشـم وتن ئەو پارەیە حەڵاڵ نییە و پارەی خالیدە، نابێت بۆ مزگەوت بەکار بێت، مەگەر بۆ چاکردنی زێراب و بۆری و کەرەستەی پاکوخاوێنی تەوالێتەکان...هتد.

کاکەباز: ئەوە زۆر موهیم بوو بەلامەوە کاکەسوور نابێت پارەی حەڕام بە کاربێت بۆ شتی چاك و پاك؟

ماکوان: خۆی لە ڕاستیدا پارەکە هەر خزمەتە بۆ مزگەوتەکە، بەڵام ناکرێت لە ناو مزگەوتەکەدا بەکار بێت وەکو فەرش و کەرەســـتەکانی تری ناو مزگەوت، چونکە حەڕامە و دەبێت بە ئاشکرا بڵێیت کە حەڕامە بەتایبەت لەم وڵاتانە. ئەو پارە زیادەیەی کە دێتە ســەر حســـابی بانقییەکانمان، دەڵێین بیدەن بە هۆکاری چاکردن و کارێك کە بە پیســـییەوە بڕوات مەرجەکەی ئەوەیە کە بزانرێت حەڕامە، وەکو خێرکردن حســاب ناکرێت بەڵکو نەجات بوونتە لە حەڕامەکە، بەڵام ناکرێت ڕقت لە کەسێك بێت و

برۆی زەرەر لەو بدەیت و پارەکەی بخەیتە مزگەوت. ئەمەی کردمان لەگەڵ خالید وەکو سزا(عقوبة)یەك بوو دەنا ئێمە کارمان نییە بەسەریەوە ئەوە کاری ئێمە نییە.

کاکەباز: ئەی ئەوەی ئەو کارە دەکات لە شـــەرعی ئیســـلامدا جێگای دەبێتەوە؟

ماکوان: نەخێر، شوێنی نییە لە شەرعی ئیسلامدا، دەبێت بانگ بکرێت و تەوبەی پێبکرێت و دوای تەوبەکەشـــی بکوژرێت. کۆمەڵێك دەڵێن لە گۆڕســـتانی موســـڵمانان نانێژرێت، کۆمەڵێکی تر دەڵێن دەنێژرێت لەبەر ئەوەی تەوبەی کردووە.

کاکەباز: بەڕاستی ترسناکە.

ماکوان: بەڵێ؛ بەدڵنیاییەوە ترســـناکە، برۆ با بچین نانێك بخۆین، تەلەفۆن بۆ فریاد بکەین بێت بۆ لامان.

کاکەباز تەلەفۆنی کرد بۆ فریاد و بە قەرەوەیسیانە قسەی لەگەڵ دەکرد، خەڵکی ناوچەی بازگربوو، قەرەوەیسی بوو فریادیش تێنەدەگەیشت.

لەگەڵ فریاد و کاکەباز نانمان خواردو لە کاتی نانخواردندا بووین فریاد پرسیاری کرد: ئێ ماکوان، کاکە ئێمەش فێری ڕوقیەی شەرعی بکە شتێکی نەخوازراو ڕووبـدات بـا منیش بیکەم، زۆر نەخۆش هەیە دێتە لامـان وەڵاهی سوور دەزانم هیچی نییە بەڵام تووشی ئەو حاڵەتانە دەبن کە تۆ تووشـــی بوویت، تۆ دەزانیت لە زانســـتدا شـــتی وا باس ناکرێت، خۆت دەزانی زانست چەسپاوە.

ماکوان: ڕاسـته زانسـت چەسـپاوە، لەخزمەتدام ئەوەندە زەحمەت نییە، بەڵام ڕوقیەی شـەرعی چەنـدە خوێنـدنەکەی گرنگە، ئەوەنـدە ئەوەی دەیخوێنێت گرنگە.

فریاد: زەحمەتە؟

ماکوان: نەخێر؛ زەحمەت نییە زۆر ئاسـانە، بەڵکو سـیفاتی مرۆڤی ڕوقیە خوێن زۆر جیاوازە لەگەڵ کەسـی ئاسـایی، هەرچەنـدە هەموو کەس دەتوانێت بیخوێنێت. ئەو کەسـەی دەیخوێنێت کۆمەڵێك سـیفەت هەیە دەبێت لەخۆیدا هەبێت ئینجا سەرکەتوو دەبێت.

فریاد: وەکو چی؟

ماکوان: ئەو کەسـەی کە جن دەردەکات یاخود سـیحر و جادو و بەتاڵ دەکاتەوە دەبێت ئەم خاڵانەی تیا بێت:

- دەست بە دەستنوێژ و جلو بەرگ خاوێن و بۆن خۆش بێت.

- ڕووە و قیبلە بوەستێت ئەگەر زانی ڕووگە لەکوێیە.

- دەبێـت خۆی لە ئـایەتەکـان و مـانـای زیکرو فەرموودەکـان تێبگـات و بەجوانی بیانخوێنێت.

- ئیخلاس و تەمەنـای لە خوای گەورە بێـت کە کـارەکە ئەنجام ئەدات و بزانێت شیفا لای پەروەردگارە.

- دەبێت لەکاتی خوێندنی ڕوقیەکاندا بزانێت لە کوێدا فوو دەکەیت بە دەسـت یاخود فوو دەکەیت بەو کەسـەی جنۆکەی تێدایە، بۆ کەسـی نزیکی خۆت منداڵ یاخود خێزانت دەتوانیت لە لیکی خۆت کە قورئانی پێدەخوێنیت و کۆدەبێتەوە بدەی لێیان، دەبێت دەسـت بەدەمی خۆتدا

بهێنیت و لێوی ئەوانی پێ تەڕ بکەیت، ئەویش تەنها بۆ کەسە نزیکەکانی خۆت.

- ئەوکەســـەی ڕوقیە دەخوێنێت دەتوانێت لەکاتی خوێندنیدا دەســـت بخاتە ئەو جێگایەی کە ئازاری هەیە یاخود پێشـــەســـەری مرۆڤ، ئەگەر نامەحرەم بوو پێویست ناکات، یاخود بەسەر سەرپۆشەوە بیکات.

- چەند جار دووبارەکردنەوەی ئایەت و دوعاو نزاکان لە کاتی چارەسەردا.

- گرنگە نیەت و بۆ چوونت بۆ شـــیفا بێت لە ڕوقیە کە دەیخوێنیت، بیر لە پارەو ناوبانگ نەکەیتەوە.

- گرنگە ئەو کەســە شــارەزابێت و لە بواری دەرکردنی جنۆکە و بەردەوام بێت لەگەڵ نەخۆشـــەکە بە هیچ شـــێوەیەك، وازی لێنەهێنێت تا جنەکە دەردەکات هەموو جنێك کە دەچێتە لاشـــەوە لە ماوەی ١٠ خولەك تا ٢٠ خولەك کۆتـایـیی دێـت و دەڕوات، ئەگەر زۆر مـانـدووکەرو درۆزن بێـت کاتژمێرێك دەبات، خۆ ئەگەر دەرنەچوو خەتا لە نەخۆشـــەکەیە تاوانی کردووە یاخود گرێبەســـتی لەگەڵ کردوون کە دەبێـت بەتاڵ بکرێتەوە، یاخود لە ڕێگەی ســـیحرەوەیە و جنۆکەکان چەقاوەســـوو بوون و نارۆن، دەبێت دوو کەس بەردەوام ڕوقیە بخوێنن لەســـەرەتا بەتاڵ دەکرێتەوە جاری وا هەیە هەفتەیەکی پێدەچێت دەبێـت کـاتی بۆ دیـاری بکرێـت چەندین جار دووبارە بکرێتەوە.

- ئەگەر جنۆکەکە کەوتە قســە دەبێت هەوڵی زۆر بدرێت بۆ موســڵمان کردنی و هیـدایەت دانی، بەڵکو هیـدایەتی خوای گەورە وەربگرێـت لەسەر دەستی ئەو کەسەی ڕوقیە دەکات.

- ئەوکەسەی ڕوقیە دەخوێنێت دەبێت بزانێت ئەو کەسە چەند پێویستی بە ڕوقیەیە بە کورتی یاخود ڕوقیەی درێژ، چونکە زۆر جار ئەوەی ڕوقیە

دەخوێنێت دەنگی زۆر ناخۆشـە و نەخۆشـەكە بێزار دەكات، دەبێت زۆر زۆر نەخوێنێت و پشوو بدات تا نەخۆشەكە بە باشی چارەسەر ببێت.

- ئەگەر ئافرەت بوو پێویســـت ناكات زۆر بە دەنگی بەرز بەســـەریدا بخوێنرێت، هەندێك جار پێویســـت دەكات هەر بە نهێنی بیخوێنێت و هەندێك جاریش بە دەنگی بەرز.

- ئەوكەســـەی دەیخوێنێت پێویســـتە خاوەن وەرع بێت و حەڕام خۆر نەبێت.

فریاد: بەخوا ئەمە بە من ناكرێت.

كـاكەبـاز: بۆ فریـاد گیـان كوڕێكی بەڕێز و خوانـاســـی، وەڵڵا تەنهـا تۆ دەتوانیـت، كـاكەســـووری برام دەمێكەیە مەلایە. تۆ ئەتوانیـت ببیـت بە مەلاش و دكتۆریش.

فریاد: ئەی ئەتوانیت بۆ ئەو كارە پارە وەربگرێت ؟

ماكوان: لە شــەرعدا ڕێگری نەكراوە، بەڵام پێویســتە ڕەچاوی باری دارایی خەڵكی بكرێت و ئیستغلال نەكرێت، هەروەكو وتم پێویستە ئەو كەسەی كە ئەو كارە دەكات خاوەن وەرع بێت و لەخوا ترس بێت، كە درۆی كرد بۆ پارە پەیدا كردن بوو هیچ نییە.

زانایانی ئیسلام دەڵێن هەر كەس ئەوكارە بكاتە پیشە، تووشی سێ حاڵەت دەبێت:

یەكەم: شرك

دووەم: داوێن پیسی

سێیەم: حەڕام خۆری

لەبەر ئەوە زۆر پێویستە ئەو کەسانەی کە ئەو کارە دەکەن زۆر وریا بن.

کاکەباز: ئەی لە کوردستان خۆ شێخ و کەسی زۆر ساختەچی هەیە، بەخوا من یەك دووانێك دەناسم نوێژیش ناکەن.

ماکوان: پێ ناچێت ئەوانە هەر موسڵمانبن، زۆربەیان ساحیرن.

کاکەباز: ئەی ئەوە زانیم حوکمی لەئیسلامدا کوشتنە، ئەی لە یاسای ئێستا هیچی لەگەڵ ناکرێت؟

ماکوان: لە یاسای عێڕاقی و هەرێمیش سزای لەسەر دادەمەزرێت، بەڵام بەمەرجێك کەسەکە بچێت سکاڵای لەسەر تۆمار بکات بەناوی پارە خواردن و هەڵخەڵەتاندنی خەڵکی.

فریاد: ئەی ڕوقیە چییە؟ چۆن من جنۆکە دەربکەم ئەگەر بتوانم ئەو مەرجانە لەخۆمدا پەیڕەو بکەم.

ماکوان: ئاسانە

فریاد: فێرم بکە

ماکوان: بەسەرچاو، سەرەتا سوڕەتی فاتیحە بخوێنە و دوایی ئایەتەلکورسی و دوو ئایەتی کۆتایی سوڕەتی بەقەڕە. سێ جار خوێندنی سوڕەتی قولەکان واتا "قل هو الله احد، قل اعوذ برب الفلق، قل اعوذ برب الناس"، بەڵام سێ جار سێ جار و فوو بکە بەدەستدا و بیهێنە بەسەر نەخۆشەکەدا، دوای ئەوە هەر ئایەتێك دەخوێنیت بە ئارەزووی دڵی خۆت، بەڵام هەوڵ بدرێت ئەو سورەت و ئایەتانە بخوێنرێت کە باسی

دۆزەخی زۆر تێدایە یاخود باسـی قیامەت دەكات، چونكە قورئان هەمووی بەرەكەت و كەلامی خوای پەروەدگارە و موبارەكە.

كاكەباز: جا ئەوە چییە، منیش دەیزانم.

فریاد: تەواو هەر ئەوەندەیە؟

ماكوان: بەڵێ هەر ئەوەندەیە، ئەوەی كە لەفەرموودەی ڕاست و دروستی پێغەمبەری خوا ﷺ هاتووە زانایان ئەوەندەیان باس كردووە.

فریاد: ئەی ئەم هەموو شێخ و مەلایە چییە ئێستا دورست بووە، هەمووی جن دەردێنن.

ماكوان: لەڕاستیدا ئەوانە هاوبەشن لەگەڵ جن و شەیتانەكان دەیانخەنە ناو لاشەی ئەو خەڵكە و تەنها پارە پەیدا كردن و هەندێكیشیان كەركردنی خەڵكە.

فریاد: ئەی چۆن بزانین كەسێك تووشی بووە واتا نیشانەكانی چییە؟

كاكەباز: كولیەی طبی خوێندووە دەیەوێت كولیەی جنیش بخوێنێت، كاكە دەبەسـە بابڕۆین كۆنكەنێك بكەین تا لەماكوانی نەبەمەوە ناخەوم بەس بۆ ئەوە هاتووم كۆنكەنێك لە ماكوان بەرمەوە.

فریاد: توخوا پەلەمەكە با ئەوەشمان بۆ باس بكات ئیتر دەڕۆین.

ماكوان: نیشانە سەرەتاییەكانی بەم شێوەیە.

- هەستكردن بە خەم و خەفەتی زۆر و سنگ گوشاری و تەسك بوونەوەی سـینە لەزۆربەی كاتەكان، هاوڕێیكردنی خەمباری بەبێ ئەوەی هیچ ڕوویدابێت لە پڕ دەست دەكات بەگریان.

-هيچ ئيشتهايێك و حەزێكی بۆ خواردن نامێنێت و نان ناخوات، هەر خواردنێكی بدەيتێ دەيخوات تامی خواردنی لا گرنگ نييە، نانی وشك و گۆشت وەكو يەكە لای، واتا هەموو تامەكان لەدەست دەدات.

-تەمەڵی و توانای هيچی نامێنێت و تەنانەت ئەوەشی كە لەسەری واجبە بيكات ناتوانێت هەر دەخەوێت و پان دەبێتەوە هيچی بۆ ناكرێت.

- قلّة النّوم، وأحيانًا كثرة النوم بشكل غير معتاد، وقد يصحب ذلك أحلاما مزعجة.

خەوی لێناكەوێت، كە خەوی لێكەوت زۆر دەخەوێت، واتا موعتاد و بەردەوام دەبێت لەسەری. هەميشە خەوی ناخۆش و بێزاركەر دەبينێت.

- هەميشە ڕاڕايە سەرئێشەی لەگەڵدايە، هەست بەوە دەكات كە هيچی بۆ ناكرێت و كەسێكی لاواز دەردەكەوێت و حەزی بە مردنە.

فرياد: دەی نەخۆشی دەروونيش هەروايە.

ماكوان: نەخۆشی دەروونيش هەر لە شەيتانەوەيە، بەدڵنياييەوە هەر هەمان شتە، بەڵام هەندێك حاڵەت هەيە جياوازی دەكات.

فرياد: وەكو چی؟

ماكوان: تۆ پزيشكی و دەزانيت، زۆر ئافرەتمان هەيە هەمان حاڵەتی تووش دەبێت، بەڵكو خراپتريش دەڵێت تارمايی دەبينم ياخود شت دێتە بەرچاوی، يان مێرد و باوك و كەسوكارەكەی لەبەرچاو ڕەش دەبێت، ياخود ڕاڕاييەكەی ئەوەندە خراپ دەبێت تووشی نەخۆشی تری دەكات. ئەمانە هيچی پەيوەندی نييە بە نەخۆشی نەفسی و بە جنۆكە و شەيتان، بەڵكو كەمی ڤيتامين دی و ڤيتامين سی و ئاسن و تێكچوونی هۆرمۆنەكانيەتی.

فریاد: ڕاستە وایە.

ماکوان: پیاوانیش هەمان حاڵەتیان تووش دەبێت، بە کەمی ڤیتامین دی و ڤیتامین سی.

زۆربەی خەڵکی کوردستان فێرنین لەبەر خۆردا بوەستن ڕاستەوخۆ خۆر لە پێســـتیان نادات، بەتایبەت ئافرەتان بۆ ئەوەی ڕەش نەبنەوە هەر ناچنە بەر خۆر.

لەکاتێکدا چارەسەری زۆربەی نەخۆشییەکانیانە.

فریاد: زۆر ڕاســتە، ئەو ماوەیە لە شــاری دوبەی لە ئیمارات بووم زۆربەی خەڵکی ئەو وڵاتە نوقســـانی ڤیتـامین (D)-یـان هەیە، چونکە نـاچنە بەرخۆر.

کاکەباز: هەڵســـن بابڕۆین نوێژەکانمان دەکەین و دەچین لەماڵەوە یاری دەکەین.

چووین بۆ مزگەوت و نوێژی عیشـــامـان کردوو گەڕاینەوە بۆ مـاڵەوە، کۆنکەنی هێنـا و دەســـتمان کرد بە کۆنکەن من و کـاکەبـاز، فریـادیش دەینووســـی و تەماشــای دەکردین و منیش زۆر حەزم پێینەبوو، بەڵام بۆ ئەوەی تووڕەیکەم وەرەقەم زۆر لێ دەبرد و بە کوردی خۆمـان گزیم لێدەکرد. کە دەیگرتم دەیوت کاکە موســـڵمانی؟ نابێـت، منیش دەموت یـاری دەکەین خۆ نوێژ نـاکەین..(هەڵبەت یـاری کردن بووە، تەنهـا بۆ خۆشی بووە، نەك لەسەر شت کرابێت وەکو قومار.)

لە پڕ زەنگی من لێیـدا کەوەڵامم دایەوە وتی: حوســـێنم وا هـاتووم ناونیشانم بۆ بنێرە.

ماکوان: ئیقباڵت لەگەڵە ؟

حوســـێن: نـا ئیقبـاڵ چووە بۆ ئەفغـانســـتـان، منـداڵەکەی بردەوە خۆی دەگەڕێتەوە لەم ڕۆژانەدا.

ناونیشانەکەم بۆ نارد و هات بۆلامان و کەمێك دانیشت.

حوسێن: ڕافی هەمووی چارەکێك دوورە لێرەوە بڕۆ بچین بۆ لای.

ماکوان: ئاڵتونەکانی لایە ؟

حوسێن: نا شتێکی تر ڕوویداوە با بچینە لای ئەو، پێت دەڵێم.

مـاکوان: ئەمـانەی لێرەن هەموو برای منن، بێخەم قســـە بکە و هیچ کێشەمان نییە.

حوسێن: کاتێك کە ئاڵتونەکانی لێبردووین، بردوویەتی بیفرۆشێت بۆ خۆی. کە بردوویەتییە بەلجیکـا لەوێ کۆمەڵێـك مـافیـای تری جولەکە لێیـان سەندووە و زۆریان لە ڕافی داوە، ئێستا ئاڵتونەکە لای ئەوانە.

ماکوان: کە وای وت زۆر تورەبووم و وتم دەســـتیان خۆش بێت. خۆزگە وەکو سەگ دەیانتۆپاند، بابڕۆین ئەوەندەی تریشی لێبدەین.

هەر وام وت...

کاکەباز: ئەوە من ئامادەم

فریاد: کاکە بیکەن بۆ خاتری خوا شەڕی چی.

حوســـێن: ســـەیدا با هێمن و ئارام بین لەگەڵیدا، دەڵێت ئەگەر ئێوەش هاوکاریم بکەن ئاڵتونەکان ئەدۆزمەوە.

ماکوان: ئەترسم لەگەڵ ئاڵتونەکاندا ئێــمەش بدزن و بمانفرۆشێت، سەیدا حوسێن ئەوە جولەکەیە سیقەیان نییە.

حوسێن: تۆ جارێ واز بێنە تا ئەم خوێڕییە فێری ئەوە نەبێت ماڵی ئێمەی کورد بخوات.

هەڵسـاین چووین بۆ ماڵی ڕافی و من و حوسـێن و کاکەباز، هەرچی وتم کاکەباز مەیە هەر ڕازی نەبوو وتی دێم. هات و چووین لەدەرگامان دا بەکڵاوێکی جولەکەوە هـات بەرەو ڕوومـان و کە منی بینی دەموچـاوم دابوو بەیەکدا.

ڕافی: حوســێن بە ماکوان بڵێ وەکو دز تەماشـــام نەکات، بەڵکو ئێمە هاوڕێین، دەزانم تورەیە.

کورد و جولەکە و ڕافی

چووینە ماڵەکەی ڕافی وا خۆی نیشـــان ئەدا زۆر دڵســـۆزە، بە کوردی بە حوسـێنم وت هەموو گیانی درۆیە بەهیچ شـێوەیەك بڕوای پێنەکەیت و دەبێت زۆر بە ئاگاییەوە لێرە بین، چونکە هیچ لای گرنگ نییە پۆلیســمان بۆ بانگ بکات و بڵێ بۆ کوشتنم هاتوون.

کە باسی پۆلیسم کرد بە عەرەبی وتی: ماکوان عەرەبی دەزانیت؟

ماکوان: خراپ نیم ئەتوانم ئیشـەکانی خۆمی پێ جێبەجێ بکەم، بەڵام تۆ چۆن عەرەبی دەزانیت؟

ڕافی: مـاوەیەکی زۆر لە وەزارەتی دەرەوەی هۆڵەنـدا کـارم کردووە لە کونســـوڵی لیبیـا بووم، ئیتر فێربووم بەعەرەبی قســـەبکەم، لە زمـانی عەرەبیدا باشم.

بەعەرەبی قسەم لەگەڵدا کرد لێم پرسی: ئەی چەند وەختە بۆ نەت وتووە کە عەرەبی دەزانیت؟

ڕافی: ئاخر من وامزانیبوو کە ئێوە عەرەبی نازانن.

ماکوان: زۆر بتناسین لەوانەیە کورد دەربچیت ڕافی.

ڕافی: من کوردم زۆر خۆشدەوێت.

ماکوان: ڕاسـت ناکەیت، حوسـێن کوردە کەچی ئەویشـت هەڵخەڵەتاند و ئاڵتونەکانت دزی.

ڕافی: تکایە نەم وت بەچاوی دز تەماشــام مەکە، کە تۆ ڕۆشــتی ویســتم هاوکاری ئیقباڵ بکەم.

ماکوان: بەدزینی ئاڵتونەکانی هاوکاریت دەکرد؟

ڕافی: جولەکە کوردی خۆشدەوێت هەرگیز پشتی تێناکات.

ماکوان: ڕاست نییە، لەوەتەی ئێوەی جولەکە بوونتان هەیە هەر خەریکی پاشقول گرتن بوون لە کورد.

ڕافی: تەنها ئێمە بووین کە هاوکاری مەلا موستەفای بارزان مان کرد.

ماکوان: ڕاســـت نییە لەبەر خاتری مەلا موســـتەفا نەبوو، دژی عیراق بوو دەستتان لەگەڵ کوردا تێکەڵ کرد لەوکاتەشدا زۆر بێ هەڵوێست بوون.

ڕافی: ئێستاش ئێمەی جولەکە لە دونیادا هاوکاریتان دەکەین و پشتگیری گەلی کورد و ڕیفراندۆممان کرد.

ماکوان: بەڕاست؟ ئەی کوا هەڵوێستتان دەرهەق بە ڕیفراندۆم بۆ پشتتان کردە کورد؟

کاکەباز: ماکوان، هەڵسم تۆزێکی لێبدەم؟

ماکوان: بۆخاتری خوا لە ماڵەکەیداین هیچ نەکەیت، باش بوو بێدەنگ بوو.

ڕافی: من زۆر ئاگاداری سیاسەتی ئێستا نیم دەنا ئەوەندەی بزانم کورد و جولەکە زۆر نزیکن لەیەکەوە.

ماکوان: ڕاســـت ناکەیت ئەی چۆن ئاگات لەڕیفراندۆمە، ئێوە گەورەترین هەڵەی ژیانی کوردن، ئەزانی چەندە بێ هەڵوێســـت بوون لە هەمبەر کوردا ؟

ڕافی: وانیە..

ماکوان: چۆن وانیە؟ دوای دروست بوونی بزوتنەوەی سـەهیۆنی لەساڵی ١٨٩٦زاینی (بزوتنەوەیەکی یەهودی بوو هەوڵی دامەزراندنی دەوڵەتێکی بۆ ئیسرائیل دەدا لەسـەر خاکی فەڵەسـتین) وردە وردە یەهودییەکانی کوردســـتان دەســـتیان کرد بەگەڕانەوە بۆ فەڵەســـتین تاك بەتاك، بەڵام بەشێوەی کۆمەڵ نەبوو لەم قۆناغەدا دواتر دوای کۆنگرەی (بازل) لەنێوان ســاڵەکانی ١٩٢٠ بۆ ١٩٢٦ زاینی، نزیکەی ١٩٠٠ کوردی یەهودی کۆچیان کرد بەرەو فەڵەستین.

ڕافی: ڕاستە، بەڵام کێشە چییە لەو زانیارییانەی کە دەیڵێیت؟

ماکوان: کێشە خیانەتی ئێوەیە، دەرحەق بە کورد و کوردستان؟

ڕافی: تێناگەم کام خیانەت؟

ماکوان: ئەزانی خیانەتەکەتان چەندە گەورەیە، لەساڵەکانی ٦٧-٣٨ی پێش زایین یەهودییەکانی کوردســـتان هێز و پارە و ســـامانیان کۆکردۆتەوە لەکوردسـتان و ناردوویانە بۆ جەلیل (باکوری فەڵەسـتین) بۆ یارمەتیدانی یەهودییەکان کاتێك کەوتبوونە بەر هێرش لەلایەن ڕۆمانییەکانەوە.

- لەســییەکان و چلەکانی ســەدەی ڕابردوو دوای هەوڵی یەهودییەکانی جیهان بۆ دروســـتکردنی دەوڵەتی ئیسرـائیل لە کوردســـتان چەندین بزوتنەوەی ســـەهیۆنی دروســـت بوون بۆ کۆکردنەوەی یەهودییەکان و

گێڕانەوەیان بۆ ئیسرائیل، لەکوردستانیش بەهەمان شێوە ئەم بزوتنەوانە دروست بوون:

ڕێکخراوی (نەوەی یەهوزا) لەهەولێر.

ڕێکخراوی (نەوەی یەهوزا) لەخانەقین.

ڕێکخراوی (هاجانا) (بەرگری) لەکەرکوك لەساڵی ١٩٤٦.

بزوتنەوەی (حالوتس) لەکەرکوك لەژێر ناوی (قەعەروت) لەساڵی ١٩٤٤.

بزوتنەوەی (حالوتس) لەهەولێر لەژێر ناوی (تەبەریا) لەمانگی ئازاری ١٩٤٧.

بزوتنەوەی (حالوتس) لەهەڵەبجە لەژێر ناوی (تەل حای) لەمانگی ئازاری ١٩٤٧.

یەکێك لەیەهودییە دەوڵەمەندەکانی کوردستان (نورئیل)ە کەدانیشتووی هەولێر بوو وە بەرپرس بوو لە بزووتنەوەی سەهیۆنی لەو ناوچەیە، دەستیان کرد بەیارمەتیدانی بزوتنەوەی سەهیۆنی بەپارەیەکی ئێجگار زۆر بۆ (کیرن کیمپ) (سندوقی دامەزرێنەری یەهودی) هەر بۆیەش بانگهێشتکرا بۆ کۆنگرەی سەهیۆنی پانزەیەمین لەساڵی ١٩٢٧، بەڵام بەزانینی کاربەدەستان لەعێراق ڕێگریان لێکرد لەو گەشتە و نەیانهێشت ئەو گەشتە بکات.

هەروەها (ئیسحاق دانێل) کە بەرپرسی بزوتنەوەی سەهیۆنی کەرکوك بوو لەهەمان کاتدا ئەندام پەرلەمانی ئەو کاتی عێراق بوو، دەستی کرد بە کۆکردنەوەی پارە بۆ بزوتنەوەی سەهیۆنی.

لەخانەقینیش (ئیبراهیم ساسۆن) کە بەرپرسی بزوتنەوەی سەهیۆنی بوو لە خانەقین، لەساڵی ١٩٣٥ جگە لەکۆکردنەوەی پارە و ناردنی بۆ بزوتنەوەی سەهیۆنی دەستی کرد بەناردنەوەی کوردە یەهودییەکان بۆ ئەو فەڵەستینەی کە لەرێیەوە دەیانویست دەوڵەتی ئیسرائیلی لێ دامەزرێنن.

ئەمەش مشتێکە لەخەروارێکی هەڵوێستی ئەو یەهودییانەی کە لە کوردستاندا ژیاون، ئەو کوردستانەی یەکەمین لانکەی یەهودییەکان بوو، ئەو کوردستانەی بەتایبەتی ناوچەکانی زاخۆ و بادینان و بارزان وەك بەشێك لە مێژوونوسان باسی دەکەن هێندە شوێنێکی ئارام بووە بۆیان هیچ جیاوازییەك نەکراوە لەنێوان یەهودی و مسوڵمان دا، لێرەدا دەمەوێت ئەوەشت پێ بڵێم کە ئەو سەردەمە بزاڤی ڕزگاریخوازی کوردی لەسەرجەم ناوچەکانی کوردستان لەوپەڕی لاوازیدا بووە چ لەڕووی داراییەوە و چی لەڕووی پشتگیرییەوە چی لەڕووی هێزەوە بەتایبەتی دوای شکستی شێخ مەحمودی نەمر و دامرکاندنەوەی شۆڕشی بارزانی لە ١٩٣١ و ١٩٣٣ هاتنی مەلا مستەفا بۆ سلێمانی؛ لێرەشدا ڕۆڵی یەهودییەکان زیاتر دەردەکەوێت کەهەوڵی ئەوان لەڕوانگەی ئایینییەوە ڕوانیویانەتە کوردستان نەك لەڕوانگەی نەتەوایەتییەوە.

ڕافی: من هیچ زانیاریم لەسەر ئەو مێژووە نییە.

ماکوان: جولەکە زۆربەی شتەکان دەزانن، بەڵام کە زۆرتان بۆ هات خۆتانی لێ گێل دەکەن، ئەزانن لە شارەکەی من چ کارەساتێکتان دروستکرد.

ڕافی: سلێمانی؟

ماکوان: بەڵێ سلێمانی.

ڕافی: ئێمە گەڕەکمان هەبوو لەسلێمانی ناوی جولەکان بوو، کوردەکانی ئەوێ دەریان کردین.

ماکوان: ڕاست ناکەیت و خۆت بەدرۆ خستەوە، ئەگەر قسەکەی تۆ وابێت کەواتە کورد جولەکەی خۆش نەویستووە کە ڕاست نییە، پاشان کە دەڵێم درۆ دەکەیت ئێوە خەڵکی شاری سلێمانیتان فرۆشت بۆ ئیسرائیل.

ڕافی: بڕوا ناکەم شتی وا ڕووی دابێت.

ماکوان: بۆ زانیاریت من شارەزای مێژووی کورد و ئیسلام و جیهانم بە گشتی، تۆ ناتوانیت لەگەڵ مندا لەسەر مێژوو قسە بکەیت جوان گوێبگرە و خەجاڵەتی بکێشە.

جولەکەکانی شاری سلێمانی و ناوچەکانی دەوروبەری کە چەندە زیانبەخش بوون بەرامبەر بە خەڵکی سلێمانی و ناوچەکە، وە چەند دزیان لەخەڵکی شاری سلێمانی کردووە.

بۆ ئەم مەبەستەش چەند بەڵگەیەکی مێژوویت بۆ باس دەکەم.

لە دوایی جەنگی جیهانی دووەم لەسەردەمی ڕشید عالی گەیلانی دا گرانی ڕووی کردە شاری سلێمانی لە نێوان ساڵی ١٩٤٦-١٩٥٤ دا کە خەڵکی ئەو دەمەش شۆڕشیان دەکرد بەرامبەر ئیمپریالیزم و حکومەتی پاشایەتی و دەرەبەگ و ئاغای ئەو سەردەمە.

لەشاری سلێمانی ڕۆژی وا هەبوو دوو جار تا سێ جار خۆپیشاندان دەکرا، خەڵکی شاری سلێمانی زۆر فەقیر و لێقەوماو و بێ کەس بوون هەروەها خەڵکی لەو کاتەدا بۆ عانەیەك دەچوون بە ئاسماندا، لەهەمان کاتدا جولەکەکان لەناو شاری سلێمانی بڵاوبوونەوە.

لەناسراوەكانیان (مسقێل، ڕابین، رافائیل، جوزێف، بنیامین) بوو، هەروەها (موشی و مناحیم) لەناودارەكانی ناو شارۆچكەی پێنجوێن و هەڵەبجە و سلێمانی بوون.

بنەماڵە بنچینەدارەكانی ئەو سەردەمە لەناو شاری سلێمانی ٢٥٠٠ بنەماڵە لە سلێمانیدا دەژیان، بەپێی سەرژمێری ساڵی ١٩٤٧ دانیشتوانی سلێمانی نەدەگەیشتە سێ هەزار كەس.

ئەوكاتە دەزگای تموین (بایەعی) هەبوو كە كەلوپەلی دابەش دەكرد بەسەر خەڵكیدا كە شەكر و چای و خام و بلوری و صابونی ڕقی و لۆكس و چیتی شیركەتی و...هتد، جولەكەكانی ئەو سەردەمە بەتایبەتی مسقێل لەگەڵ رافائیلدا كە بە میرزا ناسرا بوو ڕێك كەوتبوون لەگەڵ كارمەندەكانی ئەو دەزگایە كەبەهەموو شێوەیەك بازاڕی سلێمانییان مۆنۆپۆل كردبوو، ئەودەمە لەڕێگای حزبی كۆمۆنیستی عێراقی و پارتی دیموكراتی كوردستان و حزبی ڕزگاری و حزبی هیوا لەڕێگەی ڕێكخستنەكانیانەوە توانیان زۆرێك لەو خەڵكە دزە و لەگەڵ جولەكەكان دەستگیر بكەن.

فەقێ ڕشیدی قەشان پیاوێكی بەڕێزی شاری سلێمانی بوو دوكانێكی گەورەی لەشاری سلێمانی دا هەبوو لای قەسرەكەی تۆفیق قەزازەوە لەدوای گرتنی مسقێل و جوزێف و رافائیل و هەندێكی تر لەو جولەكانەی تر كە بەگران شتیان بەخەڵكی دەفرۆشتەوە ئازادكران، بەو مەرجە ئازاد كران كە دەبێت جاسوسی بۆ حكومەتی پاشایەتی و ئیمپریالیزم بكەن. بڕیار وابوو كە مسقێل هاتە دەرەوە ناوی هەرچی شۆڕشگێڕەكانی شاری سلێمانی بوو بیدا بە (حسن ساقی و حسێن ساقی برای) كە ئەم دووانە بەبنەچە توركمان بوون وە دوو جەلادی شاری سلێمانی بوون وە هەموو جولەكە و یەهودییەك بووبوون بە جاسوس بەسەر خەڵكەوە.

هەروەها مسقێل و جوزێف کە ئازادکران دامەزران لەلای فەقێ ڕشیدی قەشان بە باش کاتب، لەساڵی ١٩٤٧ دا کەزۆرترین خۆپیشاندان ڕووی ئەدا لەشاری سلێمانی، خۆپیشاندانێکی گەورە لەبەردەم دوکانەکەی فەقێ ڕشیدی قەشان ڕوویدا بۆ جۆش دان و گەرمکردنی خۆپیشاندانەکە، مسقێل هاواری کرد بژی برایەتی کورد و ئیسرائیل وە لەو کەسانەی زوو دەربازبوون نەگیران لەو خۆپیشاندانە (محمد شەیدا، حسینی سید گوڵ، مجید عبدالرزاق زامدار، حسینی حاجی ئەمین و چەند قوتابییەکی تر) دەربازبوون، خەڵکی شاری سلێمانی لە خۆپیشاندانەکە ١٧٠ کەسیان لێ گیرا، وە ئەوانەشی کەدەستگیریان کردبوون هەر بەفیتی، مسقێل و ماناحم و ڕابین...هتد بوو. هەروەها جولەکەکانی شاری سلێمانی کاریان دەکرد لەسەر ئەوەی کە ئەو بنەماڵە ناودارانە حەیاو شەرمیان بتکێنن و بۆ ئەوەی سەرشۆڕیان بکەن لەناو خەڵکیدا بۆئەوەی لەهەمان کاتدا قسەی خۆیان بەسەریاندا زاڵ بکەن. دەستیان تێکەڵ کردبوو لەگەڵ ڕژێمی پاشایەتیدا بۆ ئەوەی ڕۆژنامەی ژین و گۆڤاری گەلاوێژ هەروەها ڕۆژنامەی خەبات کە زمان حاڵی پارتی دیموکراتی کوردستان بوو ئەیانویست لەناو خەڵکیدا خوێنەری ئەو ڕۆژنامە و گۆڤارانە کەم بکەنەوە هەتا دابخرێ، بۆ ئەمە دەڵێیت چی؟

ڕافی: هیچ زانیاریم لەسەری نییە ببورە.

ماکوان: باشە، کوا ئاڵتونەکان ؟

ڕافی: لە بەلجیکایە، لەبن دەستی چەند کەسێکی مافیادایە، هاوکاریم بکەن وەریبگرینەوە دەمەوێت دان بنێم بەوەدا کە من هەڵەم کرد، بەڵام باجی هەڵەکەم داوە دزیان لەمن کرد و ئەوانیش جولەکەن منیان هەڵخەڵەتاند.

ماکوان: من دەڵێم ئێوە دزن باوەڕ ناکەیت، هێشـــتا دەڵێیت بەچاوی دز تەماشامان مەکە.

ڕافی: تکایە ئازارم مەدە با بتوانین بەیەکەوە ئاڵتونەکان بگەڕێنینەوە.

ماکوان: ئازاری چی، تۆ پێویســـتە دەســـتت ببڕێت، ئێســـتا کاتی ئەوە نیە پلانمان چی بێت؟

حوسێن: من نازانم باسی چی دەکەن؟

ماکوان: پلان دادەنێین بۆ ئەوەی ئاڵتونەکە بەدەست بهێنینەوە.

حوسێن: هەموو پێداویستی ڕێگە و ئۆتۆمبێل و خواردن و خەوتن لەسەر تۆیە ڕافی؟

ڕافی: باشــە ڕازیم، بەڵام پێویســـتە چەند کەســێکی ترمان لەگەڵ بێت لە برۆکسل تا ئەو کەسانە لێمان بترسن.

حوسێن: خەڵکم ئامادە کردووە لەوێ، خەمتان نەبێت کوردی باکوری زۆر لێیە.

ماکوان: زۆر باشە ئەم شەو بچین یان بەیانی؟

ڕافی: ڕێگاکەمان سێ کاتژمێرە بەیانی بچین باشـترە دەچینە دوکانەکەیان و لەوێ قسەیان لەگەڵ دەکەین.

مـاکوان: فێـڵ یـان درۆ بکەیـت بۆ ئەبەدی خۆم دەتخەمە زینـدان، تێدەگەیت چی دەڵێم؟

ڕافی: دڵنیابە تەرەفی تۆ دەبم.

ماکوان "بە کوردی": ئەگەر بڕوات پێبکەم لە جێگای تۆبم.

هەڵسـاین هاتینەوە بۆ ماڵی فریاد و چاوەڕێمان کرد تا بەیانی و هەموو بەیەکەوە بچین بۆ بەلجیکا، بە دوو ئۆتۆمبێل ڕۆشـتین، حوسـێن لەگەڵ ڕافی بە ئۆتۆمبێلێك و من و کاکەبازیش بە ئۆتۆمبێلەکەی خۆم.

چووینە برۆکسـل لەوێ لە بازاڕدا دەگەڕام، خۆم کرد بە دوکانێکدا بەس جۆری جیاوازی شکولادەی بۆ دیاری دەفرۆشت چوومە دوکانەکە تا چەند دیارییەك بکڕم بۆ نەرویج. لە جامخانەی ئەو دوکانە فوارەکی شـوکولادە دانرابوو زۆر سـەرنج ڕاکیش بوو لەلام لە جیاتی ئاو شـوکولادەی پێدا دەهاتە خوار، سـەرنجی ڕاکێشـابووم دۆش دامابووم بەدیارییەوە لە پەنجەرەکەوە لە پشتی خۆمەوە حەزقیل و سەسیلم بینی.

ئاوڕمداوە کەس دیار نەبوو لەجامخانەکەوە تەماشام کردەوە هەردووکیان پێدەکەنن، دیسـان ئاوڕمداوە کەس نەبوو حەزقیل چپاندی بەگوێمداو وتی: بڕۆ بۆ سەر ئەو کورسییە دانیشە با قسە بکەین.

ڕۆشتم لەسەر کورسییەکە دانیشتم و حەزقیل خۆی ئاشکرا کرد.

ماکوان: لەدوای ئەو هەموو ناڕەحەتییەم ئەوەندە خوێن سـاردیت ئاوا دێن بۆ لام هەواڵم دەپرسن؟

حەزقیل: ئەوەی بەسـەر تۆدا هاتووە زۆر خراپتر بەسـەر ئێمەدا هات، تۆ دەبێت بزانیت چەند لە ئێمەوە نزیك بیت و هاوڕێیەتی ئێمە بکەیت، ئەوەندە ئەوان دوور دەکەونەوە کە تۆ نزیك بوویت لەوان ئێمە توانامان نییە بێینە لات، ئەو بنەمایە بزانە.

ماکوان "بە پێکەنینەوە": حەزە گیان ئەمە بنەمای جەبرییە یان هەندەسییە؟

حەزقيل: ئاگاداربە ئاڵتونەكان لای كۆمەڵێك مافيايە، ڕافی تەزويری كردووە وەكو خۆی دروستی كردۆتەوە تەنەكەیە هەمووی ئەوەتان ئەدەنەوە، بۆ ئەوەی بڕۆن و ئەصلەكەش خۆيان دەيفرۆشن. شێخ بەرقان سڵاوی هەبوو ئەو وتی ئاگادارت بكەمەوە.

ماكوان: ئەی خوێڕی ڕافی، علينا وعليكم السلام، ئەی ئاڵتونە ئەصڵەكە لە كوێيە؟

حەزقيل: تەماشا مەكە چاودێريت لەسەرە، لەو جێگايەوە بۆيە هاتونەتە ئێرە، بەرانبەرت ئەو گەلەرييە كە تابلۆی تێدا دەفرۆشرێت لەوێدايە لە قاتی سەرەوەيە لە ژووری خاوەن گەلەرييەكە، بەڵام لە ژێر زەمينەكەيدا ئاڵتونە تەزويرەكە لەوێدايە، ئێوە دەبەنە ژێر زەمينەكە. ئەگەر بزانن ژمارەتان كەمە لێتان ئەدەن و ئازارتان ئەدەن، ئەگەر زانيشيان زۆرن ئەوا ئاڵتونە تەزويرەكەتان ئەدەنێ و بەوە هەڵتان دەخڵەتێنن، ڕوونە ؟

هەر ئەوەندەی وتی ڕوونە حەزە ديار نەما، منيش دڵنيام لە زانياری حەزەی برام، كە وتی خۆت تێك مەدە زانيم چاودێريم لەسەرە لەتەرەفی دزەكانی ڕافی، چوومەوە بۆ بەردەم دوكانەكە و تەلەفۆنەكەم نا بەگوێمەوە بە كامێرەی ڤيديۆ بە لاری وەستابووم وێنەی هەموو دوكان و بيناكەم گرت و بە ئارەزووی دڵی خۆم بۆ ئەوەی لەبەرچاوم بێت. دوايی چوومە دوكانەكە بۆ كڕينی شوكولادە.

جەنگی ئێمەی موسڵمان لەگەڵ مافیا جولەکەکان

دوای ئەوەی کە حەزقیل خۆی نیشـــاندامەوە و پیلانی ڕافی ئاشـــکرا کرد بۆم کە چەنـدە قێزەوەنانە کـارەکەی کردووە. مـاڵی حەزقیـل و جنەکانی تریش ئاوابێت جێگاو شـــوێنی ئاڵتونەکەیان ئاشـــکرا کرد بۆم. شـــوێن و جێگای تەزویرەکانیشی بۆ دەست نیشان کردم.

منیش تەلەفۆنەکەم نـا بەگوێمەوە بە لاتەنیشـــتمەوە بەڤیـدیۆ وێنەی هەموو نـاوچەکە و شـــوێن و گەلەرییەکە و بینـاکەیم هەمووی گرت، نزیکەی دە خولەك زیاتر وێنەم گرت. لە دوکانەکەدا بووم کاکەباز هاتە لام پرســـی: ئەوە چی دەکەیت؟ ئێمە بۆچی هاتووین و تۆ چی دەکەیت چاوەڕێی تۆن دەڵێن با بڕۆین بۆ لای ئەو کۆمەڵەی ئاڵتونەکەیان لایە.

ماکوان: بڕۆ حوسـێنم بۆ جیا بکەرەوە لە ڕافی و چاوت لەسـەر ڕافی بێت نەهێڵێت بڕوات بۆ هیچ جێگایەك و خۆی ون نەکات، تۆزێك خێرا بڕۆ بۆ لایان.

ئەوان لە قاوەخانەیەك لە برۆکسـل دانیشـتبوون منیش هاتبوومە دەرەوە دەگەڕام بەناوشاری برۆکسل و پێم وتبوو کە بڕیارتاندا بڕۆن بانگم بکەن، دیار بوو ڕافی شـــوێنەکەی بە ئێمە نەوتبوو نزیك بووین لە جێگاکەوە بۆیە پێویست بوو حوسێن بێتە لام و پلانەکەی بۆ ئاشکرا بکەم.

حوسێن: سەیدا ماکوان چاوەڕێی تۆین با بڕۆین.

مـاکوان: هەڤـاڵ بـا کـارەکە دوابخەین بڕۆ بڵێ مـاکوان ون بووە بۆمـان نادۆزرێتەوە، تەلەفۆنم بۆ بکەن بە ئۆتۆمبێل بگەڕێن بەشـــوێنمدا، بچنە

ماڵی یەكێك لە هاوڕێكانت، ڕافی فێڵ و چاوبەستی لێكردووین دواتر پێت دەڵێم چی دەكەین.

ئەوەی كە زۆر منی سەرسام كردبوو سیقە و متمانەی حوسێن بوو.

هیچی نەووت ئەوەی پێم وت پیت بە پیتی پیادەكرد، ڕافی یان بردە ماڵی هاوڕێیەكی حوسێن نیو كاتژمێریان پێچوو دوای ئەوە تەلەفۆنم كرد هاتن بە شوێن منیشدا و چووین بۆ ماڵی هاوڕێكەی حوسێن كە ناوی ئەحمەد بوو.

ڕافی: لەسەر قەنەفەكانی ماڵی ئەحمەد دانیشتبوو مۆبایلەكەی لەگەڵ پاكەت و چەرخەكەی لەسەر مێز دانا بوو، هەستایە سەرپێ خێراكەن با بڕۆین.

بە پێكەنینەوە چوومە بەردەمی: ببورن كاتم زۆر لێگرتن ون بووبووم باش بوو خۆمم دۆزییەوە هەر وام وت پاڵێكم پێوەنا لەجێگای خۆی دانیشت، دەستم دایە تەلەفۆنەكەی هەڵمگرت و خستمە گیرفانم و بە كاكەبازم وت نەهێڵن ڕاكات یەك دوانێكی پیا كێشە با باش بترسێت.

هەر وام وت حوسێن پێش كاكەباز دەستی پێگەیاند وا لێیدا بووراندییەوە.

ماكوان: یەكجار وام نەووت، هەر ئەوەندە بیترسێنن شتێكی لێبێت چی بكەین.

حوسێن: داخی لە دڵی مندایە ئەو بەس خیانەتی لە ئێوە نەكردووە، تەنها لە منی كردووە.

ماكوان: ئاو بێنن لێی بپرژێنن، ئەگەر كاك ئەحمەد بۆنی زۆر تیژی لایە با بۆنی پیا بكات، بەڵكو هۆشی بێتەوە ئەم سەگە ئیشمان بەو دەڕوات، تەلەفۆنەكەی كۆدی لەسەرە، بزانن كۆدەكەی لێناسێنین.

هەرچۆن بوو هۆشی هاتەوە.

ڕافی: بۆ وام لێدەکەن، مادام وادەکەن فەرموو بمکوژن و شـــوێنەکەتان پێنالێم.

ماکوان: پێویستمان بە شوێنەکە نییە، چونکە تۆ درۆت لەگەڵ کردووین.

ڕافی: درۆی چی فەرموو با بڕۆین ئاڵتونەکان بهێنینەوە.

مـاکوان: بـاشـــە بۆ ئەوەی متمانەت پێبکەم تەلەفۆنەکەت بکەرەوە بـا تەماشایەکی بکەم بزانم کێ تەلەفۆنی بۆ کردوویت؟

ڕافی: باشە بەسەرچاو کۆدەکەی کردەوە بریتی بوو لە (١٩٤٨) کە من پێم وابوو ساڵی دامەزراندنی دەوڵەتی یەهودە لەسەر خاکی فەلەستین.

تەماشای تەلەفۆن و نامەکانم کرد هیچی تێدا نەبوو، زانیم پەیوەندییەکان لە تەلەفۆنەوە نەبووە. گەڕام بەشـــوێن ڤایبەردا هیچی تێدا نەبوو، بیرم کردەوە وتم حەتمەن فەیسـبووکە. کە فەیسـبووکەکەیم کردەوە تەماشـای مەســنجەر و نامەکانیم کرد لەوێدا شـــتی زۆری تێدابوو، بە زمانی عیبری نوسرابوو. داوای کۆمپیتەرم کرد لە کـاك ئەحمەد، لاپتۆپی بۆ هێنـاین لەگەڵ کاکەباز دەستمان کرد بە وەرگێڕانی نامەکان لە گۆگل ترانسلەیت، یەکێکمان دۆزییەوە کە قسەی لەگەڵ کردبوو ناوی ئارنێست بوو، هەموو ئەو پلانەی کە حەزقیل بـاســـی کردبوو بۆ من بێ کەم و زیـاد لەگەڵ ئارنێســـتدا باســـی کردبوو، نامەکانیش هەمووی مێژووەکەی دەگەڕاوە بۆ ڕۆژێـك پێشـــتر، کە بەهەموو نـامەکـانـدا گەڕاین و بینیمان کە هەردوو پلانەکە ئەوان دایانڕشتبوو.

پلانەکە بەم شـێوەیە داڕێژرا بوو کە دەچینە ناوەوە تا پێنج کەسـیش بین دەســت بەســەرمان دەکەن و لە دوای لێدانێکی زۆر چەند پارچەیەك لە

مۆرفین و هێرۆین دەخەنە گیرفانمان و دوای ئەوە شـــكاتمان لێدەكەن و ئەوەشـیان باس كردبوو كە كامێرا و سـیسـتەمی كامێراكە لە كار دەخەن بەناوی ئەوەی نوێی دەكەنەوە.

كە ئەوەمان بینی هەموومان تورە بووین حوسـێن ویسـتی لێی بداتەوە هاوازم كرد نەكەی بۆ خاتری خوا دەیكوژی، كاكەباز تۆ پیای بكێشـــە. ئەویش دەســـتی داهێنایەوە بكشـــێت بەدەمیدا هاوارم كرد لەویش بۆ خاتری خوا چی دەكەیت بكێشە بە پشتە ملیدا، كابرا دیلە لەبەردەستماندا دروست نییە وای لێبكەن.

كاكەباز: دیلی چی خۆ لە شـــەڕدا نەگیراوە تا یاســای جنێفی بەســـەردا بســـەپێت، واز بێنە با ئەم ســـەگە بتۆپێنم، ئەزانی چ پلانێكی داناوە بۆ ئێمە، خەریكبوو سەری هەمووومان بكات بە قوڕا.

ماكوان: ئێمە خودامان هەیە ئەوان كێیان هەیە؟ خودای گەورە ئاشـكرای كرد بۆمـان بەدڵنیاییەوە دیلە و لەشـــەڕدا گیراوە، ئەگەر نـانمـان خوارد دەبێت لە خواردنی خۆمانی بدەینێ، پێداكێشانیش تەنها بۆ تەئدیبە، نەك قاچ و دەستی بشكێنیت. خۆ ئێمە بەعسی نین.

واز لەوە بهێنن وەرن با خێرا نامەیەك بنووسـین بە عەرەبی و تەرجومەی بكەینەوە بە عیبری بۆ ئەوەی وا نەزانن شتێك ڕوویداوە.

نـامەیەكمان نووســـی بە زمـانی عەرەبی وەرمـانگێڕا بۆ زمـانی عیبری، لە نامەكەدا نووســیبووم ئەو كوڕەی كە خاوەن و كەســـی یەكەمی گروپی كوردەكـانە نـاوی مـاكوانە، ون بووە بەشـــوێن ئەودا دەگەڕێـین كە دۆزیمانەوە ئاگادارتان دەكەینەوە. بۆیە لە كاتی خۆی دواكەوتووین، هیچ دەرفەتی نووسینم نییە بۆیە ناتوانم بنووسم، بەڵام دڵنیاتان دەكەمەوە كە پلانەكە وەكو خۆیەتی و هیچ نەگۆڕاوە.

وەڵامی نامەکەم بۆ هاتەوە..

سوپاس بۆ ئاگادارکردنەوەکەت، هاوڕێکانمان لێرە لە دڵەڕاوکێدا بوون تا چوار کاتژمێری تر دەتوانین چاوەڕێتان بکەین، ئەگەر هاتن ئێمە هەمووومان ئامادەین لە گەلەرییەکە.

ڕافیم بەستەوە و کاك ئەحمەدم بەدیاریەوە دانا حوسێن و کاکەبازم بانگکردە ژوورێکەوە وێنەی گەلەرییەکەم نیشاندان کە بە تەلەفۆنەکەم گرتبووم لەبەرچاوماندا بوو هەمووی.

بە حوسێنم وت ١٠ کەسمان پێویستە، واتا حەوت کەسی ترمان پێویستە ئەوان تەنها حسابی سێ کەسیان کردووە، بەڵام دەبێت بە موفاجەئە ببینە ١٠ کەس تا بتوانین شەڕ بکەین و ئەگەر بتوانن چەکیش پەیدا بکەن ئەگەر چی منداڵانەش بێت لەماوەی ئەم چوار کاتژمێرەدا، بەڵام بە دڵنیاییەوە دەبێت چەقۆ و بۆکس خەنجەر یاخود تێڵا و دار بشارینەوە، هەرچی بێت پێمان بێت نەوەکو شەڕ ڕووبدات و شتی نەخوازراو بێتە پێشەوە، با بتوانین دەست بکەینەوە.

حوسێن "ئەحمەدی بانگ کرد": پێویستمان بە دە کەسە، چەند شك دەبەیت بێتە لامان لە ماوەی کاتژمێرێك دا.

ئەحمەد: تەلەفۆنی کرد دەستبەجێ بۆ دوو دوکاندار لە برۆکسل هەر یەکە چوار کەسیان نارد، پێمان وت خۆمان پارەی ئیشەکانیان ئەدەینێ، تەلەفۆنیان کرد بۆ کەمپێك لە نزیك برۆکسل سێ تورك و کوردێکی تریش هاتن.

واتا نزیکەی ١٥ کەس دەبووین بە سێ سەیارە چووینە ناو بازاڕ، پلانم ئاوا دارشت.

من و حوسێن و کاکەباز دەچینە سەرەوە سێ کەسی تریش پاسەوانیمان دەکەن لەپشتمانەوە هەر هەنگاوێکمان هەڵهێنایەوە تەنها دوو پلیکانە لێمان دوور دەبن، پێنج کەسیش بۆ خوارەوە لەوێ ئاڵتونە ساختەکان بهێنن دووانیان دەڕوات سێ دانە پاسەوانی دەکات، دوو کەس لە ناو گەلەرییەکەدا بێت و دوانیش لە دەرەوەی گەلەرییەکە. من جلەکانی خۆمم گۆڕیەوە لەگەڵ کەسێك زۆر لەیەك دەچووین ئەوم دانا بچێتە ژێر زەمینەکەوە.

جلەکانی ڕافیم کردە بەری کەسێکیان، پێم وت لەدوورەوە لەگەڵ ئەو کوڕەبە کە جلەکانی منی کردۆتە بەری و ئەوانی تر لە پێشەوە بڕۆن، سەرەتا تەنها سێ کەس خۆی بکات بەژووردا، دووانی تر بەدوایدا دەرگاکە کۆنترۆڵ بکەن من و حوسێن و کاکەباز لە کۆتاییدا دەڕۆین، وامان دانابوو کە غەڵبە غەڵب و قەرەباڵغی دروست بکەن تا سەریان لێ تێك بچێت و بچینە سەرەوە و ئەوانیش بۆ خوارەوە. دوو دەمانچەی منداڵانەمان دەست کەوت کە زۆر منداڵانە دیار بوو دەترسام لەوەی کە بە دەستیانەوە دیار بێت کە منداڵانەیە، بۆیە پێم وتن با هەوڵ بدەن دەرنەکەون وەکو لاشە، بەڵام شکڵی دەمانچەکان دەربکەوێت بزانن کە دەمانچەیە.

چووینە نێو ناوچەکە و چاوەڕوانی ئەوەیان نەدەکرد یەك کاتژمێرمان مابوو لەو مەوعیدەی کە دایان نابوو لەگەڵ ڕافی چووینە ژوورە بۆ ناو گەلەرییەکە ئەوەی لەوێدابوو حەپەسابوون، هەمووی واقیان ورمابوو. نەك هەر دەستیان بۆ نەکراوە، بەڵکو خەریك بوو زیرەیان دەکرد، هەردوو ئاڵتونەکانمان هێناو هاتینە دەرەوە بەبێ ئەوەی هیچ ڕووبدات.

حوسێن خێرا سەرو ١٠٠ یۆرۆی دا بە هەریەك لەو کوڕانەی لە کەمپەوە هاتبوون، هەموو کارەکەش نیو کاتژمێری نەخایاند. ئەوانەشی کە لەدوکانەکانەوە هاتبوون سەرو ١٥٠ یۆرۆی پێدان و خوا حافیزیمان لەوان

کردوو ڕافی-مان هەڵگرتوو ٥٠٠ یۆرۆشـــمان دایە ئەحمەد و بەرەو ئاڕنێم هاتینەوە لە بەردەم ماڵی خۆیاندا ڕافی-مان دابەزاند بەرەو ماڵی فریاد ڕۆشـتین، حوسـێن بە ئەڵمانی بە ڕافی وت: بێیتە ئەڵمانیا قاچ و دەسـتت ئەشکێنم.

گەیشـــتینەوە ماڵی فریاد و نزیکەی کاتژمێر ٩ی شـــەو بوو، ئاڵتونەکەم پێبوو دامە دەسـت حوسـێن وتم مافی خۆتی لێ هەڵبگرە و بیفرۆشـە و پارەکەی بدەرەوە بە ئیقباڵ.

حوسێن: ئەی تۆ؟

ماکوان: من پارەم ناوێت، ئەگەر فرۆشـتتان بەشـی کاکەباز و سـامان بدەن خۆ ئەگەر پێشـتان خۆش بوو بەشـەکەی من بدەن بە منداڵی هەتیو. من سروشـتم وایە ئەگەر زۆر بەدوای دەوڵەمەندیدا بگەڕێم ئیتر فەقیر و زۆر هەژار دەبم!

حوســـێن: من ناڕۆم لێرە تا تۆ نەیەیتەوە بۆ ئەڵمانیا و لەماڵی مندا نان نەخۆیت و مەجلیســـێکی زیکرمان بۆ بگریت، تەکیەمان هەیە لە کۆڵن دەبێت بێیت بۆ ئەوێ، چونکە من باســـی کەڕامەتی تۆم بۆ شـــێخەکەم کردووە.

ماکوان "قاقای پێکەنیم لێدا": کەڕاماتی چی و شـــێخی چی؟ تۆ تەواوی حوسێن گیان، من جنۆکەم لەگەڵدایە جنۆکە.

حوســـێن: دەزانم، دەزانم، بەقوربانی خۆت و جنۆکەکانیشـــت بم، ناڕۆم هەردەبێت بێیت بۆ کۆڵن.

ماکوان: کاکە من نایەم بۆ کۆڵن، بەیانی زوو دەگەڕێمەوە.

حوسێن: بەخوا نارۆم، خۆ ئەگەر نەیەیت ئەو ئاڵتونانەش دەخەمە ناو ئەو دەریایەوە و نامەوێت.

ماکوان: باشە دێم، بەڵام من لە زیکر و تەکیە و ئەو شتانە نازانم سەیدا حوسێن، بیکە بە خاتری خوا با تووشی لەخۆباییبوون نەبم، من کەسێکی سادەم برای خۆم دێمە ماڵەکەت نان دەخۆم و دەڕۆم، باشە؟

فریاد: وەڵڵا بەیانی جومعەیە و منیش ناچم بۆ نۆرینگەکەم و دێین بۆ کۆڵن بۆ لای تەکیەکەی کاك حوسێن.

ماکوان: دە مادام وایە با سەیدا حوسێنیش نەڕوات ئەمشەو بەیەکەوە دەبین و بەیانی هەموومان دەڕۆین.

حوسێن ڕازی بوو، تەلەفۆنمان کرد بۆ ئیقباڵ و زۆر خۆشحاڵ بووین ئەو شەوە من و کاکەباز کۆنکەمان دەکرد، زوو زووش فریاد بە حوسێنی دەوت ئەوە شێخەکەتانە کۆنکەن دەکات.

بەیانی کەوتینە ڕێ بەرەو کۆڵن، حوسێن ئێمەی برد بۆ دوکانەکەی خۆی نان و چای بەیانیمان لای ئەو خوارد تا نیوەڕۆ من لە بازاڕ بووم لەگەڵ کاکەباز و فریادا.

کاکەباز: کاکەسوور، توزاتی خوا منیش حەزدەکەم ئەو جنۆکانەی هاوڕێت ببینم.

ماکوان: ئاخر خۆ بەدەست من نییە.

کاکەباز: ئەی چۆن دێن بۆ لات و ئەم زانیارییانەت ئەدەنێ؟

ماکوان: بەخوا نە بانگیان دەکەم نە داواشـــیان لێدەکەم، هەر وەکو هاوڕێیەتی دەیکەن، تۆ ئەگەر هاوکاری من بکەیت و بزانی پێویســـتم بەشتێکە، پێویست دەکات پێت بڵێم؟

کاکەباز: نەوەڵڵا کاکەسوور لەخزمەتام.

ماکوان: دەوەڵڵا ئەوانیش لە خزمەتمان.

کاکەباز: ئەی چۆن بیانگرم و ببنە هاوڕێم.

ماکوان: بۆ وا دەزانی ڕیشـــۆڵەن بیانگری؟ ئەوان ناچن بۆ لای هەموو کەسێك، ئەوەی خۆیان مەبەستیان نەبێت.

کاکەباز: ئەی چۆن دێن بۆ لای تۆ، بۆ تۆیان مەبەستە؟

ماکوان "بە پێکەنینەوە": ئاخر من لە زمانیان دەزانم.

فریاد: هەر بەڕاســـتیمە ماکوان ئەوانیش خاوەن زمانی تایبەتی خۆیانن یاخود وەکو ئێمە قسە دەکەن؟

ماکوان: لەگەڵ مندا بە زمانی خۆمان قسە دەکەن، قسەیان لەگەڵ کردووم بە عەرەبی و کوردی و نەرویجی.

فریاد: ئەی خاوەن زمان و نووسینی خۆیانن؟

ماکوان: بەڵێ؛ پێم وایە خاوەن زمان و نووسینی خۆیان بن.

فریاد: ناوی چییە نووسین و زمانەکەیان؟

ماکوان: زمانی جنۆکە و نووسینی جنۆکە.

فریاد: چۆن بزانین و ببینین؟

ماكوان: یەك نوسخە هەیە ئەمریكا كڕیویەتی لەوێیە، كاتی خۆی ئیسپانیا ١٠٠٠ دانەی لێ چاپ كرد یەك كتێبیان لێ فرۆشت بە ٨٠٠٠ دۆلار.

فریاد: ئەو كتێبە باسی چی دەكات ؟

ماكوان: شەش بەشە.

بەشی یەكەم: باسی گژو گیا و دەرمان و جۆری سیحرەكانی دەكات، ئەو گژوگیایانەی كە باسی دەكات زانایان لەسەر زەویدا تا ئێستا نەیاندۆزیوەتەوە.

بەشی دووەم: باسی فەلەك و گەردوونناسی دەكات، باسی دوانزە سەرچاوەی گەردوونی دەكات لەگەڵ تەختی زەوی بەخڕی و باسی بورجەكان دەكات.

بەشی سێیەم: زیندەوەرزانی (احیاء)، باسی كۆمەڵێك ئافرەتی ڕووت دەكات كە بەستراون بەیەكەوە لەڕێگای بۆڕی ئاوەوە، وێنەی ناو سكی مرۆڤ و هەموو ئەندامەكانی ناوەوەی لاشەی.

بەشی چوارەم: كێشانی وێنەی زەوی بە تەختی و بە شێوەیەكی زۆر ئاڵۆز و وێنە و جوگرافیای زەوی كە پێك هاتووە لە ٦ دورگە، وەكو ئەوەی پێناسە بێت بۆ كیشوەرەكان.

بەشی پێنجەم: بریتیە لە بەشی دەرمانسازی وێنەی جۆرە ڕەگ و گیا و جۆرە دەرمانێكی عەطاری، لە بابەتی هاڕاو و بەهارات.

بەشی شەشەم: پێناسە، هەر پێناسەیەك و ئەستێرەیەك لە تەنیشتییەوە دانراوە.

فریاد: نووسینەکە چۆنە؟

ماکوان: لە لای چەپەوە دەست پێدەکات، بۆ لای ڕاست.

فریاد: تۆ لە کوێ بینیووتە؟

ماکوان: لە مەملەکەتی خۆیان.

فریاد: تێناگەم؟

ماکوان: مەملەکەتی جنۆکەکان.

فریاد: چۆن چوویت؟

ماکوان: لە سلێمانیەوە بۆ مەملەکەتی ئەوان.

فریاد: بۆ سلێمانی؟

ماکوان: بڕوا بکە لە ئیسکانەوە لە نزیك مەکەتەبی کاوە بردیانم.

لەوکاتەدا پیاسەمان دەکرد لەناکاو ویرسان بەرەو ڕووم هات.

ساحیرەكان و پەیمانی سولەیمان و موستیلەكەی

لەبازاڕ پیاسەمان دەكرد، چاوەڕێی حوسێن بووین بمان بات بۆ تەكیەیەك لە كۆڵن، نزیك عەسر بوو چاوەڕوانی نوێژی عەسرمان دەكرد كە قەسرو جەمعی بكەین پاشـــان بڕۆین بۆ نان خواردن بۆ تەكیە. لەگەڵ فریاد دا باس و خواسێكمان كردبوەوە لە باسی زمان و نووسینی جنۆكە كە ناسراوە بە (VOYNICH).

تا ئێســـتا هیچ كام لە زانكۆ و ئەكادیمیاكانی جیهان نەیان توانیووە ئەم كتێبە و كۆدەكانی بشكێنن و لێی تێبگەن كە باسەكەی چییە، ڤینچ یاخود ڤینش كە بەو شێوەیە دەخوێنرێتەوە. ئەم كتێبە و شێوازی نووسـینەكەی جێگای پرســیاری ملیۆنەها خەڵكی ســەر زەوییە. لەم قســانەدا بووین لەگەڵ فریادا لە دوورەوە ویرسانم بەدی كرد ڕووەو من دەهات.

ترســێك لە دڵمـدا دروســتبووبوو، چونكە ئەوەنـدەم ئـازار خواردبوو بەدەســتیـان بۆیە هەوڵمـدا خۆمی لێ گێـل بكەم و وانیشـــان بـدەم نەمدیووە.

بەجێم هێشـت و دیسـان ئاوڕم بۆ دواوە دایەوە نەمابوو، پاشـان سـەرم بەرز كردەوە دووبارە بینیمەوە، بەڵام ئەمجارە لە دووری چەند مەترێك دیسـانەوە ڕووەو من دەهات، بۆ جاری دووەم خۆم لێ بێدەنگ كردەوە. لەو كاتەدا فریاد و كاكەباز پرسیان: بۆ وا شڵەژاویت؟

ماكوان: نا- هیچ نییە، لێرەدا بوەستن ئێستا دێمەوە لاتان، بۆ جاری دووەم لێم ڕەت بوو، وام دانـابوو ئەگەر بیبینمەوە ئەمجـارە منیش ڕووەو ئەو دەچم. دیســانەوە بینیمەوە وەكو یاری كردن و تێكدانی باری دەروونیم

ڕەفتاری لەگەڵم دەکرد، هاوڕێکانم جێهێشت و ئەم جارە من بەرەو ڕووی ئەو ڕۆیشـــتم بەپەلە، کە زانی من دوای کەوتووم ڕێگـاکەی گۆڕی و ڕۆشـــتنەکەی خێراتر کرد. ناو بازاڕی کۆڵن زۆر قەرەباڵغ بوو، منیش هەر شـــوێنی کەوتم تا چووە جێگایەك کە تاڕادەیەك خەڵکی کەم لێبوو، لە پشـــتییەوە هاوارم کرد ویرســـان! کە ئاوڕیدایەوە وتی: ماکوان بزانە ئەم شەو چیت بۆ دەکەم.

بەقســـەم بکە قەت ئەو هێزەت لە دەســـت مەدە. هەرکە وای وت لەبەرچاوم نەما.

لە کۆدەکەی تێنەگەیشتم و دووبارەم دەکردەوە بەڵکو شتێکی لێ تێبگەم و بزانم مەبەســتەکەی چییە، (ماکوان ئەم شـــەو بزانە چیت بۆ دەکەم، بەقسەم بکە و قەت ئەو هێزەت لە دەست مەدە)

گەڕامەوە بۆ لای هـاوڕێکـانم و لەگەڵیـانـدا کەوتینەوە قســـە، دووبـارە پرسیاریان کرد کە چی ڕوویداوە؟

مـاکوان: یەکێـك لە جنۆکەکـانم بینییەوە بە کۆد قســـەی بۆ کردم و جێیهێشتم.

فریاد: باشە بۆ ئەم جنۆکانە دێن بۆ لای تۆ؟

ماکوان: جا چی بکەم، ئیتر بۆلای کەسـێك دەچن کە خۆشـی لێیان نایەت، ئەگەر حەز دەکەیـت پێیـان دەڵێم، بەڵکو هەڵـت بژێرن و بێن بۆ لای تۆش.

فریاد: بیکە لەڕای خوا شتی وانەکەیت من نامەوێت!

کاکەباز: من کەسـێك دەناسـم لە سـلێمانی ناوی شـێخ لازۆیە، زۆر تەواو نییە لە ڕووی لاشەو جسمەوە کەچی زۆر شتی عەجیب و سەرسوڕهێنەر

ئەنجام دەدات، نوشــتە دەنوســێت و شــێت چاك دەكاتەوە و نەخۆش چارەسەر دەكات...هتد

ماکوان: ئەوە بزانە، زۆرێك لە جنۆكە شـــەیتانەكان دەچن بۆ لای ئەو كەسانەی كەم ئەندامن و ئەوان هەڵدەخەڵەتێنن، چونكە لە ژیان بێزارن. ئەو توانـا و هێزە ئەدەن بەوان لەڕێگـای ئەوانەوە كـاری ســـیحر و خورافیاتەكانیان ئەنجام ئەدەن و خەڵك كافر دەكەن. ئەگەر تەماشا بكەن لە هەموو جیهـاندا زۆرێك لەوانەی كە دەردەكەون بە كاری ســـیحر و جادووبازی و شتی زۆر سەرسوڕهێنەر لەو كەسانەوەیە كە یان قەمبورن، یاخود توانای ڕۆشتنیان نییە، یان لاڵ و كەڕن...هتد.

بەناوی شـــێخ دەریان دەخەن و كاری خراپ و كوفر لە ڕێگای ئەوانەوە دەكەن، جا كاكەباز ئەگەر نەخۆش چاك دەكاتەوە خێرە ناتوانێت خۆی چاك بكاتەوە؟

كاكەباز: من جارێك هەمان قســـەی تۆم بەو شـــێخە وت، لەوەڵامدا وتی: ئێمە وەكو نیشـانەیەك وامان لێكراوە تاكو خوا لە ڕێگای نوقسـانەكانەوە ســـاغەكـان چـاك بكـاتەوە وە بۆ ئەوەی ڕێزی كەم ئەنـدام و خـاوەن پێداویستی تایبەت بگیرێت.

ماكوان: ئەو قسـەیە بۆ دەرباز بوونە لە سیحرو جادووەكەی، ئەی بۆ كەم ئەندامەكانی تر ناتوانن ئەوە بكەن؟ تەماشـا بكەن زۆرێك لەو ئافرەتانەی كە داوێن پیســـن و كاری فاحیشـە دەكەن دوای ئەوە دەسـت دەكەن بە قاوەگرتنەوە و نوشـتەو سیحرو جادوو، لە زۆرێك لە شـارەكانی كوردسـتان ئەو دیـاردەیە دەبینین. ئـافرەتی داوێن پیس خەڵـك دەچێـت بۆ لای لەهەمان كاتدا دەستی لەگەڵ دەزگا ئەمنی و بەرپرسـە داوێنپیسـەكانیش تێكەڵ كردووە. هەر كەس لە گەڕەك و كۆڵانەكانیاندا قسـەیەكیان پێبڵێت خێرا دەیدەن بەگرت، ئەوانەشـی كە داوێنپیســن لە شـارو شـارۆچكەكاندا

دەزگا ئەمنی و بەرپرسەکان دەیانپارێزن بە هۆکاری حەزە شەهوانییەکانی خۆیان.

کاکەباز: وەڵڵاهی ماکوانی برام ڕاست دەکەیت لە شارۆچکەی سەیدسادق ئافرەتێکی وا دەناسم، هەمان کار دەکات کە تۆ باسی دەکەیت داوێنپیسە و خەریکی فاڵگرتنەوە و سیحر کردنە، تەنانەت مێردەکەشی دەزانێت.

ماکوان: ئەی چۆن قبوڵ دەکات کە دەزانێت ژنەکەی فاحیشەیە؟

کاکەباز: وەڵڵا دەڵێ ئەگەر تەڵاقی بدەم من منداڵم پێ بەخێو ناکرێت.

ماکوان: هەر وایە لەوانەشـە کێشـەیەك بۆ مێردەکەی دروسـت بکات لە ڕێگای سـیحرو جادوو و داوێن پیسـی خۆیەوە، پێویسـتە ئەوانە وێنەیان بگیرێت بە دزیەوە و وەزارەتی ناوخۆیان لێ ئاگادار بکرێتەوە.

کاکەباز: لەشـاری سـلێمانی دانەیەکی لێبوو دەی وت من موسـتیلەکەی سـولەیمانم پێیە، بەرپرسـی حیزبێك هاتبوو بۆلای ١٨ دەفتەر دۆلاری پێدابوو نەیئەدایە، سـاحیرەکە داوای ٢٥ دەفتەری لێدەکرد. ئەی ئەوە چییە کاکەسوور؟

ماکوان: ئەویش درۆ دەکات، ئەوە موستیلەیەکە بە شێوەی ئەستێرەیەکی پێنج چوکولەیی، یاخود خوماسـی بسـم اللە الرحمن الرحیم لەسـەر نوسراوە. ئەوە زیاتر ساحیرەکان بە کاری دەهێنن هیچ پەیوەندی نییە بە حەزرەتی سولەیمانەوە هەمووی درۆ و دەلەسەیە.

کاکەباز: ئەی توخوا پێم بڵێ ٧ پەیمانەکەی سولەیمان چییە؟

ماکوان: ئەمانە چۆن دەزانی کاکەباز، کەی تۆ تاقەتی ئەو شـتانەت هەبووە؟

كاكەباز: وەڵڵا ڕاستیت ئەوێت من ژنم هێنا لە كوردستان هیچ كێشیەكم نەبوو لە ڕووی جنسییەوە، بەڵام ئەو خێزانەی خۆم كە بەقەدەر هەردوو چاوم خۆشم دەویست دەهاتە لام یەكسەر لە پیاوەتی دەكەوتم، ئیتر ناچار وازم لێهێناو جیابووینەوە. ئەو كچە زۆر گوناحیش بوو، بۆ زانیاریشت لەوانەیە چوبێتمە لای ٥٠ دانە لەم ساحیرو جادووبازانە بۆ ئەوەی ڕزگارم بێت. یەكێك دەیووت بەستراوی، ئەوی تر دەی وت سیحرە بە قژی ئافرەت، یەكێكی تر دەی وت تۆجادوو لەجلوبەرگەكەت كراوە. ئیتر ماكوان ماندووبووم دەستبەرداری خێزانەكەم بووم.

بەدڵ پڕییەوە بۆی دەگێڕامەوە..

ماكوان: ئەی فریاد دەزانێت؟

كاكەباز: بۆم باس كردووە.

فریاد: باسی كردووە لەڕووی پزیشكی و زانستیەوە چەندین جار وتوومە بڕۆ پشكنین بكە، بەڵام دەڵێت هیچ كیشەم نییە.

ماكوان: ئەی بۆ ناچیت بۆ لای دكتۆر؟

كاكەباز: ئێ ماكوان هیچ عەیبم نییە.

ماكوان: یەعنی مەضبوطی؟

كاكەباز: زەوق و توانا سێكسیەكانم عەیبی نییە، بە هەموو شتێكی ئافرەت ئارەزووم بێت ئەوروژێم و ورژاندوشمی.

ماكوان: سەیرە، تۆ بڵێی سیحرت لێكرا بێت؟

کاکەباز: وەڵڵاهی نازانم ئەوەیە کێشەکەم، بەڵکو بەو جنۆکانەی هاوڕێت بڵێیت بۆم چارەســەر بکەن لەڕێگای ئەو دەردەمەوە دوعایەکیان بۆ کردووم بەناوی حەوت پەیمان و عەهدەکەی ســولەیمان لەوە دەزانم کە ئەوەش هەیە.

ماکوان: وەڵڵا براکەم ئەوەش شــیرکە و خورافیاتەو نە پەیوەندی هەیە بە سولەیمان پێغەمبەرەوە سەلامی خوای لێبێت نە هیچ، ئەوە شیرکەو هەر کەس ئەوە هەڵگرێت موشریکەو هاوبەشی بۆ خوا بڕیار داوە.

کاکەباز: ئینجا خۆ من هەمیشە پێمە و ئەوەندەی دەمانچەیەك بە گرنگی دەزانم بۆیە هەڵمگرتووە.

مـاکوان: بیکە لەڕای خوا فڕێی بـدە ئەوە هەموو شــیرکو کوفرە، کوا بمدەرێ؟ با جنۆکە هەلا هەلات نەکات، ویرســان بزانێت لە ڕێگای تۆوە دێت بۆ لای من و تۆش وێران دەکەن.

کاکەباز: بەڕاستە؟ وەڵڵا نەم زانیبوو، ئەی چارە؟

مـاکوان: من پێموایە دەبێـت تەوبە بکەیـت و موســڵمانبوونی خۆت ڕابگەیەنیت چونکە بەو کارانەت کافر بوویت لە ئیســلام دەرچوویت، هەر کەس بڕوات بۆلای ئەو ساحیرو جادووبازانە پێی کافر دەبێت.

کاکەباز: لەئێستاوە تەوبە دەکەم و هەزارجار أستغفرالله.

ماکوان: بەســەرچاو هەوڵەدەین کێشــەکەت بدۆزینەوە لەگەڵ فریاد، ئەگەر بزانین ســیحرە بەتاڵی دەکەینەوە، ئەگەر نەخۆشــیش بێت ئەوە لەڕێگای دەرمانەوە چارەسەر دەکرێت، بەڵام پێم باشە سەرەتا بچیتە لای دکتۆر، وە خێزانەکەشت ئەگەر تەڵاقت نەداوە بگەڕێنیتەوە بۆ لای خۆت.

کـاکەبـاز: وەکـو تەڵاق، تەڵاقـم نەداوە، بەڵام ئەوە مـاوەی مـانـگـێکە هاتوومەتەوە بۆ ئەوروپا لەداخا سـەری خۆم هەڵگرتووە، خێزانیشـم هەر لە کوردسـتانە لە ماڵی باوکیەتی. بەڕاسـتی کاکەسـوور زۆر شـەرمەزارم نازانم چی بکەم لەئاستی ئەو ئافرەتەدا، زۆر خەفەتم خواردو و خەفەتی خوارد، ژیانم تێك چووە چیم لێدەکەن؟

مـاکوان: ئەوەی بەمن بکرێـت سـوارە گیـان کەمتەرخەمی نـاکەم، بە پشـتیوانی خوا چارەسـەری دەکەین و زۆریش ئاسـانە، دەبوو زوو قسـەت بکردایە، ئێستا خێرا تەلەفۆن بکە بۆخێزانت و دڵی بدەرەوە، خۆشەویستی زۆری بۆ دەربڕە و بڵێ بۆیە گەڕاومەتەوە مانـای وانیە دەسـتم لە تۆ بەردابێت، بەڵکو هاتووم چارەسـەری خۆم بکەم، ئەی وەزعی ماددیت چۆنە؟

کاکەباز: وەڵڵا ژێر سفرم جاروبار فریاد هاوکاریم دەکات.

مـاکوان: وەرە بـا تـا ئەو بـانکە بڕۆین، چووین ٥٠٠ یۆرۆم بۆ دەرهێنـا، تەلەفۆنم لەگەڵ دایکم کرد کە ١٠٠٠ دۆلار بداتە خێزانی کاکەباز.

چووین بۆ نوێژ و لە مزگەوت نوێژمان کرد دوای نوێژ بە کاکەبازم وت: تەلەفۆن بکات بۆ خێزانی.

کاکەباز تەلەفۆنی کرد بۆ خێزانی و لە دوورەوە ئاگام لێی بوو دەگریا، من و فریادیش وا خۆمان نیشـان دا کە ئاگامان لێیی نییە، هاتەوە بۆ لامان و هەسـتمان کرد خۆشـی و دەم بە پێکەنینی زیاتر بوو زۆر لە پێشـووتر ئارامی دڵ و دەروونی پێوە دیار بوو.

حوسێن تەلەفۆنی بۆ کردین وتمان لە مزگەوتین.

حوســـێن: ماکوان هەموو تەکییە چاوەڕێن بچین بۆ ئەوەی زیکر بکەین، مەڕۆن من دێم بە شوێنتاندا لە مزگەوت بن.

ماکوان: بەخوا من حەزم بەو جۆرە کارانە نییە و لە ژیانیشمدا نەچوومەتە تەکییە و خانەقا، من بۆ خۆم هەر بڕوام بەو شـتانە نەبووە، بابچین بەڵام شتێك بدۆزینەوە کە بتوانین لەوێ خۆمان بدزینەوە. لەگەڵ ئەو جەوانەدا ڕانەهاتووم و حەزم پێیی نییە.

فریـاد: بـاشــــە ئەچین بەدڵمان بوو دادەنیشــــین بە دڵمان نەبوو زوو هەڵدەستین و دەڵێین ئیشمان هەیە.

مـاکوان: چی بکەین بۆ ســـوارە، نـابێـت هەروا بڕوات تۆ دکتۆری فریـاد، پرسیاری لێبکە بزانە چییە؟

فریاد: یەك دوو جار پێم وتووە با پشـکنینت بۆ بکەین بزانین چییە، بەڵام بەلالوتەوە وەڵامی داومەتەوە وەکو ئەوەی پێی ناخۆش بێـت، ئیتر منیش قسەم نەکردووە و بەدوایدا نەچومەتەوە.

ماکوان: ڕوومکردە کاکەباز، نابێت بەسەرتدا بڕوات تا بەیەکەوەین دەبێت چارەسەری ئەمەی تۆش بکرێت باشە؟

کـاکەبـاز: چی دەڵێن لەخزمەتـانـدام ئەوەی ئێوە دەیڵێن لەقســـەتـان دەرناچم، بەڵکو خوای گەورە بیکات بە بەهار شــاد ببمەوە، بەخوا زۆر بێزارم و بەهاریشم زۆر خۆش دەوێت ماکوان.

ماکوان: بەهار کچی کێیە؟

کاکەباز: کچی وەستا تاهیری کۆستەرە.

ماکوان: ئێ خۆ ئەوە ئەو کچەیە کە لەکاتی قوتابخانەی ناوەندییەوە دڵتان بەیەکەوە بوو، بیرتە بە کۆڵانەکەیاندا دەڕۆشتین، ئێواران لەبەردەم دوکانەکەی مندا گۆرانی (بەهار هاتەوە گیان، بەهار هاتەوە)ت دەخستە سەر کە دەهاتەوە لە قوتابخانە "بە پێکەنینەوە دەمگێڕایەوە" ئەویش دایە گریانێکی قوڵ و جێی هێشتین، ئیتر زانیم زۆر برینداره! بۆیە زۆر بەزەیم پێداهاتەوە، بۆ فریادم گێڕایەوە ئەو کوڕە لە منداڵییەوە ئەو کچەی خۆش دەویست، بەڵام زۆر هەژار بوون ساڵی ١٩٩٧ پێش من دەرچوو، لەبەر هەژاری کاکەباز شەش ساڵی پێچوو تا گەیشتە ئەوروپا خۆی کارو کەسابەتی دەکرد، پێی دەرچوو هاوکاری ماڵەوەشیانی دەکرد، نابێت بهێڵین ژیانی تێك بچێت.

فریاد: چی دەڵێیت دەیکەین، من کاکەبازم زۆر خۆش دەوێت لەڕێگا کە هاتم چوومە ئەسینا تەنها کاکەباز بوو هات بەدەممەوە، ئەویش لەوێ بە خۆڕایی لە پاترا دەری کردم.

حوسێن هات بەشوێنماندا و منیش کابۆیەك و کراسێکی ڕەش و چاکەتێکی چەرمی ڕەشم لەبەردابوو لە شۆفێری ماتۆڕ دەچووم، کەڵکی ئەوەم پێوە نەبوو بڕۆم بۆ تەکییە و ئەو جێگایەنە بۆیە داوام کرد لە حوسێن کە بچم خۆم بگۆڕم چاکەت و پانتۆڵ لەبەر بکەم.

دوای ئەوەی کە خۆم گۆڕی و چووین بەرەو تەکیە هەر چووینە ناو تەکیەکەوە من وا هەستم دەکرد دەچین دەستی شێخەکەیان ماچ دەکەین و ئەوان زیکرو تەهلیلەو دەف لێ ئەدەن.

منیش وەکو کەسێکی ئاسایی فریاد و حوسێنم پێش خست و خۆم و کاکەبازیش بە تەنیشت یەکەوە دەڕۆشتین، کەچوومە ژوورەوە خوایە گیان چیم دی، یەك هاتوو هاوار دەستی پێکرد ئەوەندەم زانی هەموویان ڕووەو من هاتن. منیش خەریك بوو لە ترسا ڕاکەم، وتم بەقورئان

شـــتێکمان کردووە خۆمان پێمان نەزانیووە بۆیە وا هاتن بەرەو ڕوومان، ترســام لەوەی کە حوســێن پێی وتبێتن کە ئەمانە قاچاخچین و بیانەوێت شتێکمان لێبکەن و ئاڵتونەکە بەرێت بۆ خۆی.

گەیشـــتنە لام وتم کاکەباز چەقۆ، ئەبو ئەڵقە، دەرنەفیز، بۆکس خەنجەر شتێکت پێیە؟

کاکەباز: بۆچیتە؟

ماکوان: ئەو خەڵکە ڕووەو من و تۆ دێن بەپەلە، هەتیو هیچی خراپـت نەکردووە؟

کاکەباز: نەبەخوا، چی بکەین ڕاکەین؟

ماکوان: پەلەمەکە بزانین چی ڕووئەدات، ئەگەر شـــتێك بوو ڕادەکەین باشـــە؟ لەم قســـانەدا بووین ئەو خەڵکە زۆرە هاتنە لامان و هەموویان پەلاماری دەســـتی منیان دا بەســـەرە ماچیان دەکردا! منیش هەر لە بەرخۆمەوە دەم وت أســـتغفرالله، یەك و دە و پەنجا نەبوو هەر تەواو نەدەبوون، لەدڵی خۆمدا وتم بەزاتی خوا دەموچاوم گۆڕاوە، کاکەباز دەم و چاوم ماکوانە ؟

کاکەباز: ئەی قابیلە بایەعەکەتان بێت! هەر خۆتی.

ماکوان: ئەی ئەو خەڵکە بۆ وا کەر بووە دەســـتم ماچ دەکەن، دەســـتم هەمووی تفە خەریکە ئەیکرێننەوە. بڕۆ بە حوســـێن بڵێ نەجاتم بدات، بەخوا لێیان تێکچووە پێیان بڵێت ئەمە ماکوانە، ماکوان شێخەکەیان نییە.

حوســـێن هات بەو خەلکەی دەووت: لە شـــێخ دووربکەونەوە با بێزار نەبێت، ئێستا قسەمان بۆ دەکات.

ماکوان: چپاندم بە گوێی حوسـێن دا وتم ئەو خەڵکە بۆ وادەکەن؟ منیان لێ تێکچووە لەگەڵ شێخەکەیاندا.

حوسـێن: نا- نا سـەیدا من باسـم کردوویت، ئەو کەسـەی کە یەکەم جار هاتە لات و دەستی ماچ کردی ئەوە شێخ عوبێدە شێخی ئێمەیە.

ماکوان: ئەوەی دەستی ماچ کردم منیش سەریم ماچ کردەوە ئەوە شێخی ئێوەیە؟

حوسێن: بەڵێ سەیدا.

ماکوان: ئەی بۆ دەستی من ماچ دەکات، ئەبێت من دەستی ماچکەم.

حوسێن: ئیتر تۆ شێخمانیت و طەریقەت لە تۆ وەردەگرین.

ماکوان: ئەی قوڕ بەسـەر خۆم، ئەو ماوەیەی کە من و فریاد و کاکەباز لە بازاڕ بووین حوسـێن چووە بۆ تەکیەو درۆی وای کردووە بە دەمی منەوە کە گوایە من کەڕاماتم هەیە و بەرماڵم بەسـەر ئاوەوە دەگەڕێت، لە دوایـدا بـۆم دەرکەوت درۆی وای کـردبـوو قسـەی وا قـۆڕی کـردبـوو بەدەممەوە کە بەخەویش خۆم نەمدیووە. کورسـی دانراو هەموو بە پێوە وەسـتابوون منیش وەکو پاشـا و شـتی وا خسـتمیانە سـەر کورسـی، وتم: حەتمەن ئەمە مەشهەدەکەی وەیخرِ پاشایە!

ویرسان و تەکیەی عەلەوییەکان

لە تەکیە لەسەر کورسی شێخایەتی دانرام و هەموو بەدەورمدا وەستابوون، منیش هەر دانەنیشتم ڕووم نەبوو لەخزمەت ئەو پیاوانە دابنیشم، دەستم کرد بە قسەکردن ئەوانیش هەموو بە پێوە بوون. دەبوو شێخەکە ڕێگەیان بدات تا دابنیشن، منیش ئەوەم نەدەزانی من لەبەر ئەوان دانەدەنیشتم ئەوانیش لەبەر ڕێزی من.

بەڵام ئەوەی سەرنجی منی ڕاکێشا زۆربەی تەکیەکە وێنەی ئیمامی عەلی بوو.

هەموو تەماشای منیان دەکرد ناچار چوومە لای شێخەکەیان بە ناوی شێخ عوبێد پیاوێکی بەڕێز و بەتەمەن بوو هێنامە لای خۆمەوە پێم وت دانیشە لەسەر کورسییەکە وەکو ڕێزێك کەچی ئەو منی دانا، من دانیشتم و هەمووی دانیشت، منیش خۆم بە مەلیك و پاشا هاتە بەرچاو تەریق بوومەوە هەڵسامەوە سەر پێ، هەرچی لەو تەکیەدا بوو هەڵسانەوە چووم سەری شێخ عوبێدم ماچ کرد وەکو ئەدەبێك و دەستیم گرت و خستمە سەر کورسییەکەی و خۆم لە تەنیشتیەوە دانیشتم و هەموو دانیشتنەوە.

شێخ عوبێد: سەیدا شێخ قسە ناکەیت؟

ماکوان: قوربان أستغفرالله، جەنابت زانا و مامۆستا و شێخی ئێمەن.

شێخ عوبێد: دەستی کرد بە قسەکردن و بە بسم الله دەستی پێکرد، بەڵام قسەکانی و پێشەکییەکەی زۆر شیعانە بوو، بەخێرهاتنی منی کرد و خۆشحاڵی خۆیان دەربڕی کە شیعانە قسەی کرد گومانێکم بۆ دروست

بوو، ئینجا ئەو هەموو ڕەنگە سەوز و سورە تێکەڵ کرابوون، ئەو هەموو وێنەیەی ئیمام عەلی هەڵواسرا بوو. بیرم چوو بۆ ئەوەی کە ئەمانە بەدڵنیاییەوە شیعەن، بەڵام لەدڵی خۆمدا وتم با پەلە نەکەم تا کاتی نوێژی مەغریب ئینجا قسەی خۆم دەکەم.

شێخەکەیان هەندێك قسەی کرد لەدوای سڵاوات لە پێغەمبەر ﷺ پاشان چوو بۆ ئالو بەیت و ئینجا سڵاواتی نارد بۆ أبو شعیب محمد بن نصیر العبدي البکري النمیري، کە وای وت زانیم ئەمانە تایفەی شیعەی عەلەوین و باطنی بوون.

لە دڵی خۆمدا وتم ئەی قوڕ بەسەر خۆم چۆن تێکەوتین.

هەڵسام بۆ ئەوەی هەرچیمان کردووە بڕۆین، هەر من هەڵسام هەرچی تێدابوو بە شێخ عوبێدیشەوە هەڵسانەوە. (لەدڵی خۆمدا) خۆ ئەگەر ڕاشکەم حەتمەن ڕادەکەن بە شوێنمدا. وتم ببورن دانیشن دەچم دەست نوێژ نوێ دەکەمەوە، کاتی نوێژ نزیکە. هەر وام وت هەمووی بەدوامدا قوڵی هەڵکرد بۆ دەستنوێژ، لەدڵی خۆمدا وتم بەس نەبوو نەموت تارات دەگرم خۆ زێرابەکە دەگیرا!

هیچ چارەم نەما دانیشتنەکەیانم تێکدا و هەرچۆن بوو فریاد و کاکەبازم بانگکرد، کاکە فریاکەون چۆن بچینە دەرەوە؟

فریاد: بۆ چیبووە، تەماشای ئەو خەڵکە بکە چی ڕێزێکت لێدەگرن؟

ماکوان: ڕێزی ئەوانەم ناوێت، ئەوانە شیعەی عەلەوی باطنین، ئێمە و ئەوانە زۆرمان فەرقە.

فریاد: ماكوان بیكە بەخاتری خوا، ئەزانی چی ڕێزێكمان لێدەگرن تێكی مەدە و پاش كەمێكیتر دەڕۆین، ئاخر نابێت ئێســتا بچینە دەرەوە، خۆ ئەمانە جولەكە نین، موسڵمانن.

ماكوان: ئەمانە جاهیلن، موسڵمانی چی لە بیرو باوەڕیاندا زۆر خەتەرن.

فریاد: باشە ناوی شیعەی عەلەویم بیستووە، ئەی باطنی چییە؟

ماكوان: باطنییەكان دوو كۆمەڵە بوون لە فاطمییەكان جیابوونەوە، كۆمەڵێكیان كوڕانی(مستعریە)یان پێ ئەوترێ، كۆمەڵەكەی تریش پێ یان ئەوترێ (نزاریە)، مستعریەكان توانیان سوڵتە و دەسەڵاتی فاطمی بگرن بەدەســتەوە، بەڵام نزارییەكان لەڕێگای مونەزیرێكیانەوە كەناسراوە بە(حسن كوڕی صباح) یان ابنو صباح لەگەڵ (ابنو عطاش)دا هەردووكیان جیا ئەبنەوەو دێن بۆ ناوچەكانی شـــام لەوێ بەدرۆ خۆیان بەئەهلی سونەت نیشان ئەدەن تا ئەچنە ناوجەرگەی دەوڵەتی ئیسلامییەوە، دوای ئەوەی چەند قەڵا و جێگا و قولەیەك ئەگرن لەموســڵمانان لەوێدا دەوڵەتی خۆیان دروســت ئەكەن،(حســن كوڕی صـباح)یەكەم كەس بوو حەشیشەی دۆزییەوە بۆیە پێیان ئەوترێ شیعەی حەشاشین یان شیعەی اســماعیلی حەشــاشــین، ســەرەتا كە ئەم گوڵەی دۆزییەوە، باخچەیەكی دروســت كردو ناوی نا(بەهەشــت) گوڵەكە ناوی (خەشـخاش)ە، ئافرەتی ئەكردە ئەو باخچەیە بەردەوام خەڵكی خومار ئەكرد وە پێیانی دەوت ئەگەر ئێوە لەم بەهەشـــتە بمێننەوە بەخۆشـــی و شـــادی لەگەڵ ئەو ئافرەتانەدا ڕائەبوێرن و بەردەوام خوماریشـــن، هەر كارێكی پێ بكردنایە ئەی ناردن وە دواتر بەهۆی تلیاكەكەوە ئەبوایە گەڕابانایەتەوە بۆ لای حســن كوڕی صــباح وە زۆربەی زۆریشــیان ئەكوژران یان ئەگیران، بەڵام لەگەڵ ئەوەشـــدا وازیان نەئەهێنا لەبەرئەوەی حســـن كوڕی صـــباح هەموویانی فێری تلیاك و حەشـــیشـــە كردبوو، بۆیە ئەمانە لەمێژوودا ناسراون بە (ئیسـماعلی حەشاشینی باطنی) زۆربەی زۆری ئەهلی سوننە

و جەماعەت بەدەستی باطنییەكان شەهید ئەبوون، ئەوە ئەو تواناو هێزە حەشیشەییە بوو كە لەو سەردەمەدا تازە دۆزرابوویەوە ئەمانە سەرەتای دروستبوونی باطنییەكانن لە ناو ئیسلامدا.

كاكەباز: واتا حەشیشەمان ئەدەنێ!

ماكوان: نا ئەوانە بەو هۆكارەوە ناسران و هێزیان پەیدا كرد، لەوانەیە ئەمانە هەر نەزانن چییە.

فریاد: ئەی عەلەوی چین؟ ئەوە هەموو دەســـت نوێژ دەگرن خۆ ئاو بەكارناهێنن بۆ وا وەستاون قسە دەكەن؟ بڕوا مەكە تا سەعاتێكی تریش بەرمانكەوێت، تەماشـــایان بكە خۆ هیچی قاچی ناشـــوات، ســـەیرە دەستونێژەكەشیان لەوەی خۆمان ناچێت، هیچیان لێدەزانیت؟

ماكوان: كەمیك شارەزایانم لە ڕووی مێژوویەوە ئەو كەسەی كە ئەم بیرو هزرەی دامەزراند ناوی "أبو شعیب محمد بن نصیر البصري النمیري" لە ســـاڵی٢٦٠ كۆچی دامەزراوە، بەناوی ئەوەوە ناونرا نوصـــەیرییەكان. ئەم كەسە تاوانبارترین كەسە لەسەر ڕووی زەوی ئەم بیر و باوەڕە لە شاری "حەلەب" لە سوریا دامەزرا. پاشان بڵاویان كردەوە بە جیهانی ئیسلامیدا دوو كەسی سەرەكی بوون كە یەكێكیان لە میسرـ بەناوی"أبو محمد عبد الله بن محمد الجنان الجنبلاني" ٢٣٥-٢٨٧كۆچی ئەوی تریشیان لەشاری بەغداد بەناوی "علي الجسري" ٢٣٠ كۆچی لە دایك بووە.

لە میسرـ بانگەشـــەی نوصـــەیری لە ناو دەوڵەتی عوبەیدییەكاندا پەرەی سەند تا دامەزراندنی دەوڵەتی حەمدانی لە حەڵەب و موسڵ، سەنتەری ئەم بیروباوەڕە لە شاری حەڵەب سەرچاوەی گرتبوو تا دوایی گواسترایەوە بۆ شاری "لازقیە" لە سوریای ئێستادا.

فریاد: بیروباوەڕیان چۆنە چۆن بیر دەكەنەوە لەخۆمان ناچن، وانیە؟

ماکوان: کورە ئەمانە زۆر ترسـناکن، بیروباوەڕی عەلەوییە نوصـەیرییەکان بەمشێوەیە دامەزراوە.

بڕوایان بە حلول و تنسیخ هەیە..

کاکەباز: حلول چییە؟

مـاکوان: حلول: بریتیە لە تێکەڵبوونی ڕۆحی ئیمامەکـانیـان بە خوا، وە تێکەڵبوونی خوا لەگەڵ جەسـتەی ئیمامەکـانیـان، واتە: (خواو ئیمام بەیەکەوە حوکمی سـەر زەوی دەکەن)؛ بۆیە پێیـان وابوو کە ئیمام ئولوهیەتی خودای تێدایە.

(تنسیخ) واتە: (ئیمامەکانیان نامرن، ڕۆحەکانیان لە جەسـتەی تردا دێنەوە سەر زەوی و بەزیندوویەتی دەمێننەوە)، بەگشتی پێیان وایە ئیمامەکانیان لە دوای مردنیان دەگەڕێنەوە بۆ دونیا و بە هەمیشـەیی دەمێننەوە، هیچ بڕوایەکیشـیان بە قیامەت نییە، ئەوەی کە پێی دەوترێت زیندووبوونەوە لە ژیانی قیامەت لای نوصـەیرییەکان هیچ بنەمایەکی نییە و بە ڕاسـتی نـازانن، هەموو ڕۆحی مرۆڤەکـانیش لە گیـانلەبەری تردا دێنەوە ژیـان لەسەر زەویدا، ئەگەر کەسانی پاك بن ئەوا لە گیانلەبەرە جوان و پاکەکان دێنەوە سـەر زەوی وەك پەپولەو ئاسـك و چۆلەکە.. هتد، بەڵام ئەگەر خراپ بوون ئەوا وەك قالۆنچە و مشك و کرم دێنەوە سەر زەوی!

فریاد: جا ئەمە چۆن لکاندوویانە بەم ئیسلامەی ئێمەوە؟

مـاکوان: ئەم فیکرەیە لە دوای زەمەنێکەوە دادەمەزرێـت کە لە مێژوودا ناونراوە بە (حیرة الشـیعه) لە دوای مردنی "حەسـەن عەسـکەری" کە منداڵێکی بە جێهیشـت لە دوای خۆی بە ناوی محمد کوڕی حەسـەنی عەسکەری لە لای شیعەکان ناسراوە بە "موحەمەدی مەهدی" بە نەخۆشی کۆچی دواى کرد، ئیتر هیچ ئیمامێکیان نەما لەناویاندا لە سـاڵی ٢٦٠

کۆچی بۆ ئەوەی بزووتنەوەکەی بەردەوام بێت بۆ دەسەڵات دژی عەباسی و ئەمەوییەکان. ئەم بزووتنەوەیە ســەرەتـا هیچ ســەرچاوەیەکی لە بیروباوەڕی نەبوو تەنها بزووتنەوەیەکی شـۆڕشـگێری بوو، بۆ دەسـەڵات هەوڵی ئەدا و بەناوی بنەماڵەی پێغەمبەرەوە ﷺ دەسەڵات وەربگرێت، ئیتر لەو ســەردەمەوە چەند بیروباوەڕێك بڵاوکرایەوە کە گوایە محەممەد کوڕی حەسەن عەسکەری ناسراو بە مەهدی چۆتە شاخێك لە "سامەڕا"و دوایی خۆی کردووە بە ســەردابێکـدا یـان ژێر زەمینێکـدا. ئیتر لەو سەردەمەوە لەو سەردابەدا دەژی تا ئێستا نەهاتۆتە دەرەوە وا بڵاوکرایەوە کە چوار کەس دەچن تەشریع و ئـامۆژگـاری لەم ئیمامە وەردەگرن کە ڕاسـتەخۆ شـیعە لەلایەن ئەوەوە ئاڕاسـتە دەکرێن، مەهدیش ڕاسـتەوخۆ لەلایەن خواوە وەحی بۆ دێت، ئەو چوار کەسە ناسراون بە " باب المهدي" واتا دەرگاکانی مەهدی یاخود بە "سفير المهدي" واتا سەفیرەکانی مەهدی بۆ خەڵك.

ئەم فیکرە بڵاوبوویەوە لەناو شـیعەدا بەگشـتی، بەڵام لەدوای ئەوەی کە محەممەد نوصـەیری ئەم باوەڕەی گۆڕی وای بڵاوکردەوە کە ئەو بۆ خۆی بە تەنها لەگەڵ مەهدی قســە دەکات و هیچ ســەفیر و دەرگایەکی نییە جگە لە محەممەدی نوصـەیری، پاشـان بەوەشـەوە نەوەسـتا محەممەدی مەهـدی کردە خوا و خۆشــی کردە نێـدراوی ئەو کە گوایە پێغەمبەرە، پاشــان زیاتر ئەم باوەڕە خورافییەی نوســییەوە بە ناوی ئەوەی کە عەلی کوڕی ئەبوتالیب خوایە و محەممەدی پێغەمبەری ناردۆتە ســەر زەوی، نوصەیرییەکان کە ئێسـتا ناسراون بە عەلەوی پاشـان وایان بڵاوکردەوە کە سـەلمانی فارسـیش خوایە، چونکە دەبێت بنەمای ئەم فیکرە بگەڕێتەوە بۆ بنەماڵەی فارســەکان لە ڕێگای "أبو محمد عبد الله بن محمد الجنان الجنبلاني" کە بۆ خۆی فارسە بە ڕاهیبی فارسی ناسراوە، چۆتە میسر و ئەم بیروباوەڕەی لە هاوڕێکەیەوە بڵاوکردەوە محەممەدی نوصــەیری، دوای ئەوەی کە بڵاویان کردەوە عەلی خوایە، پاشـان خوایەتی داوە بە سـەلمانی

فارسی، دوای ئەوە سەلمانیش پێنج خوای تری دروست كردووە بۆ ئەوەی كاروباری ئیداری ئەم كەون و بوونە بەڕێوەبەرن! بە ناوەكانی:

یەكەم: مقدادی كوڕی ئەسوەد: كە ئەمەیان خوای هەورە بروسكەیە باران و بەفرو ڕوبارو...هتد.

دووەم: ئەبوو زەری غیفاری: خوای ڕۆژو ئاسمان ئەستێرەكانە كە دەبێت بیانسوڕێنتەوە ئاگاداری ئەم كەونە بێت.

سێیەم: عەبدوڵای كوڕی ڕەواحە: ئەمیان خوای با و ڕۆح كێشانە بۆ ئەم كارە دانراوە لە لایەن سەلمانەوە.

چوارەم: عوسمانی كوڕی مەعزوم: ئەمیش سەرما و گەرما و نەخۆشی مرۆڤەكانی بەدەستە.

پێنجەم: قەنبەری كوڕی كادان: ئەمیش ڕۆح كێشان و خستنەوەی ڕۆحی مرۆڤەكان بە گیانلەبەرانی تر وەك تەنسیخ كە بۆم باسكردن.

كاكەباز: كاكە ئەوە دەست نوێژ ناگرن، ئەوە دەستنوێژ نییە ئەوە چی دەكەن؟

فریاد: بەخوا زۆر تەماشایان دەكەم لەو كاتەوە هەندێكیشیان دەمو چاو ناشۆن.

ماكوان: برایان ئەمانە زۆر پیسن با ڕاكەین، دواتر ئەو ئاڵتونەش لە حوسێن دەسێنینەوە. نوێژی چی و دەست نوێژی چی ئەمانە هەر بیروباوەڕیان بەناو ئیسلامە.

_ غوسڵ و لەش پیسی و دەستنوێژیان نییە.

_ لە نوێژدا ســوجدە نابەن بەس ڕكوعیان هەیە، نوێژیان وەك نوێژی موســڵمانان نییە، پێنج فەرزەی نوێژ واتا (عەلی، حەســەن، حوســێن، موحسین و فاتیمە) وشەی محسین كە بەكاریدێنن ڕەمزە بۆ دەستنوێژ و غوسڵ.

_ بڕوایان بە حەج نییە ئەوەی بچێتە حەج بە كافری دەزانن پێیان وایە موشریكن و خەریكی بت پەرستین.

_ پیاوانیان ڕۆژوو ناگرن تەنها رۆژوو لەسەر ئافرەتان فەرزە.

_ شەراب لایان زۆر پیرۆزە، خواردنەوەی بە بەندایەتی دەزانن ڕێزی ڕەزە ترێ و ترێ بە گشتی دەگرن و پیرۆزە لایان.

_ بـڕوایـان بە زەكـات نـیـیە، بەڵام پـارەیەك دابـیـنـكـراوە لە لایەن شێخەكانیانەوە كە دەبێت وەك زەڕیبە ساڵانە بیدەن.

_ ڕقیان لە هاوەڵانی پێغەمبەرە ﷺ بەگشــتی و بە بەندایەتی دەزانن جنێو بدەن بە ئەبوبەكر، عومەر، عوســمان و خاتوو عایشــەی دایكی موسڵمانان ڕەزامەندی خوا لە هەموویان بێت.

_ لە كاتی شـایەتومانیاندا پەنجە بەرز دەكەنەوە ئەم سێ وشـەیە دەڵێن (ع،س،م) كە ڕەمزێكی عەلەویەكانە.

_ دەڵێن ســەلمانی فارســی قورئانی فێری (محمد) كردووە لە ژێر ناوی جوبرائیل دا.

_ عەقیدەیان باطنیە هەموو كەس بۆی نییە لێی بكۆڵێتەوە تەنها زاناكانی خۆیان نەبێت، ئەوەی كە ظاهیرە بۆ گشتی دەریدەخن.

فریاد: ئەی ماکوان ئەمانە ڕێز لە تۆ دەگرن بۆ شــتێك ناکەی، بەڵکو خوا هیدایەتیان بدات.

ماکوان: ڕەوشــەکە زۆر لەوە ترســناکترە کە تۆ بیری لێدەکەیتەوە، دەبێت شــتێـك بکەین بۆ دەرچوون لێرە بەبێ ئەوەی کەس بزانێـت و دڵی حوسێنمان لێ بێشێت.

کاکەباز: ئەمانە کافرن؟

ماکوان: لەبەر ئێوە قســەم نەکرد، بەدڵنیاییەوە کافرن. جولەکە و یەهودی لەمانە باشترن.

فریاد: بیکە لەڕای خوا باسی چی دەکەیت؟

ماکوان: بڕوا بکە زۆر موجریمن تایفەیەکی زۆر ترســناکن، ئەمە مشــتێکە لە خەروارێك نوصــەیرییەکان کە ئێســتا ناسراون بە عەلەوییەکان و لە ســوریا حوکمی ئەو خەڵکە دەکەن بە ئاگر و ئاســن، کوشــتنی ئەو ٦٠ هەزار کەسەی بە دەستی (بەشار)ی موجریم شەهید بوون، عەلەوییەکان بە بەندایەتی دەزانن بۆ خۆیان، لە سەردەمی باوکی تاوانباری کە ناسرابوو بە حافز ئەســەد ٣٠ هەزار کەســی لە شــاری حمص شــەهید کرد، لەگەڵ ئیسرائیل دا دەستیان تیکەڵە و لە ڕێگای شیعە دورزییەکانەوە بەشدارن لە حوکومەتی ئیسرائیلی لە ناو (کنیســت)دا بەناوی شــیعەی دورزی کە ســەرۆکەکەیان باوکی وەلید جومبلاطە، ئێســتا وەلید ســەرۆکایەتی ئەو تایفە شیعەیە دەکات.

ئەم تایفە شیعە تاوانبارە ناسراون بەنوصەیری(عەلەوی) ئەمانە لە ئێستا کەمینەی ناو ســوریان لە ســاڵی ١٩٨٥کە ســەرژمێری ســوریا کراوە پێك هاتوون لە ١١٪ کە لەڕاســتیدا ئەم ژمارەیە هیچ ڕاســتییەکی تێدا نییە، بەڵکو لە ڕاســتیدا ٥٪ی دانیشــتوان پێك دەهێنن، ئەو ژمارە زۆرەی کە

دانراوە تەنها بۆ ئەوەی رای گشتی پێ چەواشە بکەن، ناوی عەلەویش بۆ پیرۆزی نوصەیرەییەکان ئیستعماری فەرەنسی ئەم ناوەی بۆ داناون کە هەموو مێژووەکەی ناگەتە ١٠٠ ساڵ، ڕاستی ناوی ئەم تایفەیە نوصەیرییە نەك عەلەوی.

فریاد: ئایا ئەم تایفەیە کافرن یان موسڵمان؟

ماکوان: بەدرێژایی مێژووی ئەم ئیسلامە کە ئەم گروپە دەرکەوتن هیچ کاتێك لەلایەن زانایان بە موسڵمان هەژمار نەکراون.

زانایان بە گشتی دەڵێن: بە هیچ شێوەیەك سەربڕاویان دروست نیە و نانی دەستیان ناخورێت، ژن و ژنخوازیان لەگەڵدا دروست نیە، نوێژیان لەسەر ناکرێت و لە گۆڕستانی موسڵمانان نانێژرێن، بەهیچ شێوەیەك پاسەوانی و سەنگەرنشینیان لەگەڵ موسڵماناندا پێناگیرێت، ئەمە ڕای زانایانی ئەهلی سوننەت و جەماعەیە.

لەبارەیانەوە شەیخول ئیسلام پیاوچاکی کوردان قەڵەمی ئەم ئومەتە ئیبن و تەیمیە دەفەرموێت:[٢]

ئەم گەل و هۆزە کە ناسراون بە نوصەیری، بنەچەیان دەگەڕێتەوە بۆ شیعەی قەرامیطە- کافرترن لە یەهود و نەسارا، بەڵکو کافتریشن لە هاوبەشدانەرەکان (موشرکین) زەرەرمەندییان بۆ موسڵمانان لە زەرەری کافری شەڕکەرە، هاوشێوەی تەتار و فرنجە و سەلیبیە کە دونیای

-.-

٢ هؤلاء القوم المسمّون بالنصيرية -هم وسائر أصناف القرامطة الباطنية- أكفر من اليهود والنصارى، بل وأكفر من كثير من المشركين، وضررهم أعظم من ضرر الكفار المحاربين مثل التتار والفرنج وغيرهم.. وهم دائمًا مع كل عدو للمسلمين، فهم مع النصارى على المسلمين، ومن أعظم المصائب عندهم انتصار المسلمين على التتار، ثم إن التتار ما دخلوا بلاد الإسلام وقتلوا خليفة بغداد وغيره من ملوك المسلمين إلا بمعاونتهم ومؤازرتهم".

ئیسلامیان تێکوپێك دا، ئەمانە خراپترن لەوانەش هەمیشە دژی موسڵمانان بوون، تێیاندایە لەگەڵ نەسارەکاندا بوون دژی موسڵمانان ئەمانە لەگەڵ تەتار دەستیان تێکەڵ بوو بۆ ڕوخاندنی خەلافەتی عەباسی و هەمیشە دەستی دوژمنانی ئیسلامیان گرتووە بۆ ئەوەی سەربکەون بەسەر ئەمیر و سوڵتانی موسڵماناندا، هەمیشە لە گەڕ و پلان و گێرە شێوێنیدا دژی موسڵمانان بوون.

جێگاو شوێنی نوصەیرییەکان لە ئەمڕۆدا

یەکەم: لازقیەی سوریا، ناسروان بە(عەلەوی).

دووەم: ئەنادۆڵی شەرقی و ئازربایجان (قزڵباشی) واتا کڵاوسوورەکان.

سێیەم: کوردەکانی تورکیا بەشێکی کەم بەناوی (عەلی خوایەکان).

چوارەم: لە تورکیا و ئەلبانیادا ناسراون بە (بەکتاشیەکان).

پێنجەم: هەندێکی تریش لە لوبنان و فەڵەستین دەژین.

فریاد: چی بکەین ؟

ماکوان: با ڕاکەین.

کاکەباز: ڕاکردنی چی؟ نابێت حەیامان دەچێت، ئەزانی هەموویان تەماشای تۆ دەکەن تۆیان لێبووە بە ئیمامی عەلی. شتێکیان بۆ باس بکە و دەڕۆین.

ماکوان: بۆ زانیاریتان نوێژو شت ناکەن، بەتەمای نوێژی مەغریب نەبن. مەگەر ئێمەش بچینەوە قەسرو جەمعی بکەین لەماڵی حوسێن یان تەلەفۆن بکەم بۆ سامان بێت بە شوێنماندا، لەوکاتەدا تەلەفۆنم کرد بۆ سامان و وتم دێینەوە بۆلای تۆ.

فریاد: سامان کێیە؟

ماكوان: دواتر بۆت باس دەكەم ئێستا برۆ حوسێنم بۆ بانگ بكە، دەچم بۆ تەوالێت كە هاتمەوە بڵێ ماكوان ئیشی پێتە.

چووم بۆ تەوالێتەكە ویرسان لەبەردەم تەوالێتەكەدا ئامادەبوو.

ویرسان: چۆن سەڵتەنەتێكت هەیە ؟ سەیركە ئەو خەڵكە موسڵمانە ئاوا تۆیان خۆش دەوێت و منیشیان خۆش دەوێت، دەڵێی چی خۆم ئاشكرا بكەم؟

ماكوان: هیچ وەڵامم نەدایەوە و خۆمكردەوە تەوالێتەكە و بە قاچی چەپم چوومە ناوەو وتم: اللهم إني أعوذ بك من الخبث والخبائث، ویرسان نەما.

هاتمە دەرەوە لە دوورەوە حوسێن هات بۆ لام لەتەنیشت كورسییەكەوە قەرەباڵغی دروست بووبوو.

حوسێن: سەیدا شێخی گەورە هاتووە، زۆر شانست هەیە كە لە دوورەوە تەماشام كرد هەموو سوجدە دەبەن بۆ ویرسان و خۆی ئاشكرا كردووە، حوسێن رۆشت ئەویش سوجدە بەرێت تەنها من و فریاد و كاكەباز سوجدەمان نەبرد بۆ ویرسان.

كە ئەوەم بینی بەدەنگی بەرز دەستم كرد بە خوێندنی قورئان، ئایەتەلكورسیم تەواو كرد ئەوەندەم نەزانی هەرچی خەڵك بوو لەو تەكیەدا دەیقیژاند و رووەو من دەهاتن تا پەلامارم بدەن نەشیان دەوێرا، ویرسان بە دەم پێكەنیەوە رۆیشت و ئەوانی دەوروپشتی هەمووی تەماشای منیان دەكرد، رێزو ئیحترام بوو بەوەی پەلامارم بدەن. هاوارم كرد لە فریاد و لە كاكەباز راكەن، حوسێن بەدوامانداا هاتە دەرەوە.

حوسێن: ماكوان چی روویداوە سەرم خەریكە ئەتەقێت ؟

ماکوان: دێیت لەگەڵ ئێمە، شەیتان زانی من لەوێم هجومی هێناوە دواتر بۆتان باس دەکەم چی ڕوویداوە، ڕامانکردە دەرەوە.

حوسێن: دەچین بۆ ماڵی خۆمان.

ماکوان: نا دەچین بۆ لای سامان چاوەڕێمان دەکات تۆش وەرە بۆ ئەوێ.

هاتنی حوسێن بۆ ناو ئەهلی سونەت و جەماعەت

بۆ ماڵی سامان و هەردوو هاوڕێکانم بە سامان ناساند و باسی سامان و ناسینی و حوسێنمان کرد بەیەکەوە، حوسێنیش لەوێ بوو.

دوای پشوویەك من و حوسێن چووینە بەلەکۆنەکە پێموت برام تۆ پیاوێکی باشی بۆچی واز ناهێنیت لە بیروباوەڕی شیعەگەری و نابیتەوە بەئەهلی سوننەت و جەماعەت براکەم وەڵڵا عەلەوی بوون کوفرە، هیچ پەیوەندی بە ئیسلامەتییەوە نییە. بۆیە داوات لێدەکەم کە پیاوێکی عەزیزو بەڕێزی وازیان لێبهێنە و بگەڕێوە بۆ سەر ڕێگەی ڕاست، خۆشم دەوێیت با تووشی کێشە نەبیت لە دونیا و لەقیامەت.

حوسێن: خۆ من ژنەکەشم سوننەیە خەڵکی دیاربەکرە.

ماکوان: براکەم وەڵڵا تەنانەت ژنەکەشت دروست نییە بەدیارتەوە بێت، تۆ دینت خۆش دەوێت بۆ بەڕاستی و دروستی شوێنی ناکەویت.

حوسێن: خۆ من عەلەوی نیم، هەر شیعەی دوانزە ئیمامیم.

ماکوان: ئەوان تارادەیەك لە عەلەوییەکان باشترن، بەڵام براکەم ئەوانیش هەر فیرقە و تایفەن زۆر دوورن لە ئیسلامی ڕاستییەوە.

حوسێن: ئەوان بە کافر دەزانیت؟

ماکوان: نەخێر، بە تایفە و فیرقەی ئیسلامیان دەزانم و تاوانبارن و بیرو باوەڕیان تەواو نییە زۆر کاری قێزەوەنتان هەیە، دوورن لە ئەهلی سونەتەوە.

حوسێن: چۆن؟

ماکوان: چۆنی ناوێت بە دە خاڵ بۆت ڕوون دەکەمەوە ئەگەر وا نەبوو بڵێ ماکوان ڕاســـت ناکەیت، بزانە چەندە جیاوازن لەگەڵ ســـونەت و جەماعەتدا.

حوسێن: تۆ دەزانی من زۆر تۆم خۆش دەوێت دەشزانم ڕاستگۆیت تکایە ڕاستییەکانم بۆ ڕوون بکەرەوە، ئەوەی تۆ بیلێیت بڕوات پێدەکەم.

ماکوان: (بارك الله فيكم) ســـەیدا حوســـێن گیان، منیش لەو کاتەوەی جەنابتم دیووە ئەو کاتەشی کە بۆ شەڕکردن هاتیتە لام هەر خۆشەویست بوویت.

حوسێن: گەلێك سوپاس سەیدا گیان.

ماکوان: جا لەبەر ئەم جیاوازییانە.

یەکەم: شـــیعە- پێی وایە تا ئیســـتاش وەحی بۆ ئیمامەکانیان دێت لای جوبریلەوە -علیه الســـلام-، بەڵام ئێمەی ئەهلی ســـوننەت پێمان وایە لە دوای وەفاتی پێغەمبەر ﷺ وەحی کۆتایی هاتووە.

دووەم: شـــیعە- پێی وایە هاوکار و هاوبەشـــکار هەیە لە کارەکانی خوای گەورە لە بەڕێوەبردنی ئەم گەردوونە. شـــیعە دەڵێـــت: ئیمامەکـان لە قیامەتدا خەڵکی حەشر دەکەن و ئیمامی عەلی بڕیار ئەدات کێ بچێت بۆ جەهەنەم و کێ ناڕوات بۆ بەهەشـــت لەگەڵ مەهدی، یاخود پێیان وایە ئیمامەکانیان باران دەبارێنن و ڕزق و ڕۆزی خەڵکیان بەدەســـتە. ئێمەی ئەهلی ســـوننەت- باوەڕمان وایە کە خوای گەورە تاك و تەنهایە و توانا و هێزی و زانســـتی بەســـەر هەموو کاروبارەکاندایە بێ نیازە و پێویســـتی بە کەس نییە و ئێمە هەموومـان پێویســـتمان بەوە بە

پێغەمبەریشەوە ﷺ بە ئیمامی عەلیشەوە ڕەزامەندی خودای لێبێت و هەموو خەڵکی بە گشتی.

سێیەم: شیعە- بڕوای وایە قورئان دەستکاری کراوە ئەم قورئانەی کە ئێستا لەبەر دەستدایە تەحریف کراوە، قورئانی ڕاستی لای ئیمامی مەهدییە و شاردویەتیەوە لە ژێر زەمینێکدا لە کۆتاییی زەمەندا دەری دەهێنێت و ئەو قورئانە بەخەڵکی دەناسێنێت، ئێمەی ئەهلی سوننەت و جەماعە دەڵێین قورئان دەستکاری نەکراوە هاوەڵان لە پێغەمبەری خواوە ﷺ گواستوویانەتەوە لەسەرەتای دابەزینی قورئانەوە لە مەککەوە نووسراوتەوە، پێشمان وابێت دزی ئەسڵی و تاوانباری سەرەکی ئیمامی مەهدییە کە ئەم قورئانەی بردووە و شاردۆتەوە، ئەگەر قورئانی خوایە لە چی شەرم دەکات بۆ ئاشکرای ناکات لەو ژێرزەمینەدا بێتە دەرەوە.

چوارەم: ئێوەی شیعە- پێتان وایە لە دوای پێغەمبەری خوا هەموو هاوەڵان مورتەد بوونەتەوە وازیان لە ئیسلام هێناوە، تەنها پێنج هاوەڵ نەبێت ئەوانیش: عەلی، حەسەن، حوسێن، سەلمان فارسی و عەبدوڵای کوڕی زوبێر، لای ئێمەی ئەهلی سوننەت و جەماعە هەموو هاوەڵان لە دوای پێغەمبەری خوا ﷺ ئیسلامیان بە جوانترین شێوە گەیاندووە و هەموویان دادپەروەر و ڕاستگۆن.

پێنجەم: شیعە- پێیان وایە ئیمامەکانیان لە پێغەمبەران بەڕێزترن، بەڵام ئێمەی ئەهلی سوننەت پێمان وایە کە پێغەمبەران ئەشرەفترین مەخلوقن لەسەر زەویی.

شەشەم: شیعە- کە دەڕۆن بۆ حەج بۆ شەیتان ڕەجمکردن هەر سێ شەیتانەکە بە ئەبوبەکر،عومەر و عوسمان دەزانن، ئەوان ڕەجمی هاوەڵانی پێغەمبەر ﷺ بە عیبادەت دەزانن، ئێمەش بڕوامان وایە کە

ئەوانە لەدوای پێغەمبەران سـەلامی خوایان لێبت باشـترین خەڵكی سـەر زەوین.

حەوتەم: ئێوەی شـیعە- دایكی ئیمانداران خاتوو عایشـە بە داوێن پیس دەزانن قسـە و جنێوی پێئەدەن، بەڵام ئێمە بە حومەیرای پێغەمبەر ﷺی دەزانین و بە داوێنپاكترین ئافرەتی سەر زەوی دەزانین.

هەشتەم: شیعە - پێی وایە كە كورد لە جنۆكەیە نابێت مامەڵەیان لەگەڵ بكرێت، بەڵام ئەهلی سـوننەت پێیان وایە كورد ڕزگاركاری قودسـە لە ڕێگای سـەلاحەدینی ئەیوبی. كورد خاوەنی هاوەڵی پێغەمبەرە ﷺ وەك كاوانی كوردی.

نۆیەم: شـیعە- نەجەف و كەربەلایان زۆر لا پیرۆزترە لە مەككەو مەدینە، ئێمەی ئەهلی سوننەت ڕێك پێچەوانەكەی ئەوانین.

(تلك عشرة كاملة)

دەیەم: شـیعە- مەرجەعیان ئیمامەكانیانە ئەهلی سـوننەت و جەماعەت قورئان و سوننەتە.

ئەگەر ڕاست نیە بڵێ ماكوان درۆ دەكەیت.

حوسێن: نا ڕاست دەكەیت و منیش تا ئێستا بڕوام وایە.

ماكوان: دەی برا بەقسـەی من مەكە، تەماشـایەكی هاوسـەرەكەی خۆت بكە دینداری ئەو تەواوە یاخود تۆ؟

حوسێن: وەڵڵا ئەو زۆر لە من باشترە.

ماکوان: تەوبە بکە و لەگەڵماندابە نەك لەبەر ئێمە دەســـت بکەیت بە (توقیە) نوێژ بکەیت، من نەمزانیبوو شـیعەی؟ لەگەڵ ئێمەش نوێژت کرد وەکو ئەهلی ســونەت! جا برا عەزیزەکەم کۆتاییی پێبهێنە و بگەڕێوە بۆ ڕێگای ڕاست، باشە؟

حوسێن: تۆ چی بڵێیت وادەکەم.

دەســتم لەســەر شــانی حوســێن بوو بە پێکەنینەوە هاتینەوە ژوورەوە، لەبەرچاوی ئەواندا ئەملاولام ماچ کردوو هاوارم کرد الله اکبر حوســێن وازی لە شیعە هێنا و بووە بە ئەهلی سونەت و جەماعە، ئەوانەی تر زۆر بە ســارد و ســڕی وەریان گرت تا کێشــام بە فریاد و کاکەبازدا، هەڵســن ئەملاولای ماچ کەن و پیرۆزبایی لێبکەن.

فریاد: خۆ ژنی نەهێناوە.

توڕە بووم بە زۆر هەڵمســاند کەچی زۆر بەســادەیی وەریانگرتبوو، ئەوە سامان هەر تێنەگەیشت مەوزوع چییە!

نەمهێشــت کەسیان دانیشــن وتم دەچین بۆ ماڵی سـەیدا حوسێن لەوێ نان دەخۆین.

چووین بۆ ماڵی سـەیدا حوسێن، خێزانی ناوی صـەدەف خاتوون بوو، نان و خواردنێکی جوانی بۆ دروســتکردین و بە جەماعەت نوێژی مەغریب و عیشامان کرد، بە خێزانیم وت: صەدەف خاتون سەیدا حوسێن لە خۆمانە و ئەهلی سـونەتە پەیمانی داوە کە ناگەڕێتەوە سـەر شـیعەگەراییەکەی، ئەگەر وانەبوو ئاگادارمان بکەرەوە. بە پێکەنینەوە قسـەم دەکرد و لەگەڵ وتەکانی خۆم جدی بووم.

مەجلیس مەوزوعی تێدا نەما ڕوومکردە فریاد، لەڕووی پزیشکییەوە هۆکاری دروستبوونی ئەم حاڵەتە بۆچی دەگەڕێتەوە کە سوارە تووشی بووە؟

ئەوان کەسیان نەیاندەزانی کە کاکەباز ناوی سوارەیە، خۆشی دانیشتبوو چپاندم بەگوێیدا وتم ئاسایی وەریگرە دەمەوێت هەندێك شت بزانم چونکە کاتم نییە، بەس من و تۆ و فریاد ئەم شتە دەزانین وا گوێگرە کە مەوزوعەکە کەسێکی ترە، چونکە من کاتم نییە با سوود لە کات وەرگرم لە ماڵی حوسێن باشە؟

کاکەباز ڕازی بوو ئاساییم کردەوە دانیشت و هەموومان گوێمان گرت لە فریاد وەکو پزیشکێك بۆی ڕوون دەکردینەوە.

فریاد: لاوازی جنسی لای پیاوان شتێکی ئاساییە لای زۆربەی ئەو هاوسەرانەی کە تازە هاوسەرگیرییان کردووە، بەڵام قابیلی چارەسەرە و هیچ جێگای نیگەرانی نیە.

لە ڕووی پزیشکییەوە چەندین هۆکار هەیە تا ئەم حاڵەتە دروست ببێت، لەوانە:

نەخۆشییە درێژخایەنەکان، بەکارهێنانی دەرمان بۆ چارەسەری نەخۆشی دیکە، خەمۆکی و گرژی باری دەرونی، زۆر بیرکردنەوە و ترس و دڵەڕاوکێ.

بەڵام هۆکاری تریش هەیە لەوانە کێشەی میزڵدان و بۆری میزو و گورچیلەکان، ئەگەر ئەمەیان هۆکار بێت ئەوا دەبێت بچێتە لای دکتۆری تایبەت تا ڕێنمایی و چارەسەری تەواو وەربگرێت.

ماکوان: جگە لەمانە هۆکاری تر هەیە وەکو ئەوەی تۆ پزیشکی؟

فریاد: لاوازی جنسی لای پیاوان زیاتر هۆكارەكەی خەمۆكی و دڵەڕاوكێیە، ئەگەر پیاوان نیگەرانی كارێك بن و زۆر بیر بكەنەوە لە ئیش و كاری ڕۆژانە و داهاتوو، وە چۆن بتوانن ئەو خێزانە تازەی كە دروستیان كردووە بتوانن بەڕێوەی ببەن ئایا سەركەوتوو دەبن یاخود نا، زۆر بیركردنەوە لەم شتانە دەبێتە هۆی لاوازی جنسی لای پیاو.

یەكێكی تر لە هۆكارەكانی نەخۆشی شەكرەیە، كە ئەگەر پیاوەكە شەكرەی هەبێت ئەبێت نە شەرم بكات وە نە بشترسێت بە دكتۆری تایبەتی خۆی بڵێت تا لە ڕێگای دەرمان و بەرنامەی خواردنەوە چارەسەری بۆ دابنێت.

یەكێكی دیكە لە هۆكارەكان نەخۆشییەكانی دڵە بەهەموو جۆرەكانیەوە، هەروەها پرۆستات دەبێتە هۆكاری لاوازی جنسی بەتایبەت ئەو كەسانەی كە نەشتەرگەری پرۆستاتیان بۆ كراوە.

ماكوان: ئەی باشە ئەم حاڵەتە چۆن چارەسەر دەكرێت؟

فریاد: بۆ چارەسەری ئەم حاڵەتە دوو ڕێگا هەیە.

یەكەم: كەسەكە بوێری ئەوەی هەبێت بچیتە لای دكتۆر.

دووەم: پزیشكەكە هۆكارەكەی دەستنیشان بكات و چارەسەری بۆ دابین بكات.

ماكوان: پزیشك چۆن هۆكارەكەی دەست نیشان دەكات؟

فریاد: بەپرسیاركردن لە كەسەكە و لەسەر ئەو وەڵامانەی كە دەیداتەوە هۆكارەكەی دەست نیشان دەكرێت.

ئەگەر هۆكارەكە دەروونى بێت، ئەوا ڕێنمايى دەكرێت بەوەى بچێتە لاى دەروونناسـێك تا لەڕێگەى ئەوەوە ڕێنمايى بكرێت بۆ چارەسـەركردنى حاڵەتەكەى.

خۆ ئەگەر هۆكارەكەى جەسـتەيى بێت ئەوا دكتۆرەكە خۆى چارەسـەر و ڕێنمايى تەواوى دەداتێ تا باش دەبێت، بەڵام بۆ هەريەك لەو هۆكارانەى كە بۆم باس كردن شێوازى چارەسەرى جياواز هەيە.

باشـە با من لێرەدا پرسـيارێك لە تۆ بكەم ماكوان لە ڕووى دەروونيەوە لە ڕووى سيحرەوە چۆن و چى ڕوو ئەدات.

زۆر كەس هاتوونەتە لاى تيمەى پزيشـك نەمان توانيووە دەسـتنيشـانى نەخۆشـييەكەيـان بۆ بكەين، هەرچى پرسـيـارى لێ دەكەين هەموو ئامرازەكانى جەسـتەى ئاسـاييە كەچى تواناى نييە لەگەڵ خێزانيدا جووت ببێت.

ماكوان: ئەوەندەى من شـارەزايم هەبێت خۆى لە چەند بوارێك دەگرێت لەوانە:

سـيحرى بەسـتن: بريتيە لە تۆڕى ماسـى ياخود شـليف و گونيە و تەليسمەكانى پيادا دەخوێنن و بە تێپ ياخود پەڕۆ يان عەلاگە بەدەوريدا دەيبەسـتن، ياخود تەليسـمى سـێكسـى بە دەوريدا دەئاڵێنن و نووسـينى تەليسمى تايبەت هەيە بۆ ئەو سيحرە. هەر كەس بيكات ڕاستەخۆ كافر دەبێت و لە ئايينى ئيسـلام دەچێتە دەرەوە، هەندێك جاريش لە وێنەى خێزانەكە دەكرێت ياخود بەشـێك لە جلوبەرگى ياخود مووى لاشـەى پياو دەبەن بۆ سـاحيرەكە و ئەويش سـيحرى لێدەكات و دەبێتە هۆكارى ئەوەى يان بێز و قێز لە خێزانى بكاتەوە، ياخود كە دەيبينێت وا هەسـت دەكـات دايكيەتى يـاخود خوشـكێتى يـان زۆر ئەترسـێت، هەروەهـا

پێچەوانەكەی ئافرەت ڕقی لە مێردەكەی دەبێتەوە و توانای نییە و بێز دەكاتەوە زۆرجار لەكاتی سەرجێیدا دەڕشێتەوە یاخود دەگری.

لەم بارەیەوە زانایانی ئیسلامیش زۆر قسەیان لەسەر كردوە لەوانە ئەبو قودامەی مەقدیسی باسی هەمان حاڵەت دەكات. [٣]

فریاد: ئەی چارەسەر چییە؟

چارەسەری ئاسانە گەڵای هەر دارێك لە قورئاندا ناوی هاتبێت، حەوت گەڵا لێبكەرەوە و لە بەینی دوو بەرد دا وردی بكە و بیخە ناو ئاوی زمزم یاخود ئاوی باراناو، وەكو گەڵای سیدرە، هەنجیر، هەنار، مۆز، خورما یان زەیتون...هتد

ئینجا سوڕەتەكانی -قل -ی بەسەردا بخوێنە كە بریتین لە چوار سوڕەت (قل يا أيها الكافرون، قل هو الله احد، قل اعوذ برب الفلق و قل اعوذ برب الناس)، دوای ئەوە ئایەتەلكورسی و ئینجا با كەسەكە خۆی پێبشوات، بە پشتیوانی خوا چارەسەر دەبێت هیچ كێشەی نامێنێت بە مەرجێك نەچوبێت بۆ لای ساحیر.

فریاد: ئەگەر چوو بۆ لای ساحیر چی ڕوو دەدات؟

ماكوان: ئەو كەسەی بچێت بۆ لای ساحیر و جادووبازەكان كافر دەبێت، پێویستە تەوبە بكات و سەرلەنوێ موسڵمان بوونی خۆی ڕابگەیەنێتەوە و دوو ڕكعات نوێژی تەوبە بكات.

-.-

[٣] قال ابن قدامه: (وقد اشتهر بين الناس وجود عقد الرجل عن امرأته حين يتزوجها فلا يقدر على إتيانها وإذا حل عقده يقدر عليها بعد عجزه عنها حتى صار متواترا لا يمكن جحده) (المغني - ١٠ / ١٠٦)

فریاد: هۆکاری تر هەیە بۆ ئەوەی پیاو نەتوانێت بچێتە لای هاوسەرەکەی؟

ماکوان: دەبوو ئەمەیان تۆ باسی بکەیت، زۆر پیاو بە هۆکاری ئەوەی لە کاتی گەنجیدا تووشی کەبتی و پوکانەوەی سێکسی بووە زیاتر ئارەزووی نێربازی کردووە تووشی ئەو کارە بووە، کە ژنی بۆ دەهێنن ناتوانێت لەگەڵیدا جووت ببێت، ئەوەش هۆکارێکی ترە کە زۆر ترسناکە، من دەپرسم خۆ ئەوە نەخۆشی نییە؟

فریاد: نا، نەخۆشی نییە تەنها حەز و ئارەزووە.

ماکوان: دەتوانێت وازی لێ بهێنێت؟

فریاد: بەڵێ حەزێکی شازی سێکسیە، وەکو جگەرە وایە دەتوانێت وازی لێ بهێنێت نەخۆشی نییە و ئارەزووە، ڕاستە ئەوە هۆکارێکی ترە کە بەداخەوە لە ناو گەنجەکاندا زۆر بەربڵاوە.

ماکوان: دیاردەیەکی تر هەیە لە هەندێك پیاوی بەحورمەت و خاوەن ڕەوشت ڕوودەدات ئەویش بەو هۆکارەیە کە لەژیانیدا پرۆسەی سێکسی ئەنجام نەداوە، بەهۆکاری ئەوەی یەکەم جارێیەتی و تووشی شۆك دەبێت توانای ئەو پرۆسەیەی نیە.

فریاد: ئەوەش ڕاستە، کێ ئەم کارە خراپانە دەکات.

ماکوان: ئەوەی ئەوکارە دەکات خەڵکیتر بە پارە فێر دەکات تەنها ساحیرێکی عێراقییە کە خەڵکی موسڵە و صابئیە و لەدەرەوەی عێراق دائەنیشێت و شوێنی نادیارە، ماڵی زۆر کەسی وێران کردووە ناوی (الساحر السفلي كرم الزمان الصابئي) سیحرەکانی زۆر پیسە و دەوڵەمەندەکانی خەلیج و عیراق زۆر مامەڵەی لەگەڵ دەکەن و هەموو سیحرەکانیشی بە ئاشکرا دادەنێت و باسی کوفر و پیسی و خراپەی خۆی

بە ئاشـکرا دەکات و کەچی سـبحان الله خەڵکی موسـڵمانیش دەچێت بۆ لای نازانێت کافر دەبێت!

کاکەباز: ئەی لەو ساحیرانە لەکوردستان نیە؟

ماکوان: زۆرن بڕوا بکە بەهەزارەها سـاحیری تێدایە، بەڵام بەناوی شـێخ و مەلاو ڕۆحانییەتەوە خۆیان دەناسـێنن و هەموویان دەجال و خراپەکارن و ماڵی خەڵکی وێران دەکەن و کۆمەڵگایان شێواندووە بەسەر یەکتردا.

شـەو گەڕاینەوە بۆ ماڵی سـامان بۆ خەوتن، لەڕێگادا کاکەباز پرسـی: کاکەسوور من چارە دەکرێم؟

ماکوان ئەوەی پێم وتی بیکە دڵنیابە چارە سەر دەبێت.

کاکەباز: مادام بلیتم بۆ ببڕن دەگەڕێمەوە بۆ کوردستان.

ماکوان بەسەرچاو هەر لە دوسڵدۆرفەوە بڕۆرەوە بلیتەکەشت لەسەر من، بە سـامانم وت بیبڕە بە کارتەکەی من. فریادیش ١٠ وەرەقەی پێدا لای بێت، بلیتمان بۆ بڕی و بۆ دوو ڕۆژی تر بڕواتەوە.

ئەوشـەوە خەوتین بۆ بەیانی هەڵسـاین من داوام کرد دەگەڕێمەوە بۆ نەرویج و یەکشـەمە بوو ئەوانیش وتیـان بـا ئەمڕۆش بەیەکەوە بین سبەینێ دووشەمە هەموو دەگەڕێینەوە، کاکەباز داوای کرد جێی نەهێڵین تا سواری فڕۆکە دەبێت،

سـامـانـیـش وتـی: مەڕۆ، بەیـانـی دوو شـەمەیە ئـیـقـبـاڵ دەگەڕێتەوە.

کەمینێك بۆ ماکوان بەناوی جیهاد و کوشتار

چاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد ئیقباڵ بگات و ئێوارەکەشــی کاکەباز ڕەوانەی هەرێم بکەینەوە، کارەکان بە باشــی دەڕۆشــت کە ئیقباڵ هات باوەشــم پێدا کرد.

ماکوان: کوڕی ئەڵا بەخشــە و باوك موســڵمان خۆی ناوی ئیقباڵی لاهوری هەڵگرتووە کوڕەکەشی سەلامولایە.

کە تەماشای سەرسنگیم کرد زنجیرێکی سەلیبی لەسەر سنگ بوو.

ماکوان: تۆ مەسیحی یان موسڵمانیت؟

ئیقباڵ: من موسڵمانم، ماکوان بۆ ئەو پرسیارە دەکەیت؟

ماکوان: ئەی ئەو سەلیبە چییە لەملتا؟

ئیقباڵ "بە پێکەنینەوە": ئەوە تەنها کەدێم بۆ ئەوروپا دەیکەمە ملم کاتی خۆی لە فرەنسـا کە ئیقامەم وەرگرتووە وتوومە مەسـیحیم، دەنا من هەر موسڵمانم.

ماکوان: جانتاکەی بەدەستمەوە بوو دامەوە دەستی، هەموو گیانم سـوور بوویەوە: ئەی ئەحمەق خەڵـك بۆ مـاڵی دونیـا و ئیقـامە دینی خۆی دەگۆڕێت؟

ئیقباڵ: من تەنها بۆ ئیقامە کردوومە مەبەســـتم ئیقامە بووە، من هەر موسڵمانم لەگەڵ ئێوە نوێژم دەکرد، خۆ من کافر نیم بۆ وا توڕە بوویت؟

ماکوان: باوکت دەزانێت؟

ئیقباڵ: نا، جا بۆ ئەو بزانێت.

ماکوان: بەخوا ئەگەر لەبەر ئەوە نەبێت باوکت وەکو سپاردەیەك تۆی ناردووە بۆ لای من سوێند بەخوا لێرە جێم دەهێشتی، ئەو سەلیبە لە ملتا لابە و فڕێیدە، یان ئێستا بڕۆ بەدیاری بیدە بە کڵێسایەك ئینجا دوای ئەوە قسە دەکەین.

هەتا هاتمەوە قسەم لەگەڵ نەکرد دوایی بۆم باسکرد ئەگەر موسڵمان بەدرۆشەوە بڵێت وازم لە ئیسلام هێناوە کافر دەبێت، مەگەر زۆری لەسەر بێت و ڕۆحی بپارێزێت، خۆ تۆ ئیقامەت لەسەر مەسیحی بوونت وەرگرتبێت هەر دروست نیە، لەبەر ئەوە تۆ کافری و بێدین و مورتەدی.

فریاد: کاکە وازی لێبێنە کەیفی خۆیەتی، حەقت نەبێت بەسەریەوە با تووشی گۆبەنگێکت نەکا.

ماکوان: کاکە فریاد بەبۆنەی ئەم هەتیوە تووشی زۆر کێشە هاتم بمزانیایە ئاوا دونیا ویستوو ژیان ویستە بۆم نەدەکرد وامزانی پیاوە، بەڵام خوێڕییە!

ئیقباڵ: باشە من چی بکەم ئێستا؟

ماکوان: بڕۆ خۆت بشۆ و شایەتومان بهێنەرەوە، بگەڕێوە بۆ فەرەنسا و لەوێ بڵێ من موسڵمان بووم، لەڕێگای کوڕێکەوە کە کوردە ناوی ماکوانە ئەو موسڵمانی کردوومەتەوە و بڕوام بە مەسیحییەت نەماوە دینەکەم دەگۆڕم.

ئیقباڵ: بۆ تۆ کێشە نییە وابڵێم؟

ماكوان: بۆ كێشـــەیە زیڕەكەی، خۆ موســـڵمانم كردوویت، نەمكردوویت بەدز یان بە مافیا.

ئیقبـاڵ: وەڵاهی نەمزانیبوو ئـاوا قورســـە حوكمەكەی دەنـا هەرگیز وام نەدەكرد.

ماكوان: ئەوە لە نیشـــانەی نەزانیتانە، ئەگەر لە ئیســـلام و بیروباوەڕی شارەزابن ئا ئەو دینە هێندە بەلاتانەوە ئاسان نیە، نەخوێنەوارن بە ئایینی ئیسلام و بیروباوەڕەكەی.

ئەوان چوونەوە بۆ ماڵەوە منیش زۆر بێتاقەت بووم، ئەو پەندە كوردییەم بەسەر خۆمدا دەهێنا كە دەڵێت: بۆ بۆرە پیاو خۆمان هیلاك كرد، ئەویش پێمان پێـدەكەنی. من لەبەر خودا و دینـداری هـاوكـاریم دەكرد ئەویش مەسیحی دەرچوو.

لەم قسانەدا بووم لەگەڵ خۆمدا حەزقیل لە تەنیشتمەوە دەڕۆشت: حەزە گیان ئەوە بۆ بێدەنگی؟

حەزقیل: ماكوان ئاگاداری خۆتبە، بانگت دەكەن بۆ كۆڕێك لە شـــارێك كە فێڵە دەیانەوێت بەناوی گفتوگۆوە كێشەی یاسایت بۆ دروست بكەن.

ماكوان: چۆن دەزانیت، كام شار و كێن؟

حەزقیل: هاوڕێكانمان باســـیان كرد، ناوی شـــارەكە دیاری نەكراوە بۆیە نەمتوانی بۆت بهێنم و جەماعەتەكەش گروپێكن لەكوردســـتان خۆت باش دەیـانـنـاســـیـت، بۆیە هـاتم ئـاگـات لە خۆت بێـت پێش ئەوەی بچیـت پۆلیســـیـان ئـاگـاداركردۆتەوە لەڕێگای كەســـێكی خۆیـانەوە كە لەگەڵ دەزگاكانی پۆلیســـی ئەڵمانی كاردەكات، قســـەكانیشـــت هەموو تۆمار دەكەن.

ماکوان: ئەی نەتانزانی باسەکەیان چیە؟

حەزقیل: جیهاد و قیتال.

ماکوان: ئەوە چییە حەزە گیان بۆ وا بێتاقەتی؟

حەزقیل: خەفەت بۆ ئەوە دەخۆم وامزانی تەنها ئەوانەی ئێمە ڕقیان لێتە، کەچی لەخۆتانن زۆر پیسن بەدوای ملشکاندنتەوەن، دەستی سەسیل خۆش بێت دەیوست هەموویان تووشی حۆلیوو گێژی بکات، بەڵام شێخ بەرقان نەیهێشت. ڕایسپاردم کەوا بێم بەخۆت بڵێم بزانم چی دەڵێیت؟

ماکوان: هیچ ناڵێم با تەلەفۆن بکەن ڕێك ڕازی دەبم، دەچم باسی جیهاد و قیتال دەکەم.

حەزقیل: نا مەڕۆ، با تووشی کێشەت نەکەن بەقسەمان بکە و بگەڕێرەوە بۆ نەرویج و بڵێ کاتم نییە، لەبەر خاتری من.

ماکوان: حەزە گیان خاتری تۆ لەسەر سەرو سەرچاوم، بەڵام وانەیەکیان فێردەکەم کە هەتا ماون بیریان نەچێتەوە، ئەگەر دروست بوایە دەمناردن ئیشم بۆ بکەن، بەڵام حەڕامە. دەستی تۆ و شێخ بەرقان خۆش بێت، ئەگەر بۆتان کرا بەئارەزووی خۆتان و توانای خۆتان هاوکاریم بکەن لەزانیاری، بە کاکە سەسیل بڵێ خۆشەویستە و ڕێزمان هەیە بۆی چاومانە، حورمەت و ڕێزی تایبەتیشم بگەیەنە بەشێخ بەرقان.

حەزقیل: علینا وعلیکم السلام، من دەڕۆم ئەو موستیلە و دیارییەی من بۆ لەگەڵ خۆت هەڵناگریت؟

ماکوان: وەڵاهی حەزە گیان بیرم نیە، بەڵام پرسیارم هەیە حەنانە دیار نییە لەگەڵ ڕاقی؟

حەزقیل: حەنانە لەســەر شــێوەی ئەو ئافرەتە خۆی نیشــانی تۆ داوە ناتوانێت خۆی بگۆڕێت هەمیشـە لەگەڵماندایە و خۆی نیشـانی تۆ نایات، چونکە شێخ بەرقان وتی دروست نیە.

ماکوان: زۆر سڵاوی تایبەتی من بگەیەنە بەو خوشکە جنۆکەیەم.

حەزقیـل: هەرکـات زانیمان هەر شــتێکی نەخوازراو ڕووبـدات بێخەمبە ئاگادارت دەکەینەوە.

ماکوان: ماڵتان ئاوابێت.

تەلەفۆنەکەم زەنگی لێدا و منیش هەڵمگرت، جەنابت کاك ماکوانی؟

ماکوان: بەڵێ، فەرموو!

من ناوم ئاودێرە ڕۆژنامەنوسـم، لە کەناڵێکی ڕادیوێی ئەڵمانیم کۆڕبەندی کوردی لە شــاری کۆڵن ئامادەکاری بۆ جەنابت دەکات لەســەر ڕەوشــی ئێســتا و جیهاد و قیتال لە ئیســلامدا، ئایا دەتوانیت ڕۆژی چوارشــەمە میوانداریت بکەین و هوتێل و پێداویستی خۆشت دابین دەکەین تا دوای کۆڕەکە لە ئەمڕۆوە، نازانین لە چ شارێکی لە ئەڵمانیا ؟

ماکوان: باشـە بەسـەرچاو پێویسـت ناکات من لە نۆیسـم نزیکم لە کۆڵن ناونیشــانی هۆڵ یاخود ئەو جێگایەم بۆ بنێرە ڕۆژی چوارشــەمە ئامادە دەبم بە پشتیوانی خوا، بەڵام کاتژمێر چەندە و ئایا کۆڕەکە کراوەیە؟

ئاودێر: کاك ماکوان لە هوتێل (ماریتیم) دەکرێت، وەرە بۆ ئەو ناونیشانە.

ماکوان:سوپاسم کرد و چوومەوە بۆ ماڵی سامان.

فریادو سـامان هاتن لەلام دانیشـتن و دەسـتیان کرد بە قسـە کردن: کاکە ڕەق مەبە لەگەڵ ئیقباڵ زۆر گریاوە هاتۆتەوە بۆ ماڵەوە زۆر بێزارە.

ماکوان: وازی لێبێنن با هەسـت بە هەڵەی خۆی بکات بزانێت چەندە گەورەیە.

تەلەفۆنم کرد بۆ حوسێن: وەرە بۆ ئێرە ئیشم پێتە.

حوسێن: ئاڵتونەکان بهێنم.

ماکوان: نا پێویست ناکات خۆت وەرە.

وایزانی بۆ ئاڵتونەکان بانگی دەکەم ڕوومکردە سـامان، بابڕۆین جوانترین بلەیزەر بکرم لەگەڵ کابۆیەك و جوتێك پێڵاوی خورمایی.

چووم دەستم کردە ملی ئیقباڵ و ئاشتم کردەوە: برا تەوبە بکە وانابێت، کاری وا دووبارە مەکەرەوە.

ئیقباڵ: سـوێند بەخوا نەمزانیبوو، زۆر شـەرم دەکەم، تۆ بڵێیت خوا لێم خۆشبێت!

ماکوان: بەدڵنیاییەوە ئەگەر ڕاستگۆ بیت خوا لێت خۆش دەبێت.

حوسـێن هات و بۆم باس کرد کە دوو سـبەی کۆڕم هەیە و پێویسـتم بەهاوکاری و پارێزگاری هەیە لە دەرەوە و ناوەوەی هوتێلەکە، نەك خوانەخواستە شتی نەخوازراو ڕووبدات.

حوسـێن ئامادەیی خۆی نیشـان دا، بە ئیقباڵم وت کە پارە سـەرفکراوە لەلایەن حوسـێنەوە بۆ گێرانەوەی ئاڵتونەکان پێوسـتە هەمووی بدرێتەوە کە ئاڵتونەکان فرۆشراو بەشـی ئەویش بدرێت و ئیتر ئەوە کاری خۆتانە

من هیچم نـاوێـت، هەموو ڕازی بوون. چووینە بـازاڕ جلوبەرگم كڕی، چوارشـــەمە كاتژمێر ســـێی نیوەڕۆ لەدەوری هوتێلەكە دەســـوڕاینەوە، حوسێن كوڕێكی هاوڕێی ئەڵمانی ناردە ناو هوتێلەكە و خۆشی بەدوایدا چوو، هەواڵیان هێنا كە خەڵكێكی زۆر لە صالۆنی ئەو هوتێلە ئامادەیە و بەناوی كۆڕبەندی كوردی بۆ ماكوان كەریم سازدراوە.

كەوایان وت زانیم كارەكە فەرمییە، چونكە ترســـی شـــتی ترم هەبوو كە هیچ نەبێت و حەزقیلیش ڕاســـتم لەگەڵ نەكات، بەڵام دیاربوو ئەوەی حەزە گیان وتی ڕاســـتە. خۆمان ئامادەكرد بۆ چونە ژوورەوە. ســـامان و فریاد لەگەڵمدا هاتنە ژوورەوە حوســـێن و چوار كەســـی تر لەدەرەوە بەناوی چاودێر هەڵدەسوڕان و باجی هوتێلەكەیان درایە.

بەخێرهاتنێكی گەرم كرام لەلایەن كاك ئاودێرەوە و منی بە ئامادەبووان نـاســـاند، منیش دەســـتم كرد بەقســـەی ســـەرەتایی وابڕیار بوو لە كۆڕبەندەكەدا من سەرەتا هەندێك قسە بكەم لەسەر ڕەوشی ناوچەكە و پاشان لەسەر جیهاد و ئەوانیش پرسیار بكەن.

ماكوان كەریم: لەدوای بەسمەلە سڵاوم لێكردن بە سڵاوی ئیسلام و بەم شێوەیە دەستم پێكرد.

كۆڕەكەم ناونابوو: شۆڕشگێڕی وسیاسەت لە ئیسلامدا بنەماكەی جیهادە.

هەموو كۆمەڵ و دەســـتەیەكی ئیســـلامی پێویســـتیان بە تیۆرێك هەیە بۆ سیاسەتی بزاڤی ئیسلامی واتا پێش ئەوەی باسی دید و تیۆری ئیسلامی بكەم پێویستە بزانین سیاسەتی ئیسلامی چییە؟

كەواتە ســـیاســـەت: بریتیە لە حیكمەت پاشـــان (كۆمەڵ)ی لێ دروســـت بكرێت تا (دەوڵەت) بە بانگەوازێكی گشـــتی و جیهانی (خیلافەت)بۆ لوتكە و ترۆپك و جێ نیشینكردن (شارستانیەت) بەرەو ڕاستی و حەق.

ئەم چەمکانە هەموو پێویستییان بە شیکاری هەیە.

حیکمەت و کاری بە کۆمەڵ:

هەموو لەسەر ئەوە کۆکن کە حیکمەت واتا هەستی پێگەیشتوو ڕاستی لە بیرکردنەوە و کۆکردنەوەی کۆمەڵێك خەسڵەت بە بانگەوازچی کە تایبەتمەندییەکەی ئەوەیە لە واقیعدا ئەو ئیسلامە دەکاتە ئایدۆلۆژیا، تا بە بانگەواز و گەیاندنی ئیسلامەکە بیگەیەنێتە ئامانج.

ئەمەی باسم کرد تێگەیشتنە لە چەمکی حیکمەت لە لایەن تاکی موسڵمان.

ئەگەر بە تەواوی دیاری بکەین کە حیکمەتی کاری بە کۆمەڵ چیە دێینە سەر ئەو ڕایەی کە هەموو بڵێین واتا سیاسەت، کەواتە لە ئیسلامدا چەمك و حیکمەت و تێگەیشتن لێی واتا سیاسەت، ئەگەر بڵێین حیکەمەت سیاسەتی تاکی موسڵمانە، کەواتە سیاسەت ئەوەیە کە حیکمەتی کاری بەکۆمەڵە. لەسەر ئەم بنەمایە دەتوانین بڵێین دید و بۆچوونی سیاسی ئیسلامی دیارە و ئەمە بنەماکەیەتی لەژێر ڕۆشنایی چوار حیکەمەت کە بریتیە لە: (ڕەوش- واقیع، ڕاستی- حەق، مرۆڤ و ئامانج)

ئەم گرێدراوانە بەیەکەوە هەمووی توخمی ئەو ئاستە کۆمەڵسازیەیە لە بانگەواز و دیاریکردنی چوارچێوەی گشتی تیۆری سیاسی بۆ بزاڤ و گۆڕانکاری.

هەریەکێك لەم چوار توخمە ئەگەر نەبوون لەکاری کۆمەڵسازی و بانگەوازەکەدا، ئەوە لە ئاستی دیاریکردنی بزاڤە گۆڕانکارییەکە کەم دەکاتەوە لە چوارچێوەی خۆیدا نایهێڵێت، هەموو ئەم تیۆرەی کە باسم کرد و پارێزراوە بە هێزی سەربازی و خەباتکاری کە جیهادە، واتە جیهاد

يەكێكە لە فەرزەكانی ناو ئیســـلام. زۆرێك لە زانایانی كۆن و نوێ لەوانە (عزی كوڕی عەبدولســـەلام) تا دەگاتە (عەبدوڵلا عەزام) هەندێك لەوانە پێیان وایە جیهاد ڕوكنێكە لە ئیســـلام، واتا لەگەڵ شـــایەتومان و نوێژو ڕۆژوو زەكات و حەج كردوویانەتە شەش پایە ئەویش جیهادە.

جیهاد و شـۆڕشـگێڕی لە ئیسـلامدا لەسـەرەتادا دژی كافر و موشریكەكان كراوە، جیهاد لە سـەرەتاوە هەر لە مەككەوە فەرزكراوە پاشـان خەڵكانێك لێیان تێكچووە لە گەڵ قیتالدا كە لەسـاڵی ٢ی كۆچی لە مانگی شـەعبان دا فەرزكرا، بۆیە جیهاد پێنج جۆرە:

یەكەم: جیهادی نەفس.

دووەم: جیهادی قیتال و سەربازی.

سێیەم: جیهادی بەخشینی موڵك و سامان.

چوارەم: جیهادی وتنی حەق بە زمان بەرانبەر بە دەسەڵاتی خراپەكاران و زاڵمان.

پێنجەم: جیهادی شەیتان.

لەشـیكاری ئەم باسـانەدا بووم شـێخ بەرقان هاتە تەنیشـتم وتی ماكوان كەس نامبینێت چیت ویســـت هۆڵەكەم پڕكردووە لە برا جنۆكەكانت هەمووی فەقێ و زانا و دانشمەندن، بێخەمەبە و قسەی خۆت بكە.

لەم وەستانەدا بووم كە گوێم بۆ شێخ بەرقان گرتبوو پرسیارێك بە ئەڵمانی هات، چونكە قســـەكانی من هەمووی دەكراوە بە ئەڵمانی چەند بەناو مامۆســـتای زانكۆ دانیشـــتبوون، بەڵام من بڕوام نەكرد زانیم هەموویان جاسوس و موخابەراتن.

پرسیارەکە نووسرابوو: لێت دەپرسم تۆ ڕات چییە بەرانبەر بە جیهاد و قیتال لەم کاتەدا؟ کێن موجاهدەکان و ڕای تۆ چۆنە لەسەریان و چۆن دەتوانیت بۆمان باس بکەیت، دەکرێت ڕوونتر قسە بکەیت.

ماکوان: هەموو ئەم جیهادانەی باسمان کرد پەیوەستن بەتاکی مرۆڤەکانەوە، تەنها ئەدەبیاتی سەربازی و جیهادی قیتال نەبێت، کە پەیوەستە بە دەوڵەت و دەسەڵاتی ئیسلامی یاخود گروپ و حیزبە ئیسلامیەکان.

ئەم خەبات و شۆڕشگێڕییە لە جیهاد بووە بە سێ بەشەوە لای هەندێك لەو ڕێکخراو و گروپ و حیزبانە.

یەکەمیان: یەکخستنی جیهاد زۆر شلگیرن وەك هەندێك لە حیزبەکان نزیکن لە گروپی قادیانیەکانەوە کە بڕوایان بە جیهاد نەماوە وەك کاری مەیدانی، تەنها لەتیۆردا باسی فەزڵ و کاری شۆڕشگێڕی جیهادی دەکەن، بەڵام لە واقیعدا بوونی نیە و پەکیانخستوە (تعطیلیان) کردووە، تا ئەم کاتەی من تێیدا دەژیم بەم شێوەیە هەنگاویان ناوە ئیتر لە داهاتوودا ئەگەری ئەوەی هەیە کە گۆڕانکاری لەخۆیاندا بکەن.

دووەمیان: زیادەڕەوی هەموو ئیسلام لە جیهادی قیتال دا دەبیننەوە، سەنگەر و جەبهەیان لەگەڵ هەموو دونیادا کردۆتەوە، ئەوەی لەگەڵ خۆیان نەبێت بە کافر و مورتەدی دەزانن، کوشتن و لەملدانی حەڵاڵ دەکەن. نموونەی ئەم جۆرانە زۆرن، ئێستا گروپی بۆکۆ حەرام و داعش یان هەندێکی تر لەو کۆمەڵانە کە ئێستا تاڕادەیەك نەماون وەك هیجرە و تەکفیر...هتد.

سێیەمیان: نێوەندگیرن، واقیعەکە دەناسن بە گوێرەی ڕەوش و واقیعەکە بیردەکەنەوە دەستدرێژی ناکەن و سەنتەری هێزی خۆشیان دەپارێزن، لەوانە حەماس و حیزبی تەحریر و...هتد.

پرسیارکەرێکی کورد: ناوم فازل ئەحمەدە سەرۆکی ڕێکخراوی مادلیام، بە هەردوو زمان پرسیارەکە دەکەم بۆ ئەوەی ئەو مامۆستایانەش کە هاتوون لە زانکۆی هانۆڤەرەوە تێبگەن. جیهادی تەڵەب و دەفع چییە؟ کاك ماکوان بێزەحمەت بۆمان باسکە هەر ئەم دوو جۆرە قیتالە هەیە؟

ماکوان: بەڵێ ڕاستە جیهادی قیتال و سەربازی دوو جۆرە لە ناو ئیسلامدا جۆری یەکەم پێی دەوترێت جیهادی دەفع واتا پاڵپێوەنان و خۆپاراستن، وە جۆری دووەم پێی دەوترێت جیهادی طەڵەب (داواکردن).

جیهادی دەفع برتییە لەو خەبات و کۆششەی کە خەڵکی دەیکات لەسەر خاك و نیشتیمان و سەروەت و سامانی خۆی و ماڵ و خێزانەکەی، وە پاراستنی شەرەف و کەرامەتی خۆی و خانەوادەکەی، ئەمە لای هەمووان ناسراوە ئەم جیهاد و کۆششە، پێی دەوترێت دیفاع لە خۆکردن و پاراستنی گیانی خۆتە.

جیهادی طەڵەب برتییە لەو کۆشش و خەباتەی کە تا ئێستا موسڵمان بەکەمی لێی تێگەیشتوون لەم سەردەمەدا، بۆیان قوت ناچێت لەبەر ئەوەی کە خۆمان دواکەوتوو و هیچ نەزانین شارەزانین لە دینەکەمان بۆیە زۆر بە دەگمەن دەبینی خەڵکانێکمان هەبێت لە جیهاد وکۆششی طەڵەب تێبگەن کە بانگەوازێکە بۆ ئەم دینە و ئەم ئیسلامە کە دینی کۆتاییە، لەدوای ئەم ئاینە هیچ ئاینێکی تر نایەت کە وشەکانی وشەی خوای باڵا دەستە و لەسەر شانی یەك بە یەکمان پێویستە ئەم دینە بۆ خەڵکی ڕوون بکەینەوە و بانگەوازی بۆ بکەین تا ئێستا چواریەکی جیهان ئەم ئاینەی پێگەیشتووە. مەبەستیش لەوەی کە پێغەمبەر ﷺی ناردووە خۆ تەنها بۆ عەرەب نییە، بەڵکو بۆ هەموو جیهانە کەواتە یەکەم کاری کۆشش و خەباتی جیهادی طەڵەب برتییە لە بانگەواز کردن بۆ ئاینی ئیسلام، نەوەك ئەوەی خەڵکی تێگەیشتووە شەڕکردنە لەپێناوی ئیسلامدا.

دوو تێگەیشــتنی جیاوازە، بیروباوەڕ بەزۆر بڵاو ناکرێتەوە، بەڵام بانگەواز لەسەر هەموو لایەکە مەرج نیە طەڵەبەکەی بە چەك و قیتال بێت.

دەبێت لەوە تێبگەین کە ئەرکی ســەرشــانمانە بگەڕێین بەم جیهانەدا بۆ بانگەواز کردنی ئەم ئاینە ئەگەر موســڵمان ڕوونی نەکاتەوە خۆ ئەم ئەوروپیانە دەڵێن عیســا کوڕی خوایە یان خەڵکانێکی تر گا ئەپەرســتێت یان خەڵکانێك هەر نازانن پەرســتن چییە، هەیە دار دەپەرســتێت یان ڕۆژ دەپەرستێت...هتد

فازیل ئەحمەد: واتا مەسیحی و دینەکانی تر ڕاست نین؟

ماکوان: قســەکانم تەواو نەکردووە با تەواوی بکەم وەڵامی ئەوەشــت ئەدەمەوە تکایە با بیرۆکەکەم بگات.

موتەرجم: تکایە کاك ماکوان هێواش قســە بکە بۆ ئەوەی بتوانین بەباشـی تەرجومەی بکەین.

ماکوان "بەســەرچاو": کەواتە کێن ئەوانەی کە ئەو نەوە نوێیە تێبگەێنن کە خوا لە کەس نەبووە و لەکەســیش نابێت؟ کێن ئەوانەی کە بەخەڵکی دەڵێن خواکەتان مانگاو و مشك نییە؟ کەواتە لەسەرمانە کە هەوڵ بدەین بۆ بانگەوازی دینی خوا، بەندایەتییەکی ڕاست و دروست لە ناو خەڵکیدا بڵاو بکەینەوە کە خوای گەورە ئێمە بە ئومەتێکی شــاهێد ناوزەد کردوە دەبێت بپرسین بۆ؟

خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَٰكُمۡ أُمَّةٗ وَسَطٗا لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيۡكُمۡ شَهِيدٗاۗ وَمَا جَعَلۡنَا ٱلۡقِبۡلَةَ ٱلَّتِي كُنتَ عَلَيۡهَآ إِلَّا لِنَعۡلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيۡهِۚ وَإِن كَانَتۡ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٞ رَّحِيمٞ ١٤٣﴾ [البقرة]

واتە: هەروەکو چۆن ڕێنمایمان کردن بۆ قیبلەی ئیبراهیم (علیه السلام)، ئا بەم شێوەیە کردوومانن بە ئومەتێکی دادپەروەر، وە چاکترینی ئومەتەکان بۆ ئەوەی لە ڕۆژی قیامەت بن بە شاهێد لەسەر خەڵك کەوا پێغەمبەرەکان پەیامی خواییان بە خەڵکی گەیاندوە وە پێغەمبەریش ببێت بە شاهێد لەسەرتان کە پەیامی خوایی بە ئێوە گەیاندووە١٤٣.

لێرەوە کە ئەرکەکەی خۆتت زانی کە تۆ شاهێدی، سبەی ڕۆژ لە قیامەت خوای گەورە لێت دەپرسێتەوە، دەڵێی خوایە گیان ڕۆیشتم دینەکەی تۆم بڵاو کردەوە گوێیان بۆ نەگرتم یاخود گوێیان بۆیان گرتم کاری تۆ لێرە تەواو بوو، بەڵام تا ڕۆژی مردن تۆ دەبێت هەر بانگەواز بکەیت، ئەمە جیهادی طەڵەبە گوتاری جیهاد و شۆڕشگێڕی ئیسلامیم لەسەر دامەزراندووە، نەك تەنها قیتال مەبەستم بێت.

لێرەدا دەبێت شتێکمان لە بیر نەچێت ئەویش بریتییە لەوەی کە سروشتی مرۆڤ وا هەڵکەوتووە یان بڕوات پێدەکات یان بە درۆت دەخاتەوە، وە یان خەڵکانێك ئەوانیش بیروباوەڕێکیتر دەپەرستن خەڵکانێکی تر سوود وەردەگرن بەم پەرستنە، سەروەت و سامانیان دەست دەکەوێت ڕێگریت لێدەکەن، یان دەسەڵاتدارێکی زاڵمە بۆ

مانەوەی دەسـەڵاتی خۆی کە خەڵکەکەی لە چواردەور بمێنێتەوە سـوودی لە بێباوەڕیی ئەوان وەرگرتووە بۆ هاتنە سـەر دەسـەڵات، بێ شـکو گومان دژایەتیت دەکات بۆسـەو کەمینت بۆ دادەنێت وە بە سـوپاو شـمشـێرەوە دێنە بەردەمت، خۆ ناکرێت تۆ بڵێیت ملم ئامادەیە بۆ سـەربڕین، بێ گومان دەبێت تۆش سـوپات هەبێت شـمشـێرت هەبێت بۆ گەیاندنی بانگەوازەکە ئەگەر دەوڵەت و دەسەڵاتت هەبوو.

ئەم چەمکی بانگەوازە پێویستی بە شمشێر نییە لە ئیسلامدا، بەڵام کاتێك بەرانبەرەکەت ڕێگات پێ دەگرێت و شـمشـێرت لێدەردێنێت ئەوکات تۆ پێویسـتت بە سـوپا و شـمشـێر دەبێت کەواتە فکر بە فکر، گفتوگۆ بە گفتوگۆ، هەر کات بەرانبەرەکەت شـمشـێری دەرهێنا دەبێت تۆش ئامادەبیت.

موسـڵمانان کەدەچنە جێگایەك خەڵکی ناکوژن لە سـەر ئەوەی کە موسـڵمان نین، بانگەوازەکە دەکەن کێ وەریگرت سـەرفرازە ئەوەی وەری نەگرت و گوێی بۆ نەگرت خۆی زەرەرمەندە و بەجێی دێڵیت بۆ خوای گەورە، ئەوە خوا خۆی حوکمی دەدا لە قیامەت، کەواتە تۆ بۆت نییە هیچی لێبکەیت تەنها بانگەواز بۆ خەڵکەکە دەکەیت، وەك ئیمامی عومەر فەرمووی بە سـوپاکەی کە بچوونایە بۆ جیهاد: ئاگاتان لە جوتیاران و خەڵکی ڕەش و ڕووت بێت، چونکە بە سروشـتی حاڵ خەڵکی بە دوای ژیاندا دەگەڕێت و حەزی بە ئاژاوە نیە، ئەوەی کە ئاژاوە دەنێتەوە ئەوەیە کە دەسـەڵاتی لە کیس نەچێت، لەڕاسـتیدا ئەوەی خێر بێت خەڵکی خێرا دوای دەکەوێت.[٤]

-.-

٤ دەفەرموێت: {عمر بن الخطاب رضي الله عنه يخاطب الجيوش الفاتحة فيقول: اتقوا الله في الفلاحين، اتقوا الله في عموم الناس. وهم المغلوبون على أمرهم، الذين لا يهمهم مصـلحة الحاكم هذا أو ذاك، إنما يريدون أن يتعلموا أين الخير فيتبعوه، اتقوا الله في هؤلاء، يقول: ولا تقتلوا إلا من قاتلكم}.

موسـڵمان هەرگیز ژن و منداڵ و پیرو پەککەوتە ناکوژێت، بەڵکو شـەڕی شـەڕەفمەندانە لەگەڵ هێزو تواناداراندا دەکات، چونکە موسـڵمان تەنها لەگەڵ سـوپادا دەجەنگێت، ئەوە مایەی سـەربەرزی موسـڵمانانە کە لە هیچ مێژوویەکی باوەڕ پێکراودا نەبووە کە موسـڵمانان خەڵکی ڕەش و ڕووت بکوژن بۆیە چونەتە هەر جێگایەك خۆشـەویسـتییان لە دڵی خەڵکیدا چەسـپیووە وە خەڵکی زوو باوەشـی بۆ کردوونەتەوە کە لە واقیعدا ڕەوشەکە لەبەر چاوە نموونەی وەك میسر. سەربازی ئیسلام بەرەو میسر ڕێکەوتن مەسیحییەکانی میسر ڕاستەوخۆ چوونە ناو سوپای عەمری کوڕی عاص دژی سـوپای ڕۆم جەنگیان کرد، ئەم مێژووە موسـڵمان نەینوسـیووە قەشـە یوحەنا نوسـیویەتی بەناوی مێژووی میسر- کە دەڵێن میسر- واتا لیبیا و سـودانی ئێسـتا، چونکە خەڵکی میسر- بێزاربوون لە دەسـەڵاتی ڕۆمی ئەرتۆدۆکسـی، وڵاتی میسر- تا سـەدەی ٨ی هیجری زۆرینە هەر مەسـیحی بوون ناسرابوون بە ئەرسـیوونەکان بە حوکمی ئیسلام ڕازی بوون، لەگەڵ موسڵمان دژی خاچ پەرستان جەنگیان کردووە. تەماشـای ئەڵمانیا بکەن مزگەوتەکان هێندەی کڵێسـکانن، لەبەرئەوەی موسـڵمانان بە ئـاشـتی هـاتوون ڕێگەیـان لێنەگیراوە، خەڵکی لەگەڵ کلتورەکەدا ئاوێتە بووە چەندین کڵێسا کڕدراوەتەوە و کراوە بە مزگەوت.

کەواتە موسـڵمانان تەنها دەجەنگن لەگەڵ گومڕاو و دەسـەڵاتدارانی خاوەن بەرژەوەندی خۆیان و ورگە زلەکانیان، بۆیە پێویسـتە سـوپا لەگەڵ خەڵکانی بانگەوازچیا بن کەواتە بانگەواز ناکرێت مەگەر سـوپای ئیسـلام پاڵپشتی نەکات، ئەمە جیهادی طەڵەبە کە دەوڵەت ئەنجامی ئەدات نەك تاك.

پرسـیارکەری کورد: ناوم ڕێبوار نورییە دەرچووی زانسـتە سـیاسـییەکانم لە ئەڵمانیا، پرسیارم ئەوەیە ئایا مورتەد لە ئیسلامدا دەکوژرێت؟

ماکوان: بەڵێ، بەدڵنیاییەوە دەکوژرێت. ئەم ڕێســـا و یاســـایە (حوکم)ە گشتیە، چونکە بە فەرموودەیەکی ڕاستی پێغەمبەری خوا ﷺ حوکمەکە دامەزراوە. دەقی فەرمودەکە " من بدل دینه فاقتلوه"

هەرکەس ئاینەکەی گۆڕی دەبێت بکوژرێت.

شیکاری لەسەر ئەم فەرموودەیە:

ئەگەر بەچاوێکی گشتی تەماشای ئەم فەرموودەیە بکەین، کەواتە ئەوەی لە ئایینی مەســـیحیش بێتە ناو ئایینی ئیســـلام دەبێت بکوژرێت، چونکە ئایینەکەی گۆڕیووە یاخود کابرای جولەکەش موسڵمان ببێت، هەر دەبێت بیکوژین چونکە دینی جولەکەی گۆڕیووە بە ئیسلام.

ئایا تەفسیری ئەم فەرمودەیە چۆن دەکرێت؟

لە فەرموودەیەکی تردا کە ئەویش ڕاســـتە (صـــحیح)ەو کۆڕای لەســـەر دروســـت بووە واتا(متفق علیه)ە تەفســـیری فەرموودەکەی پێشـــترمان بۆ دەکات دەفەرموێت: خوێنی موســـڵمان حەڕامە کە شـــەهادەتی هێنا بە خودای موتەعـال و پێغەمبەر ﷺ، مەگەر بەم ســـێ کردەوەیە خوێنی حەڵاڵ دەبێت.[٥]

- یەکەم: کەسێك کە هاوسەرگیری کردبێت و زینا و خیانەت بکات.

- دووەم: کەسێك بەناحەق کەسێکی تر بکوژێت.

-.-

[٥] دەقی فەرمودەکەیە: " قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُـــولُ اللَّهِ إِلَّا بِإِحْدَى ثَلَاثٍ الثَّيِّبُ الزَّانِي وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ " (متفق علیه)

-سێیەم: هەر کەس واز لە ئایینەکەی بێنێت و لە کۆمەڵی موسڵمانان داببڕێت.

لێرەدا مەبەست لەو کەسەیە کە موسڵمان بووە، پاشان وازی لە ئایینەکەی هێناوە، یان لەبەشێکی یاخود لە هەمووی ئەگەر لە نوێژکردنیش بێت، بانگەشە بۆ کوفرەکەی خۆی دەکات و ئەو بڕیار ئەدات بۆ موسڵمان. بانگەشە بۆ داهێنانی خۆی بکات واتا کەسە هەڵگەڕاوەکە پێناسەی ئایینی ئیسلام بکات بەردەوام تانە و تەشەر و قسەی بێسەروبەر بکات، ئەمە گومانی تێدا نییە کە دەکوژرێت. واتا ئەو کەسە دەبێتە دوو کارەکتەر: یەکەم خوا، پەنا بەخوا - ئەو بڕیاری ئایین ئەدات، کارەکتەری دووەمی جێگرەوەی پێغەمبەرە ئەو بڕیار و یاسا و ئەحکام دەردەکات بەبێ هیچ بنەمایەك، لە کۆمەڵی موسڵمانان جیاواز دەبێت نێوانیان تێك ئەدات و خەڵکی لاڕێ و سەر لێشێواو دەکات. ئەم کەسە دەبێت بکوژرێت نەك لە ئیسلامدا تەنانەت لەهیچ بەرنامە و دید و بۆچوونێکی تردا ڕێگا نادرێت بەکەسێك لە خۆیەوە پێناسە بۆ بنەمایەك بکات کە هیچ وجودێکی نیە، واتا ناکرێت ئەندازیارێ پیشەی پزیشك بەکار بهێنێت و بڵێت من هەندەسەم خوێندووە لە کاری پزیشکیش دەزانم و نەشتەرگەری دەکەم. ئەو دەمە سەندیکای ئەندازیاران و پزیشکان هەردوولا سزای ئەو کەسە ئەدەن، بەهیچ شێوەیەك ئەمە جێگای قوبوڵکردن نییە چجای ئەو کەسەی کە باس لە ئایینێك بکات کە لەلایەن خوداوە هاتووە لەکاتێکدا ئەو وازی هێناوە لە ئایینەکە و پێناسەی بۆ دائەتاشێت داهێنانی تێدا بکات.

یاخود کەسێکە لەناو دەزگایەکی گەورەی دەوڵەتی ئیسلامدا کار دەکات و هەڵدەگەڕێتەوە، ئەمە لە عورف و یاسای ئەمڕۆدا، لەهەموو سەرزەویدا بە خیانەتی گەورە و جاسوسی هەژمار دەکرێت، جا هەندێك وڵات وەك ئەمریکا بە کورسی کارەبا دەیکوژێت، لە ڕوسیا دەخنکێنرێت، لە چین و کۆریا ئەتەقێنرێتەوە، لە ئێران لەسێدارە ئەدرێت و لە وڵاتانی ئەوروپا

زیندانی هەتا هەتایی دەکرێت، لە هەندێك ولآت ٢٥ ســاڵ زیندان دەکرێت بەگوێرەی ئەو یاسایەی لەو ولاتەدا دەردەچێت، لە ئیسلامیشدا سزاکەی کوشتنە.

ئەمەش هیچ کەس ناتوانێت ڕەخنەی لێبگرێت، چونکە دەبێتە هۆکاری ئەوەی کە گیانی خەڵکیتر لەدەست بچێت، یاخود سەروەری ولآت و زیان بە دەوڵەت بگات و نهێنی ئاشکرا دەکات جا لە ڕووی سیاسی بێت یان ئابوری، یاخود سەربازی...هتد.

لێرەدا پرسیارێك دێتە پێشەوە دەڵێت: باشە من واز لە ئیسلام دێنم بێ ئەوەی بانگەشـــە دژی بکەم تەنها خۆم بڕوام پێی نیە، ئایا ئەم کەســـە دەکوژرێت؟

بێگومان نەخێر ناکوژرێت، بە بەڵگەی ئەوەی کەسێك لە ئەعرابییەکان هاتە شـــاری مەدینە بە پێغەمبەر ﷺ ی وت: من موســـڵمان دەبم و بەیعەتت ئەدەمێ لەسەر ئیسلامەتی، بەیعەتی دایە.

پاشان ڕۆیشت و ئازارێك هات بەسکیدا و ماوەیەك بەو ئازارەوە مایەوە، کەسە ئەعرابییەکە گەڕایەوە و وتی من بووم بە ئیسلام بۆیە وام لێهاتووە، چووەوە بۆ لای پێغەمبەر ﷺ ووتی: من واز لە بەیعەتەکەم دێنم و لە ئیســـلام پاشـــگەز دەبمەوە، پێغەمبەری خوا ﷺ چەند جارێك نارەزایی دەربڕی، بەڵام لە کۆتاییدا کەسەکەی ئازادکرد لە هەڵبژاردنی بیروباوەڕیدا، چونکە زۆرکردن نیە لە هەڵبژاردنی بیروباوەڕ.

کۆتا پرسیار لەبەر ئەوەی کات نەما

کەسێك بەناوی سالار وەهاب، بەئاشکرا وتی: من کۆمەنیستم و مولحیدم بڕوام بە ئایین نییە.

كاك ماكوان هەست ناكەیت ئیسلام بە شمشیر بڵاوبۆتەوە؟ بە شمشێرو داگیركاری دینەكەی بڵاو كردۆتەوە؟

ماكوان: باشە چەند ملیۆن موسڵمان هەیە؟

سالار: زۆرە لە ملیار تێپەڕیووە.

ماكوان: ڕاست دەكەیت، ئێستا ملیارێك و حەوسەدو پەنجا ملیۆنە.

چەند دەڵەوتێكت پێدەڵێم كە زۆرینەی موسڵمانان پێك دێنن، ئیسلام یەك تاكە سەرباز و جوندی نەناردۆتە ناوی وەك چین، ئەندەنوسیا، مالیزیا، یەمەن، عومان، فلیپین، تەتارستان، بۆتان و مەنگۆلیا، بیزەحمەت وەڵامت چییە بۆ ئەمەیان؟

سالار پاش كەمێك بێدەنگ بوون: بڵێم چی.

ماكوان: هیچ مەڵێ، ئەی پێت چۆنە سەربازی ئیسلام بەرەو میسر ڕێكەوتن مەسیحییەكانی میسر ڕاستەوخۆ چوونە ناو سوپای عەمری كوڕی عاص دژی سوپای ڕۆم جەنگیان كرد، ئەم مێژووە موسڵمان نەینوسیووە قەشە یوحەنا نوسیویەتی بەناوی مێژووی میسر كەدەڵێن میسر واتا لیبیا و سودانی ئێستا، چونكە خەڵكی میسر بێزار بوون لە دەسەڵاتی ڕۆمی ئەرتۆدۆكسی. وڵاتی میسر تا سەدەی ٨ی هیجری زۆرینە هەر مەسیحی بوون بە حوكمی ئیسلام ڕازی بوون، لەگەڵ موسڵمان دژی خاچ پەرستان جەنگیان كردووە، ئەی بۆ ئەمەیان دەڵێیت چی؟ پێشتریش باسم كرد.

سالار: كاك ماكوان من شارەزای مێژوو نیم، كێ دەڵێت وایە؟

ماکوان: جا کاکی خۆم خۆ من قسە لە گیرفانم دەرناهێنم دەتوانیت دوای قسەکانمان دانیشیت و لە گۆگڵ بنووسیت یان لە ویکیپیدیا بنووسیت زانیاری تەواو دەخاتە بەردەستت.

سالار: ئەی کوردستان بە شمشێر داگیر نەکراوە؟

ماکوان: نەخێر.

سالار: ئەی هەموو مێژووەکان و خەڵك وا دەڵێن.

ماکوان: کوڕی باش تۆ ئێستا وتت لە مێژوو نازانم! خەڵك کێیە تا لەخۆیەوە وابڵێت؟ دەبێت سەرچاوەیەك هەبێت واز لە خەڵك و مێژوو بێنە، تۆ لە هیچ جێگایەکەوە یان لە هیچ سەرچاوە و خەڵکێکەوە بیستوتە موسڵمانان چووبێتنە سەر دەوڵەتێکی کوردی و داگیریان کردبێت؟

سالار: نازانم شارەزا نیم.

ماکوان: ئەی چۆن دەڵێیت کوردستان بە شمشێر داگیر کراوە؟

سالار: من ناڵێم خەڵك وادەڵێت.

ماکوان: تۆ واز لە خەڵك بێنە کاکە تۆ قسەی خۆت بکە، وەرە بە ئەقڵێکی ماددی بیر بکەینەوە، لە ئەمریکا ساڵی ١٩٦٠ی زایینی لەهەموو وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکادا ١٣٠ هەزار موسڵمان هەبووە، ئێستا ٨ ملیۆن موسڵمان هەیە بەچی بڵاوبوویەوە؟

بەشمشێر؟

سالار بێدەنگە!

ماکوان: واز لە ئەمریکا بهێنە و وەرەوە بۆ ئەورووپا لە بەریتانیا، فرەنســـا، ئەم ئەڵمانیایە و سوید، دانیمارك و نەرویج یان بابڵێین ئیتحادی ئەورووپی تەنها ١٦ملیۆن موســـڵمانی تێدایە، هەموو ئەورووپا جگە لە تورکیا ٥٣ ملیۆن موسڵمانە، ئادەی پێم بڵێ کام شمشێر ئەمانەی موسڵمان کرد؟

سالار: زۆر باشە من بڕوام بەو شتانەی تۆ نییە خۆم بە دواداچوون دەکەم و قسە دەکەینەوە.

ماکوان: لە ئێســـتاوە تا مردنی من کات بۆ تۆ کراوەیە کە زانیاریت هێنا لەسەر بەدرۆخستنەوەی قسەکانی من پەیمان بێت، کۆڕبەندێکی ترت بۆ بگرم لەسەر داوای خۆم.

دەســـتکرا بەپێکەنین و هەنـدێـك لە کوردەکـان هـاتـن بۆ لام و ئەڵمانییەکانیش زۆر بەگەرمی بەخێرهاتنیان کردین و بوفێ ئامادەکرابوو بۆمان.

بانگێشتی ماکوان بۆ ڕێکخراویی ماسۆنیەت

لە بوفێ خەریکی هەڵبژاردنی خواردنی ئێوارە بووم یەکێک لە ئەڵمانییەکان هاتە لامەوە وتی: بەڕێز ماکوان حەزدەکەم لەسەر مێزی ئێمە نانەکەت بخۆیت و هاوڕێکانیشت بانگ بکەیتە لای ئێمە.

تەماشایەکم کرد و وتم با بیرێکی لێبکەمەوە، چونکە ماندووم حەزدەکەم بە تەنها نان بخۆم.

بیرم لەوە کردەوە کە ئەمە دەیەوێت بمجوڵێنێت بۆ قسە و منیش تەرکیزم نەبێت و سوود لە کونێك وەربگرێت، چونکە ماندوو بووم و برسیشم بوو.

چووم بۆ لای سامان و فریاد سەیردەکەم سامان ئەوەندەی خواردن هێنابوو سەرم سوڕما: ئەوە دەیبەیتەوە بۆ ماڵەوە؟ ڕۆڵە بەشی خۆت بهێنایە.

سامان: وەڵڵا کاك ماکوان هەمووی دەخۆم.

ماکوان: ئەیکەیتە کوێ بۆ خاتری خوا، ئەوە بیکەیتە عەلاگەوە پڕی دەکات خۆ سکی من زلترە لەوەی تۆ.

فریاد لەولاوە کوڵاوە لە پێکەنیندا.

حوسێنم بانگ کرد: وەرە دانیشە نان دەخۆین ئەو کوڕانەش بانگ بکە با هەموو لەسەر مێزەکەمان کۆببینەوە، کە بینیان زۆرین و هەموو هاتنە لای من، ئاگام لێبوو کوردە مولحیدەکان هەر بە لاچاو تەماشایان

دەكردین، لەداخا نانیان بۆ نەدەخورا. ئەوەی بۆی دەگەڕان دەستیان نەكەوت، ڕووم كردە فریاد: تێبینیت نەبوو؟

فریاد: برا كەلێنت تێدا نەهێشت، ئاگام لە ئەڵمانییەكانیش بوو سەرسام ببوون.

ماكوان: ئەو كابرا ئەڵمانییە داوای لێكردم بچمە لایان دابنیشم، من ئینگلیزم باش نیە فریاد وەرە ئەگەر قسەكرا سیقەم بەو كوردانە نیە، قسەكان تایبەتە ئەگەر تاقەتت هەیە وەرە وەرگێڕانم بۆ بكە.

فریاد: لەخزمەتام با نانەكەمان بخۆین دەڕۆین.

ماكوان: سەیدا حوسێن زۆر مەمنونی جەنابتانم عەزێتان زۆركێشا، ئەرێ بەڕاست كوا ئیقباڵ؟

حوسێن: لەدەرەوە وەستاوە ڕووی نەبوو بێت دابنیشێت.

ماكوان: خۆم دەچم بۆ لای.

چووم بانگم كردوو هێنامە سەرمێزەكە، بۆ ئەوەی دڵی نەشكێت لەوە زیاتر لە خواردنەكەی خۆشم پێدا.

فریاد: كاكەسوور هەندێك جار ئەوەندە ڕەقی پیاو هەر ناوێرێت پرسیاریش بكات، هەندێك جاریش ئەوەندە ڕووخۆش و ئاسانیت مرۆڤ حەزناكات لێت جیا بێتەوە، ئەم كەسایەتییە سەیرە چییە تۆ هەتە كەس ناتوانێت بتخوێنێتەوە؟

ماكوان "بە قاقای پیكەنینەوە": زۆر ئاسانە تۆ بۆت جیاناكرێتەوە، لەسەر ئیسلام بەرد لەچاوما هەویرە، خوای گەورە لێم قبوڵ بكات. بەدەست خۆم نییە سوپاسی خوا دەكەم كە ئەو هەستەی پێداوم و ناتوانم لەئاستی

دینەکەم سازش بکەم، بەڵام لەگەڵ خەڵکی خۆت ئاسایی و سەیدا حوسێن و کاکە سامان هیوایەتم قسەی خۆش و گاڵتە و گەپ و یاری کردنە.

فریاد: شتێکی زۆر سەرنج ڕاکێشم لە تۆدا بەدی کردووە ئەویش ئەوەیە لەوکاتەی کە هیچ هیواو توانا نەماوە دەرگا و پەنجەرەکان داخراون، ئەوەندە دەم بە پێکەنین و ئاسانیت، ڕێك ئەڵێی ئاوی ناو سوراحیت چەند بەئاسان دێتە خوار بۆ پەرداخ، ئاوا دەتبینم و ورەی هەمووان بەرز دەکەیتەوە. ئەوکاتەی کە هیچ ڕووینەداوە لە بیریکی قوڵدایت و بەدوای ڕێگا چارەدا دەگەڕێیت، ئەمەت زۆر سەرنجی ڕاکێشاوم ماکوانی برام.

ماکوان: تۆ تاکە هاوڕێمی کە هەستت بەو جۆرە بوارە دەروونییەی من کردووە پێم وابێت ئەوەش پۆزەتیڤە نەك نێگەتیڤ، چونکە مرۆڤ ئاستەمە لەکاتی تەنگانەدا نەڕوخێت منیش ڕووخان ڕووم تێدەکات، بەڵام دەڵێم من خوام هەیە بەرانبەرەکەم هەرگیز لە من بەهێزتر نییە، دڵنیام بۆیە دەرگا و پەنجەرەم لەسەر داخراوە، دەزانم لەدەرەوەی دەرگا و پەنجەرەکان طۆفانە، لەبەر ئەوەیە هەرگیز لەخوای گەورە بێ هیوا نابم، دوعایەك فێربووم ئەو دوعایە کە دەیکەم دڵنیام خوای گەورە دەمانپارێزێت.

فریاد: دەی ئێمەش فێرکە، با خوای گەورە بمانپارێزێت.

ماکوان: بەسەرچاو، من هەمیشە لە نارەحەتیمدا بەرانبەر بە دوژمنەکانم دەڵێم

(وَأُفَوِّضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ) واتا: ئێستا من خۆم و کار و بارەکانم دەدەمە دەست خوا و پشت بە خوا دەبەستم، چونکە بێگومان خوا بینایە بە بەندەکانی.

هەرکات تووشی داخستنی دەرگاکان دەبم بەسەرمدا دەڵێم:

(لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالمِينَ) خوایە پەروەردگارم تۆ پاك و بێگەردو تەنهای ئەوە من لەزاڵمەکانم فریامکەوە.

یان کاتێك ئەمەوێت شتیك باس بکەم و یاخود مێشکم سەرقاڵە بە کێشەکانی ژیانەوە دەڵێم

(وَقُل رَّبِّ زِدْنِي عِلْمًا) هەر ئەوەندە دەڵێم خوایە زانستم زیاد بکە، زاتی بەرزت خاوەن زانستە، سبحان الله مێشکم ساف دەبێت و ئەوەی بمەوێت تێیدا جێگای دەکەمەوە.

فریاد: دەی خوا تۆش لە ئێمە نەستێنێت ماکوانی برام، بڕۆین بۆ لای ئەڵمانییەکان؟

هەڵساین چووینە لای ئەڵمانییەکان و ٣ کەس دانیشتبوون، ئەوەی کە بانگهێشتی کردین تەوقەم لەگەڵ کرد و وتم ببورە ئەوکاتە ماندووبووم پێویستم بە پشوو بوو.

ئەوەی کە یەکەم جار هاتە لام هەڵسایەوە خۆی ناساند بە من و فریادی هاوڕێم وتی ناوم مایکڵ-ە، ئەوەش هێنریك و ئاڵبێرت-ن من لەمۆزەخانەی نیشتیمانی بەرلین-م و ئەم هاوڕێیانەم لە زانکۆی هانۆڤەرن. بەئینگلیزی قسەی کرد دەستی ڕاکێشا بۆ وەرگێڕە کوردەکە بێتە لامان و هاوکاریمان بکات، منیش وتم پێویست ناکات وەرگێڕم لەگەڵدایە بەڕێز فریادە و ئەویشم ناساند.

مایکڵ بەردەوام بوو لەقسەکانی: خۆشحاڵ بووم بە وتەکانت بە قووڵی باسەکەت کردەوە زۆر بەتوانا بوویت لە باسەکانت و توانات بەسەریدا شکا و زۆر موسەیطر بوویت. ئەوەی سەرسامی کردم ئەوە بوو کە لەباسەکانتا هیچ دوو دڵیت پێوە دیار نەبوو ڕاستەوخۆ قسەت دەکرد، ئاگام لە ڕەفتارو زمانی جەستەت بوو کە زۆر بەئاسانی هەموو

پرسیارکەرەکانتان دەخستە ژێر فیکر و بۆچوونی خۆتەوە، ئەمەش خاڵی پۆزەتیڤی تۆ بوو.

ماکوان: سوپاس بۆ هەڵسانگاندنەکەت ئەوە نیشانەی سەلیقە و لێوردبوونەوەی خۆتانە.

هێنریك: بەڕێز ماکوان تۆ دەربارەی ئەوروپا و شەریعەت چی دەڵێیت: ئەگەر بۆتان بکرێت شەریعەتی ئیسلامی بەزۆر دەسەپێنن؟

ماکوان: بەڕێز هیچی خراپت لە شەریعەت دیووە یان هیچی لەبارەوە دەزانیت، وا بە ترسەوە باسی دەکەیت؟

هێنریك: من لەسەرم خوێندۆتەوە لەزۆر جێگادا یاساکای ئیسلام و شەریعەتەکەی بەزۆر سەپێنراوە، لەوانەیە خەڵکی لە ئەوروپادا دیموکراسی قبوڵ بێت، چۆن دەبێت ئێوەی موسڵمان شەریعەت لە ئەوروپادا بچەسپێنن؟

ماکوان "بە پێکەنینەوە": ئەی بەڕێز ئاڵبێرت هیچی نییە لەم بارەوە؟

ئاڵبێرت: پرسیاری هاوکارەکەم سەرنج ڕاکێشە، ئەگەر وەڵام بدەیتەوە پێم وابێت شتێکی گرنگ دە بێت بۆمان.

ماکوان "بە پێکەنینەوە": بۆ هاوڕێتە یان هاوکارتە؟ ئەوەندەی من بزانم لە ئەدەبیاتی ئێوەی ئەوروپیدا کەسانێك لەدەزگایەکدا کار بکەن دەڵێن هاوکار، وەکو دەزگاکانی پۆلیس یاخود موخابەرات یان دەزگا ئەمنییەکان بەگشتی، ئەوانەی لە زانکۆکاندا دەرس دەڵێنەوە بە یەکتر ناڵێن هاوکار و ناوی یەکتر دەڵێن، وایە یان من هەڵەم ؟

مایکڵ: پێم وایە وردی لە بیروبۆچوونەکانتدا هاوڕێ، وەرگێڕەکەشت زۆر بەباشی بۆت وەردەگێڕێ، هەست دەکەم زۆر دڵسۆزتە و وشەی جوان

بەکاردەهێنێت و هەوڵ ئەدات بە باشـترین شـێوەش تۆ تێبگەیەنێت، من داوات لێدەکەم وەڵامی هاوکارەکانم بدەرەوە بۆ ئەوەی لێڵییەك لەســەر بیروبۆچوونی ئێمە هەیە ڕوون بێتەوە.

ماکوان "بە پێکەنینەوە": ســوپاس بۆ ســەلیقەکەت بەڕێز مایکڵ، دیارە هاوکاری جەنابیشــتن، من بۆیە هاتوومەتە لاتان بۆ ئەوەی قســە و باس بکەین، خۆشـحاڵیشـم بەناسـینتان چونکە من ئازادم لە قسـەکردن ئەوەی مەوێت دەیڵێم و ئەوەشی حەزم نەکرد ئازادم لەقسەکردندا وایە بەڕێزان؟

هەرســێکیـان بەیەکەوە بەوپەڕی ئەدەبەوە بەڵێ؛ بەڵێ بەدڵنیـاییەوە ئازادی لە وەڵامەکانت.

ماکوان: وانەزانن پرســیارەکەتانم لەبیرکردووە یان خۆمی لێ ئەدزمەوە، ئەمە ڕای منە و لەسـەر بنەمای ئەو شـەریعەتە بۆتان باس دەکەم کە ئێوە لێی دەترسن.

شەریعەتی ئیسلام بەزۆر ناسەپێنرێت، ئەوەی بە زۆر بیسەپێنێت مونافیق دروســت دەکات. شــەریعەتی ئیســلام بەندایەتییە ئەوەی وەریدەگرێت دەبێـت زۆر مەمنون بێـت، ئێوەی ڕۆژئـاوایی زۆرجـار شــتەکـان تێکەڵ دەکەن یان لە چەواشـەکاریتانە، یاخود خوێندنەوەتان بۆی لاوازە. دیسـان دەیڵێم شـەریعەت بەزۆر ناسـەپێت، بەڵکو وەردەگیرێت چونکە نیعمەتە و پێغەمبەر چووە شــاری مەدینە، ســەرەتای هاتنی پێغەمبەر ﷺ بۆ مەدینە چاوەڕوانی ئەوە نەدەکرا کە (محمد) بکرێتە ســەرۆکی دەوڵەت، لای هەمووان ئاشــکرایە کە (عەبدوڵای کوری ســەلول) کاندیدی ئەو دەوڵەتە بوو خاوەن پارەیەکی زۆر بوو بەڵام بێ پرۆژە بوو.

پرســیارەکە ئەوەیە کە چۆن پێغەمبەر ﷺ توانی کاندیدی ئەو دەوڵەتە لە بەرژەوەندی ئیسلام و موسڵمانان لە دەست کوڕی سەلول وەربگرێت، بێگومان بە پرۆژە! پرۆژەکان بریتی بوون لە نەهێشتنی جەنگی ناوخۆ.

هەردوو ئیدارەی (ئەوس و خەزرەج) یەك بگرێتەوە بە موسڵمان و موشریکەوە پرۆژەکەیان پەسەند کرد، پاشان دابینکردنی ئاو و خزمەت گوزارییەکان بۆ خەڵکی وڵاتەکە، ئەم پرۆژەیە ئەوەندەی تر هێز و توانای دایە دەست موسڵمانان، چونکە تەنیا دروشم نەبوو بڵێن ئیسلام چارەسەرە، بەڵکو لە مەیدانا ئاوی بۆ دەوڵەتەکەی تەرخان کرد، پرۆژەی ئامادەکردنی بازاڕ و دانانی بازاڕی ئازاد و دەرهێنانی لەدەست مشەخۆر و مۆنۆپۆڵچییەکانی جولەکە، دەتوانین بڵێین بۆرصەی ئیسلامی دامەزارند کە موسڵمانان خۆیان خاوەنی بازاڕی تایبەت بن ئابوری لەژێر دەستی خۆیان بێت و ژێرخان و سەرخانی وڵات پارێزراو بێت تا سەروەری ئەو گەلە بپارێزن بە موسڵمان و کافر و موشریك و جولەکە و ئەعرابەوە، کافر و موسڵمان و موشریك هاونیشتیمانی بوون، جزیە لەکەس وەرنەدەگیرا.

پرۆژەیەکی تری زۆر گرنگ چارەسەری کێشەی پەناهاندە بوو لە ناوەو دەرەوەی وڵاتەکە دابوو، نەریتی ئینتیما لەسەر بنەمای بیر و باوەڕ و نیشتیمان بۆ گەلەکەی دەستەبەرکرد، پاشان گەورەترین پرۆژەی بریتی بوو لە دامەزارندنی سوپا و نەهێشتنی میلیشیای ئەوس و خەزرەج و تۆکمەکردنی ڕیزەکان، لە کۆتاییدا هەموو ئەمانەی بە دەستور و یاسا ڕێکخست لە جێگایەکەوە (مزگەوت) کە یاسا سەروەر بوو لەو دەسەڵات و مەملەکەتەدا.

ئەمە مشتێك بوو لە خەروارێکی پرۆژە سەرەتاییەکانی پێغەمبەر ﷺ ئەمە شەریعەتە، شەریعەت بە پرۆژە خەڵك هەڵی دەبژێرێت ناسەپێنرێت.

ئاڵبێرت: قسەکان زۆر جوانن، بەڵام وایە؟

ماکوان "لەناخەوە زۆر تورەبووم": هەندێك کەس کە قسەی جدیت بۆ کرد، لە بەرژەوەندی خۆی نەبوو ئیتر گومانی دەخاتە سەر.

بۆیە جەنابی ئاڵبێرت نابێت لە دەروونی ڕۆژئاوایی خۆتانەوە تەماشـــا بکەم، جەنابت دەزانیت کاتێك هیتلەر دروســـت بوو خۆ پڕۆژەکەی بە دیموکراســی بوو بەوپەری ڕێژەوە خەڵکی دەنگی دایە، زۆرینەی ئەڵمانیا لەگەڵیـدا بوون، ئێســـتـا خەڵکی لەئێوەش دەتوانن داوای بکەن ئەو سیستەمە نازییە هیتلەریە بگەڕێتەوە؟

مایکڵ: بەدڵنیاییەوە نەخێر.

ماکوان: بەڕێز مایکڵ دەمەویت وەڵامەکە لەدەمی بەڕێز ئاڵبێرت وەرگرم.

ئاڵبێرت: نەخێر.

ماکوان: کەواتە ئێوە گەلێکی هەڵەن یان درۆزنن، کامیانن؟

هێنریـك: بـاســـەکە پەیوەنـدی چییە بەســـەر قۆنـاغێکی مێژووی دۆیچلاند(ئەڵمانیا)؟

ماکوان: دەمەوێت ئەوەتان پێ بڵێم مێژووی ئێمەی موسـڵمان شـاراوە نیە تـا وەکو بە ئەڵبێرت بڵێین جوانە جێگـای بڕوا نەبێـت، ئەوە دەمەوێـت ئەوە بە ئێوە بڵێم کە مێژووەکانتـان پڕیەتی لە هەڵە و چەوت و چیلی، لەگەڵ ئەوەشـــدا دڵتان بۆی لێئەدات و لەناختاندا هەموو دەیشـــارنەوە، چونکە بنەمـاکەی هەڵەیە و لەســـەر بنەمـای فیکری چەوت دامەزراوە، تەماشـــای ئێمەی موســـڵمان بکە لە وڵاتی ئێوە و ڕۆژئاوادایەن ڕۆژ بەڕۆژ مزگەوت و موسـڵمانان لەزیاد بووندان، ئەمە مانای سـەر ڕاستی و توانا و جوانی پڕۆژەی ئیسلام دەرناخات؟

مـایکڵ: بەشـــێکی زۆر لەقســـەکانت تەواون، بەڵام منیش پێم خۆشـــە ڕاشـــکاوانە قســـەت لەگەڵ بکەم ئەی ئەوە مـانـای ئەوە نیە ئـازادی و دیموکراسی بۆتان بەرقەرارە ؟

ماکوان: سەرەتا وتم یان چەواشە دەکەن یاخود تێناگەن ئەمە چی پەیوەندی هەیە بەدیموکراسییەوە؟ من باسی ئازایەتی و جوانی و ڕاستی فیکری ئیسلام دەکەم، باشە ئەگەر بڕیار وایە پیاوەتی لە ئێوەوەیە بۆچی بەئاشکرا ئێوەش لەم زەمینە دیموکراسیەدا بانگەشە بۆ نازیست و فاشیزم و ئەپارتایدی ناکەن؟ ئەی ئەوان مافی ئازادیان نیە لەم دیموکراسیەی ئێوەدا؟

مایکڵ: ئاخر ئەوانە لەڕێگای دیکتاتۆری و خراپەکارییانەوە بەیاسای نێودەوڵەتی یاساغن.

ماکوان: خۆت وەڵام بدەرەوە ئەی ئیسلام بۆ یاساغ نیە؟

مایکڵ: لەبەر ئەوەی خراپ نییە.

ماکوان: کەواتە خۆتان وەڵامتاندایەوە دیموکراسییەکەتان پیاوەتی نیە بۆ ئێمە ئەوە خۆمان باشین، خۆمان بەزۆر بەسەرتاندا سەپاندووە بۆیە ئاوا لەگەڵماندا موحتاجن، ئەگەر تورکەکان نەبوونایە لە دوای جەنگی جیهانیی دووەمەوە ئێوە لەژێر سفرەوە بوون، دەزانی کێ ئێوەی هەڵساندەوە؟ تورکەکان بوون، ڕاستە ئێوەش بەتوانا بوون، بەڵام بە هاوکاری موسڵمانان بوو لەگەڵتاندا کەستان دەتوانن بڵێن وانیە؟

مایکڵ: ڕاستە، بەڵام با منیش پرسیارێکی تر بکەم.

ماکوان: فەرمووو!

مایکڵ: بۆچی لەولاتی خۆتان دێن بۆ وڵاتانی ڕۆژئاوا؟

ماکوان: پێم وابێت وەڵامەکە زۆر ئاسانە کە تۆ لەمنی بکەیت بە پرسیارێك وەڵامەکەت ئەدەمەوە، ئێوە وەکو ئیستعمار بۆ وڵاتانی ئێمەی ئیسلامتان داگیر کرد؟

مایکڵ: بۆ ئەوەی لەجەنگە جیهانییەکاندا سوود لەسەروەت و سامانەکانی وڵاتانی کۆلۆنیال ببینین و بەکاری بهێنین بۆ خۆمان.

ماکوان: وەڵامی پرسیارەکەت وەرگرت؟ ئێمەش لەدوای بردنی سەروەت و سامانی وڵاتەکانمان هاتووین بەشی خۆمان لێرە دەخۆین! چی دەڵێیت تۆ کە لەمۆزەخانە کار دەکەیت، هەرچی شـــوێنەواری دێرینی بابل و ئەکەد و دەســـتنووســـی ئیســـلامیە لە بەرلین و فرانکفۆرت و میوشـــنە، یاخود زۆربەی زۆری شـــوێنەواری دێرینی ئیســـلامییەکان و وڵاتانی جیهانی ئیسلامی لە لەندەنە، بۆ؟

مایکڵ (دەســـتی کرد بە پێکەنین): من ئیتر پرســـیار ناکەم هاوڕێکانم پرسیاریان نیە؟

ئەوانیش وتیان سوپاس بۆ بەڕێز ماکوان، کاتمان گرتی.

ماکوان: ســـوپاس بۆ ئێوە خۆشـــحاڵ بووم لەگەڵتاندا، چونکە هیچ نەبێت خاوەن ئینساف بوون کە وەڵامتان وەرگرت، ئەگەر چی بەدڵیشتان نەبێت بەڵام بێدەنگ بوون. ئەمە نیشـــانەی وشـــیاریی و ئاقڵی ئێوە دەردەخات، من ســـەرســـامم بە ئەڵمانییەکان چونکە خاوەنی بیرمەندی گەورەی وەك مارکس و کانت و کافکا و سەدان دانیشمەندی تری وەکو شاتروسن.

مایکڵ: بچین بۆ لای بلیاردەکە پیاسەك بکەین و تەماشایەکی ئەو پێشانگا و گەلەری و وێنانە بکەین بەیەکەوە دوو بەدوو؟

ماکوان: ئەگەر ئاساییە با فریاد بێت، چونکە زۆر کار ئاسانیمان بۆ دەکات.

مایکڵ: ببورە، ئەگەر قبوڵ بکەیت وەرگێڕی خۆمان هەیە با ئەو بێت ئەوەی دەمەوێت پێت بڵێم نهێنییە و ناشـــمەوێت شـــاهێد بکەوێتەوە نێوانمانەوە.

ماكوان: ئاســـاییە بانگی بكە، داوای لێبوردنمان كرد لە فریاد دوو بەدوو ڕۆشـــتین، چەقەنەیەكی لێدا بۆ مێزێك، كوڕێك هات بەدوامانـدا و لە نێوانی هەردووكمانەوە بەو پەڕی ئەدەبەوە لە دوامانەوە دەڕۆشــت وتی ناوم جۆرج-ە و موتەرجمم لەنێوانی هەردووكتاندا.

منیش ویستم موجامەلەی بكەم، كاك جۆرج خۆشحاڵم خەڵكی كوێیت؟

جۆرج: من خەڵكی ئەڵمانیـام و ١٣ ســـاڵە خەریكی زمـانی كوردیم و وەرگێڕی دەكەم بۆ سوپای ئەڵمانیا لە هەرێمی كوردستان!

ماكوان: ببورە وامزانی كوردی.

جۆرج: ئاساییە من كوردی دەزانم.

مایكڵ: دەستی كرد بە قسە.

دوای ئەوەی كە بۆم وەرگێردرا داوای لێكردم كە هـاوكاری ئەوان بم لە كارو پیشەكانیاندا و بە زانیاری دروست بۆ ڕێكخراوەكەیان.

ماكوان: هەر زانیاری بێت لەبارەی ئایینەوە بۆ من هیچ كێشـــە نیە لە ئێستاوە ئامادەم، چونكە من بەردەوام قسە و باسەكانم لەسەر فەیسبووك و تـۆڕە كـۆمەڵایەتـیـیەكـانـی تـر بـڵاو دەكەمەوە، ئەگەر ئـێـوەش ئەو زانیـارییـانەتـان پێویســـتە بەخۆشـــحـاڵییەوە، نەك داوام لێبكەن بەڵكو بەئەركی سەرشانی خۆمی دەزانم.

لەوكاتەدا داوام كرد بۆ توالێت بڕۆم.

چووم بۆ توالێت و هـاتمە دەرەوە شـــێخ بەرقان لەبەردەمم ئامادە بوو، داوای لێكردم كە هیچ ڕەزامەندیەك دەرنەبڕم ئەوانە پیاوی ماسـۆنیەتن و

بانگێشـتت دەکەن بۆ ناو ماسـۆنیەت و دەسـتیان لەگەڵ ماسـۆنی دونیادا تیکەڵە.

ماکوان: بەڕاستە؟

شـــێخ بەرقان: وریابە ناوی ڕێکخراوەکەشـــیان زۆر لە بابەتی خزمەت و هاوکارییەوە نزیکە، بەوە بانگێشتت دەکەن ئاگاداربە!

مار خۆشی لە سیر نەدەهات، لە كونەكەیدا دەردەهات

لە تەواو بوونم لە قسـەكردنێكی خێرا و كورتدا لە نێوانی من و شـێخ بەرقان گەڕامەوە بۆ لای مایكڵ.

مایكڵ ڕوویكردە جۆرج و وتی پێی بڵێ بەماكوان جاروبار منیش وەكو ئەو بەدەم خۆمەوە قسە دەكەم، ئاساییە!

ماكوان: بەڕێز مایكڵ پێویسـتە بەدەم خۆمانەوە قسـە بكەین، چونكە ئەگەر وانەكەین چۆن خۆمان ئامادەكەین بۆ قسـەكردن، خوای گەورە مێشـك و زمان و دڵ و چاو زۆرێكیتر لە هەسـتە شـاراوەكانمان كە خوای گەورە بە نیعمەتی خۆی پێی بەخشیوین پێویستە بەكاری بهێنین، ئەگەر وانەكەین هەست دەكەم سوپاسگوزاری نیعمەتەكانی خوای پەروەردگار نین.

مایكڵ: زۆر ڕاستە!

ماكوان: نەخێر جەنابی مایكڵ تۆ نابێت بڵێی وایە، چونكە تۆ خوا ناپەرستیت، حەزیشم بە موجامەلە نییە لەكاتی قسە كردندا.

مایكڵ: بە سارسامییەوە، نا- وانیە منیش بڕوام بە خوا هەیە.

ماكوان: خودا پێناسەیەكی لاستیكییە، هەموو كەس دەتوانێت بە ئارەزووی خۆی ڕایبكێشێت، دەبێت بپرسم تۆ بڕوات بە چی جۆرە خوایەك هەیە؟

مایكڵ: ئەو خوایەی كە ئەم بوونەی دروسـت كردوە، مەگەر تۆش بڕوات وانیە؟

من بڕوام وایە ئەوە ٪٥٠ی پرســیارەکەمت وەڵام دایەوە، نیوەکەی تری وەڵامەکەیت هەڵپەساردووە. کام خوا با زیاتر بۆت ڕوون بکەمەوە، بڕوای خوای سێلایی(التثلیث) واتا خوا و عیسا و ڕۆحی پاك یان خوای دیکارت، کانت، بودا یان خوای یەهودای جولەکە؟

مایکڵ: ڕاســتیت دەوێت زۆر بیرم لە خواکان نەکردۆتەوە، بەس بڕوام بە خوایەك هەیە کە هەســت بە بوونی دەکەم و بەرجســتەیە لەم بوونەدا لەڕێگای دروستکراوەکانیەوە.

ماکوان: باشــە ئەمە قســەی ئەنطۆنیو فلو-ە لە ســاڵی ٢٠٠٤کاتێک لە مولحیدییەوە گەڕایەوە بۆ باوەڕ ئەو قســەیەی کرد، ئەمە بیروباوەڕێکی زۆر کاڵە. دەمەوێت ئەوە تێبگەیت، تۆ ئەو خوایەی کە دەیناســی هیچ پەیوەندیتان هەیە بەیەکەوە؟

مایکڵ: نا- هیچ پەیوەندییەکمان نیە، پێم وانیە پەیوەندیم لەگەڵیدا بۆ دروست بکرێت.

ماکوان: جەنابی مایکڵ زۆرجار ئێوە شـەیتان بە خوا دەزانن، نازانم هۆکار چییە؟ حەز دەکەم واقعی بم، زۆرێك لە ئێوە بەین و دۆســتایەتی و خزمەیاتی و زۆرجاریش بەندایەتی بۆ دەکەن، من هەڵەم یان ڕاســتم؟ تکایە ئەم پرسیارەی من جدییە گاڵتە ئامێز نیە.

مایکڵ: بەجدی وەریدەگرم بەدڵنیاییەوە وایە، لای ئێمە فەلســەفەیەك هەیە دەڵێت باشە و پیاوەتی بکە لەگەڵ شەیتان تا لەشەڕی دوور بیت.

ماکوان: پێت وایە ئەوە فەلسەفە بێت، یان قسیەکی زۆر زۆر چەواشەکاری بێت بۆ شاردنەوەی حەق؟ شەیتان کوا لەگەڵ ئێمەی مرۆڤ نێوانی باشە، تا پیاوەتی و نەجابەت بزانێت و تۆش باشەی لەگەڵ بکەیت.

مایکڵ: زۆر باشــە ئەم باســە قســەی نێوانی من و تۆ نییە و باســێکی لاوەکییە، ئەوەی ئەمەوێت بە تۆ بڵێم ئەوەیە تا هاوکاریمان بکەیت لە ڕووەکانی زانیاری و وردەکاریەکانی ململانێی ناو ئیسـلامییەکان و پاشـان ڕێکخراوێکمان هەیە بەناوی ڕێکخراوی ئاڕاستەی چاو.

ماکوان: بەڕێز من تەمەنم ٤١ سـاڵە بونیادی کەسـایەتی خۆمم کردووە بە دەربەدەری، هیچ کات هەوڵم نەداوە بەسـەر پشـتی کەسـدا سـەربکەوم، وە نـاشــمەوێـت خەڵکێـك بەنـاوی ڕێکخراو و بەنـاوی پـارە و بەنـاوی جوانییەکانی ژیان جاســوســیم پێبکات، واشــبزانێت خۆی زۆر زیرەکە و منیش گەمژەیەکم لەو گۆڕە! جـا من ئەگەر کـاری ڕێکخراوەیی بکەم لەگەڵ نیشـتیمان و خەڵکی وڵاتی خۆمدا دەیکەم، پێویستم نیە و کاتم بۆ دانەناوە و بیریشم لێ نەکردۆتەوە. پێش ئەوەی تۆ بیر لەوە بکەیتەوە کە من کاری جاسـوسـی بکەم سـاڵەکانی ١٩٩٢-١٩٩٣ ئەو کارانەم کردووە بۆ وڵاتەکەی خۆم و تەجروبەیەکم لێوەرگرتوە، بەتەمای منیش مەبە، باشە؟

ئاگام لێی بوو دەم و چاوی دا بەیەکدا...

مایکڵ: باشـە حەزمان کرد خزمەت بکەیت، لەگەڵماندا ئەزمونێکی باشـت وەردەگرت و ژیانیشت لەوانەیە خۆشتر بوایە.

ماکوان: سوپاس بۆ خوا ژیانم زۆر خۆشە و بەدوای خۆشی ژیانیشەوە نیم، بەڵکو بەدوای ناســینی حەقم و ڕووم لە پەروەردگاری خۆمە. ئەمەوێت لایەنی خوا بم کاتێکی خۆشمان بردە سەر دەستم برد تەوقەم لەگەڵ کرد و ماڵئاوایم لەهەموویان کرد.

لەگەڵ هاوڕێکانم هاتینە دەرەوە چووین بۆ دۆنەرەکەی حوســێن و لە لای دۆنەرەکەی حوســێن ماڵئاوایم لە هاوڕێکانم کرد و دەبوو کاتژمێر ٤ بەیانی بگەمە کیڵ و هەر لەوێوە ژوورم لە ناو کەشـتییەکەدا بەکرێ گرت و وردە وردە کەوتمە ڕێ بەرەو کیڵ و لەوێشــەوە بەرەو وڵاتی نەرویج.

لەڕێگادا نەمدەوێرا بەنزین تێبکەم دەترسام سووركێویێك یان ویرسانێك سەركەوێت لەگەڵمدا تووش ببمەوە، ئۆتۆمبێلەكەشم بەتەواوەتی لاوازببوو لە بەنزین هەر دەبوو لابدەم.

ناچار لە بەنزینخانەیەك لامدا و ئۆتۆمبێلەكەم پڕكرد، پاشان قاوەیەكم خواردەوە لەگەڵ هەندێك خواردنی تردا و هاتم پارەكەی بدەم.

یەكێك بە كوردی: پارەكەتم هەمووی داوە!

منیش ئاوڕمداوە بزانم كێیە، تەماشام كرد كەسێكە لە هاوڕێ كۆنەكانی خۆم بەناوی سەیوان، بەڵام زۆر خۆشم نەدەویست دەمزانی لە ئەڵمانیا دەژی و لە پاڵتۆك یەكتریمان دۆزیبووەوە، دەشمزانی دڵ ئاوێنەی دڵە و ئەویش زۆر خۆشی لە من نەدەهات، هەمیشە تانەو تەشەرمان لەیەك ئەدا بە هۆكاری ئەوەی لە ڕووی بیرو باوەڕەوە نەدەگونجاین.

چووم سوپاسی بكەم پێی بڵێم كاكە خۆ لە كانی وەتمان لامنەداوە پێویست ناكات تۆ پارەی بەنزین بدەیت. خواردنەكە بەهەرحاڵ، بەڵام بەنزین بۆ؟

هەر كە وام پێ وت ئەویش بەتانەوە: كابرای خاوەن بەنزینخانە بەتەنها پارەی قاوە خواردنەوەكەت وەرناگرێت دەبێت هەمووی بدەم، دیاربوو ئەویش پێوە ببوو! منیش چوومە لای لەسەر كورسییەك بەیەكەوە دانیشتین پرسیم بۆ كوێ دەچیت؟

سەیوان: دەڕۆم بۆ نۆرمبێرگ بۆ ماڵی براكەم.

كەوای وت زۆر خۆشحاڵ بووم و وتم سوپاس بۆ خوا جنۆكە نیە، بەڵام ئەوەندە قسەی ڕەق بوو خێرا تووڕەی كردم، زۆر دانم بەخۆمدا گرت تەنها وەڵامم داوە.

سەیوان: مامە چاك ناوبانگت دەرکردووە لەم فەیسبووك و پاڵتۆکەوە چاك ناسراویت، هەموو کەس دەتناسێت چیت دەوێت ئیتر؟

ماکوان: بەخوا برا پێم وانیە ناو و ناوبانگ ئەوەندە شـــتێکی باش و چاك بێت، بەڵام من خۆم خۆمم دروســـت کردووە. بۆ زانیاریت نـاوبـانـگ دەرکردنیش باجی خۆی هەیە، پارەی بەنزینەکەی دابوو نەمدەویســـت زۆر قسەی ڕەق بکەم و خاتریم گرت حەقی بەنزین و قاوەکە!

سەیوان: کاکە دەرکەوتن و ناوبانگ دەرکردنت بەئاسان دەست کەوتووە، ئەوەی بۆ تۆ هەڵکەوت بۆ کەس هەڵنەکەوتووە.

ماکوان: سەیرە هەرچی دەمەوێت دان بەخۆمدا بگرم، بڵێم چی قسەیەکی ئەکادیمیت بۆ دەکەم، بەڵکو لێم تێبگەیت سەیوان گیان.

ئەویش ئەوەیە ئەم دوو دەســـتەواژەیە ملی زۆر کەســـی شـــکاندووە و زۆریشـــی بەرز کردۆتەوە. هەر کەس نـاوبـانـگ دەردەکـات مەرج نیە بەدەســـتی خۆی بووبێـت، بەڵام هەیە پلانی بۆ دادەڕێژێـت و خۆی کەسێکی قیادییە تابتوانێت ناو ناوبانگ دەربکات.

لە هەردوو حاڵەتەکەدا مرۆڤەکە گرنگە کە ناوبانگ دەردەکات، دیســـان لێرەوە دێینەوە ســـەر ئەوەی بڵێین: ئایا ناوبانگەکەی باشـە یان خراپە؟ بۆ نموونە نـاوبـانگی ئەبو جەهـل، فیرعەون، ئەبولەهەب، جەنگیز خـان، ڕیچارد، هیتلەر، مۆسـلۆنی، سـتالین تا دەگاتە موعەمەر قەزافی و بەشـار ئەســـەد...هتد. لەم ناوانە زۆرن کە لە ئاســـمانی بودەڵی و گەندەڵی و خوێنڕێژیدا دەدرەوشێنەوە.

پێچەوانەکەشـــی خەڵکی بـاش و نـاودار هەنـدێکیـان خوای گەورە پلەو پایەی بەرزدەکاتەوە واتا مەبەســـتم بەوەیە کە بە هەواڵ یان بە وەحی دەگاتە لامان وەك پێغەمبەران- ســـەلامی خوایان لێبێت- و هاوەڵانیان و

پیاوچاکان بە گشتی، هەندێکی تر بە ڕێگای ئەوانەوە ناوبانگ دەردەکەن شوێن پێی ئەوان هەڵدەگرنەوە.

پاشان دەشێت هەندێك بە ئازایەتی و جوامێری و چاونەترسی ناوبانگ بۆ خۆی بپچڕێت، هەندێکی دیکە بە زیرەکی و لێهاتوویی و حیکمەتی. هەندێکی تر لە توانای ئیدارەو کاری سیاسی توانای ئەوەی هەیە کە کاریگەری لەسەر خەڵکی دابنێ، ئەشێت زۆر ڕێگای تریش هەبێت من ئاماژەم پێنەدا بێت.

هەندێك جار سیاسییەکان یان دەوڵەمەندەکان بۆ بەرژەوەندی خۆیان خەڵکی گەمژە گەورەی دەکەن و کارەکانیانی پێ ئەنجام ئەدەن، چونکە دروستکراون زوو لەسەر شانۆکە نامێنن و لە ناودەچن یاخود ون دەبن، بە پێچەوانەوەش کەسی خاوەن کەسایەتی بەهێزو قیادی ئەم وتەیە لەگەڵیدا ناڕوات بە پارسەنگی خۆی دەتوانێت ئیحتیوای هەموو لاکان بکات.

پەیامی من بۆ تۆ کاکە سەیوان ئەوەیە، ئەگەر ئەو کەسە خۆی قابیلی ئەو ناوبانگە نەبێت بە دڵنیاییەوە پێی ناگات، وەك هەندێك نموونە:

شێخ محمودی حەفید:

ئەوەندەی شێخ سەعیدی باوکی شێخ مەحمود هەوڵی داوە بۆ گەڕانەوەی خیلافەتی عوسمانی هیچ کەسێکی کورد ئەوەندە هەوڵی نەبووە دژی ئیتحادییەکان بوو، مەبەستم (ئیتحادی تەرەقییە)، ئەوەندە دژایەتی کردن، تاکو- نەفیان کرد بۆ موسڵ. لەشاری موسڵ ئیتحادییەکان، بۆ برایەکی شێخ مەحمود بەناوی شێخ ئەحمەد تۆمەتێك دروست دەکەن، کە گوایە پەلاماری ئافرەتی داوە و لە ناو شاری موسڵدا. لەساڵی ١٩٠٩باوکی واتا (شێخ سەعید شێخ ئەحمەد) دەکوژن کە ئەو ڕووداوە

هەمووی درۆ و دەلەسەی کەمالیستیە تەرەقییەکان بووە، کاتێك شێخ محمود دەگەڕێتەوە بۆ کەرکوك لەبن دەستی ئیتحادییەکان ڕزگاری دەبێت و ئەو کارەساتە هاتووە بەسەر خانەوادەکەیاندا بنەماڵەی تاڵەبانیەکان بە تەکیە و شێخ و ماڵەکانیانەوە لە پشتی شێخ مەحمود دەوەستن و هاوکاری دەبن و ڕەمزێتی خۆشەویستی و شۆڕشگێری بۆ شێخ محمود لێرەوە دروست دەبێت، ئینجا دەگەڕێتەوە شاری سلێمانی و پێشوازی مەلیکی لێدەکەن. هیچ کەس لە بنەماڵەی تاڵەبانییەکان نەیانوت ئێمە شێخ محمودمان پێگەیاندووە و دروستمان کردووە، چونکە خۆی توانا و هێزی کەسایەتی خۆی بوو.

مەلا مستەفای بارزانیت بۆ باس دەکەم.

کاتێك باسی مەلا مستەفای بارزانی دەکەین چۆن ناو و ناوبانگی لەسەر ئاستی کوردستانی گەورە دیارە و بوونی هەیە، خۆ ئەم پیاوە لە هیچ جێگایەکەوە دیار نەبوو، تەنها برا گەورەکەی و مامەی نەبێت کە دووکەسی سۆفی و خاوەن تەریقەتی نەقشبەندی بوون لە تەکیەی بارزان و بە درێژایی مێژووی ئەو بنەماڵەیە خەڵکێکی سۆفی و لەسەر تەریقەتی قادری بوون سەرەتا، دوای گەڕانەوەی مەولانا خالید نەقشبەندی ئەوانیش تەریقەتی نەقشی وەردەگرن و لەسەردەمی ئینگلیز شێخ عەبدولسەلامی بارزانی داوای ئیدارەی سەربەخۆ دەکات بۆ ناوچەی بارزان، مەلیکی ئەو دەمەی عێراق هەموو مافێکی پێدەبەخشێت بۆ ناوچەی بارزان، ئیتر بارزانی لێرەوە ناو و ناوبانگ پەیدا دەکات، ڕازیی نیە بە ئیمارەتی بارزان، بەڵکو بیرکردنەوە و ڕوشدی لەوان بەهێزترە داوای کوردستان دەکات دەست بە خەبات دەکات بۆ ئەو ئامانجە، دێتە سلێمانی و لە ژێر ئاڵاکەی شێخ مەحمودی حەفیدا جەنگاوە، دوای ئەوەیش کە کۆماری مهاباد دادەمەزرێت خۆشی دەگەیەنێتە بن ڕکێفی قازی، ئیتر ڕەمزێتی مەلا

مستەفا خۆی دروستی کردووە، نەك شێخ محمود و قازی محمد، بەڵکو هەوڵە نەتەوەییەکەی وای لێکردووە ببێتە مەلا مستەفای بارزان.

مەسعود بارزانی:

ڕەمزێتیەکەی لە باوکییەوە بۆ ماوەتەوە، بەڵام خۆشی قابیلەیەتی هەبووە. ئەم جۆرەیان لە ناوناوبانگ پەیدا کردن زۆر گرنگ نیە، چونکە پشتاو پشت بۆی دەمێنێتەوە خۆی کاریگەری نەبووە لە دروستکردنی، بەڵام گرنگی لەوەدایە کە کەسەکە ئەو ڕەمزێتە لە ناو نەبات و زیاتر پەرەی پێ بدات، جا مەسعود بارزانی لەم جۆرەی تریانە خۆی خاوەنی ڕەمزەکە نەبووە لە باوکییەوە بۆی ماوەتەوە، بەڵام خۆشی بەتوانا بووە توانیویەتی بیپارێزێت. بەهەرحاڵ من ناوم ناوە لەو دوو جۆرە کە خۆیان دروست دەکەن ئەوانەم ناوناوە بە کوڕی دایکیان واتا خۆیان خۆیان دروستکردووە نەك دەستی کەسی تری تێدا بێت، وەك باوك یان بنەماڵە، لەوانەی تریش هەیە کوڕی باوکێتی ئەم ناوەش بۆ ئەوەم داناوە کە لەبنەماڵە یاخود لە باوکییەوە ناو و ناوبانگی بۆ دروست دەبێت.

جەلال تاڵەبانی:

لەسەرەتای دروستبوونی شۆڕشی کوردی کە ئەوکاتە لە قاهیرە قوتابی یاسا دەبێت، دەتوانێت وەك ڕەوەندی کوردی لەگەڵ هەندێك لە هاوکارەکانی وەك محمد شەیدا و کۆمەڵێکی دیکە لە کوردان لەوێ دەکەونە چالاکی و تاڵەبانی ئیسپاتی توانای خۆی دەکات، پاشان هەر لە منداڵیەوە دروستکەری یەکێتی قوتابیان دەبێت کە بارزانیش سەرۆکی ئەو حیزبەیە هیچ ئاڕاستەیەك ناداتە تاڵەبانی، بەڵکو هەڵکەوتەی خۆی و توانای خۆیەتی، تا دەگاتە پلەی مەکتەبی سیاسی و لە هەمانکاتدا ڕەخنەی هەیە لە ئادایی کاری بارزانی و دەتوانێت زۆرینەی قیاداتی

شـــۆڕشـــی کوردی لە خۆی کۆبکاتەوە و مەلا مســـتەفا بەتەنها بهێڵێتەوە پیاوانێکی وەك د.خالد، ئیبراهیم ئەحمەد، عومەر دەبابەو.. هتد، لەگەڵی بکەونە کار کردن و ئەو کاتە پێیان دەوترا باڵی مەکتەبی سیاسـی و لەناو خەڵکیـدا بە جەلالی نـاسراو بوون، دواتریش دامەزرێنەری یەکێتی نیشتیمانی کوردستانە.

باسی ناوبانگی نەوشیروان موستەفا:

کەســـێکی دوورە پەرێز لە ڕووداوەکان بە ڕووکەش، لەهەمانکاتدا بوونی وجودی ژێر بە ژێری لە بینـا کردن و ئـاڕاســـتەی شـــۆڕشـــی کوردی، لەسەردەمی جەلالییەکانەوە خاوەنی گۆڤاری ڕزگاری بووە لە سلێمانی کە زمانحاڵی جەلالییەکان بووە، پاشـان هەمیشــە توانیویەتی ســـەربەخۆیی خۆی بپارێزێت و لە هیچ کەس لە سیاسـییەکانی کورد نەچووە و جیاواز بووە، کاتێکیش کراوە بە ســـکرتێری کۆمەڵە ڕازی نەبووە بە ناوەکەی لە کۆمەڵەی لـیـنـیـن-ی و مـارکـس-یەوە کـردیە کـۆمەڵەی ڕەنـجـدەرانـی کوردســـتان، ئەزموونی لە ســیاســەت و کاری ســتراتیژی و مێژوودا هێزی زۆری داوەتە کەسایەتیەکەی و تا لە کۆتاییدا توانی ئەویش دامەزرێنەری گەورەترین بزوتنەوە بێـت(بزووتنەوەی گۆڕان) لە دوای یەکێتی و پارتی بەتەنها.

محمدی حاجی محمود:

کەســـێکی ئازاو بە ئەزمون لە ژیاندا توانای ڕاگرتنی پارســـەنگی خۆی و نەیارەکانی و بە ئازایەتی و دەســـت و مەچەك و شـــۆڕشـــگێڕی، پاشـــان دڵسۆز بۆ نیشـتیمان و خەڵکەکەی ڕەمزێتی دروسـت کردووە و حەزی بە ئـازاردانی کەس نەبووە، مەگەر ئـازاریـان دابێـت. توانیویەتی ببێتە کەسایەتییەکی عیراقی و پاشان تاڕادەیەکیش جیهانی لە دێیەکی بچوکەوە

کە گوڵەخانەیە کاریگەری خۆی لەسەر ڕووداوەکان تەنانەت حیزبەکان و دەوڵەتە زلهێزەکانیشی داناوە، بێ ئەوەی هیچ کەس بەشدار بووبێت لە پێگەیاندنی خۆی توانای پێگەیاندنی خۆی هەبووە.

سەدان سەرکردەی تری شۆڕشگێڕی عەلمانی هەیە کە من باسم نەکردون وەك ئۆچ ئالان، قاسملۆ، شەرەفکەندی، شێخ عیزەدین، عەبدولحەکیم دەروێش.. هتد. ئەوانەی تەنها نموونەی بەرچاون کە هێناومەتەوە.

ئەم قسانەی هیچی بەدڵ نەبوو، چونکە خۆشی لە هیچیان نەدەهات.

ئیسلامییەکان..

لەناو ئیسلامییەکاندا سەرکردەی زیرەك و خاوەن هەڵوێست و ئازاو جوامێری تێدا هەڵکەوتووە، بەڵام بە هۆکاری دووبەرەکی و شەڕە پاڵنانی حیزبایەتی و پۆست و مەقام نەیانتوانیووە ڕەمزیەت بۆ خۆیان دروست بکەن، هەڵبەت لەچاو عەلمانیەکاندا باس دەکەم دەنا نموونەی باشیان هەیە، هەندێك لە ئیسلامیەکان:

شێخ عوسمان عەبدولعەزیز:

پیاوێکی دیندار و سەرکردەیەکی ئیمانی و ڕۆحی و پاك، دوور لە هەموو حەزو ئارەزوویەکی دونیایی، بەڵام دەوروبەرەکەی بە گوێرەی پێویست نەبوون لەگەڵیدا و نەیانتوانی بیکەنە ڕەمزی کوردایەتی و ئیسلامەتیش کە دەکرا وەك مەلا مستەفای بارزان هەنگاو بنێت، ئەم پیاوە ڕێزێکی زۆری هەبوو لەناوەوە و دەرەوەی وڵاتدا، ئەمیش بەهۆکاری توانای براو خانەوادەکەی پێگەیشت، بەڵام ڕەمزێتەکە لەمەوە سەرچاوەی گرتبوو. خەڵکی زیاتر مامۆستا مەلا عوسمانی دەناسی و ڕوو دەکرایە ئەم پیاوە نورانیە بە ویقارە.

شێخ عەلی عەبدولعزیز و شێخ سدیق و کوڕانی ئەو بنەماڵەیە:

مامۆستا مەلا عەلی خۆی پیاوێکی ئازاو چاونەترس و جوامێر بوو، بەڵام ڕەمزێتەکەی هەر لە جەنابی شێخ عوسمان عەبدولعەزیزەوە بۆیان ماوەتەوە ئینجا ناو و ناوبانگی بنەماڵەکەی پێناسراو کوڕانی ئەو بنەماڵەیەش هەموو ئازاو چاونەترس بوون لە هەمووکاتێکدا لە پێشی پێشەوە بوون کە دۆست و دوژمنیان ئەو شاهیدییەی بۆ داون، بەڵام وەك لە باسی مەسعود بارزانیدا وتم ئەمانە هەموو کوڕی باوکیانن و خۆیان کاریگەرییەکی ئەوتۆیان نەبووە لە دروستکردنی ڕەمزێت لە بنەماڵەکەیانەوە بۆیان ماوەتەوە.

مامۆستا ئەحمەد کاکە محمود:

لەناوچەی هەورامان ئازایەتی و خواناسی و پاشان نووسەرێکی بەتوانا لەناو مەلاکانی کوردستاندا توانیویەتی بە زورترین بەرهەمی نووسین خزمەت بە گەلەکەی بکات ئەمیش توانیویەتی خۆی ڕەمزێتی بۆ خۆی دروست بکات، پیاوێکی ماندوو و ئازا بووە. هەرگیز سڵی نەبووە لە دوژمنانی ئیسلام و بە درێژایی تەمەنی دژایەتی بەعسی عەفلەقی کردووە.

شێخ محمد بەرزنجی:

ئازایەتی خۆیی و زیرەکییەکەی لە مەزهەبی ئیمامی شافعی و حەقبێژی توانیویەتی ڕەمزێتی بۆ دروست بکات و بیکاتە خاوەنی بیرو مەنهەج، دامەزرێنەری ڕابیتەی چەکداری بووە لە شاخ و مەلا هاوڕێکانی هاوشانی خۆی بوون وەك مامۆستا سدیق سەرگەتی، مامۆستا شێخ لەتیف پێنجوێنی و زۆرێکی دیکە لە پیاو چاکان کە هاوشانی ئەم پیاوە بەڕێزانە بوون لە زەمینەکەدا خۆیان توانیوویانە ببنە قیادی.

زۆرێكی دیكە لەو مەلا و شـــێخە بەڕێزانە كە دامەزرێنەری ڕابوونەكە بوون، ئەمانە نموونەی بەرچاو بوون. ئێستا دێمە سەر داینەمۆی ڕابوونی ئیسلامی ئەوانەی خۆیان- خۆیان دروست كردوە:

مامۆستا سەڵاحەدین بەهائەدین و كۆمەڵێك لە هاوڕێكانی:

مامۆســتا ســەڵاحەدین پیاوێكی بێدەنگ و ئارام چالاك لە كاری تەنزیم و ئیداری و مونەزیرێكی ئیخوان لەناو گەلی كورد لەهاوشـــانی ئەم پیاوە. مامۆستا هادی عەلی و كۆمەڵێكی دیكە لە هاوڕێیانیان لە شاری هەولێر و سـلێمانی. نموونەی مامۆســتا حەســەن پێنجوێنی و ســەید ئەحمەد و مـامۆســـتـا محێدین گەڵاڵی، بورهـان ئەمین و زۆری دیكە كە خۆیـان- خۆیانیان دروست كردووە.

مامۆستا كرێكار:

یەكێك لە پیاوە ئازاكان و بیرمەندیی و زیرەكی و ڕەوان بێژی توانیوویەتی ڕەمزێتی بۆ دروســـت بكات، ســەركردەیەكی فیكریە و دەتوانێت تەنزیر بكات، ئاگاداری وردی ڕووداوەكانی جیهانە، بەڵام تا ئێســـتا نەیتوانیووە خاوەنی ڕێكخســتنێكی بەهێز بێت، بەخت یاوەری نەبووە لە جێگایەكدا بمێنێتەوە، زیاتر دەربەدەری و زیندان جێگای بووە. بە چابوكی و توانای خۆی گەیشتۆتە ئەو ئاستەی كەهەیەتی و خاوەنی جەماوەری تایبەتە، بە جورئەت بووە لە هەڵوێســـتیـدا. ئەمـانە وای كردووە كە كرێكـار ببێتە ڕەمزێكی سەربەخۆ.

مامۆستا عەلی باپیر:

پیاوێکی حەقبێژە سڵی نەکردۆتەوە لە وتەی حەقی خۆی ئازا بووە، نووسەرێکی باشی ئیسلامیی بووە هەمیشە لەشاخدا لەگەڵ هاوڕێکانی ماوەتەوە، لەمنداڵیەوە لە ناو ڕابوونی ئیسلامیدایە هەوڵی داوە لە ڕابوونەکەدا وجودی هەبێت، لە دوای ئەوەی کە سەرکردایەتی بزووتنەوە بووە خۆی توانیویەتی حیزبێك بۆ خۆی جیابکاتەوە و ببێتە ئەمیری، هیچ کەس لە پێگەیاندنی کاریگەری نەبووە، توانیویەتی بگاتە ئەو ئاستەی کە هەیە. ئێستا یەکێکە لە ڕەمزەکانی ئیسلامی لە کوردستان باشوور.

زۆرێکی تر لەو بەڕێزانەی کە ئێستا وجودیان هەیە لە ناو گۆڕەپانەکەدا ئەمانەش نمونەی بەرچاو بوون لە داینەمۆکانی ڕابوون، نموونەی تر زۆرە وەك

دوکتۆر بازیانی، کاك دڵشاد گەرمیانی، کاك ئارام قادر، کاك دارا، مامۆستا حەسەن شەمێرانی، کاك کامیل محمود، دوکتۆر موسەنا و مامۆستا عەبدوالەتیف...هتد.

پەیامی من ئەوەیە مادام ئەمانە لە ناو ئەو زەمینەیەدا توانیویانە خۆیان دروست بکەن بە دڵنیاییەوە هەزارانی تر دەتوانێت و دەشێت وەك ئەمان بن و یاخود بەهێزتریش بن، کەواتە گۆڕانکاری بەردەوامە چۆن زەمەن و شوێن لە بەرژەوەندی ئەو سەرکردانە دروست بووە، بەهەمان شێوە بۆ خەڵکی تریش دەڕەخسێت.

وام لێکرد کە ئیتر قسە نەکات، خوا حافیزمان کرد لە یەك و پێش من ڕۆشت و سوپاسی خوام کرد بەوە ڕزگارم بوو لەدەستی، کە چوومە ناو ئۆتۆمبێلەکەم شێخ بەرقان لەپێشەوە و حەزقیل و سەسیل لەدواوە دانیشتبوون!

چوونەوە بۆ نەرویج و چالاکییەکانی ڕێگا

لەدوای بێزارکردنی سـەیوان بۆ ئەوەی ئیتر ڕزگارم بێت بەدەسـتییەوە ئەوەندە بۆم درێژ کردەوە تا جارێکی تر فێری تانە و تەشـەر نەبێت، لەهەمان کاتیشدا ویستم ئەوەی پێبڵێم کە ناوبانگ دەرکردن تواناو هێزی مرۆڤەکە خۆیەتی، لەدوای گەڕانەوەم بۆ ناو ئۆتۆمبێلەکەم سـێ کەس دانیشـتبوون، منیش زۆر خۆشـحاڵیم دەربڕی و کردم بە گاڵتەو گەپ کوا پارەکانتان بۆ کوێ دەچن!

شـێخ بەرقان: بڕیارمان داوە لەگەڵتا بین و هاوڕێیەتیت بکەین تا ناو کەشـتییەکە و لەوێوە ئەگەر کات و دەرفەت هەبوو لەگەڵتا دەبین تا دەگەیتەوە نەرویج.

ماکوان: خۆشـحاڵم، حەزە گیان چۆنی و کاکە سـەسیلی برام چۆنی باشی دەنگوباستان، بیرم دەکردن.

سەسیل: نەمدەوێرا بێم، وامدەزانی هەر تووڕەی لێم.

ماکوان: وەڵا تووڕە نیم لەو ڕۆژەوەی کە ئەو سینەمایەت بۆ ئەو جەماعەتە دروسـت کردبوو، خوا خێرت بنووسـێ حوسـێنیش لارو خوار بوو ڕاسـت بوویەوە، جا بۆ زانیاریت زۆر خۆشەویستی لەلام.

حەزقیل: ئەو سیمینارەت زۆر سەرکەتوو بوو شتی جوانتان تێدا باس کرد.

ماکوان: هەر تۆ بەدڵت بووبێت حەزە گیان واتا سـەرکەتوو بووین، بەڵام شێخ بەرقان باسی ماسۆنییەتی کرد لەوێ بەڕاست ئەوە چی بوو؟

شێخ بەرقان: ئەو ڕێکخراوی ئاڕاستەی چاوە سەر بە ماسۆنییەکانە، وتم با ئاگادارت بکەمەوە نەوەك بەناوی ترەوە بتخەنە ناوییەوە، دوایی لەسەرت دەکەوێت، ماســـۆنیەت هەر چەندە ئێســـتا ئەو توانا و هێزەی نەماوە گروپی تر خەریکی جێگـا گرتنەوەیەتی لە جیهـانـدا، بەڵام هەر بێ سومعەیە لەناو موسڵماناندا ئەگەر بێهێزیش بێت.

ماکوان: چۆن ماســـۆنییەت توانای نەماوە، ئەی خۆ دەڵێن هەموو جیهان دەبـات بەڕێووە، جەنگی جیهـانیی یەکەم و دووەم هەر ئەوە بووە، دروســـتکردنی ئەمریکا و ئیسرــائیل و جیهانگیری و هەرچی ڕووبدات دەڵێن ماسۆنییە، ئیترچۆن زۆر هێز و توانایان نەماوە؟

شــێخ بەرقان: زۆرێك لە خەڵکی لەخۆیانەوە قســـەدەکەن، یەکجار بەو شێوەیەش نییە. هەندێك لە قسەکان ڕاستە، جولەکە دەستی تێیدا بووە، بەڵام یەکجار بەم شـێوەیە نیە کە ئەو خەڵکە بیری لێدەکاتەوە و قســەی بۆ دادەتاشن.

ماکوان: وەڵڵا شــێخی برام ئەمە یەکەم جارە خەڵك ببینم ئەوەنـدە بە هێمنیەوە باســی بکات و لەهەمان کاتیشــدا تۆ خۆت ئاگادارت کردمەوە لەوەی کە بانگهێشت نەکرێمە ناوی!

شێخ بەرقان: ڕاستە، بەدڵنیاییەوە نامەوێت بچیتە ناویان، ئێستا لە هەوڵی خراپەکاریدان، دەنا یەکەم جار کە دروســـت بوون، کاری زۆر باش یان کردو زۆر خزمەتیان بە خەڵکی ئەوروپا کرد.

ماکوان: خزمەتی چی؟ ئەی ئەمانە وا باس ناکەن کە دەیانەوێت جیهان تێکبدەن و گوایە ئەخلاق نەهێڵن و هەموو جیهان خۆیان حوکمی بکەن، گوایە شــەیتانیش ئاڕاســـتەیان دەکات، چەندەها کەس لە ناویاندا بووە، دوای ئەوەی کە هاتوونەتە دەرەوە کوشتویانن، وەکو (مایکڵ جاکسـن) و

كچی (چالرز شـــازادە دیانا)و لە ماوەی ڕابردوودا كوڕێكی تری گۆرانی بێژی ئەمریكی كە قسەی پێگووتن بە ناوی (توپاك) كوشتیان؟

شێخ بەرقان: بەشێكی قسەكانت ڕاستە، بەشێكیش وانیە.

مـاكوان: چۆن وانیە شـــێخی برام؟ ئەی نـاڵێن ئەمـانە جەنگـاوەرەكـانی مەعبەدن یان لەســـەردەمی فیرعەونەوە دروســـت بوون، هەرەمەكانی میسر گوایە ئەمان دروستیان كردووە، هەر گۆرانی بێژێك و ئەستێرەیەكی ســـینەمـای هولیود لەگەڵیـانـدا نەبێـت دەیكوژن و بـاس لە ســـەركردە جیهانییەكان دەكرێت لەگەڵیاندابوونە، نموونەی جۆرج واشـنتن و جێفرس، ئەوەشـی لەگەڵیاندا نەبووبێت وەكو جۆرج كەندی كوشـتوویانە. زۆرێكی تر لە سەركردە و قیاداتی موسڵمان و عەرەبیان لەگەڵ بووە.

شـــێخ بەرقـان: ئەگەر وازم لێبێنیـت و پەلەم لێنەكەیـت بۆت ڕوون دەكەمەوە، ماسـۆنیەت بەشــی زۆرە وە ژیان و مێژووی نادیارە، هەڵبەت بۆ من نا، لای من هەمووی ڕوونە شـــاراوەی تێدا نیە، بەڵام لای زۆربەی خەڵكی ئەوانەی بـاس دەكرێـت زۆر فووی تێكراوە وەكو میزەڵـدان هیچ ڕاست نیە.

ڕاستیەكەی ئەمەیە:

لەسەدەكانی ناوەڕاستدا بزووتنەوەیەكی ئابووری گەورە لە كاری بیناسازی لە ئەوروپادا دەستی پێكرد، ئەو كەسانەی كە كاری هونەری و تەلارسازی و بینا ســـازیان دەكرد بەزمانی ئینگلیزی، پێی دەوترا (مەیســـنس) واتا دەســـت ڕەنگینەكانی تەلارســـازی، زۆر پەرش و بڵاوبوون لەناو ئەوروپای ئێستادا بەتایبەتی لە سـەدەكانی ١٤ و ١٥ ی زایینیدا تەلاری زۆر جوان و كڵێســـای زۆر بەرز و هونەری لە ئەوروپادا دروســـت كرا، هەرچی پارە و ســەروەت و ســامانی خەڵكی بوو بەكار دەهاتەوە لە ڕێگای دەرەبەگ و قەشـــە و پیاوانی ئایینی بۆ تەلارســـازی و بەتایبەت كڵێســـای زۆر گەورە

دروست کرا، ئەم وەستایانەی کە کاریان دەکرد پارەیان لەگەڵ کارەکەیاندا وەردەگرت و زۆر دەوڵەمەند ببوون، لەبەر ئەوەی پێشــتر هەموو خاوەن پیشەکان بە گۆڕینەوەی کەرەستە کاریان پێدەکرا وەکو دارتاش و ئاسنگەر و خاوەن پیشـــەکانی تر، لە جیاتی کارکردنیان خواردن و جلو بەرگ و زەوییان دەدرایە، هەریەك لەوانەش لە دێهات و شـــار و شـــارۆچکەکانی خۆیاندا بوون، دەستی کار و هێزی کار لەو سەردەمەدا زۆر پێویست بوو بۆ شـــارە گەورەکان بەتایبەت بۆ قەشـــە و پاپا و بەگزادە و ســـیســـتەمە پاشاییەکەی ئەو سەردەمە.

ئەمە بووە هۆکاری ئەوەی کە ئەو کەسانەی دەستی دروستکردنی تەلار و باڵەخانە گەورەکانیان هەیە لە ناوچەکاندا کۆدەبوونەوە هەریەکە بە ســـتافی خۆیان، خێمە یاخود کۆمەڵە شـــوێنێکی نیشـــتەجێیان دروســـت دەکرد و تا جێگاکانیان بزانرێت و ئیشـــیان وەردەگرت، ئەو جێگایە ناونرا بە (لۆج) دوایی عەرەب ناوی دەنێت بە مەحفەلی ماسۆنییەکان.

ماکوان: واتا ماســـۆنیەت بەناوی ماســـۆن نەهاتووە؟ کە گوایە بە واتای زایۆنی، یاخود سەهیۆن دێت.

شـــێخ بەرقان: نەخێر؛ ئەمە هەمووی قســـەی ناو خەڵکییە و داتاشـــینی ئەوانە لە وشـەی (مەیسنس)وە هاتووە واتا دەست ڕەنگین و تەلارساز و بەنناکان، جا هەریەك لە ســـتافی بەنناکان کە لەو جێگەدا یاخود لەو یەکەی نیشـــتەجێیـانەدا کۆبووبوونەوە، هەریەکە ڕەمزێکی خۆی هەبوو یەکێـك بۆ نموونە کونەپەپووی کردبووە لۆگۆی خۆی، یەکێکی تر تراز، ئەوی تر شاوڵ، یەکێکی تر ڕاستەو پرگاڵ، کەسێکی تر هەڕەمەکان...هتد، ئەمانە بەردەوام بوون لە کارکردن تا ئەوکاتەی دیســـانەوە جەنگی ناوخۆ و میرات بەشکردنی کڵێسا و دەستە و گروپەکان وایان کرد، کە هەلی کار کردن کەم بوویەوە، ئەو لۆجانە بوونە جێگای کۆبوونەوەی بەنناکان و خەڵکەکان کە کرێکار و نەداربوون، خەڵکێکی نوخبەی ســـیاســـییان تێدا

دروست بوو، بۆ ئەوەی دەوڵەتی نەتەوەیی دروست بکەن واتا بانگەشەی سیستەمی کۆماری بکەن لە دژی دەسەڵاتی کڵێسا و بەگزادەکان بوەستنەوە، هەر ئەوانیش هۆکار بوون بۆ شۆڕشی فرەنسا کە لەناو خەڵکیدا بەناوبانگە و خەڵکێکی تر پێی دەڵێت سەردەمی ڕێنسانس.

ماکوان: چۆن ئەو لۆجانەی باسی دەکەیت خێرا گۆڕان بۆ کاری سیاسی و بزوتنەوەیەکی گۆڕانکاری؟

شێخ بەرقان: خێرا نەبوو، بە قۆناغ و گۆڕانکاری زەمەنەکە بوو، سەرەتا ئەو جێگایە بووە قوتابخانە بۆ خوێندنی وانەی بیناسازی و لێکۆڵینەوە لە ئەندازیاری و کاری بەننایی، ئینجا لە دوای ئەوە ئاوا وردە وردە گۆڕا بۆ بنەما سیاسییەکان بە هۆکاری کەمبوونەوەی هەلی کار و زۆربوونی خەڵکی لەو یەکانە و بە دڵنیاییشەوە ئەو کاتە یەهودییەکان زۆریان دەست ڕەنگین و پارەدار بوون، ئەوان ویستیان لەدەسەڵاتی کڵێسا و کارە قێزەونەکانی پاشا و بەگزادەکان ڕزگاریان ببێت و سیستەمی کۆماری لەناو خەڵکیدا بڵاو بکەنەوە و شۆڕشی نەتەوەیی دروست بکەن.

ماکوان: واتە ئەم مێژووەی تۆ باسی دەکەیت هیچ کەس لە مرۆڤەکان نەیانزانیووە؟

شێخ بەرقان: بەڵێ زۆرێك لە مێژوونووسەکان باسیان کردووە، بەڵام خەڵکی کەمتر مێژووە ڕاستەکەیان زانیووە، ئەوەی زیاتر گەورەکردن و لێکۆڵینەوەی خورافیان بۆ داڕشتوون.

ماکوان: ئەی ئەم نهێنی و شاردنەوەی ئەو زانیارییانە چییە لە بارەی ماسۆنییەکانەوە؟

شێخ بەرقان: نهێنییەکە لەووەوە سەرچاوەی گرتووە، وەکو نهێنی پیشەکە فێری هەموو کەس نەدەکرا، واتا نهێنی پیشەی بەننایییەکە دەپارێزرا و

ئەم یەکە نیشـــتەجێیانە هەموو کەســـێکیان فێر نەدەکرد، چونکە ئەو سـەردەمە بۆ فێربوونی ئەو پیشـەیە زانکۆ و قوتابخانە و پەیمانگا نەبووە، یان حیرفەیی بووە، یاخود لەکەس و کارەکەیانەوە بۆیان ماوەتەوە، کاری زۆر نهێنیان دەکرد لەگەڵ یەکدا وەك خاوەن پیشـــەکان و بۆ ئەوەی کڕیـارەکـانیـان لێیـان تێنەگەن و وەســـتـایەتی و بەننـایەتی خۆیـانیـان دەپاراست.

پاشـان لەناو ئەم بەننایانەدا، ڕەوشـت و دەسـت پاکی و کۆمەڵێك سـوێند خواردنی تایبەت هەبوو تایبەت بەخۆیان، کە ئەم دەسـتور و پرۆتۆکۆلانە لە ساڵی ۱۳۷۰ی زایینی سەرچاوەی گرتووە.

ماکوان: کەواتە ئەوانەی کە باس دەکرێت گوایە لە زەمەن و سـەردەمێکی زۆر کۆنەوە سەرچاوەی گرتووە، هیچی ڕاست نییە؟

شێخ بەرقان: بەڵێ بەدڵنیاییەوە هیچی ڕاست نییە.

ماکوان: ئەی لەکەیدا بەهێزبوون کاریگەری و کاریان چۆن فراوان بووە؟

شـــێخ بەرقان: کاریان لەدوای شـــۆڕشــــی فرەنســـاوە بەرفراوان بوو، تا سـەردەمەکانی ئیسـتعماری و لەدوای ئەوەی کە کارەکانیان سـەرکەوت، ئینجا هەمان بیروباوەڕیان بەربڵاوکرد بۆ ناو جیهانی ئیســـلامی بەناوی ئەوەی کە چاکسـازی دەکەن و ئەوانەی کاری گەندەڵی و خراپەکاری بڵاو دەکەنەوە لابرێن و خەڵکی دەســـت پـاك و خـاوەن ئەزموون بخرێتە جێگاکانیان، سـەرەتای قسـە و باسـەکانیان باش بوو، بەڵام لەدواییدا چۆن ڕیفۆرم کرا کە بەدەســـتی مـاســـۆنیەتی جیهـانی بوو لەڕێگـای مـارتن لۆسـەرەوە، بە هەمان شێوە ویستیان ڕیفۆرم لە جیهانی ئیسلامیدا بکەن، بەم شێوەیەی کە لە ئەوروپادا کرا، چەندین کاریان ئەنجامدا، بەڵام بۆیان نەکرا و هەرجـارە بەنـاوێکەوە دەهـاتنە نـاوەوە جـارێـك لە ڕێگـای پیاوچاکانەوە، جارێکی تر لەڕێگای ئیستعماری داگیرکارییەوە، جارێکی تر

بەناوی ئایینەوە، تا كۆتا جاریان لە ڕێگای دروســـتكردنی ســـەركردەی خۆیـان، بەڵام نەیـانتوانی ئەوەی خۆیـان ئەیـانەوێـت بیكەن و بگەن بە ئەنجام، بەڵكو وردە وردە جێگایان چۆڵ كرد بۆ سـیاسـیەكانی تر كە كاری دیكەی تێدا بكەن بەنـاوی ســـەرمایەداری و دروســـتكردنی كۆمپانیـای زەبەلاح. تـا ئەم دواییـانە كە بـانگەشـــەی ئەوە كرا گوایە ڕۆژهەڵاتێكی ناڤینی نوێ دروست دەكەن، بەهاری عەرەبی و زۆرێك لە سەركردەكانیان هێنایە خوارەوە ئاژاوە و پشـــێویان خســـتە ناو كۆمەڵانی خەڵكی ئەو ناوچەیە.

ماكوان: كەواتە هەر خراپەكارن و هەر ئاژاوە دەنێنەوە.

شـــێخ بەرقان: بەدڵنیاییەوە خراپن كەس باســـی باشـــەیانی نەكردووە، بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان دەوێت و دژی بیرو بۆچوونی موسـڵمانانن و تەنانەت خودی ئایینی ئیسلامیشن.

ماكوان: ئەی فەرمووت ئێستا لاواز بوون، واتە چۆن لاواز بوون؟

شـــێخ بەرقان: بەڵێ؛ لەم ســـەردەمەدا ئەو توانا و هێز و دەســـەڵاتەیان نەماوە، بەڵكو ئێستا ڕێكخراوەكانی سـەر بە ماسـۆنیەت زیاتر كار لەسـەر گۆرانیبێژ و دەوڵەمەندەكان و ئەستێرە سینەماییەكانی هۆلیود و جیهان دەكات، دەیەوێت لە هەر جێگایەكدا كەســـێك ناوناوبانگ دەربكات، نفوزی هەبێت ئەوان دەچن دەیلكێنن بەخۆیانەوە، جا بە ئاشـــكرا بێت یاخود نهێنی بۆ ئەوەی بتوانن ســـەر لە نوێ پێگە و خەڵكی تر بۆ خۆیان ڕابكێشن و ڕێكخستنیان بە هێز بكەنەوە لە جیهاندا.

مـاكوان: لە ڕێگەی تەنهـا ئەو خەڵكـانەوە دەچنە نـاو خەڵكی، واتـا سەركردەكانیان بەلاوە گرنگ نییە؟

شـێخ بەرقان: بەڵێ؛ ئەوانیشـیان بۆ گرنگە، کەسـێکی وەکو دۆناڵد ترامپ لەگەڵ خۆیاندایە، زۆرێکی تر لە ســاحیرو جادووبازەکان، یاخود زۆرێکی تر لە بەرنـامە گرنگەکـانی تەلەفزیۆنی و تۆڕەکۆمەڵایەتییەکـان...هتـد، ئەوان سەرپەرشتی دەکەن.

ماکوان: ساحیرەکانش لەگەڵ ئەواندان؟

شـێخ بەرقان: بەڵێ؛ بەدڵنیاییەوە، لەم کاتەدا خۆت باش دەزانی شــەیتان دەپەرســتن و ڕاســتەوخۆ قســە لەگەڵ خەڵکی ئێمەی جنۆکەی بێدین دا دەکەن و بە ئاشکرا چوونەتە ناو لاشەیان و پەرستگای شەیتان لە ئەمریکا، میسرـــ ئەوروپا و لەزۆرێك لە جێگاکانی تر جیهانداهەیە. زۆرێك لە ســـیاســـی و لە خەڵکە بەناوبانگەکانی جیهان جنۆکە کافرەکان چوونەتە لاشــەیـان و لەنـاو لاشــەیـانـدا بەتەواوەتی قۆرخ کراون ئەوەی ئەوان بیانەوێت پێیان دەکەن، سیحری ڕەش و کاری قێزەون و بەدڕەوشتی هەر لەوێوە سەرچاوە دەگرێت و هەرچی کەناڵە سێکسییەکانی جیهانە ئەوان سەرپەرشتی دەکەن.

ماکوان: سیحری ڕەش و سپی چیە شێخ بەرقان سیحر هەر سیحر نیە؟ ئیتر ڕەش و سپییەکەی لەچیدایە؟

شـێخ بەرقان: ڕاسـتە، سـپی و ڕەش ئێمەی جنۆکە و ئێوەی مرۆڤ ناومان لێناوە، دەنا سیحر هەر سیحرە.

ماکوان: جا ماسۆنیەت کاری چییە بەم سیحرانە؟

شـێخ بەرقان: ئەگەر ڕاسـتیت دەوێت، زۆرترین ســاحیرە خراپەکان لەم سەردەمەدا لە ناو ئەواندا کار دەکەن، بە کۆمەڵ بەناوی ڕێکخراوەکان کە یـارمەتی هەژاران ئەدەن لەڕێگـای خواردن و جلو بەرگیـانەوە کـافریـان

دەكەن سیحر و جنۆكە دەخەنە لاشەی ئەو خەڵكە هەژار و بێ دەرەتانەوە.

ماكوان: كەواتە هەر جەنگەكەیە، نێوان موسڵمانان و خاچ دروشمەكانە؟

شێخ بەرقان: كوا ئێستا خۆشیان بڕوایان بە خاچ و مەسیحییەت نەماوە، باشترە بڵێیت شەڕی بێدین و موسڵمانانە!

ماكوان: زۆر ڕاستە؛ بەڵام تەماشای لۆگۆكانیشیان بكە زیاتر پەیوەستە بە بیناو دروستكردنی بیناوە.

شێخ بەرقان: ئاخر زیاتر لەبەر ئەوەی سەرەتا كارەكەیان ئەوە بوو كە باسمان كرد، بەڵام دوایی خەڵكی تر لە پیشەوەرەكانی تر هاتنە ناویانەوە، وەكو - دكتۆر و خەڵكی سیاسی و خەڵكی دەوڵەمەند و دارتاش و ئاسنگەر و لە هەموو چین و توێژەكان، وەكو سەندیكایەكی لێهات. لە ئەوروپا هەموو لۆجەكان بوون بەیەك و ئەوكات حوكومەتەكانیش وەكو ڕێكخراوێك مامەڵەی لەگەڵ دەكردنەوە.

ماكوان: ئەو سیحری ڕەش و كاری چوونە ناو لاشەی ئەو خەڵكانەی ڕۆژئاوا چۆن چارەسەر دەكرێت؟

شێخ بەرقان: ئەوان ناتوانن ڕزگاریان ببێت لە دەست ئەو شەیتانانە، تاكە ڕزگار بوونێكیان موسڵمان بوونیانە، خۆشت دەزانی وایان لێدەكەن كە ڕقێكی زۆریان لە ئیسلام و موسڵمانان ببێتەوە، چونكە شەڕی گەورەی ئەوان لەگەڵ خوای پەروەردگارمانە، دەیانەوێت ئەوەی خواپەرستە واز لە خواپەرستیەكەیان بهێنن و بڕۆن، ئیتر لە ڕێگای ئەوانەوە خۆیان و شەیتانەكان حوكومی سەر زەوی بكەن كە كردووشیانە!

ماكوان: پێم وابێت هەر ئەمانیش بوون خیلافەتی ئیسلامیان لە توركیا ڕووخاند و سولّطان عەبدولحەمیدیان هێنایە خوارەوە لە دەسەڵاتەكەی، ئەو لۆج و دەسەڵاتی ماسۆنیەكان بوو كە كردی لە توركیادا لە ڕێگای سەبەتای زائیفی یاخود صەباطای تەزفی كەمال ئەتاتورك، كە خۆیان ناونابوو یەهودی دەونمە، واتا یەهودە هەڵگەڕاوەكان؟

شێخ بەرقان: بەدڵنیاییەوە ڕاستە، ئەوان هۆكاری سەرەكی بوون.

سەسیل: سەباتی زائیفی كێیە ماكوان؟

ماكوان: پێم وابێت تۆ دەیناناسی سەسیلی برام، بەڵام ئەوەندەی من شارەزایم لێی هەبێت، لە خیلافەتی ئیسلامیدا لە توركیای ئێستادا لەساڵی ١٦٠٣زایینی كەسێكی جولەكە بەناوی (سەبەتای زائیفی) دەركەوت كەتەمەنی ٢٢ ساڵ بوو بانگەشەی ئەوەی كرد لە پایتەختی موسڵمانان لە ئەستەنبوڵ (ئەستانە) كە گوایە عیسای كوری مەریەمە! خەڵكی دەبێت گوێی بۆ بگرن، ئەو دەمە حكومەتی عوسمانی ئازادیی پێبەخشی بەو هۆكارەی كە لە سەر بیروباوەڕی خۆی دەدوێت، لەسەر بیروباوەڕی خۆشی ئازادە. لەدواییدا ئەم كەسە زۆربەی جێگاكان گەڕاو سەفەری كرد بۆ ئەوروپا و پاشان وڵاتانی موسڵمان وەك فەلەستین، عێراق و تونس...هتد، خۆی كردە پاشا و بانگەشەی پاشابوونی دەكرد.

حەزقیل: خەڵكی كوێ بوو؟

ماكوان: لە بنەڕەتدا لە یەهودییە ڕاكردووەكانی ئیسپانیا بوو، هیچ وڵاتێكی ڕۆژئاوای نەیگرتنە خۆیان، كە چی لە وڵاتی موسڵماناندا خۆی بە پاشا ناساند و ناوی خەلیفەی لابردوو ناوی خۆی خستە جێگای ئەوان، داوای دروستكردنی دەوڵەتی یەهودی دەكرد لە ناو خاكی موسڵماناندا، تا خەلیفەی موسڵمانان لە ڕێگای سەدری ئەعزەم و چەند زانایەكی بەناوبانگ و شێخ ولئیسلام (یەحیا ئەفەندی موقری زادە)و زانای

بەناوبانگی ئەوسەردەمە (محمد ئەفەندی وانلی)، لە ڕێگای دکتۆر (موستەفا حەیاتی) تەرجومە دەکراوە. بۆ تورکی و لە زمانی ئیسپانییەوە. تا قسە و باسی لێ دەر بهێنن و بزانن داوای چی دەکات لە کۆتاییدا هیچی پێنەما خۆی بە ئاشکرا وتی موسڵمان دەبم، بەڵام درۆی کرد. خۆی ناونا (محمد) داواشی کرد کە ڕێگای لێنەگرن بڕوات بانگەوازی خەڵکی بکات بۆ ئیسلام، بەڵام بەدرۆوە بانگەوازی دەکرد بۆ ئیسلام، کاری سەرەکی کۆکردنەوەی یەهودییەکان بوو دژی موسڵمانان.

حەزقیل: داوای چی دەکرد؟

ماکوان: لە بانگەشەیەکیدا لە خاکی فەڵەستین ئەم باسەی کردووە کە هەموو جیهانی دابەشکرد بەسەر ٣٨ جێگادا بۆ هەر جێگایەك پاشایەکی دانا و خۆشی کرد بە پاشا بەسەر هەموویانەوە.

لەدوایدا کە گەڕایەوە بۆ ئەستەنبوڵ لەوێ هانی خەڵکی دا کە خۆپیشاندان بکەن و دەوڵەتی عوسمانی بکەن بە چەند بەشێکەوە، ئەم کارە چەند جار دووبارە بوویەوە، بەڵام بە هۆکاری ئەوەی کە هیچ کاریگەری لەسەر موسڵمانان دروست نەکرد زۆر گرنگی پێنەدرا، بەڵام پاشان لە لایەن ڕیفۆرمخوازەکانی ئەوروپاوە یارمەتیان دەدرا و خەڵکییان پێ چەواشە کرد، بۆیە ناچار دەوڵەتی عوسمانی هەموو ئەو کەسانەی گرت و بەسەرۆکەکەیانەوە کە (سەبەتای زائیفی) بوو، لەدوای لێکۆڵینەوە لەلایەن دەوڵەتی موسڵمانانەوە بە هۆکاری خیانەتی گەورە دژ بە دەوڵەتی ئیسلامی بڕیاری لە سێدارەدانیان دەرچوو، پاشان لەو کاتەی کە بڕیارەکە جێبەجێ دەکرا (سەبەتای زائیفی) خۆی و هاوڕێکان بڕیاریان دا ببنە موسڵمان و ئیسلام بوونی خۆیان لە سەر پەتی سێدارە بە کۆمەڵ ڕاگەیاند، لەو کاتەدا قاضی موسڵمانان بڕیارەکەی بۆ گۆڕین هەموویان ئازاد کران، ئەوە مەنهەجی دینی ئیسلامە کە بەو شێوە ڕەفتار لەگەڵ خەڵکی مونافیقیش دەکات، مادام بە ئاشکرا موسڵمان بوونی خۆی

ڕاگەیاند ئیتر گوێ بە باکگراوندی نادرێت کەچی بووە! پاشان ئەم کۆمەڵە خەڵکە لە مێژوودا بە(یەهودی دەونمە) ناسراون واتا ئەو یەهودییانەی کە لە ئایینی جولەکە هەڵگەڕانەوە، ئەمانە بەردەوام لە ناو خەلافەتی ئیسلامیدا خەریکی پیلان و دروست کردنی ڕێکخراو و مەحفەلی جولەکە بوون کە لەداهاتوودا بە مەحفەلی سەهیۆنی ناسراون بە دەیان پیاوی عەلمانی وەك جەدەت نامیق و مستەفا کەمال ئەتاتورك، حیکمەت بابان، عەبدوڕەحمان بەدرخان، عەبدوڵا جودەت، حوسێن جاهید، سەرپەرشتیاری گشتی ئەمانە کەسێکی ماسۆنی بوو بە ناوی(داود کوهین) کە توانیان دەست بەسەر مەجلیسی مەبعوثان بگرن. زۆرێکی تر لەو ناوانە کە بۆ باسکردنیان لەبیرما نەماون، ئەم عەلمانییانە کە دروست بوون ویستیان ڕیفۆرم بکەن تەنانەت زۆرێك لە مزگەوتەکانی ئەستەنبوڵیان کردە قاوەخانە و جێگای سەربازی و تەنانەت هەندێکیان کرانە تەویلەی وڵاغ! بەڵام ئەوەی کە ئەم شاڵاوە ڕیفۆرمەی جولەکەیە سەهیۆنی ماسۆنیەتی ڕاگرت (کۆمەڵەی یەکگرتووی موحەممەدی) بوو کە دوای ناسرا بە حیزبێکی ئیسلامی بەناوی (حیزبی برایانی موحەممەدی) بە سەرکردایەتی (حافظ دەروێش وەحدەتی) بوو کە زمانحاڵی ئەو حیزبە ڕۆژنامەیەك بوو بەناوی (بورکان) لە دوای ململانێیەکی زۆر هەموو ئەم سەرکردانە دەخرانە زیندان یاخود شۆڕشەکانیان کپ دەکرایەوە، ئیتیحادییەکانی تورانی بە تەواوەتی دەسەڵاتیان پەیدا کرد، چونکە بانگەشەی عیلمانیەتیان دەکرد بە دەیان کەڵەپیاوی وەك شێخ سەعیدی حەفید و کوڕە بەڕێزەکەی کە باوکی شێخ مەحمود بوو لە شاری موسڵ تیرۆر کران بەدەستی ئیتیحادییەکان.

شێخ بەرقان: ڕاستە، ئەوە کەشتییەکەیە بچۆرە ناوەوە، داوای پاسپۆرت دەکەن لە ناوەوە یەکتر دەبینینەوە.

گفتوگۆ و دەستپێکی شەڕی جنۆکەکان

چوومە ناو کەشـــتییەکە و ئۆتۆمبێلەکەم لەناویدا پاڕك کرد، وردە وردە چوومە سەرەوە بۆ پرسگەی کەشتییەکە تاوەکو کلیکی ژوورەکەم وەرگرم و لەوێدا لە ســـەرەدا وەســـتابووم کوڕێکی لەتەمەنی خۆمدا لەگەڵ دوو ئافرەتدا لەدوامەوە بوون کە چەند کەســـێکی بیانی لە نێوانماندا بوون، بەڵام بۆم دەرکەوت کە ئەوان بە کوردی قســـەیـان دەکرد، لەکـاتی قســـەکردنیـانـدا بە کوردی بێ ئەوەی ئـاگـام لە خۆم بێـت ئۆتۆمـاتیکی ئاوڕمدایەوە. بۆ ئەوەی بزانم کێن بەکوردی قســـە دەکەن، کە تەماشـــام کردن بە چەند چرکەیەك ئەوانیش یەکسەر منیان بینی، وتیان ئەوە کوردە هێواش قسە بکە.

کلیلی ژوورەکەم وەرگرت و چوومە ژوورەکەم، تا ماوەیەك وەســـتام بۆ ئەوەی شێخ بەرقان و کاکە سەسیل و حەزە گیان پەیدا ببنەوە، لە ڕووشم نەدەهات خۆم بگۆڕم، لە دڵی خۆمدا وتم: نەوەك لەپڕدا بێن، نیو کاتژمێر چاوەڕێم کردن دیار نەبوون، ناچار دوشـــم گرت و هاتمە دەرەوە دەســـتم کرد بە نوێژ، نوێژی مەغریب و عیشام تێدا قەسرو جەمع کرد، دوای ئەوە بیرم لێکردەوە بڕۆمە ناو بازاڕ و ڕێستورانتەکەی.

چوومە ڕێســـتورانتەکە نانم خوارد و بەناو بازاڕەکەیدا دەگەڕام هەندێك منداڵ یارییان دەکرد تەماشای منداڵەکانم دەکرد بیری منداڵەکانی خۆمم دەکرد ئانا و لین، بیرم لەوە کردەوە بچم ســـەرو دیاری جوانیان بۆ بکڕم، لەناو بازاڕی کەشـــتییەکەدا بە دوای یاری منداڵانە دەگەڕام و ئەو کوڕەی لەگەڵ دوو ئافرەتەکە بوو هات بۆلام، وتی کاك ماکوان چۆنی؟

ماکوان: سـوپاس گیان، ڕووە و من هات دەسـتم برد تەوقەی لەگەڵ بکەم لە دەسـتیدا عەلاگەیەکی پێبوو دایە دەسـتەکەی تری شـوشـە کێشـای بەیەکدا دیاربوو مەی و خواردنەوەی کڕیبوو، پرسیم: جەنابتان کێ بوون؟

- من ناوم ئومێدە خەڵکی سلێمانیم لە فەیسبوك موتابعی جەنابتم و زۆر گوێ بۆ لایڤەکانت دەگرم.

ماکوان بە پێکەنینەوە: بە شـــەرابەوە بەدیارمەوە دادەنیشـــیت یاخود ڤۆدگا؟

ئومێـد: ئەوە بۆ خۆم نیە، من ئەو جۆرە مەشروبـانە نـاخۆمەوە ئەوپەڕی بیرەیەك یان دووان بخۆمەوە، بۆ باوکمم کڕیووە، ئەو داوای لێکردووم.

ماکوان: باشــە بەرێز گیان فەرموو پشــووی خۆت وەرگرە، منیش خەریکی تەماشای ئەم یاریانەم بزانم دوو یاری جوان هەڵنابژێرم بۆ منداڵەکانم.

ئومێد: زۆر باشـــە خوا منداڵەکانت لێنەســـتێنێت، بەڵام ئەگەر پێت خۆش بوو حەزدەکەم داوەتت بکەم بەیەکەوە قاوە بخۆینەوە، خۆشحاڵ دەبم؟

ماکوان: سوپاس بەخۆشحاڵیەوە، بەڵام من بۆ قاوە خواردن قوبوڵی دەکەم، تۆش لە قاوە زیاتر لەگەڵمدا نەخۆیتەوە، واتا مەبەستمە دانانیشـم لەگەڵ کەسێك مەی بخواتەوە خۆت دەزانی لای من ئەوە دروست نیە، لەوانەیە بمناسیت و بزانیت باکگراوندی فیکری و دینداری من چییە.

ئومێد: بەڵێ، بەڵی کاك ماکوان گیان بەدڵنیاییەوە چۆن شـــتی وا دەکەم لەبەر ڕێزی تۆ هەر ناخۆمەوە.

ماکوان: فەرموو، ئاوا نزیکەی نیو کاتژمێری تر لە قاوەخانەی ڕێستۆرانتەکە دەبم ئەگەر پێش من چووی کورسییەك بگرە.

ماڵئاواییمان کرد منیش تۆزێك لە نیو کاتژمێرم پێچوو، ئەو کەرستانەی کە کڕیبووم بردمەوە بۆ ژوورەکەم دامنا و هاتمەوە بۆ ئەو پەیمان و ژوانەی کە لەگەڵ ئومێد بەستبوومان، چووم بۆ قاوەخانەکە لەوێ نەمدی، لەدڵی خۆمدا وتم سوپاس بۆ خودا، دەچمەوە ڕێك دەخەوم تا بەیانی. پشتم هەڵکرد بگەڕێمەوە ئومێد هات بەرەو ڕووم.

ئومێد: لەوێدا دانیشتووین تۆ منت نەدیوە، کەچووم دانیشتم دوو ئافرەتەکەی لەگەڵدا بوون، بەڵام زۆر گۆڕابوون.

ماکوان: ئەم دوو خوشکە بەڕێزە کێن؟

ئومێد: یەکێکیان خێزانمە و ئەوی دیکەش خوشکی خێزانمە.

هەردوو ئافرەتەکە دەستیان هێنا بۆ لای من بۆ تەوقە، منیش دەستم برد بۆ سەرسنگم: خۆشحاڵم بە ناسینتان و ببوورن دەست نوێژم هەیە و دونیاش ساردە، با دەست نوێژەکەم بمێنێت، ئەگەر لێم ناستێنن مەمنونتان دەبم، ئینجا کِردمە موجامەلە و پرسیم ئەم دوو خوشکە نەبوون لەکاتی وەرگرتنی کلیل لە پرسگەکە لەگەڵتا بوون؟

ئومێد: بەڵی خۆیانن.

ماکوان: ئەی چۆن ئاوا جوان بوون خێرە، شتی سیحری لێیە لە ناو ئەم کەشتییەدا؟

ئافرەتەکان دەستیان کرد بە پێکەنین وتیان نەوەڵڵا میکیاج و مەیکاپمان کردووە، مەیکاپەکانمان خراپ ببوو.

ماکوان: ئەگەر بپرسم مەیکەپ چییە خۆ گاڵتەم پێناکەن، ئەو مەیکاپە پیاویش دەتوانێت بیکات وەکو ئێوە ئاوا بگۆڕێت و قۆز بێت، من هەر

بۆ خۆشیی قسەکەم کرد وا خۆم نیشاندا کە نازانم مەیکاپ چییە، ویستم شەرحی کەن بۆم بکرێنەوە بۆ قسە کردن و ڕۆشنبیریان بزانم؟

ئافرەتەکان: دەستیان کرد بە قسەکردن بۆ ئەوەی لێکۆڵینەوەی وردم بۆ بکەن لەسەر مەیکاپ، منیش وتم وابێت، پێش شیکاری مەیکاپ دەبێت بزانم کێن و ناوتان چییە و چیتان خوێندووە پێشکەشی دەکەن بەکێش، هەموو دەستمان کردە پێکەنین.

سارا: من سارام هاوژینی ئومێدم و ئەمیش تارای خوشکمە.

ماکوان: خۆشحاڵم بەناسینی ئەم دوو خاتونە بەڕێزە، سارا و تارا.

سارا: دەستی کرد بە ڕوونکردنەوەی مەیکاپ، ویستی درێژەی بداتێ.

ماکوان: ئەی بۆ ناڵێت سوراوو سپیاومان کردووە، من لادێیم دەبێت ئاوا تێم بگەیەنیت.

تارا: بەڵێ وایە بەس ئێستا ناوی مەیکاپە.

ماکوان: واتا لەگەڵ پۆست مۆدێرنا ئەمیش گۆڕاوە، ناوەکەی پەرەپێدراوە وانیە تارا؟

تارا بەپێکەنینەوە: بەڵێ وایە.

ماکوان: کێشەکە لەوەدایە کە هەموو شتێك لە گۆڕانکاریدایە، بەڵام بەداخەوە مرۆڤەکان نەبێت لە چەقبەستوویی خۆیان دەرناچن.

ئومێد: کاك ماکوان من زۆر گوێ بۆ قسە و باسەکانت رادەگرم و زۆر سەرنج ڕاکێشە، هەمیشە قسە و باسەکانت نوێگەری تێدایە.

ماكوان: من زۆر خۆشحاڵم، بەڵام دەزانی كاكە ئومێد تا ئێستاش واهەستم كردووە كە تەنها موسـڵمان گوێ بۆ من دەگرێت، یان ئەوانەی كە نەیاری منن گوێ دەگرن ئەویش بۆ ڕەددانەوەی من.

ئومێد: نا وانیە، بڕوا بكە جاری وا هەیە لە ماڵی ئێمەدا باوكم و دایكم بەدیارتەوە دادەنیشن.

ماكوان: بەدیاریشمەوە دەخواتەوە باوكی بەڕێزتان؟

ئومێد بە پێكەنینەوە: نامەوێت درۆ بكەم، بەڵێ هەر وایە، كە تۆ دێیت زۆری خۆش دەوێیت بەدایكم دەڵێت ئەوە هات گوندەكە هات!

ماكوان: بۆ پێم دەڵێت گوندە؟

ئومێد: خۆشـم جارێك لێم پرسـی، دەڵێت كە دێت وەكو گوندە وایە كەس ناتوانێت ڕووبەڕووی ببێتەوە.

مـاكوان: ئێ ئێ مەبەســتی ئەو خراپ نیە دیـارە، خۆی گونـدە واتـا بەكەسێكی شەلاتی و چەقۆ وەشێن مانا دەكرێت، دەزانی!

ئومێد: نا كاك ماكوان تۆ خۆشەویستی ڕێزت هەیە لای ئێمە.

سـارا: بەڕاسـتی من كە گوێت لێدەگرم دەترسـم، هەسـت دەكەم ئێسـتا بۆمان دێتە دەرەوە، خوێنەرێكی زۆر سەرسەختی تۆم.

ماكوان: تۆش گوێم بۆ دەگری ســەرســەختیشــی ئەمە، بۆ من جێگای خۆشحاڵییە؟

سـارا: ئەی چۆن، من هەموو مەملەكەتی عیشـق ومەملەكەتی شـەیتانی یەك و دووم خوێندۆتەوە ویستم بپرسم كەی بەشی سێیەم دەنووسیت.

ماکوان: بەشــی ســێیەم ســێ ســاڵ لەدوای دەرچوونی بەشــی دووەم دەنووسم، ئەی ڕات چی بوو دەربارەی ئەو کتێبانە؟

سارا: زۆر خۆش بوو، زۆر شت فێربووم.

ماکوان بە پێکەنینەوە: وەکو مەیکاپ فێربوویت؟

تارا: منیش سەرەتا زۆر ترسام لە مەملەکەتی شەیتان، بەڵام کە تەواوم کرد زۆر ئازابووم ئێستا لە هیچ ناترسم.

ماکوان: بەخوا من هەڵەیەکی زۆر گەورەم کرد ئەو کتێبەم نووســی، چۆن وام لێکردوویت کە لەهیچ نەترسی! ئەی لە خودا ناترسی؟

تــارا: چۆن لە خوا نــاترســـم بەخوا نوێژیش دەکەم، بەس جــاروبــار لێدەچمەوە! دەنا زۆر بڕوام بە خودا و پێغەمبەر هەیە، بەس توخوا پێم بڵێ کاك ماکوان حەزقیل هەر لەگەڵتا ماوە؟

مـاکوان: لەم دەوروبەرەن هـاکا پەیـدابوون، هەر وام وت قیژانـدی، ئەو خەڵکە تەماشـــایان دەکردین. ئێ خۆ تۆ وتت ئازا بووم ئاوا ئازابوویت؟ هەموو دامانەوە قاقای پێکەنین، دوایی بۆیان باسـکردم ئەو شــەوە لەناو کەشتییەکەدا هەر خەوی لێنەکەوتبوو.

ئومێد: من بڕوام بە ئیســلام هەیە، بەس هەندێك گومانم هەیە هاوکاریم بکەیت زۆر مەمنون دەبم.

ماکوان: بە دڵنیاییەوە ئەگەر بتوانم لەخزمەتم.

ئومێد: من لە ســوید دەرچووی زانســتە ســیاســییەکانم، ســەرەتا بڕوام بە خودا نەبوو، کە گوێم بۆتۆ گرت تا ڕادەیەك بڕوام وایە کە وجوودی خوا زۆر بەهێزترە تا نەبوونی، بەڵام دەمەوێت ئەوە بزانم ئیسلام چۆن ڕەفتار

لەگەڵ خەڵكی بێدیندا دەكات، بەڵام شتی واقیعیم دەوێت قسەم ناوێت، ئەوە داعشە و قاعیدەیە، پاشان لەبەرچاو ئەو هەموو هێزە ئیسلامییانەی تر كە دەیبینین.

ماكوان: تۆ حەزدەكەیت باسی خەڵك بكەین یان باسی ئیسلام، كامیان؟

ئومێد: هەردووكیان، خەڵك و ئیسـلام هەردووكیان پەیوەسـتن بەیەكەوە، وانیە؟

ماكوان: وایە ڕاسـتە، هەردووكمان قاوەمان لەبەردەمدایە كوپەكانیشـمان لەیەك دەچن، هیچ جیاوازییەكیان نیە، قاوەكەشـمان لەیەك جێگاوە تێكراوە و وەكو یەكە وایە؟

ئومێد: وایە، بەڵام پەیوەندی بە باسەكەمانەوە چییە ؟

ماكوان: پەیوەندی زۆرە، تەماشـای دەسـتی من بكە چۆن دەیخۆمەوە و كوپیم گرتوە بەدەستی ڕاست دەیخۆمەوە وایە؟

ئومێد: وایە.

ماكوان: تۆش بەدەسـتی چەپ دەیخۆیتەوە نیوەی كوپەكەت گرتووە و لەگەڵیشـیدا شـیرت تێكەڵ كردووە. كەواتە هەر هەمان كوپ و هەمان قـاوەیە لای من و تۆی مرۆڤ بەجۆرێكی تر خۆی نمـایش دەكـات، ئیسلامیش هەر وایە هەریەك ئیسلامە، بەڵام هەریەكە و بەدەستی خۆی دەیجوڵێنێت دەبێت بپرسین كاممان بەڕاستی بەكارمانهێناوە؟

ئومێد: ئاخر لەكۆتا جاردا خۆ هەر قاوەكە دەخۆینەوە.

ماکوان: کەس نەیتووە مەیخۆرەوە، بەڵام تامەکان جیاوازە لە منەوە بۆ تۆ، ئەگەر هەریەکەمان دەرخواردی خەڵکی تری بدەین بەتامی قاوەی ماکوان و ئومێد دەناسرێت وایە؟

ئومێد:وایە!

ماکوان: کەواتە دەبێت لەسەرچاوەکەی ئیسلامەوە قسە بکەین، بزانین چۆن پێغەمبەری خوا ﷺ ڕەفتاری کردووە وایە؟

ئومێد: وایە، بەڵام کاك ماکوان چۆن ئیسلام بەسەر خەڵکی کوردستاندا دەسەپێنی، کە موسڵمان، عەلمانی، مەسیحی، کاکەیی، یەزیدی، زەردەشتی، شیوعی دنیایەك حیزب...هتد تێدایە، ئایا جزیەمان لێوەردەگریت؟

یان ئیسلام بەکەڵکی سەردەمی خۆی دێت، ئیسلامەکەت بەسەرچووە بەکەڵکی ئێستا نایەت.

ئەتوانیت وەڵام بدەیتەوە ؟،بەڵام وەڵامی لۆژیکیم دەوێت.

ماکوان: سەردەمی پێغەمبەر ﷺ بۆ هەمووکاتەکان گونجاوە و پرۆژەیە و موعجیزەیە ئەوەت بۆ باس دەکەم باشە؟

ئومێد: زۆر باشە.

ماکوان: سەردەمی ئێستا و ژیانی موسڵمانان و بەتایبەتیش کوردستان لەسەردەمی سەرەتای دوو ساڵی مەدینە دەچێت، کە پێغەمبەر ﷺ چووە ناو دەسەڵاتەوە، دەسەڵاتەکەی دیاری کراوبوو، چونکە تەنها خۆی نەبوو لەو مەملەکەت و وڵاتەدا، بەڵکو چەند کۆمەڵ و گروپێکی تێدا بوو، هەموو وەك یەك تەماشا دەکران و لەسەر بنەمای هاونیشتیمانی بوون مامەڵەیان لەگەڵ یەکتر دەکرد، دەستوور نووسرایەوە.

بەم پێیە سیستەمی ئیسلامی بنەڕەتی دەگەڕێتەوە بۆ نووسینەوەی دەستوور و كۆكردنەوەی هەموو حیزب و لایەنەكان لە ژێر چەتری هاوڵاتی بووندا نەك ئیسلامدا، چونكە ئیسلام تەنها بۆ موسڵمانانە، هەروەك پێغەمبەری خوا ﷺ كردی ئەم گروپانەی لە ژێر چەتری هاوڵاتی بوونی مەدینە كۆكردەوە. هەموو (سیرە)كان واتا ژیاننامەی پێغەمبەر ﷺ ئەو دەستوورەی تێدایە وەك سەرچاوە ئاماژەی پێدەكەم، دەرفەتم كەمە ناتوانم ناوی هەموو سیرەكانت بۆ بڵێم.

ئومێد: ئاساییە، قسەكانت جێگای باوەڕن دەزانم لە خۆتەوە قسە ناكەیت

ماكوان: زۆر سوپاس بۆ ئەو متمانەیە، جێگای خۆشحاڵیمە كەلەلای خەڵكی دروستم كردووە، بابچینەوە سەرباسەكەمان.

هاووڵاتییەكانی شاری مەدینە بریتیبوون لە:

یەكەم: موسڵمانانی كۆچكردوو واتا لە مەككەوە بۆ مەدینە (موهاجیرەكان).

دووەم: موسڵمانانی پشتیوان لە دوو هۆزی شاری مەدینە، ئەوس و خەزرەج (ئەنصارەكان).

سێیەم: هاوبەشدانەرەكانی مەدینە (موشریكەكان) لە ئەوس و خەزرەج.

چوارەم: جولەكەكانی شاری مەدینە لە هۆزەكانی (قینوقاع، نەزیر، قوریزە).

پێنجەم: عەرەبە بێباوەڕەكانی چواردەوری مەدینە(ئەعرابەكان).

ئەگەر تەماشـــای ئەم گروپ و هۆزانە بکەیـت وەك ئـایـدۆلۆژیـا و بیروباوەڕی جیاواز ئیســلام هات دانی بە بوونی هەموویاندانا و وەك هاوڵاتی مامەڵەی لەگەڵدا کردن ئەگەر چی موسڵمانیش نەبوون.

کەواتە بەم پێوەرەی ئاماژەم پێکرد لە دەســتووری شــاری مەدینە، لەم ســەردەمەدا ســیســتەمی ئیســلامی دەبێت دان بنێت بە هەموو حیزبە عەلمانییەکان و بە دەســەڵات و کیانیان، تەنانەت بێباوەڕەکانیش، چونکە ئیســلام لە ڕووی فیکرییەوە کێشــە و دوژمنایەتی لەگەڵیاندا نیە، بەڵکو بانگەوازی خۆی دەکات، ئەوەی وەریگرت ســەربەســتە پێچەوانەکەشــی هەر ئازادە، چونکە دین بەزۆر بەسەر کەسی دیکەدا نادرێت.

ئومێد: ئەی خۆ جولەکەکان و موشریکەکان، دەربەدەر و بەزۆر موسـڵمان کران؟

ماکوان: جولەکە هەرگیز لە ئیسلامدا لەسەر بیروباوەڕی وە دەرنەنراوە نە لە مێژووی ئیســلامی نە لە مێژووی نەیارەکانی ئیســلامیش ناتوانن ئەم قسەیە بکەن، بەڵکو لەسەر خیانەت و پیلانگێڕان و لەناوبردنی موسڵمانان جەنگیان لەگەڵداکراوە لە مێژووشدا دیارە.

موشریکەکانیش لە دوای جەنگی بەدر خۆیان مونافیقیان هەڵبژارد و بە مونافیقی ماونەتەوە، تەنانەت خوای گەورە لە قورئاندا مافی هەموویانی دەستنیشـان کردوە، زاناو ئەحبارەکانیشیان بەڕێزەوە هەر بەزانا و ئەحبار ناوبراوە لە قورئاندا، لە ئیســلامدا کوفر کردنیش لەلایەن ئەو کۆمەڵانەوە ڕێگە پێدراو بوو مافی خۆیان بووە کوفر بکەن لە چوارچێوەی ئایینەکەی خۆیاندا، واتە نەك فیکریان ئازاد بووە، بەڵکو کوفر کردنیش ئازاد بووە، بۆ نموونە ئەوان پێیان وابووە عوزێر کوڕی خوایە و ئیسـلام ڕاســت نییە، پاشـان (محمد)یان بە پێغەمبەر نەزانیووە، لەگەڵ زۆری تر لە نەیاریان بۆ

ئیسلام کەچی ئیسلام ڕێگەی تەواوەتی داوە و هیچ کێشەیەکی نەبووە لە سەر بیروباوەڕیان.

کەواتە بەم پاوپێوەندە عەلمانی و بێباوەڕ لەم سـەردەمە لە دەسـتووری ئیسلامیدا لەسەر بنەمای هاوڵاتی بوون مامەڵەیان لەگەڵدەکرێت، ئازادە لە چوارچێوەی فیکری خۆیدا چی باس دەکات و دەیڵێت، ئیسـلام ڕێگر نابێت لە بۆچوونی بەرانبەر لە فیکری نەیارانی، بەڵام سـوکایەتی و خیانەت جێگای قبوڵ نییە.

هەموو ئەم پێشەکییەم بۆ ئەوە بوو کە بزانیت ئیسلام بەسەر خەڵکیدا لەسەرەتاوە پیادە ناکرێت ئیسـلام دینێکی پلەبەندییە، بەڵام دەربارەی سنوورەکانییەوە وەك مەی و لەشفرۆشی و کاری خراپەکاری کە سیمای ئیسلام ناشیرین بکات، بە دڵنیاییەوە ئیسلام ڕێگری لێدەکات و خەڵکی ئازاد نیە لەو بوارانەدا بەتایبەتیش لە شوێنە گشتییەکاندا، بەڵام لەگەڵ ئەوەشـدا ئیسـلام ناچێتە ناو ژیانی خەڵکییەوە لەماڵ و ژیانی تایبەتی خۆیدا و جاسوسی و چاودێری ناخاتە سەر هیچ کەس لە ماڵی خۆیدا. بۆ ئەوەی زیاتر تێبگەیت، تۆ و باوکت ئازادن لە ماڵی خۆتان لە هەرێمی کوردستان بخۆنەوە و کەسیش بۆی نیە چاودێریتان بکات، بەڵام ئیسلام ڕێگا نادات بچیت بۆ ئەزمەڕ و لە بەرچاوی خەڵکیدا بخۆیتەوە شوشە و مەزەکەتان لەسەر جادەکە بێت و منداڵی خەڵك چاوتان لێبکات.

ڕوونە؟

ئومێد:ڕوونە.

ماڵئاوایم لێکردن و بۆ خۆشـی وتم: دەڕۆم حەزقیل و سـەسـیل بانگم دەکەن دەچم بۆ لای ئەوان، لە ڕاسـتیشـدا ئەوانم نەدیبوو، هەڵسـام ماندوو بووم بڕۆم بۆ ژوورەکەم. لە کۆریدۆری ژوورەکاندا من دەبوو دوو قاتی تر سـەربکەوم و دەڕۆشـتم بەرەو ژووری خۆم لە دوورەوە پەروانە

دەرکەوت، هەر زیرەم کرد بە مۆڕەوە هات بەرەوو ڕووم، لەملاولاشـمەوە حەزقیل و سەسیل پەیدابوون، سەسیل وتی ڕێگام بدە بچمە ناو لاشەت، با ئەو نەیەتە ناوی.

ماکوان: چی بکەم، بۆ ئەوەی بچیتە لاشەم؟

چونکە ئەوەندە ئازارم چەشتبوو بەدەستی پەروانە، ناچار دەمویست بڵێم خێراکە وەرە.

سەسیل: هەرئەوەندە ڕێگام بدە و دەمت بکەرەوە، لەم قسانەدا بوو بەحەزقیلی وت نەهێڵی بێتە نزیکی ماکوان ئازاری دەدات.

حەزقیل و سەسیل وەکو گێژەلووکەیان لێهات، لەبەرچاوم شتێکی قورس خۆی کرد بە ژووردا چووە ناو لاشەم، وەکو ئەوەی ٢٥ بۆ ٣٠ کیلۆ بەکۆڵ هەڵگرم، حەزقیلیش چاوم لێی بوو هەردوو قۆڵمی بەرز کردبووە بەبێ ئەوەی خۆم توانام هەبێت بەسەریدا، هەستم دەکرد قۆڵەکانم ڕەق بوون وەکو ئاسنی لێهاتووە. پەروانەش هەرچی نزیك دەبووەوە لە من حەزقیل پێیدا دەکێشا و دەکەوت، لە پڕ لوراندی هەروەکو گورگ و ویرسان لەپڕ دەرکەوت، وتم بەزاتی خوا فەوتاین، هەر ئەو دەرکەوت شێخ بەرقانیش لە تەنیشتمەوە وەستا بوو سێ ئەوەندەی جاران دەبوو، هەموو سەیری یەکتریان دەکرد منیش سەیری ئەوانم دەکرد، لەژیانمدا ئاوا نەترسا بووم!

ئاوی قورئان و ئاگری جنۆكە و ڕێكخراوی ئافرەتان

لە ژیانمدا دیمەن و ڕووداوی وام بە فیلمی هۆلیودیش نەدیبوو، شــەڕ لە نێوان حەزقیل و ئەو كچەی كە كاتی خۆی خۆشـم دەویسـت و ئێسـتاش وەكو سـەگ تەماشـای دەكەم دەسـتی پێكرد، سـەسـیل لە لاشـەمدایە و هەسـت بە قورسـایی ناو لاشـەم دەكەم، شـێخ بەرقان لە تەنیشـتمەوە وەسـتاوە، هەموو مۆرە دەكەن پەروانە زوو زوو وەكو سـەگی دڕ هێرش دەهێنێـت بۆ لای من، كـاكە حەزەی برام لولی دەكـا و دەیگەڕێنێتەوە دواوە، منیش حەپەساوم!

پەروانە زوو زوو هاوار دەكات دەڵێت: قوبەیس، قوبەیس.

منیش بەش بەحاڵی خۆم حەزم بەشـەڕەكەیە، ویسـتم شـەقێك بوەشـێنم، بۆكسـێك یان كەللەیەك، داخی دڵی خۆم بەو كچە بڕێژم، ویســتم بڕۆم ڕووە و ئەو، زانیم وەزعەكەمان موسەیطەرە.

شێخ بەرقان: هاواری كرد لە شوێنی خۆت نەجوڵێیت، ئازارت ئەدات.

هەروای وت و لە منیـان سرەوانـد هـاوارم كرد، ئـاگـام لێیبوو دەنگم دەرنەدەهات، بەڵام چ ئازارێكم پێگەیشت، باش بوو تەحەمولی ئازارەكەم كردو لە جێگای خۆمدا چەقی بووم، شــێخ بەرقانم بینی بووبوو بە ٢٠ تا ٣٠ شـێخ بەرقان لە بەرچاومدا دەسـوڕانەوە، سـەقف و دەرگا و فەرش و هەرچی ناو كەشـتییەكە بوو شـێخ بەرقان بوو، ویرسـانیش وەكو ئەژدیها دەهات و دەچوو زیاد لە ٢٠ باڵی هەبوو ٨ بۆ ١٠ ســەری وەكو یەكی پێوە بوو، ملەكانی درێژ دەبوون وەكو دارێك چۆن ڕەشــەبا لێی ئەدات، ئەو دەهات و دەچوو شـێخ بەرقان پێیدا دەكێشـا، ئەویش دەیكێشـا بە

شێخ بەرقان دا، ئاگام لە هەردووكیان بوو دەیانكێشا بەیەكدا، بەڵام وەكو لە سینەمایەكدا دانیشتبێتم و تەماشای فیلمێكی ترسناك بكەم پێكانم و هەموو قاچم قورس بووبوون، خۆمم بۆ هەڵنەدەگیرا وەكو ئەوەی ٦٠ كیلۆ بەشانمەوە بێت وابوو، ئیتر لەوەدا بووم توانای وەستانم نەمێنێت.

خەریك بوو دەكەوتم و زۆر حەزم بە شەڕەكە بوو، بەڵام لە توانای منیشدا نەبوو، ئارەزووم بوو شـــەقێك یان كەللەیەك بدەم لەو پەروانە هیچ و پوچە، هیچ توانام نەما لەوكاتەدا كەسێك چپاندی بەگوێمدا و وتی: خۆ تۆ خواناســی ئەی بۆ قوڕئان ناخوێنیت؟ ئەی ئیســلامەتی و دینداری بۆچی باشە؟ بۆ ئەو هەموو شتەت لە بیركردووە؟

سـبحان الله، لەوكاتەدا وامزانی یەكەم جارە ئیسـلامم پێدەگات كە ئەوەم پێڕاگەیەنرا، بەدەنگ سـێ جار هاوارم كرد أســتغفرالله، شــایەتومانێكم هێنایەوە و ئایەتەلكورسـیم خوێند و دەسـتم كرد بەخوێندنی سـورەتی واقیعە، هەسـتم بەسـووكبوونی لاشــەی خۆم دەكرد، وردە وردە پەروانە دوور دەكەوتەوە، تا تەواوم كرد، دەســتم كرد بەخوێندنی ســەرەتای سـورەتی بەقەرە، تا ئایەتی ٣٥م لەبەر بوو، ئەویشــم تەواو كرد، پاشــان هەرچی سورەتەكانی باسی قیامەت بوو خوێندم.

ئاگام لێبوو ســەرەكانی ویرســان نەمان و باڵەكانی دەپووكانەوە، پاشــان هەردووكیان وەكو گســكی كارەبا هەڵیان بلوشــێت وجودیان نەما. عارەقێكی زۆرم كردبوو هەموو گیانم ئاو بوو، هەســتم بەســووكبوونی لاشــەم كرد، كەس لەدەورم نەما وەكو ئەوەی هیچ ڕووی نەدابێت، بەڵام ئازارێكی زۆر بەسەرما دەهات و دەچوو وەكو هەورە بروسكە.

هەر چۆن بوو خۆم گەیاندەوە ژوورەكەم دەست نوێژم گرت و ئینجا لەرز دایگرتم، ئەوەندەم ســەرما بوو تەنانەت پێڵاوەكانیشــم بۆ دانەكەنرا. هەرچی لێبوو دام بەخۆمدا، هەموو گیانم لەســەرماندا دەلەرزی تا وام

لێهات وتم تەلەفۆن دەكەم بۆ فریاگوزاری كەشــتیەكە، كەمێك چاوەڕوان بووم حاڵم خراپتر دەبوو، ناچار زانیم ڕەوشـــەكەم بەرەو خراپی دەڕوات هەڵسام بڕۆم بۆ پرسگە، حەزقیل پەیدابوو وتی بڕۆ جێگای خۆت.

چوومەوە جێگای خۆم.

حەزقیل: ئەم دەرمانە بۆن بكە و بـا ســـەســـیل لەلاشـــەت دەرچێت لەرزەكەشــت نامنێت، لە شــووشــەیەكی كرســتاڵیدا بوو ئەوەندەی دوو پەنجە دەبوو، كە سەری شوشەكەی هەڵپچڕی و بەرزی كردەوە دوكەڵێكی ســەوز و بۆنیكی زۆر خۆشــی هەبوو چووە ناو لوتم زۆر فێنكی بە گیانم دایەوە وردە وردە لەرزەكەم نەما و حەزقیل پاڵێكی پێوەنام كەوتمە ســەر جێگای خەوەكەم و هەڵســامەوە تەماشــام كرد ســەسـیل و شـێخ بەرقان لەبەردەممدا بوون.

ماكوان: ئەو فیلمە چی بوو بەسەرمان هات.

شــێخ بەرقان: خوا پاداشـــتت بداتەوە، ئەو قورئان خوێندنەت زۆر باش و كاریگەربوو، هەموومانت ڕزگار كرد.

ماكوان: ئاگات لە حەزەی برام بوو، لە جاكیشـان، ئارنۆڵد، ڕامبۆ و شـتی وا دەچوو، بۆكســـی دەهـاوێشـــت بەدڵی من بوو، بەس تێمگەیەنن بۆ نەمدەتوانی دەستم بەو پەروانەیە بگات؟

ســەســـیل: مـاكوان ئەوە عیفریتی كـافرە زۆر بەهێزە، توانـای خەیـاڵییە، وزەیەكی هەیە هەرچی بوێت هەپرون هەپرونی دەكـات، تەنهـا ئێمەی عیفریت دەرەقەتیـان دێین، بەڵام هێزی ئایەتەكانی قورئان زۆر كاریگەر بوو هەموومانی ترسـاند، ئێمە گەردن كەچوو لاواز بووین لەتاو ئەو هێزە كە دیندار و خواناسین، داخۆ ئەوان حاڵیان چۆن بووبێتن؟

ماکوان: گوێم لێبوو هەر باسی قوبەیسی دەکرد ئەم قوبەیسە کێیە، ئەوەش جنۆکەیە؟

شێخ بەرقان: نا ئەوە هێزی جنەکەیانە لەناو ئەو ڕێکخراوە کە ڕێکخراوێکی ئافرەتانە.

ماکوان: ڕێکخراوی ئافرەتانی چی؟

حەزقیل: ڕێکخراوێکی ئافرەتانی پڕ لە جن و ساحیر و بێدینن.

ماکوان: ئەمە چیە بیکەن لەڕای خوا هەر ئەمەمان مابوو!

شێخ بەرقان: پێش ئەوەی باسی قوبەیسییەکانت بۆ بکەم حاڵت چۆنە باش بوویت؟

ماکوان: خوا شاهیدە عەیبم نییە، حەزە گیان ئەوە چی بوو پاراسیتۆڵی ئێوەیە؟

حەزقیل: ئەوە دەرمانی ئێمەیە.

ماکوان: ئا ھمدەرێ با لام بێت، بیدە بەمن.

حەزقیل: ها بۆ تۆ.

شێخ بەرقان: ئەوە بەس بۆ دوو ڕۆژ بەکاردێت دوای ئەوە نامێنێت.

ماکوان: وتم خوایە بۆ حەزەی برام ئەوەندە دەست و دڵی باش بووە!

شێخ بەرقان بەپێکەنینەوە: حەزەی برات نەدڵی هەیە و نە ئەو دەستە باشە.

ماکوان: ئەو قوبەیسییە چییە، شێخ بەرقان تێمبگەیەنە؟

شێخ بەرقان: ئەم بزوتنەوەیە سەر بە ئافرەتێکن ناوی "مونیرە قوبەیسییە" و خەڵکی سوریایە و لە ساڵی ١٩٣٣ لە دایك بووە تا ئێستا لە ژیاندایە لە یەکێك لە گەڕەکە کۆنەکانی دیمەشق ژیان بەسەر دەبات، پێشتر دەرچووی کۆلێژی زانستییە لە دیمەشق، پاشان چۆتە کۆلێژی شەریعە هەر لە دیمەشق لە ڕێگای پیاوێکی کوردەوە بە ناوی ئەحمەد کوفتارۆ کە ماوەیەکی زۆر موفتی سوریا بووە لەسەردەمی حافز ئەسەددا چۆتە ناو تەریقەتی نەقشبەندی.

ئافرەتێکە کار بۆ شەیتان دەکات، ئەگەر بیرت بێت کاتی خۆی سەسیل و شێخ شاهین هاتن بۆ لات داوای چییان کرد، ئەو تێوەگلاوە لەو کارە و ئەوەی بچێتە بزوتنەوەی ئەو، بە ئاو سیحراوی و خوانەناسی دەکات.

ماکوان: خۆ ئەحمەد کوفتارۆ زانایەکی گەورەیە و نەقشبەندییەکانیش دیندارو خواناسن.

شێخ بەرقان: ڕاستە، بەڵام ئەم ئافرەتە تێوەگلاوە بەناوی کەڕامات و سیحر و جادووەوە لەگەڵ شەیتانەکاندا دەستی تیکەڵ کردووە، جا مونیرە قوبەیسی لای ئەو ئافرەتانەی کە دەچنە ناو ئەم بزوتنەوەیە زۆر بە پیرۆز ڕایدەگرن و قاچ و دەستی ماچ دەکەن، زۆر بە پیرۆزی تەماشای دەکەن لای موریدەکانی هەموو قسەیەکی پیرۆزە و بیروباوەڕیان وایە کە قسەی مونیرە لە باوك و مێرد گرنگ ترەو دەبێت گوێی بۆ بگرێت!

ماکوان: ئەی ئەمانە موسڵمانن وەکو خۆمان؟

شێخ بەرقان: ئەمانە بەندایەتی و عیبادەتیان لە موسڵمانان بە گشتی جیاوازە.

ماکوان: بەڕاستە؟

شـــێخ بەرقان: بەڵێ؛ نوێژی ئاگریان هەیە لە کاتی عادەی ئافرەتاندا، یان هەر کـاتێـك بێـت ڕووەو ئەم ئـافرەتە نوێژ دەکەن بە بۆچوونی خۆیـان پیرۆزی لە خوا وەردەگرن و کاری زۆر پۆخڵەواتیان هەیە.

ئەم ڕێکخسـتنە نهێنییە لە وڵاتانی سـوریا، لوبنان، ئەردەن، کوێت، عێراق، سـعودیە و تورکیا زۆر بەربڵاوە، بەڵام زۆر بەنهێنی کار دەکەن و تەنها بۆ ئافرەتانە هیچ کەس لە پیاوان وەرناگرن مەگەر کەسـێك بێت وەك شـێخ یان وەك بیرمەند لەگەڵیاندا کار بکا.

ماکوان: ئەی ئەدەبیاتیان چییە و هەڵسوکەوتیان چۆنە؟

شـــێخ بەرقـان: جلوبەرگیـان کورتە و وەك پـاڵتۆیەك وایە، زۆربەی کـات پەڕۆیەك یان دەستەسڕێك دەبەستن بە سەریانەوە.

شـووکردن لەلایان شتێکی خراپە و ئەگەر شـووشیان کرد دەبێت بیکەن بە کەسێك کە شێخەکەیان بۆی هەڵدەبژێرێت.

زۆربەی ئەو ئافرەتانەی کە وەردەگیرێن دەبێت لە ئافرەتانی دەوڵەمەند و خاوەنی ژیرییەکی زۆر بن، ئەم بزووتنەوەیە زۆر نهێنییە و دەبێت ئەو کەسەی دێتە ناو ئەم بزوتنەوەیە لە ڕووی ئەمنیەوە زۆر وریا بێت.

پاشـــان هیچ گرنگییەك نادەن بە زانســـتی شـــەرعی و تەنها زیاتر گرنگی ئەدەن بە فیکر و فەلسەفە و تەریقەتی نەقشبەندی.

هەموو پەیوەندییەکانیان دەبێت لە ڕێگای ڕێکخســـتنەکانیانەوە بێت، هـیـچ پەیـوەنـدیـیەکـی کـۆمەڵایەتـی دانەمەزرێـنـن مەگەر لە ڕێـگـای ڕێکخستنەکانیانەوە نەبێت.

دکتۆری تایبەتیان هەیە.

شـــێخە تایبەتەکەیان بە خاتوون یان ئانیســـە بانگ دەکەن و هەموو فەرمانێکیان بۆ لای ئانیســـەکەیانە و تەنانەت دەبێت هەموو فەرمانێك لەو وەربگیرێت.

هەر ئافرەتێك دەچێتە ناو ئەم بزوتنەوەیە دەبێت نامەیەك بنووسـێت لە نامەکەدا دان بنێت بە هەموو ئەو تاوانانەی کە کردوویەتی، وەك کورسی بابەوەی نەصرانییەکان وایە.

ئەو ئافرەتانەی کە کۆدەکرێنەوە لە شانەیەکی رێکخستندا دەبێت هەموو تەمەنیان وەك یەك بێت، لە هەر وڵاتێکدا بەناوێکەوە کار دەکەن.

هەوڵی زۆریان بۆ دروســـتکردنی ڕێکخراوی ژنانەیە و ئافرەتانە هەیە و بەناوی ئازادی و مافی ئافرەتەوە خۆیان ڕێکدەخەنەوە، ناوی ڕێکخراوە سەرەکییەکەیان لە وڵاتاندا زۆرە.

یەکەم قۆناغی تەمەنیان کە وەردەگیرێن لەم ڕێکخراوەدا پێی دەوترێت (نودار) بۆ ئافرەتی تەمەن ١٤ ساڵ بۆ ١٨ ساڵ، بۆ گەورەتر لەمانە ناویان ناوە (البشــایر) لە تەمەنی ١٨ ســاڵیەوە دەســت پێدەکات بۆ ٢٤ ســاڵ، پاشـان قۆناغی سـێیەم دێتە پێشـەوە کە ناویان ناوە بە (البیادر) ئەمانە لە ٢٤ سـاڵیەوە دەسـت پێدەکات ئیتر بۆ سـەرەوەی تەمەنەکان، بۆ ئەوەیش جیا کراونەتەوە کە بتوانن کاریگەرییان لەسەر دروست بکەن.

ماکوان: ناوی ڕێکخراوەکانیان دەزانیت شێخ؟

شێخ بەرقان: ناوی ڕێکخراوەکانیان ئەوەندەی من بزانم و ئاگاداربم زۆرن، بۆ نموونە لە وڵاتی سوریا ڕێکخراوەکەیان ناوی...

-ڕێکخراوی قوبەیسـیاتە: لە (سـوریا)ن چەند پەیمانگا و کتێبخانەیەکیان بۆ دروست کردووە لەوانە بەناوی پەیمانگای" نەعیم" یاخود نووسینگەی "سەلام" زۆری تر.

لە لوبنان دامەزرێنەری یەکەمی ئەمیرە جوبریلە

-ئەمیرە جوبریل بۆ ئافرەتێکی دیکە وازی لێهینا کە جێگری خۆی بوو بە ناوی "سەحەر حەلەبی" لە لوبنان ڕێکخراوەکەیان ناونراوە بە (سەحریات) ئەمانە زۆر دەمارگیرن.

لە ئەردەن ناسراون بە "طەبعییات" بەناوی شێخە ئانیسەکەیانەوە "فادیە الطباعیە"

لە کوێت: بەناوی ڕێکخراوای" بیادر السلام "

لەوڵاتانی تری جیهاندا بە ناوێکی دیکەوە کار دەکەن.

ماکوان: نەمردین ئەمەشمان زانی، دەست خۆش یاشێخ.

حەزقیل: زۆر دەمێکەیە دەمەوێت لێت بپرسم فیکری ئیسلامی چییە، لە شێخ بەرقانم پرسی جەنابیان فەرموویان لە ماکوان بپرسە شارەزاترە.

ماکوان: حەزە گیان من لەخزمەتی تۆدام، جەنابی شێخ بەرقان مامۆستا و برا گەورەی هەمووانە، با جنۆکەش بێت لای من مامۆستایە و بەڕاستی شێخمە.

شێخ بەرقان: بارك الله فيكم؛ ڕاستیت دەوێت دەزانم لە بواری شەرعی زۆر شارەزانیت، بەڵام لە فیکردا دان بە کەس دانەنێم، دان بەتۆ دادەنێم شێخ ماکوان.

حەزقیل: دە تۆزێکمان بۆ باسکە و موجامەلەمان مەکە.

ماکوان: هزر و دید و تێڕوانینە لای من لە ئایین و گەردوون و ژیان و مرۆڤ و دەسەڵات، لە ئەنجامی بیرکردنەوە لەو چەمکانەوە دێت کە نوێگەرییەکی وەك داهێنان پێببەخشێت، بیر یاخود هزر لە زمانی کوردیدا لەئەنجامی هزر کردن و بیرکردنەوەوە سەرچاوەی گرتووە. لە زمانی عەرەبیشدا بە هەمان شێوەیە لە تەفکیرەوە هاتووە، چونکە ئەنجامی ئەقڵە- -ئەقڵ ئاڕاستەی دەکات، بەڵام لەسەر بنیادی شتێك کە بوونی هەیە، نەك بێ بوون بێت. ئەگەر لێکۆڵینەوەت لەسەر شتێکی بێ بوون کرد، یاخود داهێنانت تێدا کرد ئەمە دەچێتە خانەی فەلسەفە نەك فیکر، چونکە زۆر کەس لەناو ئیسلامییەکان ئەم دووانە تێکەڵ دەکەن.

حەزقیل: ئەگەر بڵێن پێناسەت بۆ فیکری ئیسلامی چییە کاریگەرییەکانی چین لەسەرت؟

ماکوان: لەڕاستیدا ئەمەیان من ناتوانم پێناسەی بکەم، لەبەر ئەوەی ئیسلام بۆ خۆی ئاینێکی زۆر گەورەیە، دەبێت بگەڕێینەوە خزمەتی زانایانی ئەم ئایینە ئەوان پێناسەی بکەن، بەڵام دەتوانم بە گشتی لەفیکر قسە بکەم، چونکە زادەی بیری مرۆڤە کە هاتە ناو چوارچێوەیەکەوە ئەوا من خاوەنی نیم، بەڵکو خاوەنی خۆی هەیە.

- ئیمامی غەزالی ئەو پیاوە عەزیمەیە کە تەنهایە لەو بوارەدا لە نێوانی ئەقڵ و نەقڵ و دڵ و رۆح و جەستە پارسەنگی دادەنێت هزر دەکاتە کاڵاو دەیکات بە باڵای هەموویدا، دەڵێت: "ئەگەر دەق تینوێتی شکێنی رۆحە و دڵە، بەڵام هزر تێرکەری ئەقڵە. دوو مەعریفەیە سەرچاوەکەی دڵە ئەو مەعریفە دەست دەخات کە دەبێتە حەتمیەت لە هزردا.

- ئیمامی جوینی مامۆسای غەزالی دەفەرموێت: "هزر بریتیە لە دیدی مرۆڤ، ئەم هزرە وادەکات مرۆڤ دەگەیەنێتە دیدێکی باڵا، ئەویش

لەسەر دوو بنەما دادەمەزرێت، دیدی چاك ئەوپەڕی باڵا و دیدی فاسد ئەوپەری باڵا".

پێناسەی تری زۆرە بەڵام ئەو دووانەم هەڵبژارد کە باسی بکەم بۆت حەزە گیان.

بۆ برگەی دووەمی پرسیارەکەت، ئیسلام بۆ خۆی کاریگەری هەیە لەسەر من نەك فیکرەکەی وەك عەرزم کردی فیکر دەرئەنجامی بیری مرۆڤە، ئاینی ئیسلام بۆ خۆی (وەحی)یە لە چوارچێوەی ئەو (وەحی)یە وە مرۆڤ بیرو هزرڤانی تێدا بەکاردێنێت بە مەرجی ئەوەی کە بەیەکدا نەکێشێت لەگەڵ دەقە کۆنکرێتییە قورئانییەکاندا.

حەزقیل: فیکری ئیسلامی بۆ خۆی چییە؟

ماکوان: تێڕوانینی مرۆڤی موسڵمانە و دارشتنەوەی گوتاری ئیسلامییە و بەرهەمی تێگەیشتنی تاکی موسڵمانە لە هەموو بوارەکانی کۆمەڵگەدا، وەك فیکری سیاسی و گوتاری فەلسەفی و ڕەوشتی سیاسی و دیدو تێڕوانین لەم بوونە و ژیان و دەسەڵات و مرۆڤە، لەسەر چەمکەکانی ئەدوێین. واتا بە بۆچوونی من، بۆچوونی ئیسلامی ئەو بەرهەمەیە کە مرۆڤ دەستەبەری دەکات و بەکاری دێنێتەوە بۆ خزمەتی دین و کۆمەڵگەکەی کە دوو ئامانجی پێ بپێکێت.

یەکەم: ناسینی خوا و قیامەت.

دووەم: دابینکردنی پڕۆژە بۆ خزمەتی کۆمەڵگە.

حەزقیل: جیاوازی نێوان جیهانبینی و فیکر چییە؟

ماکوان: جیهانبینی بۆ خۆی بەرهەمی فیکرە، بەڵام تێڕوانینی کەسێکە کە قاڵ بۆتەوە لە بیرو هزری خۆیدا بۆ ژیان و دەسەڵات و گەردوون.

شـــیکـاری بە فیکری دەکـات بۆ چەمکەکـانی ژیـان یـان جوانتر بڵێم ئایدۆلۆژیای لەسەر دادەمەزرێت، بەمەش دەوترێت جیهانبینی.

حەزقیل: ئەی فیکری فەلسەفی چییە؟

ماکوان: هەتیو پرســیار زۆر دەکەیت، خەریکە کوێر دەبم بۆ خەو بەیانی دەبێ ٨ کاتژمێر ئۆتۆمبێل لێخوڕم، کاتژمێر ١٢ی شـەوە خەوم دێت، حەزە ئێستا کاتی ئەوە نییە من باسی شەرحی فکری فەلسەفیت بۆ بکەم، بیخە بەیانی لە ناو ئۆتۆمبێلەکە لەخزمەتم.

حەزقیل: بەخوا بێچاو و ڕوویت، ئاوا بە ئاسانی دەرماندەکەیت.

ماکوان: ئەری شێخ بەرقان ناحەقمە؟

ســەســیل"بەڕابواردنەوە": دە تۆزیك قســەبکە بۆمان تۆ کە خەوت بێت قسەت زۆر خۆشە ماکوان!

ماکوان: تۆ قســە مەکە ســەســیلە ســیلاوی من پرســیارم لە سـێخ بەرقان کردووە.

شــێخ بەرقان: بخەوە بەیانی قســـە دەکەینەوە لە ڕێگا و کەمینێك لە ڕێگاکەتدا هەیە، دەبێت زۆر وریا بیت. بەیانی باســـی دەکەین. یا الله السلام علیکم شەو و شەوگارت شاد.

ماکوان: وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته.

سیفاتی ڕەحمان، ئەنفال و کوردایەتی

شەو ئەوەندە ماندوو بووم نەمزانی میوانەکانم ڕۆیشتن یان نا من خەوم لێکەوت، هەستم کرد ئەو خەوە خۆشەشم لەو دەرمانەوە سەرچاوەی گرتبوو کە حەزقیل دای پێم، بەدەنگی ئاگادارکردنەوەی کەشتییەکە خەبەرم بوویەوە، وتی پاش کەمێکی تر کەشتییەکە لەنگەر دەگرێ و ئەوانەی ئۆتۆمبێلیان هەیە هەموو لە ناو ئۆتۆمبێلەکاندا ئامادەبن بۆ دەرچوون، منیش بەپەلە هەڵسام و فریای نان خواردن نەکەوتم لە کەشتییەکەوە بەرەو مالمۆ کەوتمە ڕێ.

لەدەرچوونم کاکە حەزە و سەسیلم لە ئاوێنەکەی دواوە بینی دانیشتوون، هەر ئەوەندە ووتم ئەی کوا جەنابی شێخ ؟ تەماشام کرد لە تەنیشتمەوەیە.

ماکوان: یاخوا بەخێربێن، خوای پەروەردگار چ نیعمەتێکی داوە بە من ئەم هەموو جنۆکە لێم کۆبوونەتەوە.

حەزقیل: ماڵت ئاوابێت، ئەم شەو نەتهێشت کەس بخەوێت ئەوە چی بوو هەموو بەدیارتەوە دانیشتبووین، ئەو مرخە مرخەت لەچی بوو؟

ماکوان"بە پێکەنینەوە": ئێ ماندووبووم دەنا من بێدەنگم وەکو (کاتم) وام.

شێخ بەرقان: ماکوان، داوات لێدەکەم زۆر جار گوێم لێتە کە دەپاڕێیتەوە بە ناوی الله داوا لە خوای پەروەردگار مەکە.

ماکوان: ئەی بەچی داواکەم یاشێخ؟

شێخ بەرقان: بەسیفاتەكانی تری.

ماكوان: تێناگەم مەبەستەكەت ڕوون نیە.

شـــێخ بەرقان: هەرگیز بە ناوی الله داوا لە خوای پەروەردگار مەكەن. تۆ بڵێ بۆ؟

ماكوان: بۆ؟

شـــێخ بەرقـان: لەبەر ئەوەی، ئەگەر خوای گەورە بەنـاوی خۆی ئەم گەردوونەی ببردایە بەڕێوە وەك عەرەب دەڵێـت: "یـدیر الكون" ئەوا هەموو ئەم كەونە بەشـی چەند خولەكێكی ئێمەی نەدەكرد، هەموو ئەم سـیسـتەمە تێكدەچوو، خوای گەورە گەردوونی بۆ كەس ڕانەدەگرت و تێكوپێكی ئەدا بەسـەریەكدا، چونكە ئەوەندە خراپەكار و بێ فەرمانی (الله) دەكرێت!

ئەوەی كە جێگای خۆشـحاڵیە، خوای بەرزو پیرۆز بە (الله) وەك ناوی بەرزی مامەڵە لەگەڵ ئەم گەردوون و جنۆكە و مرۆڤە ناكات، بەڵكو بە یەك سیفاتی بەرزی دەیبات بەڕێوە ئەویش سیفاتی (الرحمن)ە.

ئەوەی كە گرنگە مرۆڤی موسڵمان و جنۆكەی دیندار تێبگات ئەوەی كە هەمیشە ناوی (الله) بە بەرز ڕابگرێت، دەبێت هەوڵ و خەبات و كۆششی بۆ ئەو كارە بێت پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿... وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ ٱلْعُلْيَا ... ﴿٤٠﴾﴾ [التوبة] چونكە لە بنەڕەتدا ئەمە بەندایەتییە.

ماكوان: جوانە، بەس زیاتر ڕوونی بكەرەوە با فیكرەكە بزانم چییە؟

شـــێخ بەرقان: زۆر بەســـادەیی بۆ ئەوەی تێبگەیت، ســـیفاتی پیرۆزی (الرحمن) زۆر گرنگە موســـڵمان بەوە داوا بكات لە خوای گەورە، خوای

گەورە بۆی دیاری كردووە كە بە سیفاتی ڕەحمان داوای لێبكرێت، یاخود بە ناوی (الله) دەفەرموێت لە قورئاندا..

﴿قُلِ ٱدْعُواْ ٱللَّهَ أَوِ ٱدْعُواْ ٱلرَّحْمَٰنَ ﴿١١٠﴾﴾ [الإسراء]

لە قورئاندا هەمیشە كە ناوی(الله) بە سیفاتی ڕەحمان هاتبێت ڕەحیمش بە دوایدا هاتووە.

وەك هەموو (بسم الله الرحمن الرحيم) یاخود لە زۆربەی زۆری ئایەتەكاندا كە رەحمان هاتبێت رەحیم لەگەڵیدا هەبووە، لە سورەتی (الفاتحة)دا خوای گەورە دەفەرموێت: (الرحمن الرحيم) لە سەرەتای سوڕەتی (الفصلت) دا دەفەرموێت:

(تَنزِيلٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ). لە كۆتاییی سورەتی حەشردا خوای گەورە دەفەرموێت: (هو الله الذي لا إله إلا هو عالم الغيب والشهادة هو الرحمن الرحيم). كەواتە ئەمە گرنگی خۆی هەیە بەو شێوە خوای گەورە بە بەزەیی خۆی ئەم گەردوونە دەبات بەڕێوە و لەسەر عەرشی خۆی كە ئەم بوونە دەبات بەڕێوە خۆی ئیدارەی دەكات، جگە لە خوای پەروەردگار كەسی تر نیە لەم بوونەدا وەك خۆی دەفەرموێت: (الرحمن على العرش استوى) بەم شێوەیە خوای گەورە لە قورئاندا بۆی وێنا كردووین.

ماكوان: ئەی كە ڕەحمان سیفاتی خوای گەورەیە بۆ خوای پەروەردگار ئازاری كافران و سەرپێچی كاران ئەدات، خوای گەورە بەبەزەییە بۆ موسڵمانان، لە هەمان كاتدا بە بەزەیشە بۆ بێباوەڕان و سەرپێچی كاران.

شێخ بەرقان: كافران بڕوایان بە وشەی ڕەحمان نیە، بۆیە خوای گەورە بەزەییەكەیان لێوەردەگرێتەوە ئەوان بە چاوی ڕقەوە تەماشای خوای گەورە دەكەن و بڕوایان بەبەزەیی پەروەردگار نیە.

کێشەی کافرەکانیش لەگەڵ پێغەمبەری خوادا ﷺ لە ناوی (الله)دا نەبوو ئەوان بڕوایان بە خوا هەبوو دەیانزانی خوای گەورە دروستکاری ئەم گەردونەیە و ئەم بوونە بەڕێوەدەبات خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴿٢٥﴾﴾ [لقمان]، بەڵکو لەسەر سیفاتی الرحمن کێشەیان بوو.

خوای گەورە خۆی بۆمان باس دەکات لە سوڕەتی فرقان دا دەفەرموێت: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱسْجُدُوا۟ لِلرَّحْمَٰنِ قَالُوا۟ وَمَا ٱلرَّحْمَٰنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ۩﴿٦٠﴾﴾ [الفرقان] واتە: ئەگەر (بە خوانەناسان) بوترێت سوژدە و (کڕنوش) ببەن بۆ خوای میهرەبان و بە بەزەیی، (ئەو نەفامانە، بەسەرکەشییەوە) دەڵێن: ڕەحمان کێیە، خوای میهرەبان کامەیە کوا بەزەیی؟ سوژدە بەرین بۆ کەسێك کە فەرمانمان پێ دەدا، تا ببێت زیاتر تەرە دەبن و وێڵ دەبن.

خوای گەورە سوڕەتێکی بەناوی ڕەحمانەوە ناوە سەروەرمان ﷺ ناوی ناوە بە بوکی قورئان. سەرەتاکەی بە سیفاتی بەرزی الرحمن دەست پێدەکات، کۆتاییەکەی باسی ئەو سیفاتە دەکات بە تەنها دەفەرموێت: ئەوە ناوێکی پیرۆزە جەخت لەسەر پیرۆزی ڕەحمان دەکاتەوە بە کۆ نەیهێناوە، بەڵکو بە تاك باسی ناوی کردووە زانایان دەفەرموون واتا مەبەست پێی ڕەحمانە ئایەتەکە لە کۆتایی سوڕەتی ڕەحمان دەفەرموێت: ﴿تَبَٰرَكَ ٱسْمُ رَبِّكَ ذِى ٱلْجَلَٰلِ وَٱلْإِكْرَامِ﴿٧٨﴾﴾ [الرحمن] واتا: موبارەك و بەرزو بەڕێزە ناوی پەروەردگاری تۆ (ئەی ئیماندار)، چونکە ئەو زاتێکە خاوەنی بەرزی و بڵندی و ڕێزی بێ سنوورە.

کەواتە سیفاتی ڕەحمان بەزەیی خوای گەورەیە و ڕشتنی نیعمەتەکانییەتی بەسەر مرۆڤایەتی و بەتایبەتی بەسەر موسڵمانان بۆیە خوای گەورە لەسوڕەتی ڕەحمان تەنها باسی نیعمەتەکانی خۆیمان بۆ دەکات پاشان چەند جار دەفەرموێت و چەند بارەی دەکاتەوە بۆمان: ﴿فَبِأَيِّ ءَالَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ﴾ [الرحمن] جا ئیتر ئەی گرۆی ئادەمیزادو پەری بە کام لە نازو نیعمەتەکانی پەروەردگار بروا ناکەن، کامی پەسەند ناکەن.

تەنها لە ناو قورئان و ئایینی ئیسلامیشە خوای گەورە سیفاتی ڕەحمانی بەکارهێناوە لەهیچ کام لە ئایینەکانی تردا وشەی ڕەحمان نەهاتووە.

ماکوان: سوێند بەخوا ڕاست دەکەیت ئیتر بەسیفاتی ڕەحمان بانگی دەکەم

شێخ بەرقان: ئێمە دەڕۆین، ئۆتۆمبێلێك شوێنت کەتووە، بزانە چی دەوێت؟

کە تەماشای دواوەم کرد، بینیم لەدوامەوە ئۆتۆمبێلێکی ڤالڤۆ لایتی فولّ بۆ لێئەدات، منیش هێواشم کردوە هاتە تەنیشتمەوە ئومێد و سارا و تارا بوون، وامزانی یارمەتییان پێویستە. شوێنیان کەوتم چووینە جێگایەك وەستاین و دابەزیم ئومێدیش دابەزی.

ئومێد: برا ماڵی ئێمە لە شارێکە لەم نزیکانە هەموو چارەکە سەعاتێکمان ماوە بگەینە ماڵەوە، ماڵمان لەم شارەیە لە سەر ڕێگاکەماندایە، پێمان خۆشە میوانداریت بکەین و لەگەڵ دایکم و باوکم قسەم کردووە وتیان: با نیوەڕۆ داوەت بێت و بیهێننەوە بۆ ئێرە و دوای نانخواردن بڕوات.

ماکوان: زۆرم برسی بوو، بەڵام تۆزێك خۆم باداو وتم بەخوا ئیشم هەیە و دەبێت بڕۆم و چاوەڕێمن و هەندێك لەم قسانە، پێشم خۆش بوو. قبولّم

کرد، بەڵام خێرا بڕۆ، من هێواش لێخوڕم لەناو ئۆتۆمبێل و ڕێگای دوور بەتایبەت خەوم دێت.

چووینە ماڵی ئەوان لەشاری لوندی لەسەر و مالمۆ وەیە لە وڵاتی سوید، بەخێرهاتنێکی گەرمیان لێ کردم، باوکی پیاوێکی مەعقول و سەرسپی هاتە دەرەوە.

ئومێد: ئەوە باوکمە و ناوی بوڕهانە

دایکیشی بەدوایدا هات چۆنی و چاکیم لەگەڵ ئەویش کرد و خۆی ناساند، ناوی توبا خان بوو.

دانیشتین و کاتژمێر ۳۰:۱۱ نیوەڕۆ بوو. دەنگی کاك بوڕهانم لا نامۆ نەبوو، ئاشنابوو بە گوێم.

ماکوان: کاك بوڕهان ئەم دەنگەی جەنابت نامۆ نیە، پێشتر بەیەکەوە قسەمان کردووە؟

بورهان: بەڵێ کاك ماکوان، من هەمیشە لە ژووری ئۆپۆزسیۆن بووم لای ئارام ئەحمەد.

ماکوان: خۆ هەموو کورد لە ئەوروپا دەچوونە پاڵتۆك ئەوە دەزانم، بەڵام من و جەنابت قسەمان کردووە بەیەکەوە؟

بورهان: بەڵێ شەوێکیان کۆڕێکت هەبوو لە ژووری کاك دەروون کورد و نەتەوەی، من و هاوڕێکانمان بەشداریمان کرد ئەو شەوە منت شۆرد!

توباخان "بە پێکەنینەوە": دەستت خۆش بێت کاکە ماکوان گیان، ئەو شەوەش هەر پشتگیری تۆم دەکرد.

ماكوان: جا شەڕمان كردووە، منیش هاتومەتە ماڵەكەتەوە و نانی ماڵەكەت دەخۆم، ناكرێت عەفومان بكەیت بەو سەر و ڕیشە سپییەی خۆت كاك بورهان بمانبەخشیت، خۆت دەزانی لەپاڵتۆك خەڵكەكان یەكتر نابینن هەموو دیاردەی دەنگە، جا ئەگەر قسەیەكی بەرزو نزمم كردووە لە قصورمان عەفو بە!

بورهان: كاكە گیان ئەوە دەڵێ چی، بەخوا بەقەدەر ئومێد خۆشەویستیت هەیە لام، ڕاستە نوێژ ناكەم، بەڵام بڕوام بەقسەی كەس نیە تۆ نەبێت.

ماكوان: ماڵت ئاوابێت، ئەی دەكرێت بپرسم پرسیارەكەی بەڕێزت چی بوو، وا تێك گیراین؟

بورهان: ڕاستیت دەوێت وەڵامت دامەوە، خەتای من بوو حەزم كرد هەر قسەی خۆم سەركەوێت، لێم پرسیت بۆ ئەوەندە خزمەتی ئیسلام دەكەیت بۆ ئەوەندە خزمەت بە كورد و كوردستان ناكەی، تۆش وەڵامت دامەوە زۆر خۆش بوو وەڵامەكەت وتت: خۆ بە ئینگلیزی قسە ناكەم، ئەی ئەم كۆڕ و سیمینارانە و نووسینە بەزمانی كوردییە مانای ئەوە نیە خزمەت بێت بە كورد؟

ماكوان:بیرم كەوتەوە، ئەشزانم ناوت چی بوو ناوت شەبابە شێت بوو، وایە؟

بورهان: وەڵاهی ڕاست دەكەیت، وتیشت ناوەكەت پڕ بەپێستی خۆتە ئەوە تورەی كردم، ناوی شەبابە شێتی سلێمانیم لە خۆم نابوو، خۆ دەیناسی؟

ماكوان "بە پێكەنینەوە": ئەی چۆن نایناسم خۆشەویستم بوو، بۆ زانیاریت كە زۆر ڕەق تر دانەبەزیم لەسەرت، لەبەرخاتری ناوەكەت بوو.

لەبەر خاتری شـــەباب بوو، خۆی لە ڕاســتیدا من کێشــەم لەگەڵ ئێوە و ئیســـلامییەکان هەبوو، هەندێك لەو برا ئیســـلامیانە دەیانوو ماکوان هەمیشــە باســی کوردایەتی دەکات، ئێوەش پێچەوانە بوون دەتانوت بۆ باسی کوردایەتی ناکەیت.

بورهان: وابوو ڕاستە، هەر ئەو شەوە ئەو پرسیارەیان لێ کردیت.

ماکوان: وەڵامەکەت بیرماوە چیم وت بەوان؟

بورهـان: لەبیرمە بەس زۆر جوان وەڵامـت دانەوە، لەو شـــەوەوە منیش فێری کوردایەتی بووم، نەمدەزانی ئەوە واتای کوردایەتییە.

ئومێد: کاك ماکوان وەڵامەکە چی بوو، منیش حەزدەکەم بزانم.

ماکوان: لەوێ لەخۆشـــەویســـتیم بۆ ئەوگەنجە موســـڵمانانە عەرزم کردن برایانی خۆم کە کەسێك باسـی کوردایەتی کرد و نیشـتیمان و خەڵکەکەی خۆشویست مانای وانیە لە ئیسلامدا شتی وانیە و کارێکی خراپی کردووە، پاشان ئەگەر ڕێزو حورمەت لە هێزە نیشتیمانییەکانی وڵاتی خۆی بگرێت کوفر نیە، چونکە هـاوکـار و هـاوخەبـاتی تۆیە لە خەبـاتی ڕزگـاریخوازی گەلی تۆدا کە بەشـــێکی زۆری موســـڵمانە، پێغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموێت: {من أخذ من الآرض شـيئا بغير حقه خســف به يوم القيامه الى سبع أرضين} رواه البخاری.

واتا: هەرکەس خاکی کەسێك داگیر بکات و زەوتی بکات و مافی بخوات، لە ڕۆژی قیامەتدا خوای گەورە دەیکات بەناخی حەوت چینی زەویدا.

پاشان دەفەرموێت: {لعن لله من غير منار الآرض} رواه مسلم.

واتا: لەعنەت لەوکەسەی کە خاکی خەڵکی داگیر دەکات.

مەبەستی پێغەمبەری ئازیز ﷺ کە هیچ کەس بۆی نییە خاکی کەسێکی تر داگیر بکات، چۆن ئەگەر مافمان داگیر بکرێت موسڵمان خەبات ناکات لە پێناو خاکو خۆڵی وڵاتەکەی خۆیدا، کەواتە ئێمە بە ئەرکی سەر شانی خۆمانی دەزانین و هەراجی پێوەناکەین و کوردایەتی بە سەر کەسدا نافرۆشینەوە، چونکە ئەو کەسانەی کە زۆر باس لە بیری نەتەوەیی دەکات دیارە ئەو جاش بووە دەیەوێت بەو قسە زلانە دایپۆشن کە سەدان نموونەی لەو جۆرە لە بەردەست دایە!

ئەگەر کەسێك بەرگری لە خاکی خۆی کرد مانای وانیە ڕقی لە خەڵکانی ترە، ئەگەر کەسێك وتی من ناسیۆنالیزم، مانای وانیە ئیتر ئەوە پڕاو پڕی وشەکە بەکاری بێنێت، ڕاستە ئەم وشەیە لە دنیادا بە جنێو بە کاردێت، بەڵام لەناو کورددا بەو شێوە لۆژیکە نییە. کورد تینووی نیشتیمان و ئاڵا و سەروەری خۆیەتی بە مانایەکی جوان دایانتاشیووە، پاشان بۆ زانیاری هەموو لایەك کوردایەتی ئایدۆلۆژییەت نیە، تا تەنها کۆمەڵێك خەڵك خاوەنی بێت، کافر، موسڵمان، عەلمانی، کۆمەنیست، مەسیحی و یەزیدی خاوەنی کوردستانن، هیچ کەس لەم چین و توێژانە بە تەنها خاوەنی ئەو نیشتیمانە نین دەبێت مافیان دیاری بکرێت.

کەواتە ئازیزانی من واتای سۆزی کورادیەتی بریتییە لە.

- سۆزی نەتەوایەتی: خۆشەویستی بۆ نیشتمان خاکو خۆڵەکەی و کێشەکەی لە ڕووی سیاسی و ئابوورییەوە.

- هەوڵدان بۆ ڕزگارکردنی کوردستان و پشتگیری مافی ڕەوای گەلەکەمان.

- بەرز کردنەوەی ئاستی ڕۆشنبیری خەڵکەکەی لە هەموو بوارەکاندا.

- بەکارهێنانی بیرێك (هەرکۆمەڵە بە دیدو بۆچونی خۆی) بۆ پشتگیری لە مافی نەتەوایەتی.

- پاراستنی ژینگەی کوردستان لە هەموو ڕووەکانەوە.

- پاڕاستنی مۆڕاڵی ڕەسەنی کوردەواری (ئاداب، ڕەوشت، ئاکار)

برای موسڵمان چاکە و باشە لەگەڵ هەموو کەسێك دەکات، داوای خوای پەروەردگار و پێغەمبەرەکەیەتی ﷺ چجای لەگەڵ خەڵکی وڵاتی خۆتدا ئەمە پوختەی کۆڕ و قسەکانم بوو.

بورهان: ڕاستەکەی وابوو، ئەوکات قسەکانت ئەوەندە جوان بوو خەریك بوو ئێمە دڵمان ئەتەقی، کەسمان نەبوو وەکو تۆ قسە بکات، ئیتر بەخیل بووین.

ماکوان: جا بەس نییە ڕاستگۆیت و دان بەڕاستیدا دەنێیت کاك بورهان گیان.

ئومێد: توخوا یەك پرسیار؟

ماکوان: فەرموو!

ئومێد: ئیسلام بۆ ئەنفالمان دەکات؟

ماکوان: کێ ئەنفالتان دەکات؟ تۆ بۆ خۆت دەزانی ئەنفال هەر واتای چییە؟ خەریك بوو تووڕە بم، بەس لەماڵەکەیاندا بووم.

ئومێد: ئەی ئەوەنیە ١٨٢ هەزار ئەنفال، کورد ئەنفال کران.

ماکوان: لەبەر حورمەتی باوکت و ماڵەکەتان نەبووایە، وەڵامێکی زۆر ڕەقم ئەدایەوە. جوان گوێ بگرە ئەنفالی ئیسلام و سەدام لەیەك جیابکەرەوە.

ئەنفال لە دیدی ئیسلام دەستکەوتە، دەستکەوتیش لە ئیسلامدا زەمکراوە واتە خراپە، شـتیکی زۆر باش نییە، سـەرکەوتن لە ئیسـلامدا جێگای شـانازییە. واتە لە پێناسـەی ئەنفال یاسـایەکی جەنگە لە ئیسـلام بۆ ئەو کەرەسـتەو شـتومەکانەیە کە لەدوای سـوپای دۆڕاو جێدەمێنێت، من پێم وابێت هیچ پەیوەندی بە ئەسـیرو گیراوەکانی جەنگەوە نییە، بۆیە خوای گەورە کە باسـی ئەنفال دەکات هیچ کەس بۆی نیە قسـەی تێدا بکات جگە لە خواو پێغەمبەرەکەی ﷺ واتا مرۆڤ هیچ ناتوانێت لەو یاسایەدا بە ئارەزووی خۆی داڕێژەری بێت، هیچ تێگەیشتی؟

ئومێد: نەخێر!

ماکوان: پێتەوە دیارە دەموچاوت دیارەو هاوار دەکات دەڵێت هیچ تێنەگیشـتم، تایبەتمەندی ئەنفال وەك وشـە، زاراوەیەکی ئیسـلامییە وەك بەکار هێنان یاسایەکی ئیسلامیە، ئەمە تایبەتمەندیەکەیەتی کە بۆ حاڵەتی جەنگ بەکار دێت، بەڵام پێویستە ڕەوشی جەنگەکە وەك موسڵمانان بن لە جەنگی بەدردا، ئینجا ئەو یاسـایە دەتوانرێت بەسـەر واقیعێکی تردا بسەپێنرێت.

ئەنفالی سـەدام بۆ ناشـیرینکردنی ئیسـلامە، ئەو حیزب و دەسـەڵاتیکی عەلمانی بوو بۆ ئەوە کە ئازاری ڕۆحی موسڵمانان بدات بەگشتی بە شیعە و سـوننەوە، ناوی موشـەکی دەنا عەباس و حوسـێن وە کوردی پێ جینۆسـاید دەکرد بەناوی ئەنفال، بەڵام نەخۆشـخانەی بەناوی سـەدام، و شتە باشەکانی وەك ئامێری خزمەتگوزاری بەناوی شارستانییەتی سۆمەری و بابلی ناو دەنا وەك قیسارە و عشتار..هتد.

ئەنفال لە ئیسـلامدا کە ڕوویدا ئەو کۆمەڵە ڕەش و ڕووتە بوون کە لە وڵاتی خۆیان لە مەککە دەرکرابوون ماڵ و سـەروەت و سـامانیان داگیر کرابوو لە زێدو مەڵەبەندی خۆیان ئاوارە کرابوون بۆ ئەوەی بەشـێك لە

مافەکانیان بگەڕێننەوە لەگەڵ کافرەکاندا جەنگیان کرد و دەستکەوتیان دەستکەوت، لە کاتێکدا دەستکەوتەکە مەبەست نەبوو، سەرکەوتنەکە لای موسڵمانان جێگای بایەخ بوو، کەواتە وەك ئاماژەم پێداوە دەستەکەوتەکە بایەخی نیە لای ئیسلام کە ئەنفالە، تۆ دوو شتت تێکەڵ کردووە یان بە نەزانی یان چەواشەکاری، ئەنفال وەکو یاسا وە لەگەڵ ئەنفالی سەدام.

ئومێد بێدەنگە، لەپڕ پرسیاریکی کرد: ئایا ئایینی ئیسلام دژبوو بەو جینۆسایدەی کە دژی کورد کرا، چۆن؟

ماکوان: بەڵێ؛ بە دڵنیاییەوە چونکە لە یاسای ئیسلامیدا هاتووە ئەو کەسەی پشیلەیەك بە ناحەق دەکوژێت و ئازاری دەدات خوای گەورە دەیخاتە دۆزەخ، کەسێك سەگێك تێر ئاو دەکات دەچێتە بەهەشت، ئیسلام بۆ ئەوە هاتووە کە کوشتن و ئاژاوە و میلشیا و شەڕخوازی نەهێڵێت وخەڵکی بکاتە برا، ئەمە دروشم نییە، بەڵکو بە درێژایی مێژووی ئیسلام خزمەتی بە خەڵك و مرۆڤایەتی کردووە بە گشتی، تەماشای نەیارانی ئیسلام بکە بۆ نموونە تەتار لەماوەی ٤٠ ڕۆژدا یەك ملیۆن کەسی لە شاری بەغداد کوشت، ئەمەریکا لە ماوەیەکی زۆر کەمدا ٨٠ ملیۆن هیندەسوری کوشت، لە جەنگی جیهانیی یەکەم دا ٦٣ ملیۆن کەس کوژرا، لە جەنگی جیهانیی دووەمدا ٦٠ ملیۆن کەس کوژرا، بەدرێژایی هەموو مێژووی ئیسلام ئەوەندەی کەس نەکوژاوە تا ئەم قسەی لەگەڵ تۆ دەیکەم کە عەلمانیەکان و بێباوەڕان و خاچ پەرستان کردوویانە، مێژوویەکی وای نیە کە ناوی ببرێت بە کوشتار و جینۆساید بە پێوەر لەگەڵ بەرنامەکان و ئایدۆلۆژیاکانی تردا.

ئومێد: ئایا ئەکرێت بڵێین ئەوەی صەدام کردی بەهۆی پاشخانی موسڵمان بوون و ئاییندارى بوونەوە بووە؟

ماكوان: نا وانیە، ئایندارى ئەو لە كوێدایە؟ بەعس موسـڵمان نەبوون، بەڵكو حیزبێكی عەلمانی نەتەوە پەرسـت بوون، لەبەر ئەوەی حیزبی بەعسی عەلمانی حیزبێكی كافری بێباوەڕ بوون.

شـەفیق كەمال یەكێكە لە بیرمەندەكانی حیزبی بەعس بزانە چۆن لە شیعرێكدا بیروباوەڕی خۆیان بۆ ئەندامانی بەعسی دەخاتە ڕوو.

دەڵێت: امنت ببعثا ربا لا شريك له، وبعروبة دين لا مثل له

واتا: " ئیمانم هێناوە بە حیزبی بەعس كە جگە لە حیزبی بەعس هیچ خوایەكی تر نییە، بڕوام بەوە هەیە هیچ ئایینێك نییە جگە لە ئایینی عەرەبچێتی، هاوشێوەشی نیە".

هیچ كام لە بەعسـییەكان بڕوایان بە خوا و بە زیندووبوونەوە نییە، هەڵبەت ئەوانەی كە دامەزرێنەر و بیرمەند و كادیری ناوەندی ئەو حیزبە بوون، چونكە لە بەرنامە و پەیڕەو و پرۆگرامەكەیاندا وایە و لەسـەر ئەوە پەروەردە كراون!

توبا خان: نان ئامادەیە بفەرموون.

بانگخوزای و ئاڕاستەی باشە

دەست کرا بە نان خواردن و تارا و سارا هاتن لەگەڵماندا دانیشتن، کچێك لە ژوورێك لە ماڵەکەدا هات و بەخێرهاتنی منی کرد، باوکی وتی ئەمە دیدەی کچمە، منیش وتم خۆشحاڵم.

دیدە: ئەی چاوەڕێی ڕێباز نەکەین؟

توبا: تەلەفۆنێکت بۆ بکردایە، با زوو بهاتایە.

دیدە: بۆم کرد بەڕێگاوەیە.

ماکوان: ئەگەر خەڵك ماوە چاوەڕێ دەکەین.

بورهان: نانەکەت بخۆ و بڵێ بسم الله خۆ هەڵناسین لەبەر خاتری تازە زاوا نان بەجێ بهێڵین.

ماکوان: دیارە دیدە خان نانی بۆ ناخورێت تا دەستگیرانی نەیەت! ئەڵێن خەسوویش زاوای لا خۆشەویستە وایە توباخان؟

توبا: بڵێم چی؟ کوڕێکی باشە و خەریکی خوێندنە، بەڵام ئەویش تۆزێك بێدینە، دوعای بۆ بکە بەڵکو چاك بێت.

ماکوان: بسم الله خوا هیدایەتی بدات، کە وتی بێدینە لەدڵی خۆمدا وتم قابیلی ئەوەی نیە چاوەڕێی بکەین، دەستمکرد بەنان خواردن!

لەکاتی نان خواردندا بووین، تازە زاوا خۆی کرد بە ژووردا، سڵاوی کرد و وەڵامماندایەوە، منیش کە ئەو هات وتم خوا نەیبڕێت بەڕاستی چێشت

و نانێکی خۆش بوو! خۆش بەحاڵی ئەو کەســـەی دەبێتە زاوات و خۆش بەحاڵی ئومێدی کوڕت و کاك بورهان، ئەم هەموو چێشـت و نانە خۆشـە دەخۆن بۆیە گوپیـان خڕە، هەروەك موجـامەلەیەك بۆ توبـا خـان ئەو قسانەم کرد و دەستخۆشی نانەکەیم کرد.

دانیشتین و خۆم ناساند بەڕێباز، ناوم ماکوان کەریمە.

ڕێباز: خۆشحاڵم منیش ناوم ڕێبازە و دیدە دەستگیرانمە و خەڵکی ڕانیەم.

ماکوان: بۆچی دەخوێنیت کاك ڕێباز؟

ڕێباز: زانستە مرۆییەکان، بەشی شارستانییەت.

بورهان: دەمەوێت ڕاسـتییەك بڵێم دیدەی کچم و ئەم کوڕە یەشـتا لەیەك مارە نەکراون، ئەتوانیت مارەیان بکەیت لەیەك ؟

ماکوان: ببورە ئەوە ئیشـــی من نییە، بڕوا ناکەم پێویســـت بە مارەکردن بکات ئەگەر کاك ڕێباز موســـڵمان نەبێت! هەڵبەت لەســەر قســەی توبا خان وادەڵێم، چونکە نیکاح و مارەکردن بنەماییکی ئیســـلامە، کەســـەکە بڕوای بە ئیسلام نەبێت مارەی دانامەزرێت. کە وام وت دیدە ڕەنگی زەرد بوو، ڕێبازیش پێدەکەنی.

زیاتر باسـەکەم ڕوونکردەوە، هەر پیاو و ژنێك بڕوایان بە ئیسلام نەبوو بە تـایبەت پیـاو ئەوا مـارەی نییە، چونکە دەبێتە زینـا هەروەکو ئەم ئەوروپییانەی لێدێتەوە.

بورهان: واتا ئەگەر کەسێك موسڵمان نەبێت ژنی لێ مارە ناکرێت؟

ماکوان: بەڵێ بەدڵنیاییەوە.

ڕێباز: واتا من ئەگەر موسڵمان نەبم ناتوانم ژن بهێنم؟

ماکوان: ئەتوانی لەگەڵ ژنەکەتدا بژیت، بەڵام بە زینا حیسابە، هاوسەرگیری ئیسلامی و موسڵمانانە دانامەزرێت.

ئەو ماڵە وەکو خۆی نەما، ڕێباز دیار بوو پێکەنینەکەی بوو بە خەم و خەفەت، دیدە ترسی پێوە دیار بوو، ئومێد بێدەنگە سارا هیچ کۆمێنتی نییە، بورهان و توبا تەماشای یەکتر دەکەن.

بەردەوام وتم بۆ وا دۆش داماون، ئیسلام هەڵبژێرێت و خۆتان لەو کۆت و زنجیرە ڕزگار بکەن، چیتان لە ئیسلام دیوە و چی لێدەزانن وا ڕقتان لێ هەڵگرتووە؟

ڕێباز: من بەدەست خۆم نیە، بڕوام بە ئیسلام نیە!

ماکوان: چەند کتێبت لەسەر خوێندۆتەوە؟

ڕێباز: هەموو قورئانم خوێندۆتەوە.

ماکوان: سوڕەتی فاتیحە بخوێنە، بزانم دەیزانی؟

ڕێباز: ئاخر بە کوردی خوێندومەتەوە.

ماکوان: ناوی چی بوو تەفسیرەکە؟

ڕێباز: بیرم نەماوە

ماکوان: چەند ساڵ دەبێت؟

ڕێباز: شەوێك لەماڵی هاوڕێیەکم بووم لەوێ بینیم.

ماکوان: ئەو شەوە هەموویت خوێندەوە!

ڕێباز: چاوم پێداخشاند.

ماکوان: تۆ و ئەمسالی تۆ کاکە ڕێباز باری دەروونیتان لەگەڵ ئیسلام تێکچووە بۆ خۆشت نازانی بۆچی بڕوات بە ئیسلام نیە، خۆ بەدڵنیاییەوە ڕاست دەکەیت شتێك تا لەسەری نەخوێنیتەوە چۆن بڕوات بۆ دروست دەبێت.

ڕێباز: بەو شێوەیەش نیە شتی لەسەر دەزانم، ئەوە داعشە ئەوە ئەو حیزبە ئیسلامییانەیە، ئەوە یەکێتی و پارتییە.

ماکوان: ئەمانەی باست کرد کامیان باسی ئیسلامی دەکرد؟

ڕێباز: بڵێم چی هەموویان.

ماکوان: وانیە، تۆ شەڕ بەخۆشت و ئیسلامیش دەفرۆشیت و لەباسی خەڵکی ترەوە و لە تەماشای خەڵکی خراپەوە ئیسلام ئەپچڕی، لەکاتێکدا ئەوانە هەموو تەمسیلی خۆیان دەکەن نەك ئیسلام، ئیسلام پێکهاتەی قورئان و سوننەتە نەك ماکوان و فلان، بۆ نموونە ئەگەر ماکوان چاکە بکات یاخود خراپە، کێ بەرپرسە؟

ڕێباز: ماکوان.

ماکوان: ئەوانی تریش هەروان، ئەگەر من چاکە بکەم خەڵك باش باسم دەکات، ئەگەر خراپەش بکەم خراپ باس دەکرێم، لە ئیسلامدا چی خراپی تێدایە؟

ڕێباز: زۆر شت، مافی ئافرەت و کوشتن و بڕین و..هتد

ماکوان: ناوی ویڵ دیورانت بیستووە؟

ڕێباز: بەشێك لە کتێبەکەی ئەو دەخوێنین لە زانکۆ.

ماکوان: کەسێکی چۆنە؟

ڕێباز: خاوەن زانیاری و پرۆفیسۆرە، هەمیشە جێگای بایەخی من و خەڵکی و جیهانیشە بەگشتی.

ماکوان: تۆ بە تواناتریت لە لێکۆڵینەوەدا یاخود ویڵ دیورانت؟

ڕێباز: بەدڵنیاییەوە ئەو.

ماکوان: دەزانی سەبارەت بە ئیسلام چی دەڵێت؟

ڕێباز: باسی شارستانیەتی عەرەب و ئیسلامی کردووە.

ماکوان: نا؛ مەبەستم خودی ئایینەکەیە، نەك شارستانییەتەکەی.

ڕێباز: زانیاریم نیە.

ماکوان: چەند خاڵێکی باسکردووە بۆت باس دەکەم، لە وتارێکدا لە زانکۆی لەندەن لەسەر ئیسلام پرسیاریان لێکرد و ڕای خۆی دەربڕی لەسەری، لە هەمان کاتدا یاداشت کراوە لە کتێبی دیرۆکی شارستانیەتی گەلان، دەڵێت:

یەکەم: ڕەوشت لە ئیسلامدا خاڵی سورە و بەهیچ شێوەیەك ناشکێت.

دووەم: دین و دنیا وەك تەنی جاڵجاڵۆکە بە ناو یەکدا چوون یەکیان تەنیوە.

سـێیەم: ڕاسـتی قورئان لەوەدایە کە ئاسـمانییە لەسـەروو تواناکانی مرۆڤەوەیە، بەڵام بۆ ژیانی مرۆڤ هاتووە.

چوارەم: ئایینی ئیسلام و سیاسەت هەرگیز لەیەك جیانابنەوە.

پێنجەم: قورئـان هەموو ڕەهەنـدەکـانی ژیـانی مرۆڤی بـاس کردووە، چی لەڕووی کۆمەڵگەوە چی لەڕووی تاکە کەسەوە.

شـەشـەم: ڕاسـتی قورئان لەوەدایە کە هەرگیز کۆن نابێت، لەدوای ئەو هەموو سەدەیە ئێستاش هەر بە زیندوویەتی ماوەتەوە.

حەوتەم: ئیسـلام ئایینێکی زۆر ئاسـانە، ڕۆشـنە لەگەڵ سروشـتی مرۆڤدا گونجاوە (لەگەڵ فیطرەتدایە) هەر لە منداڵیەوە هەسـت بە شـیرینی دەکەیت و خووی پێوە دەگریت.

هەشتەم: ڕێکخستنی کۆمەڵگە و دەوڵەت لەقورئاندا ئاشکرایە.

نۆیەم: وەهم و خورافیات و قسەی پڕوپوچ لە ئیسلامدا جێگای نابێتەوە.

دەیەم: قورئان هۆکاری یەکخستن و یەکڕیزی موسڵمانانە.

یانزەیەم: هاندان و ئارەزوومەندی و پاراسـتنی پاکو خاوێنی لە ئیسـلامدا باسکراوە کە بنەمای ژیارە.

دوانزەیەم: هیچ توندوتیژییەك و سـتەمێك لەم کتێبەدا جێگای نابێتەوە، لەهەمان کاتدا یاساو یاسای جەنگ و یاساکانی صولح و ئاشتی زەواج و تەڵاق و دادگەری زۆر بە ئاشکرا باسکراوە، ڕوونە وەك ڕۆژی پڕشنگدار.

سـیانزەیەم: ڕەمزی پێشـکەوتنی فەرهەنگی و ڕەوشـتی کۆمەڵگەیە و پەیڕەوکردنیەتی لە ئامۆژگارییەکانی قورئان و ئیسلامە بە گشتی.

کۆتاییی قسەکانی وڵ دیورانت گرنگی لەوەدایە بزانین ئەمڕۆ لە زۆربەی زانکۆکان کتێبی ئەم بیرمەند و لێکۆڵەرەوە ئەمریکییە وەکو سەرچاوەی سەرەکی لە پڕۆژەکانی زانستە مرۆییەکان بەکاردەهێنرێت، بە بێ سوود وەرگرتن لە کتێبی دیرۆکی شارستانیەتی گەلان پرۆژەکە نوقصان دەبێت.

تۆی بێدین کە خۆت بەزانستی دەزانی لەهەمانکاتدا فڕت بەسەر ئایینەوە نیە لەبەرانبەر فەیلەسوفێکی ئاوادا چی دەڵێیت؟ کە ئەویش فڕی بەسەر ئیسلامەوە نییە، بەڵام ئەو بە ئینصافەوە قسە دەکات. ناحەقم مەگرە کە دەڵێم بێدینەکان خاوەن دوو سیفاتن درۆزنی و نەخوێندەواری، ئەمە جنێو نیە ئەمە وەسفی ئێوەیە، جا ئەگەر دەمم دەکەنەوە ئەو کات زیاتر خەڵکی بێدین دەناسین و گەلحۆیی و گەمژەیەتییان زیاتر ڕوونتر دەبێتەوە، هیوام وایە مونصیف بیت کاکە ڕێباز، بەخۆتاندا بچیتەوە چاو لە مامۆستاکانت بکەیت.

من نامەوێت ئێستا وەڵام بدەیتەوە، بەڵام خاوەن بڕیارێکی ئازایانە بەو بڕۆ ورد لێکۆڵینەوە بکە لەسەر دینێك، ئەوەی پرۆفیسۆری تۆیە ئاوا قسەی کردووە.

ئومێد: کاك ماکوان چۆن دەتوانم وەکو تۆ قسە بکەم و بانگخوازی بکەم.

ماکوان: قۆرییەکەی عەلادین بدۆزەرەوە و دەستی پێدا بهێنە، کە دێوەکە هاتە دەرەوە بڵێ ئەو بانگخوازییەی ماکوانم دەوێت.

ئومێد"بە پێکەنینەوە": ڕادەبوێرێ کاك ماکوان.

ماکوان: ڕانابوێرم، بەڵام ئەوە پێویستی بە ماندووبوون و هەوڵدانە خوێندنەوەی زۆری دەوێت تا بتوانیت زانیاری بدەیت بەخەڵکی وەکو من، من وەرمگرتووە بۆیە ئەدەمەوە بە خەڵکی.

ئومێد: زۆر سەرسامم بە قسەكانت، وەكو مەلاكان قسە ناكەیت، لەگەڵ خەڵكیدا بەنموونە و توانای ئەو قسە دەكەیت.

ماكوان: ئەوە پێغەمبەری خوا ﷺ فێری كردووین، ئێمەی موسـڵمان كە بانگەواز ئەكەین (وەحیە)، لەلایەن خوای پەروەردگارەوە هاتووە، كاتێك كە وەحی هاتووە خوای گەورە ڕێزی لە مرۆڤایەتی گرتووە نامەی ناردۆتە خوارەوە یاخود پەیڕەو و پرۆگرامی ناردووە و ئەڵێت ئاوا بەم شـێوەیە بڕۆن و ڕێگا ببڕن. واتا ڕێزی لە مرۆڤەكانی گرتووە، ئێمە ئەم ڕێزەی خوای پەروەردگارمان هەڵگرتووە و بە خەڵكی ئەگەیەنین ئەمە پێی ئەوترێت بانگەواز.

بەڵام خوای گەورە كاتێك بانگەوازەكەی داوە بە ئێمە هەر كەسـێك بانگەوازی كرد ئەبێت بزانێت ئەگەر بانگەوازەكەی بە ئاسـانی بۆ چووە سـەر ئەوا ئەو بانگەوازە تەندروسـت نییە، هیچ كەسـێك نییە بتوانێت بڵێت من بانگەواز ئەكەم و ئازار نەچێژێت، دڵی نارەحەت نەبێت، زیندان نەچێژێت و ئازار نەخوا لەسەری.

یەكێك لە سـیفاتەكانی خوای پەروەدگار داعییە و یەكێكیش لە سـیفاتی پێغەمبەری نازدار ﷺ داعییە، وە داوا لە ئێمەش كراوە كە هەمومان ببین بە داعی واتە بانگخواز، یەك كەس نیە بڵێی مامۆسـتا فلان كەس یان ماكوان، بەڵكو هەموومان بانگخوازین. سیفاتە ئەبێت تۆش بانگخوازبیت، واتا هەركەسێك بوو بە بانگخواز بێگومان تووشی ئەم حاڵەتانە ئەبێت بە پێچەوانەوە بانگەوازەكەی تەندروست نییە.

ئومێد: بانگخوازی و بانگەواز شێوازی هەیە؟

ماكوان: بەڵێ؛ بە دوو شێوەیە:

خاڵی یەکەم:

هەموو بانگخوازێك دوای خوای موتەعال پێویستی بە ئەبو تالبێك هەیە، جا کافر بێت یان موسڵمان، چونکە تۆ پێویستت بە کەسێکە لە پشتت بوەستێت هەرچەندە ئەم هۆکارە لەدواییدا لەوانەیە نەمێنێت، بەڵام پێویستە هەوڵی بۆ بدرێت. مادام پێغەمبەری نازدار ﷺ کردوویەتی بۆ ئێمە سوونەتە. پێغەمبەری نازدار ﷺ ئیستفادەی کردۆتەوە لە (قانونی وضعی) واتە لە مامی (ئەبوتالیب) و لەو پیاوە بەڕێزانەی کە بەڕێز بوون لەناو موشریکەکاندا وەکو (مطعم بن جبیر) کە خەڵکی بەڕێز و بە توانا بوون. پێویستە تۆ سەنەدێك پەیدا بکەی یاخود بە پێچەوانەوە، ئەوانەی کە ڕقیان لەخۆت و بانگەوازەکەتە ئەکەونە هەوڵ بۆ ئەوەی ئەو پشت و پەنایەت نەهێڵن، ئەمەش شتێکی سروشتییە. ئەبێت هەوڵ بدەی لە هەر بوارێك کە ئەبێتە پشوو بۆت ئەبێ دروستی بکەی ئینجا (ڕۆژنامەنوسییە، پەرلەمانتارییە،مەلایەتییە، بەرپرسیارەتیە) هەرچییەکە، بۆ ئەوەی بتوانی خزمەتی ئیسلامی پێ بکەی ئەوا حاڵەتێکی زۆر ئاساییە.

خاڵی دووەم: ڕاگەیاندن:

ڕاگەیاندنت بۆ بەکارئەهێنن بۆ ئەوەی ئەو بانگەوازە بوەستێنێت ئەویش بە سێ شێوە...

یەك: خۆت ناشیرین ئەکەن!

هەر چییەکیان کردووە ناشیرینت ئەکەن، پێت ئەڵێن (داوێنپیس، دز، ئیرهابی، جاش، خۆفرۆش، نیشتیمانفرۆش) هەموو ئەمانە حاڵەتێکی ئاساییە بە پێغەمبەری خوا ﷺ وتراوە و حەتمەن بەسەر ئێمەشدا دووبارە ئەبێتەوە، ئەبێت چاوەڕێی ئەم تۆمەتانە بیت و نەترسی و بەهێز

بیـت و خۆڕاگر بی، ئەبێـت خۆت داوێن پـاك بیـت و دزی نەکەی و ئەخلاقت جوان بێت، قسەت بۆ هەڵدەبەستن.

ئەبێت بانگخواز خۆڕاگر بێت، وەکو شـاخ بەرامبەر بەو شـەپۆلی بێدینییە بوەسـتێتەوە، نابێت هیچ کاریگەری هەبێت لەسـەرت. پێغەمبەری نازدار ﷺ هەموو هاوەڵەکانی لەسەر ئەم شێوەیە پەروەردە کردووە، بۆ نموونە بوخـاری ڕیوایەتی کردووە: کـاتێـك (خەبـابی کوڕی ارث) دێتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ و ئەویش بووردەکەی خۆی داخسـتووە و دانیشـتووە لەسـەری، پێی ئەڵێ: (الا تدعوا لنا؟) واتا دوعامان بۆ ناکەی؟ هەرچەندە شـتەکە زۆر ئاسـاییە، بەڵام پێغەمبەری خوا ﷺ هەڵئەسـێتە سـەر پێ و ڕوخسـاری سـوور ئەبێت و تووڕە ئەبێت لەبەر ئەوەی بێ هیوایی ڕووی تێکردن ئەفەرموێت: نابێ بێ هیوابن ڕۆژێك دێت ئەم دینە سەرئەکەوێت سـوارێك لە یەمەنەوە تا ئەگاتە مەککە ترسـی لەسـەر نابێت، هەروەها ئەفەرموێ (خەباب) پێشـتر گەلانێك هەبوون لە ئێوە بە مشـار ئەیانکردن بە دوو لەتەوە، بەڵام ئەوان لە دینەکەیـان پاشـگەز نەئەبوونەوە. هیچ کەسێك ناتوانێ ڕووبەڕووی ئەم دینە ببێتەوە.

تۆ ئەگەر قسەیەك بەخۆت یان بە کەس و کارەکەت بڵێن خێرا بکشێیتەوە دواوە ئەمە چ دیندارییەکە؟ بەلاشـتەوە ئاسـایی بێت قسـە بە خوا و پێغەمبەرەکەت ﷺ بڵێن، واتا نابێت بلەرزیت و بترسیت.

ئەبێت بڵێیت بەڵی بەتەنیا من موسڵمانم، ئەم ئیسلامە لەسەر شانی منە بەتەنیا وەك و (ابوبکر صـدیق) کە وتی وەڵاهی بە تەنیاش بێت ئەم جیهادە ئەکەم بەرامبەر بە هەڵگەڕاوەکان!

دوو: ناشیرین کردنی خودی بانگەوازەکە:

پێت ئەڵێن بانگەوازەکە خورافیاتە و ئەبێت بە گوێرەی حاڵەتەکە مامەڵە بکەین کە گونجاو بێت، پێغەمبەری خوا ﷺ لە جێگایەك کە بانگەوازی

کردووە نەرم و نیان بووە بەرامبەر بەو کەسەی کە ویستوویەتی لێی وەرگرێت، بەڵام کاتێك کە بەرامبەری وەستاونەتەوە و شتی پیسیان کردووە بە سەریا فەرموویەتی (لقد جئتكم بذبح) واتا هاتووم بۆ ئەوەی بە سەر بڕینتان ببەم، بەڵام کاتێك کەسێك دێت بۆ کوشتنی گرتوویەتی و زەلیلە لەژێردەستی ئەڵێت (سومامە) بۆ موسڵمان نابیت؟ ئەویش دەڵێ: موسڵمان نابم بەستراومەتەوە ئەگەر ئازادم ئەکەی ئازادم بکە ئەگەر ئەمکوژی گەلێك هەیە کە حەقی خۆم بستێنێت واتا هەڕەشەیەکیش ئەکات.

پێغەبەری خوا ﷺ ڕۆژێکی تر ئەیبەستێتەوە بە کۆڵەکەی داری ناو مزگەوتەکەی خۆی، بۆ ئەوەی ڕەوشت و هەڵسوکەوتی هاوەڵان ببینێت و فێربێت، دوای ئەوە (سومامە) ئازاد ئەکا ئەویش ئەڕوات لە بیرێك خۆی ئەشوات و دێتەوە موسڵمان ئەبێت، پێغەمبەر ﷺ لێی ئەپرسێت بۆچی ئەوکات موسڵمان نەبووی؟ ئەویش ئەڵێت ئەوکات بەسترابوومەوە هەڵسوکەوتی ئێوەم هەموو بینی، ئەگەر ئەوکات موسڵمان بوومایە هەستم بە مونافیقی خۆم ئەکرد بۆیە ئەگەر لە گەردنیشتان بدامایە لە ناخەوە موسڵمان بووم، بەڵام ئەڕۆم و دەگەڕێمەوە بۆ ئەوەی بە ئازادی خۆم ئینجا ئیسلامەتی خۆم ڕائەگەیەنم. هەندێك کەس هەیە بە ئازایەتی و بە جورئەتی ڕووبە ڕووبوونەوە موعجیب ئەبێت، هەندێك کەسی تریش هەیە شێوازی هەڵسوکەوتی خۆی ئارام و هێمنە.

سێ: خودی ئیسلام ناشیرین ئەکەن و سەرقاڵت ئەکەن.

قسە لەسەر ئایەتەکان ئەکەن و بە دڵی خۆیان بە زمانە سەقەتەکەیان تەفسیری ئەکەن.

هەروەها سەرقاڵکردنمان لەلایەن مولحیدەکانەوە بە شتی باطل و لەهو و تافهـ بۆ نموونە کردنەوەی کەناڵی سێکسی و گۆرانی جۆراوجۆرو سەرقاڵ کردنمان بە سیاسەتێك کە هیچ ئیستفادەیەکی نیە بۆمان.

کاتێك پێغەمبەری خوا ﷺ سورەتی النجم-ی خوێندەوە قورەیش ئەوەندە ئایەتەکانیان بەلاوە خۆش بوو لە کۆتاییی ئایەتەکەش کە ئەڵی سوجدە ببە، لە جوانی و گەورەیی وشەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ کە وەحی بوو هەموو کافرەکان سوجدەیان برد لەگەڵ پێغەمبەری خوا ﷺ، بۆیە کۆچی دووەمی حەبەشە هەواڵ وا چووە حەبەشە کە هەموو قورەیش موسڵمان بوون، چونکە هەموو سوجدەیان برد لەگەڵ پێغەمبەری نازدار ﷺ، بەڵام دوایی وتیان تەنها لەبەر جوانی قورئانەکە بووە کە سوجدەیان بردووە.

بۆیە (نضر بن حارث) بەمە تورە بوو وتی: ئەچم بۆ ئێران لەوێ ئافرەتی سەماکەر و چیرۆکی ئەسفندیار و روستەم ئەهێنم، کە هاتەوە لە نزیك کەعبە دایان وتی: کەس نەچێت بۆلای محمد من لە محمد زیاتر و شتێکی موهیمترم هێناوە، محمد باسی چیرۆکی موسا و عیسا و کهف ئەکا، وەرن بۆلای من چیرۆکی روستم و ئەسفندیارم پێیە، ئینجا هەستیان کرد چیرۆکەکانی ئەو خۆش نەبوو، چونکە هەمووی چیرۆکی کلاسیکی بوو بەڵام ئەوەی تر وەحی بوو، ئینجا ئافرەتەکانی ئەخستە رەقص و سەما بۆ ئەوەی سەرنجی خەڵك رابکێشیت، تا خوای پەروەردگار ئایەتی ناردە خوارەوە ئەفەرموێت:

﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَشۡتَرِي لَهۡوَ ٱلۡحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًاۚ ....﴿٦﴾﴾ [لقمان]

واتا: هەندێ لە خەڵكی هەن قسـەی بێ خێرو بێ مانا دەكرن (وەك گۆرانییە ناپوختەكان، كتێب و شریتە بێ نرخەكانیان...هتد) تا خۆی و كەسانی تریش لە ڕێبازی خوا وێڵ بكات، بێ ئەوەی هەست بكات بە مەترسـی كارەكەی، بێ ئەوەی بزانێ چ كەتنێك دەكات بەخۆی و خەڵكی، وە گاڵتە بە پەیام و ڕێبازی خوا دەكات، ئا ئەوانە سـزاو تۆڵەیەكی ڕیسواكەر و ئابڕووبەر چاوەڕێیانە.

هەروەها دوای ئەوەش خوای گەورە ئایەتی ناردە خوارەوە بۆ پێغەمبەری نازدار كە موزایەدەی حەرەكەتە ئیعلامییەكەی ئەوان بوو ئەویش ئەفەرموێت:

﴿الٓرۚ تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡكِتَٰبِ ٱلۡمُبِينِ ١ إِنَّآ أَنزَلۡنَٰهُ قُرۡءَٰنًا عَرَبِيّٗا لَّعَلَّكُمۡ تَعۡقِلُونَ ٢ نَحۡنُ نَقُصُّ عَلَيۡكَ أَحۡسَنَ ٱلۡقَصَصِ بِمَآ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ هَٰذَا ٱلۡقُرۡءَانَ وَإِن كُنتَ مِن قَبۡلِهِۦ لَمِنَ ٱلۡغَٰفِلِينَ ٣﴾ [یوسف]

لەسـەرەتای سـوورەتی (یوسـف)دا ڕوونكراوەتەوە، ئەم ئایەتانەی (كە ڕەوانەمان كردووە لەم سـورەتەدا) بەشـێكە لەو قورئانە ڕوون و ئاشكرایە(١). ئێـمە ئەم ئایەتانەمان دابەزاندووە لە شێوەی قورئانێكی پاراودا بە زمانی عەرەبی بەڵكو لێی تێبگەن و ژیریتان بخەنە كار(٢). واتە: ئێـمە چاكترین چیرۆک و بەسەرهاتت بۆ دەگێڕینەوە (ئەی محمد صلی الله علیه وسلم) لە ڕێگەی (وحی)و نیگامانەوە، لەشێوەی ئەم قورئانەدا، هەرچەندە تۆ پێش ئەم باسە لەم بەسەرهاتە بێ ئاگا بووی(٣).

ســەرنجی هەموویان ڕائەکێشــێت لەم ئایەتەی ســورەتی یوســف کە مەککییە، هەموویان بەلایانەوە ســەیر بوو (الیف لام ڕاء) چیە؟ ئەبێت چی بێت؟ ســەرنجیانی ڕاکێشــا چونکە پێغەمبەری خوا ﷺ گەورەترین ئیعلامی بووە بەڵام بە وەحی ئاڕاستەکراوە.

خوای موتەعال ئەفەرموێت جوانترین و باشــترین چیرۆکت بۆ ئەگێرمەوە ئەی محمد.

ئێمە ٤ جۆر نووســینمان هەیە کە پێك دێت لە (کورتە چیرۆك، چیرۆك، نۆڤلێت، ڕۆمان) لە هەموویان گەورەتر ڕۆمانە.

چیرۆك: نووسراوێکە سەرەتای دیارە و ناوەڕاستی دیارە و کۆتاییەکەشی دیارە.

ڕۆمان: نووسراوێکە ئەبێت هەموو ڕەهەندەکانی ژیان و ســیســتەمە کۆمەڵایەتییەکانی تێدا بێت وەك و (زەواج، خێزان، منداڵ...هتد) کە هیچ کەسێك ناتوانێت ئەمانەی هەموو تیا جێ بکاتەوە چونکە قورســە. بەڵام ســەیری ســورەتی یوســف بکەن چی لە خۆی گرتووە باســی (باوك، پەروەردەی منداڵ، حاڵەتی کۆمەڵایەتی، خیانەتی برا، خیانەتی ئافرەت، زیندان، دامەزراندنی دەوڵەت، ئابووری دەوڵەت، حەرەکەتی ئۆپۆزسیۆن، حەرەکەتی حکومەتی ئیئتیلافی، ئاوەدان کردنەوە) هەموو لایەنەکانی ژیان تەنها لە سورەتی یوسف هەمووی تیایە، ئەمە موعجیزە نیە؟

خاڵی سێیەم: جەنگی دەروونی بانگخواز.

بۆ نموونە (شکاتی (سکاڵا)لێ ئەکەن،ئەیترسێنن، لە دەزگا ئاسایشەکانەوە بانگ ئەکرێت، پێی ئەڵێن دارکاریت ئەکەین، هەڕەشــەی لێ ئەکەن)، بەڵام نابێت لەمانە بترســێت، ئەبێت واقیعی ئەو چوار دەورەی خۆت بخوێنیتەوە بزانی لەکوێ بانگەواز ئەکەی. بۆ نموونە تۆ قســە بۆ کورد

ئەکەی قســـە بۆ ئومەتێك ناکەی چونکە ئێمە ئەوەندە گەورە نین، وەکو دکتۆر زاکیر نـایـك کە ئومەتێـك گوێی بۆ ئەگرێـت، تۆ ئەبێـت بزانی لە واقعی خۆتدا ئیش ئەکەی، لە وڵاتێك، گەڕەکێك، مزگەوتێك، ئەبێ بزانی ئەم وڵاتە پێداویســتی چییە؟ لەگەڵ یاســاکانی دژ نابێت، ڕێزی خەڵك و بۆچوونەکانیان ئەگری ڕێز لە کلتورەکانیان ئەگری ئەگەر کلتورەکەشـــی سەقەت بێت، ئەبێت بە شێوەیەك بۆی ڕاست بکەیەوە کە تورەی نەکەی، چونکە پێغەمبەری نازدار ﷺ نەیئەویســـت تورەیان بکا، بەڵام قورەیش کە ئەیـانزانی ئەو داوای پرۆژەی (لا الە الا اللـهٰ) ئەکـات کە هەروا پرۆژەیەکی ئاسـان نەبوو، چونکە تۆ نابینی لە هیچ شـوێنێکدا پێغەمبەری نـازدار ﷺ قســـەی بە بتەکـانی ئەوانی وتبێـت، چونکە ئەیزانی ئەمە واقیعی وڵاتی ئەوانە، بۆیە وردە وردە بە بێـدەنگی لە چاکســـازیا بوو هەرچەندە ئازاریان ئەدا، تاکو هاتەوە هەموو کلتورەکەی تێکدا بەســـەر یەکا و سـەرلەنوێ کلتوری جوانی ئیسلامی پێشکەش کردنەوە. ئیسلامیش خۆی وەکو ئاو وایە کە لە دۆلکەیەکەوە ئەیکەیتە ناو پەرداخێك زۆر بە ئاسـانی دێتە خوارەوە، بۆیە کە وردە وردە خەڵکەکەت تێگەیاند ئەوانیش بە ئاسانی وەری ئەگرن.

خاڵی چوارەم: داوای شتت لێ ئەکەن کە لە توانات دا نییە

ئەم داوایـانە لە پێغەبەری نـازدار ﷺ کراوە بۆ نموونە داوایان ئەکرد لە ئاســـمانەوە هەورە تریشـــقەیان بۆ دابەزێنێت و بـاخ و بـاخـاتیان بۆ دابەزێنی یان بۆ مەلائیکەتێك نـایەت قســـەیان لەگەڵ بکا، بۆیە خوای گەورە فەرمووی: محمد پێیان بڵێ من تەنها بەشـــەرێکم وەکو ئێوە هیچ شـــتێکم لە دەســـەڵاتدا نییە لەناو ئێوە ئەژیم، بۆیە خوای گەورە بەڵگەی عەقلییـان ئەداتێ بۆ ئەوەی تێبگەن، بۆ ئەوەی مـامەڵە وەکو مرۆڤێـك لەگەڵ پـێـغەمـبەرەکەی ﷺ بـکەن چـونـکە دەعـوەکە ئـیصـــلاحـی و

چاکەخوازییە کە ئەیەوێ بیکا. ئەم داوایانەت بۆیە لێ ئەکەن ئەیانەوێ بتشکێنن تۆش پێویستت بەوەیە وەڵامیان بدەیتەوە.

خاڵی پێنجەم: گاڵتە پێکردن

گومانی تیا نیە هەر کەسێك بانگەواز بکات گاڵتەی پێ ئەکەن، بەڵام کەسایەتی خۆت ئەو گاڵتە پێکردنە ڕەت ئەکاتەوە. ئیسلام داوات لێ ئەکا کە هەر کاتێك پێویست بوو بە نەرمی قسە بکەی هەر کاتێکیش پێویست بوو بە توندی، بۆ نموونە لە (میدراس) کە (فەنحاس) بە (ابوبکر)ی وت خوایەکەی ئێوە پارەی نییە و فەقیرە (ابوبکر) کێشای بە دەمیا، چونکە وا پێویست ئەکا لەم کاتانەدا بکێشی بە دەمیانا، یان ئیمامی (عومەر) کە بینی موسڵمانێك لە مزگەوتەکەی پێغەمبەری نازدار ﷺ گەردنکەچ و خۆی بچووك کردۆتەوە، کێشای بە پشت ملیا وتی گەردنت بەرز بکەوە موسڵمان بە عیززەتە. عەرەب ئەڵێن (لکل مقام، مقال) تۆ کاتێك کە بانگەواز ئەکەی ئەبێت بزانی لە کوێ و کەی قسەی ڕەق یان نەرم ئەکەی، پێویستە واقیعەکە بخوێنیتەوە ئینجا قسە بکەیت و نەهێڵیت زەلیلت بکەن، ئەگەر کەسێك زللەیەکی لێدایت زللەکەی لێبدەوە بۆ ئەوەی بزانێت ئازاری ڕوومەت چۆنە، بەڵام زللەش لە کەس مەدە دەستدرێژی مەکە سەر کەس، بێگومان ئەگەر داوای لێخۆشبونی کرد و تۆش لێی خۆش بووی ئەوە باشتر. تۆ کە موسڵمانی ئەبێت جیاوازیت هەبێت، ئیمامی (عمر) ئەفەرموێت: (نحن قوم اعزنا الله بالاسلام) ئیسلام خاوەنی عیززەتە، عیززەت مانای ئەوە نیە کوشتن و ئیرهاب بێت، عیززەت بە زانست و کەسایەتی بە قوەتی خۆتە. ئەبێت ڕاستگۆ بی نابێت کاری نەشیاو و خراپ بکەی تا خەڵك گاڵتەت پێ بکا. ئەبێت نموونە بیت تۆ لە ناو ئەم شانۆیەدا کاراکتەری بەرنامەکەی خۆتی، ئەبێت بە جوانترین شێوە ڕۆڵەکەی خۆت ببینی.

ئومێد: زۆر سەرسام بووم بەو ئوسلوبە، تکایە چۆن بتوانم بخوێنمەوە؟

ماکوان: من دەبێت بڕۆم کە گەیشتمەوە نەرویج لەوێوە ئاگادارت دەکەمەوە چی بخوێنیتەوە. ماڵئاوایم لێکردن و زۆر مەمنونیم دەربڕی بۆ میوانداریيەکەیان و مەبەستیشم بوو خۆم وەکو بانگەوازێك بۆیان ئەو قسانە بکەم، چونکە خەڵکێکی ئەدەبی و ئیعلامی بوون. هەڵسام و کەوتمە ڕێ بەرەو نەرویج، لەڕێگادا بەتەنها بووم لەدڵی خۆمدا وتم ئەم جنۆکانە وەکو جگەرەیان لێهاتووە، لەگەڵ خوێنمدا تێکەڵ بوون خۆزگە پەیدا دەبوونەوە.

ماویەکی زۆر ڕۆشتم گەیشتمە شاری یۆتۆبۆری، لەوێ جادەم لێ هەڵەبوو بە ئاڕاستەیەکی هەڵەدا ڕۆشتم، شەو داهاتبوو. تا بەناڤییەکە خۆم ڕاست کردەوە پێم چوو، ماندویش بوو بووم لە لێخوڕینی زۆری سەیارە، ناچار ویستم پشوییەك بدەم و چوومە جێگایەك کەمێك دانیشتم و ویرسان و پەروانە ڕووە و من هاتن.

لەدڵی خۆمدا وتم ئەمانەم مەبەست نەبوو حەزقیل و سەسیل و بەرقان پێداویستی منن.

چوون بۆ مەملەکەتی جنۆکەکان

لە دوای ئەوەی لە نزیك شـــاری یۆتۆبۆری ڕێگام لێ هەڵە بوو، تا ڕێگام دۆزییەوە بە ناڤیەکم ماوەی نیو کاتژمێرم پێچوو، بەڵام ماندوو بووم لام دا تا پشـوویێك بدەم. لەکاتی پشـووەکەمدا وتم خۆزگە ئێستا حەزقیل یان سەسیل یان شێخ بەرقان لەگەڵمدا بوونایە.

لەم قســـەنەدا بووم لەگەڵ خۆمدا لە پڕ ویرســـان و پەروانە دەرکەوتن، ڕووە و من هاتن. لە ژیانمدا لەکەس نەترساوم و سڵیشم لە هیچ نەکردووە تەنها ملم ناوە، بەڵام ئەوەندە ئازارم چەشت بوو بەدەست پەروانەوە زۆر لە پەروانە دەترســـام. هـاتن دانیشـــتن لەلامـدا دڵم بەپەلە لێ ئەدات، قســـەکەی علی یەمەنیم بیرم کەوتەوە -بەڕەحەمەت بێـت- کە وتی هۆکاری ترسـە جن دەتوانێت بێتە لاشـەتەوە، منیش هەرچۆن بوو ویسـتم بەســـەر خۆمدا زاڵ بم، بەڵام زۆر ڕقم لە پەروانە بوو چونکە زۆر ئازاری دابووم.

ویرســـان: مـاکوان ئەزانی بۆچی پەروانەم لەگەڵ خۆم هێنـاوە؟ دەزانم پەروانەت خۆش دەوێت، لێت مارە دەکەمەوە کە لە ژیانتا پێویســـتت بە هیچ کەسی تر نەبێت، ئەویش تۆی خۆش دەوێت.

قسەکەی تەواو نەکرد هەستم بە تورەبوونێکی زۆر سـەیر کرد لە ناخمدا، ئەوەندەی تر ڕق ئەسـتوورتر بووم، دەسـتم برد بەپەلە بۆ قوڕگی پەروانە بۆ ئەوەی بیخنکێنم، دەستم گیرکرد لەقوڕگی، هەستم کرد شتێکم گرتووە بەدەم ئەو ڕقەشـــمەوە ئایەتەلکورســـی دەخوێنم، ئاگام لێ بوو ویرســـان ئەکێشێت بەدەستمدا دەڵێت: خنکا بەدەستتەوە ئەکێشێت بە دەستمدا هاوار دەکات ئازادی بکە، هەســـت بە ئازار ناکەم کە پێمدا دەکێشـــیت،

بەڵام هەستم بەوە دەکرد هێزێك وەکو تەزووی کارەبا ڕامدەوەشێنێت، بەڵام ئەوەندە بە ڕقەوە دەستم بۆ بردبوو ویرسان هاواری دەکرد بەڕەڵای بکە ئیتر نایەینەوە، بەڵێن بێت نایەینەوە، ئەخنکێت - ئەخنکێت، ماکوان تکایە بەڕەڵای بکە.

لەوکاتەدا شێخ بەرقان ڕووی کردە ویرسان: پەیمانمان بدەنێ نەیەنەوە بەلای ماکوان دا.

ویرسان: پەیمان بێت نایەینەوە بەلایدا، بەس ئازادی بکات کوشتی! خەریکە دەخنکێت.

شێخ بەرقان: ماکوان تکات لێدەکەم ئازادی بکە، با لەو فیتنەیە ڕزگارمان بێت.

ماکوان: لەبەر حورمەتی شێخ بەرقان هێمن بوومەوە، ئازادم کرد و لەبەر دەستمدا نەمان، بەڵام من هەموو گیانم عارەق و ئاوی لێدەچۆڕا، هەستم بە ماندوێتی کرد.

شێخ بەرقان: بڕۆ ناو ئۆتۆمبێلەکەت، هەڵسە بڕۆ.

ماکوان: باشە بەسەرچاو، هەڵسام قاچەکانم ماندووبوون وەکو وابوو حەماڵیم کردبێت، قاچەکانم زەوی نەدەگرت، سەرم گێژی دەخوارد، بەپەلە چووم و خۆمگەیاندە ناو ئۆتۆمبێلەکەم و ئەوەندە ماندوو بووم چاوم نابەیەکدا، نازانم بوورامەوە یان خەوم لێکەوت، بەڵام کە چاوم هەڵبڕی شێخ بەرقان لەلامدابوو.

شێخ بەرقان: باش بوویت شێرە پیاو؟

ماکوان: زۆر ماندووم، ئەو سەگانە نەچوونەتە ناو لاشەم ؟

شێخ بەرقان: نا- ناتوانن، چونکە پەیمانمان لێوەرگرتوون!

ماکوان: ئەی بۆ وا ماندووم؟ ماندوویەتیم ناحەسێتەوە.

شــێخ بەرقـان: زیـاد لە ١٣ کـاتژمێرە لێرە خەوتوویـت، ئەگەر زۆری تر بمێنیتەوە پێدەچێت ســکاڵات لەســەر تۆمار بکرێت و پۆلیس بێت، ماوەیەکی زۆرە لەناو ئۆتۆمبێلەکەتدای هەرچیت کردووە شــوێنەکەت بگۆڕە، برۆ دەم و چاوت بشـۆ و جێگای سـەیارەکەت بگۆڕە بۆ شـوێنێکی دیکە.

ماکوان: ناتوانم چاوم هەڵنایە خەوم دێت.

شـێخ بەرقان: تەحەمولت هەبێت و هەڵسـە دەسـتنوێژ بگرەو نوێژەکانت بکە.

ماکوان: باشە بەسەرچاو، کەوای وت لەترسی خوا کە نوێژەکانم فەوتابوون خێرا گورێکم دایەوە بەرخۆم و چوومە ناو کافتریاکە دەست نوێژم گرت و هاتمە دەرەوە لەبەر سـەرمادا نوێژەکانم کرد هەسـتم کرد لاشـەم تۆزێك باشتر بوو، بەڵام زۆر ماندوو بووم ماوەی ٢٠ کیلۆمەتر ئۆتۆمبێلم لێخوڕی بوو هەر زۆر مـاندووبووم نەمـدەتوانی بەردەوام بم، هەرچۆن بوو خۆم گەیاندە جێگایەکی تر و تا گەیشــتمە بەنزینخانەیەك و لەوێدا وەســتام، دیسانەوە نازانم خەو بوو یان بێهۆش بوومەوە، چاوم هەڵبریەوە ئەمجارە شـێخ بەرقان و حەزقیل و سـەسیل لەلامدا بوون، حەزە گیان دەرمانەکەی هێنـابووەوە، بۆنم کرد و هەڵم مژی هەموو گیـانم ئیسرــاحەتی کرد و چاوەکانم کرانەوە و تەماشـــای کاتژمێرم کرد ٤ بەیانی بوو، وتم شــێخە چەند کاتژمێرە خەوتووم ؟

شێخ بەرقان: لە دوێنێ نیوەڕۆوە، تەلەفونێك بکە بۆ خێزانت زۆر هەواڵت دەپرسـن، دایکیشـت تەلەفۆنت زۆر بۆ دەکات وەڵامیان بدەرەوە زۆر لە دڵە ڕاوکێدان.

ماکوان: تەلەفۆنم کرد بۆ دایکم و پاشـان بۆ خێزانم، هەواڵم دانی کە زۆر باشـم و شـەحنم نەمابوو وایەری شـەحنەکەشـم خراپ بوو، ماوەی دوو ڕۆژە لەسـویدم لەگەڵ هەندێك برادەری خۆمدام، پاش چەند کاتژمێرێکی دیکە دەگەمەوە ماڵەوە بۆ نەرویج.

شێخ بەرقان: ئەتوانیت بڕۆیت؟

ماکوان: ئەی بۆ نا، ئەتوانم

شێخ بەرقان: دابەزە تاقی بکەرەوە ؟

مـاکوان: دەرگـام کردەوە و دابەزیم تـاقی بکەمەوە بزانم دەتوانم بڕۆم قاچم هیچ هێزێکی تێدا نەمابوو، یەکسـەر کەوتم بەدەسـتم و دەرگای ئۆتۆمبێلەکە خۆم گرتەوە، قاچم هیچ توانـایەکی نەمابوو دەمزانی قاچم هەیە، بەڵام هیچ هەستێکم نەبوو، زۆر بەزەییم بە خۆمدا دەهاتەوە.

شێخ بەرقان دەستی کرد بە پێکەنین: پێویستە بڕۆین بۆلای ئێمە!

ماکوان: بۆ کوێ بچین؟

شـێخ بەرقـان: بۆ مەملەکەتی جنۆکە و پەریەکـان، دەرمـانێکمان هەیە بیدەین لەقاچت.

ماکوان: ئەی بۆ نایهێنن بۆ ئێرە؟

سەسیل: نایەت.

حەزقیل: بڕۆ دەچینە لای ئێمە نانێك دەخۆین و دەمێکەیە نانت نەخواردووە ماندوو و لاوازی، وایە؟

ماکوان: وەڵڵا حەزە گیان، خۆم زۆر زەلیل دەبینم قاچەکانم لەدەست داوە.

سەسیل: نا لەدەستت نەداوە، ئەژنۆت بخە سەر زەوی بزانە هێزی تێدایە ئەتوانیت بە ئەژنۆ بڕۆیت؟

ماکوان: جا چۆن بە ئەژنۆ بڕۆم؟

سەسیل: پێڵاوکانت بخە ژێر ئەژنۆ بیخشینە تا دەچینە سەر خۆڵەکە و لەوێوە دەڕۆین.

ماکوان: تێناگەم!

شێخ بەرقان: بیرتە لە سلێمانی بوویت لای قوتابخانەی کاوە، چۆن بردمانیت بۆ مەملەکەتی خۆمان؟

ماکوان: بەڵێ، بەڵێ بیرم کەتەوە، دەبێت خەتەکە بەدەورمدا بکێشن وایە؟

سەسیل: بەڵێ تەواوە، ئەمجارە من دەیکەم، من دەتبەم.

ماکوان: پێڵاوەکانم داکەند و خستمە ژێر ئەژنۆم و ئەژنۆکانم بە هێز بوون، تەنها قاچم و پێکانم توانایان نەمابوو، بەدەم خشاندنەوە ڕۆشتمە سەر خۆڵ و بەدەوری خۆمدا بازنەیەکم کێشا و هێندەی چاو تروسکانێ بەرچاوم ڕەش بوو، هەوایەکی خێرا و سارد لێیدام و چاوم نوقاند و بەرزمکردەوە لە چ جێگایەك بووم!

لەوڵات و مەملەکەتی (ئەڤەتار) دەچوو ئەوەندە خۆش بوو، ئەو هەموو خەڵکە بەدەورم دا وەستا بوون منیش ئەژنۆکانم لەسەر زەوی بوو. ناچار ماندوو بووم دانیشـتم، ئەو هەموو خەڵکە تەماشـای دەکردم و بێدەنگ بوون، منیش ناچار هاوارم کرد حەزقیل، سەسیل، شێخ بەرقان!

لەپڕ پیاوێکی بە شـەهامەت و پڕ لە ڕیش و ویقار دەرکەوت ڕووە و من هات پاڵی خسـتم، بەهێمنی و بەزەردەخەنەوە تاجێکی لەسـەردا بوو عەبایەکی ڕەنگ ئاڵتونی بەشانەوە بوو، جلو بەرگی لەشێوەی دوو بەش جلوبەرگی چینییەکان بوو لەبەردا بوو منیش پاڵ کەوتم، ئاوێکی لینجی هێنا لە ئاوی (ئالوڤێرا) دەچوو دای لە قاچم و ماوەیەك پێوەی مایەوە، هەریەك لەو کۆمەڵەی لە دەور و پشتم بوون دەهاتن و دەستێکیان ئەدا لەقاچم و دەڕۆشـتن زیاد لە ٢٠٠ کەس دەبوون، هەمووی بێدەنگ تا دەورم چۆڵ بوو، کەسم بەدەورەوە نەما هەڵسامەوە، قاچم زۆر باش بوو هەر زۆر ئاسایی بووم. لەدوورەوە لە نزیك مێرگ و گوڵزاراوێکدا کۆمەڵێك دانیشتبوون، کەمن هاتم دونیا زستان بوو لەم بەشەی ئەماندا دونیایەکی سەوز و جوانە، پڕە لە جریوەی چۆلەکە و هاژەی ڕووبار و چەم و سرەوی بەیان و کات دیار نیە، خۆر لە ئاسماندا نابینرێت! ئاسمان شین نیە، بەڵکو زەردەی ئێوارەیە زەردەش نیە، ڕەنگەکانی زۆر سـەرنج ڕاکێشـە، هەرچۆن بوو ویسـتم بگەمە لای ئەو کۆمەڵەیە، هەر دەڕۆشـتم و ئەو کۆمەڵەش دوور دەکەوتنەوە، ماندووبووم لە ڕۆشـتن و کات وەك خۆیەتی، ئەوانیش لە جێگای خۆیان نەجوڵان، کەچی من هەر بەوان ناگەم، بەڵام کۆڵم نەدا هەر ڕۆشتم تا گەیشتمە نزیکیان کۆمەڵێك بوون زیاد لە ١٠ کەس ئاوڕیان دایەوە حەزقیل و شـێخ بەرقان و سـەسـیل و ڕاقیم بینی و ئەوانی ترم نەناسی.

شێخ بەرقان: شکور باشی ماکوان گیان؟

ماکوان: سوپاس بۆ خوا زۆر باشم، خۆشحاڵم بە بینینتان و بەتایبەت کاکە ڕاقی برام، هەواڵی حەنانەی خوشکم چۆنە؟

ڕاقی: زۆر باشـــین کاکە ماکوان گیان، ئێمە ئاگامان لە تۆیە ســـوپاس بۆ هەواڵپرسینەکەت

حەزقیل: برسیتە؟

ماکوان: لەماڵەکەتاندام خەڵکی لەماڵەکەیدا بە خەڵکی تر دەڵێت برسیتە!

سەسیل"بەپێکەنینەوە": ئێستا ئەوە دەخۆیت لە ژیانتا نەتخواردووە.

ماکوان: ئەم بەرێزانەمان نەناسی، چی دەخۆین سەسیل؟

سەسیل: خواردنێکە، ناوی (ڤەڤەشینکە) بۆ تۆ زۆر باشە و بۆ تۆ دروست کراوە.

شێخ بەرقان: جۆرێکە لە ماسی کە بە دارێك برژێنراوە بۆ تۆ، دوکەڵەکەی تامی خۆش دەکات لە جیاتی خوێ و ســـوێری بە ئاوی ســـوێری دەریا لەدوای برژاندنی هەڵیی دەژەنین لە ئاوی دەریا و تامی زۆر خۆشـــە، شەرابی شیر و هەنگوینیش بەسەریدا کراوە!

ماکوان: کوا ڤەڤەشینکە بیهێنن بابیخۆم وا باسی دەکەن خەریکە سوێم دەبێتەوە.

ســەســیل: با جارێ ئەمانەت پێ بناسێنم، خیەل و مویال و عەمبورت و هەرسێکیان بران و زۆر تۆیان خۆش دەوێت، شـــەڕی زۆریان کردووە لەســەرت، بابیال و منۆل ئامۆزان ئەوەش ڤاورن-ە برای عەزیز و گەورەی هەمووومانە.

ماکوان: خۆشحاڵم بەس ڤاورن، ئەو کەسە نەبوو کە ئالوڤێراکەی دابوو لەقاچم نازانم دەرمانێکی دا لە قاچم وابوو؟

ڤاورن: بەڵێ من ئەوم، حەکیمباشی ناو ئەم بەڕێزانەم.

ماکوان: بارك الله فیکم خوا جەزات بداتەوە، دەرمانەکەت زۆر کاریگەر بوو.

حەزقیل: دەرمانی شوشەکەش هەر ئەم دروستی دەکات و زۆر شارەزایە لەو دەرمانانەی کە لە گژوگیا دروست دەکرێت.

ماکوان: وەڵڵا ماوەیەکی زۆرە بەدوای شتێکی وا دەگەڕام، گیانم تووشی پەڵەیەیەك بووە چارەسەری چییە ڤاورن؟

ڤاورن: کوا نیشانم بدە؟

ماکوان: فەرموو بەتایبەت لەدەوری ژێر ڕانەکانیشم هەیە، چەند جار چوومەتە لای دکتۆریش مەرهەمی بۆ نووسیوم هەر لێمداوە و چاك نەبووە.

ڤاورن: دەستی کرد بەناو جانتاکەیدا و شتێکی دەرهێنا لەڕەنگی خوێن دەچوو بەڵام ڕەق بوو، پێی دام و وتی ئەوە بخۆ، بە پشتیوانی خودا چاك دەبێت.

ماکوان: لێم وەرگرت و خواردم تامی زۆر خۆش بوو، تامەکەی لە تامی زەنجەفیل دەچوو، بەڵام بە شیرینتر و خۆش مەزەتر.

ماسی هات لەسەر نانەشان دانرابوو زۆر جوان برژابوو، وتم ئەوە ڤەڤەشینکەیە؟

سـەسیل"بەپێکەنینەوە": بخۆ بزانە چی تامێك ئەدات؟ هەموو مرۆڤایەتی شتی وای تێدا نیە.

ماکوان: هەتیو زۆر چاوچنۆك دیاری، خۆ بەشـی تۆ ناخۆم سـیلاوی؟ بەڵام ڕاست دەکەی خۆش دیارە، بسم الله-م کرد و ئەوانیش بسم الله-یان کرد، دەسـتمان بە خواردن کرد، تامێکی خۆش و نایابی هەبوو، دەسـتم کرد بە گیرفانمادا بە مۆبایلەکەم وێنەی بگرم.

ڤـاورن: لە ئۆتۆمبێلەکە لە بیرت چوو، نـانەکەت بخۆ و بیر لە تەلەفۆن مەکەرەوە، ئەم خواردنە بۆ تۆ باشە.

ماکوان: دەسـتتان خۆش سـوپاسـی داوەتەکەتان دەکەم، ئەرێ بەڕاسـت شـێخ بەرقـان من هەر دەبێـت لەسـەر خۆڵەوە بێم بۆ ئەم وڵات و مەملەکەتی ئێوە؟

شـێخ بەرقان: ئەگەر بەڕێز ڤاورن لێرەبێت من قسـە ناکەم، چونکە ئەو برا گەورە و شێخی هەموومانە!

ڤـاورن: ئەوە گەورەیی خۆتـانە، بەڵێ کـاك مـاکوان دەبێـت هەموو پێگەیشـتنێك بە ئێمە و هاتنی تۆ دەبێت لە ڕێگای هەموو کەرەسـتە سروشـتییەکانەوە بێـت، نـاتوانین لە ڕێگـای چیمەنتۆ یـاخود لە نێوان تەلبەند و ئاسـانی دروسـتکراوەکاندا خەڵکی بێتە لای ئێمە زۆر بەئاسـتەم دەتوانیت، بەڵام جاران دەکرا ئێسـتا کەس لەناو ئێمەدا ئەو توانایەی نیە، ئەوەشی ئەوەی هەیە لەم ناوچەیەی ئێمە نیە.

ماکوان: ئێوە ئێستا لە کوێن و ئەم ناوچەی ئێوە ناوی چیە؟

ڤـاورن: ئەم نـاوچەیە نـاوی مەملەکەتی ڤـاورنە بەنـاوی منەوەیە، من گەورەی ئەم ناوچەیەم لای ئێمە هەر جنۆکەیەك حوکمی هەر جێگایەك

بكات شـــوێنەكە بەناوی ئەوەوە ناو دەنرێت، كە ئەو مرد جێگرەوەكەی ناوەكەی دەبات.

ماكوان: هەندێك پرسیار هەیە مێشكی خواردووم، بەس پێم بڵێن ئێوە دڵ و مێشك و ئەو ئەندامانەتان هەیە؟

ڤاورن: نەخێر؛ ئێمە جۆرە لاشـــەیەكمان هەیە كە تەنها وزەیە وەكو ئێوە مادده نییە، بەڵام دەتوانین لە ناو ماددەدا جێگای خۆمان بكەینەوە، تاكو بتوانین لەگەڵ خەڵكانێكی وەكو بەڕێزتاندا قســـە و ئاخاوتن و گفتوگۆ بكەین.

ماكوان: ئێوە تەنها لەگەڵ مندا بەو شێوەیە قسە دەكەن؟

ڤـاورن: نەخـێر؛ لەگەڵ زۆر كەســـی تردا پەیوەنـدیمان هەیە، بەڵام هەندێكیان توانای ئێمەی نامێنێت و داواكاریان زۆرە ئێمەش ئیهمالیان دەكەین، یان پەنا دەبەن بۆ جنە شەیتانەكان لەگەڵ ئەوان تێكەڵ دەبن و ئامۆژگارییان دەكەین بەقسـەمان ناكەن وازیان لێدەهێنین، هەیە كەسـی بەڕێز و خوانـاســـە، بە كەڕامـاتی دەزانێـت بـاســـی نـاكـات لای كەس، خەڵكێكیش هەیە وەكو تۆ توانای نووسین و دەربڕینی باشـە ڕاستییەكان دەگەیەنێت، هەیە هەر باسی ناكات، دەترسێت خەڵكی بڕوای پێنەكات.

ماكوان: ئەی ئێوە مێژووی خۆتان دەنووسن، مێژووتان چیە؟

ڤـاورن: ئێمە وەكو ئێوەی مرۆڤ توانـای زۆر مـانەوەی بیرەوەریمان نیە لەناو كەلەی ســـەرمان و مێشـــك كە ئێوە هەتانە، بەڵكو ئێمە زۆر كەم یـادەوری و بیرەوەری لامـان دەمێنێتەوە، وەكو مـاســـی واین لەبیرمـان دەچیتەوە، بەڵام كە چووینەوە ســـەری، خوای گەورە توانایەكی پێداوین شـــتەكانمان گشـــتی بیر دەكەوێتەوە وەكو خۆی، ئێمە بەدوای مێژووەوە نین، ئێوە بەدوای مێژووەوەن لێكۆڵینەوەی لەسەر دەكەن، لەم دواییانەدا

فێربووین مێژووی خۆمـان لای ئێوەی مرۆڤ بنووســـینەوە، چونکە هەڵدەگیرێت لاتان لای ئێمە هەڵناگیرێت.

ماکوان: ئێوە چەندینساڵی خۆتان نازانن، مەگەر یاداشتی ناکەن؟

ڤـاورن: نەخێر؛ ئێمە ئەوە نـاکەین لە ئێســـتـادا، بەڵام بەبێ ئەوەی تۆ بەخۆت بزانیت ئەوە بۆ ئێمە دەکەیت!

ماکوان: زۆر ڕاسـتە، کەواتە من زۆر سـوپاسـی تۆ دەکەم، ئێسـتا زانیم بۆ هاوکاری من دەکەن. دانیشـتن لەگەڵ تۆدا فێری زۆر شـتی کردم سـوپاس بۆ هێمنی و لەســەرخۆییت و کەســایەتیە جوانەکەشــت، بەڵام هەیە بە پێچەوانەی منەوە بنووسێت بۆ جنۆکە شەیتانەکان؟

ڤـاورن: بەڵێ هەیە، بەڵام کێشـــە لە مرۆڤەکـانـدا هەیە کە تەرەفی ئەو جنۆکە شـەیتانانەن، ناوێرن وەکو تۆ خۆی ئاشـکرا بکات بنووسێت، ئەگەر بیشـنووســن هەمووی درۆ و دەلەســە و طەلیســم دەنووســن بۆ ئەوەی خەڵکی سەرگەردان بکەن.

مـاکوان: مەبەســـتــت ســـــاحیرەکـانە، ئەوانیش دەردەکەون لە تیڤی و کەناڵەکانەوە سیحر دەکەن خۆیان نمایش دەکەن.

ڤاورن: بڕوا مەکە ئەوانە ساحیربن کە دەردەکەون، ساحیر مەرجی ئەوەی لەگەڵ دەکرێت نابێت دەرکەون، خۆ شـەیتانەکان یەکجار ئەوەندە گەمژە نین دەستی خۆیان ئاشکرا بکەن، ناهێڵن ساحیرەکان دەرکەون مەگەر بۆ کەسانێك کە بزانن زوو هەڵدەخڵەتێن.

ماکوان: ئەی ئەوانە چین لەو شـــوێنانەوە دەردەکەون شـــتی ســـەیر و سەمەرە دەکەن؟

ڤاورن: ئەوانە هونەر و چاوبەستی لەخەڵکی و خێرایی دەست و ئەوکارانەیە دەیکەن، هیچ پەیوەندی نیە بە جادوو، بەشێکیشیان هەر جادووە و سیحرە، وەکو ئافرەتە سەماکەرەکان خۆیان داوا دەکەن لە ساحیرەکان کە جنۆکە شەیتانەکان بچنە لاشەیان درەنگتر ماندوو دەبن و لەرزینی لاشەیان بەهێزتر دەبێت کە خۆیان دەلەرزێنن، بۆ وروژاندنی هەستی مرۆڤە پیاوەکان پارەی پێ پەیدا دەکەن، هەرشتێکیش تاوان بێت ئەوان هاوکاری مرۆڤ دەکەن.

ماکوان: ئەی من بۆ قاچم ئاوای لێهات و ئەوەندە ماندوو بووم، قاچەکانم لەدەست دابوو، تا بە کەرەمی خوای گەورە و پاشان دەرمانی جەنابت توانیم باش بم؟

ڤاورن: لەبەر پەروانە، لە سەر شێوەی مرۆڤ هاتە لات و هێزەکەت تواندبووەوە لەناو ماددەکەدا، توانیت وزەکەش بەدەستی ماددی خۆت بگریت و هەرچی توانا و هێزی ئەو بوو لەخۆتا بەرجەستەی بکەیت و ئەوت وێران کرد، هەموو وزەکەیت برد بۆ خۆت، ئەویش توانای خۆ دەرباز کردنی نەبوو، ئەو وزەیەی ئەو هەیبوو لە شێوەی کارۆموگناتیسیدا بوو، تۆش ماددەکانی کالیسۆم و پۆتاسیۆم ئەو توخمانەی کە لەخاك و خۆڵدا هەیە، هەمووی لاواز کرد و شیتەڵی کرد بەهێز و وزەکەی ئەو ڕاتکێشا بۆ خۆت، ئەوەش زۆر بە دەگمەن ڕوودەدات، بەڵام فەزڵی خوا بەسەر تۆوە بوو توانیت بەسەریدا زاڵبیت و وات لێکرد بۆ پشتاو پشتی ئاقڵ بێت، ئیتر لەو حاڵەتەدا وزەکەی ئەوان لە جێگایەکدا کۆدەبێتەوە، چارەسەریشی نییە مەگەر تەنها خوای پەروەردگار، پاشان لای خۆمان نەبێت، سوپاس بۆ خوا توانیمان تۆ باش بکەینەوە بە فەزڵی خوا. کەواتە کورت و پوخت بۆ ئەوەی تێبگەیت کاری وزە کارەباییەکەی ئێمەی جنۆکە بوو لە لاشەتدا، ئەو هێزەش تەنها بۆ دڵ باشە، بەڵام دەبێت بزانی چاو لاواز دەکات، هەوڵ بدە کە گەڕایتەوە چاویلکەیەکی باش بکرە و

پشـکنینێك بۆ چاوت بکە، بەڵام دڵنیابە بۆ چەوری خوێن و دڵ و چەوری جگەر زۆر باشە و خەفەتی ناوێت، بەڵکو نیعمەتێکی خودایە.

ماکوان: جا جەنابی ڤاورن، تۆ حەکیم و باشـــیت لە بواری مرۆڤ یان جنۆکە؟

ڤاورن: دەی خۆ ئەوەشـــی فێربووم، بەشـــی زۆری لە ئێوەوە وەرمگرتووە زاناکانی ئێوە بەڕاستی نمونەن.

ماکوان: کۆتا پرســـیار، ماندووت ناکەم حەز دەکەم ببمە هاوڕێت، بۆ زانیاریت حەزم بە هاوڕێی جنۆکە نەبووە و داواشـــم لەکەس نەکردووە، بەس داوا لە تـۆ دەکەم بـبـینە هـاوڕێ و بـرا، هـیـوام وایە داواکەم ڕەتنەکەیتەوە، زۆر سەرسامم بەو کەسایەتییەی هەڵتگرتووە و کێیە؟

ڤاورن: من خۆشـحاڵ دەبم، بەس بڕوا ناکەم بتوانین، ناشـمەوێت خەفەت بخۆیت. ئەم کەســایەتییەی کە تۆ دەیبینیت ئەمە ناوی زانایەکی گەورەی خوزستانیە و پیاوێکی زۆر بەڕێزو نەجیبە.

ماکوان: واتا ئێوە ناتوانن بۆ خۆتان شێوەی مرۆڤ دروست بکەن؟

ڤاورن: نەخێر؛ ئەوە کاری خوای پەروەردگارە لە دەستی هیچ مەخلوقێکدا نیە.

ماکوان: چۆن؟ وەڵڵا لە مەملەکەتی ئێمەی مرۆڤ پیکەر و بوك و شـتی وا دروست دەکەن و هیچ جیاوازی ناکەیت لەگەڵ مرۆڤەکاندا.

ڤـارون: بەڵێ ڕاســـت دەکەیـت، مەبەســـتم ئەوەیە ئەوەی کە ئێمە هەڵمانگرتووە مرۆڤە، ئێوە ناتوانن مرۆڤ و ڕوخســـار مرۆڤ بەڕاســـتی دروست بکەن، ئەوەی ئێمە ڕاستییە، بەڵام شێوە و دیمەنەکەیمان کردۆتە قاڵب بۆ وزەکانمان.

ماکوان: چۆن دەتوانن؟

ڤارون: ئەویش جۆرێکە لەو بەهرەیەی خوای گەورە بەخشـــیویەتی بە ئێمە، بەڵام لێرەوە دەتوانیت یەك شـت فێر بیت، کە ڕوخسـار و لاشـەی هیچ کەس نافەوتێت و خوای گەورە لە قیامەتەدا هەمووی وەکو خۆی زیندوو دەکات بە لاشـە و بە هەمان سیماوە، ئەوەش بەشێکە لە دونیای غەیبیات، چونکە مەرج نیە لەم ژینەماندا هەموو شـتێك بزانین، ئەمە بەڵگەی ئەوەیە کە هەموو لاشــە و سـیما و توانای مرۆڤەکان لە ماددەوە دەبنەوە بە وزە، بە هەمان شـــێوە ئەویش ڕۆح ئاڕاســتەی دەکات و دەیهێڵێتەوە شێوە و سیماکەی، بەڵام ماددەکەی دەفەوتێت تا لە قیامەتدا بارانێکی وەکو تۆوی پیاو دەبارێت لەگەڵ عەجم کە لەپشـــتی ئێوەی مرۆڤدا هەیە تێکەڵ دەبێت و ســـەرلەنوێ دی ئێن ئەیەکانتان چالاك دەبنەوە، هەموو کۆدەکانیان دەکەوێتەوە کارکردن و دەســـت دەکەنەوە بە دروســـتکردنی ئەندامەکانی لاشـــە بە شـــێوەیەکی زۆر خێرا هۆکاری خێراییەکەشـی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە پێشـتر وجود و کۆد و شـفرەکان هەبووە، ئەم ســـەرلەنوێ کۆپی دەکاتەوە نەك دروســـتی بکاتەوە بۆیە لەماوەیەکی کەمدا توانای دروستککردنی دەبێتەوە.

ســـەســـیل: ماکوان تەلەفۆنەکەت زۆر لێئەدات و کەســـوکارت بەشـــوێنتا دەگەڕێن، تۆ وتـت چەنـد کاتژمێرێکی تر دەگەڕێمەوە بۆ نەرویج، بەڵام ئاگاداری کاتت بە.

ماکوان: جا چەندمان پێچووە؟

سەسیل: لای ئێمە کات ناڕوات، بەڵکو ئەوە خۆمانین دەڕۆین. لای ئێوەی مرۆڤ حساب بۆ کات دەکەن، بەڵام ئەگەر بگەڕێینەوە کارێکی باشە.

ماکوان: ئەی لێرە بمێنمەوە چی دەبێت جارێ نەڕۆین؟

سەسیل: خۆت باشتر دەزانیت.

ڤاورن: دەتوانیت بمێنیتەوە بە سەدان ساڵ، بەڵام کۆتاییەکەی دەبێت بگەڕێیتەوە، چونکە دوای ئەوە کاتەکان لە تۆ ڕۆشتووە، خۆ ئەگەر نەگەڕێیتەوە ئەوا کەس و کارت هەمووی مردوون، تۆ ماویتەوە، ژیانت زۆر ناخۆش دەبێت وەکو یارانی ئەشکەوتت لێدێت، بە مەرگ ئاواتە خواز دەبیت، نازانی قەدەرت چی لێهاتووە.

ماکوان: تەواو تێگەیشتم، هەڵسە بمبەرەوە بۆ جێگای خۆم، دوورکەوتینەوە لە جەماعەت و خەتێکی ترم کێشا بەدەوری خۆمدا، گەڕامەوە هەمان جێگا.

گفتوگۆیەکی زانستی نێوان بەندە و حەزقیل و سەسیل

لەمەملەکەتی ئەوان گەڕامەوە حەزقیل و سەسیل لەگەڵمدا هاتن، وتم لەگەڵمدا دێن؟

حەزقیل: بیرتە لەناو کەشتییەکە تەریقت کردمەوە باسی فیکری ئیسلامیم لێپرسیت وتت خەوم دێت؟

ماکوان: وابوو، ئەوە خۆ شێخ ڤاورن وتی زاکیرە و میمۆری مێشکتان لاوازە بەس تۆ هیچیت بیر ناچێت حەزەی برام؟

حەزقیل: خۆ مانای وانیە هیچمان بیرنامێنێت، لەچاو ئێوەدا کەمتر هەڵدەگرین و منداڵیمان بیرنیە، یاخود چەندین ساڵ بەر لە ئێستا لەبیر دەکەین.

ماکوان: ئاساییە، حەزە گیان لەخزمەتام ئەمرکە، بەس با بچمەوە سەر خەتی خێرا و ئیتر مێشکم ساف دەبێت با ڕێگام لێ تێك نەچێت.

سەسیل "بە ڕابواردنەوە": بەخوا نازانی ئۆتۆمبێل لێخوڕیت.

ماکوان: توڕە بووم، دە وەرە پیاو بەو تۆ لێیبخوڕە دەی سەسیلە سیلاوی، تۆ کە قسە دەکەیت من هەر خەیاڵم دەڕوات.

سەسیل"بەپێکەنینەوە": وەڵا من جنۆکەم و پیاویشم جا ئۆتۆمبێل چییە، فڕۆکەش لێدەخورم.

ماکوان: وەستام، دە وەرە لێخوڕە سیلاوی.

سەسیل: بڕۆ باشە، بەخوا بەجێت دێڵین ئەبێت خۆت تا نەرویج بەتەنها هەر تف قوت بدەیت بێكەس و هاوڕێ بڕۆیت.

بەوە ترساندمی كە ئۆتۆمبێل لێدەخورم بەتەنها زۆر ناخۆشە،خاڵی لاوازی منی دەزانی، قسەم نەكرد و وتم حەزە گیان قسەی خۆت بكە، لە خزمەت تۆ دام.

حەزقیل: دەمەوێت بزانم خوێندنەوەت چییە بۆ خوێندنەوەی مێژوو ڕەهەندەكانی چۆن دەبینی؟

ماكوان: من خوێندنەوەم بۆ مێژوو بە چەند ڕەهەندێك دەست پێدەكات، سەرەتا لەپێناسەكەیەوە سەرچاوە دەگرێت و ڕەهەندەكانی پێ دەستنیشان دەكرێت.

مێژوو زانستی هەموو زانستەكانە، ڕاستە ئەم پێناسەیەم لە م. كەمال مەزهەرم وەرگرتووە، بەڵام پێش ئەو تەبەری هەمان وتەی فەرمووە بە عیبارەتێكی تر، ئیمامی شافعی دەفەرموێت: (هەركەس شارەزا بوو لە مێژوو ئەقڵی بەرفراونتر دەبێت)[٦]. منیش بۆ خۆم وەك مەشخەڵێك دەیبینم بۆ ڕۆشنكردنەوەی داهاتوو.

ڕەهەندەكانی خوێندنەوەی من بۆ مێژوو

ڕەهەندی یەكەم: توراسی گەلانە و گەنجینەیەتی.

ڕەهەندی دووەم: پێوەری گەورە و پیاوانیەتی بۆ دروستكردنی شارستانیەتی و ڕۆشنبیری.

---

[٦] من عرف التاريخ زاد عقله

ڕەهەندی سێیەم: یادگار و ئەلبومی گەلانە و وەك شیعری لەبەرکراو وایە.

ڕەهەندی چوارەم: پەند و ئامۆژگاری لەسەر وەردەگیرێت و گەلانی لەسەر پەروەردە دەکرێت.

ڕەهەندی پێنجەم: ئەزموونی پیاوچاك و خراپەکارانی ئاشـــنا دەکەیت بە ئەزموونت.

ڕەهەندی شەشەم: مێژوو زانستێکی ڕابردووە، سوودی هەیە و پاڵپشتە بۆ ئێستا، باشترین ئەزموونیشە بۆ داهاتوو.

حەزقیل: چۆنیەتی هەڵسەنگاندنت بۆ خوێندنەوەی مێژوو؟

ماکوان: ئەم پرسـیارەش هەر پێناسـەی دەوێت، واتا کەیفیەت و چۆنیەتی خوێندنەوەی مێژوو. زانایانی مێژوو زۆر قسـەیان لە سـەر کردووە ئەوەی من پێیگەیشـتوم و ئێسـتا بڕوام لەسـەری دامەزراوە ئەوەیە کە چۆنیەتی خوێندنەوەی مێژوو بۆ زانین و گۆڕانکاریە، واتا ئەگەر مێژووی گەلانێك نەتوانێت گۆڕانکاری لەناو گەلێکی نوێدا بکات ئیتر مێژوو زانســـتەکەی خۆی لەدەســـت دەدات، بەو مێژووە ناوترێت زانســـتی، هەر بۆیە دەڵێم مێژوو گەنجینەیە لەبەر ئەوەی ئەو ئالیەتی گۆڕانکاریە وای کردووە کە مێژوو کەیفیەتی خوێندنەوەی هەبێت، جیاوازتر لە هەموو زانســـتەکانی تر تایبەتمەندێتی هەیە.

باشە تۆ ئیشت بەم پرسیارانە چییە حەزەی برام؟

ســـەســـیل"بەپێکەنینەوە": دەیەوێت ئەکادیمیای مێژوو بکاتەوە لە ناو ئێمە، بۆ نابێت؟

ماکوان: من پرســـیار لە حەزەی برام دەکەم، لە ســـیلاوییەکی وەکو تۆی ناکەم.

حەزقیل: ڕاستیت دەوێت سەسیلی برامان ڕاست دەکات، دەمانەوێت لەو بوارانە خۆمان دەوڵەمەند بکەین و سوود لە تۆ وەرگرین.

ماکوان: ئەگەر جدییە لەخزمەتاندام.

حەزقیل: بەدڵنیاییەوە بەجدی قسە دەکەین، ئەی ئەم چۆنیەتیە لایەنی هەیە؟

ماکوان: بەڵێ بە دڵنیاییەوە ڕەهەندی زۆرە، ئەگەر ڕەهەندی نەبێت دووبارە بە مێژوو ناوترێت زانست.

حەزقیل: ڕەهەندەکان چین؟

ماکوان: ئەگەر مۆڵەتم بدەن دەبێت هەندێك شیکاری بۆ ڕەهەندەکان بکەم.

حەزقیل: بفەرموون.

ماکوان: سوپاس!

یەکەم: خوێندنەوەیەکی هەمە لایەنە وەك عەرەب دەڵێت: شامل-ە

چۆنیەتی خوێندنەوەت بۆ هەر ڕووداوێکی مێژوویی دەبێت هەمولایەنەکانی تەماشا بکرێت، بۆ نموونە نابێت بە تەنها باسی عەباسییەکان بکەین کە بە خوێنڕێژی هاتنە سەر حوکم، دەبێت ئەوە بزانین کە خەلیفەکانی ئەمەوی ڕەفتاریان چۆن بوو لە کۆتاییی دەسەڵاتیاندا وە ناسینی بزوتنەوەی تالیبین و بزوتنەوەی عەباسی و کاریگەری نەوەکانی سامان و بوهەیئی، ئینجا دەتوانی دەستنیشانی هەموو لایەنەکان بکەین. کەواتە مێژوو لە بنەڕەتا دەبێت وا تەماشا

بكرێت كە سیستەمەكانی كۆمەڵگای تێدا بەرجەستە بێت، وەك سیستەمەكانی سیاسی، كۆمەڵایەتی، ئابوری و...هتد.

دووەم: دووركەوتنەوە لە جوانكردنی مێژوو.

بۆ نموونە من بۆ خۆم كە كەسێكی ئیسلامیم نابێت لەبەر ئەوەی كە من ئیسلامیم ئیتر بە ئارەزووی خۆم مێژووی حەجاجی كوڕی یوسفی سەقفی جوان بكەم و مێژووی جیڤارا ڕسوا بكەم، محمەدی كوڕی تومرت بە عەزیمول عوزەما ناوبەرم و مێژووی گەلانی تری دونیا بە هیچ و پوچ، لەبەر ئەوە پێویستی بە بێلایەنی هەیە تا بتوانی دەرئەنجامی باشت بۆ دروست بێت لە چۆنیەتی خوێندنەوەت بۆ مێژوو.

سێیەم: دووركەوتنەوە لە ناشیرین كردنی مێژوو.

بەداخەوە ئەمە لەناو عەلمانی و نەتەوەیی و لیبراڵیەكاندا دەبینرێت، تەنها بۆ ئەوەی ئیسلام ناشیرین بكەن بە ئارەزووی خۆیان درۆ هەڵدەبەستن و گومان بڵاودەكەنەوە، زۆر پێویستە لەو بوارەدا كەسی مێژووخوێنەر خۆی بپارێزت، چونكە لە كاتی شیكاری مێژوویدا زیانی لێئەدات و ڕاستگۆیی خۆی لەدەست ئەدات لە نووسین و باسەكانیدا بەگشتی، واتا نابێت هیچ ئایدۆلۆژیایەك كاریگەی لەسەر دروست بكات.

چوارەم: خۆ هەڵواسین بەكتێبی مێژووی كۆندا كە توانات بەسەریدا نەشكێت.

ئێستا ئەم خاڵە زۆر دەیبینم كەلەناو خەڵكیدا باوە، سەرەتای مێژووی نیە خۆی ئالودە كردووە بە مێژووی ئیبنو كەسیر (البدایة والنهایة)و ئیبنو ئەسیری جزیری (ألكامل فی التاریخ) ئیبنو جەریری تەبەری(تاریخ الرسل

والأمم والملوك) ڕەحمەتی خوا لە هەموویـان بێـت، ئەمـانە زۆر جـار لە عەلمانییەكانیش دەبینم باسی ئەم مێژووانە دەكەن، مەبەستم هەندێك لە بێـدینەكـانی ئێوە و ئێمەش، نەك هەر دڵنیـام یەقینی ١٠٠٪ م هەیە كە نەیانخوێندۆتەوە، لەوانەیە لە وتارێكدا یان لە باسێكدا كەسێك باسی ئەم كەڵە پیاوانەی كردبێت، ئیتر دەڵێت لە مێژووی ئەم پیاوانەدا وانوسراوە بۆ خۆی ئەم مێژووانە هەموو دونیا ســـوودی لێدەبیبێت و ســـەرچاوەیە، لەگەڵ ئەوەشـدا هەریەك شێواز و تایبەتمەندێتی هەیە، مێژووی طەبەری موعەن عەنە واتا ســـەنەدییە، مێژووی ئیبنو ئەســـیر (دەوریە) بازنەییە، مێژووی ئیبنو كەسـیر سـاڵە، كە هەریەكە بۆخۆی قسـە و باسـی ئەوەندە زۆر هەڵدەگرێت كە من زۆر جار بۆ خۆم بەدیارییەوە خەوم لێدەكەوێت! كەواتە ئەم جۆرە مێژووانە بۆ خەڵكانی خوێنەری مێژوو نابێـت، باشـــتر وایە بگەڕێنەوە سـەر مێژووی محمود شـاكر، سـەلابی، موسـا شـەریف، سەرجانی و...هتد.

پێنجەم: جیاوازی نێوان مەنهەجی مێژوو نووسانی ئێستاو كۆن

زۆر گرنگە بزانرێت نێوانی مێژوونوسـانی كۆن و نوێ چییە، ئەو كەسـەی لێكۆڵینەوە لە مێژووی كۆن دەكات، دەبێـت شـــارەزابێـت لە شـــێوازی فەرموودەوانی ئیسلام، یاخود زانستی پیاوناسی بزانێت، كە پێ دەوترێت (علم الرجال) ئەمەش بۆ خۆی چەند بەشێكە.

أ- شێواز و تایبەتمەندیی مێژوو نووسەكە.

ب- جۆری بەكارهێنانی ماددەی مێژوویی (السرد).

ت- ڕەخنە و جۆرەكانی.

شەشەم: دووركەوتنەوە لە بواری بیروباوەڕیی

وەك نموونەی كێشـــەی نێوانی هـاوەڵان، ڕەزامەنـدی خوایـان لێبێـت، پێشـینانمان فەرموویانە كە دەسـتمان نەبووە لە شـتێكدا بۆ دەممان تێیدا هەبێـت، وەك خۆی بـاســـی بكەین كۆتـاییی بە بـاســـەكە بێنین كە مێژوونوسانی ناوچەكە و مێژوونوسانی سەردەمی خۆیان و پاشماوەكانیان چیان وتووە.

حەوتەم: ئاگادار بوون لە مێژووی نوێ.

مەبەستم زیاتر ڕووداوەكانی دوای هەڵسانەوەی ئەوروپا واتا ڕێنسانس تا كۆتاییی سەدەی نۆزدە كە زۆر شتی لەسەر بینا دەكرێت.

هەشتەم: دووركەوتنەوە و وازهێنان لە مێژوویەك كە باسی داهاتووی تێدا كراوە.

ئەمە زیاتر لە ناو ئایینەكانی تردا دەبینرێت، تەنانەت لە ناو ئیسـلامیشـدا هەر هەیە بە نیشـــانەی قیـامەت دێـت، ئەمە لە زانســـتی مێژوویـدا ئیعتیبـاری بۆ نـاكرێـت، نەك خوانەخواســـتە بڕوامـان پێی نەبێـت، بەڵام مێژوو ناوەسـتێنێت. فەرموودەی پێغەمبەرمان ﷺ هەیە لەســەر ئەوەی كە خەڵكی بەردەوامن لە كـار و چـالاكییـان ئەگەر قیـامەتیش بێـت ئەو دارەی بەدەستەوەیە بیڕوێنە.[٧]

هیوادارم زۆر دوورم نەكردبێتەوە بڕوا بكە وەڵامەكـان بەدڵی خۆم نیە، ئەگەر تێنگەیشتی زیاتر بۆت شی دەكەمەوە حەزە گیان.

---

[٧] لە موسلیمدایە: فەرموودەكە دەفەرموێت: (إذا قامت الساعة وفي يد أحدكم فسيلة فليغرسها).

حەزقیل: هەر زۆر باشـــە ســـوودی باشـــم وەرگرت، کۆتا پرســـیارم لەم تەوەرەیەدا دەڵێم لە مێژوونوسانی نوێی کورد کامیان سەرنجی ڕاکێشاوی؟

ماکوان: باوکی خۆم بە ڕەحمەت بێت، د. ئازاد گەرمیانی، نەوشـــیروان موستەفا، فازیل قەرەداغی، حەسـەن محمود حەمەکەریم، جەمال نەبەز، ئێستا هەرئەوەندەم لەبیرە.

حەزقیل: باشە ئەکرێت بپرسم ئەدەب چییە؟

ماکوان: ئەمانەت بۆ چییە، ئەڵێی تاقیکردنەوەی من دەکەیت، یاخۆت ئەتەوێت فێر بیت؟

حەزقیل: کاکە پرسیارە وەڵامم بدەرەوە ئەگەر دەیزانی، دەپرسـم: ئەدەب لای ماکوان چۆن پێناسە دەکرێت؟

ماکوان: پێناســە بە دەســت من نیە، ئەدەب بۆ خۆی زانســتە، حەزە گیان ئەویش پێناسـەی بۆ کراوە، من ناتوانم شـتێکی بۆ دابتاشـم بە ئارەزووی خۆم، ناتوانم لە ئەدەبدا لە ڕێبازی کافکاو و نەجیب مەحفوظ و شـــکســـپیرو موعەلەقاتی عەرەب و لەیل و مەجنون و شـــاکاری جوانی کوردان مەم و زین و حەمە دۆك و نووســـینەکانی حریر و گەڕانی ئیبن وبەطوطە دەربچم، بەڵکو دێمە سـەر هەمان پێناسـە دەڵێم (ئەدەب ئەو هەست و نەست و سۆزەیە کە مرۆڤ لەسـەر پەری دڵی و هەستەکانی دەیگوازێتەوە بۆ ســەر خامە و پەڕاو وای لێدەکات بە شـــاکارێکی جوان گوزارشت لە ئازارو خەم و ڕازو ویستەکانی خۆی بکات).

حەزقیل: ئەگەر ئەمە پێناســەی ئەدەب بێت پێت وایە ئەدەب زانســـت بێت یان بەس هونەرە؟

ماکوان: ئەدەب زانســتێکی زۆر گرینگ وبایخدارە و زۆربەی هونەرەکانی لەخۆدا کۆکردۆتەوە، بۆچی خەڵك لێکۆڵینوە ئەدەب دەکات؟

حەزقیل: نازانم!

بۆ ئەوەی جوانییەکانی مرۆڤ کە پەیوەستە بە فەلسەفە، فیکر، هەست، ســۆز و وێنا هەموو ئەمانە ڕێك دەخات، بۆ نموونە ئەگەر وێنە کێشــان بەهرەیەکی خوایی بێت، ٩٩ زانستی ترە پێویستی بەخوێندن و توێژینەوە هەیە، هونەر کارەکەیە نەك ئەدەبەکە، چونکە ئەدەبەکە زانستە بۆ خۆی ئاســەوارێکی فیکری، ئەخلاقی و ڕۆشــنبیری لە ناخی مرۆڤدا بە جێ دەهێڵێت.

حەزقیل: لە ئەدەب دا یاخیبوون هەیە ؟

ماکوان: بەدڵنیاییەوە هەیە.

حەزقیل: هەرگیز یاخی بوویت؟

ماکوان: بەڵێ، بەڵام نەمتوانیووە بەخەڵکی بناســێنم کەس نەزانێت ئێوە دەزانن، ئەگەر من یاخی نەبم کێ یاخییە حەزە، بەس ناوێرم.

حەزقیل: بۆ؟

لەبەر ئەوەی کاتێك کە چوومەوە کوردستان خۆشەویستەکەم بە بەردەمما تێپەڕی بە دوو منداڵەوە، ئەمە نموونەیە دەی وەرە بۆ ئەمە بنووسە بڵاوی بکەرەوە، هەندێك قورســی پێوە دیارە. لەســەرەتاوە دەبێت یاخی بیت لە یەکێتی و پارتی و بیانشــۆیت، ئینجا شــۆڕبیتەوە بە فرمێســك و هەموو هەســت و ئیحســاســێکی خۆمدا، وا یاخیش بووم هیچ کاریگەری نابێت، ئەوەی من دەمویست ڕۆیشت.

حەزقیل: ئەدەب دەکرێت بەچەند بەشەوە؟

ماکوان: جۆری ژانرەکانی ئەدەب زۆرە وەکو هۆنراوە، پەخشـــان (نثر)، چیرۆك،ڕۆمان، ئەدەبی کلاســیك(باســە فۆلکۆریەکان)، موزیك (مقامە) و مقالە ئێستا کورد پێی دەڵێت وتار، ئەمانە پێیاندەوترێت شێوازی ئەدەبی، کەرەســەی ئەدەب بریتین لە ئەدا و نووســین و (ئیرتجال وعەفەویەت)، شــکڵی ئەدەبیش ئەمانەن: ڕۆمانسـیەت، ئەفسـانە،داسـتان، هەموو ئەم باسـانەش مێژوو دەگێڕێتەوە بۆ هۆنراوە و پەخشـان (شـیعر ونثر) ئیتر لە دوایدا ئەو بەشـــانەیان لێ جیاکردۆتەوە. ڕێبازی ئەدەبیمان هەیە وەك ئەدەبی سریالی و ئەدەبی ئیسلامی و ئەدەبی مۆدێرن (حداثە)...هتد.

حەزقیل: مێژووی ئەدەب لە کوێوە سەرچاوەی گرتووە؟

ماکوان: دەڵێن ســـۆمەرییەکـان و میسرـــییەکـان، ئەوەی کە ئێســـتـا لەبەردەستدایە وەك بەڵگە ئەو دووانەن.

حەزقیل: وشەی ئەدەب لە کوێوە سەرچاوەی گرتووە؟

ماکوان: ئەدەب فیکرە، ڕەوشـتە، جوانییە، فەلسـەفەیە، هێمنی یە، وشـەکە لە بنەڕەتـدا من وای دەبینم عەرەبی بێـت، ئەم وشـــەیە بە کەســـێك دەوترێت، کە تێڕوانینی بۆ خالق و گەردوون و ژیان و مرۆڤ زۆر جوان و خواناســانە بێت، یاخود لە ناو عەرەبدا بە کەسـێك دەوترێت کە دوور بێت لەهەموو هەڵەیەك لە زار و لاشەی، کەسی هەڵگری ئەم ئەدەبە پێ دەوترێت: "ئەدیب" لە عەرەبیدا، ئەدەبیش بەگشـــتی لای من هونەری جوانییە بەمانای هزرڤان و هۆنەرو و ژیار.

حەزقیل: ئەدەبی ئیسلامی چییە؟

ماکوان: من خۆشــم بڕوام بە پێناســەکەی ســەید قوتب هەیە، ڕەحمەتی خوای لێبت کە دەڵێت: ئەدەبی ئیسلامی مانای تێگەیشتن وپێگەیشتن و پڕبوونی نەفسە لە سۆزو ناسکی ئیسلام.

لە ســـەرەتایی کتێبەکەی ئیبنو حەجەردا دەڵێت: واتە ڕەوشـــتجوانی لە قســەوکردار، واتە ڕەوشــتجوانی مانای ئەدەبە، وەســتانە لەســەر شــاکارە جوانەکان، ڕێزگرتنی سەرەوەی خۆت و حورمەتی خواروی خۆت و باشی لەگەڵ خەڵکانی تردا.[٨]

حەزقیل: کۆتاییی پرسیاری ئەم تەوەرەیەمان ئەوەیە، ماکوان و ئەدەب؟

ماکوان: من بۆ خۆم کەسێکی ئەدەبیم و دەنووسم لە بوارەکانی چیرۆك و هۆنراوە بەکەمی، بەڵام زیاتر لە بواری شـــیکاری فیکر و مێژوویدا قاڵ بوومەتەوە.

ئەوە چییە هەتیو ئەڵێی لە تەلەفزیۆنیت و ڕۆژنامەنووسیت چاوپێکەوتنم لەگەڵ دەکەیت؟

حەزقیل"بەپێکەنینەوە": بەدڵنیاییەوە دەیناسینەوە و تۆش دەینووسیتەوە خەڵك زۆر سوودی لێ دەبینێت، ئیمە تۆ دەناسین، ماکوان گیان.

سەسیل: ماکوان، پرسیارێك بکەم تورە نابیت؟

ماکوان: ئەگەر جدی بێت تورە نابم، بەس قسەی قۆڕ نەکەیت باشە؟

سەسیل: نا؛ دەڵێم مەزهەب چییە؟

-.-

[٨] "وقال الحافظ ابن حجر في شرح البخاري: الادب استعمال ما يحمد قولا وفعلا, وعبر بعضهم عنه بانه الاخذ بمكارم الاخلاق, وقيل الوقوف مع المستحسنات, وقيل هو تعظيم من فوقك والرفق بمن دونك".

ماكوان: مەزهەب واتای ئیجتیهاد كردنە لەسەر باسێك و خواستێك كە لە دیندا بوونی نییە واتا دەقی ڕاستەوخۆی لەسەر نەهاتووە بەڕاشكاوی.

بۆ نموونە چۆنیەتی دەست نوێژ گرتن یان نوێژ كردن یاخود ڕۆژوو گرتن و زەكات دان، ئەمانە هیچی پەیوەندی نییە بە مەزهەبەوە، بەڵكو ئەوە دینە و ڕاستەوخۆ لەپێغەمبەر ﷺ ەوە وەرمانگرتووە ئەویش لە جوبریل (علیە السلام) پاشان لەخوای موتەعال ﷻ.

كەواتە مەزهەب لەسەر بنەمای بیركردنەوە و دەرهێنانی ئەحكامە كە دەقی قورئان و سونەتی لەسەر نەهاتووە، دەقی ڕاشكاو هەبوو وەك دەڵێن: النص الصریح. ئەوە ئیجتیهاد و بیركردنەوەی تێدا ناكرێت، بەڵكو لە باسێك و خواستێك دەكرێت كە دەقی ڕاشكاو و ڕاستەوخۆی لەسەر نەهاتبێ.

مەزهەبیش ڕاستەوخۆ دەبێت ناوی زاناكە لە پەنایدا هەبێت، بۆ ئەوەی ئەو ئەحكام و ئیجتیهادەی كردوویەتی یان فتوای لەسەری داوە، دەبێت بزانرێت لەسەر چ بنەمایەكە، ئایا قورئان و سونەتە یان ئەحكامی مورسلة، یاخود عورفە یاخود ئیستبضاعة یان قیاسە...هتد.

لێرەدا مەبەستم ئەوەیە هەندێك كەس باسی لەمەزهەبی سەلەف دەكەن كە بەهیچ شێوەیەك مەزهەبی سەلەف بوونی نییە، بەڵكو وشەیەكی بیدعەیە و داهێنراوە. ئەگەر بە كەسێك دەستنیشان كرا كە ئەوكەسە مەزهەبی سەلەفە واتا خۆی زانا و شارەزایە لەبوارەكانی زمانی عەرەبی و فەرموودەوانی و تەفسیرو ڕاڤە بەگشتی و لەزانستی أصول كە مەبەستم عەقیدەیە و زانستەكانی تر بە گشتی ئیجتیهادی كرد، ئەمە تەنها بەو كەسە دەتوانرێت بڵێن مەزهەبی سەلەفە لە ڕووی دروستی كارەكە، بەڵام لە ڕووی زمانەوانییەوە من بۆ خۆم ئیشكالی زۆری تێدا دەبینم، چونكە سەلەف مەرج نییە هەمووی باش بێت. لە ڕووی زاراوەی شەرعییەوە

کێشــەی نیە، چونکە ســەلەف واتا ئەو ســێ جیلەی دوای پێغەمبەری خوا ﷺ.

تێگەیشتی؟

سەسیل: نا؛ هیچ تێنەگەیشتم!

ماکوان: ملت شـــکێنە و برۆ دەی دابەزە، خۆم بۆ کێ ماندوو دەکەم و قســەی جدی بۆ دەکەم، ســەســیل نەما هەر حەزە مایەوە، زۆرم نەمابوو بگەمە ماڵەوە ئەویش جێی هیشتم.

لە نێوانی شەماڵ و بەهجەت دا و هەندێك باس لە دانیشتنێك دا

بەیانی بۆ بەرچایی گەشتمەوە ماڵەوە، کە خێزانم بینیمی وتی ئەوە لەکوێ بوویت؟ لەوە دەچێت لە شەڕ و بەرەکانی جەنگ هاتبیتەوە ئەو هەموو ماندوو بوون و سەرچاو تێکچوونەت بۆ پێوە دیارە؟

ڕاستی دەکرد ماندوویەتی ڕێ و ئیسراحەت نەکردنم، ئەو ماوەیە کە مابوومەوە بۆنی عارەق چڵکنیم شەکەتی کردبووم، خێرا چووم خۆم شۆرد و نانێکی باشم خوارد لێی خەوتم تا دەمەو عەسر، دواتر چووم بەرەو دوکان دەستم کرد بە کارکردن و ماوەیەکی زۆر پشووم بەخێزانم دا، ئەویش ماندوو بوو.

بەردەوام بووم لە کاری ڕۆژانە و ژیانم زۆر ئاسایی بووبووەوە، ئێوارەیەك دوکانم داخست، پیاوێکی خزمی خۆم تێلی بۆ کردم ووتی تا ماڵی ئێمە وەرە ئیشم پێتە.

کە چووم دەنگە دەنگێك کەوتبووە نێوانی کچەکەی و مێردی کچەکەی دەیانویست لەیەکتر جیاببنەوە، منیش کە چووم سوپاس بۆ خوا نەمهێشت ئەو جیابوونەوەیە ڕووبدات، لەسەر هەندێك پەیمان دان بەیەك ڕێکمخستنەوە.

خانەوادەی هەردوولا دانیشتبوون، یەکێك لە خانەوادەی ماڵی زاوا ناوی بەهجەت بوو دەستی کرد بەقسە کردن و ڕووی تێکردم و وتی:

هەرچەندە من بڕوام بە ئایین و دین نیە، بەڵام کاریگەری پیاوانی ئایینی زۆرە و لاشم سەیرە کە ئیسلام وردە وردە بەرەو کۆتایی دەڕوات، کەسێکی زیرەکی وەکو کاك ماکوان هەر بەو شێوەی ١٤٠٠ ساڵە کار

دەكات دەســـت خۆشـــیت لێدەكەم، بەڵام ئەو هەموو مانـدوو بوون وهێزوتوانایەت بۆ لە خزمەتێكی تردا بەكارناهێنیت؟

ماكوان: خۆی لە ڕاســـتیدا عەلمانیەت و بێدینی ئێوەی خومار كردووە لە بنەڕەتی خۆتانی لابردوون، خۆت دانت پێدانا تا كەســێكی دیندار نەهاتە ناو كێشەكە نەتانتوانی بە چاك چارەسەری بكەن، ئەوە گەورەیی من نیە، بەڵكو گەورەیی ئیسلامە.

بەهجەت: من ناڵێم وانیە، بەڵام ئیســـلام باوی نەماوە، عەلمانیەت جێگای گرتۆتەوە، ئەوە منیش و تۆش لە وڵاتی عیلمانین.

ماكوان: خۆ لە ژێر دەســتی خەلیفەی ئیســلامی ڕامانەكردووە و وڵاتمان شـــەریعەت پیادە بكات، بەڵكو ئێمەش لە دەســـت عەلمانی ڕامانكرد، عەلمانی ئێرە دادپەروەرە عەلمانی ئەولا مشـەخۆرو دز بوو. لەبەر ئیسـلام نەهـاتین ئەی ئەوانیش نەیـان دەووت دیموكراســـی و مـافی مرۆڤ بۆ خەڵكی دەستەبەردەكەین، كارەباشیان بۆ دەستە بەر نەكرا! دەزانی ئەوە عەلمانی بوو.

بەهجەت: كاكە عەلمانی ئەوندە ترسناك نیە.

مـاكوان: چۆن ترســـناك نیە! هەرچەنـدە من نـاحەقی تۆ نـاگرم، چونكە عەلمـانییەكـان چوار تـاوانی گەورەیـان ئەنجـامـداوە بەرانبەر بەخەڵكی موسڵمان لەسەر خاك و زێدو مەڵبەندی خۆیاندا كە ئەوانیش:

تاوانی یەكەم: دروستكردنی موستەشریقەكان(ڕۆژهەڵاتناس):

موســـتەشریقەكـان كۆمەڵێـك زانـاو لێكۆڵەرەوەی داخ لەدڵی ڕۆژئـاوان، پیســترین و دڵڕەشـترین خەڵكن، قورئان و ســونەت دەخوێنن و مێژووی ئیسلام و هەموو زانستەكانی ئیسلام وەردەگرن نەك بۆ ئەوەی هیدایەت

وەربگرن، نەخێر؛ بەڵکو بۆ ئەوەی تـانە و تەشـــەرو تەزویری مێژوو و گومان دروسـت بکەن، تەنها مێژووییەکی شـێوێنراو و باسـێکی سـیاسـی ڕووت بدەن بەخەڵکی موسڵمان و بڵێن ئەوە مێژووەکەتانە، ئیتر زانسـت، زانیـاری، میعمار، بینـا، پیـاوچـاك، پیـاوی دینـدار و خوانـاس هەمووی ئەشارنەوە.

تاوانی دووەم: دانان و دروستکردنی گەرای خۆیان لە ناو موسڵماناندا:

موعجیبیان دەکەن بەخۆیان، واتە بە عەلمانیەتی ڕۆژئاوا سـەرسـامیان دەکەن، پاشـان بەچکە موستەشریق دروسـت دەکەن تا کاری ئەوان بکەن لەناو ئەهلی ئیسـلامدا و کە من ناوم ناون بەڕۆژئاواچییەکان! ئەمانە کاریـان ئەوەیە وەك تووتی قەوان شـتی ئەوان بڵێنەوە وەك زەڕنەقوتە دەمیـان کردۆتەوە تـا ڕۆژئـاوا و موسـتەشریقەکـان کرمی خۆیـان بکەن بەدەمی ئەم زەڕنەقوتە عەلمانیانەی وڵاتی موسڵمان.

تاوانی سێیەم: گەورە نیشاندانی ڕۆژئاوا:

تەنـانەت هەموو شـتێکی ڕۆژئـاوا بە چـاك و خراپیـانەوە دەیـانەوێـت بگوازنەوە بۆ وڵاتی موسـڵمانان کە چاکەیان هەیە، بەڵام پۆخڵەواتیـان خۆیانی بێزار کردووە، کەچی عەلمانییەکانی وڵاتی موسـڵمان تەنها داوای پۆخڵەواتەکان دەکەن زیاتر.

تاوانی چوارەم: شێواندنی واقیعی وڵات و میللەتی موسڵمان:

بۆ نموونە ئەوەی ڕیشـی هەبێت و پابەند بێت بە ئیسـلامەوە ناویان ناوە ئـیرهـابـی، ئەوەی داوای شـەریـعەتـی خـوا بـکـات نـاویـان نـاوە ڕەجعی(کۆنەپەرست) و دواکەوتوو، موحەجەبە بەدێو وە هەروەها...

لەڕاستیدا ئەگەر بمەوێت لەسەر ئەم چوار تاوانەی عەلمانی بدوێم زۆری دەوێت، گرنگ ئێوەیە بزانن ئەم چوار تاوانەی عەلمانی هۆکاری دواکەتووی وڵاتی ئێمەیە.

بەهجەت "بە پێکەنین و تانە و تەشەرەوە": دەی ئێوەی ئیسلامی بۆ چاکی ناکەن؟

ماکوان: دەمەوێت مژدەیەکت پێبڵێم ئەویش ئەوەیە، خوای گەورە لە سوننەت و نەوامیس و ڕێسای کەونی خۆیدا وادایناوە، کەدەبێت دەسەڵات دەستا و دەست بکات.

تاکە ئایینێك لە سەر زەویدا دەمێنێتەوە لەناو ناچێت ئایینی ئیسلامە، لە هەندێك زەمەندا زەلیل دەبێت، بەڵام بە عیزەتەوە هەڵدەستێتەوە و لەهەندێك کاتدا دەکەوێت، بەڵام دوایی وەك شێر ڕادەپەڕێتەوە. ئەوەی گرنگە بیزانیت کە موسڵمان و ئیسلام لەناو ناچن، ئەگەر لە ناو چوو ئیسلام نەما ئەوە زەویش کۆتاییی پێدێت، واتا قیامەتە.

چونکە هەموو گەلانی تر لەناوچوون نەماون بۆ نموونە...

- کوا شارستانییەتی ڕۆم؟ تەنها هەندێك پایە و بینا و ئاسەوارێکی ڕوخاوی داچەکاوی نەبێت هیچی نەماوە.

- کوا شارستانییەتی ئیغریق(یۆنان)؟ تەنها کۆمەڵێك فەلسەفەی بەتاڵ و هەندێك مەعبەدی وێرانی وەثەنی نەبێت هیچی نەماوە.

- کوا شارستانیەتی فارس؟ کە لەدوای خۆی هیچ میراتیشی جێنەهێشتوە.

- کوا شارستانیەتی تەتار(مەغۆل)؟ کە هەموو دنیایی داگیر کرد، کوان چیان لێهات.

کوا شارستانیەتی فیرعەونەکان؟ کۆمەڵێك خاك و خۆڵ و بت و هەیکەل نەبێت چییان ماوە، فیرعەونەکان یان مۆمیا کراون یان لە ناو سکی خاکدا ڕاکشاون!

کوا ئیمپراتۆریەتی قەیصەری ڕوسی؟ کە وجودی ئەرتۆدۆکسیشی نەماوە لەسەر زەویدا.

کوا دەسەڵاتی کۆمەنیزمی شورەوی و بەلشەفی کوا سوپای سووری (الجیش الاحمر)؟ چیان لێهات، نابینن چۆن ئاوا بوون.

کوا ئیمپراتۆری گەورەی دنیا (ئینگلیز) کە دەوترا ڕۆژ لە ئیمپراتۆرەکەدا ئاوا نابێت، ئێستا زەلیل و حەقیر شوێن کەوتووی ئەمریکایە.

لەکۆتاییدا موسڵمان سەربەرز بکەرەوە و فرمێسکی چاوت بسڕەوە سنگ دەرپەڕێنە خوای گەورە هەرگیز ئیسلام لەناو نابات، چونکە دەبێ شاهید بێت بەسەر هەموو گەلانی تری دنیاوە. ئەوە موعجیزەی ئیسلامە کە بەم نزیکانە دەسەڵات لە هەموو جیهان وەردەگرێتەوە.

بەهجەت: بەڵگە چیە بۆ ئەم قسەیەی جەنابت مامۆستا ماکوان؟

ماکوان: بەڵگەم زۆرە.

- تەماشای مزگەوتەکان بکەن نەك لە کوردستان، بەڵکو لە هەموو جیهاندا ساڵی ١٩٦٠ تەنها پیاوە پیرەکان لە مزگەوتدا دەبینران ئێستا ئەوەی کە زۆر دەچێتە مزگەوت لاوەکان و منداڵەکانن.

- تەماشای ئافرەتانی باڵا پۆشی سەربەرز بکەن، جاران تا ساڵی ١٩٨٠ لە زانکۆیەك ئەگەر یەك ئافرەت موحەجەبە بووایە، بەڵام ئێستا لە تەلەفزیۆنی عەلمانییەکانیشەوە دەیانبینین کە سوپاس بۆ خوا هەموو زانکۆکان پڕیەتی لە باڵاپۆشە سەربەرزەکان.

- تەماشـای پێشـانگای نێودەوڵەتی كتێب بكەن، زۆرترین فرۆش و ئەوەی ئیزدحامی لەسەرە تەنها كتێبی ئیسلامییە.

- تەماشـــای دەســـەڵاتی عەلمانییەكان بكەن، ناوێرن بڵێن ئێمە عەلمانین، ناچارن بە ئاشكرا دان بە مەرجەعییەتی ئیسلامدا بنێن.

- تەماشـای ڕۆژئاوا بكەن شـارو شـارۆچكە نیە موسـڵمانان مزگەوتیان تێدا نەكردبێتەوە، ڕۆژ بەڕۆژ ڕێژەی موسڵمانان زیاد دەكات.

- تەمـاشـــای ڕاگەیـانـدنەكـان لە جیهـانـدا بكەن نـاچـارن مـامەڵە لەگەڵ موسڵماناندا بكەن بە هەموو شێوەیەك.

- تەماشـای ئابووری و بۆرصـەی جیهانی بكەن، لە ڕۆژئاوادا بەشـی بانكی ئیسلامی كراوەتەوە كە مامەڵە بە ڕیبا ناكات.

ئەوانە هەمووی بەڵگەن.

بەهجەت: ببورە كـاك مـاكوان من دەبێـت بڕۆم منـداڵەكـانم تەنهـان، خۆشـــحـاڵ بووم كە كۆتـاییی هـات و هیوای ژیـانێكی بـاش بۆ هەموو لایەكتان دەخوازم.

ئەو ڕۆشـت و ماڵئاواییمان كرد، یەكێكی تر لە خزمانی زاوا بەناوی شـەماڵ كەوتە پرسیار كردن.

شەماڵ: كاك ماكوان پێتان ناخۆش نەبێت، ئایین لە سەردەمی ئیبراهیمەوە دەست پێدەكات.

ماكوان: چۆن؟

شـەماڵ: من دەیسـەلمێنم ئەوە نیە ئیبراهیم ئیسـماعیل سـەردەبڕێت، کە ئێوە پێی دەڵێن باوكی پێغەمبەران.

ماكوان: لە كوێدا نووسراوە ئیسماعیل سەردەبڕێت؟

شەماڵ: قورئان.

ماكوان: كاك شـــەماڵ بەڕاســـتە؟ یانِ خۆت گێلدەكەی یان نایزانیت و مەبەستتە بڵێی ویستی سەریبڕێت؟

شەماڵ: مەبەستمە بڵێم ویستی سەرببڕێت.

ماكوان: باشە كردی؟

شەماڵ: - نەخێر؛ بەڵام بە هەموو پێوەرێك ئەوە تاوانە، چۆن باوك منداڵی خۆی سەر دەبڕێت؟

ماكوان: باشـە كاك شـەماڵ، پرسـیارێكت لێدەكەم وەڵامم بدەرەوە، تۆش هەرچی پرسیارت كرد منیش وەڵامت ئەدەمەوە ڕازیت؟

شەماڵ: ڕازیم

ماكوان: كاك شەماڵ ئاخر وەعدی پیاو؟

شەماڵ: بەڵێ وەعد.

ماكوان: ئەگەر لەناو گەلێكدا وا باو بێت كە باوكێك دەبێت كوڕێكی خۆی سـەرببڕێت، ئەگەر كەسـێك بیەوێت ئەو كلتورە بگۆڕێت كارێكی خراپی كردووە؟

شەماڵ: نەخێر، كارێكی باشە.

ماکوان: کاك شـــەماڵ لەناو عەرەبدا وا باو بوو کە دەبوو کوڕێك لە کورەکانی خۆیان بکەنە قوربانی، تەنانەت تا ســـەردەمی پێغەمبەر ﷺ ئەمە لەناو قوڕەیشـــدا هەر باو بووە، بەڵام کوڕەکانیان دەکردە قوربانی دوایی لە جیاتی ســـەربڕینی کوڕەکەیان فیدەی ١٠٠ حوشـــتریان ئەدا، تەنانەت بەســـەر باوکی پێغەمبەری ئێمەشـــدا هاتووە ﷺ کە ناوی عەبدوڵلایە کوڕی عەبدولموتەلیب بووە.

کەواتە ئیبراهیم پێغەمبەر - ســـەلامی خوای لێبێت- وەك پێشـــەنگ و قودوەیەك هەڵسا بەوکارە بە وەحی بۆ ئەوەی ئەو باوە جاهیلییە کۆتاییی پێبهێنیت، چونکە پێغەمبەران بۆ گۆڕانکاری هاتوون ئەگەر ئەوان کاری فەساد و قێزەون چارەسەر نەکەن، ئەی کێ چارەسەری دەکات؟

کەواتە مەبەستەکە ئەوە نەبوو کە ئەو کوڕەکەی خۆی سەرببڕێت، بەڵکو بۆ ئەوە بوو کە ئەو باوە بۆگەنە و خراپە لە ناو خەڵکیدا نەمێنیت و پێغەمبەرانیش بە گشتی خەڵکی چاویان لێدەکات.

ڕوونە، کاك شەماڵ؟

شـــەماڵ: بەڵێ دەســـت خۆش تێگەیشـــتم کاك ماکوان، ســـوپاس بۆ ڕوونکردنەوەکەت.

شەماڵ: کاك ماکوان ئەی نیکاحی جیهاد هەیە؟

ماکوان: شتی وام لە شەرعدا نەبیستووە.

شەماڵ: ئەی بۆ داعش دەیکات؟

ماکوان: دەی بڕۆ لە داعشێك پرسیار بکە، من ئەوە نازانم.

شەماڵ: کاك ماکوان ئاساییە هەر پرسیارێکم بوو لێت بکەم؟

ماکوان: بەڵێ ئاساییە بەو مەرجەی کاتم هەبێت من لەخزمەتی موسڵمانان و بە تایبەت ڕووبەڕووی مولحیدەکان دەبمەوە بە دەنگ و بە نووسین، بەوەندەی پێم بکرێت هیچی شاراوەیشم نیە.

شەماڵ: لە ئیسلامدا شیعر حەڕامە، تۆ چۆن شیعر دەنووسیت؟

ماکوان: لەکوێدا نووسراوە شیعر حەڕامە؟

شەماڵ: سوڕەتی شوعەرا.

ماکوان: ئاخر وانیە، ئەمەشت هەڵەیە.

شەماڵ: ئەتوانی ڕوونیکەیتەوە و بیسەلمێنیت؟

ماکوان: شیعر واتای چیە؟

شەماڵ: زۆر شارەزا نیم، تۆ باسی بکە.

ماکوان: شیعر واتا بە کەمترین وشە زۆرترین مانا بدەیت بە دەستەوە، ئەمە پێناسەیە بۆ شیعر. هەرکەس موسڵمان بوو پابەند بوو بە زانستە ئیسلامییەکان بۆ خۆی خەیاڵی زۆر فراوان دەبێت ئەتوانێت بە ئارەزووی خۆی لەو مەیدانەدا ئەسپی خەیاڵی هونەری تاو بدات.

خوای گەورە شاعیران بەوە باس دەکات کەسەر دەکەن بە هەموو دۆڵێکدا واتە ئەگەر پابەند نەبن بە ئیسلامەوە سەرلێشێواون، ئەمەش دەقی ئایەتەکەیە لە سوڕەتی شوعەرا.

﴿وَٱلشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ ٱلْغَاوُۥنَ ﴿٢٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِى كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَذَكَرُوا۟ ٱللَّهَ

﴿كَثِيرًا وَٱنتَصَرُواْ مِنۢ بَعْدِ مَا ظُلِمُواْۗ وَسَيَعْلَمُ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ أَيَّ مُنقَلَبٍ يَنقَلِبُونَ﴿٢٢٧﴾﴾ [الشعراء]

واتە: سەرگەردان و سەرلێشێواوەکانیش شوێنی شاعیران دەکەون﴿٢٢٤﴾. ئایا نابینی کە ئەوانە لە هەموو دۆڵێکدا سەرهەڵدەدەن و لەهەموو شتێك دەدوێن﴿٢٢٥﴾.ئەوانە شتێك دەڵێن و بەکردەوە نایکەن (کردارو گوفتاریان دوورە لە یەکەوە)﴿٢٢٦﴾. جگە لەوانەیان کە باوەڕیان هێناوە و کار و کردەوەی چاك ئەنجام دەدەن و یادی خوا زۆر دەکەن، (وە بەو توانایەی کە هەیانە)پشتیوانی لە ئیمانداران دەکەن کاتێك کە ستەمێکیان لێبکرێت واتا بە هونەرو ئەدەب و شیعر،سەرئەنجام ئەوانەی ستەمکارن دەزانن کە چۆن ژێرەو ژوور دەبن و تیادەچن﴿٢٢٧﴾.

ئەوە ئەو ئایەتەیە کە تۆ باسی دەکەیت و لێت نەزانی.

شەماڵ: بۆ شیعر لە ئیسلامدا گرنگە، لەبەر ئەوەیە من پێم وایە قورئان خۆی شیعرە.

ماکوان: ئێ وانیە، واقیعی ئیسلامی قسەکەی تۆ بەدرۆ دەخاتەوە.

شەماڵ: چۆن؟

ماکوان: ئەم ئیسلامە لەسەردەمی بازاڕی شیعردا هاتە خوارەوە شاعیران لەبەردەمیدا دەستەوسان بوون، دوو نموونە دەخەمە بەرچاو.

لەسەرەتای بانگەوازی مەککەدا خوای موتەعال ئایەتی دابەزاند لە سوڕەتی هود فەرمووی: ئەگەر ڕاست دەکەن ١٠ سورەت وەك ئەم قورئانە بێنن، ڕۆژێك لە ڕۆژان قورەیش کە بازاڕو دوکانی وشەیان هەبوو

بیریـان لەوە نەکردەوە کە وەك قورئـان بێـنن، چونکە هەموویـان دەسـتەوسـان بوون لەبەردەمیدا تەنانەت بازاری "عوکاز" شـاعیرەکانی خۆیـان بە دەقەکـانی قورئـان سـەرسـام بووبوون. دەقی ئـایەتەکە دەفەرمووێت:

﴿أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا۟ بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهِۦ مُفْتَرَيَـٰتٍ وَٱدْعُوا۟ مَنِ ٱسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿١٣﴾﴾ [هود]

واتە: (بێ باوەڕان) دەڵێن: (ئەم قورئانە) خۆی هەڵی بەستووە، پێیان بڵێ: دە ئێوەش دە سـوورەت وێنەی ئەم قورئانە بێنن وە هەرکەس لە خوای گەورە بەدەر، دەتوانن بانگی بکەن (بۆ هاوکاریتان پەنای بۆ بەرن) ئەگەر ڕاست دەکەن.

ڕۆژێك لە ڕۆژان خەڵکی شـاری مەککە نەیانتوانی کۆببنەوە هاوشـێوەی قورئان شتێك بنووسن.

هەروەها لەسـەرەتای چوونی بۆ شـاری مەدینە پێغەمبەری خوا ﷺ لەوێشـدا ئایەتێکی هاوشـێوەی ئەو ئایەتە لەسـەرەتای سـوڕەتی "البقرة" دابەزی، بەڵام لە مەدینە تەحەداکە بەهێزتربوو، داوای لێکردن کە تەنها یەك سوڕەت بنوسن! دەقی ئایەتەکە دەفەرمووێت:

﴿وَإِن كُنتُمْ فِى رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا۟ بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِۦ وَٱدْعُوا۟ شُهَدَآءَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ﴿٢٣﴾﴾ [البقرة]

واتە: ئەگەر ئێوە لە دوو دڵیدان و گومانتان لەم (قورئانە پیرۆزە) هەیە کە دامان بەزاندووە بۆ بەندەی خۆمان محمد ﷺ ئەگەر بۆتان دەکرێت ئێوەش هـەوڵ بـدەن سـوڕەتێکی وەك ئـەو بهێنن، هـاوپـەیمان و

هاوكارەكانيشتان جگە لە خوا (بۆ ئەو مەبەستە) بانگ بكەن ئەگەر ئێوە ڕاست دەكەن(٢٣).

موعجيزەكە لێرەدايە هيچ كاتێك بيريان لەوە نەكردەوە بڵێن وەرە محمد ئێمەش لەو وشـــە و بەلاغەت و نەحو و ڕێكخســـتن و تەنانەت ماناو تێگەيشـتنەوە هاوشـێوەى قورئانمان لايە، بەڵكو سـەرسـام بوون. چونكە قورئان خاوەنى كەرەستەى وشە بوو، شيعريش هەر وشە يە، جياوازييەكە ئەوەيە كە قورئـان وەحييە ئەوەى دەيخوێنيـت و بەكارى دێنيتەوە وەك خەياڵ دنيايەكى فەنتازياى شـــيعرييە خەياڵ فراوان دەكات، واقيعەكەش ئەوەندەى تر هەموو لاكانى سەرسام كردبوو لە ئێستا و لەو سەردەمەشدا، چونكە هەموو ئايەتەكانى چيرۆك و مێژووى بەنى ئيسرائيل بۆ نموونە لە مەككەدا هـاتووە، بێجگە ئەحكـام، ئەهلى كيتـاب زيـاتر لە مەدينە دابەزيووە، بەڵام ئەوەى مێژووى بەنى ئيسرـــائيـل و تەنـانەت مێژووى گەلانى ترە زۆربەى لە مەككە دابەزيوە، موعجيزەكە لێرەدايە لەناو شارى مەككەدا يەك تـاكە مـاڵ مەســـيحى و يەهودى تێـدا نەژيـاوە، بۆيە جولەكەكـانى خەيبەرو و نـاوچەكـانى تر ســـەرســـام بوون هەروەهـا مەسيحييەكانى نەجرانيش هەر سەرسام بوون بە باس و زانياريەكانى ناو قورئان، ئەو زانيارييانەشـى قورئان ئەيدا بە خەڵكى بە گشـتى تەنها زاناو ڕاهيب و كەســـە ديارەكانى ئەو گەل و هۆزانە دەيانزانى، كەواتە قورئان بە هەمـوو پێـوەرێـك مـوعـجـيـزە بـوو، بـۆيە نەيـانـتـوانـى ڕووبەڕووى بوەستنەوە.

قورئانيش هاتە ناو ئەو گەلە دواكەوتووە بە خێرايى هەموويانى گۆڕى بۆ باشـــترين خەڵك، ئەويش موعجيزەيەكى تر بوو، چونكە ئەو ناوچەيە لە جەهالەت دا دەژيان، بەڵام دوايى كە قورئان بووە مەنهەج و دينيان، ئيتر وڵات لە دواى وڵات فەتحيان دەكرد. ئەمان ڕەوشـــت و دادپەروەرى و

بیروباوەڕیان بەسەر خەڵکیدا دابەش دەکرد، ئەمە نهێنییەکی گەورەیە کە دەمەوێت ئەو نهێنییە بۆ ئێوەی بەڕێز ئاشکرا بکەم.

شەماڵ: کات درەنگە دەبێت بڕۆم.

ماکوان: فەرموو کاك شەماڵ.

لەدواییدا منیش هەڵسـام بەرەو ماڵەوە هاتمەوە چوومە ناو ئۆتۆمبێلەکەم حەزقیل و سەسیل و شێخ بەرقان دانیشتبوون.

لە کۆتاییەوە بۆ سەرەتایەکی پڕ وەیشومە

لە هەڵسانم لە ناو مەجلیسەکەدا بەڕێ کەوتم بەرەو ماڵەوە لەناو ئۆتۆمبێلەکەدا هەر سێك لە شێخ بەرقان و کاکە حەزەو سەسیل دانیشتبوون.

ماکوان: السلام علیکم دیمانەتان بەخێر، ئەوە ماوەیەکی زۆرە دیار نین؟

شێخ بەرقان: وعلیکم السلام، ماکوان شتێکی زۆر ترسناك ڕوویداوە.

ماکوان: خێر چی بووە یاشێخ، ڤاورن مردووە؟

شێخ بەرقان: پەروانە مرد!

ماکوان: جا هەردوو چاوی دەرێ سوپاس بۆ خوای گەورە کە مرد.

شیخ بەرقان: ئاخر لەدوای ئەوەی تۆ پەلامارتدا مرد و بەو ئازارەوە کۆتایی بە ژیانی هات.

ماکوان: ئەمەش هەر سوپاسی خوای دەوێت الحمدلله کە ئەو سەگەم کوشت، کێشە چییە؟! ئەزانی چی بەسەر مندا هێنا ئەو هیچ و پوچە، موستحەقە ئەگەر زیندوو ببێتەوە جارێکی تریش دەیکوژمەوە.

حەزقیل: ئاخر ئەیانەوێت تۆڵەت لێبکەنەوە، ئازارت بدەن.

ماکوان: ژیان بە دەست خوای پەروەردگارە، چیان لەدەست دێت با درێغی نەکەن. من خوام هەیە ئەوان شەیتان، جا بابزانم کاممان بەهێزین.

شێخ بەرقان: ئەم قسەیەی تۆ ڕاستە و تەواوە، بەڵام گرنگە هەرگیز لایەنی خوای گەورە بەرنەدەیـت و ئەوانیش بۆت لە کەمینـدان، ئـاگـادارمـان کردیتەوە و خوای گەوەرەش ئاگاداری هەمووانە.

ماکوان: ئەی باشـــە ویرســـان نەی وت من بە هێرش و پلانەکانم دژتان کۆتاییی دێنم ؟

ســـەســـیل: با وابوو، بەڵام کەســـێکی تر بەناوی (وەرماش) خۆی ئامادە کردووە مەلەفی تۆی وەرگرتووە لە ویرســـان و ویرســـان پەیمانی خۆی دەباتە سەر.

ماکوان: وامزانی هەر فرتوفێڵ لەناو ئێمەی مرۆڤ هەیە، ئێ ئەوە چییە ئەو بەڵێن دەدات و پاشـان یەکێکی تر بەڵێنەکە دەشـکێنێت، وەکو حزبە عەلمانییەکانی لای خۆمان دێتە بەرچاوم.

سەسیل: ئیتر ژیانە و ئاوایە، ئاگاداری خۆت بە.

ماکوان: جا ئەم تەڕەماشە ناوی وەرماش-ە بەهێزترە لە ویرسان؟

ســەســیل: هەر وەکو یەکن لەپلەو پایەدا، بەڵام ویرســان هێمنتر بوو، ئەم زۆر خێراو بێ ڕەحمە.

ماکوان: چییە سەسیلی برام ئەمترسێنیت؟

سەسیل: نەبەخوا، تەنها ڕاستییەکەت بۆ باس دەکەم. خوای گەورە پشت و پەنای هەمووانە، پاشان دڵنیابە ئێمەش پشتت بەرنادەین.

شێخ بەرقان: تاکە چارەسـەرێکی بنەڕەتی بۆ دوورخستنەوەی شـەیتانەکان لە خۆمان، ئەوەیە خاوەنی تەوحید و بە تەواوەتی یەکتاپەرســـتی خوای پەروەردگار ڕابگرین و ڕەچاوی وەحدانییەتی خوای پەروەدگار بکەین لە

هەموو بوارەکانی ژیانمان دا تووشی شیرك نەبین، چونکە ئەوان بە شیرك کردنیان درزو کەلێنی گەورە گەورە دەکەنە ناو ئیمانداران بێ ئەوەی بە خۆیان بزانن.

سەسیل: تەوحید چییە، چەند جار ویستومە ئەو پرسیارە بکەم، دەزانم خوا تاك و تەنهایە، بەڵام دەمەوێت لە زانستەکە تێبگەم؟

شێخ بەرقان: تەوحید بریتیە لە:

یەکەم: یەکتاپەرستی لە خوایەتی و هەموو جۆرە بەندایەتیەکانی، هەر لە نوێژو زیکرو حەج و ڕۆژ و تا خوێندنی قورئان وسەربڕین و قوربانیکردن، هەموو ئەمانە پاداشت و سزای لەسەر دیاری کراوە لە دونیاداو لە قیامەتیشدا، بۆنموونە ئەوەی نوێژ نەکات لە یاسای ئیسلامدا سزا دەدرێت، یان ئەوەی زەکات نەدات بە هەمان شێوە لە دونیادا سزا دەدرێت، وەك ئەبوبکر خەلیفەی موسڵمانان -ڕەزامەندی خوای لەسەر بێت - کردی و لە مێژوودا بە جەنگی هەڵگەڕاوەکان ناسراوە، کەواتە ئەمە بۆیە سزای بۆدانراوە دەبێت سەروەری بپارێزرێت.

دووەم: یەکتاپەرستی لە پەروەردگاریەتی خوای موتەعالدا، هیچ کەس ناتوانێت لابدات لەوەی کە ئەم گەردوونە خوای گەورە و کارساز دروستی کردووە و بونیادی ناوە بە جوانترین شێوە، ئەوەی هاوبەش بۆ خوای گەورە دابنێت لە ناو ئایینی ئیسلامدا سزا دەدرێت و هەروەك چۆن حەلاج سزدارا و پێی وابوو خوا دەتوێتەوە لەگەڵ مرۆڤەکاندا، یاخود هەندێك لە سۆفی و شیعەکان پێیان وایە پیاوچاکان شتیان بەدەستە، خوای گەورە داویەتی بە دەست ئەوان و وەکیلن بۆ خوا، کە پەنا دەگرم بە خوای موتەعال لەو جۆرە گوفتارە شیرکیانە، زۆرێکیش لەوان لەسەردەمی یوسف کوڕی تاشفین و ئەبو مەنصوری موەحیدی سزاو حەدی لەسەر دانراوە، چونکە لەسەردەمی سەلەف موسڵمانان زۆر

بەكەمی تووشی ئەم جۆرە شیركیاتانە دەبوونەوە، تا ئەوكاتەی تەرجومەی فەلسـەفەی یۆنانی و بیروبۆچونەكانی مەجوسـی هاتە ناو موسـڵمانان لەسـەردەمی دوای هارونە ڕەشـید - ڕەحمەتی خوا لە هەموو ئەو پیاو چاكانە بێت-، لەسـەردەمی مەئمونەوە دەسـتی پێكرد، ئەمەش بەدرێژایی مێژوو موسـڵمانان باسیان لەم چەمكە هەڵانە كردووە بۆ ڕاسـتكردنەوەی تێگەیشـتنەكان و پاراسـتنی شـەریعەتی خوای گەورە، چونكە ئەگەر سـەروەری تەوحید و بیروباوەڕ نەبێت ئەم ئیسـلامە هیچ بەندایەتی و كارێكی تێدا دروسـت نیە، هەروەك چۆن كە مرۆڤێك موسـڵمان دەبێت سـەرەتا پێی نالێیت نوێژ بكە یان ڕۆژوو بگرە یان حەج بكە، بەڵكو دەڵێیت: شایەتومان بێنەوە بە تەوحید دیێتە ناو ئیسلام، بەهیچ شێوەیەك لە ئیسلامدا دروست نیە نیو بەندایەتی بۆ خودا، دەبێت هەرچی كارە بۆ خوابێت، چونكە لە بەندە وەرناگیرێت ئەگەر هەمووی بەشی خوا نەبێت، كەواتە سـەروەری ئەم چەمكەش هەر پارێزراو بووە بە درێژایی مێژووی ئیسلام، كە موجەدید لە دوای موجەدید پاراستویەتی.

سێیەم: ناوو سیفاتە پیرۆزەكانی خوای موتەعالە، دەبێت سـەروەری ناوو سیفەتەكانی خوا بپارێزرێت ئەگەر موسڵمان قەناعەت و بیرو بڕوای وایە خوا دەپرستێت و خوا هەیە.

ئاخر ناشـێت خوای گەورە سـیفاتی حاكم بێت، بڵێن ئاسـاییە ئێمەش هـاوكـاری دەبین لەحـاكمییەتـدا، پەنـا بە خوای گەورە، خوای موتەعـال هاوكاری ناوێت، یان لە خوای گەورە كەم بكەینەوە بڵێین ئەو نازانێت یاسـا بۆ مرۆڤ و جنۆكەكان دابنێت ئێمە خۆمان دایدەنێین، ئەمە كەی پاراسـتنی سـەروەری سـیفات و ناوە پیرۆزەكانی خوایە، پێویسـتە ئەو سەروەرییەش بپارێزرێت.

بەم سـێ تەوحیـدە حـاكـمیەتـی خـوای گەورە و شـوێـنكەوتـنـی پێغەمبەرەكەیمان ﷺ بۆ دەستەبەر دەبێت.

هەرچەندە ئەم پۆلێنكردنە "ئیبن تەیمییە" كردوویەتی، پێشـــتر زانایانی بیروباوەڕ نەیانكردووە هەمووی هەر بە تەوحیدی خوای ناسراو بووە، بەڵام شـــێخولئیســـلام بۆ زوو تێگەیشـــتن و ئاســـانكاری بۆ كۆمەڵە سەرلێشیواوەكان ئاسانی كردووە.

ماكوان: دەستت خۆش یاشێخ گیان خوێندنەوەیەكی جوان و نایابت كرد، كردت بە بابۆڵەیەك بە ئاسانی لێتێبگەین.

شێخ بەرقان: گرنگە سەسیلیش تێگەیشتبێت.

سـەسـیل: بەڵێ تێگەیشـتم و زۆر مەمنونم خوا پاداشـتت بداتەوە، بەڵام ئەوەی هەموو جارێك باســـی دەكەن كە دین بەزۆر بەســـەر خەڵكیدا نادرێت واتای چییە، یان ئایەتی (لا اكراه في دين) مانای چییە؟

شێخ بەرقان: حەزدەكەم ماكوان وەڵامت بداتەوە..

ماكوان: ﴿لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٥٦﴾ [البقرة]

لاَ إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَد تَّبَيَّنَ الرُّشْـدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىَ لاَ انفِصَامَ لَهَا وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿﴾ البقرَة

واتە: دینداری بە زۆر نابێ بكرێت و دین بەزۆر نادرێت بە سـەر كەسـدا، چونكە ڕێبازی چاك و دروســـت و ئاشـــكرا بووەو (جیا بۆتەوە لە تولە ڕێگای) گومڕایی و سەركەشی، جا ئەوەی باوەڕی نەبێت بە (طاغوت) كە بریتیە لە هـەموو ڕێگـەو ڕێبـاز و هێز و بـەرنـامـە و بـت و لادانێك، وە

باوەڕی دامەزراو بێنێت بە خوا، بێگومان ئەوە دەستی گرتووە بە بەهێزترین هۆکاری ڕزگارییەوە، شوێن دامەزراوترین بیروباوەڕ کەوتووە، کە هەڵناوەشێت و هەڵناتەکێت، وە هەمیشە پتەو و دامەزراوە، خوای گەورەش بیسەرو زانایە، (بە هەموو کردار و گوفتار و نیەت و نهێنی بەندەکان ی)(٢٥٦).

کاتێك کە ئەم ئایەتە دابەزی موسڵمانان لەوپەڕی دەسەڵات و هێزدا بوون، ئەعرابییەکان واتە عەرەبە دەشتەکییەکان منداڵەکانی خۆیان دەنارده لای جولەکەکان بۆ ئەوەی لە میدراسی ئەواندا فێری خوێندەواری بن، دوای ئەوەی کە دەگەڕانەوە بۆ ناو کەسوکاریان هەمووی بە جولەکەیی دەگەڕانەوە، دایك و باوکیشیان بۆ موسڵمان بوونیان زۆریان لێ دەکردن، خوای گەورەش ئایەتی دابەزاند و فەرمووی ئایین بەزۆر ناسەپێنرێت.

مانای ئەوەیە بیروباوەڕی خەڵکی بەزۆر ناگۆڕدرێت، ئەگەرچی ڕاستی و حەق لەگەڵ چەواشەکاری وباطل ئیسلام جیای کردۆتەوە، ئەمە گەورەیی ئیسلام دەگەیەنێت کە ترسی نیە لە ئازادی بیروباوەڕ، بەڵکو خەڵکیشی ئازاد کردووە بۆ کوفر کردن.

ئەوەتا خوای گەورە ڕێگای داوە بە جولەکە، مەسیحی و زەردەشتی وە لە قورئانیشدا ئەحکامی بۆ دیاری کردوون بە ئارەزووی خۆشیان کوفر دەکەن، کە دەڵێن عیسا کوڕی خوایە، وە هەندێك لە جولەکەکانیش دەڵێن عوزێر کوڕی خوایە، وە زەردەشتییەکانیش بڕوایان بە فرە خوایی هەیە وەکو ئەهریمەن و ئاهورامازدا و زەراوەن.

ئیسلام لە ڕووی ئازادییەوە هیچ کەس لە قاڵب نادات و مافی کەسیش پێشێل ناکات، پێغەمبەری خوا ﷺ بەشێکی مزگەوتەکەی دایە مەسیحییەکانی نەجران بۆ حەوانەوە و عیبادەتی خۆیان.

برادەرێکی قســـەخۆش لێی تێك چووە وادەزانێت بیرو باوەڕ و مەشروب خواردنەوە وەکو یەك وایە، ئاخر داماو مەی خواردنەوە چ پەیوەندییەکەی هەیە بەسەر بیرو باوەڕ و ئازادییەوە.

لەســاڵەکانی ١٩٦٠ ئەمەریکا بە ڕەســمی داوای کرد کە لەو وڵاتەدا مەی قەدەغە بکرێــت بەڵام ســـەرکەوتوو نەبوو، لەوڵاتێکی وەکو نەرویج لە هەندێك لە جێگاکان دا دەبێت لەســەروو ١٨ ســاڵ بن تا مەی بکڕن وە هەندێك جێگاش هەیە دەبێت ٢٥ ســـاڵ بێت بۆ ئەوەی بتوانێت مەی (قورس لە کحولەکەی) بکڕێت، ئایا ئەمە پێشـــێلکردنی مافی تاکەکانە یاخود دەسەڵات دەیەوێت بیانپارێزێت.

ئەگەر کەســێك مەی بخواتەوە و شــۆفێری بکات، ئایا ئەمە ئازادییە یان خۆکوشتنە؟

ئازادی عەقڵی دەوێـت وە زەبتی دەوێـت نەك بەرەڵڵایی، ئەگەر ئازادی بەرەڵڵایی بێت کەواتە دەبێت ئازادی بۆ ئازادی داوا بکەین.

سەبارەت ئایەتی (لا اکراه فی الدین) خیتابە بەرانبەر بە هەموو کافر و بێ باوەڕێك، ئەگەر کەسەکە بە ئاشکرا خواردییەوە و خەڵکی بەرەو ئەوە برد کە مەشروب بخۆنەوە و خۆشــی بە ســەرخۆشــی دەرکەوت و تاوانەکەی ئاشـکرا کرد، بانگەشـەی بۆ بەدڕەوشـتی و مەی خواردنەوەکەی خۆی کرد بەدڵنیاییەوە جەڵدی لێ دەدرێت تا ســێ جار ڕێگا پێدراوە، بەڵام ئەگەر هەر وازی نەهێنا ئەوا لەو کەسانەیە کە لە کۆمەڵگەدا زیادەیە و دەبێت پاك بکرێتەوە و بچێتەوە بۆلای خوای پەروەردگار!

بە دەیان هاوەڵمان هەبووە کە مەشروب خۆر بوون (ڕەزامەندی خوایان لێ بێت) وەکو ئەبو میحجەن ئەلسـەقەفی، تەنها لەکاتی جیهاددا ئاشـکرا دەبوو کە مەشروبی دەخوارد، بەڵام لەبەر ئەوەی کە مەبەسـتی نەبوو کە ئاشـــکرا بێت چەندین جار جەڵدی لێدراوە، بەڵام مەبەســـتی نەبووە

بانگەشـەی بۆ بکات و خەڵکی بەرەو ئەو کارە ڕابکێشـێت، موجاهیدیش بووە و هـاوەڵی پێغەمبەری خوا ﷺ بووە، یاخود ئەو کەســەی کە لە مـاڵەکەی خۆیـدا مەشروبی دەخواردەوە و ئیمامی عومەر (ڕەزامەنـدی خوای لەسەر بێت) چاودێری کرد و بەسەر دیواردا چووە ماڵەکەی، کەسە مەشروب خۆرەکە تانەی دا لەو کارەی و وتی من لەماڵی خۆمدا مەشروب دەخۆمەوە و ئـازادم کەچی دەکەم لەمـاڵی خۆم، کـارە خراپەکـانی تۆش ئەوەیە کە جاسـوسـیت کردووە بەسـەر منەوە، هەروەها بەبێ مۆڵەتیش هاتوویتە ماڵەکەم، بۆیە ئیمامی عومەر دەســتبەجێ داوای لێبوردنی لێ کرد و چووە دەرەوە.

گەورەیی ئازادی لە بیروباوەڕ دایە.

سەسیل: دەست خۆش ڕوون بوویەوە بۆم.

شـێخ بەرقان: ماکوان هەوڵبدە کەمتر بەتەنها بیت، لەهەموو حاڵەتەکاندا ئێمە و شــەیتـانەکـانیش دەتوانین لە تەنهـایـدا بێینە لات، لە وجوودی خەڵکـدا هەرگیز نـاتوانین بێینە لات، بەتـایبەتیش لە حزوری خەڵکی موســڵمانـدا لەگەڵتـا بێـت، ئەوا شــەیتـان و جنۆکە خراپەکـان دوور دەکەونەوە.

ماکوان: ڕاستە یاشێخ، بەڵام خۆشت دەزانی تەنهایی زۆر جار پێویستە بۆ ئێمەو مانان، تەنانەت بۆ سافکردنی مێشك و ئارامی دڵ و دەروونمان.

شــێخ بەرقـان: تەنهـایی و خەڵوەت لەگەڵ خوای خۆت بۆ عیبـادەت و بەندایەتییەکان هیچ کێشــەی نیە، مەبەســتم تەنهایی زۆر جار مرۆڤ بەرەو تاوان دەبات، خۆت ئەوە باش دەزانی وایە؟

ماکوان: ڕاستە، بەڵام من بڕوام بە قەزاو قەدەری خوایش هەیە.

حەزقیل: توخوا منیش دەمەوێت لەو قەزاو قەدەرە تێبگەم؟

ماکوان: هەموو موسڵمانێك چیرۆکی پێغەمبەر موسا - سەلامی خوای لێبێت - لەگەڵ بەندەیەکی چاکە خواز کە ناسراوە لەناو کوردا بە خەیری زینە یاخود خدری زیندە لە دیندا ناسراوە بە (خضر) سەلامی خوا لەویش بێت دەزانن، تۆش دەزانی حەزە گیان؟

حەزقیل: ئەی چۆن نازانم، هەموو جومعەیەك دەیخوێنمەوە.

ماکوان: باشە (بارك الله فیكم) خوا قوبوڵی بکات لێت، کەسێك لە موسای پرسی زیرەکترین مرۆڤی سەر زەوی کێیە؟

پێغەمبەر موسا فەرمووی: منم!

لەدواییدا خوای گەورە بە پێغەمبەر موسای فەرموو: لە تۆ زیرەکتر هەیە بەندەیەکە لە بەندە چاکەکانمان، خوای پەروەردگار لە جێگایەکدا مەوعیدی بۆ دانان کە یەکتری ببینن.

موسا و هاوکارەکەی کە ناوی یوشەعی کوڕی نونە کەوتنە ڕێ و ئەو بەندە چاکە خوازەیان بینی.

بوونە هاوڕێ و کەوتنە ڕێ.

لە ڕێگادا خضر بەلەمێکی کونکرد لە کاتێکدا بە خۆڕایی هەڵیگرتبوون، پاشان زللەیەکی لە منداڵێکدا و کوشتی.

دوای ئەوە چوونە دێیەك کەس میوانداری نەکردن و نانیان نەدانێ، کەچی کەوتە قوڕ شێلان بە پێغەمبەر موسا سەلامی خوای لێبێت بۆ چاککردنی دیوارەکە.

بۆ؟

حەزقیل: منیش دەڵێم بۆ؟

ماکوان: ویستی پێی بسەلمێنیت کە قەدەری خوای گەورە لەگەڵ یاساکانی گەردووندا یەکانگیرە.

بیری خســـتەوە بە کونکردنی بەلەمەکە کە تۆ لەناو تابوتێکدا ژیانت و چۆتە ماڵی فیرعەون، لەکاتێکدا یوکابدی دایکت و مەریەمی خوشـــکت وایان دەزانی دەخنکێیت، عیمرانی باوکیشی ئەو شەوە لە سەرە حەرەسی بوو لە ماڵی فیرعەون.

پاشـــان زللەیەکت لە پیاوێکدا و کوشـــتت، ئەویش تەفســـیری ئەوەت بۆ دەکات قەدەری ئەو منداڵە بەو ویســـتی خوای گەورە کۆتایی هاتووە لەبەر چاکە خوازی دایك و باوکی، ئەگەر ئەو کابرایەی تر کە بەزلەیەك کوشتت بمایە فیتنەی زیاتری دروست دەکرد، پاشان چویتە مەدیەن و ئەو شـــێخە پێی وتی کە پـارێزراوی لە دەســـتی خراپەکـاران، تۆ واتزانی خراپەتکردووە بە چاکە بۆت شـــکایەوە پلەی پێغەمبەرایەتیت بەدەســـت هێنا لەوێ.

ئەو دیوارەش کە هەڵیساندەوە پێت، هەر قەدەری چاکە و باشەیە، موسا پێغەمبەر قەدەری چووە لای ئەو دوو ئافرەتەی کە مەڕەکانی بۆ ئاو دان، هەمـان قەدەرە بـۆ ئەو دوو منـداڵە دیـواری مـاڵە ڕوخـاوەکەی بـۆ هەڵساندنەوە تا گەنجینەکەیان دەست کەوێتەوە.

کورت و پوخت ئەوە وەڵامی قەزاو قەدەری خوایە بۆ هەموو مرۆڤێك.

چونکە خوای گەورە خاوەنی سیستەمێکی بەدیعە، مرۆڤ هەرچی بەسەر بێت دڵنیابن لە چاکەیە و خوای گەورە زوڵم لەکەس ناکات، بەڵام کێشەکە

لەوەدایە مرۆڤ پەی پێنابات بۆیە ئارامگرتن لەسـەر قەزاو قەدەر خێرت دەست دەکەوێت.

کەواتە هەرکات ناڕەحەتیت بەسـەردا هات بزانە پەروەردگارت تۆی لەبیر نەکردووە.

شێخ بەرقان: دەستەکانت خۆش و دەمت و ئەقڵت پڕ بەرەکەت، لە قسـە کردن و زانیارییەکانتدا ماکوان گیان، بارك الله فیكم.

گەشـــتیتە بەردەرگای ماڵەوەتان و ئیمەش دەڕۆین و تۆش ماندوویت ئاگات لە خۆت بێت، لە دوورەوە چاودێرین لەگەڵتا و خوای گەورە چاودێری هەموومانە و ئاگادارە.

ماکوان: ئەو تەڕەماشە ناوی چی بوو ناوەکەیم بیرچووەوە؟

شێخ بەرقان: وەرماش

کۆتاییی کتێبی سێیەم و
دەستپێکی کتێبی چوارەم
ڕووداوەکان چر تر دەبێتەوە

لەکۆتاییدا:

لە دونیای ئەمڕۆدا بەتایبەت لە هەرێمی ئێمەدا کاری جادووبازی لەپەنای جادووبازیشدا هەڵخەڵەتاندنی خەڵکی کارێك و دیاردەیەکی بەرچاوە، بە دەیان بەرنامەی تەلەفزیۆنی لەسەر ئامادەکراوە، ئەم کارە ماڵی زۆر خەڵکی وێران کردووە. کۆمەڵێك ساحیری بەرچاو پەیدا بوون لە پیاوان و لە ژنان لە هەرێمی کوردستاندا خەریکی ئەو کارە قێزەونەن، کە لەدوای هاوبەشدانان بۆ خوای پەروەردگار گەورەترین تاوانە، حوکمەکەی لە ئیسلامدا کوشتنە و هەندێك دەڵێن: پاکبوونەوەشی نیە.

لەم کتێبەدا باسی جۆری جادوو پاشان بەتاڵ کردنەوەی بەشێکیمان کردووە، لە بەشی داهاتوودا بە پشتیوانی خوا زیاتر باسی دەکەینەوە، لەم دواییانەدا یاسایەکی نوێ سەبارەت بەو پرسە دەرچوو لە هەرێمی کوردستاندا کە لە ڕاستیدا کارێکی زۆر باش بوو، ئەو کەسانەی کە لە بواری جادووبازیدا کار دەکەن بە پیاو و ژنیانەوە خەڵکی بەدڕەوشتن و داوێن پیسن، مەرجی ساحیر و جادووباز ئەوەیە کە دەبێت داوێنپیس بێت و درۆزن و خراپەکار بێت، خودای گەورەش وای کردووە کە بەزووترین کات لە ناو کۆمەڵگەدا بناسرێنەوە، ئەگەر چی مەرجی ساحیر و جادووبازەکان کە لەگەڵ شەیتانەکان دەستدەکەن بەو کارە دەبیت نهێنی بێت، چونکە شەیتانیش ئەوەندە گەمژە نیە دەستی خۆی بۆ هەموو کەس ئاشکرا بکات.

هەر كەس ئەوكارە ئەنجام بدات و بیكات كافرە و لە ئیســـلام دەچێتە دەرەوە پەنــا بەخوای گەورە، ئەگەر بە هەڵەش كردبووی و نەیزانیبوو، دەبێت تۆبەی لەسـەر بكات و جارێكی تر شایەتومان بهێنێتەوە و بێتەوە ناو ئیسلام، چونكە لە ئیسلام و موسڵمانیەتی دەرچووە.

هەموو ســـیحر و جادوویێك بە دوو شـــێوەی ســـەرەكی دەكرێت، هەر شـــێوەیەكیش لەو دوو بەشـــە لقی تری لێدەبێتەوە، ئەویش نوسراو، كە چەنـد لقێكی لێـدەبێتەوە، بە دەرمـان و بەهـارات و مۆم و بوغورد و خواردن و لەبەر كردنی جلوبەرگ، سیحرەكە دەكرێت.

بەشـــی دووەم لەڕێگای جنۆكە و شـــەیتانەكانە كە دەســـت دەوەشـــێنن، یاخود دەچنە ناو لاشـــەی مرۆڤەكان و كاریگەری لەســـەر مێشـــك و هەڵسوكەوتیان دروست دەكەن بەرەو ئاڕاستەی خراپ.

ئەگەر مرۆڤ خواناس و دەم بەزیكر و بەندایەتییەكانی بە باشـــی بكات، ئەوا بەدڵنیاییەوە بەهیچ جۆرە جادوو جنۆكە و شـەیتانیش كاری لێناكات، چونكە تەرەفی خوای پەروەردگارە. هەركەسیش تەرەفی خوای پەروەردگار بوو نە شەیتان دەتوانێت زەفەری پێ بەرێت نە سیحر و طەلیسمەكانیش كاریان بۆ دەكرێت.

هۆكاری ئەم هەموو دەردو وەرهەمەی ناو جادووبازان دەگەڕێتەوە بۆ ناڕۆشـــنبیری خەڵكی موســـڵمان و ئاگا نەبوونیان لە ئایینەكەیان، بۆیە خەڵكی نەخوێندەوار دەتوانێت زەفەری پێ بەرێت، تەنانەت بە خەڵكی دانشـــمەند و زانكۆ، تەنانەت پلە بەرزەكانی ناو كۆمەڵگەش. هۆكاری خوێندنەوەی ســـادەییانە بۆ ئیســـلام و ئاگا نەبوونیانە لە ئایینی خوای پەروەردگار.

هەموو ئەو هۆكاری ســـیحر و جادووە دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی مرۆڤ لە نیعمەتەكانی خوای گەورە تێناگات و كوفری پێدەكات.

کوفری نیعمەت: (کفران النعم)

مرۆڤ کاتێك خوای گەورە دروستیکردووە و پاش ئەوەی کە لەبەهەشتدا دەرکرا بەهۆی درۆکردنی شـــەیتانەوە و قەدەری خوای گەورە وابوو کە بێتە سـەر زەوی و ژیان لەسـەر زەوی بەرێتە سـەر، هەرچەندە کە وەکو سـزایەك بوو بەڵام لەگەڵ ئەوەشـدا خوای تاك و تەنها هەموو شـتێکی بۆ مرۆڤ ڕەخســاندووە و لەزەویدا دایناوە تاوەکو بتوانێت بۆ ژیانی خۆی ســوودی لێوەربگرێت، نیعمەتەکانی خوای گەورە ببینێت و شــوکرانەی لەسـەربکات و ئەگەر شـوکرانە بژێر بێت لەسـەر نیعمەتەکانی خوا گەورە پاداشتی دەداتەوە بەباشتر و پاداشتەکەشی ئەوەیە کە خوای گەورە لێت ڕازی دەبێت و نیعمەتی بەهەشـــت دەکات بەخەڵاتی ئەو مرۆڤانەی کە شوکرانە بژێردەبن.

ئەگەر مرۆڤ شــوکرانە بژێر نەبێت لەســـەر نیعمەتەکانی خوای گەورە بێگومان سـزا وەردەگرێت و مرۆڤیش وەکو فیترەتی خۆی خوادەناسێت و ڕوو لەخوایە، بەڵام زۆر هۆکار هەن کە پشـت لەخوا دەکات و شـوکرانە بژێرنابێت، هۆکارەکانیش هەمووی هەڵەو تاوان و نەزانی مرۆڤە، خوای گەورە لە ئایەتێکی پیرۆزدا باسی دەکات و دەفەرموێت:

﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فِي ٱلْبَحْرِ ضَلَّ مَن تَدْعُونَ إِلَّآ إِيَّاهُۖ فَلَمَّا نَجَّىٰكُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ أَعْرَضْتُمْۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَٰنُ كَفُورًا﴿٦٧﴾﴾ [الإسراء]

واتە: کاتێك کە مرۆڤ تەنگانە و ناخۆشییەکی بەسەردا دێت لەدەریادا (کاتێك کە دەچێتە سـەرکەشـتی وناودەریاوە و تووشـی شـەپۆل و باوباران دێت) تەنها ڕوو لەخوای تاك و تەنها دەکەن و دەپاڕێنەوە کە فریایانبکەوێت و ڕزگاریان بکات لەو تەنگانەیە و کاتێك ڕزگاریان دەبێت و دەگەن بە وشـــکانی، خۆیان دەبن بە بەربەســت لەبەردەم خۆیاندا بۆ بەردەوامبوونیان لە شــوکرانەکردنی خوای گەورە و بێگومان مرۆڤ کوفری نیعمەتکارە، والله اعلم.

پاشان خوای پەروەردگار لە ئایەتێکی تردا دەفەرموێت:

﴿أَمۡ أَمِنتُمۡ أَن يُعِيدَكُمۡ فِيهِ تَارَةً أُخۡرَىٰ فَيُرۡسِلَ عَلَيۡكُمۡ قَاصِفًا مِّنَ ٱلرِّيحِ فَيُغۡرِقَكُم بِمَا كَفَرۡتُمۡ ثُمَّ لَا تَجِدُواْ لَكُمۡ عَلَيۡنَا بِهِۦ تَبِيعًا۝٦٩﴾ [الإسراء]
واتە: ئایە دڵنیان لەوەی کە نەگەڕێنەوە بارودۆخێکی لەو جۆرەی کە پێشتر باسمانکرد ناڕەحەتی و ناخۆشیتان توش نەبێت، ئەو کاتە خوای گەورە تووشی بایەکی توندتان بکات و نوقمبن لەناو دەریاکە و فریادڕەستان نەبێت بەهۆی ئەو کوفرکردنەتانەوە کە شوکرانەی خوای گەورە و پاشان نیعمەتەکانی ناکەن؟

بێگومان مرۆڤ تا سـەر لەخۆشـیدا نابێت و هەموو کاتێش لە ناخۆشـیدا ناژییێت، هەر بۆیە دەبێت لەکاتی خۆشـــیدا شـــوکرانە بژێربێت، تاوەکو لەکـاتی نـاخۆشـــیـدا خوای گەورە بە هـانـایەوە بێـت و فریـادڕەس و ڕزگارکاربێت لە تەنگانە و ناخۆشی.

بۆیە خوای گەورە بەســـەرهـاتی قەومێکمان بۆ بـاس دەکـات کـاتێك لە خۆشـــیدابوون و ژیـانیـان پـارێزراو بوو کە خوای گەورە نیعمەتی خۆی ڕژاندبووە سـەریاندا و مەترسییان لەسـەر نەبوو، بەروبوومی دارودرەختی پێیان بەخشـــیبوو لە هەموو جۆرێك کە ئەوەی پێویســـتی ژیانیان بوو لەخاك و نیشـتیمانی خۆیاندا لەبەردەسـتیان بۆیان ڕەخسـێندرا بوو، کە خوای گەورە بۆیانی ڕەخسـاندبوو هەر وەکو لە ئایەتێکدا باسـیان دەکات کە قەومی سبأ بوون لە یەمەن، لەم ئایەتەشدا دەفەرموێت:

﴿وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا قَرۡيَةٗ كَانَتۡ ءَامِنَةٗ مُّطۡمَئِنَّةٗ يَأۡتِيهَا رِزۡقُهَا رَغَدٗا مِّن كُلِّ مَكَانٖ فَكَفَرَتۡ بِأَنۡعُمِ ٱللَّهِ فَأَذَٰقَهَا ٱللَّهُ لِبَاسَ ٱلۡجُوعِ وَٱلۡخَوۡفِ بِمَا كَانُواْ يَصۡنَعُونَ۝١١٢﴾ [النحل] واتە: خوای گەورە نموونەیەك باس دەکات خەڵکی

گوندێك یان کۆمەڵگەیەکی جێنیشین کاتێك کە پارێزراوبوون و هیچ ترس و مەترسییان لەسەرنەبوو و دڵنەوابوون لەهەموو مەترسییەك، ڕزق و ڕۆزییان بۆ دەهاتە بەرهەم لە هەموو لایەکیانەوە بەدەوری خۆیاندا.

لێرەدا بە باشـی دەزانم کەمێك ڕوونکردنەوەی ئەم باسـە بکەین تاوەکو باشـتر لێی تیبگەین: خەڵکی ئەم دێیە کە خوای گەورە باسـی دەکات بۆمان و دەفەرموێت (يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَداً مِنْ كُلِّ مَكَان) مەبەسـت لەم ڕزق و ڕۆزییە ئەوەیە کە وەکو ئیبن کثیر لە تەفسیرەکەیدا باسی دەکات و دەفەرموێت، گوندێك بوون لە سبأ و لەسەر ڕووبارێك دەژیان کە چوار دەوریـان دارودرەختی میوە بوو، بەردەوام بەهۆی شـوێنەکەیانەوە و ڕووبارەکە دارودرەختەکانیان زۆر بەبەرهەمبوون و بەروبومیان زۆربوو کە سـوود و پێداویسـتی ژیانیـان لێ وەردەگرت، بەڵام ئەم خەڵکە شـوکرانەی خوایان نەدەکرد لەسـەری بۆیە دەفەرموێت (فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللهِ) کوفریـان بەو نیعمەتانەی خوای گەورە دەکرد کە بۆیانی ڕەخسـاندبوو واتا شـوکرانە بژێرنەبوون لەسـەر نیعمەتەکانی خوای پەروەردگار.

ئێمە وەکو باسـمان کرد هەر کەسـێك شـوکرانە بژێربێت خوای گەورە پاداشتی دەداتەوە و هەر کەسێکیش کوفری نیعمەتەکانی بکات سزای بۆ داناوە.

بەڵام دەبێت ئەوەش بزانین لەپاداشـت و سـزادا هەردوو جۆرەکە خوای گەورە بۆی هەیە کە لەدونیادا پاداشت و سزاکە بداتەوە و بۆیشی هەیە کە بۆ قیامەت دوایبخات، هەروەها خۆی خاوەن بڕیار و توانا و دەسەڵاتە لەوانەیە لە هەردوو دونیادا بەجێی بهێنێت.

بەڵام نمونەی بەرچـاومـان هەیە کە زۆرینەی کوفرکردنی نیعمەت هەر لەدونیادا دەیهێنێتە دی و سـزاکەی یان پاداشـتەکەی دەردەکەوێت، هەر بۆیە دەبێت زۆر ئاگاداری ئەوە بین کە توشی کوفری نیعمەت نەبین.

پاشـان خوای گەورە باسـەکەمان بۆ تەواو دەکات و سـزای ئەو گوندەی چۆن داوە لەسـەر ئەوەی کە کوفری نیعمەتیـانکردووە، هەر وەکو لەسەرەتای ئایەتەکەوە باسی نیعمەتەکانی دەکات کە پێیانی بەخشیبوو لەگەڵ ئەو بەروبووم و میوە و خواردن و ئـاوی سـازگـارەی بۆیـانی ڕەخساندبوو پاشان باسی نیعمەتێکی زۆر خۆشتر دەکات لەگەڵ ئەوەدا کە دەفەرموێـت: (كَانَـتْ آمِنَـةً مُطْمَئِنَّـةً) ئەوان پـارێزراو و دڵنەوابوون لەهەموو مەترسییەك، بەڕاستی نیعمەتێکی زۆر گەورەیە کە کۆمەڵێك لە شـوێنێك بژین و ئارامی و ئاسایش لەناویاندا بەرقەرار بێت و مەترسییان لەسەر نەبێت.

بەڵام کاتێك کە کوفری نیعمەت دەکەن خوای گەورە چییان لێدەکات و سزاکەی چۆنە و چییان بەسەردێت؟ خوای گەورە دەفەرموێت:

(فَأَذَاقَهَا اللهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ)

واتە: پێیانی چێژت لە بەرگی برسێتی پۆشی بەبەریاندا و لەهەمانکاتیشدا ترسی خستە ناویان بەهۆی ئەو کاروکردەوانەی کە دەیانکرد و ئەنجامیان دەدا.
تەمـاشـا بکەین دوو نیعمەتی گەورەی پێیـان بەخشـیبوو کە خواردن وخواردنەوەی حەڵاڵ و ئاسـیشـی بێ مەترسی، بەڵام کاتێك کە قەدری عافیەت و ئەو نیعمەتانەیان نەگرت و نەزانی خوای گەورەش سزایدان بە دوو شـتی پێچەوانەی ئەوەی کە هەیانبوو، ئەویش تووشـی برسـێتی و نەهێشـتنی ئەمن وئاسـایش بوو لە نێوانیاندا کە دوو شـتی زۆر ناخۆشـە،

خوای گەورە لە مەترسی ئەو دوو شتە ناخۆشە بمانپارێزێت خۆمان وگەلەکەمان.

هەربۆیە وەکو تەواوکردنێکی ئەم باسە خوای گەورە لە ئایەتێکی تردا دەفەرموێت: ﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ ءَايَةٌ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُواْ مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَٱشْكُرُواْ لَهُۥ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ﴾ [سبأ]

واتە: لە ژیان و گوزەرانی خەڵکی سبأ نیشانەیەك هەبوو کە بە هەردوو تەنیشتی ڕووبارەکەدا باخ و باخاتێکی باش و بەروبوماوی هەبوو کە خوای گەورە پێیانی بەخشیبوو بۆ ئەوەی کە لەبەروبومەکەی بخۆن و شوکرانە بژێری خوای بەدیهێنەری ئەو نیعمەتانە بکەن کە بۆتانی بەدی هێناوە، شوێن و دانیشگەیەکی ژیانی باش و خوایەکی لێبووردەتان هەیە، والله تعالى أعلم.

﴿وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي ٱلْأَرْضِ كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ ٱلَّذِي ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْـًٔا وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ﴾ [النور]

واتە: خوا بەڵێنی دڵنیابەخش و تەواوی داوە بەوانەی باوەڕیان هێناوە لە ئێوەو کارو کردەوە چاکەکانیان ئەنجامداوە بە ڕاستی، لە ئایندەیەکی نزیکدا جێنشین و پایەداریان دەکات لە وڵاتدا، هەروەك چۆن ئیماندارانی پێش ئەمانی جێنشین کردووەو ئەو دین و ئایینەیان بۆ دەچەسپێنێت خوا خۆی پێی ڕازیە، هەروەها ترس و بیمیان بۆ دەگۆڕێت بە ئارامی و هێمنی، ئەو کاتە ئیتر بە تەواوی هەر من دەپەرستن و هەرگیز هیچ جۆرە هاوەڵ

و شەریکێکم بۆ بڕیار نادەن، ئەوسا ئەوەی دوای ئەو پایەدارییە بێباوەڕ بێت، ئا ئەو جۆرە کەسانە تاوانبارو لە سنوور دەرچوون.

پـاشـــان خوای گەورە مژدە دەدات بەوانەی کە ئیمانیـان هێنـاوەو کاروکردەوەی چاك ئەنجام دەدەن کە دەفەرموێت: (وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّـــالِحَاتِ) مژدەکەی چییە؟ ئەوەیە کە دەفەرموێت: (لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى) جێنیشـــینیـان دەکـات لە خـاك و وڵاتی خۆیـانـدا هەروەکو قەوم وگەلانی پێشـوتر جێنیشـین بوونە و ئەو دینەی کە خوای گەورە بۆیانی ناردووە کە دینی ئیســـلامە و خۆی تەنها بەو دینە ڕازییە، پاشـــتر دەفەرموێت: (وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا) هەرچی ترس و مەترسـی هەیە لە سـەریان بۆیان دەگۆڕێت بە ئاسـایش و دڵنەوایی ئەم گۆڕینەش بۆچییە؟ بێگومان مەرجی لەســـەرداناوە و دەبێت مەرجەکانی بەدیبهێنین مەرجەکەشـی تەنها یەك شـتە و زۆر ئاسـانە کە دەفەرموێت: (يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَـيْئًا) بەتەنهایی من، مەبەســـت خودا-یە بپەرســـتن و هیچ هاوەڵێکم بۆ دروســـت نەکەن، بەڵام ئەگەر مەرجەکە بەدینەهێنین ئەوا هەڕەشەی لەسەرکردووە و دەبێت لە هەڕەشەی خوای تاکو تەنها زۆر بترسین و نزیکی نەکەوینەوە کە دەفەرموێت: (وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) لەپاشاندا هەرکەسێك کوفر بکات ئەوە دەرچووە لە دینی خودا، بێگومان لەجیاتی پاداشت سزا وەردەگرێت والله أعلم.

ســـزاشـــەکەش زۆر ســـەختە وەکو لە ئـایەتێکیتردا بـاســـی دەکـات و دەفەرموێت:

{۞أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ بَدَّلُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا۟ قَوْمَهُمْ دَارَ ٱلْبَوَارِ ﴿٢٨﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا ۖ وَبِئْسَ ٱلْقَرَارُ ﴿٢٩﴾} [إبراهيم]

واتا: ئەوانەی کە کوفریان کرد بەنیعمەتی خواو بوونە هۆکاری ئەوەی کە قەوم و گەلەکەیان بخەنە خانەی ماڵوێرانییەوە.

هەروەها لە باسی بەنو ئیسرائیلیشدا باسی کردووە کە لە ئایەتێکدا هاتووە و دەفەرموێت: {سَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمْ آتَيْنَاهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ} واتە: پرسیار لە نەوەکانی ئیسرائیل بکەن چەند ئایەت و نیشانەی ئاشکرا و ڕوونمان بەسەریاندا کە هەرکەسێك شوکرانەی نیعمەتی خوای گەورە نەکات پاش ئەوەی کە بۆیان ڕوونبووەوە کە ئەو شتانەی پێیان دەبەخشێت، خوای گەورە لەسەر ئەو ناشوکرییە و کوفری نیعمەتانە سزای زۆر سەختی هەیە و سزایان پێدەدات لەسەر کوفری نیعمەت، والله أعلم.

ئەبو هورەیرە دەگێڕێتەوە دەڵێت: کە گوێی لە پێغەمبەر ﷺ بووە کە فەرموویەتی: سێ کەس لە بەنو ئیسرائیل یەکێکیان گەڕبوبوو، ئەویتریان کەچەڵ بوو، ئەویتریان کوێربوو، خوای گەورە ویستی وابوو کە تاقییان بکاتەوە مەلائیکەیەکی بۆ لایان نارد، چوو بۆ لای گەڕەکە ئەوەی کە پێستی وشك دەبووەوە و توشی گەڕی هاتبوو وتی: خۆشترین شت لای تۆ چییە؟

وتی: ڕەنگێکی جوان و پێستێکی جوان، ئەوەی کە خەڵکی منی پێ عەیبدار نەمێنێت، مەلائیکە(فریشتە)کە دەستی بە گیانیدا هێنا و گەڕییەکەی هیچ پێوە نەما و چاك و جوان بووەوە، پاشان پرسیاری لێکرد حەزت لە چی ماڵ و سەروەتێکە.

وتی: وشتر، وشترێکی ئاوسی پێدا.

مەلائیكەكە وتی: خوای گەورە بەرەكەتی تێبكات.

پاشـان هات بۆ لای كەچەڵەكە و وتی: چی شـتێك لای تۆ خۆشـەویسـتە و حەزت لێیە؟

وتی: قژە سـەرێكی جوان، ئەوەی كە خەڵكی گاڵتەم پێدەكەن نەمێنێت، دەستی بەسەریا هێنا و قژێكی جوانی بۆ ڕواو پرسیاری لێكرد وتی حەزت لە چی ماڵ وسەروەتێكە؟

وتی: مانگا، مانگایەكی ئاوسی پێدا و وتی: خوا بەرەكەتی تێبكات بۆت.

پاشـان چوو بۆلای كوێرەكە و پرسـیاری لێكرد حەز بە چی دەكەیت؟ ئەویش وتی: حەزدەكەم خوا چـاوم بۆ بگەڕێنێتەوە و خەلقی خوای پێ ببینم، ئەویش دەسـتی بەسـەر چاویدا هێنا و بینـایی بۆ گەڕایەوە و پرسیاری لێكرد حەز بەچی ماڵ و سەروەتێك دەكەیت؟

وتی: مەڕ، مەڕێكی ئاوسی پێدا.

پاشـان لە بەروبوومی ئەو شـتانەی كە دای پێیان ئەویان دۆڵێك وشـتری هەبوو ئەویتریان دۆڵێك مانگای هەبوو ئەمیشیان دۆڵێك مەڕی هەبوو.

پاشـان هات بە لای كابرای كە پێشـتر گەڕبوو لەشـێوەی پێشـتری خۆیدا وەكو كابرایەكی گەڕ وتی: كەسـێكی فەقیرم و لێقەوماوم، پەكم كەوتووە لە سـەفەرەكەم و لەڕێگام و ناگەمەوە شـوێنی خۆم، داوات لێدەكەم بەو كەسـەی كە ڕەنگی جوانی پێت بەخشـیووە و پێسـتی جوانی داوە پێت و ماڵ و سەروەتی وشتری داوە پێت، وشترێكم بدەرێ تاوەكو پێی بگەمەوە شوێن و جێگای خۆم.

وتی: خەڵكی فەقیر زۆرە.

مەلائیكەتەكە وتی: وادەزانم ئەتناسـم، ئەی تۆ گەڕ نەبوویت خوای گەورە چاكتی كردەوە و ماڵ وسـەروەتی پێبەخشـی، ئەویش وتی: نەخێر من ئەم ماڵ و سەروەتەم لە باوك و باپیرمەوە بۆ ماوەتەوە!

مەلائیـكەتەكە وتـی: ئەگەر درۆ دەكەیـت داوام لەخـوا ئەوەیە كە بتگەڕێنێتەوە بۆ دۆخەكەی جارانت كە هیچت نەبوو گەڕبووی.

پاشـان چوو بۆ لای كەچەڵەكە و لە شـێوەی پێشـووتری خۆیدا و هەمان شـــتی پێی وت داوایكرد كە یارمەتی بدات و ئەویش بەهەمان شـــێوە وەڵامی دایەوە، مەلائیكەتەكە وتی: ئەگەر درۆ دەكەیت ئەوا داوام لەخوا ئەوەیە كە بتگەڕێنێتەوە سەر دۆخی جارانت.

پاشـان چوو بۆ لای كوێرەكە و لە شـێوەی پێشـووتری و هەمان پرسـیاری كرد، كە لە ســـەفەردام و ڕێگام بڕاوە و هیچم پێنەماوە، كەس ناناســـم شتێكم بدەرێ تاوەكو بتوانم بگەمەوە ڕێگا و جێگای خۆم.

ئەویش وتی: من كابرایەك بووم وەكو تۆ كوێر بووم، خوای گەورە بینایی پێم بەخشـــییەوە و مـاڵ و ســـەروەتی پێمـداوە، ئەوەی كە تۆ داوای دەكەیت، ســـوێند بەخوا لەدەســـتت نایگێڕمەوە و دەســـتت ناگرم چیت پێویستە و چی دەبەی لەپێناو خوای تاك و تەنهادا ببە.

پاشـان مەلائیكەتەكە وتی: دەسـت بە ماڵەكەی خۆتەوە بگرە، خوای گەورە ویســـتی وابوو كە تاقیتان بكاتەوە و خۆت و هەردوو هاوڕێكەت، خوای گەورە لەتۆ ڕازیبوو لەهەردوو هاوڕێكەت تورەبوو. [٩]

-.-

[٩] عن ابي هريرة قال: انه سمع النبي يقول: ان ثلاثة من بني إسرائيل : ابرص واقرع واعمى، اراد الله ان يبتليهم فبعث اليهم ملكا، فاتى الابرص فقال:أي شيء احب اليك؟
قال: لون حســن، وجلد حســن، ويذهب عني الذي قد قذرني الناس، فمســحه فذهب عنه قذره، واعطي لونا حسنا.فقال: فاي المال احب اليك؟

هەروەکو شاعیری کوردی وتوویەتی:

مەڵێ فـەقـیرم کوفـری نیعمەتە... لەش ساغی بۆ تۆ موڵك و سەروەتە

باخۆمان بپارێزین لە کوفری نیعمەت و ناشـــکوری کردنی خوای گەورە و هەســـت بە نیعمەتەکانی بکەین بەســـەرمانەوە، کە خاك و شـــوێنی

-.-

فقال:الابل، فاعطى ناقة عشراء (أي حامل)

فقال:

بارك الله لك فيها.

فاتى الاقرع، فقال :

أي شيء احب اليك؟

قال: شعر حسن، ويذهب عني هذا الذي قذرني الناس، فمسحه فذهب عنه، واعطى شعرا حسنا.

قال: فاي المال احب اليك؟

٩ قال البقر، فاعطي بقرة حاملا: وقال بارك الله لك فيها.

فاتى الاعمى فقال: أي شيء احب اليك؟

قال: ان يرد الله بصري فابصر الناس فمسحه، فرد الله اليه بصره.

قال: فاي المال احب اليك؟

قال : الغنم، فاعطى شـــاة والدا، فانتج هذان، وولدان، فكان لهذا واد من الابل ولهذا واد من البقر، ولهذا واد من الغنم.

ثم انه اتى الابرص في صورته وهيئته، فقال:

رجل مســـكين، قد انقطعت بي الجبال في ســـفري، فلا بلاغ لي اليوم الا بالله ثم بك، اســـالك بالذي اعطاك اللون الحسن، والجلد الحسن، والمال، بعيرا اتبلغ به في سفري.

فقال : الحقوق كثيرة. قال كاني اعرفك، الم تكن ابرص يقذرك الناس؟فقيرا فاعطاك الله؟ فقال: انما ورثت هذا المال كابرا عن كابر.

(أي ابا عن جد.

فقال: ان كنت كاذبا فصيرك الله الى ما كنت.

واتى الاقرع في صورته وهيئته فقال له مثل ما قال لهذا، ورذ عليه مثل ما رد هذا.

فقال: ان كنت كاذبا فصيرك الله الى ما كنت.

واتى الاعمى في صورته وهيئته فقال:

رجل مســـكين، قد انقطعت بي الجبال في ســـفري، فلا بلاغ لي اليوم الا بالله ثم بك، اســـالك بالله ثم بك، اسالك بالذي رد عليك بصرك شاة اتبلغ به في سفري؟

فقال: قد كنت اعمى فرد الله الي بصري، فخذ ما شـئت ودع ما شـئت، فوالله لا اجهدك (لا اشـق عليك في رد شيء تطلبه مني) اليوم بشيء اخذته لله عز وجل.

فقال : امسك مالك، فانما ابتليتم، فقد رضي الله عنك، وسخط على صاحبيك"

نیشــــتەجێبوونمانی کردۆتە ئەم خاکە موبارەکەوە، ئاســـایش و دڵنەوایی پێمان بەخشـــیووە و ڕزق و ڕۆزوی باش و پاکی پێمانداوە و نیعمەتی ئەوەندە بەسەرمانەوەیە کە لە ژمارە نایەت، دەبێت دەستی پێوەبگرین و قەدری بگرین، و ئاگاداربین وەکو گەلانی پێشووترمان لێنەیەت کە گەورە و دەســـتەڵاتدارەکانیان بوون بەهۆکاری ئەوەی کە تووشـــی کافرکردن و ناشـوکری بن، هەروەکو ئێســتا زۆرێك هەیە کە لەســەر ئەم هەموو نازو نیعمەتانەی کە خوای گەورە پێمانی بەخشـیووە کوفر دەکەن و بەردەوام لەهەوڵی ئەوەدان کە خەڵکەکەش توشــی کوفربن و ناشـوکری خوابکەن، نابێت بەوانە ڕازیبین و دەبێت پێمان ناخۆش بێت و خۆمان لەوانە بەری بکەین و هەوڵیش بدەین کە ئەوانە واز لەو کوفر و خراپەکارییە بهێنن، تاوەکو ئیمەش بە ئاگری ئەوانەوە نەسووتێین و پۆشـاکی برسێتی و ترس نەدرێت بەســـەرماندا، هەروەکو خوای گەورە لەو بەڵا و کارەســـاتانە ڕزگارمانی کردووە کە ســەردەمانێك هەبوو کورد لە سێبەرەکەی خۆیشــی دەترســا و گومانی ناپاکی لێهەبوو، ســەردەمانێك بەســەرماندا هاتووە کە خەڵکی هەرچی هەبوو دەیفرۆشـــت بۆ ئەوەی بژێوی ماڵ و منداڵەکانی بەدەست بهێنێت و لەبرسێتی ڕزگاری ببێت!

ئەگەر بمانەوێت شـــوکرانە بژێری خوای گەورەبین دەبێت بەردەوام لە بەندایەتی کردندابین بۆ خوای تاك و تەنها و هاوەڵی بۆ بڕیارنەدەین و شــــوکرانە بژێری نیعمەتەکانیبین بەدڵ و بەگیان، بێگومان شـــتێکی زۆر گرنگم بیرکەوتەوە کە نیعمەت تەنها بە خواردن و پۆشاك و ماڵ و سامان لێکنەدەینەوە، بێگومان هەرچی لەژیانـدا هەیە بۆ مرۆڤەکـان هەمووی نـیـعـمـەتـی خـودای گەورەیە، ژیـانمـان چـۆن هەڵـدەســـــوڕێـت بە چواردەورەکەمانەوە هەمووی نیعمەتی خوای گەورەیە بەســـەرمانەوە، نابێت ناشوکوری نیعمەتەکانی بکەین.

یەکێك لە نیعمەتە گەورەکانی خوای گەورە کە بەبەرچاومانەوە دیارە و هەســـتی پێناکەین ئەوەیە کە خودای گەورە ئەم ژیانە خۆش و جوانەی

پێبەخشـــیوین بەهۆی ئەوەی کە گیروگرفـت و نەهـامەتی و بەڵا و موســـیبەت زۆربووە ئەوە بەنیعمەت نـازانین، بەڵکو هەنـدێـك هەن لەوانەیە بە نیقمەتیشــی بزانن و ئەوەش خۆی لە خۆیدا کوفری نیعمەتە و دەبێت قەدری ئەو نیعمەتە گەورەیە بگرین کە خوای گەورە تەمەنێکی پێمان بەخشـــیووە تـاوەکو کار و کردەوەی جوانی تیـا ئەنجامبـدەین و سوپاس و ستایشی خوای گەورەی تیادا بکەین.

خـاڵێکیتر لە نیعمەتەکـانی خوای گەورە ئەوەیە کە هەســـتی پێنـاکەین، برادەر و هـاوڕێی چـاك، کاتێك خوای گەورە فەزڵێکمان پێدەبەخشـــێت بەهەر جۆرێـك لە جۆرەکـان بێـت و کۆمەڵێـك خەڵکی بـاش و چـاك و دڵسـۆزمان بۆ دەرەخسـێنێت، دەبن بە برا و دۆســت و کەس و هاوڕێ و هاوســێمان، ئامادەن کە بەهەموو جۆرێك هاوکارمانبن و دڵســـۆزمانبن و یـاریـدەدەرمـانبن، ئەوەش نیعمەتێکی زۆر گەورەیە و نابێت بەئـاســـانی لەدەسـتی بدەین، دەبێت قەدریان بگرین و لەگەڵ هەسـت و نەسـت و ئازارەکانیاندا بەشـــداربین، کەســـی وا هەیە کە ئەگەر یەك هەڵە یاخود هەڵسوکەوتێك بەدڵی ئەو نەبێت و لە قسەی ئەودا نەبێت یان بەگوێرەی هەواو ئارەزووی ئەو نەبێت سـەدو هەشـتا پلە دەگەڕێتەوە بەرەو دواوە و هەموو دۆســتایەتی و برایەتی و کەســایەتی ئەو کەســە زەڕبی ســفر دەکات و هیچی پێوە ناهێڵێت و بەڵکو نەك تەنها واز لە دۆســـتایەتی دەهێنێت تەنـانەت دوژمنـایەتیشـــی دەکـات و دەیگەیەنێتە ئەو پەڕی دوژمنایەتی، بەڵکو کەســـیواهەیە کە نەك تەنها دژایەتی دەکات بەڵکو دەکەوێتە ئەوەی کە زمان درێژیش دەکات بەسەر ناموسییەوە و بوختانی زۆر ناشـیاوی بۆ هەڵدەبەستێت و دەسـت دەکات بە جنێودان و قسـەی

ناشـــیرین، لەم بارەیەوەش ئەو کەســـانە ئاگادار دەکەینەوە کە لە چەند فەرمودەدا هاتووە.[10]

جـا ئەگەر بیری لێبکەینەوە کە خوای گەورە ئەو نیعمەتە پیرۆزەی پێبەخشـیوین ئێمە هەسـتین بیکەین بە نیقمەتێك و بەڵکو دژایەتیشـی بکەین و بەوەشـەوە نەوەسـتین کە جنێوی ناشـیرینی پێبدەین و بوهتانی بۆ دروست بکەین، توخوا ئەمە چەندجار دەکاتە کوفری نیعمەت و چەند بە پێچەوانەی نیعمەتەوە دەوەســـتینەوە و لەگەڵ ئەوەشـــدا چەند جار تووشی ئەو کوفرە گەورەیە هاتوین و (ربا) سووترین سوومان ئەنجامداوە و ســـووش دەزانین کە چەند تاوانە و وەکو لە فەرمودەیەکدا هاتووە کە درهەمێکی سـوو بەقەدەر ئەوە تاوانە کە زینا لەگەڵ دایکی خۆیدا بکات خوای گەورە پەنامان بدات یارب، قال رسـول الله(صـلی اللهعلیهوسـلم): (الربا سبعون حوبا أیسرها أن ینکح الرجل أمه)) * حدیث صحیح.

واتا: سـوو حەفتا بەشــە، کەمەکەیان ئەوەیە کە پیاو لەگەڵ دایکی خۆیدا زینا بکات!

جا توخوا تاکەی بیر لەم شـتانە نەکەینەوە و ئەم هەموو تاوانانە بەئاسـان بزانین و گوێی پێنەدەین ئەوەش تەنها لەبەر ئەوەی کە ڕقمان لە کەسێك هەسـتاوە و خۆشــمان نازانین بۆچی، ئەگەر پرســیاریشــمان لێبکەن ئەوا چەندین بیانووی نابەجێ دەهێنینەوە و بەڵکو خۆشـمان بەهەق دەزانین و ئەو بەنـاهەق، لەکـاتێکـدا بەڵگەکـان هەمووی بەســـەر خۆمـانـدا

-.-

١٠ حدثنا ابن المنادي ، نا يحيى بن معين ، نا أبو اليمان ، عن شـــعيب بن أبي حمزة ، عن ابن أبي حسين ، عن نوفل بن مساحق ، عن سعيد بن زيد ، أن النبي ﷺ قال : « أربى الربا شتم الأعراض» أربى الربا شتم الأعراض هذه اللفظة صححها الألباني(١) واتا : سـووترین سـوو جنێودانە بە ناموسی یەکتری.

دەشـــکێتەوە و خۆمانی پێ تاوانبار دەکەین و خۆمان ماڵوێران دەبین لە هەموو ڕوویەکەوە.

کەواتە باهەندێك بیربکەینەوە و بزانین کە کاروکردەوەکانمان چۆنە و بەرەو کوێمان دەبات و بائاگاداری ئەوەبین کە نەکەوینە ناو کوفری نیعمەتەوە و بەڵکو چەندین تاوانیتر بۆ خۆمان دروستبکەین و بەلاشمانەوە ئاسایی بێت، هەرەشەکەی خوای گەورەمان بیرنەچێت کە ئەوەی کوفری نیعمەت بکات خوای گەورە پۆشاکی ترس و برسێتی دەپۆشێت بەسەریدا هەروەکو ڕۆژانە لە ژیانی خۆماندا کەم تا زۆر دەیبینینەوە و هەستی پێدەکەین، بەڵام عیبرەتی لێ وەرناگرین.

خوای گەورە بەڕەحمی خۆی ڕەحممان پێبکات و لەو کردار و تاوانانە بمانپارێزێت و تووشی کوفری نیعمەتمان نەکات و بەدوورمانخات و بەرگ و پۆشاکی برسێتی و ترسمان نەدا بەسەردا و لە تاوانەکانمان ببوورێت و لێمان خۆش بێت، انه ولي ذلك والقادر عليه.

ئەم کتێبەش بە پایان هات، بەڵام ڕووداوەکان بەردەوامن!

ناوەڕۆک

ئامانجی نووسەر لەنووسینی ئەم پەرتووکە ئەوەیە کە چەواشەکاریی و درۆو خورافیات لەسیحرو جادوبازی و کاری شەیتانەکان جیابکرێتەوە.
لەکتێبی یەکەمی مەملەکەتی شەیتاندا نووسەر زیاتر باسی ئەو رووداوانە دەکات کەچۆن ئاشنا بووە بەجیهانی جنەکان و چۆن پەیوەندیی دروست بووە لەنێوانیاندا.
لەبەشی یەکەمدا خوێنەر ئاشنابووە بەشێوازی چوونە ناوەوەی جنەکان بۆ لاشەی مرۆڤ و چۆنێتی دەرهێنانی، هەروەها باسێکی کورتی ئەو گروپ و رێکخراوو مەزهەبانەی کە لەپەرتووکەکەدا ناویان هاتووە روونبکاتەوەو فێرمان بکات ئەوانە کێن و خەریکی چین لەرابردوو ئێستاشیاندا.
لەوبەشەی کە باسی جنۆکەو چوونە ناو لاشەی مرۆڤ دەکات، نووسەر هەوڵیداوە زانستیانەو واقیعیانە لەڕووی مەیدانییەوە کەخۆی ئەزموونی هەبووە تێیداو راوبۆچوونی زانایان و پسپۆڕانی لەسەر وەرگیراوەو گونجاوە لەگەڵ قورئان و سوننەتدا، باس بکات.
لەکتێبی دووەمی مەملەکەتی شەیتاندا نووسەر هەوڵی ئەوەی داوە کەجۆری سیحرو جادوو روونبکاتەوەو شێوازی بەتاڵکردنەوەکەی باس بکات، تا خوێنەر سوودی لێ ببینێت و لەڕووبەڕووبوونەوەی هەر حاڵەتێکی لەو شێوەیەدا بزانێت چۆن چارەسەری بکات.
لەکتێبی سێیەمدا نووسەر هەوڵی تەواوی داوە کە ئەو کەموکوڕیانەی لەکتێبی یەکەم و دووەمدا هەبووە پڕیکاتەوەو واقیعیانەترو زیاتر لەڕووی مەیدانییەوە کەخۆی بەشێک بووە لەڕووداوەکان، نیشانەکان و شێوازی چوونە ناو لاشەی جنەکان و دەرهێنانیان و ئەو ئەزێت و ئازارەی کە مرۆڤەکان دەیبینن بەدەستی ئەوان روون بکاتەوە.

مەملەکەتی شەیتان

حاجی قادری کۆیی

لقی یەکەم: بەرامبەر دەرگای قەڵا - بازاڕی ڕۆشنبیری
لقی دووەم: چوار ڕیانی شێخ مەحمود بەرامبەر مزگەوتی محمود عەلاف
٠٧٨٢٤٦٧١٣٩٤ - ٠٧٥٠٤٦٧١٣٩٤ /M.Ktebxana ٢٥٠٠٠